

دېوانه همایونه
نزهتخانه
اوتنجی عصرده عجمی اوغلانلار
محرری :
احمد رفیق

اوقریه اهالیسندن عجمی اوغلان آلبازدی .

ملی تاریخموزك ندقیقی خصوصتك شكلی قسمی ، تشکیلات و مؤسسانه داتر اولان جهتلر بدر ، شمدی به قدر معانوم اولانلاری ، رسمی وثیقه لره و دیوان قیدلرینه مستند کلدن ؛ مثلا یکچیری تشکیلاتی . بو تشکیلاتک ایلك دورلرینه و منشا نه داتر هنوز رسمی وثیقه ظهور اتمه شدر . عجمی ایلك یکچیری نظامنامه سی ناصیلدی ؟ بو تشکیلات زمان ایله بر قات دهسا تکمل ایشدی ، بو تکمل نه صورتله وقوعه کادی ؟ مختلف عصرلرده پایلان تعدیلات نه لردن عبارتدی ؟ بو حقیقت ، آتیق هر دوره ویا عصره عائد و شیله ندقیق ایدیلرسه نظاهر ایدیلر . عجمی اوغلانلر تشکیلاتی ده بویه در . اساساً بو تشکیلات یکچیر یلكک اساسیدر . عجمی اوغلانلر مکتبی عثمالی تورکلرینک هم صنعت ، هم ده جنگا و ترک مکتبلریدر . بناء علیه عسکری واجتاهلی تاریخموزده مهم بر وظیفه ایما ایدن عجمی اوغلانلره داتر ، اساس نظامنامه لری ظهور ایدتیجه قدر ، دیوان قیدلرینه کی معلوماندن استفاده ضروریدر .

عجمی اوغلانلرک اکثریا قوللایقلاری ایشلر شونلردی : سرای عامره بنا سنده : ادرنه سراینده جمالیق وظیفه سی کورمک اوزره استانبولدن عجمی اوغلانلر کوندرلش ، بر قسمی کونده ایکیشر ، بر قسمده بر آتیجه ویرلشدر (۹۷۵) .

آت میدانی سرایستک مطبخی عجمی اوغلانلر عرفیله تعمیر اولوشدر . ادرنه ده کی بش خاصه باشچیلرده قوللایقلان عجمی اوغلانلرک موجودی درت یوز نفرمش ، جامع شریف بنا لرنده : ادرنه ده الشا ایدیلن سلطان سلیم جامعه کی تجره دمه لرلی عجمی اوغلانلر طرفندن اعمال اولوشدر . خدمتلرینی اکیال ایدر ایجنر جمله سی قیویه چیقارلشدر (۹۸۱) .

اکابر حایتنده : عجمی اوغلانلردن بر قسمی اکابر معینه و بر بلیر ، بونلرک منتظم بردقیری طو تولوردی . صویولی خدمتلرنده : قرق چشمه صولری کتیر تیله چکی زمان بول خدمتنده عجمی اوغلانلر قوللایقلش ، خدمتلری بیتجه جمله سی قیویه چیقارلشدر (۹۶۸) .

مطبخ عامره خدمتلرنده : مطبخ عامره به عائد قیویونره عجمی اوغلانلر نظارت ایدرلر ، بر آتیجه عاؤفدایله ایجابنده قصاب شاگردی نازیلرلردی . بو خدمتلردن ماعدا : سراج شاگردلکارنده ، سرای عامره ایچون چالیشان خاصه کیلرنده ، خاصه فرونارنده ، سمیتچیلرده ، چنجله باشچیلرنده ، انبارلرده ، حصیر جیلرده ، سبزه جیلرده ، قصابلرده ، یوغورد جیلرده ، ماندزه لرده ، سائر اوجاقلرده هپ عجمی اوغلانلر استخدام ایدیلریدی . عجمی اوغلانلر ایچون یگانه مکافات (قیویه چیقماق) دی . بونلر سرايه عائد مطبخلرده و فرونارنده « اون ییل » تربیه کوررلر ، صنعتلرنده مهارت قازانیرلر ، بعده « یولاریله » قیویه چیقاریلرلردی .

زمان اولوردی که ، عجمی اوغلانلر حقیقده اصول و نظامه رعایت ایدلردی . اوزمان کنده لری فرصت دوشورد که قاجارلردی . بومستله نظر دقتی جانب ارتش ، کیلارجی باشی به یازیلان بر حکمده بلوکاره الحاق اولونانلرک اللرنده کیلارجی باشیدن تذکره بولونماسی اواج سنه ده بردفه ایکی نفر عجمی اوغلانلرک قیویه چیقاریلماسی اصولی اتخاذ ایدلشدی (۹۹۱) .

فقط تیجه ده بواصوللعهده بر فائده سی اولادانی کورولش ، هراوج آیده ایکی نفر عجمی اوغلان قیویه چیقاریلوب برینه ایکی عجمی اوغلانلر تئسییه ایدلشدر (۹۹۲) . بوده اثبات ایدیلورده ، عجمی اوغلانلر بر آن اول قیویه چیقماق ایستورلرلر . استانبول جوارنده کی کویلردن عجمی اوغلان آلیتایان ، قازتال ایله قاضی کویدی . قازتال خانی اضطلل عامره به عائد اسکدار چاپرلرینی بیچرلر ، چاپرلره باقارلر ، آت یده لرلر ، بروسه دن وسائر برلردن کان میری آقاری بکلرلر ، طشره دن کان اموالی محافظه ایدرلر ، ایجاب ایتدیجه قلاغوز وظیفه سی نه کورورلردی . بوسبیدن قازتالدن عجمی اوغلان آلبازدی . بوعافیت ۹۴۵ سنه سندن ۹۸۱ سنه قیویه چیقاریلورده .

اوتنجی عصره عائد احکام دفترلردن آسلا شیلایغنه کوره عجمی اوغلانلر خرستیان چوچقلری میانندن طوبلانیردی . بو وظیفه یی یایا باشی کوزردی . یالکیز بوسنه ، هر سگ و کایس مستجاقلردن آلیان چوچقلردن مسلمانلرده سنجیله بیلریدی ؛ بوامتازری بوسنه و هر سگ اهالیسه بخش ایدن ، فاتح سلطان محمددی . حتی قانون سلطان سلیمانک صولک زمانلرنده ، بوسنه ، هر سگ و کایس قاضیلری ، ادره لرنده بولونان سنجاقلرده « اوغلان دیوشیرمک » کان یایا باشیلرک « سنلو اوغلان » آملارینه مانع اولدیلر . دیوان جابویدن کنده لرینه یازیلان حکمده مسئله شوصورتله ایضاح اولوندی :

« شویله که سنلو اولان اوغلانلر قیدمندن اول برلو اولوب مجرد عجمی اوغلان اولقی ایچون صکره دن وارمش میدرلر و یا خود عجمی اوغلانی آلتماق ایچون سنت اولمش اولیه . اونک کبی سنلو اولانلاری آلتق مراد ایدندکده مانع اولوب ادره سن . اما بو بهانه ایله ترویر و تالیس ایله خارجدن واران سنلو اوغلان یازلقدن خندراونوب شمه دی به دکین الله کادیکی اوزره قیدی برلو اولان سنلو اوغلانلردن برارلرین جمع ادره سن » (فی ۱۳ صفر ۹۷۲) .

بو حکمده صراحه آسلا شیلورکه ، بوسنه و هر سگدن سنلو عجمی اوغلان طوبلامق ، قانوندر . فقط بونلرک اوتهدن بری بوسنه و هر سگده او طوره ش بولونالری لازمدر . بعضاری ، کنده چوچقارلری صافلارلر ، خارجدن « سنلو چوچقلر » کتیره ک عجمی اوغلان یازدیرلرلرلر . بو حکم اونی ده منع ایدیلور .

بونکله برابر عجمی اوغلان صنفه داخل اولان « ذمیلر » دن بعضلری اسلام اولورلر ، بعده فرصت بولور بولماز مملکتلرینه قاجارلر افراباسی ده کندیلرلی « کلسایه قیویوب آیین باطلاری اوزره نلقین » ایدرلردی . ۹۷۲ ده سیس و قیصردن آلیان عجمی اوغلانلردن بر قسمی قاجاشلر ، « کتیر برلرینه واروب مرتد » اولشلردی . بونلر جهنمه داتلر « خفیة بفتش و تفحص » ایدیلر .

الدره سن . اما بو بهانه ایله ترور و تلبیس ایله خارجدن واران سنتلو اوغلان یازلقدن خذراونوب شهده یه دکن الله کادیکی اوزره قدیمی برلو اولان سنتلو اوغلانلردن برارلرین جمع اندره سن (فی ۱۳ صفر ۹۷۲) .

بو حکمدن صراحة آکلاشیلیورکه ، بو سنه وهرسکدن سنتلو عجمی اوغلان طوبلاق ، قانوندر . فقط بونلرک اوتهدن بری بو سنه وهرسکده اوسوره ش بولونلری لازمدر . بعضاری ، کندی چوجقارینی صافلارلر ، خارجدن « سنتلو چوجقار » کتیره ک عجمی اوغلان یازدیرلرلرلرلرلر . بو حکم اوقده منع ایدیور .

بوسکله برابر عجمی اوغلان صنفه داخل اولان « ذمیلر » دن بعضاری اسلام اولورلر ، بعده فرصت بولور بولماز مملکتلرینه قاجارلر افریاسی ده کندیلرینی « کلیسایه قویوب آیین باطلاری اوزره تلقین » ایدرلردی . ۹۷۲ ده سیس وقیصردن آلیان عجمی اوغلانلردن بر قسمی قاجشار ، « کیر ویرلرینه واروب مرتد » اولشردی . بونلر حقتده داغما « خفیة نفتیش و تفحص » ایدیایر ، آله کچر کیمز « قیید و بنید ایله برار آدهاره » قوشیلارق استانیوله کوندریلردی . عجمی اوغلانلرک اداره سنه و انضباطنه دائر لازم کان اصلر یکچیری آغاسنه خطاباً یازیلردی . عجمی اوغلانلر معین بر زمانده مدتلرینی اکیال ایدر ایتز قویه چقاریلردی . قویه چقاجق عجمی اوغلانلرک اسملری « دفتر اولنور » یکچیری آغاسنه کوندریلردی . بونلرک چاوشاری ، بولک باشیلاری ، اختیارلری ، قانون اوزره ، قویه ویا یکچیریلکه چقاییلرلر ، خدمتلرنده قصور ایدنلر بولوکه احراق اولونورلردی . بعضا ، قریه اهلایسی قلعه بنالرنده قوللانیلر ، اوسنه

فرصت دوشوردیکه قاجارلردی . بومسئله نظر دقتی جلب ایتیش ، کیلاسی بوشی یه یازیلان بر حکمده بولوکلره الحاق اولونالارک اللرنده کیلاسی باشیدن تذکره بولونماسی اواج سنه ده بردفعا ایکی نفر عجمی اوغلانلرک قویه چقاریلماسی اصول اتخا ایدلشدی (۹۹۱) .

فقط تیجدهده بواصول محاده بر فائده سی اولمادی کورولش ، هراوج آیده ایکی نفر عجمی اوغلان قویه چقاریلوب برینه ایکی عجمی اوغلانلر بنسب ایدلشدر (۹۹۲) . بوده اثبات ایدیورکه ، عجمی اوغلانلر بران اول قویه چقتمق ایستورلرلرلر . استانیول جوارنده کی کویلدن عجمی اوغلان آلیتایان ، قارتال ایله قاضی کوبدی . قارتال خاق اصطلب عامره یه عائد اسکدار چابزلرینی بیچرلر ، چابزلره باقاولر ، آت بده لر ، بروسه دن وسائر برلردن کان میری آتلی برکلر ، طشره دن کان اموالی محافظه ایدرلر ، ایجاب ایدیکه فلاغوز وظیفه سی ده کورورلردی . بوسبیدن قارتال عجمی اوغلان آلیتایادی . بومعافیت ۹۴۵ سنه سندن ۹۸۱ سنه سنه قدر دوام ایتشدی . ۹۸۶ ده قارتال عجمی اوغلان آلیتای ایتسه نیامش ، خاق قاضی کونی مثال کوستره رک و خصوصیه قارتال اهلایسنک وظیفه سی قاضی کونیکندن ده فاضله اولدینی ایلری سوره رک معافیت طلبنده بولونشدی .

اونجی عصر مجری به عائد احکام دفترلندن چقان معلومات بوندن عبارتدر . فقط بو قوری ، عجمی اوغلانلر تشکیلاتی آکلامق ایچون کافی دکلدز . کرک سرای و کرک عمله میاننده مهم بررول اویتامش اولان عجمی اوغلانلر تشکیلاتی آکلامق ایچون اساس دفترلرک ظهوری بکلمک ایجاب ایدر .

بارو هیئت و وکلای دعاوی

بارو هیئتک ، بارویه مقید وکلای دعاویک برر لیستهنی تنظیم ایدرک « بارو وحسی » نامی ویریان بولسته لری بوتون محاکمه توزیع ایله دیکنی یازمشدق . بارو هیئت عسلمات قانونک نشری مدتک اوزامقده اولدینی نظر دفته آلاق مذکور لوحه ده محرر اولمایان وکلای دعاویک محاکمه قبول ایدیله سی حقتده یکی بر لایحه تنظیم ایتش و مقام نظارته تقدیم ایله شدر .

عقباتی دایم وکلای

دیون عمومیه دایم وکلای انتخاباتک هان اجراسنه داخلیه نظارتجه مساعده ایتش و کیفیت دون شهر امانته یازلشدر . امانت علی الاصول انتخابی غزته لرله اعلان ایتدکن ایکی آی سوکره انتخاب اجرا اولنه چقدر .

مأمورلردن مأذونیت ایسته یترلر چو قدر

اراده سنیه اقرار ایدن مأذونیت لایحه سندن استفاده ایتک اوزره برخی مأمور منسوب اولدقلری دواتره هراجتمده بولمقده درلر . بونلر میاننده صدارت ، داخلیه ، خارجه و شورای دولت مأموریندن بعضیلری ده مأذونیت ایچون مقام عایدیه مستدعا تقدیم ایتشدر .
عصرله مأمورلری مأذونیت طلب ایتدور
دیگر نظارتلرک بعضلرنده مأمورینک اکثریتک مأذونیت طلبنده بولمالرینه رغماً عدلیه نظارتی ارکان و مأموریندن هنوز هیچ کیسه مأذونیت طلبنده بولتامشدر .

مصطفی (پاشا) حقتده کی قرار

بر نومرولی دیوان حرب عرفی سابق رئیس مصطفی (پاشا) نک ارکان دیوان حربیجه سلاک عسکریدن طرز دیله آتی آی حبس جزاسنه محکوم ایدیلدیکی و قرار مذکورک مجلس تینیر عسکرجه تدقیق ایدیلدیکده بولندینی معلومدر . بویانده کی قراره دائر مجلس تین عسکرکی بوهفته قطعی اولورق مطالعه سننی بیایدیره چکدر .

دیوان حرب عرفی کتیمی و مأمورلری

دیوان حرب عرفیده مستخدم کتیمه نک و مأمورینک منسوبین عسکرینه دن اولدقلرته دائر ۲۳ نیشان ۳۳۶ تاریخلی دیوان حرب عرفی قرارنامه سنک ایکنجی ماده سنی تفسیراً شورای دولت هیئت عمومیه سنجه ویریلن قرار حربیه نظارتجه هنوز تطبیق ایلمه مکده در . شورای دولتک تفسیری ماهیتی بولنان قرارلرینک قطعی اولسنه رغماً اشیو قرار دخی - تفسیراً ویرله کی حاله - نظارتجه باب عالی به بر اعتراضنامه کوندرلشدر .

مخصصات زانیه مد بریندن

تشرین اول ۲۲۷ نصف اول معاشلرینی معاش عمومی توزیی ایتاسنده شعبانه بالمراجعه آلیان متقاعدین شهر حالک آتی ویدنجی یاز او ایتسی وصالی بونلری مالیه نظارتنده هر کز کیشلرنده تأوییه دوام اوله چقندن متقاعدینک ایام مذکورده هر کز تأدییه کیشلردن استغای معاش یلاری و صراحت ایشیالرک معاشلری تشرین اول نصف اخیر معاشی توزیع ایله برلکده تأدییه اوله جنی جهتله خصام تأدیانی متعاقب بیروده بره ادره به هراجت اوتامسی تکرار اعلان اولمدر .

تاریخ
صاحب‌نویس

تورک‌لر و انکلیز لر

قلمچی
امیر رفیع

تورک‌لر انکلیز لک سسلونل زمانلرنده بکدیگرله مناسبتده بولونشلدور . او زمانلر تورک‌ده سلطان مراد ثالث، انکلیزده فرالیجه آلیزه‌ایت حکمرانیدی . تورک دوناتاسی آق‌کوره، تمامیه حاکمیدی . آلیزه‌ایت، اسپانیا قرالی ایکجی قلیبهک سسلونل قهرقله مشغولیدی . آلیزه‌ایت ایچین شریفده لک قوتل دوست تورکیه اولاییلیدی . فالحقیقه، فرالیجه بو حقیقی تامیله ادرایک ایندی . سلطان مراد ثالث دوناتاسدن استفاده ایتمی، دوشوندی . اولا تورک‌لر بر تهارت معاهدهسی عقد ایندی . باب‌عالی، اوتارغله قلیبه قدر، یلکن فرانسزلرله تجارت معاهدهسی عقد ایتمیدی .

اوسرهده انکلیز لک استانبول ایلیسی هاریبون اییدی . فرالیجه آلیزه‌ایت بر نامه ایله سلطان مراد ثالثه مراجعت ایندی، بصر اجتمدن بر نتیجه حاصل اولمادی . وزیر اعظم سیاوش پاشا دوناتاسی بیبوده بره براتیق ایسته‌میوردی . سلطان مراد ثالث فرالیجه‌ایک معاونت آرزولرینه قانچا ماللی جوابل ویریدی، بو نکتله برابر تورک‌لر ایله اسپر دوشه‌جک انکلیز لک صالیوریلرله چکنی وعد ایتمکدن کری دویمادی .

بوجواب آلیزه‌ایق عنون ایتمه‌مشیدی . یگانه مقصدی ایکجی قلیبهک انتقام آق‌قندی، آلیزه‌ایله قلیبه آره‌سنده کی خصوصت بک شدتلیدی .

قوتلک و پروتستانلق مسئلهسی آوروپایی هرج و مرج ایدیلوردی . قلیبهک مقصدی آلیزه‌ایق خلق ایتمک، برینه اسقوجیا فرالیجه‌سی قوتلک ماری استوارتی کچیرمکدی .

آلیزه‌ایت تورک یاردیمندن محروم اولقله برابر تورک‌لرله مناسبتدن هر فرستنده استناد ایتمی دوشوندی . اوسرهده جبل الطارق ایق طر - قورنده انکلیز کچیری اکسپک اولمادی . بعضا قورصانل طرفندن انکلیز کچیرلرکده یاقالاندی و ایق اولوردی . یته برده انکلیز کچیرلرکدن بری یاقالاندی . ایچنده کچیر اسپر ایدلی، طرابلس غریبه کوندردی .

آلیزه‌ایت کینک صالیوریلرله ایچین سلطان مراد ثالثه مراجعت ایندی . مراد ثالث اسپر لک اطلاق ایله لری ایچین طرابلس غریبه بکلر کچیری حسن پاشاه درگاه عالی جواهرلرکدن عهد جاوشی کوندردی . حسن پاشا قورصانلرکدن بیتمشیدی . آق ذکر ی ساکن بولوندمق ایچین راست کلدیکی قورصانل کچیری یاقالاور، ایچنده کچیری اسپر ایدیلوردی .

حسن پاشانک بوحر کتی انکلیز ایلیسی طرفندن پادشاهه عرض اولوندیکی زمان، سلطان مراد ثالثه جاتی صیقلیدی . پادشاه انکلیز لره حسن مناسبتده بولونتی، لک زیاده‌ده فرالیجه‌یه ویردیکی سوزی برینه کتیرمک ایسته‌میوردی . حسن پاشای شدتلی بر سرورنده تکدیر ایندی . یازیلان حکمده پاشاهه شو جله‌لر واردی :

« درگاه معلام ایله صلح و سلاح و عهد و امان اوزره اولان فرالرک عهدنامه‌ایه عیون مخالف کچیرنه و تاجرلرنه و سایر آدملر نه دخل و تجاوز اولندوغنه اصلا رضای شریفه یوگیکن ایام هابون عدالت فرورنده مشارالیه‌ایک کچیرنه و تاجرلر نه و سایر آدملر نه وجه مشروح اوزره دخل و تعدی اولتغابین بو خصوص کورلک ایچون امر شریفه ویرلشیکن همل آتیوب اعمال ایلدولک اجلدن مسئول اولتی دکل بلکه عزل و حقارته مستحق اولش سندر . سلطان مراد ثالث بو حکمک بر سرورشی انکلیز ایلیسیه کوندردی . مسئله‌ایک حل اولوندیفته داتی فرالیجه آلیزه‌ایته بر نامه‌ایه هابون اولادی . نامه‌ایه عیون بروجه آق ایدی :

« انکلیز فرالیجه‌سیسه نامه‌ایه هابون یازله‌ک سده سنیه و عیبه‌ایه‌ایکه ملاذ و ملجأ سلاطین زمان و ملاذ و ملجأ خوافین دوراندر مکتوب کوندروب یوندن اقدم جرایرده عهد نامه‌

هابون عزت مقرومغه مخالف انسان کچیرلر و اسباب هر قنده ایسه بولدریوب انکلیز لره لویه آلیوریلوب و اسپر اولان انکلیز لره طایفه‌سی اطلاق اولتی ایچون او امر شریفه ویرلشیکن بکلر کچیرلر او امر شریفه و عهدنامه‌ایه عیون موجبجه انکلیز لره لویه آلیزه‌ایت کچیرلرکدن مال و منالرین و اسپر اولنلرین اطلاق ایلمکده نوما اعمال اوزره اولدولرین اعلام ایلمکک اجلدن بویا بده جزایر و طرابلس غریبه و تونس بکلر کچیرلرکده مؤکد او امر شریفه ارسال اولنوب بفرسادی ایلیتلر هر کچیرلر ایسه بو دفعه بیهمه حاله کوریلوب داتی متناحقلرکدن کتوب آلیزه‌ایت کچیرلر و اسباب مال و منالرین انکلیز لره لویه ویریلوب و اسپر اولنلر اطلاق اولنوب من بعد عهدنامه‌ایه عیون مخالف سیز لک طایفه‌ایه کوزدن بر فرده دخل و تعرض ایلیوب ممالک محروسه‌ایه اوده‌حال و هر قه‌ایبال بیع و اشتراکینه اشتغال ایلمک باینده انواع تأکیدات ایله تنبیه اولمشدر . مادامکه سیز جاده صدقاتده ثابت قدم و شاه راه مصادقنده واسخ دم اولورسز انشالله تعالی مابینزده واقع اولان موالات و مصافات اعتصاف و مضاعف واقع اولوب یازر کانیلر کوزر . ممالک محروسه‌ایه بیع و اشتراک ایلیوب عهدنامه‌ایه عیون مخالف وضع اولتاز .

کر کورکه ... وصول بولده‌ده قدام الزمانلر ای هندالان استان درک اشیا و خاندان عدالت بیانیزه اولان و فور محبت و اخلاص و فرط مودت و اخلاص کوزر موجبجه سده والا و عیبه‌ایه علایمه صدقاتده متایب ایلمک سرمایه دولت و برابری عزت بلمسز . انشالله الملک‌الانسان مابینزده واقع اولان صلح و صلاح و عهد و امان الی اقراض الزمان خلل پذیر اولوب کر کچی رعایت و صیانت اولنوب ممالک محروسه‌ایه سیز لک یازر کانیلر کوزر بر فرده دخل و تجاوز ایتیوب مخالف صلح و صلاح و مغایر عهد و امان وضع ایلملرک متناحقلرکدن کوزر . سیز داتی اکا کوزر سده سدره مثال پادشاهانزه اولان صدقات و اخلاصه ثابت وقام اولتی باینده انواع مسایر جمله و اضاف اثار جلیله کوزر ظهورده کوزر بده .

آلیزه‌ایته سلطان مراد ثالث آره‌سنده مخاندن بک صیبی اییدی . انکلیز لره تورک‌لرله مخالفتکارانه پاشا بولردی . ۱۰۰۲ ده انکلیز دن تکرار بر ایلیق کشدی . ایلیق کیشی بالذات کوردهن مؤرخ سلاکی مصطفی انکلیز حقتده کرمطالعاتیه برابر کچی شورته تصویر ایدیلور :

« ولایت جزیره انکلیز ده اوج بیک یدیبوز میل بر دروازه خلیج قسطنطنیه‌دن بیددر، حا که سی اولان عورت ملک موروشه و دولت و سلطنته قدرت نامه ایله حکم ایدوب لوتراپیت ملتی اوزره عبودیت نامه و ایلیجیسی و پیشکش و هدیه‌سی کلوب چکدی . اول کون غلبه دیوان اولوب ایلیق قانون اوزره ضیانت و اکرام اولندی . کیشی کی طرفه کچی استانبول لیانهزه کاشسز . اوج بیک یدیبوز میل دریا دن سفر ایدن و سکسن اوج یاره هان طوب قوتلور . سائر یاراندن شیری آتش فشان هیئت خارجه‌سی شکل خنجر ایدی . انجوبه دوران ایلیقک خنجر اولندی » .

تاریخ
مصاحبه‌ری

قره‌جه پاشانك كیطری

محرری
احمد رفیع

قره‌جه پاشا ، تاریخمیزك مهم سیالرندنر .
وارنه شهیدلری ایچنده ، ماضیمیزك پر مفاخر
خاطرله لرینی ، صوك عصرلره قدر ، طوئه بوبلرنده
پاشاتان اودر . اهل صلیبک مدهش اردولرینه
قارشو بوتون جلا دتله چارپشان ، اولن و یارچالانان
شهیدلر ایچنده آدی و کیکاری بللی تک شهیدین
واردر : قره‌جه پاشا .
چلیبک شرقلی کونلرنده حیاتی (بروسه) نك
یشیل بلده لرنده کچرن قره‌جه بک ، ۸۲۸ ده
آناطولو بکار بکیسی قره‌جه پاشا ایدی . اوسنه ،
فاطمک باباسی ایکنجی سلطان مراد اسفندیار بکک
مخدومی ابراهیم بکک قیزی خدیجه سلطانله اولندیکی
صهرده ، قیز قاردشردن اوچی ده اولندردی .
پوینی اسفندیار اوغلی قاسم بکه ، برینی چانداری
خلیل پاشا زاده محمود چایی به ، برینی ده قره‌جه
پاشایه و برمشدی که ، بوهمشیره سنک آدی ده ، سلجوق
خانوندی .

قره‌جه پاشا سلجوق خانوله یگیری سنه پاشادی .
نهایت ۵۸۴۸ ده (وارنه) محاربه سنده شهید اولدی .
قره‌جه پاشانك بو محاربه ده کوستردیکی جلادت ،
خارق العاده ایدی . محاربه ده آناطولو عسکرینه
قوماندا ایدیوردی . اوزمانک اصول حربجه ،
حرب آناطولوده اولورسه ، آناطولو عسکری
صاغ جناحده ، روم اینلنده اولورسه ، روم ایلی
عسکری صاغ جناحده بولوروردی . وارنه محاربه -
سنده ، قره‌جه پاشا صول جناحده ایدی . دشمن ،
امداد قوتلری آلاق صاغ جناحه هجوم ایشدی .
ضعیف کوردیکی ، بو جناحدی . محاربه نك شدتلی
پرزماننده بو جناحک رجته مجبور اولماسی ، قره‌جه
پاشایی اوجناحه یاردیمه مجبور ایتدی . (تواریخ
آل عثمان) دیبورکه :

« قرال لعین اورته کوکسده دوروب و تیقو
یلید صاغ طرفدن یوروب و قره محال ملعون صول
طرفدن یوروب سلطان مراد اوزرنیه هجوم ایتدیله .
و حتی سلطان مراد لشکرینک ایکی قولین کتوردیلر .
اما آناطولی چریسی کافر ایله محکم دووشدیله .
غایت عظیم جنک اولدی . اول اراده آناطولی
چکار بکینی شهید ایتدیله رحمة الله علیه » .

بو نکلر برابر سلطان مرادک عزری ، قوجه
مضربک فداکارانی تورک اردوسنی بویوک برظفره
ناقل ایتدی . قوجه حضر دشمن صفلری آره سنه
آیتدی . قرال لادیسلاوسی آنتدن آشاغی
دویردی ، قافاسنی کسدی ، سلطان مراده تقدیم
ایتدی . بو قهرمانلیق بارلاق بر ظفره مقدمه
تشکیل ایله دی . آرتق دشمنده معنوی هیچ بر
قوت قالمشدی . قرالک باشی ، دشمنک نقض
ایتدیکی عهدنامه ایله برابر ، مزاراقلر اوزرنده
دولاشیوردی . هونیا دی یانوش بیله ، تورکک
بو یکیلیمز جلادتی قارشینسنده قاچایه مجبور اولمشدی .

سلطان مراد وارنه ده درت کون قالدی .
شهیدلر کومولدی ، انشته سی قره‌جه پاشانك اوزرنیه
پر تر به پایلماسی امر ایدلای ، بو تر به (پاشایا)
تر به سی فایله مشهوردر . (وارنه) دن (پراوادی) به

ایدلیدی و اوزرنیه تر به پایله دیی ده واقع دکلدنر .
معنایه بو مستانه نك حلی غایت بسیطدر . قره‌جه
پاشا مزاره باشیله برابر کومولمشدر . قرال
لاویسلار سنک باشی ایسه محاربه بی متعاقب (بروسه) به
کوندرلشدر . بوتون مؤرخلرین ، صولاقزاده
تاریخنده موجوده ، شو حقیقی تکرارده متفقدر :
« قرالک کلکلی دولتی فتح نامه ایله بروسه به
کوندروب فرمان بیوردیلر که اول شهر بهشت آیین
سرایا تزین اونوب سر قرالی چارشو و یازارده
دول ایتدیرلر . اول تاریخده بروسه صوباشیسی
جبه علی بک ایدی . اهالی شهر ایله استقبال ایدوب
نیلوفر صوبی قربنده ملاق اولدیله . قرالک باشی
تغیردن صیانت ایچون بال ایچنه قومشلر ایدی .
چقاروب صوبایله بیقادیلر . هنوز کسامشه دوندی .
نیزه به صانچوب سرور و شادمانی ایله بتون شهری
کز دیلر » (ص ۱۷۷)

عثمان نوری افندی نك افاده سنه نظر آ قره‌جه
پاشا تر به سی « هان خاك ایله یکسان ایدلش » .
بروسه ده ، و حتی ادرنه ده بر جوق خیرات و حسنت
براقان سلجوق خانونك قره‌جه پاشا تر به سی
ایچون ده مهم وقلارده بولوندیغه شبهه یوقدر .
سلجوق خانونك بروقیه سی واردر ؛ اوده ، اوائل
جمادی الاول ۸۸۸ تاریخلدر . وقیه نك اوزرنده
اصلنك (خزائنه العاصره) ده اولدوغی یازیلیدر .
بروسه اوقاف محزننده کی حکمته شرعیه سجدلده
بر صورتی موجود اولدی کی ، عین صورت
۳۳۳ نومرو ایله اوقاف نظارتنسنده مقیددر .
بو وقیه ده قره‌جه پاشایه دائر واقعا بر قید یوقدر ؛
فقط باب عالیده وارنه به عائد دفتر ل ظهور ایتدیکی
زمان قره‌جه پاشا تر به سی حقدده مهم معلومانه
تصادف ایدیله چی محققدر . خصوصیه قره‌جه
پاشانك کیکلرینه قارشو بر تجاوز و قوعوبولدی
تقدیرده جماعت اسلامیه ممثلی نك حاضر بولوناجنی
طبیعدنر . اوزمان کوروله چکدر که ، مزارده قافا
طاسی ویا قافایه متعلق دیش و ساثره کی کیکلر
ظهور ایده چک ، کیکلرک قره‌جه پاشایه عائد اولدی
ثابت اولاجقدنر . تورکک عصرلردن بری تقدیس
ایتدیکی بویوک بر شهیدینک کیکلرینی ازعاج اتمک
تاریخی بر جنایت اولدی کی ، خاندان آل عثمانک
کزیده سیالردن سلجوق خانونك وارنه غزلرنده
شهید اولان محترم زوجی قره‌جه پاشانك تر به سی
ششمی به قدر احوال اتمک ده عائد اولدی . مقاملر
ایچون بویوک بر قباحدر . قره‌جه پاشا ، ایشیرلر
و بعض سافلری کی ، ماتی جهالت و تعندیله فلاکت
سوروکله بن دامادلردن دکلدنر ؛ جهاد میدانلرده
تورککک نامه کیکلرندن نشانلر بر اقرارق خدمت
ایدن قهرمانلردنر .

« قرال لعین اورنه کوسده دوروب و نیغو
پلید صاغ طرفدن یوریوب و قره مغال ملعون صول
طرفدن یوریوب سلطان مراد اوزرینه هجوم ایتدیله.
وحق سلطان مراد لشکرینک ایکی قولین کتوردیلر.
اما آناطولی چریسی کافر ایله محکم دوئوشدیلر.
غایت عظیم جنک اولدی . اول اراده آناطولی
پکاریکسی شهید اتدیلر رحمة الله علیه . »

بوتکله برابر سلطان مرادک عزری ، قوجه
حضرت فداکارانی تورک اردوسنی یویوک برطفره
تائل ایتدی . قوجه حضرت دشمن صفلی آره سته
آیتلیدی . قرال لادیسلاوسی آنتدن آشاغی
دورودی ، قافاسنی کسیدی ، سلطان مراده تقدم
ایتدی . بو قهرمانلق بارلاق بر ظفره مقدمه
تشکیل ایله دی . آرتق دشمنده معنوی هیچ بر
قوت قالمادی . قرالک باشی ، دشمنک نقض
ایتدیکی عهدنامه ایله برابر ، مزراقلر اوزرنده
دولاشیوردی . هونیادی یاوش بیله ، تورکک
بو یکیلیم جلادق قارشیسنده قاچایه مجبور اولمشدی .
سلطان مراد وارنه ده درت کون قالدی .
شهیدلر کومولدی ، انشته سی قرهجه پاشانک اوزرینه
یر تره یایلماسی امر ایتلیدی ، بوتربه (پاشابابا)
تره سی نامه مشهوردر . (وارنه) دن (پروادی) یه
کیدن یول اوزنده در . (قوپلر بزه ، تورکلرله
ماچارلرک محاربه لری ، ص ۱۰۲)

پاشا بابا تره سنک غربنده (پاشا کونی) ده
واردن . پاشا بابا تره سی تورکاره عصرلرجه
زیارتگاه اولمشدر . سلجوق خاتون ، قرهجه پاشانک
شهادتی اوزرینه تره بی منتظم برصورتده یابدیره شدن .

* *
وارنه رشیدیسی مدبری عثمان نوری افندی
طرفدن کوندوبلن برمکتوبده ، قرهجه پاشانک
کیکلری (وارشووا) یه نقل ایملک احتمالندن عیث
ایدیلیور . سببی ده شوامش : اون اوچ سنه اول
ته اودورق ایله وانا مننده بر قوجه قاری رؤیاسنده
کورمش . بوتربه ده یاتان قرهجه پاشا دلکش ،
وارنه محاربه سنده قهرمان حضرت طرفندن قافاسی
کسیلن له قرالی لادیسلاوس اینش . اوزمانلر
تره به تصاحب ایتک ایسته نیامش . فقط بیطرف
مؤرخلرک غیرتیه عمانت ایملش . کیچن سنه ،
صوفیه به لهستان حکومتی طرفندن موسیو غرابووسکی
سفیر تعین اولوش . موسیو غرابووسکی
قاتولیک کلیسا سنده ولادیسلاوسک تذکار نامی
ایچون بر آیین روحانی یابدیرمش . حتی لادیسلاوس
نامه دیکله جنک آیده ایچون آثار عتیقه جمعیتده
۲۵ بیک له و او برمش . وارنه محاربه سنک وقوعه کلدیکی
۸۰ نفرین ثانی کوننک وارنه شهر نتیجه عید ملی کونی
اتخاذ ایله سنی توصیه ایتمش . مجلسده بولونان بولغار
اکابری ده بونی وعدا ایتشلر . فقط سفیرک مقصدی ، قرال
لادیسلاوسک کیکلری بولتمش . قوجه قارینک
رؤیاسی بولغارلر بیننده یک منتشر اولدینی ایچون
سفیر ، کوزنی دائما قرهجه پاشانک تره سنه
وکیکلرینه دیکیورمش .

حال بوکه بوتربه نیک قرهجه پاشا تره سی اولوغنه
هیچ شهبه یوقدر . تاریخینک هیچ بر تحقیق سنده
دشمن قرالر نامه تره یایلماسی مندر کور اولدینی کی ،
شکلی و سیاسی طایفانان ، هوچی بیلنه دن قرهجه
پاشا ویا اوکا مائل بوکسک بر شخصیتک دفن

پاشانک کیکلرینه قارشی بر تجاوز وقوعه بولدینی
تقدیرده جماعت اسلامیة مثلیک حاضر بولوناجنی
طبیعیدر . اوزمان کوروله چکدرکه ، مزارده قافا
طامی ویا قافیه متعلق دیش و ساثره کی کیکلر
ظهور ایده جنک ، کیکلرک قرهجه پاشایه عائد اولدینی
ثابت اولاجقدر . تورکک عصرلردن بری تقدیس
ایتدیکی یویوک بر شهیدینک کیکلری ازعاج ایتک
تاریخی برجنایت اولدینی کی ، خاندان آل عثمانک
کزیده سجالرندن سلجوق خاتونک وارنه غزالرنده
شهید اولان محترم زویجی قرهجه پاشانک تره سنی
شمعدی به قدر اعمال ایتک ده عائد اولدینی مقاملر
ایچون یویوک بر قباحتر . قرهجه پاشا ، ایشیرلر
وبعض سفلی کی ، ماتی جهالت و تعندیله فلاکت
سوروکله یین دامادلردن دکلدر ؛ جهاد میدانلرنده
تورککک نامه کیکلرندن نشانلر بر اقرارق خدمت
ایدن قهرمانلردنر .

تاریخ صحیفه‌ری

استانبول شاعری

سلطان احمد ثالث دوری بویوک بر شاعر
بشدردی : ندیم .

ندیم استانبوللیدی آیا طرفندن فوہ چلی زاده
عبدالعزیز اقدسی به منسوبدی . عبدالعزیز اقدسیک
فازدنی محمد اقدسی ، اولکده اوغنی محمد اقدسی
ایدی . محمد اقدسیک فخری سلطان ابراهیم دوری
ناهنسکرلرندن ماقب مصباح الدین ایله اولدی ،
ندیمک باسی احمد اقدسی ذنبابه کادی .

ندیم علما آره‌سنده بوودی . بودور ، عامانک
الله زیاده حقوق ضایع اولدی زما ندردی .
شیخ الاسلام فیض‌اه اقدسی سرایه و عثمانی اداره‌سنه
نامله‌حاکمیدی . و تیه و منصب حرام شیخ السلام
منسوبلرینه دریلرور ، عام و کمال اربابی فخر
و شرفوت ایچنده یاشا بوددی . ندیم بودورک یونون
آبیللرلی کوردی . حریص بر شیخ الاسلام
بودنن مات آره‌سنه دوشنن نفره‌فک یونون
عاقبتینه شاعرد اولدی . خلفه‌ک و حلو سلوک‌کالی
صحیفه‌ری آره‌سنده ینه وظیفه‌سنه دوام ایتدی .
سلطان احمد ثالث ملک زمانلرنده ندیمک
آدی اوورده ایشیدیلوردی . فقط سلحدار علی
باشانک صدرتنده بارلاق غرالی ، تزه قصیده‌لرله
تمیز ایتدی . خصوصیه علی باشا ایچون سوله‌دیکی
اصیده‌لر ، زماننده علم و کمال اربابنک تقدیرلرینه
مظہر اولدی . علی باشا فضل و معرفته حرمت
ایزدی . سرایشده دورینک شاعرلی
طوبانیلرله ادیبانن و شعردن بیٹ ایلدردی .
سایبلر ، وحیلر ، شاکرلر آره‌سنده ندیمده
مهم برموق اشغال ایتدی . علی باشانک
فاطمه سلطانله ازدواج‌سراسیمی ، استانبولک بارلاق
آلارلی ندیمده کوردی . (وارانین) ده علی
باشانک شادلی ندیمی قدر بیلیر بر حامیدن محروم
برادری . ابراهیم باشانک صداتی ندیم ایچون
سعادت و اقبالک باشلانغی اولدی . ندیم ، ابراهیم
باشایه انتساب ایتدی اوته‌دن بری آرزو ایلدردی .
بو آرزوسنی کندی ده شو سورتلر آکلانیور :
« فخر احمد بن محمد اشیر ندیمک کوشنه آتروا
و جامه‌ده مہان زمانه جهول ایش برنا کامی نشان
و نام اولوب اول خورشید آسمان هت برج شرف
وزارتدن طلوع ایتدن مقدم مسجدگاہ و حیاه
اصحاب عزه‌شان و نم رزاق ارباب دانش و عرفان
اولان خاندان رخسین الازکالرنده خدمت و رفت
وروب عنقه علیایی ایله کسب سعادت میسر »
اوناشدی .

ندیم قدرت و عرفانیله بو امانده نائل اولدی .
باروقیه معاهده‌سنک عذربی متعاقب نفس بر
قصیده یازدی . خلق ستردن بری حرب بله‌سیله
بریشاندی . اوستریا و وینیکله باشلایان حرب
طلوع بوزده ، یونانستان ساحلارنده دوام
ایلیوردی . استانبولیه احتکار و حدودلرده
ساقا و اردی . همان هرکس صاحبک سعادتلرینه
منظردی . ندیم ، قصیده‌سنده صاحبک تعملربی
آ کلاسی . برینده شویله دیوردی :

خوشای مسند آرای هم کیم حسن تدبیرک
ایدیون ملک جهاندن بر طرف آشوب غوغای
ندیم کندی تعبیری وجه ایله ، ابراهیم باشانک
بو قصیده‌لرله ایله تصدیق سردولرین جرأت ایتدی .
(۱۸۷۸) مکالماتاً رؤس خارج آلامه موفق اولدی .
باشانک اصلا کبر و شرفوری بودی . ندیمی اکثریا
حضورینه قبول ایدره شعرا و ادبا مجلسلرنده حاضر
بولونیردی . ابراهیم باشا ایله سائر دولک
رجالی چنده‌لر وایلر ایتا ایتدردیکه ندیم بارلاق
تارخلر ایتاد ایلدردی .

ندیم ، آرز زمان ایچنده ابراهیم باشانک حقیقه
تدبیری صرہ‌سنه کیدی . ابراهیم باشا یونون
علمی اصیلرده ندیمی حاضر بولونیردی . ابراهیم
باشا فارس و عربی لک کزیده املری تونکیمه
ترجمه ایتدیرمک اوزره بر انجمن تشکیل ایتدی
(۱۸۳۲) . بواجسته ندیمده داخل اولدی . بر
کون ابراهیم باشانک « مجلس شریفده » سلطان
محمد رابع دوری علما سندن مرحوم درویش احمد
اقدسیک عربی (صحائب الاخبار) ندن بیٹ
ایلدی . سلطان احمد ثالث بومهم اترک « تکلیف
منشیانندن ساده ترک لسانه نقل و ترجمه اولته‌سنی »
اراده ایتدی . بو وظیفه شاعر ندیم مأمور

اولدی . ترجمه‌نی آرز بر زمانده ا کماله موفق اولدی .
نظمده کوستردیکی ساده‌لکی نثردهده کوستردی .
ندیم یونانلرغرده (۱۸۳۲) دورینک بوکسک
شاعرلرندن صابیلوردی . سالم کبی مدقک عرزلر
ندیمدن بیٹ ایلدیرکن : « روح کلیمدن ذوق نای
اولان شعرای بنامندتم » دیوردی . ابراهیم
باشا ندیمک لایقنی هر کسندن زیاده تقدیر ایتدی .
نهایت :

احسان ادیب کرم بیوروب همت ایلیوب
لطف ایتدی بنده‌سنه کتیبته خدمتی
ندیم بو لطفه نالینق اوته‌دن بری اوزو
ایلدردی . حتی ابراهیم باشایه یازدی بقصیده‌ده :
اول خدمت جلیبن انقدم خدا بیلور
چوقدن چکردی خاطر آزاده حسرت

دشمندی . حساس شاعر ، ابراهیم باشانک جلویلیدی
ندیم ، ابراهیم باشا سایه‌سنده سرایه انتساب
ایچمکه موفق اولدی . اکثریا رمضانده درس شریف
اوقوندی زمان « مدرسین کرماندن استمداد نام ایله
موصوف وینام اولان ندیم احمد اقدسی قاره »
وظیفه‌سنی ایتا ایلدردی (۱۸۳۶) .

ندیم ۱۸۳۹ ده محمود باشا نای بولونوردی .
اوسنه ابراهیم باشانک لاله صفالرینه کرمی ووردی
دملردی . باشانک (نوشیر) ده یلدیردینی جامه
ندیم قصیده‌لر یازدیور ، ضیافتلرده ، چراغانلرده
جلوا صحیفلرنده بولونوردی .

پشکطاشه یقین بر خانه ویرانین وارد
دین شاعر ، سرای آسقی جوانندن آریلوردی .

ندیم یالکن ابراهیم باشانک سراینه کتیمزدی .
دامادی قیودان مصطفی باشانک جلوا صحیفلرنده
بولونوردی . ندیم وزیرا قوناقلرنده ترتیب ایدین
بو مجلسلرده چای زاده عاصم ، سید وهی ، قریبی
رحمی کبی دورک بویوک شاعرلی ده بولونوردی .
ازکنکار سلامتی داتره‌سنده ادبی صحیفلرله وقت
کیچیرلرکن ، قاندرلرده حرمده آریجه اکتلهجه لرترتیب
ایلدردی . اکثریا بویوک بیادشاهه حاضر بولنوره
« ارباب نظمه چو اثر سایه احسانی چله به مقدمه
کرم بیوروب و وزیرا عظام و سائر رجال واجب .
الاحترامه قبضه آتولر انعام » ایلدردی .
شاعرلرک یق شمرلربی بو صحیفلرده اونورلر ،
و بوسایهده تفضیل ایلدردی .

ندیم یق چایق تفضیل ایتدی . « قاره درس
ندیم اقدسیک کجالات ذاتیله ربه اعتباراً ترتیب مصم
اولان سلسله‌ده رتبه‌لرنده یونان اسکیلرینه تقدم
ایله تحریکلی « فرمان بویورلدی (۱۸۴۰) .

ندیم ، تحریک قسماطمنی (نصر نریا) ده
(نصر جان) ده ، « باغ فرح » لرده کیچردی .
استانبول بونون قلیله شافقده ندیمک شرفلری
خاتلک ایچمه‌سلیرینه ترجان اولیوردی . هانک
پنه ارغوانلری بیلیل ایلر اورتاسنده زکنین برو
دمت کبی کوزلری شتندیردیکی زمان هرکس
سعد آباد صفا سده دو کولوردی . اوزمان ندیمک
استانبولیه ، سعد آباده داتر یازدینی شعرلر آلدن
آله آزدی . ندیمک لک زیاده سودیکی بر
سعد آبادی .

چیکدربوب یق سعری طوغریجه سعد آباه
طلوتم زنده ایکن جنت اعلاده مقام
واردم حاک طریساتنه بوزلر سوروم
برکون اولسون آلام باری لکندن برکام
خوضدن کور یاکیزدی نوش ایلیهم
تصدردن یوی جنای ایدیم استقام
دیکن کندی آلامازدی .

ندیم یونون شعرلرنده زمانک حیاتی و قیاقلربی
تصویر ایتدی . ابراهیم باشا دورینک بارلاق
زمانلرنده یاشایان بویوک شاعر ، وفاه و سعادتده
ایچتی حامیسنک سونک کویارلرله قدر کورده‌یلدی .
بوتزه دوری چکبترلرک عصبانی ابراهیم باشا و صفاتک
فلا کتیرسه سیب و بردی . قائل بر فاجعه نتیجه‌سنده
ابراهیم باشا ایله دامادلرینک بیروح جسدرلی
برلرده سوروکنندی .

یالکن ندیم اورتاده بودی . حساس شاعر
بوتون کورکلی شوخ و لطیف شعرلرله متاثر
ایتدکن سوکرا کویا سباتک ایلدیلرکریه عروج
ایتمدی (۱۸۴۳) .

تاریخ مصاصیری :

آنقره اخیلرینه دائر

آخیلر ، سلجوقلر زمانندهده ، (آنقره) ده پاشاپورلردی . ابن بطوطه دیبورگ : « آخیلر بلاد رومده ساکن تورکن افولنک هرولات وبلده وقره سندنموجوددر . اجانبه ابراز رأفت وفتوت ، اتمامنه وایفا حوالینجه مسارعت چابره فی تشکیل واعضا واعوان ظلم وتمدی ایله بولنره الحاق ایدن اشراقی قتل واقفا خصوصنده بولنرک دنیادهمقی بوددر . اورواجه اخى غیرمتاهل و مجرد کتیلدن اهل صناعت وصائرکک بالاجتماع کندیلرینه رئیس اغضاب ایندکاری آتمه اطلاق بوو جمیعته دخی قوتو تمییه ایدیلر . » (ابن بطوطه ترجمه سی ، ص ۲۱۲) .

آخیلر آناتولورک هر طرفه یایلسلردی . مؤسسلری عباسی خلیفه سی ناصرالدین الهیدی . مغتالری حضرت علییه قدر چیقوردی . آخیلر حکومت ایزلردی ؛ بوتکله برابر حکمدارک بولونادین برلده ، حاکم ، اولردی . (آنقره) دهده عین تشکیلات موجوددی . فقط ، اوراده ، حکمدار بولونادین ایچون ، مملکت آخیلرک لارتمده ایدی . آخیلرک سلطنتله علاقه لری بوددی ؛ بوسیدین ، سلجوق دولتک حاکمیت واقراضی ، اخیلک اوزرنده هیچ برتأثیر اجرا ایدمه منمدی . (آنقره) ، سلجوقلرک اقتراضندن سوکرا ، ایلمخیلرک آلیه کیدیک زمان ، اخیلک (آنقره) ده پنه حاکدی . او سره لده ، آخیلرک شیعخی ، اخى حسام الدین اقدیدی . اوغلو اخى شرف الدیندی . اصل اسمی محمددی . تره سی قرینده شو کتایه یازیلیدر :

(سی بانشاء هذه العمارة العبد الضعيف المحتاج الى رحمة ربه اللطيف محمد ابن حسام الحسيني . بون الله قلبه في الدنيا والآخرة بحجرة الحسين واخيه وجده وابنه وامه وبهته في سنة احدى وثلاثين وسبعمائة)

(آنقره) ده آخیلرک یایلدیردقلری جامعلر ، قول بک جامی ایله اخى شرف الدین جامیدر . اخى شرف الدینک تنظیم ایندیردیک شجره ، بوجامدهده ، شجره ده اخى شرف الدینک نسل حضرت علییه قدر یازیلیدر . قول بک جامعتمک کتایه سی ده ۶۹۹ تاریخلیدر .

اخى شرف الدینک باباسی اخى حسام الدین حسین ، ۶۹۵ ده وفات ایشمدیر . اوصردهده عش اکیک یاشنده اینش . اخى شرف الدینک ارغولاری ؛ حسین ، حسن ، یونسدر .

آخیلر ، عثمانلی تورکلرینک (بروسه) ده شوکت و قدرت ساحی اولمقلری زمانندهده ، (آنقره) ده پاشاپورلردی .

بوتکیلات ، (اسکیشهر) و (سلطان اوک) جوالینسه قدر انشار ایشدی . عثمان بکک قاتل بدمری شیخ بالینک قاردمشی شمس الدین ، اولنک اوغلو حسن ده آخیلر دندی . بنه علیه بوتکیلات دخی برماهرتی جائزدی . (اسکیشهر) ، (قوجه ایل) ، (قرهجه حصار) ، (بیله بک) و (این اوک) طرفلرته متعدد اخى زاویه لری واردی . بوزاویه لری بوتون مسافره آچیددی . آخیلر دینر وفضیلر بوزاویه لردی . (ارزوجان) وحتی (قریم) ، قدر برچوق مهم سرکلرده زاویه لری واردی . شیخلرینه حکمدارلریله حرمت و رعایت ایدلردی .

اورخان غازى زماننده آناتولورک کرهن ابن بطوطه دیبورگ : « بولادک عادتیه برمحله سلطان بولونادین تقدیرده حاکم اخى اولوب آیدمه کانه آت ولباس اعطا و قدرینه کوره احسان ایدر . امر و نهی و رکونی عیینه ملوک مشاهدیر » (سیاحتنامه ، ص ۲۲۶) .

آخیلرک کندیلرینه مخصوص ایدیلری واردی . مسکنلری (فتوت) دی . (فتوت کاشه سی) ایله (فتوت شالورلی) ، غندلرتمه مقدسدی .

فتوت کاشه سندن ایچرلر ، وفوت شالورلی کپیلردی . او سره لرده ، اورخان غازى بیزانسه قارمشی بویوک موفقیتلر قازانمشدی . بوموقبیلر ، سلجوق سلطنتک قانی سلاله سنه انتقالی اوزرنده ، آناتولوده استقلاللری اعلان ایدن بکلرک حدیثی جلب ایدیلردی . بوشمتلرک یاشنده ، ایلمخیلر ده واردی . بیزانس ایبراطوریتک دخالتی اوزرنده ، عثمان غازى بی بیزانسه قارمشی تعقیب ایندیک نظر بولی اوزرنده طوردورمق ایسته یلر ، اولنلردی . فقط بوتهدید ، هیچ برتأثیر اجرا ایدمه منمدی . فقط اورخان بکلر وفاتی ، آناتولوی بکلرتمه یکی ایدلر اولنلردی . (قرهجه حصار) ده اورخان بکدن مدعش بر تآدیپ سله سی بیین جاودار تاتارلری بو سفرده آیفالاندیلر ، مراد غازینک سر حدینه تجاوزلرده بولونایه باشلادیلر . غازى خونکار بولنری قظی برضربه ایله تآدیپ ایندی ؛ بو تجاوزلرله مؤثر بر صورتده مانع ارا یلمک ایچون دشمن اولکسته یاقین بر استناد نقطه سه محتاجدی . بونقطه ، آنجیق (آنقره) اولیایلردی . شهرى اداره ایدلر ، آخیلردی . عین تشکیلات کندی ایلمتندهده واردی . بنه علیه آنقره آخیلرک کندی اداره سندن یاشایان آخیلر یپنده هیچ بر فرق بوددی شهرى کندی حدودی داخله آتی ایچون سلاح چکمه بیله لوم حاصل اوله جندی . اسکی مؤرخلریز بونقطه نی آکلاماشارلدر . (مصانف الاخیار) غازى خونکارک (آنقره) ی نه صورتله آلدیغندن بشت ایدرکن دیبورگ :

« انکوره حصارینی معتبدن آخیلر یپندن اخذ و اوزرلرینه والی نصب و بروسه به مراجعت بویوردیلر » (جلد ۳ ، ص ۲۹۲) .

خواجه سعد الدین اقدی دیبورگ : « انکوره مساجیلرک آخیلر دیکله معروف و تغلب طریقله دعواى استقلال ایدوب اول حصارى و اطرافتی ضبط ایش ایدیلر . سلطان عادل مرادخان غازینک مژید اقبانی و قال جاه و جلالتی مشاهده ایدیلرک مقابله ده عدم اقتدارلرین فید ایدوب تحف و هدایای نقیسه تدارک ایدوب ، پادشاهانه پیشکتر ایله آستانه سلطانه روانه اولوب عرض اطاعت ایدوب مغن قلمه یی تمام ایدیلر » (جلد ۱ ، ص ۶۸) .

(مصانف الاخیار) ایله (تاریخ انوارخ) ک (مغنله) و (تغلب طریقته دعواى استقلال) تعبیملری طوغرو دکلدیر . (اخیلک) ده اساساً (سلطنت و تغلب) قاری بوددی . بنه علیه آخیلرک « پادشاهانه پیشکتر ایله آستانه سلطانه » کله چکلری و کندیلرینکده « مکلام خسروانه یه قرین » اولاجقاری بلییددی . بنه علیه آخیلرک ۷۶۲ سنه سنه قدر حکومت سوردلاری ، وار تاریخدن اعتباراً عثمانلی تورکلرینک اداره سنه چککلری تعبیملری طوغرو دکلدیر . آناتولونک عثمان اوغولاری اداره سنده بولونایان برلرتمه ده اخى زاویه لری ، اخى تشکیلاتی واردی . آخیلر ، پادشاهلری بیله کندی مسکنلرینه داخل ایشلردی . اخى زاویه لری ، دیوان هایون ایدلرینه نظرآ ، فاتح سلطان محمد زمانه قدر یاقیدی . بلکه ده سوکرا لرده عینی تشکیلاتی محافظه ایله مشلدر . اکتیجی سلطان مرادک کوچوک قاردمشی شیزاده مصطلق قاردمشی قارمشی عصیان ایدوبده (بروسه) یه مجرم ایندیک زمان ، کندین قارمشیلایان آخیلردی . عاشق یاشازاده دیبورگ : « بروسه لک عزیزلری ایشتمیلرک مصطلق کایمیش . تیز شپردن خلی آقیمه جمع ایدیلر ، و بوزیاره دخی قاش آلدیلر . شبرک آخیلرتمن اخى یعقوب له اخى قدمی کوندلر . دیلر » (ص ۱۰۱) .

فاتح زماننده بیله (اسکیشهر) ده اخى زاویه سی واردی . (واثقی عقیقه من) تملیله نصیبت اولونججه ، ملی تاریخمزلک ایلمک دورلرته دائر دها بک چوق حقیقتلر میدانه چیقاجقدر .

بیرورقته : احمد رنجیره

۲۰۰۰

تاریخ مصاصیر:

مؤرخده صنعت

تاریخ بر صنعتدر ، بناءء عالیه مؤرخك عینی زمانده صنعتكار اولاسیده لازمدر .

تاریخك فاهسی یالکز فاهسلی اولنی دكلدر ، عینی زمانده اولویانده بردوق ، برهجان، برلكت اولاندیرمقدن ، بریایا اولغنه پروفه حكابه ایدر؛ بو حكاهدن مقصد یالکز اولرئك دكلدر ، عینی زمانده كاتيككدر . خصوصیه بر چوجفك دادیسندن برناماسل ویا آلاسندن بر حكاه ایسته مسمی اولرئكئنده زیاده اكلكمك ایچوندن . بوندن اولر ایسه چك ذوق قارشقبلیدر . حكاه ای آكلیلیر وهیجان حصوله كئیرسه ، اولندن ديكله بنده ، ديكله بنده ذوقیاب اولور. ایسته بوسیدن طولاییدرئك، تاریخ بر صنعتدر .

هر صنعتده اولدنی کی تاریخده كوزلك برضاهدر. تاریخده وقه جانی بر صورتده تصویر ایدیلیر ، آكلیتده وضوح ، استعراجره اهنگه ، شخصاری تصویرده مهارت كوسترایر بوسورتله كوزلك فاهسنه واصل اولونور . بناءء عالیه بول بورئك ديكلی کی رومان حالك تاریخی ، تاریخده ماشینك رومانیدر .

بناءء عالیه تاریخی بوسورتله وجوده كئیره بیامك ایچون بولوك برضه نظره ، خارق العاده برصنعهده مبدول معلومات لازمدر . بر مؤرخك وظیفه سی جمعیلك وانسانلرك حیاتی اولدنی کی تصویر ائك ، یاران وبتدل سوزلردن اجتناب ایله مك، وقه لری ندرجه لازمه اولندن فضله اولمق اوئره تعریف ائك ، حكابه برهجان و بركم ایجاب ایدر . مؤرخك لك زیاده مشغول اولاجی شیلر انسان وظیفه ندر . ایستر حقیقی بوندن ، ایستر خیالی بوندن اولسون ، بر مؤرخك مضراب صنعتی داتما بولایق نل اولزئنده ایشار .

مؤرخ عین زمانده بر ناملیر . انسانلر داتما خلیلینك حكابه و ماصالارله اولاندیرمقدن حظ ایدر . موجودیتك هر تصویر اونی اكندیرر، مستقیب ایدر ، هجانه دوشورور . حتی اسكی زمانلرده تاریخ ایله ماصال بر برینه یازدیم ایدرئك انسانلری مستقیب ایدیلیرودی . انسانلرك قوه تشبیله لری بولردن هیچ بر زمان بیئه ائدی . فقط بئ نسل حقیقه ده زیاده جلوبدر . وانفا بوزلرده حكابه دن حظ ایدرلر ؛ فقط بولر او حكابه لرده موجودیتلرك ده یانین ، ده حقیقی بر تصویرنی كوردك ایستلر .

بناءء عالیه تاریخ: رومانه ، حاسیاله ، ماصاله بکوز ؛ بولردن برترقی وارسه ، اوده صرف حقیقه استناد زغن اولاسیدر . فی الحقیقه مؤرخده بر ناملر ؛ فقط طوهری بولمالدر . تاریخك شو بورتله مقبیه اسفاده ایتمسندن طولای ، تاریخ صنعت اولغنه برابر عینی زمانده بر علمدر . فقط صنعت نقطه نظرئندن ، هیچ بر مذكوره تاریخ درجه سنده نیجیب دكلدر ؛ چونكه كوزلك حقیقك ششمه سنندن باشه بر شیدر ؛ تاریخ ایسه لك زیاده حقیقكك تاپیلدر .

بناءء عالیه مؤرخك وظیفه سی بروفه بی جانلا . دریمقدن ، عینی ایكئنجی دفعه یارائقدن . بروفه بی آكلاقق و تصویر ائك ایچون اساس ماخذی یالکز تکرار ائك ویا عینی یازمق كلیت ایچر . بر مؤرخ هر هانکی بولوك بر شخصك حیاتی كونی كوتنه ، حتی دقیقه سی دقیقه سنده یازمش اولسه تاریخ وجوده كئیرمسن اولاز . مؤرخك عین زمانده تصویر ایدمكی موده حاك اولاسیده ایجاب ایدر . ای آكلاقا بلك ایچون ای بیلدك ، ای نقطه لری - چه رك لوزمزلری قله آماق ، پایلان خلاصه ده ، مانیده یاشانان حیاتی جانلی بر صورتده تصویر ائك ، اولودن حیاتی اماره لری چیقارمق ، ایسه مؤرخك صنعتی ...

بوتایلرده برصنئیك و الفانیه كوستر مؤرخ ، نوکیدیسی دور . مؤرخك بولوه نل سغیرلنده دواتا تگ حر ایته داترزدنی تصویر ؛ مؤرخك صنعتی نقطه نظرئندن بر بدیمه در .

« او كون كادی ، آتله لوله شپرد بولونان منقلری (یر) به استدلر - قیلرله برابر ائكسلر .

آجیلامیه ، مہیا کیلره بئیدیلر ؛ همشهری ویا ایچنی ، بونون خلق لئانه بیئمشلردی . مائلرله ، اولغ ، ارباب ، دوست ، کیدلرله رفافت ایشیلورلردی . هم یوزریورلر ، حمده موفیت ایددی ایله اولون بر فکزی بولیفنك آتاپولندن آیریلنجی کیمه لری بر دها کورمه کورفوسی بیئنده مائریورلورلردی . کوزلرده اوزاق نهایكلر ، بو آریلیق دملرلنده تهاککه سفره قرار ویرلرئک زمانده کئندن دها بولوك کورونورودی . فقط منظره لك شوخی وعلوش ، بولنكاه برابر ، شوق وهوس جالاندیریلورودی . منظره حقیقه ، علوی وشایان حیرتدی ؛ یالکز باشه هیچ برلده لك دکرلرده وجوده كئیره مده کی بر درجه ده بونان قولرینك تجهزی ، عظمتی ومهابتدی ... دونامما زنگیلر وبلده طرفدن تجهیز ایدلشدی .

میلاددن صغرلجه مقدم یازلان شو سطرلر کوستریورلرک ، نوکیدیسی ، تصویر صنعتده جدا استادی . ساده بسطجه لره اولویانه آرزو ایدیلدی هجانی بره بیایوردی . تصویر ، آچیق و واضعدی . بناءء عالیه تاریخك بر صنعت اولدنی کوسترمك ایچون نوکیدیسی اولوقم کفایت ایدر . بونون تصویرلرده وقه بی خیال سوسله مشن ، فقط حقیقت اساس تفکیک ایله مشدر . ایسته بوسیدن طولای تاریخ نافذ و ایچر بر صنعتدر . هر اس ایچون مؤرخ ، اولنی قابل دكلدر . تاریخك ذوقه ایچمه واز ایلدك ایچون سنآ کمال ، دت وحا کله لازمدن . بوسیدن بر مؤرخ بک جایی شهرت قازانماز . مؤرخ اولویامك ایچون سبتك ، تجره نك ، مقاله لك بک بولوك تاپیری واردر .

تاریخ ناصاسک زماندن میدانه چیقارسه ، بر مؤرخده آجین زمانله شهرتی وافتداری اظاهر ایده بیایر .

تاریخده حقیقت وانتظام شرطدر . حقیقتدن انحراف ائك تاریخ ایچون بر بولوك نقیضه در . تاریخده انتظامك مقنودتی ، آكلاشی کوجاهدیر ، صنتق اخلال ایدر . بر مؤرخ ایچون وقه بی تصویرده انتظامه رعایت ائك ناصاسک لازمه آری تصایفده عین انتظامی کوسترمك شرطدر .

بزده بو طرزده یازلش ائرلر بوقدر ، بولکی ائرک رغبت بولاسیده شپه لیدر . نعا قسماً مستقی اولدنی حانده وقه بولیس ناریشلرک مصطلح عبارته لوییه آلیانلر ، بو صورتله صنعتكارلرله یازلش ائرلری رومانلر باشه برشی نای ائزلر . عالی بیزدن بیله برقی بولکی ائرلری خیال قاریه من اولنی جرمیه قیبتدن دوشورمك ایستلر . بزده تاریخ صما لیلری تارویغده (ترکیب) دن زیاده (تحلیل) طرزنده یازلش ائرلردن حظ ایدرلر . تحلیل ائرلر اولرئك نظرئنده عا کملی تارخلردر . تارخنده ایسه عا کله ، اولویانی کندی فکریته تابع قیلهدر . بولکی تحلیل مطالعه لر تاریخی صنعت نقطه نظرئندن یازمق ایچون مؤرخك دماغندن کچه بیایر ، قارنك نظری اولکنده جانلاندیریلایق تصویر ایسه ، بولتحلیل نجه بنده میدانه چیقارنجی ترکیبندن هاندر . بزده بولکی ائرلر قیمت نهمان ویریلیرسه اولکی ائرلرک چوغاله سی احتیاجده موجوددر . فقط بولقیمك ویرله بیله سی ایچون ، میدانه ائره وجود اولنی ایجاب ایدر .

بیوک آله احمد رفیق

۱۲ آبان ۱۳۳۵

تاریخ مصابری :

تاریخه دائرته قیامی

تاریخه قیامی دائرته مختلف نقلی وارد و هر کس ده تاریخ کندی نلیسه کوره بازلایسکی آرزو ایدر . کیمی اسکی منطعن و منطرافلی اسلوبه آلیقیدر . غرب اسالیسیده وانسده کادیر ، قاریشک منسج اسلوبه بازلایسکی آرزو ایدر ، اسکی وقته نویس سیرلرینی بویوک بر ذوقله اوقور . کیمی تاریخک منسجه لوله ایضاح اولوتاسنی دسسا های کوره سنی ایچون بازلایسکی تاریخاری اهریکسین بولور . حال بوکه مانی تشریر وارشاد ایچون اولتاریک دوجارینه ختلیه ایدن ، جانلری سبعمادان تاریخی ختلیتلی ذهلرینه نقش ایله بن اکرلرده احتیاجچر واردور . ذاتا اهرمه شخص اسرل های اولتاریک نتیجه سیدر . علمی تدقیقانه بولوتادن و علمی صورتنده بازلایسکی اولتاریک اوقومادن غومه مخصوص اهرل یازم امکان خارجه نهدور .

مؤرخو تاریخه سی ماضیه کین حادثه لری بونون تدقیقانه اکرلرک او کتیده جانلاندیرمهدور . تاریخک وروماندن فرقی بوقدر . پول بوزده ، بر زمانه ، آقاده میده ایراد ایدرینی بر قبول نطقده شو سوزلی سولله مندی : « رومان حالک تاریخی و تاریخ ایه ماضیکه رومانیتور » . فقط بو تاریخک صنعت قلمی بوزده ، بورومانی وجوده کتیرمک ، پوروماندکی شخصلرک اوصافنی ثابت اتمک ، حادثه لری بربرینه بازلایسکی ایچون بازلایسکی برچوق تدقیق و تدقیقل واردورکده بونل تاریخک عام مسئله تعاق ایدر ، و صنعت ده آتیجی بونقدیقانه اسسناد ایدر بایز .

« وانداله » کورولورکده ، صنعتکارلنسه مؤرخک دائما بربرینه توافق ایدیرور . قدرتنک شو کتیده اسرار ایدر ایدمک سببه ده شودرکده بن برنطقده اله آس و اله جدی اکرلر قایت خصوصی برچاقده ورن سیدلردن ، مایز صنعتلردن برلینی کورولورم . هیچ شهبه مینر و وانداله تاریخی تدقیقلریده اصل و شیعه نی ، مؤوق اوراقی جرح ایله آقاره منبزه صراحت ایدر منتقلی آقابه ، عا که ایدر طوغروسنی میدان چقاریر . بن وانداله دجه سده طوغروسه صرافلی حقیقی بولایه جانلاندیر ، ولف ده اطامچوروم ، فقط اوه بو حاضرلی ایینی ، بولرم ایینی کندی حسابسه یاپار ، ارنکه قارنی صینماز ، و ایضای بیتر بتمز ، سوزلی ادویه ، متفکیره ، علم روح ناطله بر اویز . بپایرکده ، بر مؤرخک اثری ایدار اولایسک ایچون بر صنعت اثری اولنی ایجاب ایدر ، بو اکرده جانلاندیران وصالر ، ترکیبه آهنگلار بر اوزاق ، اسلوبده صحت و طرافت و حکایه ده حرکت ، شخصلاری صبرمورده زک و خطوط ، صبرمورده جانلی بولوتقی لایندور ، حتی دیه بیلیمکده ، قوه خیالیه ، فقط اولتاریکی قوه خیالیه دکل جانلاندیرینی و ایضایجی بر قوه خیالیه ده بولوتقی ایجاب ایدر . واندالک اثرلی ، تاریخده ادبیات بولوتاسنیسی الزام ایدن ، جدی اولنی ایچون اودور ، ایدان حاشیه لوله طرلو ، بولرله قایلرمن اولنی لازم کین شرح و ایضاح لزوم کورمهدن ، هیچ بر کیمی اهان ایدن ، بر ویر کونی بیله اولوتادن ، بر املا خطاسنی بیله غوغا ایدن ، بتلری صبراسیله بریمک و ایضاح ، مندن عبارت اولان اله مساکک اصولرینه و نظریه لریه عادتا بر جوابدیر . بوقولای اصول ، هیچ شهبه سز ، صنعت لزوم کورمهدن کیمی مؤرخه ده مضطکاتی ، بر مضطقه شعری ، بر مطبه شعری دجه سده ایدیرور .

« تاریخده طوغروسک بهم شرطلاندن بری ده زمانه عادتا تاریخک طوغروسک ایدیر . اله جوق وک اله خطلرک بیلرندن بری ده ، بر دوده عادتا حسابک دیکر بر دونه نقل ایدر سیدر . فقط اطامه خوزه کتیمین برنی و ازمه ، اوده تاریخی زمانق احتیاجلرینه آلت ایتک اوزره حادثه لری برتوخ تخفیدور ، یعنی ایدر . ماضیکک حادثه لرندن آلتان درس نه درجه وقور و شایان حرمتسه ، بو حادثه لری زمانمک مسیاحنه اولتاریکی ده از دوجه اله مسککانه در » .

تاریخی حادثه لری « مایک مسیامی غایب لریه خادم اولنی اوزره یازان مؤرخلر اکرلر ایدر ، اولنی دونه خطاط ایتک . طراپیکه ، مسکک آکرلر ایچون شو سطرلری اوقومق کفایت ایدر : « بزه هر دولو مسیامی مؤچونیک اساسی ، حقوق و اقتدار و حریت اولاندیرنی ، اوقول دونه لریک قایلر بر اسسندن باشقه سلامت چاردهمی بولوتادیرنی خفه کورمک ایچون شخصره ، مؤثر ، بر اوستا ج بر (جرم اخلاقی تاریخی) یازنی ایدر بوزم . حذق کفرلرینی آیدر تلاق ایچون کندی قایلرله ایلمی ازم ، تاریخی بر اثر تصور ایچورم » .

بو سطرلرده کورمکده ، طراپیکه صرف بر روسیا ایدر ایدر آلمان قولرینک طراپیکه غایبسه ، منطوق اولنی اوزره تاریخی یازمشور . حتی آلمان مؤرخلری بون خطا عتد ایچورور . حتی بیچارق بیله بو ایدر ایدن و اطامه جرمین اخلاقی کیمی کتیمی مسیامی غایبسه خادم اولاندیرن طراپیکه ایله تفکیر مسیامی ایدر ، و ایتک ایله جرمین اخلاقی مسیامی اولمشور .

مثلا بزرده عثمانی تورکلرینک تورکلک عالمده ایضا ایتدیکی ، منظم وظیفه نی بونون غرمانیه تصویر ایدرک عموم تورکلرک عثمانی تورکلرک ایدر ایدر طراپیکه عموم سیاسی و آلمانی تعقیب ایتک اوزره یازملاقی بر تاریخده هر حالده قایل تحریف ایدرینی بر تاریخ عتد اولوتاسنی ، بالعکس بوده طراپیکه کتیمی ایدرین منسک کیمی مسیامی بر تاریخ مسکک قاتی ایدر ایدر .

فقط بوسلکه هاوونونک تونرف ایتدیکی وجه ایله « تاریخی زمانق احتیاجلرینه آلت ایتک » و خصوصیه حادثه لری زمانره اولتاریکی ایچون تحریف ایتک بوسیتون باشقده . مؤرخ بی طرف اولایدور . حادثه لریه طبق برسام کیمی ، کورمهدن کیمی تصویر ایدر . بر سادده ، فنا باشلار ، ایتی نتیجه لریه ؛ ایتی باشلار ، فنا نتیجه لریه . مؤرخ ، سیاسی و شخصی احتیاجلرله تابع اولوق ، ایتی کونی ، و کورمهدن ایتی کورمهدن ، جانلاندیرور . « ماضیه تاریخک های نظریه لریه و تدقیق اصولرینه و انفسا اولورده اثرلری قمتدن دوشورده ک بویکی سیاسی احتیاجلرله منسکک قاتی ایدرک بر مؤرخه ده تصور ایدر منسکک » .

بویوک امله
احمد رشید

واندالک اثرلریه دائمی بر حیات و برمن نیتی ایدر ، بالعکس ، مؤرخ اولنی بوننده غرور اولاندیرور . قایت طوغروس اولان تصور بولوتده بر ایدرک با بوسنده کی خطلرک ، رشکله ، پارلاقک بولوتاسیدر . شخصلرک کویا مؤلف اولتاریک باشلرک ، اولکنده حرکت ایدرک کورمهدن کیمی ، حاشیه لریه ، قایلر اولاندیرور . اولتاریک و حاشیه لریه قوردا ایش ، عصرلری قورموش بولوتاسنی ، ایتی حاشیه لریه کتیمی ختلیتلی کتیکله ، ایتدیکی دوجا بولوتاق کتیکله مساری اولاندیرور . خلاصه ، ویتیه لریه ، ایدرک اولتاریک کندی ادره ایتیمی ،

اصح مصموماری :

مؤرخلریزه و تاریخچه دار

بزه کی چوق ، ولمات تاریخچه مکتوبه ، بوده ، هیچ شیشه ، بوزکارک ملی حیاته و ملی مغایره هر بولمیلینه دلالت ایدر . بو ذمه باشقه ، بوزکارده ویزا و رجاک « تاریخ شناسی » اولماسه ده اجمت بوزرله . حتی ایلک بادشاهلریز شینتا ، بچرل و وقعه نویسا بیله تعیین ایتمشدر . فقط بزه ، مؤرخله وقه نویسی ایچکایدا مکتوبه . اکثر یاقه نویسلرده مؤرخ ذیلیر . اساساً علی العموم تاریخ یازارله مؤرخ دیک عادت اولمدر . فقط وقه نویسلک براموریندر . وقه نویسی اولچهلر ایچون تاریخه ووقدن زیاده قوه قلیبه نظر اعتباره آلمشدر . علامه تاجیک وقه نویسی اولماسی بوقیلندیر ؛ راشدک وقه نویسی اولماسی کتله راشدک دیوانی و اشعارنی ، مولودر ؛ فقط تاریخی بر دورک وقایی تدقیق خصوصتده ک هم هر جاملرتدر . بوسیله . مؤرخلکی شاعرلرکتدن زیاده تمم ایتدیر . باده ایله تورک مؤرخلکی تدقیق اولوندینی زمان راشدن حتی معلم تاجیکدن بحث ایتمک طوغری اولماز .

مؤرخ تعداد اوله . شهری زاده سعید اقدیرک مؤرخلکی قبول ایدلر کن سوکرا ، تمایه استاد مؤرخین بیلا ذیلیه بایر . اسکی وقه نویسریزه مؤرخ دنک طوغری میندر ؟ خبر ، فقط بو ، بزم بو کوکی قغیره ، تاریخک بو کوکی ترقیسته نظراً ، حال بوک اولرک عیقلری ، زمانلی ، تلیخک اولدوددی قلمیسی نظر دنه آله نتیق اولورسه ، بو ذوق اسکی ، مؤرخلریزه صیره سنده کوکرمک ، بوزدن سوکرا تیشه چکار ایچون ده « مؤرخ نامی ایلک ایتمک دهنا مناسب اولور .

کذا ، اسکی مؤرخلریزه آرویا ، مؤرخلریله قلیسه ایتکده خطاط . برنمای ویا کوچوک چاپی زاغه ، لاویسار ، صودراره ، واندلاریله مقایسه ایدله سر . حتی سوک دوره باشن ، مؤرخ صناد کی بیله هیچ بریله . مقایسه ایدمین . توریکده یازیلان و شسدیبه قدر یازدیمز تاریخلرک هیچ بری واندلاک ایکی بیط براتریه معادل اولماز . اصول و شیوه کی تاریخک اسکی اساسی اولان نقطه لر ایکن اسکی ، مؤرخلریزه ده کله ، زمانه مؤرخلر ننده موجود دکادر . کامل باشماک ، سعید باشماک خارلری آرویا دجال سیاسی سندن هانکیچیک خارله لوینه بکیر ؟ (تاریخ ابوالفاروق) قاج و نتیجه ، قاج یازمه اثره مستنداً یازلمشدر ؛ بونکله برابر بورک ، مؤخری کره سنده صنادیک نامی یاد ایتمک ناصل قابل اولور ؟

کنده ، هانکی غنیمتک باش ، فاله می (تان) ک ویا (قیماو) نک ایکی بیط و قاللریله مقایسه ایدله بایر ؛ بوده کوکستر پیورک ، مؤرخلرکیمز عیرلرکیمز ، شاعرلرکیمز هب کندیزه ، کندی عیقله . اوردور .

مؤرخلریزه بونظرون تدقیق ایتکسکلر اولام کایر کی ، اسکی دورک و زریلری بو یورک آدلری ده عین صورتده عیقله ایلکسکلر ایجاب ایدر . مثلا بر شیب علی باشا ویا برونشیرک ابراهیم باشا هیچ بر زمان دیشابول و بیهارقلرله مقایسه اولونماز . مؤرخ وظیفه سی ملی واجبی و نتیجه هر جاجت ایدرک بو شیوه یترک باشا قلی عیقلی احوال و وضعیتی اولدینی کی تصور ایتکدر . غرب جرولریک اکثرینه ملی و نتیجه یوزه استناد ایتین یزه دائر یازدقلمی مطالعلری ماخذ ایتمه ایدرک اولورسی ، مثلا براندن مورده فاعلی شهید علی باشای برنس اولرک نه کلبده بر قوماندان اولدینی اولرکدن جریه تیریشدی بیه خطه ایدرز ؛ اون طرفده ابراهیم باشا نهدن صلح ایدیبور دینه موأخذیه قافارز .

تاریخی مثاللری تدقیقه ایکی برنجی شرط ، بیطرف اویغدر . احترامه و حسابته مغلوب اولار هفتدر . شخصی خصوصتمز اولارک یازدقلمی مطایله لری ، صرف عرضمه بناء تحریف ایدر . چک اوتورسه ، بو حال حدتیری تمکین ایدر ، فقط بیاده انساد الیر . اولزمانه و زراعتک خلعت ، نامنه کوکتر دکلمی احتیاطل بیله جهلر . جار و اسناد ایدرز .

آرویا مؤلفاتدن بزی ایکی زیاده مستهید ایدر چک کتابلر . رسمی خارلره مستهید اولرله سیاحتنامه لردر . حتی سیاحتنامه لر ، بر درجه ی قدر ، صیقی بر تنبیلده تابع طوبالیدر . سوک ، زمانلرده ، هراد کات دورنده استایوله سیاحت ایدن بر آمانک خاطره سی تیر ایدیلدی . بو خارلرده ، کورون شیاره دائره هم معلومات وار ؛ فقط اییلدین شیاره دائره اوله فاجح خاطر وارک ، اقات اولار خنده استایوله

بولوغش ، هر حالده طوغری یازار دییه و بریدی معلوماتی حقیقت اولارنی قبول ایدمه یز . مثلا اوصره ده قیودان قلیج علی باشا وفات ایتش . سیاح قلیج علی باشماک زهراندیکی یازیبور ؛ تورکاره بو درجه خدمتله ایتش اولان بوک بر شخصیته قارقی باشلان معامله یه قلیج ایدیبور . حال بوک قلیج علی باشماک نه صورتله ، اجلیه ، وفات ایدنکی سسلاتیکی تاریخنده صحاحه ، منوجدر . بورادن آسکلر شایرک ، ملی تاریخنی الکر آرویا ؛ ایدین تدقیق ایتک قدر بوک خطسا اولماز . آرویا منایهه نظراً یازیلان بر اثری کندی و شیقلریزه قارشیلارلر برماندن قولایچه شکم بریمک ، تاریخنی انساددن باشقه بر شیشه خدمت ایتز .

بو خصوصتده هر جاجت ایدر چک ایکی مهم منظر ، رسمی ایدلریزه یازمه مجموعه لر وساموره دور . قاج سلطان محمد ، حتی سلطان مراد ثانی دورنه عاید بکسیدن بکی به مسداهه چقان تجار ، زمانت دفتزلیله مبلغ و احکام دفتزلیزه کوکستر پیورک ، و دورلره دائر یازیلان تاریخلریز ایکن نقصان دکل ، یا کاش بیله ، ایکن منظم صورتده یازلش اولان حلهر تاریخنی بیله ، درین برنیک ، اوژون برسمیک حصول اولنله برابر ، هم نقصان هم ده بو کوکی احتیاجی تدقیق ایدر چک بریمک ایدینه دکادر . چونکه علمه ، نه تورک خزینه اوراتک قمتدار و نتیجه لری کوروش ، نده سوک زمانلرده ماجارلرک « تورک - ماجار مناسبتلرله دائر نصیر ایتدیکاری جابلر طولوسی و شیقلری و مغایرلری تدقیق ایدر بیلمشدر .

بوکون تاریخ علمنی چوق ایلله شدر . تاریخ ، رسمی و نتیجه لره ، امین عتله استناد ایتدیکه ، و بوزارک هر بری ده . حننده صریح بر رسورتده کوکسترلرکیمز ، قاعت و اطشان ایله اوقونماز . بو حقیقی آسکلر یازیلان لولر بک چوقدر . فقط اوزاده ، مع التأسف اثر نامه برنی بو قدر ، تاریخه دائر وقاتی ک زیاده چوغالریه حجاج مات وارسه ، اوده یز تورکاره . هم بوک ایچون بش اون کسینک چالیبلمی ده کفایت ایتز ؛ تاریخک هر شیشه سنده منحصس ، درین تئیلرله بولونش اختصاص ساحلریه حجاج . خصوصیه رسمی بر ملی تاریخ مؤسسه سنده شتله دفترتیز . بو مؤسسه تک و قلیه می ، مانک ماشینی موجودتی تثبیت کی ، سوک درجه مهم اولاجی ایچون هر قدا کارنی ایدرک بونی وجوده کتیرمه به چالیبلمی .

شسوفده بیلمه ایدرک ، باب عالیده کی اوراق تاما تصنیف ایدلندن ، هرمانکی بر دوره دائر یازیلایق علمی بر ترک عمری اولماز . مع مفاهی برملرفدن بوراق تصنیف ایلکله برابر ، دیک طرفندن کتبخانه لریزه موجود یازمه تاریخلی علمه و اصوله موافق طرزده واقعه خاشیه لرله باسدبرق و بوسورتله ، هم ملی منیلرینی ضیاعدن قورتادق ، هم ده یازیلایق تاریخله امین متبیل حاضر لایق لازمدور .

مکتوبه تاریخک اصوللری آسکلر یازیلایق دکادر . جان چابکده ملی تاریخلرک یازیلایق احتیاجیه دشرن اوله قلیرینه ذیه بو قدر . مسئله ، بو ، نور دکارک نوبی برره طوبالایق ، مانسینک قارداغلی اینبده اونوتوبایه شکوم اولان شرفی حیاتی می ، عرفاتی می و عیناتی می تئور ایلله مکتوبه

پیرک آله احمد رشید

اون بیئین عصرک نصف اخیرینه داتر
تاریخ
میدری
نورگه وثیقلر
محمدی
اصمدین

ویانه علوم آقاده میسی اعضاستندن دوکتور
قره لیچک یونان آنتنده اخیراً مهم برائری انتشار
ایندی . بو اثره کلیاً امال ایلدیکنز ملی وثیقله لر
آوستریا ده نه درجه اهمیت ویریلدیکنی واضح
برسوننده اثبات ایدییوروصراحی ده کوستریورگه
ملی تاریخیمیزی علمی اساسلارم استناد آلدویمیز ایله بیله من
ایچین ، بیله حاله ، وقتیه کندیلرله سیاسی واقعاتی
مناسبندره بوندیمز دولتلرک اورتاق خزینهلرینه
اصلاحات ایچک ازمیز . شمدی به قدر تصدیق
ایدیلن اوراق آره سنده واقعا چلی سلطان محمد
زمانته عالم دفتزلر ظهور ایشده ، فقط یونان
تجار ، زعامت ، مطبخ وسائر دفتزلردر .
سیاسی غایبارتی احتوا ایدن احکام دفتزلری هنوز
ظهور ایتدیمز . بنامه ملی تاریخیمیز ایچک
دولتیمیز یونون حقیقیه یاشانه چق بوکنی دفتزلرک
قصدیندن منولنه تصافی ازاله ایچون آوروپا یاغیرلنده کی
اوراق خزینهلرینه اوزون مدت تدقیقانه بولونقی
ایجاب ایلدی .

دوکتور قره لیچک اثری فاتح سلطان محمد
وساططان یازید زمانلرنده را کوزه جمهوریته
متعلق اولاق اوزره جوار قاضیلره وهرسک ایل
سجایلی نگاریته کوندیلن نشان هاپون بولوق رقیع
هاولرک فوطوغرافیلرله بولرک شرحلرندن عبارتدر .
هاولرک ایدان وثیقله ۲۴ عدد . (۱) نومروی
وثیقله فاتح سلطان محمد طرفندن آق کرمان تاجرلرک
ادونه ، بروسه و استانبولده تجارتن ایچلمه داتر
ویریلن مساعده دن عبارتدر - (موسفوا)
خزینهلر اوراقندن آتیشدر . (۲۴) نومولو منزل
فرمانده ویانه کتبخانه ملیسنده کی نورک وثیقله
آره سنندن انتخاب ایلشدر . خزینهلر اوراقده فاتح
زمانته عالم فرمان بولقد . بنامه علیه دوکتور قره لیچک
نهر ایتدیکی وثیقله ، ملی تاریخیمیز داتر ایچک
اسکی فرمانلردر . بو فرمانلرک کیری ایکی دایمی
را کوزه خزینهلر اوراقندن آتیشدر .

رسمی وثیقله لریمزده را کوزه تک آدی
(دوبروونیک) و (دوبروونیک) در . بقصاً
(دوبروونیک) و (دوبروونیک) صورته ده
یازیلدی وارد . دوبروونیک ویردیکی خراج
« عادت قدیمه موجبنه اون آکی بیک بشیورسک
فلورین » عبارتدر . دیوان هاپون مهمه دفتزلرنده
(فی ۱۶ شوال الکریم سنه ۹۷۱) تاجرلرله بولونقی
قاضیلرله یازیلان اوزون بر حکم وارد . بو حکم
دوبروونیکه ویریلن تجارتن عهدنامه سنک کافه
موادینی شاملدر .

دوبروونیکلردن اولمه یوزده ایکی آچه کورک
آلیزیش . صورک اومه قدر یوزده شه چیارلشده
بالا آخره انجیرلرک رجامی اوزرینه تکرار یوزده
ایکیه ایشیرلش . استانبول ، ادنه ، بروسه
سنستی اولاق اوزره دولت عثمانیه تک سائر مالکنده
صافلاری متاعلرک کومینوکاری اوج بیل منقله
اوج یوزلیک آچه مقامه به ریط ایلدیکنز آتی
آله برالی بیک آچه خزینهلر ضامن ایلشده
تکافده بولوشلر ، بو تکافده قول ایلش .
عهدنامه کی شوماده لر بالخاصه جالب دفتدر :
« دوبروونیکدن ترکشده مالک محروسه مکتوب
بولنده سرد اوله تبرکانه بتالال دخل ایتدیمیزی
کلوب فقط ایدمه عدالت اوزره اولان کافر لاندیلن
مذکورلرک ولایتلرینه و تجارته کار ایتدیمیز هیچ ممانع
اولیه و کندولری مالک محروسه دن کمنده لوان
ایدر ایسه درگاه معلامه عرض اوله کرکی کی
حظولندن کلنوب اذیتلری تضمین اوله » .

دوکتور قره لیچک نشر ایتدیکی وثیقله لرک
ایچک اسکسی ۵ رجب ۸۶۰ تاریخیلدر . بو وثیقله
موسفوا خزینهلر اوراقده در . منق بروجه آتیدر :
محمد بن مراد خان مظفروا (دماغ) نشان
هاپون حکیم اولرک شمدیکماله ، مفخرالاصراء
النجیز بغداد ایلکی یوترو بود آله باشلیقی دیوب
آردن شمدی کوردوم و بیوردوم ک آتوک
ولایتلرندن آتی کرمانده اولان بازرگانلر قیلرله
کابل ادنه ده و بروساده و استانبولده ختامه
ویامیه ایدوب بازرگانلر ایدلر کلمکه و کتکده
ینوم بکلر ایدن و سوباشلورومدن و سوباشلورومدن
وقولر و مدن هیچ برسی بوزرک کجانه و یاشتمه مالک
ضرر و زیان کتورمه والا حکومه ضاعت
ایدوب بروجه مضرت ایداج اولورسک
ایشتمه قول کوندوب عظیم بلاه اوغرادلریندن
اولار بی تحقیق بلب اعتقاد غلط تخریرا ق
خامن رجب لرحیه سنه سنین وثاقانه بیورن
شیر ذک

دوکتور قره لیچک ، فوطوغرافیلرین نشر ایتدیکی
۲۲ نشان هاپون ایله ترخیص رقیع هاپون بولوق
لردن آغاب ایلشدر . اثرک یاشینده برده
دیوان هاپونک و طاقانه ، دیوان هاپون اسطالا
هنه ، توفیق هاپونلرک صورت ایشیسنه ،
اسکی فرمان تمبیرینه داتر اوزون واقعه
بر مطالعه وارد . بو مطالعه دن آکلشیلدینه
کوره را کوزه جمهوریته عثمانلر آره سننده کی
غایبارت و وثاقی کماله تدقیق ایلشدر . بو تدقیقات
کوستریورگه ، را کوزه لیلرک عثمانلرله مناسباتی
ولایته حیسند اولراق غازی خونکار زمانندن
باشلانیداعا ایلشکده ایسه ده ، موجود وثیقله
بو مناسباتک بیلدیریم یازید دورنده باشلادیکی
صراحتاً اثبات ایدییور . دوکتورک موجود وثیقله لر
اوزرینده تدقیقانه نظراً ده ایچکی عصریمیزده ،
صاحب دفتزلرک انقضای اوزرینه تنسکی ایچین منشا
و ایچین اوغولری کی یورک کبری (بلاط ،
میلد) و (کاپلوق) نه زوس) دن را کوزه
جواب سرق ایدلردی . ۱۹۴۰ . رسمی مایسک
۱۲ می کونی را کوزه جمهوریته دودور کیرلای

یازید قانیه عالم اولاق اوزره نشر ایدیلن
صورک توفیق رقیع هاپونک تاریخیه (اول
شیر محمد الحرام ستهات و ستمهاله ادر . بولردن
باشله و باه خارجه نظارنی خزینهلر ایداندله اسلاوجه
یازیشلرک یورک وثیقله واردرکه ، بولردن ۹۰۶
تاریخی وثیقله (تاریخ عثمانی ایشین مجموعه می ،
نومرو ۳۵) ده مندر جدر . فی الحقیقه ، دیوان
هاپون یازیلان حکملر بالکتر تورکجه یازیلدی .
روشیه ، لایجه ، ایشالجه ، خرواجیه ، فارسی
و عربجه ده یازیلدی . دوبروونیک جمهوریته طرفندن
ویریلن جزیرلرک تجارلی تورکجه و خرواجیه و لند
یکلرله و نادراً را کوزه لیره ویریلن عهدنامه لر
لایجه و خرواجیه یازیلدی . مثلا ایران شاهلرینه
کوندیلن نامه لرک فارسی ، کیمه شیریلرته کوندیلن
نامه لرک عربجه یازیلدی . یوده اثبات ایدییورک
اوعصرده دیوان هاپونده مخالف اسلارلی یازوب
اوقومایه قادر ذوات و زمش .

دوکتور قره لیچک اثری بزم ایچین هر شایان
استفاده ، هرزه موجب عبرتدر . حرب عمومی دن
سوزکرا آوستریا تک حالیه توکیه تک حالت بربرندن
یک فرقی دکلدر . اوراده علم و معرفت ارباب
تمک اولان منامدن استفاده ایدرک ادرینه کچن
شدد و وثیقله لر غای تحلیللرله نشر ایتدیکنی
حاله ده انیزده میلیونلرجه بولونونملی تاریخیمیزده
باشاتجاق اولان قیامتدر و وثیقله لریمیزی هنوز توردن
طوبرائتن قوز ناما ییشمز بزم ایچین ضررک درجه
موجب تأسفدر .
دوکتور قره لیچکه مظهرلندن طرالی نه قدر
تنسک ایدله آزدور .

دوکتور قره لیچک اثری بزم ایچین هر شایان
استفاده ، هرزه موجب عبرتدر . حرب عمومی دن
سوزکرا آوستریا تک حالیه توکیه تک حالت بربرندن
یک فرقی دکلدر . اوراده علم و معرفت ارباب
تمک اولان منامدن استفاده ایدرک ادرینه کچن
شدد و وثیقله لر غای تحلیللرله نشر ایتدیکنی
حاله ده انیزده میلیونلرجه بولونونملی تاریخیمیزده
باشاتجاق اولان قیامتدر و وثیقله لریمیزی هنوز توردن
طوبرائتن قوز ناما ییشمز بزم ایچین ضررک درجه
موجب تأسفدر .
دوکتور قره لیچکه مظهرلندن طرالی نه قدر
تنسک ایدله آزدور .

تاریخ تکیک :

ملی تاریخلریمز : تواریخ آل عثمان

مل تاریخلریز آل عثمانی آله عثمانی باشلار. **تورک پاریق ماضیسی** ، اورتا آسپاده اوینادینی رول پوزیشلرده کابلا اعال ایشلدر . بئضاً ، عادلردن وعتنه لردن بیخ اولوندینی زمان ، « اغوز تورسنجه » ، « چغانای آره سنده » کی ، قبول اولونان ویا پاپلان مراسمی مشروع کوسترمک ایچون ، تمبرلر قولالاییر ؛ فقط **تورکک** قطعاً نظر دفته آلیناز . بونکله برابر مدقی ونقول بر نظر ، نوبلرک ورشدرلک آل عثمان تئبلرخی تصور ایندن همیه لرنده ، آل و پیشیل وصاری بایرافره ، اسسی تورک هفتلرک اثرلرینه ده صیق صیق تصادف ایده بیایر ، و بوئه اثبات ایندرکه ، عصرلردن بری آقی دکازی پر ایچ دکز کی قولانان ، اسلام سیاستی آسپاه آفریقا واورویده اداره ایندن عثمانی تورکلی ، اورتا آسپاده کی عتته لرخی ، تشکیلات ووظایرخی هیچ برزمان نظر دفتدن اوزاقی بولوندرماملردو .

کئینجه لرنده اسسی تورکک حیاته داتر ، **تورخ** ، مدقاری ایچون ، پک آثر واردر ؛ فقط **آل عثمان** ، دهسا طوغریمی عثمانی تورککلیک تاریخه داتر اثرلر کاتی درجه ده در . بونلرک آره سنده بر جوقاری واردرکه ، جان کمالاً (**تورخ آل عثمان**) نای آئنده در ؛ فهرستلریز استاد ااردن چیقما سندن طرولای یالرنده مؤلف اسمرلی ده بوئر . ایچلرنده ک قیتمیلاری واردر ؛ از جله این کاکک مشهور عثمانی تاریخی ده بو نام آئنده قید ایندی ان تاریخلریز آره سندن ظهور ایشدر . نمدی یه قدر بولونامان جلدلریکده بو عمومی لملر آئندن میدانه چیقانه هیچ شیه بوئر . مثلا عاشق پاشا زاده تاریخلرکده آدی (**تورخ آل عثمان**) در .

بو (**تورخ آل عثمان**) دن بر نسخه تاریخ ایچمی کئینجه سنده در . اثرک مؤلفی معلوم دکادر . باشنده شو جله واردر ؛ « اولکجه **تورخ آل عثمان** » و غیر عجایب سکتلر کم ایلر زمانده واقع اولددر هر بری برتورنجه بولوب وجع ایلوب بوکتابی تألیف ایلم کم ناکه بزمن مکره سوزلریز یادگار فله و دخی هر کم بو کتابی مسئله فله جمع ایندی و بیخی خیردعایه اکا . حق تعالی اول مؤلفک هایتی خیر ایله آمین . .

کتابک تهاپتنده : « اخراصم سلطان مصطفی رسنجه خانی صیوب وچرلسین قروب بوسیفخان دونوب و اسپر ایلوب قسطنطنیه شهرینه باباسی سلطان جمده کونددی جیرتک سکن یوز عیش بنده واقع اولدی بوکتاب دخی بو آرده تمام اولدی و دیورسده ده اولرکک صحیفه لره شادک قلیچیدن بیخ ایدرکن : « پس سلطان یازید اول لیجده بوتاریخی کوردی بولدی » آئنده یاری تعالی بچوق شکرلر اندی ددیکم الحمدلله اتام مرحوم سلطان محمد قسطنطنیه فتح آندیسه پکا دخی شهادت بن عاذک اونکروس ولایتده قلیچی نصیب اولدی کادی امردور کم ان شاله اول قلیچ سبیلله اونکروس ولایتی حق طرفین نصیب اولایین فتح ایلم ویاخورد اوشارلردن بری فتح ایله ددی شدی اول قلیچ یازیدک خزینه سنده در . بو تاریخک بولنده ۸۹۱ یانده واقع اولدی اما بو اراده مناسب اولدو چیچون بو حکایت بولده دکرا اولدی « دیشته بقایر سه ، کتابک ایکیجی سلطان یازید زمانده یازیلدی اولدینی آکلاشیایر . ذاتا ایلیک تاریخلرکده قسم اعظمی هب بر دورده یازیلددر ؛ حتی عاشق پاشا زاده تاریخلری ده . (**تورخ آل عثمان) حمیری عاشق پاشا زاده یه اولوشددر . کتابکک بر جوق برلردن بو ، تادیه آکلاشیایور . فقط کندی ، یالکدر « هر بری بر ترارنجه بولوب جمع » ایندیکی سوبله ککه اکتفا ایدرک اواردینی کتبارک آدلری ذکر ایچور .**

(**تورخ آل عثمان**) ده دیگر تادیکر تاریخلرده موجود اولایین ، هم صحیفه لر و قطعله واردر . مؤلفی ، افاده سندن آکلاشیایورکه ، معتمد و بر آرده افسانه لره جلوسدر . مثلا ، قسطنطنیه کک بنیاسی وایلیک زبانی حقیقده برسدی ، معلومات افسانه قیانتددر . بولر باطلیم ایچمی تاریخنه عاکه معلومات اولدینی ایچون اودورده او دعتینده بولونان بر هر ایچون مرحایله معذور کوروله بیایر . فقط عثمانی تاریخک بعضی قطعلرینه ، ویاخاسه تاریخ یازلردن بر چو عتک (**فالمه** - **سلطنت**) نای وبردکاری دوره داتر وبردکی معلومات جدا نظر داتی جایدر . مثلا بو کابنده (**فالمه** - **سلطنت**) دن اثر بوئر . مؤلف دیورکه : « پس امیرسایان دخی بدی دل روم کتته پادشاه اولدی

عاقبت اجل اکادست اوروب زهر قاتل ایچروب تحت و تاجی قرتدائی موسی به قیوب کندی » کذا ، موسی چایبکده پادشاهلنی تصدیق اییدیور ؛ « آندن سکره سلطان موسی کندی ادرنه ده تحت کچدی اورودی پادشاه اولدی جیرتک ۸۱۳ یانده واقع اولدی . امام سلطان موسی پادشاه اولدینی ادرنه ده اکیچامه بنیاد اوردی نا بر یوزینه چنجه بنامی یابیلدی . « حتی خواجه سمدالین ائندی ده بو فضاکک سرتمه سینی « اختلافات اخوة سلطان » دیه قید ایشتدی کی ، « سولانزاده ده : « اختلافات اخوانی برای دولت عثمانی » دیه یازیشدر . هم بولره آل عثمانک زیاده تبصیر ایسین دورلرده یازلشدر . ده اول یازیلان عاشق پاشا زاده وطنی یاکا تاریخلرنده ایسه (**فالمه** - **سلطنت**) داتر برکله بولونادینی نظر دفته آلیناج اولورسه ، (**تورخ آل عثمان**) ، مؤلفکک عتف « **تورخ** » دن آلارق یازدینی معلوم کتیه داتر اولدینه اصلا شیه ایله بیله من . بنام علی کک اسکی تاریخلرکده شهادت لرنده آکلاشیایورکه ، اکثر مؤرخلرکک صرف بر دیا اثری اولی اوزده امیر سایان ایله سلطان موسی آل عثمان سلطانلری آره سندن چتارلاری طوغر و دکادر ؛ شوالده امیر سایان ، برنجی سلطان سایان ؛ قانونی ، ایکیجی سلطان سایان ؛ سلطان محمد ربک شهزاده ده اوچینجی سلطان سایان ؛ آل عثمان سلطانلاری آره سنده برده سلطان موسی واردر .

(**تورخ آل عثمان**) دیورکه : « امیرسایان قرتدائی نام چلی و نیز قرتدائی فاطمه استانبول تکورنده رهن قودی که هیچ یاغاقی اچره بو طریق اوزره تکورله سانج ائدیلم . « دنک که امیر سایان ، استانبول تکفورینک کئیلرندن استفاده ایدرک روم ایلیته کیمک ایچون بو فداکاری اختیار ایش . فقط اصل تدقی لازم کین فقط ، قاسم چلی ایله فاطمه خالونک اودورده بیزانسه نه در لور حیات کچیرش اولدیلر بیدر . تاریخلرکده بوکا داتر معلومات بوئر . بیزانس تاریخکک آریده مخصوص شاردیل بو سینه حقیقده بیزانس مؤرخلرینه استنادا کاتی درجه ده معلومات ویریور . سکتیجی بو آتیس موسقوا غرا دونولردن بریک قزلبه ، آتنا ایله اولدورده . آتنا ، پایتخت بریشان ایند وایدن تئف اولور . شاردیل دیورکه : « فقط ۱۶۱۸ ده (**بنی استانبول**) حاضر سندن او قوز بدن سوله اولک کتج برانسس بوتون یاغتنک نفوسنی ایران ساری بر مرضیه طرولدی ، دوشون طرفیند صرافتی مقبلری نعل اولونان سلطان یازیدک شیزاد صمی بو مرضی وقت ایندی . بیزانسه رهن مقلمده کونولرین بوشیزاد ، امیر اطور ایکیجی آناوتولک اوغلی بو آتیسله برابر بویردشدی . شیزاده ، یونان ادبیات ومدینه ده او دوجه ذوق بولشدی که ، هرته صورتله اولورسه اولسون ، اورونوقس اولایه قرار ویرمشدی . امیر اطور آناوتولک بر قاریه یقه میدان ویرمه ک ایچون بو آتیک آرزوین قارشى طرولمشدی . فقط خسته اولدجه اولدجهکی آکلر آکلماز ، بو مسلمان تکرار و نیز اولی ایچون اصراز ایش و امیر اطورک کندی ایلمی بر ضللاه سوق ایند بو زمانده من مسؤل اولدجهکی سوبله یس . امیر اطورده بو دیشترک آرزوسنه آرتیق قارشى طرولمامشدی . حتی اولک بانات وایتیز بايامی اولی ایشته ، آتیک ایرتمی کوی بیق هفتدی وفات ایندجه اونی اختلافات ایله (**آلیانی ستودیون**) کومدیردی .

شو معلوماتن شیزاده قاسمک استانبول فیندن اول وفات ایندیکی آکلاشیایور ؛ فقط خریستیانانه تفسه اولدینی خارلره کئیلر یس . بولر صرف بیزانس مؤرخلریکک روحلرینه نفوذ ایند اورتودوسلرک بوکتابکی اثبات ایچون یازیلان افسانه لردن عیانتددر . کتیمک عین و مؤرخ قاتک بیه استانبول باطریق کئنا دیوسله کوروشورک خریستیاننی قبول ایشک شکرند بولوندینی ایلری سورمشلرددر . بو کیجی غیرتور بیزانس مؤرخلریکک متاز خاصه لرندن بولوندینی ایچون مدقی بر مؤرخ نظرند قیوی حاش دکادر .

شیزاده قاسمک و بولدیکی (**آلیانی ستودیون**) قیاسی ، شیزدیکی (**امیر اخور جانی**) در . استانبول فتح اولدکن سوگرا کاباساک خزینه سنده یک قیدنادر . مقدس اشیا ظهور ایشدر . فتح بو اشیا کمالاً محافظه ایش ، فقط اوغلی سلطان یازید سلطان چه قاننی تاج وختی عاقظه ایچون بولری بالیئوسانه کوندمشدر . کاباسی جامع حالته قویانده ، چخاله زاده ستان پاشانک امیر اخوری الحاج محمد انادر .

۱۸ ژانویه ۱۹۷۳

تاریخ نیقیانی :

ملی تاریخچه میز: تواریخ آل عثمان

[دولتی نسخه‌دهن مابعد]

بوسجیدر کیم شمدیکی زمانده قاضیان ایچون آکر کیم آلن کلسه بربرینه قلیج چکوب بربرین قیازلردی . اندن کرو استخانی شمدیکی قاضیلر برکسته به نیجه زمان خدمت ایله دخی دلك ایتدیروب قاضیان آلورلر اما اگر کیم آدین یازوب انه ویررسک اوقیامت و شمدیکی زمانده قاضیلره ایرشدک کیم برحمت حاجت اولسه ایتر بن بزا حین . برکی اولسه یازسه دره امدی شول صورتلو اولان قاضی بالله قاضیایه وحکی شرعه لاشمیدر؟ وای اول اقاچه کیم شمدیکی زمانده دانشمندلر قاضی اولوب شریعتی اجرا ایله .

(تواریخ آل عثمان) بیله بریم یازید زماندن قضیه لرینه دائر خلی معلومات ویریبور . بالخاصه شو جمله شایان دقتدر : « هانکیم؟ عیان بکلرینه عجم و فرما نملر مصاحب اولدی ، پس عیان بکاری دخی درلودرلو کناهلره صرتک اولدی . » فقط بو خصوصه برخطاسی وازسه ، اوده جندرلو قره خلیل ایله قره مانای رستمن درونک واردات و مصارفاته خصوصه دفترلو طوتدیرمالرندن طولانی ، واخلده ایچمیسیدر . اساساً قره مانایلرک بک زیاده علمینده . قره مان اوغلو ابراهیم بک حبلرندن بشت ایتدیکی صرهدده شو قهرده ی آکلایبور :

« سلطان مراد زمانده قره مان اوغلو ابراهیم بک زبون اولوب بدی یله دکن سلطان مراده باریشوب آندک شلردی و نیجه کنشیلر ارایه بر اغوب کوجه صالح ایتیلردی ، پس مهل وقت اولادین یتنه قره مان اوغلو ابراهیم بک عهدی صوب یانی اولدی . آنده اول یرک قاضیلری اولورلی کیم آرایه کیروب اول وقت صالح ایتدمه شلردی ، آندلر ایتدیله ، « هی بک . بدی یله دکن اندا ایچوب آرایه آدملر بر اغوب عیانلویه کوجه یارشوق . ایله اولسه وعده تام اولدین یانی اولوب عهد یوانی صبیاق ایرو اولدی » ددله . قره مان اوغلو ابراهیم بک ایتدی : « بن اول وقت یل (میل) دعدم ، یل (هیل) دیدم . پس اول واندن برو بدی یل دکل ، یوز بیک یل کیدی اوله . »

(تواریخ آل عثمان) ایشته بو کی لطیف قهره لری حاویدر . کتبخانه لریمزده (تواریخ آل عثمان) کی بک چوق اثرلر وارددر . بونلرک اصله موافق صورتده تصنیف ایله یلرک تحشییه لر و علاوه لرله منتظم برصورتده باصباحلری لازمددر . برترک هر صحنه منی استفاده لی اولماز ، ایضا بر تاریخ ویا برستطابق معلومات سنه لردن بری حل ایله یله من مسئله لرک حلنه یاردم ایلمه مدقق بریوخ ایچون بونلرک کمالاً تاریخی الزمدره . بو اثرلو طبع ایله دیکه تاریخی تدقیق کرده بولونق ، بالخاصه کشفل ایچونله ، غایت مشکلمیز . تاریخی و تفسیری تصنیف ایدن هیئت منتظماً و طریقه سنه دوام اییدیور . شمدیکی قدر میانه چیغان قیمتلو دیوان دفترلی صره ایله چاپلایبور . اوراق تصنیف ایله یلرک دفترله قیدایلیبور . فقط برمارندن ملی تاریخچلرک روسی مباحه سنده اولان بو و تیره لر تصنیف ایلمکله برابر دیگر طرفلرکده تاریخ هائی ایچمتک فعالیتیه ککهرک یی نظامنامه منی تطبیق ایتدی و یو کی اثرلرک طبعنه باشلاماسی ایجاب ایلمه . بونک ایچونده تخصیصات لازمددر . جناب حق مفرقته « نظیر ایتمسین » سلطان محمد خان خاس ایچمنی هم تأسیس ایتدی و هم ده یاشاشدی . مرحوم و اعتماد جیلرک آتی اولله برابر ، هیچ اولمازسه ، اجنادینک تاریخچه حرمت ایلمه وادی یاشانایه جالیشیردی . ایچمتک بو کونکی حال شایان تأسفدر . ماضیسن قوت آلاق یاشایانچ و حیانتیه قصد ایلمه غاصب دشمنره ملیت واطلسیه وعلیت عشقیله قارش طوابعی اولان ماترک شرفلی ماضیسنی احال و تفسیرلویه اولوندیرمایه سبب اولانلرک لغتله یاد ایله چکریته هیچ شبیه بوقدر .

بروک انه احمد رفیعی

(تواریخ آل عثمان) ده ایلمک دورلرک روسی حاللری کوسترن بک چوق نایع معلومات وارد . مثلا ، مؤلف ، ظلمک سوک درجه علمینده . دیبورک :

« اول زمانده خراج آز ایلمه . شویله اولور دیکم کارلر قلم ایچمیزلردی . کیه سن واکو دین و اوغابن و تیزن صاندیروب ویا خود رهن قودوروب خراج آللردی . وهم اول زمانک پادشاهلری طبعه کارلرکوردی . هر تکم لاریته کیروسه بکت بکله وورلردی . خزینه ندر بیلمزلردی . هان خیرالدین باشا وزیر اولدی ، پادشاه دخی طبعکار اولدی . زیرا کیم طبعکار دانشمندلره مصاحبت ایلمه اولدی . قنای قودی ، نولیه یوزدیله : « پادشاه اولانه خزینه کرکدر » ددیله . اول دانشمندلر اول زمانک پادشاهلرین کندورده ندر دیله . پس طبعکار اولوق دانشمندلره پیدا اولدی . البته طمع اولدینی برده ظلم دخی اولور . شمدیکی زمانده بیک بیک زیاده اولدی و بو ملک بزرده ندر ظلم و فساد اولسه جمله دانشمندلردن اولور . اگر کیم آتلر علمیه عمل ایلمه لر ای خلی دخی آتلره نایع اولورلردی . » مؤلف بوسوزلری زمانق حقیقدهده جاپیدر . علمینهده ، ملی برتسانده ، ملی برابطه قاین ایلمه یلمک ایچون اول امرده متورلرک فکره ، اخلاقاً بو بکک اولورلی و آره لرده صمیمی بر اعاده مالک بولونلری ایجاب ایلمه . مؤلف بوسسته به دائر برده کجه نقل اییدیور :

« آناطولیده (یکیشیر) چواننده براتیق ددم وارمش . برکون (پورسه) ده یکیتلره اولوردرکن مولانا قره خلیل ایله قره رستمه دعوت کله :

— ای مولانا ، بر ای قوم نه قدر کناه ایلمسه جلمسی اهل علم سیدر .
ایکی یده متعجانه صورمشلر :
— نه سیدن اوتری حق تباری بونلرک کنا.
هلرین بزدن صورار ؟

آق بیق ددم شو جوانی برمش :

— سز آقچه ی ربایه ویردیکنز آتلر دخی ایلدلر . سیزه اوینتورلر و آتلر سزدن بو ایلری کورسیدلر آتلر دخی ایتزلر واکر خنیز براتن یه . بیدوکر آتی خلی یزدی . واکر کرو قالان کناهلردن سز بری اولسه کوز ای خلی دخی هیچ برین ایتدی . وهم انصاف ایلمه . واقعهه اوله دکلیدر ؟ شمدیکی حالده هیچ بر علم اهلی وارمیسیدرک بو حرامدر دیبه و بر نسته قبول ایتیه . هر نه که آتلره کاور ، هیچ دیزلرک بو حرامدر . اگر حرام وشیه لو ایتسه اولسه آتلرک قنده کرک ایلمه ، باری جمیع عمرنده برین رد ایتیه یلمه . اما رعایتک نه چکن . حرام اولسون خلال اولسون چیلرینه کیروسن . اوت حکمت بودر کیم یتنه ویرمهک قیامزلر . بک ویدیرمهک اهل علم قنده اتی عیدر .
دیک او دوردهده علم اهلی ، خلیک صفوتندن وجهلندن استفاده ایلمرلر . (تواریخ آل عثمان) دیبورک :

« عثمان ، اورخان و مراد خان زمانده شراب ایچمیزلردی . وهم اول زمانده علمال وار ایلمکله سوزلرین کیورلردی . و اول زمانده پادشاهلر عامادن ، اتابو علمانه دیرلرسه سوزلرین دن چویمازلردی . و آل عثمان دن برکناه صادر اوله علمای من ایلمه ایلمه . اگر من اولسه اول زمانک خلیلری ایچون قاجرلردی ، اول زمانک پادشاهلرینک یانه وارمزلردی . و علمای اول زمانده ، مفسد کارلردی . شمدیکی علمای کیم منصوردن اوغوب تک اوغورمزلردی . اولک شرعه مخالف ، منع ایلمزلردی ، سوزلرین کیورلردی ، و اول زمانده بر دانشمندی مفسرلردن طلب ایلمزلردی که قاضی ایلمه لر ، برداشتمند قبول ایتدی (بووالری رطوبتدن سینمندر) بر محل دانشمند بولونجه قاضیلر جهنمه خسریدر درلردی ، قاضیلرکده شویله قاجارلردی .

تاریخچه و ادب

موسیو (بوپ) واثرلی

بوپ ، اصلي تورك قياذارلينيڭ ، دنيكا دنيك
اوابلر ، سرفوجيل پيكاره ، بوكسك مجوزده لر ،
سمور كوزكاره حيراندن ، اونيك بر برنده (ص
۲۰۰) شو مطالعه ده بولويون: « سلطان مجودك
اصلاحاتي توركيزه غريب شكانه بوكسك صاريفتري ،
بارلاق رنگلي اوابلرني برافه بردي . بوغاز اچي
بو صبورنله عتموي زبني طالب ايندي ، فقط
تام اوج عصر صنعتكارلرک وسياحارلرک كوزلرني
قاماشديران بو كوزلرلرک خاطرهمي بلطبع ضايغ
اولامازدي . »

بوپك ديديكي كي ، حقيقه ضايغ اولادي ؛
فقط آوروپايلر سايه سنده ضايغ اولادي ؛ بزه
تاليرسه ، بزه نه قياذنونك تاريخي نه ده ونگلرني
تخطرايند بره جاك اثرلر برانقدق . تنطالين سو كراه
خزيته اودان ونيقه لرسيه وارجه قدر دولك آتاي
بوژ سنه لك عظمت وساملت چيلرني طوب تيو
سراينك كوفي واوروجيكي عوزلر نه چوروتدك .
اسكي قياذنلر عيزي ، بيكچري قياذناغمي استني
اولوق اوژده ، دور دور كوزلرنيك اوكنده
جالاندر برانچي اثرلرنييه وجوده كتيرمه دك . بركت
برسيك كه نديار و سنه تنكارلر يقدر بون توجه نوشهرلي ،
اوزون برعصرلر بونون جياي نه نيكاري وينظره لرنييه ،
كوزلرني اوكنده جالاندر برانچي اثرلرلر كوجوده كتيرمه
دلالت ايندي . اوزمانه قدر اچاچيلرلر تورك اولكه سنده
خلفه تامي مشككن ، اوه بون ده تايميه موفق
اولدي . رسم بايقاسنه مانع اولادي ، و پاسده
كردوان بديه لرلر كوزلرنييه دهه وواجني تسمه له
چايندي ، و صرف او سايه ده يازيلان اثرلر
ويلايلان نابولرله تاريخي تورك بر عصرني ، اوده بر
درجه به قدر ، قورتايارلرلر .

بوپك آرمي ايشته بزي بو عصره دائرلر
قيمتدار نابولردن خيزدار اينديور . حقيقونابولرلر
تتم اعظمي ده كتيرينده دور . بوپك قولكسور .
تنده كي تايدوسه سولر نه ژدن عيازل اولديني آتاق
ايچون ۱۹۱۱ ده ، يازسده ، بوپك مجتله آجيان
(اون سكونچي عصرده تورك كاري صنعت) ه دائر
سركييك قهرساني اوزون كه ايت ايدو . بوسركيه
بوپك بونون ترق قراگسيون تسمه ايندله كي كي ،
فرانسه لك عايف تسمه لر نه اسكي استانبول اياچايلرنيك
عائله لرني نژده ، كوزله استانبولرله تاريخي قيا .
فيلر بزه دائر قياش اولان رسلي اثرلر ، خايلر ، باقل
بوياطابولر ، مداليه لر ، هيكلر ، چيلر ، بوسايلر ،
بايازه لر ، جوهر باقلر وساير اشيا تسمه ايندله كي ،
اون سكونچي عصرده تورك صنعت ايله آروپاده
تورك مردابي باشلاديني تلوزدن اعتباراً وجوده
كتيريلن تورك كاري صنعت حقدن تدقيق سنده
بولونچي بركيسه ايچون بوسرك تايميه مهندسي

بوپ ، سركيك مكمليه چايندي ؛ فقط
بوپكاه ده قانادي ، (آستردام) موزه سي مدمري
موسيو بيزديقي صميم ، دوستيدي . اونكاه بر
اون سكونچي عصرده تورك حياثه دائر رسام
وان موك استانبولده اوز سنه ني متجاوز
بره مدت جالبارق وجوده كتيرديكي طابولرلر تصليف
ايندي . موزه ده بوزل ايچون آرمي بر دائره
اچايلردي . بونابولرلر مقادري الوم آتشي
متجاوزده . تاريخي تورك مهم بر دورني تصوير اين
بوغيس اثرلرلر باري فوطوغرافيايتك اولسون
داراعون « لي تاريخ شبعه مينده بولوتامي معروف
نظار تيك هم مدن بكاره بر . نابولر ايچنده استانبولك
علاف معظره لرني ، دامان ابراهيم باشا ، ذمك
ايچونيك سلطان احمد ثالث طرفيدن قبولي ،
سلطان احمد ثالث ، قايذ قياذلرني ، بونون
ونيكاري و كوزلرلرله بزي لاه دورنده باشا تاييار .
بنا عايله تاريخي تورك مهم بر عصرني صرف صنعت
نامه تدقيق اين ، او عصره عالم بونون صنعت
اثرلرني ، بايقاسيه و تصليف ايتكه همت ايلن
عزيرت دوستم موسيو بوپك خاطرهمي عالم وسننه
چلوب هر توركك حرمه ايد ايدنجه شهبه بو قدر .

بوپك آله
اهم سركون

فرانسه لك بكن سغيري موسيو بوپك وفاتي
نابولرله قازيلانچي بر حاده دور . بوپ ، تورك
صنهنك عاشيدي ، بركي بيش سنه چاليدش ،
ترويلر صرف ايچش ، تورك صنهنه دائر قياذن
بر قولكسورن وجوده كتيرمه شدي . بو نفيس
قولكسورن تزيين اين نابولر ، عواشيلر وفره اتم
رسملر ، هب اون سكونچي عصره عايدوي .

سفالخانه ده ، بوپك دائره سي عايدتا برناوچي
وسم موزه سيدي . قايدن كير كيرمزد ياولر ده
اون سكونچي عصره استانبولك يك اوغلندن
كوروندي ؛ سرامي برونك ماني قه لري ، يميل
سزولرني وطار بچرلي سرايارله جاذب و طاييف
منظره سي ؛ اوكنده قدره لر وچكدريلر ، اوزل
قدن ، سيمار ايچنده اظه لرلر كورونشي ؛ بريته ،
اون سكونچي عصر دن برونك سرامي ، اونه ده
صالونك معتبا بر برنده ، سلطان عبدالحميد اولك
احد ثالث چشمه سي اوكندن صدر لافلر ويكلر
اره سنده يازيل يازيل بارلايان سرفوجيله كچيش ؛
وسام سنت هيله لك سمد آياك صالونكي تصوير اين
صولو بويا لري ، اون سكونچي عصره عالم خايلر ،
ايشه ، لير ، رنگين واژولر ، طايفر ، خلاصه
تورك ذوق صنعتي كوسون بونون زنگار وايتيه .
لكار انانق طوبونز بر خط ايله ساتلرجه مشغول
ايدردوي . بوراسي ، لاه دورنيك تراهني كورمك
وساطان احمد ثالث عتم دورني تدقيق ايچك
ايچون عايدتا بر مشهردي . بوپده بو دورك صنعتي
جدا تدقيق ايندي . حقي دنيا بيايركه ، اثرلرني
كامال اون يديچي اون سكونچي عصرلره عالمدر :

1. Correspondance inédite du comte d'Aviano (1627-1642)
2. Journal du Congrès de Munster (1643-1647)
3. Journal et Correspondance de Gédogan « le Turc » consul d'Alep (1623-1625)
4. Les introducteurs des Ambassadeurs (1585-1400)
5. Les Vignettes emblématiques sous la Révolution .
6. Les Peintres du Bosphore au XVIIIe siècle .

بوپلردن باشقه شفاف مجرعه لرده وازچله
(تاريخ اوراق) ناميله اغصان اين مجرعه ده
(۱ ميس ۱۰ خيزمان ۱۹۱۲) « اون سكونچي
عصرده تورك عسكركلي وفرانسه ، عوان آلتده كي
عالملرني يك قيمتدار دور .

بوپك اثرلرني ايچنده لك نفيسي ، هيچ
شبهه سز ، (اون سكونچي عصرده بوغاز ايچي
وساملرني) در ، بو بو اترنده ، اوروپاده تورك
موداستك نه زمان باشلاديني ونه درجه لرده رغبت
كورديكتي ، سلطان احمد ثالث زمانده فرانسه ايله
باب طاني آره سنده كي دوستني ، بركي سكونچي
نوشهرلي ابراهيم باشا طرفدن يازسه كونده سي
اوزون فرانسه مده هر كسك تورك ايله نامل علاقه دار
اوانا باشلاديني ، اوزمانلر توركيه وساملرلر
نامل كاشكارلرني ، وان موكه لي بو طارلر ، فاورده لك
هله لك تورك حياثه ، استانبولك تاريخي كتيريه
وق قياذنه دائر مكي نابولر ترميم ايندله كي
بالاخره فرانسو صنعتكارلرنيك بو نابولردن
استفاده ايندله كي نفيس اثرلرلر وجوده كتيرديكاري
ايضاح ايله مشدر . بايقاسه وان مور ، سعد يادك
الترويقل زمانده استانبولده بولوندي ايچون بوپ
سعد آادي تصوير ايچش اودورده سي آياذسه لرنييه
اشتراك ايند فرانسه اياچايلرنيك ايچونلر ده ذكر
ايتكمن كوي طورمان مشدر . بوپك بو اثرني
اون سكونچي عصره تورك حياث و تورك حياثه
عالم نابولرني آتايق ايچون اون بر دورده

تاریخ
مصاحبه‌ری

یکی وبقه‌لر

محمدی :
احمد رفیق

تاریختمك قارائلق فقطلرندن بری ده ،
صرای حیاتیدر . سرای ، اسکی دورلرده ،
ویاخاصه قانونی سلطان سلیمان دورندن بری ،
پوتون سیاستك محوری تشکیل ایله دیگی
جهتله ، ملی تاریختمزی تدوین و سیاسی
جریانلری تثبیت ایچین سرای حیاته و قوف
کسب ایتمك صوك درجه ایزمدر .

سلیمان قانونی ، سلیم ثانی و مراد ثالث
دورلرده بالخاصه ونیدك ایلیچیلرینك خصوص-
صی راپورلرینه مستنداً یازیلان اثرلردن بو
دورلرک صرای حیاته بردرجه قدر نفوذ
ایده بیلوروز . فقط عجبا بونلرک ویردکاری
معلومات دوغرومیدر؟ چونك خیالی اولدوغنه
هیچ شبهه یوقدر . بومظلم نقطه‌ی تنویر
ایچین پادشاهلرک خصوصی مخبرلرینی ،
وزیر اعظملرک تلخیصلرینی واکثریا لک مهم
مسئله‌له دائر یازدقاری بیاض اوزرینه خط
هایونلری بولق ایجاب ایدر . مع التأسف ، شمسی به
قدر یاییلان تصنیفلرده ، سلطان احمد ثالث ،
حمید اول و سلیم ثالث دورلردن ماعدا سائر
پادشاهلریمزك خصوصی حیاتی تثبیت ایده .
بیله جك خط هایونلردن اثر کورولور .
اک چوق ظهور ایدن ده ، سلطان احمد ثالثه
وزیری ابراهیم پاشا ازمسندکی مخبر ایدر .
بناه علیه پوتون اوراق تصنیف ایلدیکی
قدیرده ، سلطان احمد ثالث دورنده واک
زیاده وزیر اعظم نوشهرلی ابراهیم پاشانك
صداری هنگامنده سرای حیاته دائر اولدقچه
ونائق الیه ایدلمش اولاجقدر .

خبر کوندرمش . (محمد پاشا) ده ، ابراهیم
پاشانك فاطمه سلطانندن اولکی زوجه سندن
اولان محمد بکدرکه ، ۱۱۳۶ ده سلطان
احمد ثالث قیزی عاتکه سلطانله اولتمش
و وزارتله سمور کورک الباسیله اعزاز ،
قیلمشدر .

ابراهیم پاشا ، پادشاهك مزاجنی بیلدیکی
ایچین ساز و آهنگی سراینندن اوده اکسینک
ایتمز ، حتی پادشاهه آره صره معجونلر
تقدیمندن ده کوی طورمازدی .
احمد ثالث دییورکه :

« بنم وزیرم . سلحشور مصطفی نی سوبانتم .
تربیه لیجه سویلر . تقریرینه کوره بررطوغنی
آلتق اقتضا ایدر . سن اعلم سن . کرک عثمان
و کرک ابراهیم پاشانلرک طوغلریمی آلتور
یوخسه حالی اوزده می قالمور سننک رایکه
حواله اولتمشدر . قزم نیچدر . بلدره سر .
معجون اکل اولندی . شفقانی محض اوله
آمین . »

اکثر زمانی شوق و آهنگه کچین سلطان
احمد ثالث سیاستن نی خبردی . ابراهیم پاشا
کندیسه نه دیرسه اینانیر ، حتی جاریلرک
سوزلرینه بیله اهمیت و بربردی . برکون ،
اوستریا ایمپراطورینک اولدیکنه دائر حرمده ،
جاریلر ازمسند برشایعه چقمش ، سلطان
احمد ثالث بوکا اینتمش . ابراهیم پاشایه
درحال شو خط هایونی یازمش :

« بنم وزیرم . نیچه قرالی مرد اولوب
قزی یاخود قز قرنداشی اوغلو نی قرال نصب
ایلدیلر دیو بزم حرمده جاریلر بر سوز
پیدا ایدوب سویلشورلر ایشم . غلظمدر .
چارشو و بازارده دخی سویلنورمی وسننک
دخی استعانک اولدی بلدره سن . »

اساساً ابراهیم پاشا ، پادشاهك ایشنه
یارایاجق شیلری دائماً بیلدیردی . وزیر
اعظم ، پادشاهی اودرجه تسخیره جالبشیردی که ،
بارام ، چراغان و حلوا صحیحی هدیه لری برطرف ،
نوروزده بیله پادشاهه هدیه لری تقدیم ایدردی .
مثلا دعالرومظطن جمله لره طولو برتلخیصده :
« تهنیت قدوم موسم بهاری وسیله عرض
عبودیت اتخاذه برمکمل دونامش اسبرومی
وبر دونامش بارکیر کستاخانه کشیده رکاب
مستطاب شوکت مدار واعتدار حقارت
مورانه تقدیمیله برداشته دوکاه سلیمان اقتداره
لری قیلدیغنی آکلامش ، پادشاه تلخیصک
کنارینه شویله برخط هایون یازمشدی :

« نوروزیه اهدا ایلدیکک آت و بارکیردن
حظ ایتمم . جناب خدای یحون وجود
لازم الوجودیکیزی اقات انقلابدن مأمون
ایدوب جمیع دلخواهکنزه وصول میسر
ایله آمین . »

صوك چقان وبقه‌لر کوستریورکه ، احمد
ثالث ابراهیم پاشانك رضای انضمام ایتمدن
هیچ برایش یامازدی ، و دایما منفعتی ، تاج
و تختی نظر اعتباره آیدردی . سرایده ،
مرحوم برادرینك ، سلطان مصطفای ثانیك
قیزلرینی بیله تزویجده دائماً سیاسی بر مقصد
کوزه تیردی . اولنری تزویج ایچین سنلرینک
ایرله مش اولماسی ده نظر دفته آمازه کندی
منفعته ، کندی سیاسی و شخصی اهلرینه
ته زمان اولوریرسه ، اوزمان اولندیرردی .
پونك ایچین ده ابراهیم پاشانك موافقتی
استحصال شرطدی . بر خط هایوننده
دییورکه :

« بنم وزیرم . نیچهرسز . ذوق وشوقکنز
دایم اوله . باشمده کوزلکم وار . اینج
کوزلم خیالکنزه دویماز . صاغ وار
اوله سر . حالا سلحشور اولان شهسوار
زاده و خلیل پاشا زاده بکلرک کیفیتاری نیچدره
اکر ال ویرسه ایچرده اولنلرک ایکیسنی
بونلره ویریم . نهایی جقمالور و برکون
اول اولسون . مزبورلرک احوالی معلومکنز

اوستریا امپراطورینک اولدیگنه دایر حرمدده،
جاریه لر آره سنده برشایعه چیمش، سلطان
احمد ثالث بوکا اینعامش . ابراهیم پاشایه
درحال شو خط هایونی یازمش :

« بنم وزیرم . نیچه قرالی مرد اولوب
قزی یاخود قز قرتدایشی اوغلو قرال نصب
ایلدیلر دیو بزم حرمدده جاریه لر بر سوز
بیدا ایدوب سوبلشورلر ایش . غلطمدر .
چارشو وپازارده دخی سوبلنورمی وسنک
دخی استماع اولدی بلدره سن . »

اساساً ابراهیم پاشا ، پادشاهک ایشنه
یارایاجق شیلری دایما بیلدیردی . وزیر
اعظم ، پادشاهی اودرجه تسخیره چالیشیردی که ،
ایرام ، چراغان و حلوا صحبته هدیه لری بر طرف ،
نوروزده بینه پادشاهه هدیه لر تقدیم ایدردی .
مثلاً عارومططن جاهلرله طولو بر تلخیصده :
« تنهت قدوم موسم بهاری وسیله عرض
عبودیت اتخاذیله بر مکمل دونامش اسب رومی
وبر دونامش بارکیر کستاخانه کشیده رکاب
مستطاب شوکت مدار واعتذار حقارت
مورانه تقدیمیه برداشته درگاه سلیمان اقتداره
لری قیلدیغی آکلتمش ، پادشاه تلخیصک
کنارینه شویله برخط هایون یازمشدی :

« نوروزیه اهدا ایلدیک آت وبارکیردن
حظ ایتدم . جناب خدای بیچون وجود
لازم الوجودیکیزی افات انقلابدن مأمون
ایدوب جمیع دخواهکنزه وصول میسر
ایلیه امین »

پناه علیه بوتون اوراق تصنیف ایلدیک
تقدیرده ، سلطان احمد ثالث دورنده والک
زیاده وزیر اعظم نوشهرلی ابراهیم پاشانک
صداری هنکامنده سرای حیاته دائر اولدیجه
ونائق الیه ایدلمش اولاجقدر .

صوک چقان وبقه لر کوستیریورکه ، احمد
ثالث ابراهیم پاشانک رضای انضمام ایتدن
هیچ برایش یاجازدی ، ودایما منقعتی ، تاج
ونحنی نظر اعتباره آلیردی . سرایده ،
مرحوم برادرینک ، سلطان مصطفای ثانی
قیزلرینی بینه تزویجده دایما سیاسی بر مقصد
کوزمیددی . اولری تزویج ایچین سنلرینک
ایلیله مش اولماسنی ده نظر دفته آنازه کندی
هنقعته ، کندی سیاسی وشخصی اهلرینه
ته زمان آلوریرسه ، اوزمان اولندیردی .
بوک ایچینده ابراهیم پاشانک موافقتی
استحصال شرطدی . بر خط هایوننده
دیورکه :

« بنم وزیرم . نیچه لر سز . ذوق وشوقکنز
ولیم اوله . باشمده کوزلکم وار . انجق
کوزلیم خیالکنزه دویماز . صاغ وار
اوله سز . حالا سلحشور اولان شهسوار
فاده وخیل پاشازاده بکلرک کیفیتاری نیچه دره
اکر ال ویرسه ایچرده اولنلرک ایکیسی
بونلره ویرهیم . نهاتی حقمالودر ویرکون
اول اولسون . مزبورلرک احوالی معلومکنز
اولدقده ال ویرسه براز آتجه قاندروب
وخانه لری یوغیسه بر خانه آلدروب عرض
ایلیه سز . حقمالرنده قطعاً پاس قالدی .
همده ویرهیم . بونلر اولمازسه ادم بولورسن .
لکن ایچروده اولنلری طشره دکیلردن
مناسبدر . »

احمد ثالث تاج ونخت اندیشه سی ، اک
فاده ، ذوق وصفایه مجلوبیتدن ایلی
کلپوردی . اونک نظر نده سلطنت ، ساز
واهنکدن ، چراغان صفالردن و حلوا
صحتلردن عبارتدی . کوندوز بینه سرایده
ساز اکسیک اولمازدی . اکثریا سلطانلری
دعوت ایدره بهارک لطیف کونلرینی سرایک
لاله لر وسنبلرله مزین باغچه سنده ذوق
وطریقه کچیردی . فی الحقیقه ، ندیمک دیدیک
کی ، سلطان احمد ثالث نظر نده ، « جهان
یکپاره نورانی » ایدی .

بر خط هایوننده شویله دیور :
« بنم وزیرم ونی نظیرم . هوانک غایت
لطافتی وار . جنابکنزه جمله من منتظر و مترقب
اوزره بوز . بعدالدیوان کله سز . باغچه ده
ساز چالدروب سکا انتظار اوزره بوم .
سلطانی دعوت ایدم . کلورلر . محمد پاشا
باغچه در . الکز بوس ایدر . »
خط هایوننده کی (. ایلان) ، قیزی فاطمه
سلطاندر . پادشاه ، داماددن اول قیزینه ده

تاریخ معاصر ایران

ایک مؤرخین یزانسه اولان...
 یکه قیسه یازارلر . حتی بعض مهم وقعه لر جریان
 اجدودکه ، بولردن هیچ جت ایتزلر ، حال بوکه
 تورک و یزانیس مجاده سنک بوصفه لری جدیدنه
 تعلیق ابدک ایجاب ایدر .
 تورک لک (بروسه) ، (ایزمید) و (ایزنیک)
 کی (ویتنیا) نک اوج مهم صرک لک الله ایتله لر
 قایتمه مدی ، بصر کزلر الله ایتله دیکه (یزانیس) نک
 فعلی عکن اولمازدی . نته کم تورکلر بو کوزل
 اولکلری الله ایتک ایچون هیچ برندا کارلندن
 کری طومادیلر ، الاریشه کین بلده لره سالیس
 ولطیف تورکه آدلر قوبدلر ، قیلچدن ایزاید
 عدالتله و صردنکله موثق اولدیلر . صرصدنک
 کوزل ساحلاری ، ای زمانلر ، تورک غازیلرینه
 آرماکه اولدی .
 عثمانی تورکلرینک ایلك مجاهدلری هب بو
 طومر ایزده یانلرلر : سوکودده ارطغرل غازی ،
 طوما بیچده صارونلی ، قویون حصارده آلی طوغدی
 بیله چکده شیخ اده بلک ایله قزی ، جاش کوبنده
 صمصا چارش ، فوکور بده فوکور آب ، قندرده
 آقچه فوج ، ایزمیده کوندوز آب ...
 اورخان بک ، غازیلرینک کینکاری طغر بولنده ،
 عرینک سوکنه قدر مجاهدک ایتدی . ذاتا
 اوصره لرده اورخان بکی ذیارت ابدن این بطوطه ده
 سولیلور : « ا کثر اوقاش دور و طواف حصون
 ایله اصرار ایدرک هر قلعه ده ، اصلاح و تقویت
 احوال مقصدیله ، بر مدت اقامت ایدر » .
 اورخان بکک ایلك زیاده اهمیت ویردیکی
 ایزنیکدی . باباسی زماندن بری قوشاد بلن قلمه
 الان دوشمورودی . شمدی ، یزانیس ایچر ایتوری
 آندرونیکوس ده یاردم ایتیه قالمشدی ، ایچر ایتوری
 هر شاهه بولاندن آلیقوین لازمدی . یزانیسک
 قیل اردوسی (ایزنیک) اوزکارینه کاتبه به قدر
 اورخان بکک اوکاده اول قارشی چیقیلما سی
 قایدی . اساساً (ایزنیک) ایله (یزانیس)
 پیننده (ایزمید) ، (قویون حصار) ، (آبدوس)
 و (صاردنه) ، آقچه فوج ایله فوکور ایلك غازیلری
 ایتده ایدی . یزانیس ایچر ایتورینک (یالوه)
 یالان آباد ، آله بولیس) ، (قره صرسل)
 طغرلرینه کبرله عسکر بولاماسی قایل کتدی .
 یزانیس عسکرلری ، بوردده ، کبلی آیتی
 تورکاردن قاجا بیدامی ایچون کورورلودی .
 بشاه علیه اورخان غازی طغرلردن امین اولدوق
 اردوسی طوبلادی ، ویزانیسه طوغرلو ایلرله مبه
 بلاضادی .
 اورخان غازی نک بولغریچ یزانیس و رخلرینک
 نساندن ایتمک ایجاب ایدر . بولردن بصری ،
 اژجه غریبوراس ایله قاناتا قوزینوس ، عیار به
 بالاد شاه اولدولر . مئلا قاناتا قوزینوس
 بو عیار به ده مغلوردومه سقیوس صقیله حاضریدی .
 قاناتا قوزینوس حقیقی اکثرینه تحریف ایتدی
 حاله ، غریبوراس طوغرورسینی یازار .
 غریبوراس ماتبه ده اورخان غازی نک قاناتدین
 ظفری شویله حکایه ایدیبور :
 « بارک آلی بر یوزنی کونا کون آنجلر
 وونکدنک چیچکارله سوله دی . ایچر ایتور یزانیس
 اددوسنک حاضر لانا سی اصرار ایتدی . برچوق دیلر
 اولدنی کی ، (ویتنیا) شهر لری نک الیاسکی واک
 مهمی اولان (ایزنیک) ای جلق و قوتله حاضرده
 ایدن (ویتنیا) بکی اورخان بکله چاریشیق ایچون
 آناتولویه کچمک فکر نده ایدی . عسکر ، بار
 صوکلر نده ، (یزانیس) بوغاندن ایچر ایتور لری
 برابر آناتولویه کچدی . لک سچمه قسمی ایکی
 بیک کسیدی ، چوغده درمه چانه ایدی ؛
 عیار به یوز اچیلرینه شپه یویدی . بولر بولوغتاق
 و قوتنده ، قاجایامک ایچون برابر لرنده مان کندی
 فوغلری ایتننده قیق و ساندال کورور بولردی که ،
 بوده قور قانقلرینک یازلر بر حلامیدی . تقیب
 و نظری هیچ دوشوبور لردی . (ویتنیا) نک
 ایسه عسکر لری نک لک قیری کورده صیلرینی سچمک
 کونردی . کندیسده یانته سکر یوز کیشی
 آلاقی ایچر ایتورک فلویشینه چویدی .
 ایچر ایتور آناتولویه کچدی ، اوج کون قدر
 ساحل بویجه کیتدی ، (فیلورنی) ، (طوشانجیل)
 قصبه منه کیتدی . اورخان بک جوان دوشور لری ایشال
 ایتدی . کندی ده یاقین بر مرده ایدی . ایچر ایتور
 بوئی خیر آلدی ، اردو کاشی قوردی و کچه
 اوزاده کبیردی . کونش طوغارکن اولا خندق ،
 صوکر آقیر تورک پیاده لری نک ، آزه لر نده
 تورک آتیلرینک طوغلردن ایشکلرینی کوردی .
 در حال سلاسلندی ، اوزلرینه بوردی . تورکلر

بیرمیکله یاناشدیورلر ، اوزاندن اوق یاغدی .
 بیورلردی . ایچر ایتور تورکلر بویله ماهدلری
 اولدیفنی بیلدیکی ایچون بوئی قورقورینه جل
 ایتدی ، ده ایزاده جشار تندی ، ایلری به طوغرلو
 بوردی . ایچر ایتورک میننده ک تجریه کورمیش
 کیمسه لر بونک ای بر نتیجه منجر اولیه جینی
 آکلاندیلر ، فقط طوردیر مایه موثق اولما دیلر .
 کونش نصف النهار دن کبیرودی . حصار به غیر
 منتظم بر صورتده دوام ایدیبوردی . هواس چاقدی .
 اورخان بک نهدن روملرک صیباقدن و بورغونلاندن
 درمانسز قالدیلرینی کوردی ، بویله بر قوتله
 طوغلردن آمانی بوردی ، هم باغیر بیورلر ، هم اوق
 یاغدی بیورلردی ، بوضله جسورانه قارشی بوردیلر ،
 ساعتلرجه طایاندیلر و برچوق نقات ویردیلر .
 نهایت اورخان بک قاراردی . دشمن طوبر اغنده
 کچه این عیار به دوام ایتک تیلکنک اولدیفنی
 آکلاندیلر . عیار به اولدو کمالرینه ووتنه
 باشلادیلر . ایسته اوزمان ، تورکلر ده ایزاده بر
 صوانه آتیلدیلر ، اورخان بک قرارتیه قدر انسان ،
 حیوان نه وارسه ، قیلچدن کبیردی . برچوق
 یاره لیلر آزه سنده ایچر ایتورده اوقه بر ایاغندن
 خنق و تیلک سزجه یارالاشدی . او کچه ،
 مشغوم بر حاده ، حقک غضبی کوستردی :
 تورکلر روملرک تسلیماتی و مقاومتی آکلش
 اولدیلر ایچون بوزاده طور مبه جیلرینه ، ایتسی
 صباح تکرار ایلری به بوردی جکارینه ناهاب اولدیلر .
 کوزنی اولارک اوج یوز سوار ی بر اقدیلر .
 بولاری و کبیردی طوغت ایچون اردو ایله ده
 ایلر یله کیتدیلر . اورخان بک بو صورتله
 آیلدی . ایچر ایتورده ایزانیس سادیر مع ایچون
 (طوشانجیل) قصبه منه کیتدی . روم عسکر لری
 بوئی طوغتیه ، ایچر ایتور قایدی طن ایتدیلر .
 اورخان بک کچه این بویله بر قوتله هجوم ایتدی ،
 صباح قدر اولردن کونشی کوره بیله چک کیمسه
 بر افاماسی قایدی . یانلرنده قیق کبیرلر چیر
 جیلاق قایله بیله رک قایدیلر . بر قسمی قصبه نک
 قلمه قایلرینه فوشدیلر . بر بری چکینه بوزک
 بوغولدیلر . بر قسمی ده بر بری طوغتارک مازغالردن
 آنلا بوردی . آزه دن کیدیلرینی چک لردور بوردی ،
 برلره دوشورک تلف اولوبوردی . حتی قورقو
 سندن شوردر لری بومه نفس کسبلرک اولدیلر بیله
 اکیبک کتدی . کونش ، بو صرمده اقلره
 یوکساشن ، روملرک بو اولماز فالکسی اوج یوز
 تورک کوستریبوردی . نهایت تورکلر ایلر یله دیلر .
 اردو کاه کتورم چادر لر بوم بوشدی ، ایچر ایتورک
 فرسی بالانل آنلر یله چادر لرینی کوردیلر .
 ایچر ایتور ایکی بوزکشی بولری بویله کوب و تیلر ،
 بوزغری ده ایزاده یافلاشدیلر ، کیدیلرینی
 قایله آتابه وقت بولامایانلر یاغور لری اوق
 یاغدی برمایه باشلادیلر . ایچر ایتور بونلاکتی طویار
 طوشاز ارقن هیچ بر تدبیر بولانامادی ، اوده
 برگنه آنادی ، (یزانیس) ، طوغرلو دووب
 کیتدی ، (فصل ۹ ، باب ۹) .
 غریبوراس ، عیار به ک (ایزنیک) ، (طوشانجیل)
 جوازنده اولدیفنی یازدنی حاله ، قاناتا قوزینوس
 صراسه (به قانون و مانی) ده جریان ایتدیکی
 و ایچر ایتورک معلوب و بریشان اولدندن سوکرا
 (فیلورنی) حصار یته چکدیکینی آکلندور .
 قاناتا قوزینوسک روایتته کوره ، ایچر ایتور سوک
 بر تدبیرده ده بولوغت ایتسده ، قوتلندن برنی
 (طوشانجیل) ، برنی (لیبسا) کبیرده ، به ،
 برنی (زبیبون ، دارجه) به ، برنی ده (نکته یاز .
 طوس و اسی حصار) قلمه لرینه کونردی . فقط
 نتیجه ، روملرک بریشاناقه منجر اولدی .
 اورخان غازی منوشدی . ماتبه ظفر یله یزانسک
 آناتولودن کاملاً ایتی کسمدی . ایچر ایتورک
 تورکلر قارشی نهدرلو طاور اناجی آکلایا بیله سی
 ایچون بوردن کاینی . غریبوراسکده ایشالی
 وجهه ایله فوورکلر ایکمه برده قره چیبورلور
 کویا دوست برمک کینده ایشکلرکی ، قانشیلر نده
 اعتراض ایدمک بر فرقه تصادف ایتیبوردی .
 آرقن اورخان غازی ایچون هیچ بر تیلک
 بوقدی . (ایزنیک) ک حصار منه سر سته دوام
 ایدم بیلدی . ذاتاً اورخان غازی نکه مقصدی
 بولیدی . نته کم دشمن بریشان بر صورتده
 دکزه دوکولدن سوکرا ، اوده غازیلرینی
 طوبلادی ، (ایزنیک) بولرینه طوغرلو اوزالاشدی .
 بویله کاملاً
 احمد رفیق

اورخان غازی اولادینه دائر

تاریخچه ایلك دورلری مختلف منبعلره كوره تدقیق ایله چك اولورسه ، يك چوق حقیقتلر مبداهه چیقار . فقط بوتدیقات بالکن ایلك دورلر ایچون ازم دکلدیر ؛ سرای حیاتی و بالخاصه خاندان سلطنت اعضاسی تدقیق ایجاب ایندیکی زمان ، دها سوكر ك دورلر ایچون ده لازمدر . دیوان هایون و نهائی ایه رسو اوراقی بو خصوصه افکاری تنور ایله بیلهسه ده ، فای زمانه قدر اولان دور ایچون بوکی منبعلك آرائی تاریخی تدقیقلری سوكر ك دورلر کولکلدر . بوئک ایچون اختصاص اربانك آری آری جالی شماری ، مطالعه لرینی نشر ایقلری ، فکولری علمی بر صورتده درمیان ایقلری ایجاب ایلدی . بوکی علمی مسئله لرده سفیل اجزاملره قایلوق ناموسسزجه پایلان مجوملك تدقیق و مناقشه ده بری اولماز .

(آسامی تاریخی) مؤلفی فاضل محترم حسین حسام الدین افندی برادر بزرگ اورخان غازی اولادینه دائر یازدیق تدقیق ، اورخان غازیك زوجه لرینه و اوغول لرینه دائر یازدیق مقاله به علمی بر جوابدر . فقط بو جواب ، شمعی قدر موجود تاریخی قضاقلاری بوستون دكیشدریدیکی ، بر چوق قطعه لرده و ناقصن زیاده استدلاله اپنا ایله دیکی جهنله ، هر نقطه سی آری آری تدقیق ایلك ایجاب ایلدی . شونجه عرض ایدم كه مقصد ، حقیقی مبداهه چیقارمقدیر .

تاریخده ، اساساً ، قطعت بوئدر ؛ اوفاق بر وثقه ، الهه موجود مناسجه كوره پایلان برون عساکری دكیشدره بیله . خصوصه ، اورخان غازی دوریشه دائر حل ایلمه منن يك چوق نقطه لر وارد . حتی بو باده معلوماتی اولان علمی تدقیقلره ایضاحانده بولورلورسه تاریخچه برونك بر خدمت ایتمش اولورلر .

بناه علیه هجئاتم الاخبارك ازدواج حقدنه و بریدیك معلوماتله بولونك افادنی قارشلاشدیر بلاق اولورسه شو نتیجه مبداهه چیقار :

« كل چچيك خانون ايمراطور بو آيس باه اولوغوسك قیزی اولادینی كی میخال الهه تودوروسك ده قاردهشی دكلدر . میخال الهه تودوروس بیله بریم بایزیدك دایبیری اولماز . اساساً اوچ قیزندن باشقه قیز چوچی اولیان ايمراطورك قیزلرین بریمده بیله بریمك آلدینی نظر دفعه آلتینجه مسئله نامده حل ایلمش اولور . حتی ، فرض محال اولارق ، بو آیس باه اولوغوسك قیزی بیله بریمك آسامی اولسه بیدی ، بیله بریم بایزیدك آتاسنك قاردهشله اوله نه بیله بریدی ؟ »

شو حالده حسام الدین افندی برادر بزرگ :

« كل چچيك خانون ، ايمراطور بو آيس باه اولوغك اهدا ایتمش کریمه سی و اورخان غازیك زوجه سی تودوروسك ده همشیره زاده سی اولور . بناه علیه میخال تودوروس بکر ، بیله بریم سساطانك دایبیری اولوب مصرف اولدقلری حصه ده موئی الیه تودوروسك حصه سی اولیلدر . كل چچيك خانونك و عساکری باغك شایانده کی باغ صاحبه سی فاطمه خانونك ، هر حالده اورخان غازیك نیلوفر خانوندن متولده اولان کریمه سی نیلوفر خانونك باغی ده اورخان غازیكدن ارتنا انتقال ایکن حصه سی اولیلدر » مطالعه سی طغرور دکلدر . حتی ، سنك ۸۰۲ ده ، یعنی بیله بریم بایزیدك زماننده ، بیله بریدی نظر دفعه آلتینجه ، شایانده کی باغ صاحبه سی فاطمه خانونك ده اورخان غازی کریمه سی دکل ، بالعکس بیله بریم بایزید کریمه سی فاطمه خانون اولماسی ده ناقصیق آلی . چونکه اورخان غازیك نیلوفر دن فاطمه خانون آدی بر قیزی شایانده کیکی جهولدر ؛ فقط بیله بریمك فاطمه خانون آدی بر قیزی واردر (عاشق یاشازاده ، ص ۸۹) .

شده به قدر ، اورخان غازیك اوچ زوجه سی وشن شیزاده سی اولینی معلومدی ، بالکنر ، بشچی شیزاده خلیل بیژانس تاریخلرنده یازیلر ، فقط بزجه مروتاً تعین اجه شدی . حسام الدین افندیك سوكر تدقیقلرنده ؛ اورخان غازیك درت زوجه سی ، بر قیزی و آلی شیزاده سی بولوندی ادا ایلدیلور . و برین ایضاحات صره مننده بالکنر ، شیزاده سانیان بکله ایزاهیم يك حقدنه شمعی قدر معلوم اولان ماده لر تصدیق اولونور . کله سانیان بکک بوله تاریخی ۶۹۹ ویا ۷۰۰ کولستر بیله رسده ، بونی اثبات ایچون هیچ بروئجه ذکر ایلمیلور . حالبوکه برادر بزرگ جان اوزدولمندن برسه سوكر اوچوق دنیا کی گیمه منن محقق دکلدیر ؛ اولیلرکه ، اوچ دون سنه سوكر اوچوق دنیا کی کتیرر . شاشی عمده باشا تاریخنده ایسه سانیان بکک بوله تاریخی ۷۱۶ در . مع مافی بولنده یا کلهش اولماسی احتمالی واردر .

شیزاده خلیل بک کلهجه : بیژانس مؤرخلرینک شیزاده خلیل حقدنه که معلوماتی حسام الدین افندیك مقاله لرنده ۸۰۲ تاریخی وثقه ایله صورت قطعه ده تأیید اینیلدیر . بوئکله برابر وثقه ده موجود اسملر حقدنه و برین ایضاحات طغرور دکلدر . خصوصه ، كل چچيك خانونك ، ايمراطور بو آيس باه اولوغوسك قیزی اولوق اوزره ، بیله بریم بایزیدك والده سی اولماسی امکان خارجه ندهر .

اولا : مراد غازی ايمراطورك قیزله ۷۸۹ ده اوتوشدر ؛ بیله بریم بایزیدک ایسه ۷۹۱ ده دنیا به کلهشدر .

ثاباً : مراد غازیك ازدواجیه دائر صحافت الاخبار دیورگه :

« استانبول قیصرینک بر قیزی کینورده و برز دانسن شیزاده یعقوب چلی به و بیله بریم خان محضر طریقه تزویج اچقله اوزره ابدلر (جلد ۳ ، ص ۳۰۲) .

بو حقیقت (خیراله افندی ، جلد ۴ ، ص ۷۸ - هامار ترجمه سی ، جلد ۱ ، ص ۲۴۲) دده تأیید ایلمکده ده .

بیژانس تاریخی مؤلفی بولوده بو آیس باه اولوغوسك زوجه سی آله دن بخت ایلمرک شو معلوماتی و بریبور :

« ايمراطور اوقی اوچ ارکک اوچ قیز اولاد آسامی ایتشدی . باه اولوغوس آلتین بر یاشنده اولدی . (کتابیا ۱۱۵ ، ص ۵۸۹) .

اورخان غازیك بر قیزی اولینی خیراله افندی : « آفرمان آل عثمان ایله کویا عهد و اتفاق ایدیوب سلطان اورخانک کریمه قیزی فاطمه خان سساطانی آتی و کینور قیزی سساطان خانونی بیله بریم بایزید خان حضرت نرسه و بریمک منلو مناسبات قویه پیدا ایشیلر ایکن » (جلد ۳ ، ص ۱۰۸)

دیورسده هیچ بر وثقه ایله تأیید ایلمه منن بومعلوماته اساساً یا کلهشدر . چونکه قیسمه سساطان ، اورخان غازیك دکل ، مراد خدا و بکک قیزدر (تاریخ الوقعات ، جلد ۱ ، ص ۲۴) .

حسام الدین افندی ، اورخان بکک رحمان بک نامنده بر شیزاده سی بولوندی ، بو شیزاده ک والده سی نیلوفر خانون و خانون شایانده کی بیدی ده قریقلی بیکر کدن غازی عبدالرحمن بک اولدقنی ذکر ایدیورلور . محترم برادر بزرگ ، کندی تغییر لیه ، « بو دعای الهام ایکن وثقه ، تدقیقات آتاسنده لاله کی کتبخانه منده اله کینر کتباشدر ، بو کتباک اوزونده شو سطر لر یازیلر ایش :

« مدعی موسی بیک بن اوغوزخان ، مدعی علیه رحمان بک بن اوغوزخان ، مدعی بقرس آحره ، شاهد مصطفی بیک بن اوغوزخان » .

حسام الدین افندی بو سطر لک قیسمت تأیید ایچون رحمان بک اورخان غازیك اوغولدر ، اوغوز خان مشهور شیزاده علاه الدین بکک آیدیر ، موسی بکک مصطفی بکده علاه الدین بکک اوغولدر بو بو یورلور .

اولا : اوغوز خانک شیزاده علاه الدین بکک آدی اولدنی اثبات ایلمه ایلدیر .

ثاباً : شیزاده علاه الدینک موسی و مصطفی نامنده ایکی اوغول بولوندی ؛ دها کولستر لیدر .

ثاباً : رحمان بکک بینه حال اورخان بکک اوغلی اولدنی معلومیدر ؟ هر اورخان بکک معلقات اورخان غازی اولماسی لازم کله ؛ حسام الدین افندی بوجمان بکک اورخان غازی اوغلو اولدنی اثبات ایچون : « من شهادت و توفیق حکم حقدنه بر اشارت اولدیمندن طرفین و خاصه حکوم علیه اولان رحمان بیک بن اوغوزخان غایت حق نفوذ و حیثیتندر » بو یوریلور . رحمان بیکک حکوم علیه دکل ، مدعی علیه اولدنی بیله بالکنر فیکیل طرفینده موجود . باقل رحمان بک فی طریقه حکوم اولدیمندر که ، نفوذ و حیثیتی نظر دفعه آتاق « من شهادت و توفیق حکم حقدنه » بر اشارت

یازیلش اولاسین ! بولنن باشقه ، مادامکه موسی بکک مصطفی بک علاه الدین بکک اوغولدر ، فادرسک قاروش لهنه شهادتی شرعاً خارجه یلدیر ؟ خصوصه عدالت و قانونک تامایله تطبیق ایلمه منن بر دوده نفوذ و حیثیته باقاییلمیدی ؟ قانونی ایلك وضع ایکن برسلاله اوقانونی ایلك اوکجه کندی افساد ایلدی ؟

رایعاً : لاله کی کتبخانه سنده کی کتابک کنارین بو یازی هاکی تاریخده یازمش ؟

بوون بو دایلی کولستر بوزرگه رحمان بک ادعاسی الهام ایکن وثقه ساغلام بر اساسه مبتنی دکلدر .

محمد رفیق

قانونی سلطان سلیمانیه دائر

محمد ضیا بیک مراب

• نعتی استانبول و وارقدنه علمای عظام و مشایخ کرام تضرع کیشان اقبال و اعزاز ایله تکرار شیخ الاسلام و مفتی الانام ابوالسعود افندی حضرتلی نازین قیاب استانبول خلق سابع عدالت و رأفته آسوده و معتم اوله قاری اوی یاد ایدوب و ماتم ایله صراند متورلی یعنی تریه مظهر لریشه دفن اوله یقین خبری کادی « (سلاطین ص ۷۰) .

حق و قایمک شهادتی اولان «سلاطین تک افادهمتی صولانزادهه قبول ایشش و تاریخسه شو صورتله قید ایله مشدو : « نعتی معمرت نعتاری استانبول و وارقدنه علمای کرام و مشایخ عظام چله اعزاز و اکرام ایله استقبال ایدوب تکرار اعلام العلماء و افضل الفضلا شیخ الاسلام و مفتی الانام مولانا ابوالسعود افندی نازین قیاب اهالی استنبول سابع عدالتسه آسوده و معتم اوله قاری ایام سرور انجام خاطر لریشه کلوب آه و این ایله جنازه تک اوکنه دو شویب جامع شریفی عثمایی قریبنده اولان مزار بر اولور لریشه دفن اولوندی خبری کادی (صولانزادهه ص ۵۸۴) .

صولانزاده تک شوافده سی ، سلاطین تک هن عیندر ، و اوله ده اولوق ایجاب ایدر . چونکه بومستله ده اک مهم و الک طوغور و ثقه ، سلاطین تک افاده سیدر ، بوقسه (روضه الارباب) مؤلفی قره چلی زاده عبدالعزیز افندی تک افاده سی دکادر ، اگر کوسم سلطان مستله سه ، سلطان ابراهیم خانمته ، آغاز سلطنته دائر تدقیقتهه بولوقنی لازم کلسه ، اوزمان قره چلی زادهه فیکر کور ، چونکه بوقسه لرلی اوگورمشدر ، بوقسه لرلی اک مهم عامل لرین بری ده کندیسیدر . فقط اولوق سلطان سلیمان ، سلم ثانی و حق صراند نالت دورلری ایچون بزجه مهم و ثقیه لرین بری ده ، هیچ شویب سلاطین تاریخ تک مطلوب و غیر مطبوع کلمه لرینده حق بر درجه ندر ، بچوری تاریخدر ، بنه علیه سلطان سلیمان قانون تک حصاره نازین کور قاید بر دینی هر حاله پادشاهک جنازه سنده بولونان سلاطین مصطفی افندی ، و قیامتی بگری بیدی سه (۱۰۰۱) صوکرکا دنبا له کان قره چلی زاده عبدالعزیز افندی دن ائی بیامک ایجاب ایدر . محمد ضیا بیک و ذابی ثابت و متاهیری ایچیل خصوصیتده کی غیرت لرله برچوق حقیقت لر اولوق و قطعیله مبداهه چیقور . نعتی معمر سنا تک احفالی پایمالسه بیدی ، نوجه معمارک ۹۹۶ سنه سنده وفات ایشدی کده مبداهه چیه ایچدی . چونکه احتفال ۳۵۳ نیج دور سنو سی ، ناسیقله پایمالش ، حال بوکه مامارسه تک ۹۹۶ سنه سنده وفات ایشش اولوندی و بنه علیه وفات تک ۳۴۳ نیج دور سنو سی اولوق لازم کله چکی ده بو ماسیقله تحقیق ایشدی .

تاریخچه ده بو کی جیونو مستله لر پاک چوندور . منلاری جلد تک معمر کی اولونده معلوم کادی . بونون تاریخ کتاب لر معمر قاسم دیوب طوبریور . حال بوکه معمر قاسمک بیجا ماله علاوه سی بوقدر . چانهک ایامک معمری ، معمر سنا تک خلقی معمر دارد ، ده صوکرکا دالنج احمد چاوش ، ترخان سلطان زمانندهه خاصه معمری مصطفی افندی دور غیر مطبوع . معمر تاریخنی بومستله بیده تماماً حل ایدیرور : « احراق کیردن صوکرکه عورت بازارندهه واقف حراج خرد پاشا چلی صراند حیرت وزیر اعظم والده سلطان حضرت لریشه سووق والدا ایدوب کتف اولوش ایکن معمر خاصه مصطفی افندی دخی بولون موجه و احسن خیرات اولمه لایق ۱۰۰۶ تاریخچهه فاتح اگری مرحوم سلطان محمد خانک والدهمی باغچه ایوسی دخلدنه کورکه ناظر عیددا بناسسته مباشرت ایلدرک جامع شریف اوغل و قاتیله کندوسی سرای عتیقه ای اولونین ال چکابوک تا تمام قلمسدی . اوله بر والده بزر و ار لرینک خیرات حلاله لر . محلات یورد ایدنده

وزیر اعظم صوقولو محمد پاشایه دائر یازدییم نقره ده عینا شو سطر لر واردور :

« سلطان سلیمانک احتیضاتی زیاده کلمسدی . اطرافنده بیک دولوشایه لر طوبلا شوردی . دریم اولرک اون ایکنجی کیجه سی ، ارتخ هاونه حافظ لر چای بریلر ، برکیجه صوکرکده صوقولو تک جاد برنده موله اولور ندی . اورتاده شهبلی بروضه ت واردی . جمعه کونی قلعهه نماز قیلندی . قطب پادشاه اورتاده بوقدی . صورانزه « پادشاه حضرت لرلی چیماسر ، مارک آتاری ایچیندی « دیورلردی ، جامه ده علیه لیک زیاده ایدی . هرکس پادشاهک بولوندیغنی ایسته بوردی . او آقام منادیر چیقدی . « پیکر و آغاز ، یازین دیو ایدر ، حاضر اولر ! « سطر ایچیدک ، باشلا دی ؛ هرکک قابیه بر سکونت کادی . فقط بوقده ایدی ؛ سلطان سلیمان صفرک بگری ایکنجی کیجه سی اولوشدی « اقدام و نقره و نومرو (۸) . صوسط لر دن آکلا شیلورکه ، قانونی سلطان سلیمان صفرک بگری ایکنجی کیجه سی اولوش مسئله کیجه سی خبر برله مش . صوقولو و وفاتسته موله اولونش . اولونده کیجه نقره وار ماسین دیه ربیع اولو تک اون ایکنجی کیجه سنه تصادف ایشدرمش . مسئله بولون عبارت . حاله تک بوقورتهه جریان ایشدی و قعه ده بالذات حاضر بولونان سلاطین شویله تصور ایدیرور : « ربیع اولو تک اون ایکنجی کیجه سی ارتخ هاونه حافظ لر ایستوب و حافظ محمود چلی موله ائی اوقیوب بذل امروافره و احسان متوافره اولندی وارنمی کیجه صراند اعظم جاد برنده دخی موله نبوی اوقیوب دعا لر اولندی « (سلاطین ص ۴۷) . وفاتی حقیقتهه شوقیدی یازمش :

« صفر کینک بگری ایکنجی جمعه ایشدی کیجه سی صباحه درت ساعت قالدیه بوخت سزای دنسازان صرع روح بر دو خطرلی طیران ایدوب دارا جنازه آشیان ایلدی « (سلاطین ص ۵۰) پیوری ، جلد ۱ ، ص ۴۲۱ ، صولانزاده اولیا چلی ، شو و فاتی ده اثبات ایدیرورکه ، صفرک صوکرک کورندهه قانونی سلطان سلیمانک و قاتیله ربیع اولوده روحنه موله او قوتولسی مسئله سنده « از ما و تیمان » هیچ بر تضاد موجود دکادر . اگر « قانونی سلطان سلیمان ربیع اولو تک اون ایکنجی کیجه سی وفات ایشش و صفرک بگری ایکنجی کونی ده روحه موله اولونش ، دیبه یازمش اولسه بدم « قیداً و زماناً و اوزمان تضاد موجود اولوردی . اساساً نعتی معلوم اولونری اوزره ، قرق طغوز کور صالانقدر و کیجه سی بللی ایلده مشدر . ذاتاً شاعر باقده وزیر اعظمی مدح ایلدرکن : خلق جهانیه قرق طغوز کون طلیور بویب مکتم طرندی غیر دن آتیج بو حالی دیورور ؟

حق و بواجده سی صولانزادهه شو صورتله تصویر ایدیرور :

« سردار عالی و قار حضرت لرنده دخی کیندیکه از دیاد و صف بدناری هیدیم اشتداد بویب قابیت نیجه ایلدن کربان حایرین فورنارده دیر . قلعه سکتوراک فتحدن ایکن کون قدم سنه دیورده صرینک بگری ایکنجی شنبه کیجه سی طغوز نیج ساعتده نده ارجی امرینه امتثال و دازشورودن سرای سرورده استقال ایلدی لر . (صولانزادهه ص ۷۵)

ربیع اولو تک صغردن صوکرکا اولمسته نظراً ، صفرک بگری ایکنجی کیجه سی وفات ایلدن پادشاهک روحه ربیع اولو تک اون ایکنجی کیجه سی ، موله اولونش لرلی ، ضیا بیک هر سنه حرمت و تعظیم ایله احتفال مراسمته محتم ایشدی صوقولو تک ندر بویب ک برک کاه مالک بولوندیغنه دالت ایدر . ایکنجی مسئله یه کینجه : صوقولو تک جنازه نازینی کیم قایدیرمش ؟

— مفتی الانام ابوالسعود افندی . سلیمان قانونی تک جنازه سنده بالذات حاضر بولونان سلاطین دیورورک :

منه ایلک خراب و حق ایی دین و دولت یادشمن دکادر ، فصل پایلوب بناسی ایشی بیره لر بشدر ، اقامه سی اولنسه دور بایته دکن دعای غیره مظهر و سبب « فقرت اولور دیو وزیر اعظمه آن دن والده سلطان حضرت لریشه عرض و اعلام اولوب معلول کورولدی اوزره کشف اولوندی . روزمه معمری . المسال بنا احضار ناصکره ایچو سنه ضروره ماه ذی القعدة سنه بگری بیدن کون بایه مباشرت و آتیج اسکری بیک اوزرندن بر صره طاش سوکتاب بنه و اقیام و اتامه سی بلخ و دقت تام اولونوب « (قدسی تاریخنی) تاریخ لر بو کی مشکوکسه لرلی حل ایلدی معتدل یک چوندور . فقط قانونی سلطان سلیمان حقیقده حل ایلدیش بر خطه بوی کیدر . بیوک اتم احمد رفیق

تاریخ عثمانی انجمنی مسئلہ سی

تاریخ عثمانی انجمنہ اوتھن بری تعریضاندہ بولولوویور . بو تعریضاندہ انک مهم نطفہ لری شولارد :

اولا : انجمنک عثمانی تاریخ دیبہ تعریضاندہ کی ہر ، عالی بر ماہی حاکم ڈکادر ؟ ثانیاً : انجمن وظیفہ سی آکلایا ماشدر . انجمنک وظیفہ سی بلابلجی عثمانی تاریخ ایچون وثاقی جمع وتصنیفدن عبارت اولیادی .

اولا : عثمانی تاریخ (انجمنک اثری ڈکادر ؛

نجیب عامم وعقد عارف بکارک اثریدر . حق یوسیبیدن طولای ترک قانہ انجمن طرفندن یازیش دکلی ، نشر اولوشدر ، دیبہ یازاندہ . باش طرفنہ مجمع ومقنی یازیلان مقدمہ دہ انجمنک ڈکادر ؛ نجیب عامم وعارف کل طرفندن آتیج برسان ایلہ یازیلان مقدمہ انجمن رئیس طرفندن مجمع برسرورندہ خلاصہ سندن عبارتدر . اثر کلاہ ؛ انجمن طرفندن کورولہ مشدر ؛ برقیسی انجمنہ اولوشوش ؛ واقع اولان اعتراضات عمد عارفک طرفندن قبول ایملہ مشدر . سلجوقیلردن آغاقکے قنمل ایسہ انجمنہ هیچ اولوشامشدر . چوقنکے بوسملری یازان عارف باک ؛ « انجمنہ بوجہنلرہ وقرق اولان کیمسہ یوقدر » دیبہرک اثری انجمن رئیسبلہ برلنگدہ وجودہ کتیر مشدر . اثرلہ یوسورتلہ علی العجلہ نشریہ سبب ؛ بالذات خانان مقرر دی . چونکہ کتابک یینوب ییتہ ییکنی داغما ناولہ صورتو ؛ بر آن اول کاکل ایچون انجمن رئیس صیبتدیردی . انجمن اعضا سی دہ عارف بیک غرورندن دلگیر اولولدی ایچون اکثریا انجمنہ دوام ایچزلر ؛ ایسہ لردہ کورڈکری تراکتیز لکدن طولای سوزولری کتیریکه موفق اولامازلدی ؛ بنا علیہ اثرک بو صورتلہ چیقماندہ دہ ؛ انجمنک هیچ بر ایش کورولہ مستندہ بیکانہ سبب ؛ مرحوم عارف بیک تکبر وعظمتی وانجمن رئیسک اداریہ مصالحت سیاسیندن باشقہ بر شی ڈکادر . عارف بیک بیکانہ ضربی یازمہ بک چوق آثار اوقوش بولونامسیدی . مرحوم فارسی وعربی ونوف ادعا مندہ بولوندی حالہ ؛ بعض توجیہ کھلری بیلہ درست اولویامازدی ؛ معلومانندن کیمسہ فی مستغیب ایتک ایستہ صر ؛ تاہم س بک چوق مسئلہ لردہ رفقا سندن تغییر اذمانہ بادی اولشدن کری طومار دی . انجمنہ ہر مدعا بہ اعتراض ورفقاسی اوکرغہ سین دیبہ طوشوروسدہ سولہ مکدن احتراز ایدر ؛ ہر ازہا صیبتدینجہ قاریتلردہ کتی تراکتیزجہ تحقیق ایلدی . تاریخ انجمنک بیکانہ معاشری ماموری اولدی . سکن سہہ متبادراً ایک بیک غروش معاش آلدینی حالہ انجمنک ایک طولایدن عبارت اولان اکتیباری بیلہ تصنف ایچدی . وظیفہ سی حافظ کتیلک اولدی حالہ ایبہ کین مهم کتابری سالار ؛ حتی اوسنہ کوروردی ؛ ۱۱۴۲ ستہ سی یازوق ایچون اوسنہ تک دیوان دفتربی آتش اولدی حالہ ؛ بالآخرہ صافلامش ؛ باب عالی حرقتندہ یازدینی ایلی سوزدرک رسمی دفتری کاملاً ایچدی . کرک بودتہ کرک انجمن کتیبخانہ سندن آلدینی اثرلرہ وکرک باب عالی اورا قندن آلدینی برچوال دیوان دفتری ایلہ برچوال قیبتدار وثیقہ لرواقی متناقب غاکہ سی طرفندن انجمنہ تسلیم ایملشد . انجمنک سکن سہہ تک حیاتی عقانہ دوچار ایچن مرحوم ؛ انجمن انتظام سندن نچیدہ انجمنہ کیمسہ برقا مشدی .

احمد رفیق

حرمت ایسہرک دہالایرینہ اوراماشلر ، آجمنی انجمنہ دوام ایچمک سورتبلہ ممنونینسز لکاری کوستر . مشارد .

ثانیاً : انجمن ، وظیفہ سی تماماً آکلایا مشدی . نشر اولونان تاریخک مسئولیتی قبول ایچمک ایستہ دیک ایچون انجمن نظامنامہ سی کاملاً قبول ایچمدر .

اسکی نظامنامہ دہ انجمنک وظیفہ سی بروجہ آتیدی :

اولجی مادہ ۔ انجمنک وظیفہ سی دولت عثمانیہ تک مکمل بر تاریخ وجودہ کتیر مک وثائق تاریخ عثمانیہ عالمہ رسائل واوراق وقیوداتی طبع ونشر ایچمدر . اشیر وظیفہ شمدیلک تاریخ عثمانیہ منحصر ایسہ دہ اولردہ توسیع اولنہ ییلور .

انجمن عثمانی تاریخک نشرندن سوکر ؛ وظیفہ سی کاملاً آکلایا مشدی فغلاہ اثبات ایتک ایستہ سی . اساساً اوتھن بری نظامنامہ فی تبدیل طرفندہ ایچدی . فقط عثمانی تاریخ نشر ایچا یولبدہ درمیان اولان اعتراضی کورونجہ ؛ یوق نظامنامہ فی تبدیل طرفندہ ایچا یولبدہ قارشی انک قوی بر سبب اولارق کوستر دی ؛ ۲۱ نشر اول ۲۲۲ دہ نظامنامہ بیکدن تبدیل ایچدی . معدل نظامنامہ دہ انجمنک وظیفہ سہہ عالمہ مادہ شودر :

اولجی مادہ ۔ انجمنک وظیفہ سی عثمانی تاریخہ دائرہ مؤتوغرافیلر تحریر وثاقی جمع وغیر مطبوع آثارہ سی بیکدن وثاقہ لوس تاریخیلر بیک نسخہ مصححہ لری تکراراً طبع واجتی مؤلفاتی ترجمہ یولری ایچا یولبدہ حاشیہ لہہ نشر ایتک وادارہ عثمانیہ دہ یوقش اولان عالمک مملک تاریخہ دائرہ آیات اجرا وآثار نشر یوسوروتلہ مکمل بر عثمانی تاریخ وجودہ کتیر خدمت ایچمدر .

نظامنامہ ؛ شورای دولتہ تقدم ایچمک اولوزدہ تدقیق و تبیض ایچمدر . کذا انجمن ؛ جمع وتضایف وثاقندن عبارت اولان وظیفہ سہہ دالات ایتک اولوزدہ ؛ صرف دیوان چاپون وثاقندن عبارت اولی اولوزدہ تاریخ عثمانی انجمنی کتاباتی نشر ایچمدر . یوماندہ قرقیش نسخہ فی میجاوز انتشار ایچن مجموعہ دیک قیبتدار ممالہ لری دہ ذکر ایتک ایچاب ایچر .

مع ماہہ انجمنک معنوی فعالیتی کسرا یچن عارف لک ولدی کی مادی فعالیتی کما قیبتل ایچن دہ ؛ خزینہ خاصہ دہ . خاقان مقرر زمانندہ برین ؛ سوی ایک مؤرخہ خاصہ طرفندہ کادر ؛ ایچمدر . حتی بتداخل قانن میانہ بیلہ ورملہ مشدر . انجمن اعضا سی دختی ؛ یازیلان مقاسلہ ایچمدر . آلبانان ایک یوز لیرا خدمہ وقرطاسہ اجرتیدر ؛ تصوری دہ مجموعہ تک طبعہ صرف اولونور . حال بوکہ بو کون ایک یوز لیرا ایلہ مجموعہ تک برنسخہ سی بیلہ کوج نشر اولونور . ملت امین اولالیدرکہ ؛ بر قاج سستہ سوکرا عثمانی تاریخک حق مناسی فورویا یچمدر . انک نفس وک قیبتدار وثیقہ لر چورویوب عو اولاجمدر . بو بزرگ بیعتی اصلا تقدیر اولونادینی کچی تصنیفہ مأمور اولان ایچارہ مأمور سده اعظمی مقدمہ داخل اولدینی حالہ ؛ بش آئی یوز غروش معاشرہ چالیچمدر . قدہ دہر . اجدادنک مفاخرینہ ؛ ملی موجودیتک جتنیلرہ وثیقہ لریہ بزرگ قدر لایقہ بر ملت دنیا بوزلدہ یوقدر .

انجمن خدمتدیک اعتراضات بلوغرودن ؛ انجمنک فعالیتی حقیقہ کاتی ڈکادر ؛ انجمن اصلاح ایچمک ایچمدر . ایچوم تقریر ایچن اولان صولک نظامنامہ نشر اولونالی ؛ احکامی تطبیق ایچمک چالیچمدر . چک موظف وچانس بر ہیبت ایلہ بر رئیس انتخاب اولونایدر .

سوک نظامنامہ فی تطبیق ایچون نہ پایتامامی لازم کجہ چکنی دہ کجہ تک عالمہ صرہ ؛ ایضاج ایچمدر . بو کجہ آملہ ؛ ایلول ۱۹۲۰

احمد رفیق

اورخان غازينک زوجه لری و اوغللری

مئالی تاریخک ایلک دورلرینه عالم تدقیقاته شکیله احتیاج و واردی تاریخلرک هیچ برصفه سی بو دور قدر مشوش و نقصان و یا کاش دکادر. سپه ده ، او دورده ، معاصر تورکلر طرفندن تاریخ و قه لریک قید ایشلش اولماسیدر ، او درجه ده که بعضی مورخلره کوره اورخان غازینک تولد تاریخی بیه شیه لدر . مثلاً (صانفالاخبار ، جلد ۳ ص ۲۸۳): « شهریار مشارالیه حضرت تاریک ولادت هایوزاری ۶۸۰ بعین روایتده ۶۷۸ دره دیورو ، تاج التاریخ ایسه ۶۸۰ ی قبول ایسیوره اورخان غازینک تولد تاریخده آرجوق اختلاف اولدینی حالده ، زوجه لری و اوغللری حقیقه پک آن معلومات وارد و موجود اولدی ده لایقه . تدقیق و تنسیع ایله به بنساجدر .

تورک ویرانس تاریخلرینه نظراً اورخان غازینک زوجه لری بروجه آتیدر :

۱. نیلوفر خاتون (پارحسار کفوری کیزی).
۲. آسیورجه خاتون .
۳. نه تودورا (ایبراطور قانتاقوزینوسک قیزی) .
- اورخان غازینک نیلوفر خاتونه ازدواجی ۶۹۸ دهر . آسیورجه خاتونه ازدواج تاریخی معلوم دکادر . یا کیز . بروسه ده محفوظ قه سنک ۷۲۳ تاریخنده ، یعنی عثمان پک زمانده کنه حکمه شرعیه سنجه تسجیل ایدیلکی نظر دقه آلپیرسه ، اورخان بکک آسیورجه خاتونه ۷۲۳ دن اول ازدواج ایشی بولوندی آکلشیر . ایبراطور قانتاقوزینوسک قیزی نه تودورا ایله ازدواجی ده ۷۴۷ دهر . او زمان اورخان غازی آکلشیریدی باشده ایدی . ابن بطوطه ، اورخان غازی زبانه کادیک زما ، اورخان بک قه لری طولا شیورمش . کندیسی نیلوفر خاتون قبول ایش . عطا پک ، هامر تاریخی ترجمه سنده (جلد ۱ ص ۱۸۰) کندی مطالعه می اولیق اوزره : « ابن بطوطه نکه آناطول لی دیولا شیر کن ازیفده کوروشدیکی ویلوی خاتون دیککی زوجه اورخان ایشه بو برسنیدر » دیه نه تودورا حقیقه ایضاح و برمشدر . حال بوکه بونک نه تودورا اولمی امکان خارجده در . ابن بطوطه نکه (ایشیق) ی زبانی ۷۳۲ ده در اورخان غازینک نه تودورا ایله ازدواجی ایسه ۷۴۷ دهر . ابن بطوطه آناطولی بک کدیکی زمان ، نه تودورا استانبولده ، باباسی ایبراطور قانتاقوزینوسک باشده ایدی ، ابن بطوطه نکه کوردیکی نیلوفر خاتوندی ، یا آسیورجه خاتون .
- اورخان غازینک شهبزاده لرینه کنیه : تاریخلر .
۱. شهبزاده سلیمان باشا .
۲. شهبزاده مراد .
۳. شهبزاده قاسم .
۴. شهبزاده ابراهیم .

شهبزاده سلیمان باشا ایله شهبزاده مراد نیلوفر خاتوندن دنیا ب کیشلدر . (صحائف الاخبار ، جلد ۳ ص ۲۷۸) بو معلومات شو صورتله تأیید ایدیور : « سلطان مرادخان و شهبزاده سلیمان باشا آمدن تولد ایشلدر » .

تاریخلرینک ویردکاری معلومه کوره ، شهبزاده سلیمان باشانک تولد تاریخی ۷۱۶ در . شهبزاده مرادک ایسه بروسه فتنی صره سنده در ، یعنی ۷۲۶ در . شهبزاده قاسمه ابراهیمک تولد تاریخلری معلوم دکادر . عاشق باشا زاده بروسه نکه فتحندن عثمان غازینک بروسه فتنه اوغلی اورخان بکی کوندیمه سنندن بخت ایدرکن دیورکه :

« عثمان غازی ایچون واریمی ؟ جواب : آنکچورکم اورخان غازینک ایکی اوغلی اولشیدی » (ص ۳۱) .

سلیمان باشانک ۷۱۶ ده تولدی قبول ایدیلک اولورسه ، بو « ایکی اوغل » ک بری شهبزاده مراد اولدینه شیه بوقیز . داناً بو مخصوص تاریخده میندر . شیه سنز ، باشقه بر والهدن طوغان اوله ک شهبزاده کیمفر ؟ ابراهیم قاسمی ؟

۷۲۴ سنه سنده تسجیل ایدیلان آسیورجه خاتون و قییه سنده شو سطرلر وارد :

« ابراهیم پک ابن اورخان پک بن سلطان عثمان خان غازی ابن اطرک قنسه و آمدن اولاد واجاره نسللاً بعد نسل عطا بعد عتیاً بعد عقب صلباً بعد صلب کندی روسی اولاد واجاره دیزک زوجیون لیه آیتینه و لیه جمعه ده حفاظ معرفتیه قرآن کریم تلاوت الخ ... » .

شهبزاده ابراهیمک والدهمی آسیورجه خاتون اولدینی و شهبزاده نعمه بیایان بیرده ۷۲۳ تاریخلی حکمه شرعیه سجلاتیه ثابت بولوندی نظر دقه آلپیرسه ، شهبزاده ابراهیمک ۷۲۶ ده یعنی بروسه فتنی هنکینده طوغان بو « ایکی اوغل » دن بری اولمی امکان خارجده در . شهبزاده ابراهیمک شهبزاده مراددن ده اول طوغمشدر . او حالده بو شهبزاده قاسم ، والده سنکده آسیورجه خاتون اولمی ایجاب ایدر .

مؤرخلرینک جان کافه می شهبزاده قاسم ایچون « کوچولویکن فوت اولشدر » درلر .

اورخان غازینک بوهرت شهبزاده دن باشقه اولادی دنیا ب کادیککی تاریخلرینده مقید دکادر . حال بوکه بیزانس مؤرخلری ، اورخان غازی ۷۴۷ ده نه تودورا ایله اولدکن سوکر (اسکنداره) قانی پدری زبانه کادیککی آکلشیرکن ، اورخان غازینک دوت اوغلندن بخت ایدرلر . ازله ، اورخان غازینک قانی پدری قانتاقوزینوس (خاظران) نده دیرکه :

« ایبراطور ایله اورخان برسرده در اورخان باشقه قانیدن متوله دوت اوغلی دخی دیکر بر سفه ده بولیورلردی . »

کندا بینه عین سنده ، یعنی ۷۴۷ ده ، اورخان غازی قانتاقوزینوسه امداد قوی کوندیشدی . (بیزانس تاریخی) مؤلفی لویو (کتاب ۱۱۲ ص ۲۲۷) دیورکه : « قانتاقوزینوس یازدم آتقی ایچون دامادی اورخان اولدی . اوره استانبوله سوکر سیاحتی اساسنده کندیسه برابر کیش اولان دوت اوغلنک قوماندانیده اون بیک کیشی کوندردی » .

اورخان غازینک شهبزاده لرین کندی قیزی بر ابراستانبولده بالناستاعزاز ایلدن قانتاقوزینوسه ، تاریخی صرف بیزانس منبع لرینه کوره ازان بونک افاده لرندن ده آکلشیلورکه ، اورخان غازینک ۷۴۷ سنه سنده ضیافلره بولوناجی ، عسکرله قوماندان ایدیلکجه کوندر شهبزاده می واردی . فقط بو شهبزاده لر دن بری ، بیزانس تاریخی متخص شیه نه تودورنک اوغلی اولیق اوزره قول ایدیلن شهبزاده خلیل اولیق قایل دکادر . چونکه نه تودورا ده اوسته اولشیدی . بو شهبزاده لرک سیایان باشا ایله شهبزاده مراد ، شهبزاده ابراهیم ، شهبزاده قاسم اولدیلرینه هیچ شیه بوقیز . مؤرخلرینک « صغر سنده » وفاتندن بخت ایدکاملری شهبزاده قاسمک ۷۲۶ ده طوغمشدی قبول ایدیلک اولورسه ، ۷۴۷ سنه سنده بکری بر باشده ایدی دیکک . بو نقطه لر دن سوکر ، اصل برجه ت قانورکه ،

اوده شهبزاده خلیل سنه سیدر . بیزانس و اورویا مورخلری متفقاً سلطان اورخانک شهبزاده خلیل نامنده براوغلی اولدوغندن بخت ایدیورلر ، بونکده نه تودوراند دنیا ب کیش اولدی ایلی سوریورلر . بو مطالبه می ده شهبزاده خلیلک ۷۵۷ ده قورصالر طرفندن اسیر ایدیلک کیندن بخت ایدرکن بوریورلر . مورخ خریفوراس دیورکه :

« ویندیلک بو نقطه می (یعنی اذید) مشارالیه اورخان بک طرفندن فرزند ایدرکن بصره باشجه اوینچی اوغلنه خاص اولدوق ویرلشیدی . بونکجه شهبزاده کاه دکردن اوزاق و کاه ساحله قریب عیله ده کیمسه دن مساعدت آمادن کور و او طوروردی . برون یاز کونشک شبتندن حاصل اولان حرارتی سکین ایچون اوراده بولونان بیوجک بریلقچی قانیه پنه نکل (دیل) نکه اطرافنده طولاشمش و سرین هوا آتقی ایچون بر ننه اجراسه باشلامشدی » .

خریفوراس واقعا بو معلومات ویرسور ، فقط شهبزاده خلیلک نه تودوراند دنیا ب کادیککی بیزانور ؟ کندا شهبزاده خلیلک آنا جه تندن بونک باباسی اولیق لازم مکان قانتاقوزینوسه بونک دایر بر شی دیور . شهبزاده اورخانک مادام که دوت شهبزاده می وارد : « سلیمان ، مراد ، قاسم ، ابراهیم . بوینچی شهبزاده خلیل ، نه تودوراند اولامه چی تاریخاً حقیق اولدندن سوکر ، هانک والهدن دنیا ب کیش اولایلر ؟ شو حالده ، یا شهبزاده ابراهیمک اسمی بیزانس مؤرخلرینک خلیل دیه شیب ایشلدر . و یا خود شهبزاده خلیلک اسمی خلیل ابراهیم در .

یونن باشقه ، نیلوفر خاتونله آسیورجه خاتونک و فات تاریخلری ، اورخان غازینک سوکر زوجه می

نه تودوراند که ده بری معلوم دکادر . اساساً نه تودورا اوزمامل اسلام اولاشدی ، باباسی قانتاقوزینوس طرفندن اورخان غازی ده اوشرطله تزویج ایدلشدی . احوالکه اورخان غازینک وفاتندن سوکر بینه قاندرلرینک پانه کیشدی . چونکه قیز قاندرتی آتقی ایبراطور بو آتقین لاله اولدوغوسک زوجه مییدی .

بروک آله
اصغر رشید

داماد ابراهيم پاشا و عليهدارلری

[۷۴۸۹ نوسرولی نسخه مژدن مابعد]

معناسنی نظر دفته آلمایارق ، و فرانسی آلتوی
کوستره دك اثبات مدعايه چالیمیق شایان حیرت
دکلمیدر ؟ عجیبا اوز زمان دولتك خزینه سننده ،
(داماد ابراهيم پاشا مسئله سی) مقاله سننده ادعا
اولوندینی وجهله ، بخش بدی میلیون درت یوزبیک
لیرا وارمیدی ؟

فقط هاعمر ، او تروق یا کلتش مفداوده بیان
ایتدکنصکرا بیله ، ابراهيم پاشا حقتده شو مطالعه ده
بولونیور : « بو ثروت صدر اعظمك عاقلانه
اداره سنه و دولت غنایه نك ثروت مالیه سنه برهاندیر
چونکه یوزبارله حرص و طمع محصور دکلدیر ،
کذا چالقلله ده بریکدیگره مشدر . ابراهيم پاشانك
طمعكار اولدیسی ، سخاوتیه ، مؤسساتك عظمتی
ایله نایندیر . ابراهيم پاشا منابع مالیه تدارک ایچون
ظلم ده ایتمه مشدر . پاشانك عملی و قوقی ، اعتدال ،
سیاسی ایاقی ، همدان جوانده اشرف خانة قارشو
وقوعه کاین موفقیتسز لکدن صورکرا ، بغداد والیه سنه
یازدینی مکتوبله نایندیر » (هاعمر ، جلد ۳ ، ص ۴۳)
هاعمر ك شو مطالعه می موجود ایکن ، بر اجنبینك

بیله کمال تقدیر ایله یاد ایله بیکی محترم و تازیچی بر
رجل دولتی صرف کوچك دوشورمك و کندی
یا کلتش ادعاری حقی کوسستمك ایچون
علیه نك دفترلی آراشدیرمی موافق انصافیدر ،
حال بوکه قیودات رسمیه ایله نایندیر که « ابراهيم
پاشانك قتلی متعاقب يك آرزوئی چیتمشدر .
ایشته وثیقہ سی : « صدارت عظمای مقامی و دولت
علیه نك دفتردار پشای اولان عزت علی پاشا
معرفت و نظارتلریله خزینه عامره ده ضبط و فروخت

ایله تکاری جمع نفوذ و اموال موجودی صحیحی اوزده
کندی قلملریله تحقیق و ترقیم و ماه صرقومك یگری
سکرتیچی کوتی مثبت جریده و قایع قلمسی ایچون
دست خطلری ایله مکتوبه اولان قائمینی عبدالرفیق
الحروفه تسام ایلیوب بعبارة نقل و تحریر و یو محله
تحقیق و تسطیر اولدی . صدر اسبق متوفی
ابراهيم پاشانك ظهور ایدن نفودی ایکی بیک
درت کیسه ایله آلتش بر غروش و قیودان
مصطفی پاشانك نفودی اوچوز آلتش بش کیسه ایله
اوچبوز بخش دورت غروش و محمد کتخدانك
مدفون موجود بولسان نفودی یگری اوچ بیک

اوچبوز طقوز کیسه اوچبوز آلتی بیچ غروش
و ابراهيم پاشا اتیبا عندن واشعیا علفاندن آلنان
بیک اوچبوز یگری بدی کیسه ایله یوز طقسان
ایکی بیچ و عظم اوغالری اموالندن اندرون هاریون
خزینه سنه تسلیم اولناتدن ماعدا طشره خزینه یه
آلنان بیک بش یوز طقوز کیسه ایله ایکی یوز سکسان
بش بیچ غروش و باب هاریونده قرق دورت سنه سی
رمضان غایتنه دك مجموعی فروخت اولنان املاک و اشیا
پراستدن بیک اون اوچ کیسه ایله ایکی یوز سکسان
غروش که من حیث الجموع مواد مذکورهدن
یگری طقوز بیک بشبوز یگری طقوز کیسه ایله
اوچبوز قرق غروش حاصل اولمشدر « تاریخ
جسمی ، جلد ۱ ، ص ۴۳ » . شو رسمی وثیقہ
کوستریبورکه ، ابراهيم پاشانك چیقان ثروت ،
(داماد ابراهيم پاشا مسئله سی) مقاله سننده یا کلتش

منبعلره و یا کلتش حسابلره مستنداً کوسترلریکی
اوزده ، بخش بدی میلیون لیرا دکل ، آلتیچ ایکی
بیک درت کیسه آلتش بر غروش که ، شمذیکی
حسابله بر میلیون ایکی بیک آلتش بر غروشدر .
دولت و ملتی صوبه قلمری ادعا اولونان ، هر بری
برر بهانه ایله بارجه لاناں رجال دولت ایله اشقیانك
اعداملری متعاقب ظهور ایدن ثروتلری و صندوقلری
طولوسی اشیا بدلاری ده آلتیچ یگری طقوز بیک
بش بیکر طقوز کیسه ایله جمه قرقه غروشدر ،

سلطان عبدالحمید اول طرفندن بازیلان بوخط
باونك وقتیه جودت پاشابه تودیع ایدیلوب ایوم
پوان هاپونده محفوظ اولان اصل شودر :
« بم وزیر اعظم و سردار اکرم
پوشاده کلان معروضاتکزدن آنچه خصوصنده

مضایقه کومعلوم هاپون اولمشدر . تیزالندن اوچ درت
بیک کیسه آنچه استمش سز موجود اولسه علم الله
گندو خزینگی دخی کوندر ایدم پوقنده دریغ
اولنوری لکن خزینه نك حالی جمله نك معلومیدر
پوانچه فکری کیجه و کوندوز دوشورم نردن
حاصل اولور نردن آله جن بلدره سز بزده انکله عمل

ایدیم تمهدات و زعامت و امداد میرینه نك حالی بویه
سنه جدیده جبه لوسی آچلسه بلکه تیزالندن مصارف
صفره مدار اولور ایدی و جزیه بیورلدیلری نصل
اولمشدر دیو خاطر هاپونه کلدی قیو طرفندن
سؤال ایدیم جبه لونك اخراجنی مشورته سوبلشمشدر
و جزیه بیورلدیلری او طرفندن و برلیدی معلوم
دکلدو دیو جواب یازدیبر مصارف نشفه بندی
پوقدر اموال میرینه نیجه اولیور دفتردار افتدی یه
سویلیه سز و جنابك دخی ملاحظه ایلیه سز سنه
جدیده بیورلدیلری و جبه لونك دفترنی بر کون اول
بو طرفه کوندره سز بندی اقدام ایدر ایدم کلینلو
آنچه اولی اینه دخی جسته جسته اوچر بشر یوز
کیسه کوندرمکده قصور ایشم لکن اکلورمکی
تمینات خصوصی اودوی هاپونده صرحوم برادرم

وقتیه بکنتمشدر بوکا خزینه و مال تحمل ایجنر لله
ولرسول عفتنه ایراد و مصرفه سز بالذات اهتمام ایلیه سز

حق تعالی حضرتلری دولت علیه به امداد ایلیه
الله ایچون سز دخی سنی و اهتمام ایلیه سز و جوابی
بیلدیره سز . فی ۲۲ ی ۱۲۰۳ »

شواکی وثیقہ نك مقایسه سی کوستریبورکه ،
جودت پاشا خط هاپونك اولاملاسنی دکیشدرمش
ثانیاً آلتی چیزدیکمز جمله لری خط هاپوندن
چیتارمشدر . اصول تاریخچه واقف بر مؤرخ ایچون
بولدن بیوک خطا تصور ایله یمن .

ابراهيم پاشانك برافندیی رونه کلنجبه : بویاده
سه زار قانتو ایله هاعمر طرفندن ویریلن معلومات
یا کلتشدر ، ذاتاً ایکسی ده بربرنك عیندر .
(داماد ابراهيم پاشا مسئله سی) مقاله سننده بویاکی
مؤرخك بیانانی بیله اصلنده یکدیگر بیک عینی
اولدینی حالده ، تحریف ایله بیک کوسترلشدیر .
مثلاً قانتونك معلوماتی : « یگری اوچ میلیون ثروت
نفدی ایله بر صندوق ایچنده قرق بش میلیونلق
بجوهرات » صورتنده یازلشدیر . حالبوکه بونك
طوقروسو شودر : « ابراهيم پاشانك اوینده
(یگری اوچ میلیون دکل) اوچوز ایکی میلیونلق
پاره ایله ، سرای خزینه سی داخل اولدینی حالده
قرق بش میلیونلق بجوهرات بیقدی » . (قانتو ،
جلد ۱۷ ، ص ۲۲۲)

هاعمره استناد ایله بیکده شویله دکلیور :
مؤرخ شهر هاعمر ابراهيم پاشانك ثروتنه دائر
میدانه اولانلردن ماعدا سرای مصتملاتندن اولان
کوکریچیلکک آلتنده کومولوا لهرق درت صندوق
پولسوب بونرک اوچنده بوکونکی حسابله اوچوز
ایکی میلیون درت یوزبیک لیرا اولدینقی و دردیچی
صندوق دروننده ده بوکونکی حسابله قرق بش میلیون
قیمتده جوهر و اشیا نفیسه بولندیی ده یازدیور .
حالبوکه هاعمر ك کوستردیکی ثروت بو مقدارده
دکلدیر . هاعمر ، اوچ جلدك بویوک ترجمه سنده
(جلد ۳ ، ص ۴۳) بو تروق بخش رسك دوقه ،

شوايكي وثيقه نك مقايسه سي كوستريورگه ،
 جودت پاشا خط هابونك اولاملاسني دكيشد برمش
 ثانياً آلتني پيژديكمز جمله لري خط هابوندي
 چيفارمدر. اصول تاريخه واقف بر مؤرخ همچون
 بوندي بيوك خطا تصور ايديله من .
 ابراهيم پاشانك براقديني تروته كلنجه : بويابده
 سه زار قانتو ايله هاهم طرفندين و برين معلومات
 ياكشدر ، ذاتا ايكي سي ده بر برينك عينيدير .
 (داماد ابراهيم پاشا مسئله سي) مقاله سنده بويابي
 مؤرخك بياناي بيلاه اصلنده بكيديكرينك عيني
 اولديني حالده ، تعريف ايديله رك كوسترلشدر .
 مثلا قانتونك معلوماني : « يكرمي اوج ميلون تروت
 قندي ايله بر صندوق ايچنده قرق بشن مليونك
 مجوهرات » صورتنده يازاشدر . حالبوكه بونك
 طوغروسي شودر : « ابراهيم پاشانك اولينده
 (يكرمي اوج مليون دكل) اوتوز ايكي مليونك
 ياره ايله ، سرای خزينه سي داخل اولاديني حالده
 قرق بشن مليونك مجوهرات چيقيدي . » (قانتو ،
 جلد ۱۷ ، ص ۲۲۲)

هاهمره استناد ايديله ركده شويله ديكيور :
 مؤرخ شهب هاهم ابراهيم پاشانك تروتنه دائر
 ميدانده اولانلردن ماعدا سراي مشتملاستدن اولان
 كوكر چينلكك آلتنده كومولو اوله قق درت صندوق
 بونديوب بونارك اوچنده بوكونكي حسابله اوتوز
 ايكي مليون درت بوز بيك ليرا اولديني و درديجي
 صندوق دروننده بوكونكي حسابله قرق بشن مليون
 قيمتنده جواهر و اشياي نيفسه بونديني ده يازيورد .
 حالبوكه هاهمرك كوستريديكي تروت بو مقدارده
 دكلدر . هاهم ، اوج جلدك بويوك ترجمه سنده
 (جلد ۳ ص ۴۳) بو تروتي بخش بيك دوقه ،
 اشيا قيمتي ده بيك كيسه آلتون ، اون سگنر جلدك
 ترجمه سييله آلتانجه طبعنده ده تروتي آلتش بيك
 دوقه ، اشيا قيمتي ده اوج بيك كيسه كوستر مشدر .
 صوركا ، دوقه قيمتي ايله اشيا قيمتي ايضاح همچون ،
 صديقه نك آلتنه نوط اولارق فرانسوزجه (ايكي
 عصيانك تاريخي) نامنده كي اردن ، حتى فرانسوزجه
 عبارته سيله ، عينا ايكي جله يازمشدر . بو جله لردن
 آلتش بيك دوقه في ايضاح همچون يازديني جله شودر :
 « بزم ياره منزه فندقلي آلتون اون ليور حساب
 ايديله بر سه بو تروت اوتوز ايكي مليون درت بوز ليور
 اولور . » (ايكي عصيانك تاريخي ، ص ۴۶)
 اوج بيك كيسه في ايضاح همچون ده شو جله في
 آلتشدر : « هر كيسه بيك بشيوز ليور اولديني
 جهته بوده قرق بشن مليون ايدر » (ايكي عصيانك
 تاريخي ، ص ۴۷)

اولا : هاهمرك كوستريديكي تروتي حساب
 ايده لم: بر دوقه آلتوني شمديكي ياره منزه يارم ليرا ايدر ،
 او حالده آلتش بيك دوقه اوتوز بيك ليرا ديكر .
 بر كيسه ، بشن بوز غروصدر ؟ بو حسابجه اوج
 بيك كيسه ده بر مليون بشن بوز بيك غروش ايدر .
 هاهم رده كي (كيسه آلتون) تعبري (كيسه نقد)
 ديكر . بو حساب كوره هاهمرك كوستريديكي تروت
 اوتوز بيك ليرا ايله بر مليون بشن بوز بيك غروش
 ميازتر . هاهمرك فرانسوزجه كسايدن آلتيني
 مقداره كانجه ؟ بو ، بسبتون ياكشدر . اول امرده ،
 اوراده كوستربلن (ليور) ، ليرا ديك دكلدر ؟
 او دوره بر (ليور) بر فراق اون بشن ساتيلمك
 بر ياره ايدي . بناء عليه بوجله نك طوغرو ترجمه سي
 اوتوز ايكي مليون درت بوز بيك فراق ديكر ؟
 حال بوكه آلتش بيك دوقه تقريباً اوتوز بيك ليرا
 اولديني جهته بو اوتوز ايكي مليون ۴۰۰ بيك
 فراق قطعاً ياكشدر . اوج بيك كيسه آلتونه
 كانجه ، ولغا بر فندقي آلتوني اوزمانلر اون ليور
 يني لاي غروش قدر يرشي ايدي ، فقط هر كيسه
 بيك بشن بوز ليرا دكلدي ، هر كيسه ، بشن بوز
 غروشدي . بو حالده اوج بيك كيسه نك قرق بشن
 مليون ليرا ايني ده طوغرو دكلدر . بناء عليه
 ابراهيم پاشانك چيقيدي كوستريديكي همچون (ليور) كله سنك

عيق و لسطير اولندي . صدر اسبق بيك
 ابراهيم پاشانك ظهور ايدين نقودي ايكي بيك
 درت كيسه ايله آلتش بر غروش و فيودان
 مصطفي پاشانك نقودي اوچيوز آلتش بشن كيسه ايله
 اوچيوز بخش دورت غروش و محمد كندخانك
 مدفون موجود بولسان نقودي بكرمي اوج بيك
 اوچيوز طقوز كيسه اوچيوز آلتني بيق غروش
 و ابراهيم پاشا اساعندن و اشقيا خانقاندن آلتان
 بيك اوچيوز بكرمي بدى كيسه ايله بوز طفسان
 ايكي بيق و عظم اوغللري اموالندن اندرون هابون
 خزينه سنه تسليم اولانلارن ماعدا طهره خزينه
 آلتان بيك بشن بوز طقوز كيسه ايله ايكي بوز سگسان
 بشن بيق غروش و باب هابونده قرق دورت سنه سي
 رمضان غايته دك مجموعي فروخت اولنان املاك و اشيا
 پهاستندن بيك اون اوج كيسه ايله ايكي بوز سگسان
 غروش كه من حيث المجموع مساو مذكورده دن
 بكرمي طقوز بيك بشيوز بكرمي طقوز كيسه ايله
 اوچيوز قرق غروش حاصل اولمشدر . (تاريخ
 جسمي ، جلد ۱ ، ص ۴۳) . شو رسسي وثيقه
 كوستريورگه ، ابراهيم پاشانك چيقان تروت ،
 (داماد ابراهيم پاشا مسئله سي) مقاله سنده ياكش
 منبعله و ياكش حسابله مستنداً كوستريديكي
 اوزره ، بخش بدى مليون ليرا دكل ، آلتش ايكي
 بيك درت كيسه آلتش بر غروش كه ، شمديكي
 حسابله بر مليون ايكي بيك آلتش بر غروشدر .
 دولت و ملتني صوبه قاري اعدا اولونان ، هر برى
 برر بپانه ايله يارجه لانان رجال دولت ايله اشقياك
 اعدا ملرني متعاقب ظهور ايدين تروتي و صندوق
 طولوسي اشيا بدلالي ده آلتش بكرمي طقوز بيك
 بشيوز بكرمي طقوز كيسه اوچيوز قرق غروش كه ،
 اوده شمديكي حسابله اون درت مليون بدى بوز
 آلتش درت بيك سگنر بوز قرق غروشدر .
 انصاف بو بورولسون ، هاهم و فانتودن ياكش
 بر صورتده ترجمه ايدين و يالكز ابراهيم پاشانك
 چيقيش اوتوز اوزره كوستربلن بخش بدى مليون
 تروت ترده ، رسمي وثائقه مستنداً ظهور ايدين بر مليون
 ايكي بيك آلتش بر غروش ترده ! (لاله دورى)
 رساله سنده ابراهيم پاشا حقدنه ، في طرفانه يازيلان
 سطرلر ، عليه اولقي اوزره ، آلتوب كوستريله چكنه ،
 يته مذكور رساله ده رسمي وثيقه له مستنداً يازلش
 اولان بو معلومات ده نظر دفته آلتش اولسه
 و ابراهيم پاشا كي تاريخي مدي بر سياسي بالازوم
 كوچوك دوشورمك همچون اجتنابك يالان ياكش
 معلوماتي يته ياكش بر صورتده ترجمه ايدرك
 وثيقه صورتنده كوستريك حقدنلنده بولونلماش
 اولسه ايدي ، حق پرستك و ملت پرورلك خاصه سنه
 دهها زياده رعابت ايديش اولوردي .

احمد رفيق

(ماهدي وار)

داماد ابراهيم پاشا و علمدارلری

[۷۴۹۱ نوسرولی نسخه سردن مابعد]

چراغان ، بر دقعه ضیافت (عاصم تاریخی ، ص ۵۷۸ ، ۵۵۵ ، ۵۶۰)
ده بر حاوا صحیحی (عاصم تاریخی ، ص ۶۰۱) .

شو قیودآندن آکلاشیورگه ، داماد ابراهیم پاشانک سلطان احمد خان ثالث ودها سائر رجال دولت شرفنه اون اوچ سنه طرفنده ایشدیکی اسرافات اون ایکی شیافت ، بشن چراغان ، بشده حاوا صحیحندن عبارتدر . بو ضیافتاره و چراغانلاره آنجیق وزرادن بهضاری ایله سرای رجال دعوت اولونور ، ایجابله کوره شعر اوقونور ، ساز دیکله نیر ، ادبی مصاحبه لره وقت کچیریلردی . اوزمانک ثروتونه نظرأ بش اون کیشی به سنهده برایکی دفعه حاوا یدیرمک ، حتی مکلف ضیافتلر چکمک شایان اهمیت برشی عد اولونوری ؟

ابراهیم پاشانک آوچ آوچ صاحبینی آلتونلر ایسه هب علم و معرفت ، هب ادبیات شرفنه ایدی . ابراهیم پاشا :

معرفت انصافه تابعدر
مشتریسز متاع ضایعدر

حقیقته ک اینی واقعدی . ندیک نفیس شعرلری بوسخاوتک اولور آبدله لیدر .

ابراهیم پاشا ، عالیجناب ، ففو وصفحه میال ، انصافیتل ، ظریف بر وزیر اعظمده . اسالی پرورلکی ، علوم و فنونه رغبتی ، زمانک رجالیانجهده معروفدی . دولت رجالی یتشدیر ، برچوقلری مغالردن کتیرردی . حکیم اوغلی علی پاشانی ، داماد علی پاشانک غضبیه اوغرایان حاجی مصطفی افندی بی مغالردن کتیرتمش ، استانبولده عالی منصبه تعیین ایشدرمهدی (تاریخ عاصم ، ص ۵۸۴) . بالخاصه ارباب معرفتی ، لایق اولدقلری عملده استخدام ایدر ، اولرک تطایفرتنه و ترقیلرته غیرت ایلردی . فقط رجال دولته سورته

یتشدیرلیدیکی یا کیش تاقی ایدنلرک ظن ایشکلری کچی ، اون اوچ اون درت یاشنده کی چوچقلری انتخاب ایشردی . سن کاله کیش ، کندیلرندن وطن ایچون فائده اولولان ذوق الترام ایدر ، اولرک ترقیلرخی تسهیل ایلر ، دولت ایشلرنده تفیظرتنه چایشیردی . وانما ابراهیم پاشانک اداره داخلیهده خطاسی یوق دکلمدی ، مثلا زمانده آناطولی نه رفاه بوزی کورمیدوردی . فقط بوفلاکت ، بو بدبخت اولکهدده عصرلردن بری جای ایدی سلطان محمد رابع دورنده اوله دولت مأمورلری واردی که ، اهالیدن و برکی طویلامتی ایچون ایشکلری وقاعدیلری قارماقاریشیق بونلرندن زنجیرلره باغلارلر ، طاغدن طافه سوررکلریدی . بعضاً ، ایچلرندن برقسی بومسقتلره تحمل ایدمه یورک اولور ، جنساره لری قوقاردی . اوللرک اولسون زنجیرلردن چیقارلامی رجا اولوندینی زمان شو جواپی و برلردی : « براق ، طورسون . قوقولرندن اولسون بیقارلرده پاره پی چاق و برلرله » (تاریخ نعیا) .

ابراهیم پاشا زماننده ، بوکی حالار یوقدی ؟ فقط فلاکت کاملاً ازاله ایدلمه مهدی . مع مافیله دها سوکرالرده بوکاموق اولان کوروله مهدی . عجا بیوک رشید پاشا زماننده آناطولی دهاسرفه دها مسعود ودها بختیاری ایدی ؟

ابراهیم پاشانک « اوسراف ایدیلن پاره لرایله نه مکمل اردولر تیحیز » ایده جکسه کلنجبه : ابراهیم پاشا بوکانتیمت ایشک ایشتمش ، (تاریخ عطا جلد ۲ ، ص ۱۵۶) ده ساز ایله کیه ده ایله :

کندا (نتایج الوقعات ، جلد ۳ ، ص ۱۱۲) دهده یومیلغ ایکی بیک دوت یوز کیشه یعنی اوچ یوز طقسان آلتی کیشه فضله کوسترلکدر . حال بوکه ابراهیم پاشانک تروقی اسلاف وزرانک وبالخاصه صوقولونک تروقی یاننده یک جزئی قایلر .

سلطان سلیمان قانوقی وزراسندن رسم پاشا « آلتی بیل مقدازی وزارت ایدوب وفات ایشدی و بو قدر خیرات و خسانی وسفر و حضرلرده مصارفی و سلطانه متعلق اخراجاتی حد احصادن بیرون ایکن حین وفاتنده » اون بر میلیون اوچ یوز بیک لیرا (پیچوی ، جلد ۱ ، ص ۲۳) ، نتایج الوقعاتک روایتله کوزدهده (جلد ۲ ، ص ۱۳۸) اوچ یوز بیک کسه تروقی ظهور ایشدی . لطفی پاشانک (آصفنامه) سننده : « او ان صداریده یکریمی یوک آنچه لک خاسلرم اون یوک دایرهم مصارفته کفایت ایدوب بش یوک تصدق اولنور و بش یوک خزینده قالورایدی » دیشنه باقیلیرسه ، صدر اعظم لطفی پاشانک یالکز برسته لک دائره مصارفی ایکی بیک کیشه اولدینی آکلاشیلیر (نتایج الوقعات ، جلد ۱ ، ص ۱۳۹) .

صدراعظم صوقولومحمد پاشانک سنوی خاسلرندن همان ارداتی یوز آلتیش یوک یعنی او توز ایکی بیک کیشه ایدی . یالکز ایکی سرائی ایچون بیک یوک یعنی ایکی یوز بیک کیشه ، برغوش عمارتیه اوچ یوز یوک یعنی آلتیش بیک کیشه ، حفصه عمارتیه یوز الی یوک یعنی او توز بیک کیشه ، استانبولده ، قاسم پاشاده ، حلبده ، شامده ، مکهده و مدینهده یایدیردینی عمارات و اوقافدهده خلی مبلغ صرف ایشدی (پیچوی ، جلد ۱ ، ص ۱۱۱) سلطان سلیم ثالث دورنده یتیشن والده کتخداسی یوسف آغا ایله ابراهیم کتخدا و کیزلی ستمه حاجی ابراهیم افندی نیک ظهور ایدن مخفاقلری جمعی بیله او توز بیک کیشه به بالغ اولعدی (نتایج الوقعات ، جلد ۴ ، ص ۱۱۷) . بشون بو تورتلره مقابل داماد ابراهیم پاشانک ظهور ایدن مختلفاتی آنجیق ایکی بیک دوت کیشه ایدی . یسه نتایج الوقعاتک بیاتنه کوره (جلد ۳ ، ص ۸۸) یقین وقلره قدر روم ایلی قاضی عسکرلرینه سنوی اوچ ، دوت بیک و آناطولی قاضی عسکرلرینه بیک به یوزده ایکبیک کیشه راده لرنده منافع حاصل اولدینی « نظر دفته آله حق اولورسه ، دولته کافه منایع مالیه سنی اداره ایله بن ، اون اوچ سنه صداریده بولونان ، سلطان احمدخان ثالث دامادلق ایدن وزیر اعظمک پروروم ایلی قاضی عسکرلرینه برسته لک وارداتندن ده آز بر تروقی چیقماسی چوق بر شمیمیدر ؟ وانما ابراهیم پاشا بو پاره لری باپاسنک اویندن کتیرمه مهدی ؛ فقط عملکننده اجرای عدل و داده ما ، وراولدینی حالده ، خلقی صویبارق رشوتله و ارتکابهده بریکد برمه مهدی ! بازه لرنده کی بوزوکلر صراپنده کی صییزمه دوشمه لر و ایچیلی اورتولر ، اودورک وزراسی ایچون هیچ حکمنده ایدی . اودورده کی شایانی وزراسنک بشکلری آتارک پاشقلری بیله آتاسلر و آلتونلرله مزینیدی . اسی هتایی رجالی تروت وطنه سنی آکلامق ایچون (پیچوی ، جلد ۱ ، ص ۲۳) ده رستم پاشانک ضلفاتی اوتوقق کفایت ایدر .

(داماد ابراهیم پاشا مستاه سی) مقاله سننده « ابراهیم پاشانک لاله صفالری ، چراغ آلابری ، حاوا صحیحلری و هر بر بهانه ایله ضیافت و سفاهتلی ... »

ابراهيم افنديك ظهور ايدن مختلفا ندرى مجموعى بيه اوتوز
 پيك كيسه يه بالغ اولمىدى (نتائج الوقعات ، جلد
 ۴ ، ص ۱۱۷) . بشون بو مورتاره مقابل داماد
 ابراهيم باشانك ظهور ايدن مختلفاى آنجى ايكي
 پيك دوت كيسه ايدى . بيه نتائج الوقعاتك
 بيانه گوزه (جلد ۳ ، ص ۸۸) . يقين وقتاره
 قدر روم ايلي قاضيسكرلر بيه سنوى اوچ ، دوت
 پيك و آناطولى قاضيسكرلر بيه پيك بشيوز ، ايكيبيك
 كيسه راده لرنده منافع حاصل اولدني ، نظر دفته
 آله جى اولورسه ، دولتك كافه منابع ماليه سنى
 اداره ابلين ، اون اوچ سنه صدارتده بولونان ،
 سلطان احمدخان تاله دامادلى ايدن وزير اعظمك
 پروم ايلي قاضيسكرلر بيه بر سنه لك وارداتندن ده
 از بر تروى جيقماسى چوق بر شيميدر ؟
 واقعا ابراهيم باشا بو پاره لرى باباسنك اوستدن
 كتيه مئىدى ؛ فقط مملكتده اجرائى عدل و داده
 ما ورا اولدني حالده ، خاقى صويارق رشوتله و
 ارتكابه ده بر كدرمه مئىدى ! پاره لرنده كي بوزوكلر
 سر اينده كي صيرمه دوشمه لر وايچيلى اورتولر ،
 اودوروك و زراسى ايجون هيچ حكمنده ايدى .
 اودورده كي عثمانى و زراسنك بشدكلى آتارك
 باشا ندرى بيه آلماسلر و آلتونلرله مئىدى . اسى
 عثمانى رجالك ثروت و وطنه سنى آكلامق ايجون
 (بچوى ، جلد ۱ ، ص ۲۳ ده) رستم باشانك
 مختلفاى اوتومق كفايت ايدن .

(داماد ابراهيم باشا مئىسى) مقاله سنده « ابراهيم
 باشانك لاله صفارلى ، چراغ آلابرى ، حلوا
 صيبرى و هر بر بهانه ايله ضيافت و سفاقتلى
 اوغرتده كي صريفات و اسرافانه كوره قانتو و هاجمه رك
 يازدقلى وجهه و فائنده جيقان مليونلرجه ثروت
 پك جزئى قالور ! » مطالعه سنى پك ياكلش حسابله
 نظراً بوردولش بر مطالعه در . قانتوده و هاجمه رده
 كوستريان ياكلش حسابلر طوغرو تلق ايديليرسه ،
 و بر فرانق برليرا كوستريليرسه ، بالعكس ابراهيم
 باشانك و فائنده جيقان ثروتلك يائنده بو اكلجه لك
 هيچ مئابه سنده قالدني كورولور .
 معلومدر كه او دورده پادشاه و يا صدراعظم
 بر ضيافت و يردكلى و يا چراغان ترتيب ايله كارى
 زمان بونى تشرىفات مأمورلىرى بونون تفرطانيه
 يازارلر و تشرىفات دفترته قيد ايدلردى . سوكر
 وقعه نوبسلرده بونك خلاصه سنى تاريخلر بيه كوتى
 كونه ضبط ايدلردى . ابراهيم باشانك اون اوچ
 سنه سورن صدارتى هنگامنده و يردىكي ضيافتلرله
 چراغان اكلجه لر بيه و حلوا صيبرى تشرىفات
 دفترلى (نوسرو ۱ : ۸) ايله وقعه نوبس
 تاريخلردن عينا چيقاريلور :

- ۱۱۳۱ ده — ايكي ضيافت (تاريخ راشد ،
 جلد ۵ ، ص ۱۴۵ ، ۱۷۰) .
- ۱۱۳۲ ده — بر دفعه چراغان ، بر دفعه
 ضيافت (تاريخ راشد ، جلد ۵ ، ص ۱۹۷ ، ۲۰۵) .
- ۱۱۳۳ ده — بر ضيافت (تاريخ راشد ، جلد
 ۵ ، ص ۲۹۲) .
- ۱۱۳۴ ده — بر دفعه چراغان (تاريخ راشد ،
 جلد ۵ ، ص ۴۳۵) .
- ۱۱۳۵ ده — بر دفعه چراغان ، بر دفعه
 ضيافت (عاصم تاريخى ، ص ۲۹ ، ۴۲) .
- ۱۱۳۶ ده — بر دفعه حلوا صيبرى ، بر دفعه
 ضيافت (عاصم تاريخى ، ص ۲۹ ، ۴۲) .
- ۱۱۳۷ ده — بر دفعه ضيافت ، بر دفعه حلوا
 صيبرى (عاصم تاريخى ، ص ۲۳۲ ، ۲۶۵) .
- ۱۱۳۸ ده — اوچ دفعه ضيافت (عاصم
 تاريخى ، ص ۲۷۷ ، ۲۸۴ ، ۴۰۱) .
- ۱۱۳۹ ده — بر دفعه حلوا صيبرى ، بر دفعه
 چراغان ، بر ضيافت (عاصم تاريخى ، ص ۲۹۹ ،
 ۴۵۶ ، ۴۶۴) .
- ۱۱۴۰ ده — بر دفعه حلوا صيبرى ، بر دفعه

اولدقلى مملرده استخدام ايدن ، اونلك ناطيلر بيه
 و ترقيلر بيه غيرت ايلردى . فقط رجال دولتك نه صورتله
 بشد برلديكى ياكلش ناتي ايدنلك طن ايتدكلى
 كئي ، اون اوچ اون دوت ياشنده كي چوققلى
 انتخاب ايتزدى . سن كاله گلش ، كنديلردن وطن
 ايجون فائده اومولان ذوانى الزام ايدن ، اونلك
 ترقيلر بيه تسبيل ايلر ، دولت ايسلر نده تفضلر بيه
 چاليشيردى . واقعا ابراهيم باشانك اداره داخليه ده
 خطاسى يوق ذكلى ؛ مئلا زماننده آناطولى يه
 رفاه يوزى كورميدى . فقط بو فلاكت ، بو
 بدبخت اولسكه ده عصرلردن برى جازى ايدى : سلطان
 محمد رابع دورنده اوله دولت مأمورلى و اردى كه ،
 اهاليدن و برى طوبلامق ايجون ارتككلى و قاضيلر بيه
 قارماق ايشيق بو بولردن زنجيرلرله باغلارلر ، طاغدن
 طاغه سوروكلردى . بعضاً ، ايجلردن برقىسى
 بومشقلرله تحمل ايدميه رك اولور ، جنازه لرى
 قوتاردى . اوللك اولسون زنجيرلردن چيقارلسى
 رجا اولوندني زمان شو جوانى و برلردى ؛ « براق ،
 طورسون . قوتولردن اولسون بيقارلرده پاره يي
 چاق و برلرله » (تاريخ نعيما) .

ابراهيم باشا زماننده ، بو كي حاللر بو قدى ؛
 فقط فلاكت كامله ازاله ايديله مئىدى . مع مافيه
 دها سوكرالرده بو كا موفق اولان كوروله مئىدى .
 عجباً بيوك رشيد باشا زماننده آناطولى دهامرفه
 دها مسعود و دها بختيارى ايدى ؟

ابراهيم باشانك « اوسراف ايدن پاره لر ايله
 نه كمك اوردولر تهيجر » ايدم جكنه كنجيه :
 ابراهيم باشا بو كاتميت ايتك ايستمش ، (تاريخ عطا
 جلد ۲ ، ص ۱۵۶) ده بيان ايله ديكي وجه ايله :
 « طويخانه و خيره خانه و لغمير ايله متفرقاته نظام
 و بره رك اسرافات و استكمالنه صرف غيرت
 ايلكده بولنديكى يكيچرى اوچاغنه عكس ايدرك
 بو وسيله مئويه ايله « باطرونا عصباني ظهور
 ايتش ، ابراهيم باشانك وقعه شهادتى حادث
 اولمىدى . ابراهيم باشا بوندن ده فضله نه بابيليردى ؟
 ذاتاً عين تصبكت عين فلاكتله نيجه نئسى سلطان
 عثمان ثانى و سلطان سليم ثالث ايجونده
 واقع اولامى ايدى ؟ يكيچيرلر اصلاحي يالكو
 پاره ايله اولاجق بر ايشى ايدى ؟ نهدن ابراهيم
 باشانك سوكراسلكن ولياقتلى تسليم اولونان بووك
 و زيرلر بو كا موفق اولاماديلر ؟ آنجى يوز سنه
 سوكراسلطان محمود ثابنك نه درلو مشكلات ايله
 موفق اولدني از باب تاريخه معلوم دكلى ؟ آرتق
 بو حقيقت ميدانده طورركن ، سنى سلطانلردن
 و صدد خارچنده سوزلردن بحث ايتك زائد
 صابيلمازى ؟

خصوصيه مئابه يه هيچ تعاقب اولمادني حالده ،
 فانك استا بولده طوب دو كدر بركندن بحث ايديله .
 رك سنى سلطانك اشقودره حربنده استعمال اولتق
 اوزره اعمال اولنه جق طوبلرله وارداتندن بر قسمي
 تخصيص ايتسى و بو طوبلر بيه زوج شو كئمه بئك اسميه
 نوسيمى طرزنده بيان اولنان معلومات ، مخترمات
 تاريخيه دن عه اولوناييلير . سنى خاقون ۸۷۱ سنه سنده
 (ادرنه ده) وفات ايتدى . كتابه سنى الاق موجودور .
 (تاريخ عثمانى انجمنى بجموعه سى ، نوسرو ۳۲ ، ص
 ۴۲۰) . اشقودره محاصر مى ايسه ۸۸۳ ده
 وقعه كئدى (تاج التواريخ ، جلد ۱ ، ص ۵۶۲ -
 مصولا فزاده ، ص ۲۵۷) . عجباً سنى سلطان
 اون ايكي سنه سوكراسلطان مكرار دبريلوبده
 وارداتندن بر قسمي بو طوبلرله تخصيص ايتدى ،
 يوقسه اشقودره يه كنجيه قدر فتحى ائتم دها بر
 چوق قلاع اولدني حالده ، اشقودره لك اون ايكي سنه
 سوكره محاصره ايديله جكنى كشف ايتدى و بو
 وارداتك بر قسمي اوطوبلر ايجونى وصيت بيوردى !
 [مابعدى وار]
 احمد رفيق

ابراهیم پاشا تورکدی و مسلماندی

عئانی تاریخنده پک مدنی بر وظیفه ایضا ایدن داماد ابراهیم پاشا هانکی عرقه منسوبدی؟ تورکی ایدی، یوقه خریستیانی؟
بوشبهه یی تولد ایدن سببده شودر:

« ابراهیم پاشا سرایدی بوغدیریلوبده جسدی یاطرونا و عونه سنه کوندردلرکی زمان، بونلر ابراهیم پاشانی کورکی مانوله بکزه عشار.

« پادشاه ابراهیم پاشایه قیامادی، کورکی مانولی بوغدیروب بزه کوندردی » دبعملر پاشانک جسدی سورکایه رک سرای قایستک اوکته کتیروب آعشار. عجا بو طوغروی؟ پادشاه حقیقه ابراهیم پاشانی بوغدیردی؟ یوقه ابراهیم پاشانی قاجیردی ده کورکی پاشایی بوغدیردی؟ او خالده شهزاده پاشانده کی قبر ابراهیم پاشانکی؟

فاضل محترم عطا پک افندی ابراهیم پاشانک سننیز اولدیغنه امکان و برمیورکه، پک طوغرودر. فکری بزه، ابراهیم پاشانک سننیز اولماسی مسئله سی آتیق ایکی نقطه نظر دن موضوع نیت ایدیله بیلیر:

۱. ابراهیم پاشا جدا بووک بر آدمدی، عئانیلرک فکری واجتایی تکامل لرینه تأثیر ایدمک بووک ایملرده بولوندی، فقط بر تورک بویه بر مکتبیت کوسترتمدی، ابراهیم پاشا آتیق خریستیان اولدی ایچون بو مدنیت اثرلری کوسترته بیلدی؟

۲. ویاخود ابراهیم پاشا فنا، وطن و ملته مضر بر آدمدی، یا بدی روایت اولونان فناقلری آتیق تورک و مسلمان اولادینی ایچون یا بدی.

بو ایکنجه فرضیه، آثار موجوده نظرأ، بحر و حدر. ابراهیم پاشانک وطنه و دینه خدمتی، هر بری معظم بر ایدمک حالیده ایدان اولان جامعلری، مدرسه لری، کتبخانه لری، اسلام علوم و فنونه خادم اثرلری نشر اتمه سیله ثابتدر.

خصوصیه نو شهرک تاسیسی هکامنده یا بدیردی جامع، مدرسه و کتبخانه تک انشائه نه درجه لره همت کوستردیکی آتلاق ایچون دیوان هایون قیوداتی مطالعه اتمک کفایت ایدر. ابراهیم پاشا بوکی آثار خیریینی یالکز کندی یا بقلمه قالمش، زوجیه سی فاطمه سلطانیه ده افعال حسنه سنه تشریک ایله مشدر. از جمله شهزاده پاشانده کی جامع، مدرسه و کتبخانه فاطمه سلطانیه مشترکدر. ابراهیم پاشانک مؤسسات خیرییه سی، مسلمان احمد ناک ایچون یا بدیردی کوشکاردن پک فضله در. کتبخانه لرینه وقف ایتدیکی مین و مذهب اثرلرک قسم اعظمی علوم دنییه یه غاندر.

نو شهرده کی کتبخانه هپ بوکی دینی اثرلره مالیدر. ابراهیم پاشا وطنداش لرینک صلوات دینه سنه واقف اولدی ایچون بو اثرلری بالانتخاب کوندرمشدر. بناء علیه ابراهیم پاشا مسلماندر، دینداردر، دینه خدمتی حیاتنده بر وظیفه بیامشدر. وطنه و ملته مضرکی دکل، بالعکس پک مهم فائده لری کورولن بو بووک وزیر، عین زمانده دینی مؤسسه لرله ده نامی اعلا ایدمک پایدار اثرلر بر افشدر.

برنجی فرضیه کنجه: بو فرضیه اونه دن بری تورکلی مدنیته غیر مستعد عد ایدن اورویا مؤرخلرینک اکثریا و پک حقمن در میان ایتدکلی بر مطالعه در. کندی ملتاری و کندی تاریخلری ایچون نظر دفته آلمادقاری بو مطالعه یی یالکز عئانیلر حقدن در میان ایتلری نه بر طرف فکرلرک تأثیریلدر. حال بوکه بر ملنک تشککنده عرق، اساس قسطی تشکیل ایتمز. اورویا ملتاری نه هپ بری دین عرقه منسوب دکدر؛ فرانسلر کت، ایهر و جرمن؛ آلمانلر کت و اسلاو؛ انکلزلر کت و جرمن عرقا لر دن مر کبدر. بو مملکتلرده وطنلرینه پک بووک خدمت ایدنلرک هپ بر زمان عرق نظر اعتباره آیتماز؛ آتیق ملیتی، فرانسلر، آلمان ویا انکلز اولدی نظر دفته آیتیر، و ملیت نامنه بو بووک ذکا لره افتخار ایدیلیر. بناء علیه اورویا ملتاری تشککنده اکثریاده نظر اعتباره آلمان،

ایله تیشیردی. عئانیلرک بکچری تشکیلاتی و بوشهرمه اصولاری بوکا پارلان برماندر. آلمانلرک الک بووک مؤرخلر دن رانکه بیله بو تشکیلاتی تقویه ایدمک دییورکه:

« بوراده تربیه ایدیلنر ایلک کنجکلرینی، اویترینی، وطنلرینی، اولونورلر، سز ایدن باشقه وطن، پادشاهدن باشقه حاکم و بدیر بیلملر، اونک آرزوستن باشقه آرزو طانیازلر، اونک تمیسندن باشقه امل طاشیازلر، صیتی بر انضباطدن ومطلق بر صورتده اطاعتدن باشقه فعالیت بیلملر، پادشاه اوغورنده حربدن باشقه مشغولیت طانیازلر، اونک ایچون اسلامیت بولنده غرائک تأمین ایدلرکی شیلر: حیاتده غنیمت، آخر کده جنتدن عبارتدیر.»

(رانکه، عئانیلر و اسیا نیا دولتی ص ۹).

شوخالده عئانی دولتنک اعتلاسنه، سلیمان قانونی دورینک عظمت و احتشامنه، عئانی اردوستنک عصر لرجه ظفر دن طفره قوشماسنه باعث، عئانی خدمتده خریستیانلرک بولونماسی دکل، بالعکس عئانی حرشک، عئانی تربیه سننک اولنری کندی قانونلرینه،

عننه لرینه و اصول لرینه کوره تیشدرمه سننک نتیجه سیدر. اون اوج، اون دوت پاشانده عئانی خدمتده کیرن بر دوشیرمه چوچنی اندرونده تربیه کورر، عملی و نظری هر درلو احتیاجلری تکمیل ایدر، اردوده و دوات خدمتده سنه لرجه چالیشیر، اوندن سوکرا صرا تپ عالییه و اصل اولوردی. محمود پاشای ولینک بو بوکلکی، صوقولونک درایی، تیریا ک حسن پاشانک حماسی، کور بیلرک ضربی باشقه بر عرقه منسوب اولنلرینک دکل، بالعکس عئانی حرشیه، عئانی تربیه سیله بنتمش، او عیطلدن آلدقاری عرفان و مثال ایله چالیشمش، و کوردکلی مثالره اقتفا اتمک فضیلتی کوسترمش اولنلرینک ثمره سیدر. بناء علیه عئانیلرکده منحصرأ عرق نظر اعتباره آلمن طوغرو دکدر.

آوردیالیرک، آره لرنده اونه دن بری جاری بر عننه نه تبعأ، یازدقاری بو مطالعه لره بزده ده آسیاع ایدنلر واردر. از جمله مؤرخ مراد بکک (تاریخ ابوالفاروق) ی پاشان باشه بو نظریه الله مالیدر. مراد بک دییورکه: « سلطنت سنیه آرتق مهتدرلرک تسلط و تقبلنه دوچار اولنش، وجود اصلی ملت ایچنده بر بیانی جسم شکلنی آلمش ایدی. اوز لرنده اجنیک تقاضی مشهور اولیانلره بازار سیاستده رغبت بوقدی» (تاریخ ابوالفاروق، جلد ۴، ص ۴). اوج دوت صحیفه آشاغیده ده شو مطالعه موجود:

« صقولی محمد پاشا صدارتنک صوکلرینه طوغری مناصب دولت شونلرک اللرینه مودوع ایدی:

صدر اعظم — بوسته لی (صوقول) کوله. لوندن مهتدی ایدی.

ایکنجه قبه وزیر ی بیاه پاشا — عیار مهتدیسی ایدی.

اوجنجه وزیر احمد پاشا — اشعیره (غراج) مهتدیسی ایدی.

دردنجه وزیر محمد پاشا — قازینول (لایباخ) مهتدیسی ایدی.

روم ایلی بکلرکیسی سیاوش پاشا — قایجه لی خروات مهتدیسی ایدی.

قیودان قیلج علی پاشا — قالا بریه لی ایتالیان مهتدیسی ایدی الخ ...»

(تاریخ ابوالفاروق، جلد ۴، ص ۹۱). مراد بکک بو مطالعه سی هامر تاریخندن آلتنه در. هامر (جلد ۲، ص ۲۰۷) هینأ شو جمله لر واردر:

« وزیرلرکده قسم اعظمی مهتدی ایدی. برنجیسی بوسته لی صوقولو؛ ایکنجیسی ماجار بیاه؛ اوجنجه سی ایتریالی اولوب اوستریا سفیرینه کندیسنک غراچلی اولدیغی و بران اول اوزایه کیدوب وطنداش لرینه ملاقی اولرک اولنری ده مسلمان ایدمکچنی سوله بن احمد پاشا؛ دردنجه سی لایباخن

نوشهرلی

ابراهیم پاشا تورکدی و مسلمانندی

[دوئکی نسه سردن مابعد]

عل آقا نام گسنه نك نمره دوحه ملي اولوب
استانبوله اولان همشیره لرني زيارت نيئيه آستانه
سعاده عالم ... « (تاريخ راشيد ، جلد ۴ ،
ص ۲۷۵) .

تاريخ عطا (جلد ۲ ، ص ۱۵۳) ودها سائر
تراجم احوال كتابلرنده ابراهيم پاشا حنقده
موجود معلومات ، هب بو متعدين اقتباس
ايدلندر . بومعاوماندن آكلاشيايلوركه ، ابراهيم
پاشانك بايامي مسياهي ايدني « (ازدين) يئني
(لايا) ووده نغده يولونئدي ، مسلماندي .
همشيره لرني استانبوله اولوبورلوردي . كئندي
۱۰۸۰ تاريخلرنده طوغرو اوركوب جوارنده
(موشقره) قريهنده ، بوكون (بگل مئله سي)
ديئان مجده دنيايه كلديكي زمان ، بايامي استانبوله
كئش وين سنه صوكر اوفا ايله نئندي (۱۰۸۵) .
استانبوله همشيره سيله بر ايرياشاين انئشئي ، تبر اولر
كئشدمي نوشهرلي علي آقا ايدني ، بوئل اسكدرده
اولوبورلوردي . همشيره نك اوغلده خواجهكان
شهر يازدين اولوب بالاخره ابراهيم پاشا استانبوله
كويونده صدر اعظم اولديني زمان ، خراج حيايه جيسي
اولان و ۱۱۶۱ ده وفات ايدني محمد افندي ايدني .
ابراهيم پاشانك والده سي فاطمه نامده استانبوله
(۱۱۱۴) سنه سننده وفات ايدتي . بوئلرك
كافه سي اسكدرده مدفونلر (سجبل عئني ،
جلد ۴ ، ص ۲۲۲) . حقي ابراهيم پاشا خانكاسي
اسكدرده اولوبورلوردي ايجون پاشا اسكدرده بر
چوق خيرات ياپيرمئدي .

بناه عايه ابراهيم پاشانك بدري ۱۰۸۵ ده
وفات ايدتيكي و ابراهيم پاشانك ده ۱۰۸۰ نئولرنه
طوغرو لئني زمره سيهايدن و باطبيع مسلمان
اولان بديريك و فائندن ين سننه اول ، دنيايه
كلديكي بو بر مسلمان اولادي اولديني نظر دغه
آكئيرسه ، سلطان احمد ثابك مموز و مكر دئنامدي
ابراهيم پاشا حضرت نيك سنئي اولدينه آرتق هيچ
شبهه ايديله من .

اساساً عئنايلرده اسلامي قبول ايدنلر درحال
سنت ايدنلر لوردي . ابراهيم پاشانك دكل كئنديسي
بايامي بيلاه سنئل ايدني . حقي بايانك تورك اولديني
فرض نعال اولوق قبول ايديله يله ، سنئي اولادي
ينه قبول ايديله من . (توقي عبدالرحمن پاشا ، فانون
نامه آل عثمان) ده عينا شو قهره موجوددر :

« وركافر مسلمان اولئي مراد ائنه في الحال نئلين
شهادت اولوب برفيئه آقچه احسان وكره سي
ايجون دفتر داره فرمان بيولده نك صكره برچاوش
كئتوروب ميري جراحلردن ديوانده اولكون لئني
اولان جراحه تسليم جراح ده خئي اول مجله كوشه
معينه سنه كئتوروب سنت ايدنر . وميري جراحلردن
بري هرگون نوبته ديوان هارونده و صدر اعظم
سراينده نكلكه قان قندردر . »

بوسنئسز اولئي مسئله سني تاريخده صراحة
يازان ، سالاهه ردي در . موي اليه دييوركه :
« في الحقيقه جسد ، اهاليك بايديقري اذيتلرله
بك زاده خير ولائئدي . ابراهيم پاشانك كوركسي
باشي سي اولوب كئنديسي هرگون كورن شخصي ،
بوئك ابراهيم پاشا اولادي ني سوله دي ، وئك شايان
حيرتي ده شوايديكي ابراهيم پاشا سنئسز ايدني .
احتالكه ابراهيم پاشا آناطوليدن استانبوله كله
برخريستان چوئي ايدني ده اسلامليك بلكن
خارجي شكلاريله اكنفا ائئدي « (سالاهه ردي ،
تاريخ دوك عئنايه ، جلد ۳ ، ص ۱۵۳) .

اولا : ابراهيم پاشانك جسدي آت ميدانه
عربه اليه كؤنرلدي ، بنا عليه اصلا خير ولائئدي . ثانياً :
ابراهيم پاشانك كوره كجي باشي نامهيه كئنديسي
هرگون كورن برآدي بوئدي . ثالثاً : بو قارنده كي
دلدار اليه اثبات ايدلديكي وجه اليه ابراهيم پاشا
سنئسز كئدي . شو حانده سالاهه ردي نك مطالعه سي
قطعي برفيئتي حائر دكادر .

اصل مسئله ، ابراهيم پاشانك شخصاً كوركسي
ياشي ماونه بگزيبوب بگز مئسردر .

(مابدي وار) احمد رفقي

صوقولو محمد پاشا ، ائنه بخئي بو زغولنغندن
صوكر اولديك باليوزينه :

« سز بزم صافا لئزي كئديكيز ، بز ائسه
سزك كولكزي قيردي . صافال ينه بو يور ، فقط
قيرلان قول بردها برينه كله من . ديديكي ، وينه
قوردان قيلج علي پاشايه :

« پاشا ، بودوك او درجه معظمدر كه ،
يا ديراجي كبلرك نك لورني كوشدن ، بلكن لئري
آطالردن ، نئلا لئري ايريشدن يا دي راييلير .
خئنايه يولونديني زمان ، عئنايلق حسي ايله ،
عئناي تريبه نك تاثيريله حركت ايدنوردي .
قيلج علي پاشا آق دكوزده بايانك مهابيله حاكم
اولديني ، ائنايان ساغملردن فائله لره اسيرلر كئيرديكي ،
طوشنايه قيزلنده دكز طرف نيك ائده شئني
اولئي اورزمجاملر ائنا ائديركي زمان ، عئنايلق
حسي ايله ، عئناي تريبه نك تاثيريله حركت
ايدنوردي . بناه عليه عئناي مهابيري خريستئانه
هر بو ط كئتره ك نظر يئسي اساس سز وغير عئني
بر مطالعه دن هارئدر . تاريخم بومهابيرك حيات
وضائلندن مر كيدر . بوئل ، عئناي حيات و مظهر نيك ،
عئناي نكاملانك نئساننده لك قوي وئك بايدار
عالم لردر .

بناه عايه نوشهرلي داماد ابراهيم پاشايده
خريستئان كئتره ك فكري ، بو سئم نظريه نك
دولمندن يقته بر شي دكلدر . حال بوكه وئنايله
ثابتره ك ، ابراهيم پاشا توركدر و مسلماندر .

ابراهيم پاشانك خريستئان اولديني صراحة
يازان ، فرانسه انئتيو اعضا سنئدن (شفر) در .
(استانبوله فرانسز سفارتاري حنقده نخطره)
نامه يله يازديني ارده (ص ۲۹) شو مطالعه ده
بولونور :

« بو يوك بايامي ارمني ملتندن اولديني و اسلامي
قبول ايدتيكي روايت اولونان ابراهيم پاشا قارادوسيباده
قصر ي قريهنده (ازدين) ويوده سي علي آقا
نامنده بريك اوغليدر . »

(شفر) وئك بو نكري ، باطرونا عصيان
ايتئسنده استانبوله بولونان فرانسز سفيري وئك وئك
هر راتئدن ماهدردر . خصوصيله شفر ك (روايت)
اولونديندن شئ ائسي ، كئندي نكده بو فكره
ايتئنا دئنه دلالت ايدنر . ابراهيم پاشا صدر ائنده
استانبوله بولان فرانسز سفيري مارك دو پونئاق
ايسه شو فكرده در :

« ابراهيم پاشا قارادوسيباده قصر ي جوارنده قير
برعئله دن دنيايه كئشدر . افكار نكديكي مشائني
ويازي يازنده كي مهابرتيله ، اوفاق مامور بئلرده
بولوندين صوكر ، سري داخلي اداره ايدن
قيرلر آغانك كتابته نائل اولنده (دو پونئاق
اون بئنجي لوقه و برديكي راپور ، ص ۱۳۷) .
اكر ابراهيم پاشا حقيقه خريستئان اولئي

اوله ايدني ، كئنديسي ايله صاغفنده كوروشن ،
استانبول عئناي پك ائي ، تدقيق ايدن فرانسز سفيري
ماركي دو پونئاق رسمي راپورنده كئال جديتيله
بومئشه دن بئش ائنه سي لازم كئيردي . دو پونئاق
خئالردن مارك دو وئلنو و ايسه ، نام عصيان
ايتئسنده ، ابراهيم پاشاي نئف ائتك ايجون عئنايه
بيك درلو اساندر و افترال ايجاد اولونديني بر زمانده
استانبوله بولونديني ايجون ، ابراهيم پاشا حنقده
اوتكاب اولونان جئني حئي كئتره ك فكريله
اويدن بيلان بو خفاوت آميز اساندر ده هر راتنه
قيد ايله ندر . حال بوكه ابراهيم پاشانك اصلا خريستئان
اولديني طوغرو وئك اولئي اوله ايدني ، فصل وئمنه صحيفه لر
حصر ايدن شعده ني زاده (مرقي انوار يخ) ده
قوجه رايغ پاشا كي بدري وئك مئسي معلوم اولان
مخيم برور بريك مئشائني يازديني صره ده (لقيط)
تعبيري قوللاديكي ، ابراهيم پاشانكده خريستئانلئني
قيد ائكدن كيري طور مازدي . بناه عليه كرك
ماركي دو وئلنو وئك ، كرك شفر ك اساندي ، ائني
روايه سنئد اولئي اعتباريله ، موقر بر ماهيتي حائر
اولانر .

ابراهيم پاشانك اصل ترجمه حالي ايسه شودر :
« موي اليه اندي حضرت لري في لائل ايات
قرمماندني كده سننجاهه تابع اركوب قصيمي
سكئندن اولان زمره سيهايدن ازدين ويوده سي

اברהیم پاشا تورکدی و مسلمانندی

شوشریل

[نولکی کونکی نسه مژدن مایه]

طردند ما وزون و بلخ نصیدله لرله توپور اولدی .
او ابراهیم پاشاکه ، بر زمانلر سلطان احمد ثالث
یله برکونک حشرته تحمل ایلمه ، الله فیضلر
هدیه لرله خاطرین استفسار ایدری . منظومه لر
وخط حاویولرله کجه کوندوز برترینی بکلر ، وزیر
اعتقلند دعوتیه تصویریه قایل بر جوششی
حیات ابه ایجاب ایدری .

جراسینیم سن ، هم وزیر لکنه داعسین
نظرنک یوق ، صداقت ابه مشهور جاسین ،
سن سن ابه لکه دعوت ، نه تمکن ابه لم بزرد ،
دروکنده اولان مہرم کی سن حرز جاسین .

کجه منظوملر ابراهیم پاشایون الفداد اولو توردی .
بنایه علیه بر تشک کوریک باشی ماوله بکزده می
امکان خارجنده ایدی . حق ابراهیم پاشاکه
کوریک باشی ماوله بکزده می ، رسمی و تالکده
تایدیر . پاشاکه صدقوت هنککنده اسما کولده

اولوران فلسطکی رسام وان مور ، اولمانلر
دنام ابراهیم پاشای و بواختلاق تصور اقددی .
یوسمزلده کوزولورک ، ابراهیم پاشا اوزون
و آق ساقالی ، وغیر ، اوزون یول و آق
کچمن برداند . کوریک باشی ماوله ایسه ساری
بیلی ، مائی کوزلی ، مطروش در . یوکا و سسی

و قطعی و یقیق ، ابراهیم پاشا وفه سنگت سات
اولانی اوزرینه بنیانه تان کوریک باشی ماولی توفیق
ایتمک ایچون وفه دن بر قاج کون سورکا ،
ینن ریم اولون اواسطنده ، بندر عاقلن عثمان
پاشایه اشفاقک تطفیلا یلیمه درتی اسنادک ابه
مال سکم حاویونک صورتیو :

« بندر عاقلن وزیر عثمان پاشایه و آستانه
سهامدن بدنن ملکتیه وازجه یول اوزرنده
و یچن و یسادنده واقع اولان تاظیلره و تانکیلر
و متسلرله و کشندا براری و یکجیری سردارلی
و فصابت و فرا شاہلرینه و ایمان ولایت و امین
ازرینه حکمک

وزیر اعظم سابق متوفی ابراهیم پاشاک کوریک
باشی اولان متولذی متوفی محمد کشنده خلق
تای اولدی حسیطیه افلاق و بدندان و چو درون
و بطریقین عزل و نصیرلرینه تارشمق اول
کثیره اخذ و جلب ابه و کندن ماعداد مظالم
مستحق امورده توسط ابه کجه کوریک دخی طماً
وغدا انمولرین اخذ و جلب ایکنه سفور پورند
اخذ اولتی اوزده ایکن بدندان طرفه فرا ایکنه
مسفورک بولندی عملده اخذ واسطه صحادته
احضاری دولت علیهم السلام لایم الهم صمدین
اولوب و دی سفورده طاقیه سنندن ساروی بیلی کورک
نوزل تراش دی اولده هر فکرتک تحت حکومت

فضائل کورده بولورسه علی حال اخذ و سایر
تعیین اولان ... زید قدره سر فیه آستانه سعادته
احضار ایلیوب ... مقدار قدره مساعله دن زیاده احتراز
اولتی باشد فرمان ایضام سادر اولمدر . بیوردنک
قی اراخری ۱ - ۱۱۴۳ (دیوان حاویون همه
دفتری ، نوسرو ۱۳۶ ، ص ۲۱۶)

— او حالده ، اوله برین کیمدی ؟
— هیچ شهباز ، صدراعظم ابراهیم پاشا
ایدی . اشقیق ، ابراهیم پاشای کوریک باشی ماوله
بکزمتکری صرمده ماول بده فرا اولدی .
یولنه اب طاقیلورق سولاقنده سورو کچمن ،
یککجه اشفاقک خاطر نرینه هدف اولان ، باب
حاویون کوریکه تان نایب کونکلیک لردن
پارچه لانان جسد و سلطان احمد ثالث دامادی
ابراهیم پاشاک نشر ایدی . حق و فله متعاقب ،
بو یوزک بتیلسن نعت این خلق ، ابراهیم پاشاکه
تائی پاشای ایچون پایدنی اوزون بر دستاشو
سوزریده علازه ایلمدی :

سلطان احمد ایندی بکا و فندی
حاسکی طاندی بوته کشیدی .
بنایه علیه بون شو و تائی شیوات ایلیوبورک
اشقیق ابراهیم پاشای کوریک باشی ماوله بکزمتکری
نصیددر . ابراهیم پاشا معاینه ایلمه صددر ،
سنستزده ککندر . شوشریل بر سیاهی زاده در ،
تورک و مسلماندر . ولک خدمت تقدیر ایدله .
مشتر . ایکی یوز سه سکره یله تقدیر ایچمه یلر
وارددر . قطر بر کون کلوب نامه آده لر کورک
اولنه چقدر . شواده باشنده ، مظلم سرورل آلتیه
کوزولان یقی غمئی اوزرنده ک کتابه سنگت سوزور
خفتدک بتون اعتراضله ، بتون استاهاره قاضی
اک پازلاق وک حسیبی پر چوایند .
ایندی ابراهیم پاشا چون وفات
وخت ایسون روحته رب البیاد
صدراعظم اولییدی ساقا
تیج خیرات ابه اول خوش تپاه
اولدی چون خیره موق طوغروی
لازم ایکن روحی خیره یاد
ایکن حاجت نه تطویل سفن
وصفدن خاریه اول عالی توپاه
فوته عامم دهم تاریخ الیک
روحک ابراهیم پاشا اده شاه
پویک آتیه ، ۳ کانون اول ۱۹۱۷

موردی میهم بر طرزه یلش و حق کوریک
باشی ده کوریک باشی اکلایزه قورق تارشمق
نقل ایلمدر .
حال یوک پاملور و عورنه سنگت ابراهیم پاشای
کوریک ماوله بکزده می قصیددر . سلطان
احمد ثالث خلق ایچک ابراهیم پاشاک جسدیه
سفلرت ایچون یوجانی ایلی سوسمزلرد
یو ادامتی ، ابراهیم پاشاک ایله زیاده علیهار
اولان شمعانی زیاده یله تصدیق ایلیوبور .
اما ابراهیم پاشاک جسدیه بولور ایکن نهجل
ایدیوب کوریک باشی ماولی یوغوب چه سنی بر دارسال
ایتمدر . بز ابراهیم پاشای استروز دیوار ابراهیم پاشاک
منانی باقرک یوزرینه ایلیوب کرک باب عاقلنه
کوندرکندن دعاظرینک سفلدی بیلوب و
(شمدانی زاده ، مرتقی التورخ ، یازمه) .
بو فکر وفه نویس صحنی افندی تارشمق
شده افزنده دن یوک اول و صراحه یازلمدر .
« یس منک میده اول و اشقیقک عقاسد
وصراملری حاصل اولتیخ خورخور جمعه می اوتکده
قیه ان پاشا و ات میدانی قیوسی قرینه درت
عمل ایچرینه محم کشنده کجسد لری افقا ایکنلرکن
سکره تیجه فامسد دورولری بیان وضیر خیانت
تعمیرنه جابگیر اولان کفران التصفی اعلان
ایکنه زعمارجه وسیله نازک ایدیوب پادشاهن
ایبراهیم پاشای کم وانقا وائل ذمندن کوریک ماول
کم ندا ایلیش . مسند آرای خلافت اولان پادشاه
طل ابه کندی و خلاف لایق و سزایدیر دیو غلطه
ایله قریب ایله بر مقدار منیته ساده دل افغانل
واشلال ایدرک حیزحومک جسدینی بر بارکیوه
شد و معزای تحفیر و آزار ایله جانن عاقله سته
مرک ایدیوب الی ... (تاریخ صحنی ، جلد ۲ ، ص ۹)
پاملور و حاد می اوزورینه سلطان محمودک
جلوس و ولایتنه تسلیم ایچون قی ۱۰ ربیع الاول
سنه ۱۱۴۳ تاریخ یله یازلان و بر سرورق شام روزنا .
میجیسی عمه افندیکنک مجوعه سننده عمیر بولغان
قندهده شوبه یوزلیوبو :

« و قری بوغاندن آت اورورونه بیلوب
و سورویوب دیوان بولندن یلی جاننه کورک بر اقدبلر
و لاشمی بدی سکرک کون مقداری باب حاویونده
شوبه بایقوب ششم وطنی سیب لاشخار اکیل ایدیوب
وجودی برقس قادی .
پرسی مزلرات مظالمه ایکن سوکرک
شو - و اه و بر بک جک جواب ایکنه ملیدر : اوت ،
اوله برین کیم ایدی ؟ - وزیر اعظم و داماد مکرم
ابراهیم پاشا . . . او ابراهیم پاشاکه ، بر زمانلر
مسایر سبوحه ییار ، شا کرک و تدبیر لردن نای
بیریل ایلیش ، اوصاف و مزلریایی :

« وکیل مطلق و داماد سلطان احمد ثالث
که ذات پنظیری مقداری دین و دنیا دور .
وقیر بیداریدر ، خداوند مضدر .
ملک خوی مکرمدر ، فلاطون رای و دادلر .
معمل کده قدر یولیه صاحب سود آفانه
وجود یلش قی مانندی همس لطف مولادر .
امانت ساک یاری ، امانت ذات و عمودس
خالخارن و وجودی ساللا با الله وی قادر .

او ابراهیم پاشاکه ، بر زمانلر سلطان احمد ثالث
یله برکونک حشرته تحمل ایلمه ، الله فیضلر
هدیه لرله خاطرین استفسار ایدری . منظومه لر
وخط حاویولرله کجه کوندوز برترینی بکلر ، وزیر
اعتقلند دعوتیه تصویریه قایل بر جوششی
حیات ابه ایجاب ایدری .
جراسینیم سن ، هم وزیر لکنه داعسین
نظرنک یوق ، صداقت ابه مشهور جاسین ،
سن سن ابه لکه دعوت ، نه تمکن ابه لم بزرد ،
دروکنده اولان مہرم کی سن حرز جاسین .
کجه منظوملر ابراهیم پاشایون الفداد اولو توردی .
بنایه علیه بر تشک کوریک باشی ماوله بکزده می
امکان خارجنده ایدی . حق ابراهیم پاشاکه
کوریک باشی ماوله بکزده می ، رسمی و تالکده
تایدیر . پاشاکه صدقوت هنککنده اسما کولده
اولوران فلسطکی رسام وان مور ، اولمانلر
دنام ابراهیم پاشای و بواختلاق تصور اقددی .
یوسمزلده کوزولورک ، ابراهیم پاشا اوزون
و آق ساقالی ، وغیر ، اوزون یول و آق
کچمن برداند . کوریک باشی ماوله ایسه ساری
بیلی ، مائی کوزلی ، مطروش در . یوکا و سسی
و قطعی و یقیق ، ابراهیم پاشا وفه سنگت سات
اولانی اوزرینه بنیانه تان کوریک باشی ماولی توفیق
ایتمک ایچون وفه دن بر قاج کون سورکا ،
ینن ریم اولون اواسطنده ، بندر عاقلن عثمان
پاشایه اشفاقک تطفیلا یلیمه درتی اسنادک ابه
مال سکم حاویونک صورتیو :
« بندر عاقلن وزیر عثمان پاشایه و آستانه
سهامدن بدنن ملکتیه وازجه یول اوزرنده
و یچن و یسادنده واقع اولان تاظیلره و تانکیلر
و متسلرله و کشندا براری و یکجیری سردارلی
و فصابت و فرا شاہلرینه و ایمان ولایت و امین
ازرینه حکمک

وزیر اعظم سابق متوفی ابراهیم پاشاک کوریک
باشی اولان متولذی متوفی محمد کشنده خلق
تای اولدی حسیطیه افلاق و بدندان و چو درون
و بطریقین عزل و نصیرلرینه تارشمق اول
کثیره اخذ و جلب ابه و کندن ماعداد مظالم
مستحق امورده توسط ابه کجه کوریک دخی طماً
وغدا انمولرین اخذ و جلب ایکنه سفور پورند
اخذ اولتی اوزده ایکن بدندان طرفه فرا ایکنه
مسفورک بولندی عملده اخذ واسطه صحادته
احضاری دولت علیهم السلام لایم الهم صمدین
اولوب و دی سفورده طاقیه سنندن ساروی بیلی کورک
نوزل تراش دی اولده هر فکرتک تحت حکومت
فضائل کورده بولورسه علی حال اخذ و سایر
تعیین اولان ... زید قدره سر فیه آستانه سعادته
احضار ایلیوب ... مقدار قدره مساعله دن زیاده احتراز
اولتی باشد فرمان ایضام سادر اولمدر . بیوردنک
قی اراخری ۱ - ۱۱۴۳ (دیوان حاویون همه
دفتری ، نوسرو ۱۳۶ ، ص ۲۱۶)

سلطان احمد ایندی بکا و فندی
حاسکی طاندی بوته کشیدی .
بنایه علیه بون شو و تائی شیوات ایلیوبورک
اشقیق ابراهیم پاشای کوریک باشی ماوله بکزمتکری
نصیددر . ابراهیم پاشا معاینه ایلمه صددر ،
سنستزده ککندر . شوشریل بر سیاهی زاده در ،
تورک و مسلماندر . ولک خدمت تقدیر ایدله .
مشتر . ایکی یوز سه سکره یله تقدیر ایچمه یلر
وارددر . قطر بر کون کلوب نامه آده لر کورک
اولنه چقدر . شواده باشنده ، مظلم سرورل آلتیه
کوزولان یقی غمئی اوزرنده ک کتابه سنگت سوزور
خفتدک بتون اعتراضله ، بتون استاهاره قاضی
اک پازلاق وک حسیبی پر چوایند .
ایندی ابراهیم پاشا چون وفات
وخت ایسون روحته رب البیاد
صدراعظم اولییدی ساقا
تیج خیرات ابه اول خوش تپاه
اولدی چون خیره موق طوغروی
لازم ایکن روحی خیره یاد
ایکن حاجت نه تطویل سفن
وصفدن خاریه اول عالی توپاه
فوته عامم دهم تاریخ الیک
روحک ابراهیم پاشا اده شاه
پویک آتیه ، ۳ کانون اول ۱۹۱۷

موردی میهم بر طرزه یلش و حق کوریک
باشی ده کوریک باشی اکلایزه قورق تارشمق
نقل ایلمدر .
حال یوک پاملور و عورنه سنگت ابراهیم پاشای
کوریک ماوله بکزده می قصیددر . سلطان
احمد ثالث خلق ایچک ابراهیم پاشاک جسدیه
سفلرت ایچون یوجانی ایلی سوسمزلرد
یو ادامتی ، ابراهیم پاشاک ایله زیاده علیهار
اولان شمعانی زیاده یله تصدیق ایلیوبور .
اما ابراهیم پاشاک جسدیه بولور ایکن نهجل
ایدیوب کوریک باشی ماولی یوغوب چه سنی بر دارسال
ایتمدر . بز ابراهیم پاشای استروز دیوار ابراهیم پاشاک
منانی باقرک یوزرینه ایلیوب کرک باب عاقلنه
کوندرکندن دعاظرینک سفلدی بیلوب و
(شمدانی زاده ، مرتقی التورخ ، یازمه) .
بو فکر وفه نویس صحنی افندی تارشمق
شده افزنده دن یوک اول و صراحه یازلمدر .
« یس منک میده اول و اشقیقک عقاسد
وصراملری حاصل اولتیخ خورخور جمعه می اوتکده
قیه ان پاشا و ات میدانی قیوسی قرینه درت
عمل ایچرینه محم کشنده کجسد لری افقا ایکنلرکن
سکره تیجه فامسد دورولری بیان وضیر خیانت
تعمیرنه جابگیر اولان کفران التصفی اعلان
ایکنه زعمارجه وسیله نازک ایدیوب پادشاهن
ایبراهیم پاشای کم وانقا وائل ذمندن کوریک ماول
کم ندا ایلیش . مسند آرای خلافت اولان پادشاه
طل ابه کندی و خلاف لایق و سزایدیر دیو غلطه
ایله قریب ایله بر مقدار منیته ساده دل افغانل
واشلال ایدرک حیزحومک جسدینی بر بارکیوه
شد و معزای تحفیر و آزار ایله جانن عاقله سته
مرک ایدیوب الی ... (تاریخ صحنی ، جلد ۲ ، ص ۹)
پاملور و حاد می اوزورینه سلطان محمودک
جلوس و ولایتنه تسلیم ایچون قی ۱۰ ربیع الاول
سنه ۱۱۴۳ تاریخ یله یازلان و بر سرورق شام روزنا .
میجیسی عمه افندیکنک مجوعه سننده عمیر بولغان
قندهده شوبه یوزلیوبو :

« و قری بوغاندن آت اورورونه بیلوب
و سورویوب دیوان بولندن یلی جاننه کورک بر اقدبلر
و لاشمی بدی سکرک کون مقداری باب حاویونده
شوبه بایقوب ششم وطنی سیب لاشخار اکیل ایدیوب
وجودی برقس قادی .
پرسی مزلرات مظالمه ایکن سوکرک
شو - و اه و بر بک جک جواب ایکنه ملیدر : اوت ،
اوله برین کیم ایدی ؟ - وزیر اعظم و داماد مکرم
ابراهیم پاشا . . . او ابراهیم پاشاکه ، بر زمانلر
مسایر سبوحه ییار ، شا کرک و تدبیر لردن نای
بیریل ایلیش ، اوصاف و مزلریایی :

« وکیل مطلق و داماد سلطان احمد ثالث
که ذات پنظیری مقداری دین و دنیا دور .
وقیر بیداریدر ، خداوند مضدر .
ملک خوی مکرمدر ، فلاطون رای و دادلر .
معمل کده قدر یولیه صاحب سود آفانه
وجود یلش قی مانندی همس لطف مولادر .
امانت ساک یاری ، امانت ذات و عمودس
خالخارن و وجودی ساللا با الله وی قادر .

او ابراهیم پاشاکه ، بر زمانلر سلطان احمد ثالث
یله برکونک حشرته تحمل ایلمه ، الله فیضلر
هدیه لرله خاطرین استفسار ایدری . منظومه لر
وخط حاویولرله کجه کوندوز برترینی بکلر ، وزیر
اعتقلند دعوتیه تصویریه قایل بر جوششی
حیات ابه ایجاب ایدری .
جراسینیم سن ، هم وزیر لکنه داعسین
نظرنک یوق ، صداقت ابه مشهور جاسین ،
سن سن ابه لکه دعوت ، نه تمکن ابه لم بزرد ،
دروکنده اولان مہرم کی سن حرز جاسین .
کجه منظوملر ابراهیم پاشایون الفداد اولو توردی .
بنایه علیه بر تشک کوریک باشی ماوله بکزده می
امکان خارجنده ایدی . حق ابراهیم پاشاکه
کوریک باشی ماوله بکزده می ، رسمی و تالکده
تایدیر . پاشاکه صدقوت هنککنده اسما کولده
اولوران فلسطکی رسام وان مور ، اولمانلر
دنام ابراهیم پاشای و بواختلاق تصور اقددی .
یوسمزلده کوزولورک ، ابراهیم پاشا اوزون
و آق ساقالی ، وغیر ، اوزون یول و آق
کچمن برداند . کوریک باشی ماوله ایسه ساری
بیلی ، مائی کوزلی ، مطروش در . یوکا و سسی
و قطعی و یقیق ، ابراهیم پاشا وفه سنگت سات
اولانی اوزرینه بنیانه تان کوریک باشی ماولی توفیق
ایتمک ایچون وفه دن بر قاج کون سورکا ،
ینن ریم اولون اواسطنده ، بندر عاقلن عثمان
پاشایه اشفاقک تطفیلا یلیمه درتی اسنادک ابه
مال سکم حاویونک صورتیو :
« بندر عاقلن وزیر عثمان پاشایه و آستانه
سهامدن بدنن ملکتیه وازجه یول اوزرنده
و یچن و یسادنده واقع اولان تاظیلره و تانکیلر
و متسلرله و کشندا براری و یکجیری سردارلی
و فصابت و فرا شاہلرینه و ایمان ولایت و امین
ازرینه حکمک

وزیر اعظم سابق متوفی ابراهیم پاشاک کوریک
باشی اولان متولذی متوفی محمد کشنده خلق
تای اولدی حسیطیه افلاق و بدندان و چو درون
و بطریقین عزل و نصیرلرینه تارشمق اول
کثیره اخذ و جلب ابه و کندن ماعداد مظالم
مستحق امورده توسط ابه کجه کوریک دخی طماً
وغدا انمولرین اخذ و جلب ایکنه سفور پورند
اخذ اولتی اوزده ایکن بدندان طرفه فرا ایکنه
مسفورک بولندی عملده اخذ واسطه صحادته
احضاری دولت علیهم السلام لایم الهم صمدین
اولوب و دی سفورده طاقیه سنندن ساروی بیلی کورک
نوزل تراش دی اولده هر فکرتک تحت حکومت
فضائل کورده بولورسه علی حال اخذ و سایر
تعیین اولان ... زید قدره سر فیه آستانه سعادته
احضار ایلیوب ... مقدار قدره مساعله دن زیاده احتراز
اولتی باشد فرمان ایضام سادر اولمدر . بیوردنک
قی اراخری ۱ - ۱۱۴۳ (دیوان حاویون همه
دفتری ، نوسرو ۱۳۶ ، ص ۲۱۶)

سلطان احمد ایندی بکا و فندی
حاسکی طاندی بوته کشیدی .
بنایه علیه بون شو و تائی شیوات ایلیوبورک
اشقیق ابراهیم پاشای کوریک باشی ماوله بکزمتکری
نصیددر . ابراهیم پاشا معاینه ایلمه صددر ،
سنستزده ککندر . شوشریل بر سیاهی زاده در ،
تورک و مسلماندر . ولک خدمت تقدیر ایدله .
مشتر . ایکی یوز سه سکره یله تقدیر ایچمه یلر
وارددر . قطر بر کون کلوب نامه آده لر کورک
اولنه چقدر . شواده باشنده ، مظلم سرورل آلتیه
کوزولان یقی غمئی اوزرنده ک کتابه سنگت سوزور
خفتدک بتون اعتراضله ، بتون استاهاره قاضی
اک پازلاق وک حسیبی پر چوایند .
ایندی ابراهیم پاشا چون وفات
وخت ایسون روحته رب البیاد
صدراعظم اولییدی ساقا
تیج خیرات ابه اول خوش تپاه
اولدی چون خیره موق طوغروی
لازم ایکن روحی خیره یاد
ایکن حاجت نه تطویل سفن
وصفدن خاریه اول عالی توپاه
فوته عامم دهم تاریخ الیک
روحک ابراهیم پاشا اده شاه
پویک آتیه ، ۳ کانون اول ۱۹۱۷

احمد رقیق

تاریخ نظرندہ ابراہیم پاشا

— دوسری نغمہ مژدن ماہیہ —

اشعیاہن فرد واحد قانلق اوزرہ اواصر الہ
 انعام الہدی و کواکبہ کبریت سونق قودی .
 شوجانہ خلق رفاه و سلامتی آیین ایدن ، بنہ
 داماد ابراہیم پاشا در .

حق قوجہ زلفار ، بکری سکز جایی زاده
 سعید پاشا کی دیبومائر ، ابراہیم مفرقہ فلر بیله
 حب داماد ابراہیم پاشانک جامعہ سلیہ ، تقوی الہ
 بتشمیلہ اوندن سوراکا کوردہ ذکا و عرفانربیلہ
 رونق و برمدلور . بناہ علیہ پورجورک خارجی
 کینلرک چکش اولماسی طوغرو برحکم دکادر .
 اردو بہ کلنہ ، تاریخ جودنک فکرنبجہ مادانک
 اردو فتوحات عظیمہ بہ نائل اولشدر ، او حالہ
 ابراہیم پاشا زمانتہ قبت عسکرہ سنہ خلق
 گاہمصدور . چونکہ بر اردو بر تاج آئی اینجہ
 تسبیق ایدلوب فتوحات جیبہ بہ نائل اولاماز .
 پوتون شو مقایسہ لکوستریویوکہ ، مؤزر .

خیزدن بر سسی ابراہیم پاشا ختندہ ثبات
 بر فرقہ تابع اولارلق پاشانک یک فائق اولان
 فضائلدن زیادہ خصم لرتیک خصل لرتیک ترورائی
 نظر دقتہ آملشدر . مع ماہیہ ابراہیم پاشادہ
 خندانک سلیا سالم کاددی ، و داناکمبہ سالی
 اولاماز . مثلا شید علی پاشانک داٹما علیتندہ
 پولونامی ، کتیبی فضاہ مدح ایتدر سسی ، افراسی
 الترامیشی بردوجہ بہ قدر قصور دن عدولونابیلیر .
 فقط قصور لری ، و طنہ خدمتک پانشدہ لاشی
 مٹاہستدور . مادانکہ فضائی قصور لرتیہ غالبدر
 اوجانہ تاریخہ ذک ال مدق سیالرتدن بری عد
 اولزان بر ذائق ، سفاهت و لحنک تونہ سسی اولارلق
 کوسترک ، بیامہ یز ، اصل تجویز اولونوبور .
 غریب لرتک ، ابراہیم پاشانک قدر و بیعتی صاعقتندہ اولدینی
 کی ، وفاتندن اوچوز سنہ سورکادہ الاق تقدیر
 ایدہمیلر پوتونوبور . حال بوہ امانتہ حرمت ایتک
 بر ملنک بورجیدر . بوکی ایتک سلیار ، لیتنری
 و حرمتموی شغفلتندہ تخیل ایدن پورک قہرمانزدرہ
 منہ اولرک افعالی اولارلق بر صورتہ کوسترک
 نام لرتی جیل ایتک ، تربیہ مدنیہ تک اسن الاسایدور .
 بوکارتی تقدیر ایتک بیلمہ یز بر مات افرادی
 آرمستندن بوک سہار بیعتہ . تاریخ خودہ بو
 ظالم لرتک ابراہیم پاشا درجہ ستندہ اورغرائان بر
 وزیر کورولہ مشدر . سلطان محمود اول دوراندہ
 پاشان خلق بونی یک این تقدیر ایتن اولرک گہ
 ابراہیم پاشانک فاعلہ شہادتتی تصویر ایتون لساندن
 یازیلان دستاندہ بو حقیقتی یک واضح بر صورتہ
 آکلاختدر . پودستانک ہر مصرعی ، ابراہیم پاشانک
 روحندن قویان بر فریاددر :

بر شایہ کونی قودی بیوش شلیہ
 اوتالرم جلہ اولک خرابہ
 لشی چنباردی بلیک عرابہ
 عربان اولوب قالدینہ آغلارم .

اون اوج بیلدر بڑدہ ایتدم وزارت
 بو نیچہ اوقاف یایدم ایتدم عقارت
 لایقیدور بکا بو نیچہ خفارت
 خفارتہ اولدورگہ آغلارم

وارک سولیک اولغام کسوک قاری
 چرالرم کسوتون بی آرای
 خراب اولسون اسکدارک - این
 دوشائولہ قالدینہ آغلارم .

پاشا سلطان محمود ختندہ پاشا
 فرمانک بووسون طایغ الہ طاشہ
 اوکوز قادی اولغم محمد پاشا
 انک یتیم قالدینہ آغلارم .

اعداد ایتک بکا قفر بیدلر
 ابراہیم پاشاہ مقبول دینلر
 ایشی جلہ کو بیکر بیدلر
 تازہ قلدینہ آغلارم .

ذوقی ابراہیم پاشا ختیبہ جسدکی کو بیکر سسی ،
 یلیہا یون اوکندہ یان اسکتانک بارچہ لری بیکری
 زوردار لرتک ازلندہ قاشدی . سن پوقلا کتیرہ لاین
 کاندک . حتی سلطان احمد ٹانک ترددی اولماسہ
 ایدی ، ستہ لہ ابرغراشلق یایلیک مؤسسہ لری
 بیتماہ جایشان اشیا یانہ تیبہ یلیہا بیدرک . فقط جاہل
 و معصب بر محیط و کوسترک تکامل چہمہ دی .
 امین اول کہ ، اسلاف و مدنیٹک تکاملی اسکاروبہ
 سسی تقدیر ایدہ جنک و آناطولیٹیک کو بیکندہ
 عربانوبولکک ذوال بواز بر ایتدی استغافی
 ناکندہ ، باطریقہ کتبخانہ لرتک ومدوسہ لرتک
 بوکمان موزر و طکدہ ، مہیبل نامکہ آیدہ لرتک
 اولونابعدر .

احمد رفیق

ابراہیم پاشانک ، استانبولک اعمار بہ خدمت
 ایتون ، یابدردینی متعدد کوشکار دن ، و پانفاسہ
 طوب فای سرانندہ کی عتیم کتبخانہ ، باب حایون
 اوکندہ کی طریف چفسہ ، طوجانہ ، اسکدار
 و عرب فوستدہ کی لطیف چفسہ لرتک کہ پونلر ہیپ
 ابراہیم پاشانک تقوی الہ وجودہ کشن و بوکون
 عظامی معماریتک رنگین ازلرتدن معدود اولتی
 اوزرہ یابدرد اولشدر - پونلرک ہیستدن صرف نظر
 ایدلہ بیلہ ، یالکتی کتیدی مانندن اولتی اوزرہ
 کرک استانبولہ ، کرک نوشہر ، اورکوب وسائر
 علاقہ متعدد خیراتی واردر . و پونلرک گاہ سسی دہ
 ایوم باقدور . خصوصیلہ نوشہر و اورکوبدہ
 یابدردینی بنالرتک کتباہ لرتی استانبولہ آری آری
 شاعرارہ یازدر برمش ، استانبولہ جک ایتدر برمش ،
 استانبول صنعتی آناطولیڈہ نشر و تعیم ایتون
 بو کتباہ لری اوزرہ صورت خصوصہ کوندر لرتک
 بر لرتہ و ضم ایتدر مشدر . بناہ علیہ آناطولیڈہ سسی
 غیر قابل انکار اولان ابراہیم پاشانک سفاهتہا لری
 یابدردینی ، ہیچ بر وثیقہ بہ استناد ایتہ لرتک ،
 یازانلر لطفا بو سفاهتہا لرتک تر لڑوہ تہہ مقدرہ اولدہ .
 یعنی بر لرتہ کو سترک یازمالیدر لری و بو سفاهتہا دن
 مقصد نہ در ، بو تہہ آکلا قالدیلر . اولہ طن
 ایدرک ، وطنک سلامتی اوغورندہ شہید اولان
 عظامی تاریخک عجیب سیالرتدن برنی تشکیل ایدن ،
 ملیتہ لری یک پورک علاقہ سسی پولونان بر وزیرک
 ہیچ بر اساسی اولادینی حالہ سفاهتہا لری یابدرد .
 ہیچنہ یث ایتک یک آغیر برانہام اولہ کرکند .
 حال بوکہ ابراہیم پاشا یالکتی کتبخانہ لرتا سسی
 الہ قانادی . انک مہم ازلری ترجمہ ایتون ، ایتک
 دنہ اولارلق ، علمی انجمنلردہ تاسیس ایتدی .
 تاریخہ و عقائد دینیہ تہہ تعلق اولان مہم ازلری
 لسانتہ و اعین و استفسار سلیہ ترجمہ ایتدردی ،
 (صحائف الاخبار) ، یعنی تاریخی و حسیب السیر ،
 تاریخ سیاسی کی ازلری بو انجمنک سامعیلیہ شہورہ
 کادی ، کتاب چلی تک ، وان قولتک ازلری خلقہ
 نشر و تعیم ایدلی . ملیتہ تک اعدائی بڑدہ عاداتا
 بر اتنباہ دوری وجودہ کتیددی . اوزمانہ قدر
 ہیچ بر وزیر بوکاموق اولاماسدی . بر تاج سنہ
 اول ، شہید علی پاشانک وفاقی متعاقب ، تاریخہ
 علم تجویہ عالم کتباہ لرتک و لفتی جائز اولمادینہ
 دائر نوی ویرن بر ہیبتہ ، ابراہیم پاشا و دکل
 یالکتی بو کتباہ لرتک و تقیبتی و حتی کلیا مجموع عد
 ایدیان لطیفی و خلفہ تونوبی بیلہ تائین ایتدی .
 تعیم کی ایتک حسیاس ، بوچی شخصتہ منحصر ،
 اشعار ی بوکون بیلہ لذتہ مطالعہ اولونان شاعرلر
 یتیمکہ برابر ، جغرافیایہ ، ہیبتہ ، سیاحتہ ، شہریہ
 حالت ازلردہ ترجمہ و طبع ایدلی . پونلر باطریق
 شعرک غامبی ہد اولونامازدی . اساسا شاعر .
 لرتی دیوانیہ فاضل صوفاز لری . ابراہیم پاشا ،
 ادعا اولر تی وجہ الہ ، قادیلرہ یوز ویرمش
 اولدہ دی ، بیک آٹاری و ابراہیم پاشاہ دافانور
 وفاقی ایتکلری ادعا اولونان شاعر لرتک دیواندہ
 برائ بر اقیابردی . بناہ علیہ ابراہیم پاشا قادیلنہ
 حرمت ایتن و خلق رفاهتی و صحتی دوشونش
 حتی جاہل ملیارک امتحان لرتی بیلہ اصہ ایدرک ،
 ملک عاقبتہ صحتہ نہ درجہ لردہ اعتنا ایدلیکتی
 کوسترمشدر .

یعنی مؤرخ لرتک ابراہیم پاشا دورنک اسلافدہ
 ابرای تاثیر ایتدیکتدن یث ایدیلورلر . ازلجلہ
 تاریخ جودت (جلد ۱ ، ص ۵۰) دہ :
 « لکن نظام دولتہ خل و طبع منہ کسبل
 ویرور ، اول دورک خارجی سکرہ کتبلر چککتی
 ایچ ... »

ذیل کی حالہ نظام دولتہ خلل کاندکن برسنہ
 سوراکا « فتوحات عظیمہ » دن یث ایدیلور .
 بودہ اثبات ایدیلور کہ ، ابراہیم پاشا دورندہ نظام
 دولتہ خلل گہ مشدر . کسہ ایدی ، طیبی منی
 برادوجہ زیر وزیر ایدن ، « صلابت اصلی سسی
 تمانی و رفتی بہ یوزہ ملرتان ملت اسلامیہ تک بو سنہ
 ایتدہ جانت تازہ پولنسی شایان حیرتدر . اصل
 حقیقت اولان برنی وارسہ ، اودہ شوردرک ،
 سلطان محمود دورنہ رونق ویرنر ، یث داماد
 ابراہیم پاشانک ایتدر بر دیکر رجالدور .

شہدانی زادمک اودہ سنہ کورہ « متوق حکم
 بائی توح ایتدیک اوغل سلحشور و تیوس بائی
 اولان علی آئی شہید علی پاشا زلیہ ویرلردہ قہر قہر
 یادشاہین دفع ایتدی سسی . ابراہیم پاشا وزیر
 اولدندہ ترکان اعلی اصب ایتدی . بناہ علیہ
 سلطان محمود اول دورنیک فتوحاتی وجودہ کتیرن
 انک بونرک وزیر لرتدن حکم اوغل علی پاشانی
 بتشریح ، داماد ابراہیم پاشا در .

یث شہدانی زادمک اودہ سنہ کورہ اناطولیڈہ

تاریخ نظر نده ابراهیم پاشا

دوکی لسته مژدن ماهه

۲۷

نه تاریخ جوته ده شو جله لر وارد :
• حالوکه اون ایکی سته دن متجاوز استلال تام ایله مقام سدارنه پونوب عسکره نظام ویرمک شوبله طورسون دولك اسکی اصول و نظامی بیله مختل ایشدی و اسراف و سفاقتدن بشفه برشی دوشنبوب هاعسکر و عماریه سوژی عنده نه کله کفر کی عد اولودوی (تاریخ جوته ، جلد ۱ ، ص ۳۸) .

(جلد ۳ ، ص ۱۷۳) دهده شومطالمه موجودد :

• پروت سته سده دلی پرتوك مملوین دخی بوسیدن ایلی که اول وقت روسیه لوهوز نظام جدیدی کاله ایرشدیره مامش و عساکر اسلامیه دخی پتون پتون اسکی نظامی غائب ایشدن اولوق حسیله غلبه زم طرفه دویون اولوشدی . انصاکره اعراضتون حربیه ایلی اولوشکاردن و بزم ضابطه عسکره نم ایسه رفته رفته نزله باشلامقدن بشفه چوق کیکسزین داماد ابراهیم پاشا وورنك حیولتیه ملت اسلامیه نك صلاحت اصلیه سی تخاص و تدقی به یوز پوتوب صفت اصلیه لری اولان عسکرک افکار و داعیه سی شایع ایشکاردن عساکر اسلامیه هزیت صورتلری وون اولوله باشلاده .
• ابراهیم پاشا دوری ختام یولور پوتاز برسه ایتنده بوسلاحت اصلیه رجوع ایتن اولالی که ، جودت پاشا سلطان محمود خان اولك جلوسی شو سطرله تصویر ایدیبور :

• شیراز ممالیه سلطان محمود الاثر حضرتلری غایت فیور بر پادشاه ذیفان اولوب زمانده پک چوق وقعات جسیمه و فتوحات عظیمه وقوع بولشدن و شرق و غربه اردولر سوق ایدیک همت و غیرتیه پک بونک شیلر حصولیغیر اولشدر (تاریخ جوته ، جلد ۱ ، ص ۴۴) .

اولا : ابراهیم پاشا طیباً صلح یوردی . صلحی کندی سدارنه دکلمدی ، هیچ بر مستولیت قبول ایتدی . سدارنه و هن برده اکلته بیلدی . سرایده کی نفوذی ده امثاله فاندی . فقط او ، پک ای بیلیوردی که ، عتباتی دولتی ۱۰۹۶ دن بری حرب ایدیبوردی . یو حرب بلا فاصله ۱۱۱۰ سته سته قدر دوام ایتن ، ده صوگرا ۱۱۲۸ سته سته قدر یکی بر حرب اوزتانی فانه بویاضدی . آرتقی بو مقننانه نهایت ویرمک و مانی برزاد کیکسزینمک و اردوی تسلیق ، کفر لری توبور ایتک لازمی . ایته ابراهیم پاشا بوسیمی نیتله مضامینی عند ایدیردی . مومسالمه عفتنی ارجه تکلیف ایتدیکی حالده دیکه مدهیلر . نهایت بفراد فلا کته اوغرا ایچه قبول ایتدی . ابراهیم پاشا ، صلحی متعاقب سدارنه کینجه ، عسکری اصلاحیه باشلاده .

اولا : نظام جدید احداث ایتک ایتندی . او صرده استانبولیه پولوتان وانسه سفیری مارک دوپونانی ، اون یستین لوقی به ۱۶ کالون ثانی ۱۷۲۴ تاریخیه کوندوزی بر اوردده شو مطالمه ده بولوتیور :

• مع مانیه صدر اعظم پک ای بیلیورک ، جانکی طرفی التزام ایدسه انشین و اوزون سوره چک برحریه کیش چک اولورسه ، چارک عسکری و میر محمود اردوسی منتظم اولدیندن کندی ده قطعات منتظمه دن بیک ایکی یوز کسکله بر قطعه تشکیل ایدیک و بو قطعه ازانولر ایله بوشناقدن مرکب اوله چندی .

• ابراهیم پاشا بکیر بارک عاتقی اوزونیه بوقکرینی تمایه توره دن فله کتیره مدهی . فقط « ترتیب عساکر نظامیه به شروع و باشیرته ایکی اوچوز نفر تعالیمی تحریر اولوب اسکدارده حیدر پاشا جارتنه تعلیم اولننده اولدینی و طوبخانه و میترخانه و انجیلر ایله قرضخانه نظام و بر دیک کورولدی (تاریخ عطا ، جلد ۳ ، ص ۱۵۶) .

بنام علیه « دولت علییه عساکر نظامیه ک وجوب لزومی کشف ایدن اولامشوا لیه ابراهیم پاشا اولدینی ابراهیم اندینک رساله سی ترویجه جایله بیک شهادت قدر کوزه آلدرمشدر (تاریخ عطا ، جلد ۲ ، ص ۱۵۶)

شو شهادت کوسرتیورک ، ابراهیم پاشانک عنده عسکر سوژی ، تاریخ جودتک ادعای وجه ایله ، کله کفر کلدی . با مکنس جودت پاشا اوزون بر فضله ابراهیم پاشانک دولت و ملت صرفی فاندین بخت ایدیک مطیبه اچیلمامی ، کتب تاریخی ترجمی و سائر کبی ، تاریخ راستنده مضامین یازلان ، بر چوق مایر عرفاندین برینجه سی اولسون ذکر ایلی کله کفر عد الهی کی الله موجود تاریخک دلالتیه ثاب اولننده در .

ثانیاً : ملت اسلامیه نك صلاحت اصلیه سی تخاص ایشی و عساکر اسلامیه هزیت صورتلری رونما اولمایه باشلامس ، تاریخ جودتک ادعای وجه ایله داماد ابراهیم پاشا دورنک حیولتیه اولامشدی . و یاله اوکنده شهابی اردوسی ک فاجعی هزینله اوغرادینی ، سردار اکرم کیه نك قارالمغزی اچنده آتک دیر کینه کوهه نك فرار ایلدی ، اردو مضمعل و بریضان اولدینی زمان ، داماد ابراهیم پاشا دوری حیولت ایتیمدی .

زمناده سدر اعظم الماس محمود پاشای سقوط ایدیرمک ایتین وزرا اردوی تصدی بر مفلوینه اوغرا عتق ایچون (بیته) صوبی طرفینه کوردکری و اورادین مفلوینه دوجار اولادری حالده قصدا قایدغلی و سردار اکرین دوشنک نجه سده حاجز وینساب بر افغذلی ، عتباتی تاریخده مثل سفت ایتدک بر اهانت اظهار ایلدیکی زمان ، داماد ابراهیم پاشا دوری حیولت ایتیمدی .

بنام علیه عتباتی اردوسی ، داماد ابراهیم پاشا دورنن پک چوق زمان اول نظام و انتظامی غایبه ایتدی . و اول تاریخدن اعتبارده هیچ بر تعینات اجرا ایدله مدهی . ایلیک تسلیقات لیبیتی قله آلازه اردونک اصلاحی چاره لرینی دوشونده نه ابراهیم پاشا ایدی .

• ابراهیم پاشانک روسیه ایله صلح مشاهسه کلنجه ، بو صلحی ایلک زیاده آرزو ایدن ، سلطان احمد ثالث ایدی . چونکه اول تاریخده (۱۱۲۳) داماد ابراهیم پاشا سدارت موقندده بولوتیوردی . خصوصیه داماد ابراهیم پاشانک سدارت دوری د کمالاً حربیز کیمه مدهی . ایرانه یته حرب دو ایدیبوردی (۱۱۳۷) .

• حتی شمداتی زاده نك روایتیه کوره ، « ووز اقدام ایدوب عجله ذخیره و عسکره مستوقا جیغه ایرشدیردی . حتی اوزونین لغتینی اون سکا کونده استانه دن روانه ایصال ایدوب حاضریم کون اولنده اععام قناب اولوب الله تسلا اولدی . یعنی وزیرک عتباتی و شرقی بوخته سید اولدی » .

• ایرالله صلح اولدینی زمان تاریخنی ابراهیم پاشا سوبه مشر :
• یونن اعلا اولن قوز و نجاج
• غایبه اوله صلح صلاح

دیشدی . ابراهیم پاشا حرفی کله کفر عد ایتدی ایسه ایدی ، شمداتی زاده نك اعترافی وجه ایله « طوبخانه به شاهی اولوب دودک ایچون کوجوک فروقی بنا و ایدیرمندی . ابراهیم پاشانک اداره ملکه و عسکره ده کی اقتدارینی استقامت ایچون کندی قلیله بنهاد و ایلی اجد پاشایه یازلان و بر صورتی تاریخ ماصسده مندرج بولوتان مکتوبی اولوقتی کایدر . (هام تاریخنی ، جلد ۱ ، ص ۵۱۳)

• جودت پاشانن سوگرا ابراهیم پاشا عتباتی اداره افکار ایدن مؤرخلردن (تاریخ الوقعات) صاحبی مصطفی پاشانک افاده سی ده عین مطالعه له بشفه کله کله تکراردن بشفه برشی دکادر .
• حالوکه ابراهیم پاشا ، شو قافله کوردولورگه یالکر حدیته لر بناسیله وقت کیمه مدهی ، اردونک اصلاحیه چالیشدی .
• بولاردن باشه :

- ۱ . استانبولیه ایلیک امانتک ایتادی .
- ۲ . تکفور سراینده جینی فاریقه سی احداثی .
- ۳ . سلطان ساینده ایلیک مطیبه نك اچیلمامی .
- ۴ . یالوده ایلیک کافه فاریقه سی اساسلری نك

احضاری
• هب داماد ابراهیم پاشانک امر حیدر .
• زمانیه کابینه به قدر هیچ بر وزیرک بونن فتنه فاریقه لر ایدیردینی کورولممشو .
• خبراتی ایسه بروجه ایتدر :

- ۱ . شیزاده جامی جوارنده سیده کیتخانه ،
- ۲ . خواجه پاشا جوارنده بر دارالمطربث
- ۳ . ویرجام .
- ۴ . خواجه پاشاده بر مکتب ، بر سیبل .
- ۵ . نوشیورده بر جامع ، بر مدرسه ، چشمه بر سیبل ، بر خان ، چفته حمام ، بر درسخانه ، بر خانه .
- ۶ . اوب جوارنده متعدد چشمه لرومکتب .
- ۷ . کافخانه ده جامع .
- ۸ . اوب جامنک ایکی باشدن تعمیر ، تربی شریه نك کوموش شکسی .
- ۹ . اسکدارده متعدد چشمه لر .
- ۱۰ . اوز کوبده اون چشمه .
- ۱۱ . نوشهرک تأسیسی .

[ماهی و ان] احمد رفیق

داماد ابراهيم پاشا و حكيم دارلری

[۷۴۸۹ نومبرولى نىسخه مژدن مابعد]

معناسى نظر دفته آلمبارق ، و قراننى آلاون
كوسترورك اثبات مدعا به چاليشق شايان حريت
دگيدر ؟ عجيبا او زمان دولتك خزينه سنده ،
(داماد ابراهيم پاشا مسئلهسى) مقاله سنده ادعا
اولوندىنى وجهه ، بئش بدى مليون درت بوزيك
ليرا وارمىدى ؟

فقط هاهم ، او تروق باكلش مقدارده بيان
ايشكندسكار ايله ، ابراهيم پاشا حقيده شومطالعه ده
بولونبور : « بو ثروت مبدى اعظمك عاقلانه
اداره سته و دولت عثانيك ثروت ماليه سته برهاندر .
چونكه بو باره لر حرص و طمع محسوسى دكلدر ،
كذا چالقه ده بريكدر بره منددر . ابراهيم پاشا شك
طمعكار اولدىنى ، سخاوتيله ، مؤسساتك عظمى
ايه ثابتدر . ابراهيم پاشا منابع ماليه تدارق ايجون
ظلم ده ائتمهدر . پاشانك عملي و قوفى ، اعتدالى ،
سياسى لياقتى ، همدان جوارنده اشرف خانه فارشو
وقوعه كان موقفتىز لكدن مهورا ، بغداد واليسنه
يازدنى مكتوبه ثابتدر » (هاهم ، جلد ۳ ، ص ۴۳)
هاههرك شو مطالعه مى موجود ايكى ، برانجدينك
بيله كال تقدير ايله ياد ايلديكى عظيم و تازىنى بر
رجل دولتى صرفه كوچك دوشورمك و كندى
باكلش ادعائى حقى كوسترورك ايجون هب
عليه ده كى دفترلى آراشدره قى موافق انصافيدر ،
حال بوكه قيودات رسميه ايله ثابتدر كه ابراهيم
پاشانك قطنى متعاقب بك آرتوق چيقتددر .
ايشه و شيقه سى : « سادات عظمى قاطم مقامى و دولت
عليه شك دفتردار بنشاي اولان عزت على پاشا
معرفت و نظارتيله خزينه عامه ده ضبط و فروخت
ايلديكلى جمع نفوذ و اموال موجودى صحى اوزره
كندى قلماريله تحقيق و ترقى وناه مرقومك بركى
سكزنجى كوئى ميث جريده و قايم قلمسى ايجون
دست خطلى الله مكتوبه اولان قائمى خبدر .
الروفه تمام ايليوب بيمارته نقل و تحرير و رومحله
تحقيق و تصدير اولدى . صدر اسبق متوفى
ابراهيم پاشانك ظهور ايدن نفوذى ايكي بيك
درت كيسه ايله آلتان بر غروش و قيودان
مصطفى پاشانك نفوذى او ايجون آلتش بئش كيسه ايله
او ايجون بئش دولت غروش و عمد كخندانك
مدفون موجود بولنان نفوذى بركى اوج بيك
او ايجون طقوز كيسه او ايجون آلتى بئش غروش
و ابراهيم پاشا اتساعندن و اشقيا خلفاندن آلتان
بيك او ايجون بركى بدى كيسه ايله بو طقسان
ايكى بئش و عظم اوغللى اموالندن اندرون هايجون
خزينه سته تسليم اولتادن ماعدا طمعه خزينه به
آلتان بيك بئش يوز طقوز كيسه ايله ايكي يوز سكران
بئش بئش غروش و باب ها بونده فرق دورت سنه سى
رمضانى خابنه دك مجموعى فروخت اولنان املاك و اشيا
بهاستدن بيك اون اوج كيسه ايله ايكي يوز سكران
غروش كه من حيث المجموع مواد مذكورده دن
بركى طقوز بيك بشور بركى طقوز كيسه ايله
او ايجون فرق غروش حاصل اولمشدر . (تاريخ
حسمى ، جلد ۱ ، ص ۴۳) . شو رسمى و شيقه
كوسترورك ، ابراهيم پاشادن چيقان ثروت ،
(داماد ابراهيم پاشا مسئلهسى) مقاله سنده باكلش
متبخره و باكلش حساباره مستنداً كوسترولديكى
اوزده ، بئش بدى مليون ليرا دكل ، آلتى ايكي
بيك درت كيسه آلتش بر غروش كه ، شمدى
حسابيله بر مليون ايكي بيك آلتش بر غروشدر .
دولت و ملتى سوبقارى ادعا اولنان ، هر برى
بر بهانه ايله بارچه لاتان رجال دولت ايله اشقيانك

سلطان عبدالحميد اول طرفدن يازيلان بو خط
بايونك و قيله جودت پاشايه توديع ايديلوب ايووم
يوزان ها بونده محفوظ اولان اصلى شودر :
« بى وزير اعظم و سردار اكرم
پوشانده گلان معروضاتكردن اتيجه خصوصنده

مضايقه كرم معلوم ها بونم اولمشدر . تيزالدىن اوج درت
بئك كيسه اتيجه استمش سز موجود اولسه علم الله
كندو خرچلشمى دى كوندرايدم بو وقتده دريغ
اولوروى لكىن خزينه لرك حالى جمله شك معلوميدر
بو اتيجه فكرى كيسه و كوندوز دوشورم نردن
حاصل اولورورون آتيجق بلدرم سز بزده انكاه عمل

ايدم تمهذات و زعمات و امداد ميره بك حالى بو ايله
صنعتچيده چيله لوسى آجلسه بلكه تيزالدىن مصارف
سفره مداد اولور ايدى و جزيه بيورلديلىرى نصل
اولمشدر و بو خاطر ها بونجه كلدى قيو طرفندن
سؤال ايله م چيله لوك اخراجى معوزنده سوبك مشلر
و جزيه بيورلديلىرى اول طرفدن و برلدى مى معلوميز
دكلدر و بو جواب يازديل مصارف نغده بندى
پوند اموال ميره نيمه اوليور دفتردار افندى به
سوبيله سز و جسا بك دى ملاحظه ايله سز سنه
جديده بيورلديلىرى و جيله لوك دفترى بركون اول
پورطره كوندرم سز بندى اقدام ايدر ايدم كليلو
اتيجه اولر ايشه دى جسته جسته اوچر بشر بوز
كيسه كوندركده قصور ائتم لكىن اكلبورمكى
امينات خصوصى از دوى ها بونده مرحوم برادرم

وقتده بكنغشدر بو كا خزينه و مال تحمل ائمز الله

ورلوسو عهفه ايرادوم صرفه سز بالذات اهام ايله سز
حق تعالى حضرتلى دولت عليه به امداد ايله
الله ايجون سز دى سى و اهام ايله سز و جوابى
پيلدبره سز . ق ۲۲ ي ۱۲۰۳

شوايكى و شيقه شك مقايسه مى كوسترورك ،
چودت پاشا خط ها بونك اولان اسبقى دكيشدرمش
ثانياً آلتى چيزديكمز جمله لرى خط ها بوندى
چيقارمشدر . اصول تاريخه واقف بر مؤرخ ايجون
پوندن بيوك خطا تصور ايديله سز .

ابراهيم پاشانك براقدينى زونه كنجيه : بو يابده
سه زار قاتنو ايله هاهم طرفندن و بريلن ملامات
باكلشدر ، ذاتاً ايكينى ده بربرشك مينيدر .
(داماد ابراهيم پاشا مسئلهسى) مقاله سنده بو ايكي
مؤرخك بيانان بييله اصلنده بكدركيشك حيقى
اولدينى حالده ، تحريف ايديله لرك كوسترولمشدر .
مثلا قاتنونك معلومانى : « بركى اوج مليون ثروت
نقدى ايله بر مستند ايجنده فرق بئش مليونلىق
ميوهرات » صورتده يازلشدر . حالبوكه بونك
طوغروسى شودر : « ابراهيم پاشانك اوينده
(بركى اوج مليون دكل !) اوزوز ايكي مليونلىق
پاره ايله ، سترى خزينه سى داخل اولادىنى حالده
فرق بئش مليونلىق ميوهرات چيقتدى » . (قاتنو ،
جلد ۱۷ ، ص ۲۳۲)

هاههره استناد ايديله لركده شوبه ديكبور :
مؤرخ شهر هاهم ابراهيم پاشانك ثروتته دائر
ميدانده اولانلردن ماعدا سراقى مسته لاتندن اولان
كوكوچيتملك آلتنده كومو لواله رق درت مستند
بولنوب بوزلرك اوچنده بو كوئى محاسبه اونوز
ايكى مليون درت يوز بيك ليرا اولدينى و دردينى
مستند دروننده بو كوئى حسابيله فرق بئش مليون
قمتنده جواهر و اشياى نقيه بوندينى ده يازيبور .

پوندين بيوك خطا تصور ايدله مس .
 ابراهيم پاشانك برافدينى ترونه كلنجه : بويابده
 سهزار قاشو ايله هاهمه طرفندن و بريلن معلومات
 ياكلمدر ، ذاتاً ايكيه ده بربريشك عبيدر ،
 (داماد ابراهيم پاشا مشاهسي) مقاله سنده بويكي
 مؤرخك بيانان بيله اسلنده يكديكريشك عيني
 اولدني حالده ، تحريف ايدلهرك كوسترديدر .
 مثلا قاشونك معلوماتي : « يكرى اوچ مليون ثروت
 نقدى ايله بر صندوق اينجه قرق بش مليونى
 هوهرات » صورتده يازلمسدر . حالبوكه بونك
 طوغروسي شودر : « ابراهيم پاشانك اولنده
 (يكرى اوچ مليون دكل !) اوتوز ايكي مليونى
 پاره ايله ، سترى خزينه سي داخل اولادني حالده
 قرق بش مليونى هوهرات بيقيدى » . (قاشو ،
 جلد ۱۷ ، ص ۲۲۲)

هاهمره استاد ايدلهركده شوبله ديكور :
 مؤرخ شير هاهمه ابراهيم پاشانك ترونه دائر
 ميدانه اولانلر دن ماعدا سراي مشلاتندن اولان
 كوكر جيتلك آلتنده كومولواولر ق دوت صندوق
 بونوب بونارك اوچنده بوكونكي حسانيله اونوز
 ايكي مليون دوت بونيك ليرا اولدني وردنجه
 صندوق درونده ده بوكونكي حسانيله قرق بش مليون
 قيمته جواهر و اشياي نقيه بولديني ده يازيورد .
 سالبوكه هاهمهرك كوسترديكى ثروت بو مقدارده
 دكلدر . هاهمه اوچ جلدك بونك ترجمه سنده
 (جلد ۳ ص ۴۳) بو تروق بخش بييك دوقه ،
 اشيا قيمتي ده بييك كيشه آتون ، اون سكر جلدك
 ترجمه سيه آلتنجه طبعنده ده تروق آلتش بييك
 دوقه ، اشيا قيمتي ده اوچ بييك كيشه كوسترديدر .
 صوكرا ، دوقه قيمتي ايله اشيا قيمتي ايشاح ايجون ،
 حيهتلك آلتنه لوط اولارق فرانسيجه (ايكي
 عصيانك تاريخي) نامده كي ائردن ، حن فرانسيجه
 عياره سيه . عينا ايكي جله يازميسدر . بو جله لور دن
 آلتش بييك ذوقه في ايشاح ايجون يازديني جله شودر :
 « بزم پاره مزله فندقي آلتون اون ليور حساب
 ايديليرسه بو ثروت اوتوز ايكي مليون دوت بونيك ليور
 اولور . » (ايكي عصيانك تاريخي ، ص ۴۶)
 اوچ بييك كيشه في ايشاح ايجون ده شو جله في
 آلمسدر : « هر كيشه بييك بصيرت ليور اولدني
 جهته بوده قرق بش مليون ايدر » (ايكي عصيانك
 تاريخي ، ص ۴۷)
 اولاً : هاهمهرك كوسترديكى ثروت حساب
 ايدلم بر دوقه آلتوني شمديكي پاره مزله يازم ايدر ،
 او حالده آلتش بييك دوقه اوتوز بييك ليرايكدر .
 بر كيشه ، بش يوز غروشدر ، بو حسانيله اوچ
 بييك كيشه ده بر مليون بش يوز بييك غروش ايدر .
 هاهمهركه (كيشه آلتون) تعبيرى (كيشه نقد)
 ديكدر . بو حسانيله هاهمهركه كوسترديكى ثروت
 اوتوز بييك ليرا ايله بر مليون بش يوز بييك غروش
 عيارتدر . هاهمهركه فرانسيجه كتبايدن آلدني
 مقدار كلنجه ، بو بستيون ياكلمسدر . اول امرده ،
 اوراده كوستريلن (ليور) ، ليرا ديك دكلدر ،
 او دوده بر (ليور) بفرانق اون بش سانتيمك
 برياره ايدى . بناء عليه بو جهتهك طوغرو ترجمه سي
 اوتوز ايكي مليون دوت بونيك ليرا ديكدر ،
 حال بوكه آلتش بييك دوقه تقريباً اوتوز بييك ليرا
 اولدني جهته بو اوتوز ايكي مليون . ۴۰ بييك
 فرانق قطعاً ياكلمسدر . اوچ بييك كيشه آلتونه
 كلنجه ، واقعا برفندقي آلتوني اوزمانلر اون ليور
 يعني ابي غروش قدر برشى ايدى ، فقط بر كيشه
 بييك بش يوز ليرا دكلدى ، بر كيشه ، بش يوز
 غروشدى . شو حالده اوچ بييك كيشه لك قرق بش
 مليون ليرا ايتسي ده طوغرو دكلدر . بناء عليه
 ابراهيم پاشاي نقيه كوسترديكى ايجون (ليور) كله سنك

اوجيوز بخش دوت غروش و عمد نتجانات
 مدون موجود بولسان نفودي يكرى اوچ بييك
 اوجيوز طقوز كيسه اوجيوز آلتى بيق غروش
 و ابراهيم پاشا اتساعندن و اشقيا تحفاتندن آلتان
 بيك اوجيوز يكرى يدى كيسه ايله بوز طقسان
 ايكي بخش وعظم اوغللى اموالندن اندرون هايون
 خزينه سنه تسليم اولانلر دن ماعدا طعمره خزينه يه
 آلتان بيك بش يوز طقوز كيسه ايله ايكي بوز سكران
 بش بيق غروش و باب هايونده قرق دوت سنه سي
 رمضان عاينه دك مجموعى فروخت اولان املك و اشيا
 بايستندن بيك اون اوچ كيسه ايله ايكي بوز سكران
 غروش كه من حيث المجموع مواد مذ كوده دن
 يكرى طقوز بيك بش يوز يكرى طقوز كيسه ايله
 اوجيوز قرق غروش حاصل اولسدر » (تاريخ
 حسي ، جلد ۱ ، ص ۴۳) . شو رسمى وثيقه
 كوستريوركه ، ابراهيم پاشانك چقان ثروت ،
 (داماد ابراهيم پاشا مشاهسي) مقاله سنده ياكلش
 ميعلمه و ياكلش حسابره مستنداً كوسترديكى
 اوزره ، بخش يدى مليون ليرا دكل ، آلتى ايكي
 بيك دوت كيسه آلتش بر غروش كه ، شمديكي
 حسابله بر مليون ايكي بيك آلتش بر غروشدر .
 دولت و ملك صوبه قارى ادا اولانلر ، هر برى
 بر بهانه ايله بازجه لانا رجا دولت ايله اشقياك
 اعداملر ي متعاقب ظهور ايند ثروترى و صندوق
 طولوسى اشيا بدلار ي ده آلتى يكرى طقوز بيك
 بيبوز يكرى طقوز كيسه اوجيوز قرق غروش ،
 اوده شمديكي حسانيله اون دوت مليون يدى بوز
 آلتش دوت بيك سكر بوز قرق غروشدر .
 انصاف بو بولسون ، هاهمه و فانتون ياكلش
 بر صورتده ترجمه ايديلن و يالكنز ابراهيم پاشان
 چقمش اولق اوزره كوستريلن بخش يدى مليون
 ثروت ترده رسمى وثايقه مستنداً ظهور ايند بر مليون
 ايكي بيك آلتش بر غروش ترده ! (لاله دورى)
 رساله سنده ابراهيم پاشا حفته ، في طرفانه يازيلان
 مطر لر ، عليه اولى اوزره ، آلتوب كوستريه جكنه ،
 ينه مذ كور رساله درسى وثيقه لر مستنداً يالاش
 اولان بو معلوماتده نظر دفته آلتش اولسه
 و ابراهيم پاشا كي تاريخي مدق برسياسى بالازوم
 كوچوك دوشورمك ايجون اجنيلرك يالان ياكلش
 معلوماتي ينه ياكلش بر صورتده ترجمه ايدرك
 وثيقه صورتنده كوسترديكى حسانيله بولونولميش
 اولسه ايدى ، حق پرستك و ميليتورولك خانه سنه
 دهها زياده رعابت ايدلش اولوردى .

(مابعدى وار)
 احمد رفيق

داماد ابراهيم پاشا و علمدارلری

[۷۴۹۲ نومبرولى نىسخه خازىن ماپىد]

تېن بىرىپ دورىن حقيقت اولمق مۇلنە سايان سىنايش ايله تىشكر اولنور . قى ۲۵ دى الفعه ۱۲۹۱ سورتىده تىقىر ايديشدر (تاريخ عطا ، جلد ۱ ، ص ۳) .

ابراهيم پاشانىك آجىدىن قارىقەرلر حقدىده (تاريخ راشد ، جلد ۵ ، ص ۲۵۳ و ۲۵۶ ده) غايت مفصل معلومات واردور .

هائىمده ، ابراهيم پاشانىك بوؤسساقى وجوده كىتىرىك ايجون غايت مقصداهه حركت ايندىكى اثبات ايجون : « سدر اعظم پادشاهك و باب عالينك شان و شرفى محافظه ايجون مصارفده نه قدر جومرد ملاور ايجورسه ، لؤى اولان مياثى تدارك خصوصى سندهده اودوجه قائلانه و مقصدانه حركت ايدييوردى » دييور (هائىم ، جلد ۳ ، ص ۳۸۷) .

بعده ابراهيم پاشانىك بوؤسساقى اوزون اوزادى تعداد ايجور (س ۴۱۹ : ۴۲۱) كه اوتورده خلاصه شولردر : آوستريا ، ونديك ، روسيه و ايران حدودلرنيك تحديدي ، اطفايه احداتى ، بوستانلرنيك نظام آلتنه آلتاسى ، باله جيلر اوجانك تىمىرى ، يامانلر نظاماتنيك اصلاحي ، قانۇنلرنيك زيئنه اتيمنا كارنيك منى ، لاله ترح و وضعى ، استانبول تحلفى صناعات ايجون اودون سايبىشك نظام آلتنه آلتاسى ، كىتياقار احداتى ، حاجاك جايمى ايجون اصول و وضعى ، قاضيلرنيك اهله قودىي ، طوب اصاغه خانه مى تعمىرى ، مسكوكاتك تنظيمى ، تيززده ضرخانه احداتى ، چىنى قارىقىمى احداتى ، مدينه متوردهده اساسلى تعميرات ، سويشده بحر اجمر مواصلات ايجون حوضلرنيك تعمىرى ، قويمده كىدلرنيك تعمىرى ، استانبول ترسانه سنده سقاى انشاسى ، بوستهده نوى و نيش قنقرلرنيك تعمىرى ، بابا بروننده بر قنقره اكلان ، استانبولده بىدى عىد بند انشاسى ، خواجه باشده جامع ، جام ، مكىب و ر ايجون علما بنشاسى ، نوشهرنيك تاسيسى ، علمى ايجون قىلمشاسى ، مطبعه چيلفك احداتى ، اك مهم اترك ترجمى و سائر دور . شو حالده ، ابراهيم پاشا جليبهده اولقى اوزره هائىمهه استناداً كوسترلين دليلر ، هب ياكشش بر ادناى اورتىك ايجون ، ياييلان تخريفلردن عبارتدر .

داماد ابراهيم پاشا مسئله سنىك اصل حدودنه سبب اولان (شعر وقايدىن) مقاله سنده ، هيچ مناسيق اولادىني حالده ، ابراهيم پاشايه ابراهيم پاشانىك اصول ادارى ملكيه و عسكرى بهسته دائرلرنيك فتره لر كارلا ياكشدر . چيئنى قنقره شورد :

« اون ايكي سنه دن متجاوز استغلال تام ايله مقام سندرلرته بولنديني حالده عسكرى نظام و بزمك شويله ملورسون اسنى نظايدىه نخل اليبوب ... »

بو قنقره (شعر وقايدىن) مقاله سنده تاريخ جودندن انتقال ايجندور : « اون ايكي سنه دن متجاوز استغلال تام ايله مقام سندرلرته بولنوب عسكره نظام و بزمك شويله ملورسون دولك اسنى اصول و نظامى بيه نخل اليبوب ... » (تاريخ جودت ، جلد ۱ ، ص ۳۸) .

كرك بو قنقره و كرك ديكر قنقرلر حقدىك ملاحظه نيز درجه كفايهده ايضاح ايدىلنور . ياكى ايضاح ايدىلن بر قنقره و ازاله ، اوده شورد :

« ابراهيم پاشا اطرافقه طالاق و قارى آلوب كافده خايده قنقدى اداخنى ييازدى ! عربزده كى خاك ياقىمى ايجنه قنقدى آه بيلارى تليلب ايلدى . ايشه او قنقدار شرف و حيثيت نسوايه قارشى آتيجلان حرميلر ايدى . »

بزم بيلديكمز ابراهيم پاشانىك آجىدىني و ايت اوئان شى ، نر محبوب ويا قنقدى آلنويور ؟ بديكمز قنقدى دهلدر . « وئاقه مستند اولهرق » يازش بر مقالهده (قنقدى آلنوي) نك (قنقدى) تحويل ايجى ، نوشهرنيك ابراهيم پاشا حقدىكى مفتريات و استناداتك صبور زمان ايله دهانكي شكلاي حويل ايدى چكى كوسترنيك ايجون سوك و واضع بو مثال تشكيل ايدر .

بو يوك آله ۱۳ كلون اول ۱۹۱۷

احمد رفيق

ابراهيم پاشا دورنده قانۇنى مسئله سنىك : بودورده قانۇنلر چيئنى بىك عىد ايدىلدى . شترنيك بوزنى كيم كوره بيلوردى كه آنى چيئنى بىك عىد ايدى بيليسين . كندا ، داپلر الندن باده لرنيش ايدىلديكنه دائر (لاله دورى) رساله سندن آلان بوله لره ياكشش تلق ايشدر . بوراده (داپلر) عىقى قانۇنلر ايجون كاكدر ؟ او دورده تستر قانۇنلر ايدى . كه ارلك هيلرلرله قانۇنلر سايقه لك ايسيلر ! حق :

شويده ، نازى ، اداسى ، خنده مى بك بى بدل كردنى بوسكورمه بكلى ، كوزلرى غايت كوزل پىنى احتوا ايدن منظومهده قانۇن ايجون دكلدى . نديك :

سینه مى دلدى بیه بر آفت چار ياره لى
مصرعه به پاشايان بو منظومه مى ديواننده تدقيق ايدىلنى اوله ايدى ، تكميلنده :

بر جوان قاشى صابرقى سارمىش اقدم باشنه سورمه چكمش ، عطر شاهيلر سوروشمش قاشنه بىقىده كورلور . بونك « قانۇنىك حسندن ، اداسندن ، باحث اولادىني آكلش ايدى . حق براختيار زجت بورولمىدى :

كل بكال ، كلنگل كر آكل ، مورخار لى
مصرعندن ده بو شعرك مدلولى آكلش ايدى . بناه عليه آرئى بو حقيقت ظاهر ايشدن سوكر : « بوق اولسون اوله ترفيات نسوان ! ... قانۇنىك حقيقت بىر بده كى موئى سايقك كاكدر ! ... » بى خطا بلر بك بوسته صرف ايدىلنى سوزلردن عبارت قانۇنى ؟

بزم ، ترفيات نسوان نه اولدينى بيلور . كندا شاعرلرنيك قانۇندن بحث ايجندورده متأسف . كاشك اسكى شاعرلرنيك قانۇنىك جاذب نظرلر ... ده كى عىق و فصولى تصوير ايشلوردى ، كاشك شاعرلرنيك قانۇن روخده كى تراخت و عصبانه شعريته ايدى بر كوزلك ، بر نجات و بر سه لردى ، اديباي زده دها يازده بر تراخت ، حساسلر زده دها زاده بر بصيرت و علوت حاصل اولوردى . حق بزم ، شاعرلرنيك عىق ترم ايجله لردى نه بى ايدىر . ابراهيم پاشا دورى يازان مؤرخلرنيك هيچ برى پاشانىك سفاخته لره احدات ايدىلديكنه بحث ايجندورده . عبدالرحمن شرف بكك كىتابندهده (سفاخته) تعمىرى قوللاشمدر . (لاله دورى) رساله سنده ايشه سفاخته خانه دن اثر بوغدر . (لاله دور) نده سلطان احمد نالنيك شخص ها يوقى و سلاطينى عصبان ايجون ياييلان سرايلردن و كوشكلردن بحث ايدىلنور . بناه عليه (لاله دور) نده بولونيان بر شيشى آرامق ايجون اورايه مراحمت ايتكه لزم بوغدر .

ابراهيم متفرقه نك تعليم عسكره دائر ابراهيم پاشايه برساله قنقدى ايدىكى (تاريخ عطا جلد ۲ ص ۱۵۶ سنظر ۱۸ ده) عرردور . برده « ابراهيم قنقدى فرانسز ايكن اهتدا المنض اولديغندن » بحث ايدىلويور ، ياكشدر ؛ ابراهيم متفرقه فرانسز دكادر ، عياردر (تاريخ عثمانى اجمعى مجموعه مى) جلد ۱ ، ص ۱۷۸ مراحمت . تاريخ عطانك ماخذ اولامى چى مسئله سنىك : ابراهيم پاشانىك هيلنده كى قنقرلرنيك كوسترنيك ايجون ماخذ اولارق قبول بو يوللان بر اترك ، لهنه اولانلرنيك كوسترنيك ايجون ماخذ اولاناماسى غريبتور ! خصوصيه « ۱۲۹۱ سنه غيره سنده يوللش بر اثر اولديغندن ... » وئاقه مستند اولديغندن علم تاريخ اصول وقاعدده سنه متبول اولماز « جله لرنده بر منطوق بولماق . اك بى مكىب كتابلرى بيله ابراهيم پاشا عليه ماخذ اولارق كوسترنيك حالده تاريخ عطا نهدن ماخذ اولاماسين ! اندرون تاريخ و نظاماتنه دائر عطا درجه سنده معلوماتى جامع بر تارايون بوغدر .

امر مذكور ، قى بهر طرفدن ، وئاقه تاريخيه سلك خيلى اساقى ترجمه ايدى برين و هائىمه ر طرفندن ده و غايت الا و هر كوتا سنايه سزا اولدينى بيان اولان « جودت پاشا طرفندن : « اشبو تاريخ عطا دولت عليه تاريخى مطالعه ايدنره كوره

نوشهرلی ابراهیم پاشا و ایلچیلر

«سکن آي کجدي ، بومدت ظریفده وینلو کندیسی آتقی بردمه کوره بیلدی» (اون پنجه لوقی زمانده شرفده بر سفارت ، ص ۹) بوده کوستریورده ، ابراهیم پاشا فرانسه نیک تورکیا به صوبطینی تقدیر ایدیلور ، فقط ملنک فلاکنته سبب اولایله چک قاپدولایسولری تطبیق اولانلا شوق ایسته بوردی .

معنایه بودورده ایلچیره پادشاهلرکده اعتدالی بوقدی . هینسنگده ، تورکیده منفعلی تأمین باشقه بر مقصدله اولور ماده قلیش تقدیر ایلرلری . ایالیسادن کان ژانکاک حضوره قبول ایلدی لوی ایچون نوشهرلی ابراهیم پاشا طرفندن یازیلان بر تاریخک کتاینده کی شو سطرلر بوکا ، موثق بر دلایلر :

« بلک زاده اولدی قیئماً معلوم دکا . نه شکل کافرلر ، الله بیلور . نیاز ایلدی وجه اوزده تحقیق بکنزاده اوللر خبر آنوی ایلری قوتاق ، بکنزاده اولیلر ایچری قوتاق مناسب . قوی باشیل اختیار اولوب کوچکی قوتل اولدی اوزده و کافرلرک اوزرلنده آلات حربه متعلق بر بجا قیله بولتاق اوزره عرضه کیره چکرینه بر خوش بولنده سز . دشمنه اعتاد جایز دکادر . صباح ایرکن تصریف ایلدجکم . »

ایلچیره اعتدالی اولدندن بری موجوددی . ابراهیم پاشا بوکده نهایت بوردی ، ایلچیلری ضایفله و چرانلره دعوت ایلندی . اولره تورک نزهتتی و تورک خادملری کوستردی . ابراهیم پاشا ایلچیلرله و پادشاه فرانسه ایلچیسله دوستانه معامله لره بولوندی حالده ، سلطان احمد ثالث بنه میچ برینه اعتاد ایچدی . پاروفجه معاهده سی هینسنگده استانبولک معروف طیبیلرندن تیون اوغلو اختار ایلدی . بذات « انکایز بلوسلری » نه ترجاق ایلدی . اولیه قاروفجه معاهده سنده بو طرفه ایضا ایلدی کی پساوفجه معاهده سنده تین وطنی اجرا ایلدی . راشد دیورک :

« فی الاصل مبتلا اولدیني خارضة سودا غلبه واشتداد اوزره ايکن انقاد صاحبه دخی بعض عسرت صورتلری آشکار و سهولت بیان ایلدی ایلده ظاهر صعوبت نمودار اولدین کوردکده سوداسی صد چندان و ملاحظه قابت ایله دنیا باشنه زندان اولدین آدمیلر بر غنی طبعیله تنگ تدارک ایلوب کندیق هلاک و قبا حیاتی چاک کاک ایلدی » (جلد ۵ ، ص ۱۷) .

سلمان احمد ثالث ، بو قهده بی خبر ایلدی زمان ، وزیر اعظم ابراهیم پاشایه یازدی بیاض اوزرینه بر خط هایلر وارده که ، او دورده ایلچیره قارشی بسله تیان انکرلی کوستردیم بر و ریشه در :

« بوم روح قلنک ایلچیبی غایت ملون قوجه کافرور . اولن بو ایته سلوک ایلدی و اولور دیو جواب بوردی . شمدی دریا ده چکدی . بر کاغدی کلز . جله ایچی ملنندن انکایز اوزرینه بر اقدی . کویا بندن انکایز معتبردر دیسولر دیو . تیون اوغلو سنک خوقندن کندیق قالی ایلد و کته هیچ اشتباه ایچمسن . بو کوه کفار بر لرینه صاحب چیلر لر و کچمزلر . بونلرک سوزینه عمل اولل . بلنسن بوله چیلری قریبدر ما ، اولندیم . »

بیروک انه احمد رفیع

ذیله ابراهیم پاشا اون ایکنجی عصر جرینک ایلک بوکسک سهارلندور . تورکیه نیک الک صاحب پرور و وزیر ابراهیم پاشادور . ندیک شو سوزلری نه قدر طوغور :

« بولده بیله بیس صفا شامل جهان اوزره جهان آثار کیم صلح ایله امن اولان اوزره زمان رزم کیدی شمدی وقت برمدن سوبک چین نقی ایسون نقاشلر پشت زکان اوزره

ابراهیم پاشا زمانه کتاییه قدر تورکیه بی الک ضعیف دوشوردهن مشغولیندن بری ده ، جریدی . حرب ، دولت طیبی حدودینی بولونجه به قدر تاقیدی ، فقط بحدودلر خارجنده حربک دوی دولک قوتی آتاقندن ، نفوسنی عو ایچکن ، صرافتی سوبدرمکن باشقه بر شینه یاز ایلمازدی . نه کیم اولیه اولدی : اردو ویانه قدر ایلرله دی ، کوریلرک اعاده سنه موقی اولدی قلی سیاسی نفوذ بی شمدن طائر الملرینه قدا ایلدی . تورک الک مدھنی ایته یایه قایلرندن باشلادی ، مغلوب کیلر طوغورده و کولدی ، بالفائزده قریلدی ، و نهایت ایس بو کونک عاقبته متجر اولدی . ابراهیم پاشا بر اینزیم سیاسی طوغور ساجلرکده کسک ایستدی . پاروفجه معاهده سی بر آرزولک الم ، فقط ملنک سلامت و عرفانی نامه الزم بر نتیجه سیدر .

ابراهیم پاشا زمانه کتاییه قدر ایلچیره غایت درشت معامله ایلدی . کورولورک صداری ، قره مصطن پاشاک استانبول قاطعاملی ایلچیلر ایچون بوک فلاکندی . ابراهیم پاشا زمانده یایه مالی دهماد بر شکل اکتساب ایلدی ، سیاسی مفاکره اهمیت بوردی . خرسیتیان دولتلره اقاطلری بیلدوشولدی . تورکیده ، روسیه ایله اتفاق ایلک دوشون ، آسیا سیامتنده تورکیه نیک روسلره برابر مهم بر وظیفه ایضا ایلد بیلچکی ایلک دفعه تیون ایسن ، نوشهرلی ابراهیم پاشادر (۱) .

شاول شرف دیورک : « آسیاده کی تورک و روس الالرشیک محمدید حدود معاهده سی ۸ توی ۱۷۲۴ ده امضا ایلدی . بو معهود نتیجه دن عنون اولان وزیر اعظم ، سفیر موسیو دیو پوتاقه شو سوزلری سوبلدی : « اگر فرانسه ایله روسیه ، دوستلره دوست و دشمنلره دشمن اولن اوزره ، دولت عینیه ایله بر اتفاق ایلد ایلر لیمه . باب عالی بو اتفاق اساسلری قورماق حاضرور . وین بو درجه امنه که ، شاید حصوله کله چک اولورسه ، دنیا نیک هیچ بر حکمداری کورویله چکدورک . بو اتفاق قاریشیده ترمه . سین » (فرانسک استانبول سفارتزیمه دائر مغلطه ، ص ۵۹) .

ابراهیم پاشا فرانسه نیک صمیمی دوستی اولدینی کی ، کوستریایه قارشی روسیه ایله فرانسه یله بر کدر برک ایسته بوردی . حتی اوزمانلر بر سن اووا کین بو مقصدله دینی یارسه کلش ، چاک قیلرندن بریله فرانسیز برنلرندن بری اولند بره رک اوله ایستان قرائی یاید برقی تصویقده بولونکده سی . بده ایات ایلرکه ، ابراهیم پاشا اوزمانلر اوروپا سیاستنه واقف اولدی کی ، فرانسیز سیاستندن ده یوز چورمک شویله طورسون ، بالنکس شرفده فرانسیز سیاستنه خدمت ایلدیوردی .

وزیر اعظمک بوک بقو ایله عفا ایلدی کی محمدید حدود معاهده سی (۱۱۴۷) بو مقصدله بیلدی . او دورده ، فرانسه نیک اوروپا ده زیاد تورقده بی ، اوستریا ایدی . فرانسیز ، تورک قوتلرک آسیاده مشغول اولدی قلی ، اوستریا یلرک تورک تهریدن قورور . لدقاری ایسته بوردی . ابراهیم پاشا بومعاهده ایله هر شرفده موغلوب تهریدی طور بوردی ، چمده تورکیه نیک بی امان دشمنلرینه ، اوستریا یلرله دشمنی ، قرائی بولونقی واسطه لرکی آله ایچن اولدی . ابراهیم پاشا ایلچیلرله سیاسی مفاکره لره بولونور ، دولک منفعتنه ، قایر سنلرله اولدی اولایلامانکده بولی بیلیدی . مؤرخ آلبر وادل دیورک :

« توال اکایه لرلی حاضرلامایه مجبوریت ، وزیر اعظم ابراهیم پاشانی هر دولو مناقشه لردن قاجایه و طایریتی یان چیزمه یه سبب تشکیل ایلدیوردی . وینور ، مواصبتندن بری ، آلدینی قنایته صادق قاهر ، بالنکس بر مقصد تعقیب ایلدیوردی که ، اوده دین و تجارت خصوصتده کی امتیازلری تأسیس ایچک و قاپدولایسولری قنایله تطبیق ایلدیوردی . وزیر اعظم الک ملاقلنده بومسئلون بحث ایچدی . فقط ابراهیم پاشا اوکا جواب و رسای باغچیلرکی سؤال ایلدی . »

دها آشاغی رده شرسطرلی یازیور : (۱) بر سنلرله دائر دیوان هایلر و ریشه لرینه مستند قائل هر ایلدجکدر .

داماد ابراهيم پاشا و علمدارلری

نوشهرلی ابراهيم پاشا حقهده ايکي عصری

مجاووز بر زماندن بری دوام ایدن علمدارلری ،
آرتق اسکی شدتی ضایع ایلمک باشلادی .
بو علمدارلره یکانه سبب ، مختلف دورلرده عثمانلی
تاریخی یازانلرک بر مسئلهده متخصص اولمالری ،
مأخذلرنده بیان ایدیلن فکرلره اسیرانه تابع
اولمالری ورجال دولت حقهده ویریلن حکملری
و تاقه مستنداً یازمیهرقی کندی حالت روحیه لری
دهر اتخاذ اعلری تقدیمی ایدی . دها طوغروسی
بر مؤرخک تاریخی اشخاص حقهده ویردیکی حکم ،
هادتا بر عتفه طرزنده دوام ایدوب گیدیبوردی .
ایسته داماد ابراهيم پاشا حقهده شمعی به قدر
موجود علمدارلری ده هب بو عتفه تک تأییدن باشقه
پرشی دکلدی .

و تاق موجودهدهن آکلاسیلورک ، بو علمدارلری
اولا شمعدانی زاده ایله باشلادی . تاریخ جودته
تغافل کالی بودی ، (تاریخ الوقعات) و دها سائر
اوندن اقتباس ایدیلن تاریخلر واسطه سیله بستمون
انتشار ایدی . بوسیدن اول امرده ، بوفکرک
انتشارنه سبب اولان مأخذلری تدقیق لازمی .
شمعدانی زاده تاریخک تدقیقندن آکلاسیلورک ،
بو اثریکدیکرخی ناقص بیاناتی احتوا ایتمی حسبیه قطعی
بر مأخذ اولاماز . جودت تاریخک تدقیق کوستردی که ،
ابراهيم پاشا حقهده درمیان ایدیلن فکرلر
شمعدانی زاده دن آلتیش ، بعضلری اصول تاریخیه
مقابر بر صورتده الهی سنه اولنه نقل ایدیلش ، بر
چونجی ده جودت باشانک عندی . مطالعه سی قبیلندن
درمیان اولونمشدر (تاریخ الوقعات) ک مطالعه سندن
آکلاسیلورک ، بو اثر تشکیلات و سائرته تک
تدقیق اعتباریه تک قیدمدر اولدنی حالده ابراهيم
پاشا مسئله سنده اوده شمعدانی زاده ایله تاریخ
جودتک تأییدن قورتولاماش . بناء علیه بوتون
بو تدقیقندن شو نتیجه حاصل اولبور : نوشهرلی
ابراهيم پاشا ، ادعا اولوندنی کبی وطن و ملتیه
مضر بر آدم دکلدنر . و نتی یالکن اکنجیه ایله
کچیره مشدر . مملکتک فکری و اجتماعی ترغیبه سنده
صرف غیرت ایله مشدر . قصورلری واردی فقط
حسدانی سیانسه فالبور . علیهنده سوله من سوزلرک
قیم اعظمی مقربانک عبارندنر .

فقط بو نتیجه فی قبول ایتمیلرده وار ، اولنرک
فکرنجیه داماد ابراهيم پاشا احلاق عمومی فی بوز
معدوم زماننده کاغذنامه ده قادیلرک باشانلرینه
فندق (!) آتمشدر . یابدنی سفاهتخانه لرک برینه
مکتب و فایزیه بایدرسه ایدی دها ای اولوردی .
بز شو اعدادده ترکه ، داماد ابراهيم پاشانک
کاغذنامه ده قادیلرک باشانلرینه فندق آلتونی . یا
زر محبوب آتدنی دهر سوله من سوزلر اقتزادن
عبارندنر ، بو بایدی قطعی بر وثیقه بوندنر .

بو کواویا (لاله دوری) رساله سی (!) تک ۶۶ نجی
صحیفه سنه مراجعت ایله سی توصیه ایدیلور . حال بوکه
۷۰ نجی صحیفه ده عینا شو جمله واردی : « غریب می !
صعد آباد صفاسنده قادیلرک تول باشانلری ایچنه
زر محبوب صاجدینی سوله من ابراهيم پاشا ،
خاغلرک قیافتی تحدید ایتمک ایسته مدی » . بوجه
تک آشکار بر صورتده کوستریبورکه ، ابراهيم
پاشانک قادیلر زر محبوب آتدنی تصدیق ایدیلور ،
بالعکس قادیلرک قیافتلری تحدید ایتمک ایسته دیکی
بیان ایدیلرک ، علیهنده بویه سوله منلره قادی
سرزنش ایدیلور . بناء علیه اثبات مدعا ایچون
بوجه فی عینا ذکر ایتمیلرک یالکن صحیفه سیله اشارت
ایتمک ، کیمسه تک اورایه مراجعت ایتمه حکنه قائل
اولارق ، منازع فی اولان مسئله فی کویا وثیقه
کوستره تک اثبات فکرندن باشقه بر شیئه حمل
ایدیلر من . ایکننجی بروتیقه اولنق اوزره کوستریلن
هدالرحمن شرف تک افندسینک (تاریخ دولت عثمانیه) سنه
کنجیه : بوراده داماد ابراهيم پاشا علیهنده یازیلان
سطرلر ، مصطفی پاشانک شمعدانی زاده دن آلوب

و اختراعات جدیده فی تقدیردن اورویا مدایتنه خواص
رجالده اولسون میل و محبت اماره لری بلورمکه باشلا .
مصدر . و او تاریخدن اعتباراً باب عالی اورویا
دیپلوماسیسنه یکانه قالیوب دولرک منافی بولتیقه .
لری استکناهنه و احوال ملکیه و سیاسی لری استطلاع .
عه باشلادنی جهته بعدما ایلیچلرک کندی حکو .
مطلری بولتیقه سنی ترویجاً واقع اولان اختراعات
و مستعدیاتی دکرینه کوره و نفع دولت نقطه نظرندن
سنجندة میزان تلقی و اسعاف اولمشدر . اخلاق
سلیه من دخی ایچلمکه کرکی کبی یوز طومشدر «
جلد ۲ ، ص ۱۵۷

ینه عین کتابک ۱۵۲ نجی صحیفه سنده شو
مطالعه موجوددر ! « پسار و فیه معاهده سندن
صکره هر سنه ایکی اوچ بیگ کیسه اچنه تصرف
ایلدیکندن مبالغ مزبوره تک بر قسمی سرحدانک
ترصینه و پوسنده نوی قلمه سنک و صر بستانده
بافزاده بدل نیش و و دین قلاعتک و سرحد شرفیده
کاش بقاع و استکاماتک تمهینه شوراده بوراده
دستکارلر واقعه کار خانلری شاهانیه مائل اندراس
اولان صنایع داخله تک احیاسنه و جامع و مکتب
و کتبخانه مثللو تأسیسات خیره به صرف ایدوب
یکچیری کزیده لردن بر اطفاقیه بلوک تصکیلی
و اسکدارده دارالطباعه الناصره نامیه ابتدا مطبوعه
کشادی ایذال و اقداماتیه حصول پذیر اولمشدر . »
(داماد ابراهيم پاشا مسئله سی) مقاله سنک دها
ایلدک جمله لری کوستریبورکه ، دلیل اوله رق کوستریلن
وثیقه لرده یالکن ابراهيم پاشانک علیهنده کی جمله لر
آلتیش ، خیرات و حسنتی ، وطنه خدمت فوق العاد .
ده سی قصدا و کمال اصرار ایله قاید بلایه چالیشمشدر .
مشاهیر رچانلرک بو طرزده تقدیر ایلمسینه جدأ
حیرت اولنور .

ابراهيم پاشانک ایکی اوچوز نفری تعلیم و تسلیح
ایتمیرمی ! مسئله سنه کلنجیه : او زمانکی خلقک :
« اولنکی وزیرلر عسکر تنظیمی دوشنوردی ، بو
وزیرده او بونجی طاقی ترتیب ایدیلور » فکرنده
بولونمالری جودت پاشانک شمعدانی زاده لرک آلوب
اللی سنه اولسه ارجاع ایدیلرکی اثبات ایدیلرک
جمله تک باش طرفیدر . (داماد ابراهيم پاشا مسئله سی)
مقاله سنده بر فکر خصوصی کبی یازیلان بوقدره تک
اصلی تاریخ جودتده شویله در : « اسلاف و زرا
عسکر تعلیمه خواجهسکر ایکن بو وزیر او بونجی
ترتیب و تنظیمنه دوشدی و طرف سلطنتی ذوق
وصفا به آیدیلردی » (تاریخ جودت ، جلد ۱)
ص ۴۲) . بناء علیه کچرکی مقاله سنده تاریخ جودتدن
آلوب شمعدانی زاده ده کی اسلیله قارشیلانلر طرفدن
جودت پاشانک اصول تاریخیه مقابیلر (آنا
قرونیم) یابدیلرکی ادعا ایدیلرک بر مسئله تک
(داماد ابراهيم پاشا مسئله سی) مقاله سندن تکرار
اورتابه قونولاسنی ژانده عد ایدررز .

(لاله دوری رساله !!) سنده بوسته نیچرله
ایچ اوغلانلرک ، لاح قولانغانی بیلمالری مسئله سنه
کلنجیه : بو مسئله امر ابراهيم پاشانک تنظیم عسکر
مسئله سی بینده هیچ بر متاسب بوقدر . (تله
دوری ، ص ۱۳۵) ده عینا شو جمله واردی :
« نتیجه ده بوستانجیلری طوبلاما به قرار ویرلشدی .
فقط اوصرده بو قورقاق حریفلر هب برر دلکه
قاچمشدری ... ایچ اوغلانلرک مقداری غایت آز
ایدی . موجودلری ایسه سلاح قولانغندن عاجزدی » .
بز ابراهيم پاشانک طوب قانی سراینده کی بوستانجیلر ایله
ایچ اوغلانلرینه تعامیلر بایدری ادعا ایتمکه ده ، سراه
مجوم اناسنده سلاح قولانغانی بیه بیلمدکرکی اعتراض
مفاننده درمیان ایدیلرک ! ابراهيم پاشانک تعلیم ایشدردیکی
بوستانجیلر اسکدار طرفنده کی بوستانجیلر ایدی .
اونلرده ابراهيم پاشانک شهادتی اوزره قتل ایدلرلدر .
عطا (جلد ۲ ص ۳۱۴) ده دیبورکه : « پیچاره معلم
مطلوملر داماد ابراهيم پاشانک شهادتیه برابر
یکچیری خاغلرینک کفته تیز غدرلری اوله رق

صفت غیرت ابراهیم مدبر. قصور لری وارد در فقط
حسنتی سبانه غالبدر. علیهنده سوبله من سوزلرک
قسم اعظمی مقتریان عبارندر.
فقط بو نتیجه فی قبول اینه یازده وار، اولرک
فکر نه داماد ابراهیم باشا اخلاق عمومی بو.
مشدر زماننده، کاغذخانه ده قادیلرک باشاهلر سبه
فندق (!) آتیدر. یابدنی سفاهتخانه لک برینه
مکتب وفایر سبه یابدیر سبه ایدی ده ای اولوردی.
بزشو ادعاده بک، داماد ابراهیم باشانک
کاغذخانه ده قادیلرک باشاهلر سبه فندق آلتوق یا
زر محبوب آتدینه دائر سوبله من سوزلر اقترادن
عبارندر بو یابد قطعی بر وثیقه بو قدر.
بو کاوای (لاله دوری) رساله سی (!) نک ۶۶ نجی
حقیقه سبه مراجعت ایدله سی توصیه ایدیلور. حال بوکه
۷۰ نجی حقیقه ده عیناً شوچه وارد: « غریب شی!
صعد آباد صفا سنده قادیلرک تول باشاقلری ایینه
زر محبوب صفا جیدنی سوبله من ابراهیم باشا،
خانلرک قافتی تحدید اتمک ایسته مدی ». بوچه
بک آشکار بر صورتده کوستر بورد، ابراهیم
باشانک قادیلرک زر محبوب آتدنی تصدیق ایدیلور،
بالعکس قادیلرک قیافتلری تحدید اتمک ایسته دیک
بیان ایدیلرک، علیهنده بوچه سوبله یازده قارش
سوزنش ایدیلور. بناء علیه اثبات مدعا ایچون
بوچه فی عیناً ذکر اینه لک بالکز حقیقه سبه اشارت
اتمک، کیمسه نک اورایه مراجعت اینه حکمه قائل
اولارک، منازع فی اولان مسئله فی کویا وثیقه
کوستره لک اثبات فکرتدن باشقه بر شیئه حل
ایدیلرک. اینکنجی برویقه اولوق اوزره کوستریلن
عبدالرحمن شرف بک افندیلرک (تاریخ دولت عثمانیه) سبه
کنجه: بوراده داماد ابراهیم باشا علیهنده یازیلان
سطلرک، مصطفی باشانک شمع مدانی زاده دن آلوق
(نتایج الوقعات) نه درج ایدیلرک فکرتلرک تماماً
عیبدر:

عبدالرحمن شرف بک، تاریخ دولت عثمانیه،
جلد ۲، ص ۱۵۵ — وپرده حلوا محبتلرک
ولاله چراغلرک تختده برطاقم حالات غیر مناسبه
صروی و ابراهیم باشانک کاغذخانه ده قادیلرک
آلتون آتوب باشاهلرک ایینه دوشورمکنده کی
مهارتی صرعی ایدی .

نتایج الوقعات، جلد ۳، ص ۳۴ —
« باخصوص حلوا محبتلرک ولاله چراغلرک تختده
برطاقم فضیلت صروی و ابراهیم باشانک کاغذخانه ده
قادیلرک آلتون آتوب باشاهلرک ایینه دوشورمکنده
اولان مهارتی صرعی ایدی » .

بو ودها سائر نقطه لر تطبیق ایدیلرک اولورسه
کورولورکه، عبدالرحمن شرف بک (تاریخ دولت
عثانیه) سنده داماد ابراهیم باشا علیهنده یازیلان
سطلرک کافه می عیناً (نتایج الوقعات) دن آتیدر.
بر (نتایج الوقعات) دن ابراهیم باشا حقیقه کی
اسناداتی شمع مدانی زاده الهه جودت تاریخک
تأییری آلتنده یازلش عیادتیکمز جهته عبدالرحمن
شرف بک عیناً کور تاریخدن آتدنی جمله لری ده
بالطبع قبول ایدمیز. بناء علیه آلتون آتوق
مسئله سبک دوغری اولدیغه دائر وثیقه کوسترلش
عد اولوناماز .

حال بوکه عبدالرحمن شرف بک، بو جمله لری
هیناً آتله برابر، داماد ابراهیم باشا حقیقه بیطرفانه
معالمانده قید ایتیدر. اولرکی ذکر ایتوب ده،
بالکز عبدالرحمن بک اسکی بر عننه یه تبعاً تکرار
ایتدنی فکری کوسترمک حقیقت برور لکه ناصل
تألیف ایدیلر بیلیر؟ عبدالرحمن شرف بک ابراهیم
باشا حقیقه شو فکری ده وارد! « ابراهیم
باشانک علی التوالی اون اوج سسته صدارتی روش
اداره فی انتظامه آتیدر ممدور. چونکه باشیای
مهار الیهک بیانی صروی ایسته ده چونکی نفسنه
مائد اولدیغدن اداره حکومت نقطه نظرندن خدمت لری
انکار اولنه ماز. دارلطیعا ده لک اول تاریخ
کتاب لری طبع ونشر ایدلش اولدیغه وقایع ماضیه دن
حاله استنال واستنبالی استبدال طریق لری آتیلوب
هنره کما پیش کشش وایچیلرک کرمی اقتندن

الی سسته اولسه ارجاع ایدیلرک اثبات ایتدیلرک
جمله نک باش طرفیدر. (داماد ابراهیم باشا مسئله سی)
مقاله سنده بر فکر خصوصی کی یازیلان بوقدر نک
اصلی تاریخ جودتده شوبله دن: « اسلاف وزرا
عسکر تعلیمه خواهسکر ایکن بو وزیر او یونجی
ترتیب وتنظمنه دوشدی و طرف سلطنتی ذوق
وصفا به آتیدر بردی » (تاریخ جودت، جلد ۱)
ص ۴۳. بناء علیه کچیک مقاله سنده تاریخ جودتدن
آلوق شمع مدانی زاده کی اسلیله قارشیلار شدر بر دین
وجودت باشانک اصول تاریخه مفاسر بر (آنا
قرونیزم) یابدیلرکی ادعا ایدیلرکمز بر مسئله نک
(داماد ابراهیم باشا مسئله سی) مقاله سندن تکرار
اورتایه قولمانسی ژانده عد ایدرر .

(لاله دوری رساله !!) سنده پوستنجیلرله
ایچ اوغلانلرک « لاج قولالغانی بیاماملری مسئله سبه
کنجه: بو مسئله بر ابراهیم باشانک تنظیم عسکر
مسئله سی بنده هیچ بر مناسب بو قدر. (ذله
دوری، ص ۱۳۵) ده عیناً شوچه لری وارد:
« نتیجه ده پوستنجیلری طولامایه قرار ایدرکی .
فقط اوصردده بو قورقاق حریفار هپ برر دلیکه
فاجشلردی ... ایچ اوغلانلرک مقدری غایت آز
ایدی. موجودلری ایسه سلاح قولالغندن عاجز دی .
بز ابراهیم باشانک طوب قانی سراننده کی بوستانجیلر ایله
ایچ اوغلانلر سبه تعلیم ایدرکی ادعا ایتدیک که، سراه
مجوم اشناسنده سلاح قولالغانی بیله بیلمدکلری اعتراض
مفاننده در میان ایدیلرک! ابراهیم باشانک تعلیم ایتدیر دیک
بوستانجیلر، اسکار طرفنده کی بوستانجیلر ایدی .
اونر ده ابراهیم باشانک شهادتی اوزره قتل ایدیلر در .
عطا (جلد ۲ ص ۳۱۴) ده دیورکه: « بیچاره معلم
مظلوملر داماد ابراهیم باشانک شهادتیه برابر
یکچیری خاسلرک کشته تیغ غدر لری اوله رق
کاملاً شهید ایدلش » در. بناء علیه ابراهیم باشانک
عسکر تعلیم ایتدیرمسی او یونجی ایتدیر بیور دیه
تقییح ایدن و (داماد ابراهیم باشا مسئله سی)
مقاله سنده ابراهیم باشا علیهنده کی فکری تصویب
اولونان کیمه لر، ایسته بوقلی ارتکاب ایدنلر در .
ابراهیم باشانک عسکر ایتدیرمسی او یونجی ایتدیرمک
تلقی ایدنلرک عسکر لکه وغز بیلکه جداً محبت لری
اولسه ایدی، تعلیم و تربیه کورمش، وطن
اوغورنده فدای جان اتمک، اردویه یکی بر حیات
وبرمک ایچون حاضر لایعش اولان اولاد وطنی،
صرف یکچیر بلکی ایضا ومنفعل لری تأمین مقصدی
ایله قلیجندنی کچیره لری لازم کلریدی؟ ابراهیم
باشا علیهدار لریک وطنه محبت لری بوی ایدی؟
ابراهیم باشایه غرضی بو عسکر لری ایتدیر دیکندن
طولانی اولدنی شوچه ایتدیر لیه ثابت اولما بوری؟

(مابعدواه)
احمد رفیق

داماد ابراهيم پاشا و علمدارلری

[اولسکی کونکی نسخه مرشدن ما بعد]

جاويد احمد بيك « راحت پولاسون ابراهيم پاشا »
 هيمى ايسه ابراهيم پاشا عليهنده ونيجه تشكيل
 ايده من . بلا تدقيق سولندكدن سوكر اهر كس
 اشخاص تاريخيه حفته ايسه ديكي كي بيان مطالعه
 ايده بيلير ؛ فقط بو مطالعه لر طوغرى سايلاماز .
 جاويد احمد بيك موسقوف سغرى و دولتك
 ۱۰۹۴ و يانه عزيمتدن اعتباراً كيرديكي مصاصي
 تدقيق ايتش اولسه ايدي ، بو عني ابراهيم پاشايه
 ووا كورمزدى . ابراهيم پاشا دورينك سلطان
 سلم ثالث دورينه هيچ برسوه تاثيرى اولمادي .
 بلهكه فرهمصطفى پاشانك ويانه ده اوغراديني مدھش
 هزمتك تاثيرى آلان كورميسوز . حتى جودت
 پاشا ، هب اسكي وورخارك عنعننه سبه تابع اولارق
 تره مصطفى پاشانك قنئي ده موافق كورميسوز ،
 و اقتدار خورده تقدیر ايديسوز . قتل مسئله سنى
 گيمسه تصويب ايتن . فقط حقيقت حالده ، فرهمصطفى
 پاشا مجرمى . اولاً : ويانه سفرى بلا لزوم
 آجمدى ؛ ثانياً : شهرى حرص و طمى يوزندن
 آلدن قاچيرمهدى ؛ ثالثاً : صوبه سكيك تجاوىزى
 ايله نتيجه لىن (قائل يهرغ) ميدان محاربه سنك
 كيمه سى آنته پنهانك آغلايه اردودن قرار
 اتمهدى . حال بوكه فرهمصطفى پاشانك و طيفه سى
 اردودن قاچق ذكل ، دشمنك تجاوىزنى دمذار
 محاربه ليله طور در بر مى ايدي . نه كم بو محاربه نك
 اك شائى قهرمانلردن قره محمد پاشا ، بووظيفه نى
 پارلاق بر صورتده ايتا ايدي . بناء عليه قره
 مصطفى پاشا ويانه هزيمتدن مشولدر ، و شرق
 مسئله سنك عثمانيلرك فلاكتنه اولقى اوزره تولى
 اتمه ده باشليجه مسيبدر . اوزمانه قدر ، بالخاصه
 كور بيليرلك پارلاق دورلردن سوكر ، عثمانيلرى
 مغلوب ايده ميه حكارنى آسكايان دشمنلر يىن ،
 او تاريخدن اعتباراً اردودنك انتظام سزلفنى كورمشار ،
 بزى فلاكتدن فلاكته گرفتار ايله مشولدر . ۱۰۹۴ دن
 ۱۱۱۰ سنه سنه قدر دوام ايدين محاربات تاريخه زده
 مسائل بر صيفه خونيندر . جاويد احمد بيك ابراهيم پاشا
 حفته در ووا كورديكي لغت ، حمله مصروف دكادر .
 ذاتاً دوشه نك دوستى وراز ، و بركي بو بوك سجالر
 سفته بلا تدقيق ، محيطك تاثيريه تابع اولارق
 يازيلان اسناداتك ده هيچ برحكي بو قدر . مثلا
 جودت پاشا شاه كندجه بك قيمتدار عد ايتديكي
 فكر بوك اخلافه ده انتسابى تا ميين ايجون خلقى
 وقته بويس لطفى افندي به خط دستيله يازوب بوديع
 و لطفى افنديك ده اهميته بناء كندخانه ها بونده
 حفظ ايتيك اوزره سلطان عبدالحميد خان ثانی به
 تقدیم ايلديكي دفترده ، شهيد حريت مدحت پاشانك
 بخت ايلاركن : « مدحت پاشانك صدقاتى موجب
 ممنونيت عموميه اولمش ايسه ده اودنى ملاحظه سز
 و بر ايشك سوكنى صاباز بر ذات ابلديغندن »
 برك ايتش ، يشه مدكور دفترده حسين عوفى
 پاشانك اخلاق و طباعى آسكاييركن : « عوفى
 پاشا دائماً فقيرك معاونتندن اظهار ممنونيت ايلكده
 و بونى غياييزدن دخى كندو متعلقاته سويلكده
 ايكن يفته استانبولدن دفعه زه قيام ايتسنگ سبى
 اولوقت آسكايه مدم ... مكر باب عاليده وجود ييز
 كندوسنجه ملتم اولدينى حالده بوكره سلطان
 عبدالعزى خان حضر تلى خلع ايتكده قرار و پروب
 بو خصوصه ايسه فقيره امينتى اولديغندن و اوج
 آي طرفنده ركين ضميرى اولان جنائيك اجراسى
 كندوسنجه مقرر اولديغندن موقه بزى ياتيه به
 دنع ايتش » صورتده اداره كلام ايله صدر .
 شمدى بز بو مطالعه به قيمت و برهرك حسين عوفى
 پاشانك جاني و شهيد حريت مدحت پاشانك شرك
 جنائى تاقى ايده جكن ؟

تجددى قبول ايتديرمك ناصل قابل اولوردى ؟
 جودت پاشانك ابراهيم پاشا ، ياند مزايى مسكوت
 كيمه سنه اك آشكار دليل شوكه ، مطبه نى احداث
 ايدين و مطبه جيلاك مملكت موده ايلك دفعه اولقى
 اوزره قبولى ترويج ايلين ابراهيم پاشا اولدينى
 حالده ، اولك حفته يالكر « تصحب و الترام » كل .
 لرئى ناصله فولانتش ، حال بوكه ۱۱۹۸ سنه سنه
 مطبه نك تكرار آجيلماسنه جاليشان راشد و واصف
 افنديلر حفته : « جناب حق كرك راشد افنديك
 و كرك واصف افنديك بو يايده اولان سيعلىرى
 مشكور ايتسونكه بو ماده ناصه نك تجويدين
 محنت ايتلره ... » (تاريخ جودت ، جلد ۲ ،
 ص ۲۴۹) صورتده ستاييخون اولمشدر . عجا
 مؤسسارنك قباحتلرى نه دركه ، جودت پاشا اولتر
 حفته بركله تقدیر بيله فولانتاش !
 مطبه جيلاك اجناسى فصلك دها شاعير لنده ده شو
 جله لر ه وجود ؛ انتشار علومه مدار اولان وسائله سرعت
 تشيد اولتىق قريضه ذمت ايسه ده وقت و حال
 اقتضاسيله و اولوقتلر هوز اورويالور ايله اختلاف
 اولماق حسييله ... « اطلوالعلم ... » طريقيه سبه
 كيديله ميه رك ... » (تاريخ جودت ، جلد ۲۰
 ص ۲۴۶) مطبه جيلاك آيجق سلطان احداثك
 زماننده احداثى ممكن اولدينى يازيلور . ابراهيم
 پاشايه عائد اولمايق صرف مطبه جيلقدن باحث
 بر فضايه يازيلان شيو جاهلردن آسكاييلوركه ،
 انتشار علوم بزده اورويالورله اختلافدن سوكره
 اولمشدر ، و مطبه جيلقدن اوزمان قبول ايدمشدر .
 مادامكه اورويالور ايله اختلافن ابراهيم پاشا صدر اتنده
 اولمش و مطبه ده اوزمان قبول ايديله بيلمش ، او
 حالده « تصحب و الترام » ايله مملكت موده انتشار
 علومه سبب ، نو شهرى ابراهيم پاشادر . جودت
 پاشا بو حقيقي مطبه جيلاك لزومى اثبات ايجون
 صرف ايتديكي حالده ، ابراهيم پاشانك لهته ايسه .
 ميه رك يازى يازمش اولدينى نظر دفته آلامشدر .
 نظر دفته آلسه ايدي ، بو مطالعه لر ده درميان
 ايتزدى ؛ چونكه ابراهيم پاشا دورينه دائر يازدينى
 اوزون بر فضايه (ص ۳۸ : ۴۵) صدر اعظمك
 سببانه دائر درميان ايلديكي مطالعه نك تاثيرى ازانه
 اتمه مك ايجون لهنده هيچ بركله ، حتى مطبه جيلق
 وسائره كى مواددن ده قطعياً بيش اتمه مشدر .
 مدكور فضايه ، ابراهيم پاشانك قنيله نتيجه لىن
 جنائيك مقدماتى : « بناء عليه هر كس بر طرفه
 چكيوب اشقا سواققره دوشدكده فولكيزه قوت
 در لر ايدي » (ص ۴۳) صورتده كال و جده ايله تصوير
 ايتش و « سلطان احمد خان حضر تلى ابراهيم پاشا و بعض
 منسبلىرى قتل ايله اشقا بيه و بردكدن يشقه كندوسى
 مضامه سلطنتى ترك ... » كى تصويريكارانه
 بر طرفه ابراهيم پاشا فصله نهايت و بر مشدر .
 بو جهلردن سوكر ابراهيم پاشا حفته هيچ بر
 مطالعه بو قدر . جودت پاشا غير شخصى يعنى (اوزره
 قتيغه) بر مؤرخ اولسه ايدي ، بو مسلكننده بر
 درجه به قدر معذور كروله يلردى . حال بوكه
 جودت پاشا رجال دولت حفته دائماً اوزون
 اوزادى بيان مطالعه ايدين ، اولنرك حركاتى كندى
 فكر نجه محامكه ايلين ، لهلرند و يا غلبه لرند حكملر
 و برن بر مؤرخدر ؛ دها طوغرى وسى شخصى ، يعنى
 (سويزه قتيغ) در . حال بويله ايكن (جلد ۵
 ص ۵۲) ده ، افلاق و بو دسى ماورويانى بكك
 قتل مسئله سنده موى اليك خدماته ، حفته
 يازيلان مطالعه نك حفته زاولديغه دائر تمام اوج بووك
 صحيفه شخص ايشدر . عجا داماد ابراهيم پاشا
 بو مبارك وطنك سلامتى ايجون ماورويانى بك
 قدرده خدمت اتمه ميميد ؟
 شمدى تدقيق ايدهم : جودت پاشانك بو صورته

بزی فلاکت فلاکت گرفتار ایلیم مشوردر. ۱۰۹۴ ادا
 ۱۱۱۰ سنه قدر دوام ایدن مهاربات تاریخچه
 مسائل بر صیغه خونیندر. جاوید احمد بک ابراهیم باشا
 حینده روا کوردی لنت ، حمله مصروف دکلدرد .
 ذاتاً دوشه نك دوستی اواز ، و بیکدی بویوک سیالر
 سفینه بلاتدیق ، محیطک تأثیریه تابع اولارق
 یازیلان اسناداتک ده هیچ برحکی یوقدر . مثلاً
 جودت باشاده کینده بک قیمتدار عد ایستدیکی
 فکر لیک اخلافةده انتصابی تأمین ایچون خلقی
 وقه بولس لطفی افسدی به خطه سقیله یازوب تودیع
 و لطفی افسدی ده اهرتیه بناء کتبخانه هایونده
 سخط ایستک اوزره سلطان عبدالحمید خان ثانی به
 تقدیم ایلیکی دفترده ، شهید حریت مدحت باشادن
 بخت ایستدیکن : « مدحت باشانک صداری موجب
 ممنونیت عمومی اولمش ایسه ده اودخی ملاحظه بیز
 و برایشک سوکلی صاباز بر ذات اولدیغندن »
 بخت ایش ، یشه مد کور دفترده حسین عوفی
 باشانک اخلاق و طبایعی آکلایرکن : « عوفی
 باشا ذاتاً فکرک معاونتندن اظهار ممنونیت ایلمکده
 دیونی غیاظدن دخی کندو متعلقه سوسلیکده
 ایکن ایفته استانیولدن دفعه قیام ایستک سینی
 اولوت آکلایه مدم ... مکر باب عالیده وجود بیز
 کندوسنجه مترم اولدیجی حالده یونکره سلطان
 عبدالعزیز خان حضرتلری خلق ایتمک قرار و یروب
 به خصوصه ایسه فقیره امینی اولدیغندن و اوج
 آبی طرفنده رکن ضمری اولان جنایتک اجراسی
 کندوسنجه مقرر اولدیغندن موقه بزی یائیه به
 دفع ایتمیش « صورتنده اداره کلام ایلیمه صدر .
 شمدی بز بومطالعه به قیمت و بره رک حسین عوفی
 باشانی جانی و شهید حریت مدحت باشانی شریک
 جنایتی تاقی ایده جکر ؟
 (داماد ابراهیم باشا مسئله سی) مقاله سنده ،
 تاریخ جودتک ابراهیم باشانی صلح مسئله سنده
 اوزون اوزادی مدافعه ایلیکی ادعا اولونیور .
 بزم فکرک بزمجه ، تاریخ جودت درجه سنده ابراهیم
 باشا علینده یازیلان و ابراهیم باشانک هر درلو
 مزایای انکار ایلیدن تورکیه ده هنوز باشقه بر
 اثر یوقدر . اشعلینده یازیلان اثرلده بیله ، هیچ
 اولمازسه ، ابراهیم باشانک بعضی اجرا آتندن وبالخاصه
 ارباب معارف التزام و حایه سندن بحث ایلدیکی حالده ،
 علم و معرفت حامیلری تقدیر ایتمی لازم کلن جودت
 باشا بوجهی ده اسیر گم صدر . تاریخ جودتده ابراهیم
 باشانک لهنده سولیندیکی فرض اولونان بر ایکی
 کله بیله ، یانلریته کتیریلن کله لرله حکمدن اسقاط
 ایلدیشر . ایسته تیر لوی :
 « مظلومانه صلح اولنه حق اولدیجی حالده معاهده جه
 البته بعضی مرتبه زیان کوریله چکی مقرر اولوب
 ابراهیم باشانک بونده جزق برحق اولسه بیله بک
 بیوک برقباحت اولوب شمدیلک صلح اولنسونده
 عسکره نظام و برسون دیو برسنه دینرو ورد زیان
 ایتمیش اولدیجی قوی صمیمی اولسه و عملنه مطابق
 کلسه ایلی جمله قصوری عفو اولوردی » (تاریخ
 جودت ، جلد ۱ ، ص ۳۸) .
 ایسته صلح عقدی خصوصنده جودت باشانک
 (داماد ابراهیم باشا مسئله سی) مقاله سنده ادعا
 اولونان اوزون اوزادی به (!) مدافعه سی . ایسته
 جودت باشانک « صلح عقدیه دائر اتمای موجب
 برده سوزلری اهمیتدن اسقاطی » !
 مطبعه کسادی حننده تاریخ جودتده کی کله
 لرده شودر ! « سعید افندیکن اصرار واقفادی
 و صدر صاحب نفوذک تصحیح و التری حسیه ... »
 (تاریخ جودت ، جلد ۲ ، ص ۲۴۷) . بورادن
 آکلاشیلورکه ، سعید افندی اصرار اتمسه ایش ،
 ابراهیم باشا التزام اتمیه چکمش . شوخالده بولکه
 لرده ابراهیم باشانک حصه سنه اصابت ایدن شرف
 و اعتبار نهدن عبارتدر ؟ - هیچ ! حالبوکه ابراهیم
 باشانک نفوذ و اصراری اولسه ایلی ، او زمانه
 قدر مطبعه جیلنی خیالنه بیله کتیرمه یین بر محیطه بو

سرف ایستدی حالده ، ابراهیم باشانک لهته ایله .
 مبرک یازی یازمش اولدیجی نظر دفته آلمه صدر .
 نظر دفته آلمسه ایلی ، بو مطالعه لری ده درمیان
 ایتمزدی ؛ چونکه ابراهیم باشا دورینه دائر یازدیجی
 اوزون بر فصلده (ص ۳۸ : ۴۵) صدر اعظمک
 سینه تانه دائر درمیان ایلدیکی مطالعاتک تأثیرنی ازاله
 اتمه مک ایچون لهنده هیچ برکله ، حتی مطبعه جلق
 و سناشره کی مواددن ده قطعاً بیخ اتمه صدر .
 مد کور فصلده ، ابراهیم باشانک قتلیه نتیجه لهتن
 جنایتک مقدماتی : « بناء علیه هرکس بر طرفه
 چکیلوب اشقیبا سوفا قره دوشدکده فولکنزه قوت
 در لرلایلی » (ص ۴۳) صورتنده کال وجد ایلیمه تصویر
 ایتمیش و « سلطان احمد خان حضرتلری ابراهیم باشانی و بعض
 منتسبلری قتل ایله اشقیبا به برودکن بشفه کندوسی
 مسئله » سلطنتی ترک کی تصویب کارانه
 بر لرزده ابراهیم باشا فصله نهایت برمه صدر .
 بوجله لردن سوکرا ابراهیم باشا حننده هیچ بر
 مطالعه یوقدر . جودت باشا غرضی یعنی (اوبزه
 قتیف) بر مؤرخ اولسه ایلی ، بوسلکنده بر
 درجه به قدر معدود کوروله یلردی . حال بوکه
 جودت باشا رجال دولت حننده دائماً اوزون
 اوزادی بیان مطالعه ایدن ، اولنرک حرکتی کندی
 فکرکنجه محاکمه ایلین ، لهرلنده ویا لیلرلنده حکملر
 و برن بر مؤرخدر ؛ ده طوغروسی شخصی ، یعنی
 (سوژه قتیف) در . حال بویه ایکن (جلد ۵ ،
 ص ۵۲) ده ، افلاق و یوده سی ماورویانی بکک
 قتل مسئله سنده موی الیهک خدماتنه ، حننده
 بریلا . امانتک حنمه اولدیغنه دائر تمام اوج بویوک
 شخصه تخصیص ایلدیشر . عجبا داماد ابراهیم باشا
 بومبارک وطنک سلامتی ایچون ماورویانی بک
 قدرده خدمت اتمه معیدر ؟
 شمدی تدقیق ایدهلم : جودت باشانک بوسورتله
 حرکتنه سبب نهدر ؟ ابراهیم باشایه غرضی
 خیر ! بونی ادعا ، طفلانه بر ملاحظه دن عبارت
 اولور . جودت باشا بودرجه محاکمه و تدقیقندن
 محرومی ایلی ؟ هیچ بر زمان ! جودت باشانک
 فضل و معنومانی ، و قوی ، تنبی هیچ بر صورتله
 قابل انکار دکلدرد . جودت باشانک بوسورتله
 اجاله قلم ایتمه سبب ، ذهینتدر ، کندی سفاهت
 علینده کوسترمک آرزوسیدر ، ابراهیم باشانک
 افعال و حرکتنده کورولن مرتبته به ، لاابالیکه
 قارشی خصومتدر .
 (داماد ابراهیم باشا مسئله سی) مقاله سنه
 کوره ، (تاریخ الوقعات) ده بولونان شیلرک چوغی
 جودت تاریخنده بوقش ! بو ، بک طبیعیدر .
 تاریخ جودت سلطان عبدالحمید و نتایج الوقعات
 سلطان عبدالحمید خان ثانی زماننده یازلشدرد ،
 تاریخ جودتک نتایج الوقعاتن فقره آلماسی امکان
 خارجنده در . (نتایج الوقعات) مؤلفی ، جودت
 باشانک تأثیریه تابع اولمش ، فضله اولارقه ده
 کتابته ابراهیم باشا علینده کی مسموعاتی درج
 ایلیمه صدر .
 بوسموعات نهلردر ؟ - (نتایج الوقعات ،
 جلد ۳ ، ص ۳۶) ده بیان اولوندیغنه کوره
 سلطان مصطفی خان ثالث ، ابراهیم باشانک احفادنن
 و اندرون هایون اغوانندن ابراهیم بک : « سنک
 جدک بک فلاش بر حریف ایلی . بدرمه طوربه
 طوربه آتونلر کتوروب تقدیم ایدر و بدرم دخی
 انشته کزک ایلی تقبیل ایلیک دیو بزه امر ایلرایلی
 دیر ایش » .
 [مابعدی وار]
 احمد رفیق

صحنه ۲ * تصویر امکار ۷ نisan ۳۳۶

گندوکز ... من اموال وارزاقریکنز یغما
و اولادریکنز اسیر اولور و السلام علی من
اتبع الهدی

بیورد صحرای شیخ

بیاننامه نك سو گدن اوچنجی سطرینك
باشی ایله ایکنجی سطرینك یاریسی و برنجی
سطری تشکیل ایدن تاریخ سینتمشدر .
کنارنده قره مصطفی باشانك صح اشارتی
حای طفراسیله مهری موجوددر . مهرک
اوزرنده شو یازیلر موجوددر : (یا واهب
العطایا خارک ره آل عبا مصطفی اغفرلی
الخطایا) . (مهر)

قره مصطفی باشانك بو بیاننامه سندن
آ کلاشیدورکه ، تورکر بر شهری محاصره
ایتدکاری زمان اولا شهر اهالیسنه اسلام
تکلیف ایدرلردی . اهالی یا قبول ایدرک
تسلیم اولور و یا قبول ایتیرهک تسلیم اولوردی .
هر ایکی صورتده اهالی بی صیانت و محافظه
ایتمک سردار اکرمک وظیفه سیدی . اهالی
اسلامی قبول ایتیرهک تسلیم اولدینی تقدیرده
یغما و غارت ، کلیساری جامعه محکومیلر ، غضب
و شقاوت ، جبراً تبدیل مذهب ، «آیین شرع
سیدالانام» ، منافیدی .

حضرت ابو بکرک ، حضرت عمرک اک
بو یوک عرب مجاهدلریله سوریه ، بیزانس
شهرلرینه قارشی کوندردکاری اردولر هپ
بو صورتله حرکت ایلمه مشلردی .

کذا فاتح سلطان محمدده استانبولی فتح
ایتدیکی زمان اهالی به قارشی عین مسلکی
تعقیب ایلمه مشدی . اهالی به تبدیل مذهب
ایتدیرمک قطعاً خاطرینه کله مش ، یالکنز
جبری هجومه کیردیکی ایچون مقاله نك اوکنی
آلمايه موفق اولامه مشدی . حتی آیاصوفیه دن
ماعداء کلیسارلرده جامعه تحویل ایدلمه مشدی .
تورک سردارلری ماجارستان فتوحاتدهده

هب عین اثره اقتفا ایلمه مشلردر . قره مصطفی
باشادن اول ، سلطان سلیمان قانوننک اگری
محاصره سندهده عین صورته حرکت ایدلمشدی .
اوزمانده سردار اکرم برماجار واسطه سیله
شهره بیاننامه کوندرمشدی . فقط بو بیاننامه
موجود دکلدرد .

او صرهده اگری خلقنک تورکرله
فوق العاده عداوتلری واردی . سلطان سلیمان
قانونی طرفندن بیاننامه کلدیکی زمان کاغدی
پارچه لامشدر ، یاریسنی یاقشدر ، یاریسنی ده
کثیره نه زورله بدیرمشلردی . بو خصوصت
تورکرلرک قلبندهده بر ایتشدی . حتی سرحد
لرده سوله بن تور کیلردن بری شو طرزده
ایلدی :

بو قدر سزکله وره من
کیدی اکره لو اکره لو

فی الحقیقه سلیمان قانونی زمانده اگری
خلق قلمه بی مدافعه ایچون اودرجه چالمشدر .
دی که بو وظیفه به شهرک کنج قادیلاری بیله
اشترک ایلمه مشدی .

* *

اوروپا مستشرقلری بو بیاننامه لره وبالخاصه
تورک منابعیله اوتنه دن بری مشغول اولیور .
از جمله قره مصطفی باشانك بو بیاننامه سی حقتده
دوقنور (مورتمان) ایله (ژورژ یاقوب) ،
اصللریله برابر ، بعض مطالعه لر نشر ایتمشلردر .
فقط بیاننامه نك متن اصلینسنا لایقیه اوقویا-
مامشلردر . مثلاً ژورژ یاقوبک نشر ایتدیکی
تدقیقه ده : « سبب محریر کتاب » ، « سبب
محریر کتابت » - « خطاب رقم اولدرکه » ،
« خطاب ترقیم اولنوب » - « دکلیوب » ،
« ضرر کلیوب » - « فضل الله » ، « فضیل الله »
صورتنده بو سبتون یا کلش اوقومش و اوصورتله
یازیشدر . حال بوکه بو کبی وثیقه لره غایت
طوغرو اوقوناسی لازمدر .

احمد رفیق

بیغایه بکیدن بر هیئت اعزای قرارلشدیرلشدی .
بیغایه کیده جک هیئتک ریاستنده ارکان دیوان حرب
اعضاسندن سعید باشانك بولونمسی ، داخله و حربیه
نظارندن ده هیئته مأمورین مخصوصه ترقیق مقرردی .
حکومتک تبدل اوزرینه بو هیئتک کوندولسی تاخر
ایتشدر .

* سعید حاتم باشانك استعفا سی * اعیادن
صدر اسبق سعید حاتم پاشا اعیان اعضا غندن استعفا
ایتدیکنی مین اعیان ریاستنه راستعفا نامه کوندولمش
ایسهده کیفیت تصدیق بادشاهی به اقران ایتمه مشدر .

وقایع مهمه خارجه :

* ارمنستانک حدودلری * (ت.ه.ر) آرانسی
۲۷مارت تاریخلی برتلر ایتامه سنده لوندردن قونتر استنک
ارمنستان حدودلری مسئله سی ایله مشغول اولدینغی ،
رئیس جمهور (ویلسون) ک آرزوسه تویقاً ارمنی
حکومتی اراضی ایچون قره دکزده برخرج ویرلمسی
اساسنه دائر قرار اعطا قلدیغی طن ایدلمکده
بولوندیغی بیلدیرمشدر . ارمنستان حقتده قبول
ایدیله جک وکالت مسئله سی وقت آخره تعلیق اولونمش ،
باطوم شهرینک مقدراتی حقتده قطعی بر قرار اتخاذ
ایدیلنجیه قدر لیمانک بین الملل برقوه بجزیه طرفندن
سرافیه ایدلسی قرار کیر اولمشدر . دیگر برخبره
نظراً (باطوم) شهری اخراجات و ادخالات خصوصنده
آدمکله اولدولر حکومتله اولدولر ک...

(ده نیکن) اردولری ده ایام اخیرده بکیدن
برطاق اراضی تخلیه ایدرک بقیه السیوق (قریم)
شبه جزیره سته التجا ایتشدر .

لهستانه قارشی اولان روس تعزمتک نتیجه سی
حقتده معلومات کلدیکی کی روسیه ایله لهستان
آرمنسنده مصلحانه بر طریق ائتلاف بولونمسی امیدلری ده
تکرار سرد و بیان ایدلمکده در . بولشه ویکر لهستان
داخلنده دخی کندنی نظریه لرینک و طرفدارلرینک
احرازغلیه ایسته انتظار ایلمکده ، لهستان حکومت
حاضره سی ایسه لهستان داخلنده قومونستلرک براهیت
مخصوصه بی حائر اولدینغی ، کویلی صنفکده تقسیم
اراضی عاپنده اولدولرخی ادعا ایتشکده در .

وقایع مهمه داخله :

* رشید کف باشانك ازخالی * اعیان
اعضاسندن و مملکتک قسبلی رجالدن رشید کف
پاشا ۲ نisan تاریخنده
ازخالی دارفا ایتشدر .

مشارایله دائماً فرقه حیاق
احتراصلرینک فوتنده بر
عبت و طنبیه ابراز ایتش ،
مأمور ایدلدیکی وظائف
مهمهده لیاقت وغیرتی
کوسترمشدر . دور جدیده
یدی سنه مدته سیواس
والکلیتده بلنده اعمار

است
دام
رفا
اش
باز
لیس
معا

است

اس

اوتون برنجی سنه نو صرو ۱۸۰۳

اشترک | داخل ایچون سنه لکی ۶۶۰ آتی آیلنی ۳۴۵ اوج آیلنی ۱۸۰ آیلنی ۶۵ غروشی
شرطنی | خارج » » ۷۳۰ » ۳۸۰ » ۱۹۵ (بو قدر)

ساعت	زوال	عصر	غروب	عش	امسک	تلوع
۲۱	۱۲	۴	۲۱	۵	۲	۶۰۵
۶۰۰	۹۰۵	۳۱۲	۰۰	۱	۱۰	۱۱

رحوم

ویانه اهالیسنه

قره مصطفی پاشانک بیاننامه سی

محرری : احمد رفیق

آکلاشیلیورکه . تاریخلریز غایت نقصاندر .
بو نقصانک آتقی خزینه اوراقلرده موجود
حقیق و سقهله اکل و اتامی ایجاب ایدر .
مثلا قره مصطفی پاشانک ویانه محاصره سنه
باشلامازدن اول اهالی به بریسانامه نشر ایتدیکی
واقع و بویانامه ده هامبورغ شهری کتبخا -
نه سنه محفوظدر . اساساً تورکار هر هانجی
شهری محاصره ایتسه هر بیهوده بره قان دو کو -
له سنه میدان و برمه ملک ایچون اهالیسنه خطاباً
بر بریسانامه نشر ایدرلردی . مثالیسنه قره
مصطفی پاشا ، ویانه سفری ایتاسنده ، آلمانلرک
(اودنورغ) دیدکلری (شورون) اهالیسنه
خطاباًده بریسانامه نشر ایله مشدی . [۱] قره
مصطفی پاشانک بو بیاننامه لری غایت مهمدره
فقط اک مهمی ، بالطبع سفیرک اک مهم هدف
الحرکاتی تشکیل ایدن ویانه شهری اهالیسنه
خطاباً نشر اولونایدر . بو بیاننامه عثمانی
تورکارینک مسلك و سیاستلری حقیقهده مهم
نقطه لری احتوا ایتکدهدر . اصلی بروجه
آتیدر :

سبب محرر کتاب قلم و موجب تسطیر
خطابرتم اولدرکه سیرکه شیخ قاعه سنک جنالی
وعسکریمی وسایراعیان و اهالیسی سز معلومکن
اوله که حق جل و علائک عنایت و ایکی جهان
کونشی یغمبریز حضرت محمدالمصطفی صلی الله
اعالی علیه و سلمک معجزات کثیره البرکانی

ایله اعظم سلطین دوران و افیمخ خواقین زمان
اولان شوکتلو و قدرتلو و مهابتلو و عظمتلو
نظر الله فی الارض بادشاه روی زمین افندیمز
حضرتلرک فرمان هاونلرله هر کو برمن

هامه ز دینورکه : ۱۴۰۳ تونز ۱۶۸۳
قره مصطفی ایکی یوز بیگ گیشی ایله ویانه
اوکنده اردوکه توردی . شهرک چوره سنه
ایسه اون بیکدن قضیه منتظمه عکس ایدی .

وزیر اعظم مصطفی پاشا

دها ایکی کون اول تورک سواریلری باغلی
جهتندن کوروشدی . برقاچ بولولک تا ناردده
موضعک طوبلری آلتنه قدر ایلر بیلیرک برقاچ
ضربه بیدکدن سوکرا (غانه - هوشل)
ایله کویک قوالهی آرسنه برلشمشلردی .
بونلری تعقیب ایچون کوندریلن مفرزه
ویانه قوماندانی قونت (شماره بهرغ) قره
مصطفی پاشانک ایکی بیاننامه سنی کتیردی . قونت
اهالیسی شیا سینه برابر شهر دیکلمش اولان
واروشلری یاقیزرمق صورتیله بوکا جواب
وردی . (جلد ۳ ، ص ۱۸۶) .

قره مصطفی پاشانک ویانه محاصره
ایتزدن اول اهالیسنه تسلیم تکلیفی حاوی بر
بیاننامه کوندردیکی تاریخلریز ده مقید کلدر .
محاصره نی تفرعانیله یازان وقعه بو یس رشدییه
(وصول اردوی همایون بصحرای شیخ) دیسه
یازدیغی قسمده بوکا دائر عییش بر شی قید
ایتیور ، یالکنز محاصره حرکاتنک نه صورتله
باشلادیغی تفصیلاتیه آکلاشیور . بورادن

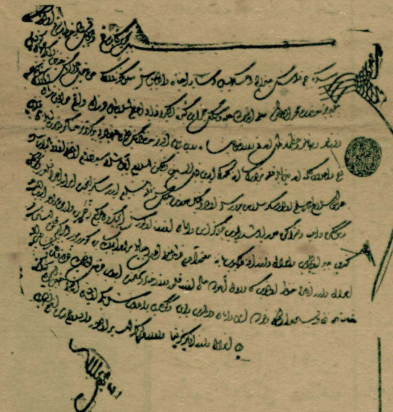

وزیر اعظم مصطفی پاشا

دها ایچی کون اول تورک سواریلری باغلی
جهتندن کوروشدهدی . براقچ بولولک تارده
موضعک طوبلری آلتنه قدر ایلیلیه رک براقچ
ضربه سیدکن صوگرا (غانه - هو طبل)
ایله کویک قولهی آره سنه برلشمشردی .
بونلری تعقیب ایچون کوندریلن مغرزه
ویانه قوماندانی قونت (شتاره مغرغ) قره
مصطفانک ایچی بیاننامه سنی کتیردی . قونت
اهالیسی اسیاسیله برابر شهره چکلمش اولان
واروشاری یاقدیر مق صورتیله بوکا جواب
وردی (جلد ۳ ، ص ۱۸۶) .
قره مصطفی پاشانک ویانه نی محاصره
ایزدن اول اهالیسنه تسلیم تکلیفی حوی بر
بیاننامه کوندردیکی تاریخاریمز ده مقیددکادر .
محاصره نی تفرعانیله یازان وقعه ویس زاشدییه
(وصول اردوی هایون بصحرای سج) دییه
یازدیغی قسمده بوکا دائر عیج بر شی قید
ایچیور ، یالکن محاصره حرکاتنک نه صورتله
باشلادیغی تفصیلا ایله آکلاتیور . بورادن

بربیاننامه نشر ایدرلردی . مثلاً سنه قره
مصطفی پاشا ، ویانه سفری ائساننده آلمانلرک
(اودنورغ) دیدکلری (شورون) اهالیسنه
خطاباً ده بربیاننامه نشر ایلمشده . ۱) قره
مصطفی پاشانک بو بیاننامه لری غایت مهمدره
فقط اک مهمی ، بالطبع سفیرک اک مهم هدف
الحرکاتی تشکیل ایدن ویانه شهری اهالیسنه
خطاباً نشر اولونانیدر . بو بیاننامه عثمانلی
تورک لری نیک مسلك و سیاستلری حقتده مهم
نقطه لری احتوا ایلمکده در . اصلی بروجه
آتیدر :

سبب تحریر کتاب قلم وموجب تسطیر
خطاب رقم اولدر که سیرکه بیخ قاعه سنک جنالی
وعسکریمی وسایر اعیان واهالیسی سز معلومکر
اوله که حق جل وعلا نک عنانی ویچی جهان
کونشی بیغمبریمز حضرت محمد المصطفی صلی الله
تعالی علیه وسلمک معجزات کثیره البرکانی

ایله اعظم سلاطین دوران وافیمز خواقین زمان
اولان شوکتلو وقدرتلو ومهابتلو وعظمتلو
ظل الله فی الارض پادشاه روی زمین افندیمز
حضرت تیرنک فرمان هایونلریله پیر کورمن
عسا کر منصوره ایله سج قلعه سنی فتح واعلائی
کلمه الله بقی ایله قلعه مزبورک انسه کلدک .
ایمدی قبل السیف تکلیف اسلام آیین شرع
سیدالانام اولمقله اولانبات سزه عرض اسلام
ایده رز مسلم اولورسنکن سلامت بولورسز
اولمدونک صورته جنک سز قلعه تسلیم ایدرسکن
ایچنده امرالله اجرا قیلنور و کجو ککزه
ویو ککزه واغنی و فقرا کزه ضرر ابرشد برلیوب
جهه کر امن وامان اوزره اولورسز ایچیکزدن
هرکیم آخبره

وامق مراد
ایدرایسه کندوبه
جبر اولنجیوب و
اموال وارزاقه
دکھیوب یانسه
مصطفی پاشانک مهری
معتد آدم قوشولمقله اهل وعیالیله مراد
ایلدیکی بره کونوریلور وهرکیم قالمق ایستره
اموال وارزاقلریله حفظ اولنوب کالاول
آسوده حال اوزره قالور والا عناد
ومخالفت ایدوب بفضل الله تعالی قوه قاهره
پادشاهی ایله قلعه فتح و تسخیر اولمقله بر
فرده امن وامان برلیوب برلری وکوکلری
برادوب شریکی اولمیان الله تعالی حق ایچون

۱] بو بیاننامه نی (شورون) شهرنی زیارت
ایله دیکی ائتاده موزه هایون مدبری خلیل بک افندی
بولشور ونوطوغرافیسبله برابر بیاننامه حقتده اوزون
برندقیق نشر ایلمشلردر . (تاریخ عنانی ایچمی
مجموعه سی ، نومرو ۱۰ ، ص ۹۲۴)

تاریخچه ایران
سلسله احمدنالت و امامی
محمدرضا

پایه عالی تصانیف انجمنی فعالیتها دوام ابتدایه،
طی تاریخچه‌ی نوین ایدجک قیمندر ویشهلر
میدانه جیبور. بو ویشهلردن ایلک دورله
عالم اولانلری بولوندی کبی، بالخاصه صولک دورلرک
سرای حیانه دائره مهم ویشهلر موجوددر.
فایح دورینه عالم، شمعی به قدر، تک بر دفتر
معلوم دکلیکن، ایوم بودوره عالم اوراق ودفترلر
یکری بیه بالغ اولشدر. لک چوق ظهور ایند
اوراق، محمد رایح، احمد ثالث، حمید اول،
وسلم ثالث دورلرینه عالمدر. بو تکله برابر،
تصنیف ایلریله دیکه، فوجه بنانی طولورن معظم
اوراق بیغنی اینندن لک اسکی دورلرینه عالم
قیمتداره ترکده ظهور ایدجک امید اولونایلیر.
صولک چقان اوراق آره سنده، بالخاصه
نظر دخی جاب، اون اون بش پارچه تلفیص
وخط هابون واردرک، بونلر کرک بساروفجه
معاهده سنک مقدماته، کرک ابراهیم باشا ایل
سلطان احمد ثالث و قیزی بیاترندکی صمیمیه ودها
طوغروسی سرای حیانه دائر کیفیتی ویشهلردن
ممدوددر.

معلومدرک، بساروفجه معاهده سنک سبب
اولدوخی حربی، طولایسیله، حاضرلایان شپید
علی باشا ایلدی، دها طوغروسی شپید علی باشا
صدارتنده سرایک ذهینی و دولت رجانک احتراصدی.
فرانسه، آروپا ایله مجادله سنه ختام ویرمش،
(اورترهخت) و(راشتاد) معاهده لری امضالاشدی.
باب عالی بو معاهده لری آقی دکر حوضه سنده
حصوله کتیره چکی تبدلاری دوشوندهدی. بومعاهده
موجبنجه اسپانیا بوربون خاندانه، ایتالیا تک یاریسی
آوستریا و برلن، انگلتره ده (جنل الطارق) ی
غضب ایدرک آقی دکر مدخلته حاکم اولشدی.
باب عالی واقعا فرانسه ایله دوستدی؛ فقط
دوستی سلاحی لندن برافزیرافراز، بردیره
چراغاندی؛ اسکی دشمنلرینه، وندیکیلره هجوم
ایندی؛ حربی مسببده، قره طاغیلرک عصبانی
اولدی. شپید علی باشا ظفردن ظفره قوشدی.
حق کربده، فاضل احمد باشا زمانده، خرسیتیارلره
برقبادش اولان ایلک لیبانی ده اله ایندی.
ظرفونی قوشاندی، فقط دها ایلری کیده مدی.
وندیکیلر آوستریا ایبراطوری آلتنجی قازله مراجعت
ایندیلر. قازک قورقوسی، اولسه اولسه، فرانسه
جهتندن اولایلیردی؛ فقط اون بشنچی لوئی
رجالی اون دردیجی لوئی تک آوستریا قارشى تعقیب
ایندیکى سیاستی چوقدن برافشردی. بوسیدین،
ایبراطورک فرانسه طرفندن هیچ بر قورقوسی
بوقدی. ایبراطور باب عالی بو اولاً توسط تکلیفنده
بولوندی. قول ایلبله دی. اوزمان حرب بونون
فجاعتیه باشلادی. شپید علی باشا، موره ظفرینک
نشسته شیبه سمرست، طوننه ی کیدی. فقط
(پته زوارادین) ده بویوک بربوزغونله اوغراددی.
مهاربه ده کندی ده شپید اولدی. پرنس اوزهن
(ملشوار) ی آلدی. برسنه صوگرا، علی
باشانک خنی خلیل باشایی ده بوزدی، (بفراده)
کیدی، او برظرفدن جنرال به تروش (پوسته) به
کیدی، وندیکیلر ده دالاجاده اوقاق تفک ظفرلر
قازانایه موفق اولدیلر. ایسته تام او صرده ده
(۱۱۳۰) ابراهیم باشا صدارتنه کیدی، ایلک
ایشی ده، سنهلردن بری سورهن قبیع حربی
تبیات ویرمک اولدی.
اواننده، انگلتره قرالی برنجی ژورژله
فرانسه حکمداری (اورترهخت) معاهده سی احکامنه
رعایت ایتلری اییون اسپانیا قرالیله آوستریا
ایبراطورنی زورلا بولوردی. آوستریا ایله فرانسه
آره سنده حرب اولتی احتمالی ده واردی، فرانسه تک
استانبول ایلیسی مارکده بولناق تورکاری
چربه دوام ایتلریچون تشویق ایدییور، وعدلرله
بولونیوردی. ابراهیم باشا بو وعدلره اهمیت
ویرمهدی. عین زمانده آوستریا ایبراطوری
آلتنجی قازده فرانسه ایله انگلتره تک آرزولرینی
برینه کتیرجه، انگلتره تک توسطیه، بساروفجه
معاهده سی عقد ایلادی (۱۱۳۰).

ظهور ایند ویشهلردن آکلاسیلورک،
ابراهیم باشا، اواننده، (۴ رجب ۱۱۳۰)
صدارتنه تعیینی له قرالنه بر مکتوبه یلایریمش.
کنندندن اول، محمد باشانک صدارتنده ده، له قرالی
تعلقان (اوکوست) واسطه سیله (برانده بورق،
بروسیا) قرالی برنجی فریدریش ویلهلم بر مکتوب
کوندولش. مکتوبی کورتون تلخیصی مصطفی
آغا، پروسیا قرالنه کوندولش مکتوبک جوابی ده
له قرالی واسطه سیله آلاحمش. فقط له قرال تک
افاده سندن جواب آلمایه توسط ایتدیکنی آلاخجه،
ماجرا قهرمانی راقوجینک زوجه سی صومش.
(واوشووا) به ایکی ساعت مسافره ساکن
اولدین خیر آلمش. قادینه کوروشمش.
بروسیا قرال تک باش وکیلی طرفندن کوندولش
مکتوبی او واسطه ایله آلمش. ابراهیم باشانک
بو مسئله دائر سلطان احمد ثالثه تقدم ایلدیکنی
تلخیص، بعدالاقاب، شورد:

« بونن اقدم فولکرک آکر ادرنه دن صوفیه به
حرکت اناسنده صدارت عظمی بوعد نایزلیرته
تقادی بیور ادرنی افهام اییون له قرالنه برقطه مکتوب
تحریر و آغلیززدن عالم احمد آغا نام هولریله کوندول
لشیدی. حالاً آغا قولاری کاتب مکتوب کوندر
ایق اوزره کتوردی کاشد ترجمه ایتدیربوب
اصیله معاً صرفوع رکاب مستطاب خدیو اولری
قلندشدر و مندهما محمد باشا وزارتنده له طرفه
کیدن تلخیصی مصطفی آغا ایله برانده بورق
قرال تک باش وکیله محمود باشانک بر مکتوب
یازیلوب له قرالی وساطتیه ایصال اولتی اوزره
ارسال اولشیدی. مصطفی آغا کده اول مکتوبک
جوابی کتورمیب سؤال اولنده له قرالندن
استندم. هنوز محندن کلدی. کلدیکى زمان
کوندردم دیو جواب ویردیکنی تقریر ایتشیدی.
فولکرک ادرنه دن بو آتایی کوندیریکده اول
مکتوبک جوابی دخی طالب ایدوب کتورمک اوزره
تعین ایتشیم. واروب له قرالنه کاشیفی تسلیم
ایله کدن صکره آتی دخی لسانه کتوروب طلب
ایله کده بقلم کندونک آدماری واریسه سیارش
ایدهم دیو شوغوج جواب ویروب اول کده کده
جوابی کلسی مراد احمد بکنی انا فولکرک معلوم
ایده کده راقوجی اوغلتنک خانوق له قرال تک
اقامتکاهی اولان وارشوه به ایکی ساعت بقین محله
اولغله آنکله خیرلشوب خانوق دخی کیزلو آدم
ارسال ویرانده بورق قرال تک باش وکیلی مکتوبی
یازوب بنه حقیه خانوق طرفه کوندوب خانوق
دخی حقیقه انا قولاریته تسلیم ایتدیقرال مسفورک
خیری اولنسنین بولرقله مکتوبی تحصیل ایدوب
کتورمکین اول مکتوب دخی ترجمه اولنوب
اصیله معاً صرفوع رکاب هابونلی قلندشدر. »
اسکی ویشهلر آره سنده بومکتوبک نترجه سی،
تهده اصل هنوز ظهور ایتمشدر. سلطان احمد
ثالث ابراهیم باشانک بو تلخیصی اوقود قدن سوگرا
باش طرفه شوخط هابونلی یازمش:

« برانده بورق دیکلری دایمارة قرال ایدر
بلدرسن. راقوجیه قرال اسوج ایله بیاتلری
نیجده خبر آله سن وبلدرسن »

★ ★
ابراهیم باشا ایلجیلرله مذاکره لری تک بوتون
خلاصه سی سلطان احمد ثالثه عرض ایدر، عین
تلخیصده عالم ایشلرندن، فاطمه سلطاندن، جو-
جفرلندن ده بحث ایتکدن کرمی طومارمادی.
سلطان احمد ثالث ده بو تلخیصره عین صورت
جواب یازاردی. احمد ثالث بونون خط
هابونلردن آکلاسیلورک، بادشاه، قیزی فاطمه
سلطانه صولک درجه مجلیوش. هیچ برخط هابونلی
بو قدرک، اولنده قیزی سوال ایتسین، ودهده سن
پوس، ایلهم سین. حتی لک سیاسی خط هابونلرله
بیه، سلطان احمد ثالث خصوصی حیانتدن بحث
ایتش جان هراشده دامادی ابراهیم باشا به
دایمشان برشی یایامشدر.

مذہب اور ان
تاریخیاتی

سلطان احمد ثالث و دامادی

محمدی :
احمد رفیق

۲ - [۱]

وجه ایله ، « یالیه عزیمت سوداسی حرکت ایدر »
هان هر یالیده چیچکلی آغاجلر ، اخلامورلر ،
کلر آرهنده مسعودانه بر عمر کچیر بردی . ابراهیم
پاشا ، پادشاهک بوتایلنی بیله یکی ایچون اوده
دائما کفنه کوره حرکت ایدردی .

سلطان احمد ثالث ، بیاض اوزرینه برخط
هایونده ، وزیر اعظمله شو طرزده حسبحال
ایدیور :

« سنکه وزیرم . بوکون یالیه کیده مدم .
مزاجم الحلق . صوق کچمش . دوندن بوکونه
کلنجه حالانی حضورم . بو کچه ترایم
و شربت نوش ایدیم . راحت ایدرم یارین
کیدرم . سیری سیران جام استر ولا کین
وجودم علتلو . وارسم بله ذوق ایدوب
اکلنم . اعتماد ایتمزن باش قادین جمله احوالی
بیلور . کیفیتی ائدن سؤال ایله ، اعتماد
ایدرسن . یعنی جزیره سنده اولانلرک دفترینی
کاغذلر ارهنده بولدم . حالانقدار محبوس
واردر اسم و رسملر بله مخلندن دفترینی اخراج
ایدوب کوندره سن . »

کرتک تلخیصلرک ، کرتک خط هایونلرک هیچ
برنده تاریخ یوق . بعضلرینی ، حاجک اولدولری
وقایع طولانیسیله ، آکلامق قابل . مثلا ، شو
خطهایونک یساروغه معاهده سنی متعاقب ، ابراهیم
پاشا صدارتک ایلمک سنه لرنده یازیلدیغنی آکلامق
قابل ایسه ده ، هاتکی تاریخده اولدیغنی قتل
صورتده کسدیرمک ممکن دکدر :

« سنکه وزیرم . افلاق یوده لغنی ینه
تلخیصک موجبجه مقرر ایلیه سن . بغداد
یوده سنک کاغذنی کوردم . تحقیق ایسه
کم دکدر . بقالم اطرافدن خبرلر کلسون .
مسقو ایلیجیسی غالبا بوتک ایچون کلک
کرکدر . نه عجب اکلندی . شمدیلن خبری
کله جک قدر اولدی . قریتمک کوزندن اویرم .
ان سالا الله بتارک و تعالی یالیده وسائر یلردن
جمله من چوق ذوق صفا ایدرز . همان ریم
جمله منی دشمن شردن حفظ خراست
ایله امین یامعین . »

احمد ثالث هان هر فرصنده وزیر اعظمله
بیاض اوزرینه خط هایونلر یازار ، بعضلرنده
راحتسز لغندن ، بعضلرنده بوی مشغله لرندن بحث
ایدردی . بوده ، هیچ شبهه سز ، دامادی ابراهیم
پاشایه بوتون موجودنیاه مربوط اولدوغنه علامندی .
ابراهیم پاشادن اول ، ینه کندی سلطنتی هنکمنده ،
اون اوچ وزیر اعظم کشدی ؛ سلطان احمد ثالث
بولرک هیچ برینه قارشی ، ابراهیم پاشایه اولدیغنی
درجه ده ، صمیمی داور انامشدی .

ابراهیم پاشانک تلخیصلرنده اک اهمیتسز شیلری
بیله سلطان احمد ثالث یازمق معتسادیدی . ایکن
طرف ده کویانلخیصلرله ، خط هایونلرله یکدیگرینه
اولان اعتدالینی قولنديرمه یه چالیشیور لردی .
ابراهیم پاشا ، یساروغجه صلحندن دوندکدن صوکرا ،
بر تلخیصنده شویله دیور :

« بوکون یالیده فرانجه ایلیجی سیاه کورشدیم .
اوبله بر اعلامه سزا حوادم یوقدر دیو جواب
ایدر . مسقو نتیجه احوالرینه دائر مذاکره
آچدم . مسقولونک نتیجه ایله عداوتلرنده قطعلا
بر درلو اشتباه قالدی ، حالانقدر اک اوغلی
بجده در ، زوجنی آلوب له دیارینم کلدیجه
طرفدن طابورلری ایله عسکرلری جنک
ایده جگری هنوز معلوم دکدر . لکن ایکی سنک
دخی مرادلری له دیارینی کندولری طرفنه آلتق
ایچوندر . لهنده اولان ایلیجیمزدن قریباً کاغذلر
کلک مأمولندهم . کلدیکه هر نه خبر وار یسه
صحی اوزره افاده ایدرم دیو جواب ایدو . سعادتلو
غفتو سلطان ائندم محمدله تعالی عاقبت اوزره
اولوب مبارک رکاب هایون ملوکانه کره یوزلر
سورلور . ایکی مزدخی سعادتلو عتباتلو والله مکرمه من
قادین ائندمک دامن دولتلرین بوس ایدره ز .
کوجوک محمد قولکر دخی جمده وسبعانه بر مقدار
عاقبت اوزره در . بوکون کوندوز بر ساعت قدر
اوبومشور . حالانچیکلری بر طرفدن دولقه در .
حضرت باری تعالی عز و شانیه باعث نظام عالم اولان
وجود هایون شاهانه لرین کمال عاقبت اوزره
سلطنت خسرو ایلر نده ثابت ودائم ایدوب سایه
هایونک زده جمله منی دور ایلیه آمین بحرمت
سید المرسلین . »

تلخیصده کی کوجوک محمد ، ابراهیم پاشانک
اولکی زوجه سنندن اولان اوغلیدر ، بالآخره
وزارت قدر چیقمشدر . بحث ایسدیگی چیچک
خسته لی ، اودورده ، مهم بر خسته لغدی .
۱۱۲۶ ده بوخسته لغه سلطان احمد ثالث ده
طوتولقدی . بونکله برابر خسته لغک آشیمی ده
ایلمک دفعه تورکیده بولوندی . ابراهیم پاشانک
صدارتی هنکمنده استانبوله کمان اتکاتره سقیرینک
زوجه سی لهدی مونته کو دیورکه :

« بوخسته لغه دائر سزه برشی نقل ایدم . سزده
مطلقا بوراده بولونتی ایسترسکز . بزده یک عمومی
وظائفانه اولان چیچک خسته لی بومککنده کشف ایدیلن
آشیلانیه سایه سنده اهمیتسز برشی . بر چوق قوجه قاریلر
وارکه ، صنعتلری صرف بو عمیاتی یایق . آشی
ایچون اک موافق زمان ، صولک ییار یاشلانغی ،
بو یوک صیجاقلر کچکدن صوکرا . او زمان عائله
رئیسلری عائله لری ایچنده چیچک خسته لغته طو .
تولش کیمسه اولوب اولدیغنی بر برینه صور یوزلور .
بر قاق عائله طوبلایوزلور ، عیددلری اون بش
اون آلتی به چیقنجه ، بو قوجه قاریلردن برنی
چاغیر بیوزلور ، اوده بر جویر قابوخی طولوسی ،
اک مکمل چندن ، چیچک خسته لغک آشیمی
کتر بیور . هانکی دامارک آچیلماستی ایسته .
دکترینی صور یوزو . آلدینی جوابه کوره بو یوک
بر ایکنه ایله او داماری آچیور ، طیرمق قدر
بیله صبری دیویلیور . ایکنه سنک اوچی آلا .
بیله یکی قدر آلتی بی بورایه قویور . صوکرا
یازانی باغلیور ، اوزرینه بر جویر قابوخی
پایشد بر بیور ، عین عملیه درت بش
داماره دهسا یابیلور . روملر علی العموم بری
آلتلرنده ، برر دانه قوللرنده ، برده کوسلرنده
اولم اهنده ، حاج تلخیص ، یالیه بر ماه اعتقاد اتشد .

سلطنت خسروانیرنده ثابت و دامت ایدوب سایه
هایونکرده جمله مری دور ایلیه امین بحرمت
سیدالمرسلین .

تلخیصده کی کوچوک محمد ، ابراهیم باشانک
اولی زوجہ سندن اولان اوغلبدر ، بالآخره
وزارتہ قدر چیقمشدر . بحث ایشدیکی چیچک
خسته لی ، اودورده ، مهم بر خسته لندی .
۱۱۲۱ ده بوخسته لفه سلطان احمد ثالث ده
طوتونشدی . بونکله برابر خسته لک آشیمی ده
الک دفعه تورکیه ده بولوندی . ابراهیم باشانک
صدارتی هنگامنده استانبوله کان انکاره سفیریک
زوجہ می لہدی مونتہ کو دیورگہ :

« بوخسته لفه دائر سزہ برشی نقل ایدہم . سزده
مطلقا بورادہ بولونق ایسترسکز . بزده بک محوی
وظلمانہ اولان چیچک خسته لی بوملکنده کشف ایدیلن
آشیلانہ سایہ سنده اہمیتسز برشی . برچوق قوجہ قاریار
وارگہ ، صنعتلی صرف بو عملاتی یایق . آشی
ایچون الک موافق زمان ، صوک ہیار باشلانچی ،
بویوک سیجاقلر کچکدن سوکرا . او زمان عائله
رئیسلی عائله لی ایندہ چیچک خسته لفه طو .
تویش کیسہ اولوب اولادینی بربرینہ صورویورلرہ
بر قاق عائله طوبلانویورلر ، عسدرلی اون بش
اون آتی بہ چیچتہ ، بو قوجہ قاریلردن برنی
جاشیریورلر ، اودہ بر جویر قابوئی طولوسی ،
الک مکمل جنسدن ، چیچک خسته لفنک آشیمی
کتیریور . ہانکی دامارک آچیلماستی ایستہ .
دکترنی صورویور . آلدینی جوابہ کورہ بویوان
بر ایکنہ ایلہ او داماری آچور ، طہریق قدر
بیہ صیرتی دوویورلر . ایکنہ سنک اوبی آلا .
بیہ ایکی قدر آتی بی بوریہ قویور . سوکرا
یاری باغلیور ، اوزرینہ بر جویر قابوئی
پاپشدریور ، عین عملیہ درت بش
دامارہ دہا پایلیور . روملر علی العموم بری
آلرندہ ، بر دانہ قولرندہ ، برده کوکسلرندہ
اوبی اوزرہ ، حاج تقلیدی یایدیرماہ اعتقاد ایشلر .
فقط بو عملیہ نیک نتیجہ می فنا . یازہ لوک برلوی
غائب اولیور . بونک ایچون مثلا باجانی وقول کی
وجودک قابلی برلرندہ ک دامارلر انتخاب ایدیلیور .
آشیلانان چوققلر سکیز کون قدر اویشاویورلر ،
برشی اولیورلر . نادراً اوچ کون پاناقده یاشورلر .
بوزلرندہ یکری اوتوز سیویلیجہ چیقاریورلر ،
بوسویولچہ لر مطلقا چیقیور . سکیز کون سوکرا
ہیچ خسته اولماشہ دونیورلر » .

سلطان احمد ثالثک تلخیص اوزرینہ یازدینی
خط هایون شودر :

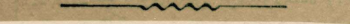
« ان شاللہ تعالی بو بازار ابرتمی کونی سعادت
ایلہ سرایہ تشریف ایدرسز . جدید اوطلر
کورلدکدہ بوم جدید رزق جدید مضمونی
اوزرہ بر قاق کون حظ اولتور . ہوالر آچلدخی
کچی نہ یالیہ عزیمت سوداسی حرکت ایدر .
اولزمان یکی یالیہ مراد اولور ایسہ نقل ایدرسز .
خزینہ کتخداسی خزینہ تمام آلدی . سانی
غایت سارق اولوب آچقدن آلدینی شیلری
الندن الدق . سائرہ موجب عبرت اولمق
ایچون نفی اولتورمی ، نہ ایدہم . شرعاً دخی
جزاسی لازم . معلومک اولدقده عرض
ایلیہ سن . قزیمک دیدہ سن بوس ایدرم . والدہ .
لری دخی ایکیکیزک خاطرک سسوال ایدوب
سلام دعائر ایدرلر . محمد بکہ سلام ایدرم .
اوغلولم سلیمان ، بکک دیدہ سن بوس ایدر .
سلام دعائر ایدرلر . حقہ امانت اولہلر » .
سلطان احمد ثالث یالیردن ،

چوق حظ ایدردی . ہارہ ایوب تیلرلی ،
سعد آباد ساحلرلی ارغوانلر ، سنبلر وچیکلرہ
سوسنہ مکہ باشلار باشلاناز ، کندلی تبرلی

پاشا صدارتنک الیک سنہ لندہ یازدیدی کلامق
قابل ایسہ دہ ، ہانکی تاریخدہ اولدینی قطعی
صورندہ کسدرمک ممکن دکلدہر :

« سنکہ وزرم . افلاق ویودہ لغنی بنہ
تلخیصک موجبتہ مقرر ایلیہ سن . بغداد
ویودہ سنک کاغذنی کوردم . تحقیق ایسہ
کم دکلدہر . بقالم اطرافدن خبرلر کلسون .
مستقو ایلیجیسی غالباً بونک ایچون کلک
کرکدر . نہ عجیب اکلندی . شمدیدن خبری
کلہجک قدر اولدی . قزیمک کوزندن اوپرہ
ان شاللہ بتارکہ و تعالی یالیدہ وسائر برلردن
جملہ من چوق ذوق صفا ایدرز . ہان رہم
جملہ مری دشمن شردن حفظ خراسمت
ایلیہ امین یامعین » .

احمد ثالث ہان ہر فرستدہ وزیر اعظمہ
بیاض اوزرینہ خط هایونلر یازار ، بعضلرندہ
راحتسزلقندن ، بعضلرندہ بوی مشغلہ لردن بحث
ایدردی . بودہ ، ہیچ شہہ سز ، دامادی ابراهیم
پاشاہ بوتون موجودیتلہ مربوط اولدوغنہ علامندی .
ابراہیم پاشادن اول ، نہ کندی سلطنتی هنگامندہ ،
اون اوچ وزیر اعظم کلشدی ؛ سلطان احمد ثالث
بولرک ہیچ برینہ قارشی ، ابراهیم پاشاہ اولدینی
درجہ دہ ، صیچی داورا نامشدی .

تاریخ
مصنف لری

تورکیه ده ماجار ملتجیاری

محرری :
اصغر رفیعی

(لورد پلهرستونک خاطر اتسه کوره)

ماجارلر ، سلطان عبدالحمید دور ساسطنی اواسطنده تورکیه یه التجا ایشاردی . سببی ، ویا نه اختلال ، بو اختلالی متعاقب ماجارلرک عصبانی ، آوستریانک روسیه بی امداده چاغیر مایی ، ماجارلرک آوستریا و روسیه اردولرینه قارشئ مغلوب اولمالریدی .

تورکیه نك ملتجی ماجارلری حایه ایله مایی ، اوزمان سیاست عالنده مهم برحادثه تشکیل ایتدی . انکاتره ، ماجارلری آوستریا یه قارشئ عصبیانلرند ه قتل بولدی ؛ بناءً علیه روسیه و آوستریا یه قارشئ ماجارلری حایه ایله چکی آشکاردی . ملتجی ماجارلر ، (ویدین) ده اوطوریویورلردی . روسیه ایله آوستریا باب عالی دن مشترک برطابده بولوندی لر ، ملتجی ماجارلرک تسلیمی ایسته دیلر . سلطان عبدالحمید ماجارلری غالب لرک انتقام حرصلرینی تسلیم اتمه بی انسابت و مسافر پرورلک قانونه مغایر بولدی . روسیه و آوستریا یه قارشئ کمال متانته قارشئ طوردی . بوتک اوزرینه روسیه و آوستریا ایلجیلری باب عالی ه سیاسی مناسبتلرینی بوسوتون کسیدیلر . اوزمان ، آوروباده باب عالی بی التزام ایدن بردولت واردی ؛ اوده ، انکاتره ایدی . لورد پلهرستون دیبورکه :

« بن اوبله ظن ایدیورم که ، ایکی اعیراطوراقی مغیرلری طرفدن وقوع بولان بوتشیت ، کوزداغئ ویرمک ایچون بر اویوندر ؛ شاید موقیتله نتیجه له . نه مه چک اولورسه - که شمندی به قدرده حال اونئ کوسته ریویور - اوزمان ، دولتلری طرفندن یا التزام ایدلیه چک ، ویا کری آلینا جقدر . فقط بوت نتیجه بی الله اتمک ایچون بکانه چاره ، انکاتره ایله فرانسه نك پادشاه صمیمانه وعز مکارانه یاردیمده بولونمالری و روسیه ایله آوستریا دولتارینه ، ایجابنده تورکی مدافعه ایله چک دستلر بولوندیغنی ده کوسته لیدر . بوتک ایچون ده ، ایلمک اوکجه ویا نه ایله یته رسبورغده دوستانه ، فقط عز پرورانه وصایا یه بولونقی ، پادشاه کد ایدندن ایسته نیلن شیئی ایفایه بر مجبوریتی بولونادیغنی و طرفندن بر مجبوریتی بولونادیغنی چهنله ده بوحرکنی شرف و حیثیتنه مغایر اولاراق یا یایمه چغنی آکلایغنی لازمدر . ثانیاً ، کرک استانبولی حالاً ویا آتی بر تعرضدن وقایه اتمک و کرک بوغاز ایچنده بولونارک کندیسنه معنوی بر استناد تشکیل اتمک اوزره پادشاه طرفندن دعوت اولونور اولونماز حاضر بولونقی ایچون مشترک دوناتالری نك چاناق قلعه ده بولونمالری امر ایتلیدر . بن قطعاً امنم که ، آلمانیانک ، اوستریانک و شمالی ایتالیا نك شو کونکی وضعیتده ، آوستریا ایله روسیه ، بویله بر مسئله ایچون انکاتره ، فرانسه و تورکیه ایله بوزوشق تهلکه سنی کوزه آلدیراماز . »

اوسره ده روسیه نك لوندره سفیری ده بومستلینی بذا کره ایچون خارجیه نظرلرته مراجعت ایتدی . اوزون اوزون مذاکره لرده بولوندی . فرانسه ایله انکاتره نك ساکن اولماسنی ، چارک تورکیه استقلالنه دوقوناجق بر نته بده بولونما یه چغنی ، فقط پادشاهی بالکنز قورقوتقئ فکرنده اولدیغنی سوبله دی . لورد پلهرستونده بوکا مقابل ، روسیه ایله آوستریانک پادشاهدن بالکنز تأمینات ایسته ملری کافی اولدیغنی ، ملتجیلرک تورکیه نك اریج طرفارینه کورتولم سنی ، بزه سی اولانارک صا . لیوبرلرک ایستر فرانسه ده ، ایستر انکاتره ده یا شامالریجی توصیه ایتدی . فقط بومستله ده هیچ برشی یا ماق انکاتره ایچون غیر قابل اولدیغنی ، چه نیکه بوک ده لنتک بوشکا . وضعیتده کندیسنه

فازانایله چک ؛ آوستریا بوحریده ایتالیا ن ایا لئلری ده غالب اید ه چک ؛ حال بوکه بورلره عقلمزجه سنه بر اهمیت ده و بر بیور . فقط بورلری هیچ محافظه ایدمه یه چک . شرقده نه فازانا بیله چکنه کلنجه ، اوراسنی بیله مم ؛ فقط بو استقامتده هیچ بر صورتله توسع ایدمه یه چک .

رجا ایدهرم ، آوستریا حکومتی اقتاع ایچون نه ممکنسه یا بیکز ، شو ماجارلرک شاید چاره لری وارسه تورکیه دن چیقمالرینه ویا اوراده ساکنانه قالمالرینه مساعده ایتسینلر . ماجار رؤسای بالطبع اورویانک سائر قسملرنده قالیابلرلر ؛ فقط اصل ملتجیلر کتله سی تورکیه داخلنده برلشهرک اوراده فائده لی بر جمعیت وجوده کتیره بیبلرلر .

بو ائشاده فرانسه ده انکاتره نك تکلیفی قبول ایتدی . ایکی دولتک مشترکاً تورکیه بی التزام اتملری چار چاقق تأثیرینی کوستردی . آوستریا حکومتی ماجار ملتجیلر نك تسلیمنده اصرار ایتدیکی کبی ، روسیه ده آوستریانک مسلکتی تعقیب ایتدی . لورد پلهرستون ، اوسره ده ، روسیه نك لوندره سفیر یله ده کوروشدی . سفیر ، انکلیز دوناتالری نك هانکی صورلرده دولاشاجغنی صوردی . لورد پلهرستون شو جوابی و بردی :

« آلدقلری امر اوزرینه بر سفید صورلنده ، وظیفه لری ده ایکی کیشی (ایکی روس مأموری) طرفندن شدتلی بر صورتده تهدید ایدیلن پادشاهک موقعتی تحکم و مدافعه دن عبارتدر . دوناتالری نك شرق صولرینه کوندلر سنک ، پادشاه ایچون ، طبق قورقویه اوغرامش بر قادینک برونته لتمان روحی شیشه سی طوتقدن فرق بو قدر . انکاتره نك تورکیه بی التزام ایدیشی آوروباده بویوک بر ممنونیت اویاندیردی . فقط انکلیز و فرانسیز دوناتالری نك چاناق قلعه ده بولونماسی ، ۱۸۴۱ لوندره معاهده سنه مغایر عد ایدلدی . لورد پلهرستون بومستله حقدده شو مطا ه ده بولوندی :

« بز تورکیه صلح حالنده بولوندیغنی بر صره ده اجنبی حرب کیلریشک کرک چاناق قلعه ، کرک قره دکن بوغازلرنده بولونماسنی منع ایدن تومز ۱۸۴۲ چاناق قلعه معاهده سنی طایبوزز . فقط بو معاهده ، هیچ خاطر ه کلنه بن آتی بر حرب تهلکه سنه معروض بولوندیغنی بر صره ده نورکاره یاردیم ایدله سنه مانع دکلدنر . چونکه هر ایکی حکومت اعیراطوریه نظر ایتلیدر که ، (شستورمه ر) له (نیتوف) باب عالی به ، تک بر ماجار ملتجیلر نك قاجاسنه باب عالی مساعده اید ه چک اولورسه ، بو مساعده نك آوستریا و روسیه طرفندن بر اعلان حرب تاقق ایدیله چکنی سوبله مشاردر . »

موفقی تحکم و مدافعه دن عباردر ، پادشاه ایچون ، شرق صولرینه کوندرله سنک ، پادشاه ایچون ، طبق قورقوبه اوغرامش بر قادینک برونه لقمان روحی شیشه سی طوفندن فرقی یوقدر . انکاتره نك تورکیه بی التزام ایدیشی آوروپاده بو یوک بر ممنونیت اویندیردی . فقط انکایز و فرانسز دونانالری نك چاتاق قلمده بولونامی ، ۱۸۴۱ لوندره معاهده سنه مغایر عد ایدلی . لورد پلهرستون بومستله حقدده شو مطاعه ده بولوندی :

« بز تورکیه صالح حالنده بولوندی بر صرده اجنئی حرب کیمیلر نك کرک چاتاق قلمه ، کرک قره دکن بوغاز لرنده بولونامسی منع ایدن تموز ۱۸۴۲ چاتاق قلمه معاهده سنی طایوروز . فقط بو معاهده ، هیچ خاطره کله یین آبی بر حرب تهلکه سنه معروض بولوندی بر صرده تورکاره یاردم ایدله سنه مانع دکدر . چونکه هر ایکی حکومت امپراطوریه نیتلر ایتله لیدرک ، (شستورمه) له (نیتوف) باب عالی به نك بر ماجار ملت سنک قاچاسنه باب عالی مساعده ایدله جک اولورسه ، بو مساعده نك آوستریا و روسیه طرفندن بر اعلان حرب تاق ایدله چکنی سوبله مشاردر . »

کوسته ربیوز - اوزمان ، دولناری طرفندن یا التزام ایدله جک ، ویا کری آلینا جقدر . فقط بونتیجه بی اله اتمک ایچون بکانه چاره ، انکاتره ایدله فرانسه نك پادشاه صمیمانه وعزمکارانه یاردمده بولوناری و روسیه ایدله آوستریا دونانارینه ، اجابینده تورکی مدافعه ایدله جک دوستلر بولوندیغی ده کوسترملیدر . بونک ایچون ده ، ایلک اوکجه ویا نه ایدله پته رسبورغده دوستانه ، فقط عمر میروانه و صایاده بولونقی ، پادشاه کندی سندن ایسته تیلن شیشی ایقابه بر مجبوریتی بولوناناری و طرفندن بر مجبوریت بولوناناری چهلته ده بوحرکتی شرف و حیثیتنه مغایر اولارق یا یامیه جغنی آکلاتقی لازمدر . ثانیاً ، کرک استانبولی حالاً ویا آبی بر تعرضدن وقایه اتمک و کرک بوغاز ایچنده بولوناری کندیسنه معنوی بر استناد تشکیل اتمک اوزره پادشاه طرفندن دعوت اولونور اولوناز حاضر بولونقی ایچون مشترک دونانالری نك چاتاق قلمه ده بولوناری امر ایتله لیدر . بن قطعاً امینم که ، آلمانیا نك ، لهستانک و شمالی استالیانک شو کونکی وضعیتنده ، آوستریا ایدله روسیه ، بویله بر مسئله ایچون انکاتره ، فرانسه و تورکیه ایدله بوزوشقی تهلکه سنی کوزه آلدبراماز . »

اوصرده روسیه نك لوندره سفیری ده بومستله بی یذا کره ایچون خارجه نظارتنه مراجعت ایتدی . اوزون اوزون مذاکره لرده بولوندی . فرانسه ایدله انکاتره نك ساکن اولماسنی ، چارک تورکیه استقلالنه دو قوناجق بر تشبیه بولونمایه جغنی ، فقط پادشاهی یالکنز قورقونقی فکرته اولدیغنی سوبله دی . لورد پلهرستون ده بوکا مقابل ، روسیه ایدله آوستریا نك پادشاهدن یالکنز تأمینات ایسته ملاری کافی اولدیغنی ، ملتجیلرک تورکیه نك ایچ طرفلرینه کونورله سنی ، پاره سی اولانلرک صا - لیوریلرک ایتر فرانسه ده ، ایتر انکاتره ده یاشامالری تویبه ایتدی . فقط بو مسئله ده هیچ برشی یا یامق انکاتره ایچون غیر قابل اولدیغنی ، چونکه تورک دولتک بومشکل وضعیتده کندیسنه یاردم ایتسه ایچون انکایز لره رسماً مراجعت ایتش بولوندیغنی سوبله دی . بوندن باشقه ، سلطان عبدالجیدک معاهدات ایتله ده بو ملتجیلری تسلیمه مجبور اولاناری آکلاتدی .

لورد پلهرستونک تورکیه بی التزام سیاستی رفقلمی ده قبول ایتدیلر . قایینه نك مقرراتی انکاتره نك یارس واستانبول سفیرلرینه ده یازیلدی . مقررات ، لورد پلهرستونک ایلک فکری ایدی . . بالخاصه استانبول سفیریه کوندردیکی مکتوبده لورد پلهرستون سوبله یازیوردی :

« عثمانی سفیر نك ، حکومتمدن آلدیغی امر اوزرینه ، مادی و معنوی یاردمده بولونامش ایچون واقع اولان طلبنه قارشى مثبت بر جواب ویرمه یه قایینه بوکون قرار ویردی . بناء علیه خط حرکتی مشترکاً تعقب ایدله مک ایچون فرانسه حکومته ده مخبره به کیریشه چکیز . فرانسه نك بزمله مشترکاً حرکت ایدله چکنه قناعت وارد . . . تورکاره آکلات که ، بومکتوب عمرمانه در ، و کندیلرینه جسارت ویرمک ایچیندر ، بناء علیه قطعی نوطه بی آسازدن اول بونکله بو بوره نوب هان نشر ایدوبورمه سینلر . »

لورد پلهرستون ، انکاتره نك تورکیه به یاردم ایدله چکنی قطعی بر صورتده آوستریا ده آکلاتدی . ویا نه سفیرینه یازدیغی مکتوبده سوبله دییوردی : « شواتنده تورکیه بی ، خصملری کملر اولورسه اولسون ، التزام ایتله قرار ویردک . آوستریا حکومتک ضلاله ، جننه ، مختصانه بر شدنه قایلارق عنعنوی سیاستدن بوسبوتون باشقه بر استقامته آتیامش اولدیغنی کورمک جدأ الیدر . آوستریا نك هر شیدن زیاده یا یاجنی برشی وارسه ، اوده روسیه به قارشى تورکیه بی مدافعه ایدله مکدر . ایشته (شوارچنبرغ) ، ضعفلمی فنا بوله سوق اتمک حرصه قایلارقی تورکیه بی تدبیل اتمک و چارک آیاقلری آلتنه سوروکلمک ایچون روسیه حکومته بوله شیبوز . آوستریا ، انکاتره و فرانسه طرفندن یاردم کوزه جک اولان تورکیه به قارشى یا یاجنی بر حربدن

تاریخ
تورکیده ماجار ملتجیلری
نومری : احمد رفیق

(لورد پله رستونك خاطر اته كوره)

دینکدر . اوسترایک همجوارلیق مناسباتی نقطه نظرندن ایسته یه چکی شی ، - که هر معاهده ده ده طلب ایدیله چک بودر - ماجار ملتجیلرینک تورکیده چیقاریلماسی اوله بیلیر ؛ بوقسه هسنکده تورکیده موقوفا محافظه سنی طلب ایتک غیر معقول بر طلب اولدنی کی ، شاید تورکیده بوکا موافقت ایدیله چک اولورسه ، بوحال آوروپا افکار عمومی سنی نظرندن اوسترایکی تذلایل ایدر ، وبونی هیچ بر منفعت ده تلافی ایتدیره من .

ویانه شفرینه بر قاچ کون سوکرا یازدنی بر مکتوبده ده شومطالعه ده بولوندی .

« روس ملتجیلری حقتده اوسترایک طلبی معنا سز و پادشاهک حذمت واستقلائی جریحه دار ایدمک ماهیتده در . فی الحقیقه قوموشونک سیاسی مجرمارینه غاردیسنانلی ایتک ، وینه بوقوموشونک خاطر ایچون جلاد محافظانی وظیفه سنی کورمک مستقل بر حکمدارک حیثیتی ایله غیر قابل تأییدر .

اوسترایا حکومتی بالخاصه (قوشوت) دن قور قیور دی . تورکیده ک ماجار ملتجیلری اورویا کیده چک اولورسه ، اونلرک اوسترایا مطالبی حقتده یا یا چقاری پروپاگاندا لری دوشونوبوردی . لورد پله رستون بوقاده اهمیت و برمه دی ؛

« قوشوت) دن قورقونماسی نه قدر معنا سز ، نه قدر لزوم سز ! قوشوت فرانسه ویا انکاتر ده اوطور رسه اوسترایا نه فالق ایدیلیر ؛ انکاتر ده ایتجی یارم دوزینه قدر ضایقارک قهرمانی اولور ، آئی آیدن بری بعضی برلده سویلته نطقلر نونعدن نطقلر ایراد ایدیلیر ؛ بر آرز سوکرا اوده اونودولور کییدر . حال بوک تورکیده سیاسی بر موقوف اولارلی قالاچ اولورسه ، بر چوقی کیمسه لرک نظر نده بر مظلوم ماهیتی اکتساب ایدمک کی ، هر کسکده علاقه دار اولماسنی موجب اولور » .

بومذا کره لر ایکی سته سوردی . تورکیده قوشوتی صالحی و برمه دی . اوسترایک تبهیدی سلطان عبدالحییدی ترده دوشوردی . ماجار ملتجیلری موقوف صفتیله (کوتاهی) به کوندیلدی . فقط آمر شاده ، انکاتر ده بو مسئله نی اهمیتله تعقیب ایتدیلر ، نهایت لورد پله رستون ، ماجارلرک سربست بر اقبال لری ایچون تورکیده نزدیک طوغرون طوغروب تیشباتده بولوندی . استانبول سفیرنه یازدنی مکتوبده شو سطر لر واردی :

« فی الحقیقه پادشاه له و ماجار ملتجیلرینی ایدن وقورشوندن قورتاردی ، فقط ماجارلری ده موقویتک بطلی ، فقط ظالمانه غذا بلریه دوجار ایدمک اوسترایک بندیمی برینه قوبدی .

پادشاهی ، ناظر لر ده التزام ایتدی که اوتا . نیورم . بو ناظر لره حرمانه ، فقط کال قطعته دییه بیلیر سکر که ، بوسورتله حرکتده دوام ایدمک اولور لرسه ، اونلره یاردم ایچون ، ذکل دوناتا ، حتی . هیچ بر زمان اوافق بر قاق بیله کوندیمز ، کوندیمه بز . اونلرک پرنس شوار چنبه رغه غاردیسنانلی وظیفه سنی ایفا ایله دکاری کوردی که ، کچن سنه کی صمیمیتیز در حال نفرت واستکراره مبدل اولایلیر » .

لورد پله رستونک مکتوبی باب عالیده سریع بر تأییر اجرا ایتدی . مکتوب شباطه یازلدی . ایولنده بوون ماجار ملتجیلری سربست بر اقبال دی .

لورد پله رستونده فکر تعقیب فوق العاده ایدی . باشلادنی بر تیشقی هیچ بر زمان یارم بر اقا زدی . خصوصیه متفعلری اوغورینه هیچ بر تهلکه نی ده کوزه آلدیمرق ایسته مزی . انکاتر نه ک تورکیده التزام ایتمه سنی روسیه نی ده ، اوسترایا نی ده بر دیره طور دیردی . روسیه نیک لوندره سفیری لورد پله رستونله کوروشندی . بو مسئله یه لزومندن فضله اهمیت و برلدیکنی ، حال بوک مسئله حد ذاته سیاسی بر ماهیتده اولیوب بر ضابطه مسئله سندن عبارت اولدنی سویله دی . روسیه ایله اوسترایا ، انکاتر نه ک تورکیده التزام ایتمه سنی اوزرینه ، خط حرکتلرینی در حال دکیشدر مشلر ، باب عالی به شواوچ تکلیفده بولونشوردی :

۱. لهلرک تورک طوغرانندن چیقاریلماسی ؛
۲. اسلامیتی قبول ایدن لهلرک (دیار بکر) ه نقل ؛
۳. انکلیز و فرانسیز تابعیتنه کین روس تبعه سنک بو سببدن طولانی تورکیاده اصلی تا . بیعتلریه کوره معامله کورمکدن استثنای ایدیله مارینک اجنبی حکومتلر بالخاصه انکاتر و فرانسه جه تأمین ایدله سنی باب عالی تک تعهد ایلمه سنی .

لورد پله رستونک فکر نیجه ، برنجی شرطی ، یالذات سلطان عبدالمجید تکلیف ایتدی . ایکنجی شرط ، مسئله نیک صورت موقده حلی نقطه نظرندن او درجه اعتراضی موجب اولما ییچ بر ماهیتده ایدی . اوچنجی شرطه کلنجه ، بونک قبولی بر آرز مشکاجه ایدی . بر اجنبی انکاتر ده ، انکلیز تابعیتنه کین بر ماهیت کسب ایدر ، بو ماهیت اوکا بر انکلیز تبعه سنک حقوتی قازاندیرر . وبونی ده قانونا اکتساب ایدر . انکلیز حکومتی ایسه قانونک کندیسنه بخش ایتدیکی حمایه حقی سلب ایدم . انکلیز تابعیتنه کین بر روس ، روسیه ده انکلیز حقوندن استفاده ایدمه چک ، سوکرا ، باشق مملکتلرک هر هانکی سنده اولورسه اولسون بو حقوق محافظه ایدمک . بو ، سلاجدن زیاده ، سیاستله حل ایدیله چک بر مسئله در .

لورد پله رستون بومطالعه سنی ، استانبول سفیرنه عینا یازدی و تورک لر حقتده شومطالعه نی ده علاوه ایتدی :

« تورک حکومتی شوقی تامیله آکلامالی ، و پادشاهک تختی کیش وصاعلام بر اساس اوزرنده تحکم ایدم بیلیمک ایچون باب عالی خریستیان تبعه سنک ممنونیت سز لکنه سبب اولایله چک سببلرک از اله سنی هیچ وقت غائب ایتک سزین تأمین ایلمه لیدر . »
لورد پله رستون بوسطرلری یازدنی صره ده فرانسیز دوناتلرینک ، اقتصادی و مالی سببلردن طولانی کندی صولرینه دونه سنی ایسته دیر . لورد پله رستون بو مسئله نی استانبول سفیرینه یازدی . بونکله برابر ، انکلیز دوناتلرک تورک صولر نه قالماسنی موافق کوردی . مکتوبده :

« بزه کلنجه ، بز ، دوناتلرک چاناق قلعه ده بولونماسی آرزو ایدله دیک آیدن اعتبار (الماطه) به دونه سنی موافق کورورز . فقط پادشاهه معنوی بر استناد اولارلی فائده لی اولدنی مدخجه بولندنی نقطه ده قلمسی انجاب ایدر . باب عالی ایله ایکی سرای امپراطوری اساسی نقطه لر حقتده اوز لاشدیلرلی دقیقه ده ، دوناتا چکیله بیلیر ، فقط اساسی بر نقطه مشکوک قالدنی بو صورتله بزم پادشاهی بر اقدیمز حسن حاصل اولایله چکی دقیقه ده دوناتلی چکمک مناسب اولماز . »
دیوردی لورد پله رستون ، بو فکری بوتون سفیرله یازدی . بنا علیه انکلیز دوناتلرک چاناق قلعه دن اوزلاشماما سی تقرر ایتدی .

ایسه قانونک کندیسنه بخش ابتدیی حجابہ حق
سلب ایدہ من . انکایز تابعینہ کیرن بر روس ،
روسیدہ انکایز حقوندن استفادہ ایدہ میہ جک ،
صوکر ، باشق . ملک نرک هرمانکیسندہ اولورسه
اولسون بو حقوق محافظہ ایدہ جک . بو ، سلاجدن
زیادہ ، سیاستلہ حل ایدہ جک بر مسئله در .
لورد پالہ رستون بومطالعہ سنی ، استانبول
سفیرینہ عیناً یازدی وتورکایز حقندہ شومطالعہ بی دہ
علاوہ ایتدی :

« تورک حکومتی شونی تمامیلہ آکلامالی ،
و پادشاهک تختی کنیش وصاعلام بر اساس اوزرنده
تحکم ایدہ بیلک ایچون باب عالی خریستیان تبعہ سنک
مخونیت سز لکنہ سبب اولاییلہ جک سبیلرک ازالہ سنی
هیچ وقت غائب ایتمکسزین تأمین ایلمه لیدر . »
لورد پالہ رستون بوسطرلری یازدینی صرہ دہ
فرانسزلر دوناتالری نیک ، اقتصادی ومالی سبیلردن
طلولایی کندی صولرینہ دونہ سنی ایستہ دیلر . لورد
پالہ رستون بو مسئله بی استانبول سفیرینہ یازدی .
پونکایز برابر ، انکایز دوناتاسنک تورک صولرندہ
قلماسنی موافق کوردی . مکتوبندہ :

« بزہ کنجہ ، بز ، دوناتاسنک چاناق قلعه دہ
بولوناسی آرزو ایدہ دیکی آندن اعتباراً (ماملہ) یہ
دونہ سنی موافق کورورز . فقط پادشاهہ معنوی
بر استناد اولارق قائدہ لی اولدینی مدتیچہ بولندینی
نقطہ دہ قلماسی اجاب ایدر . باب عالی ایلمه ایکی
سرای ایمراطوری اساسلی نقطہ لر حقندہ اوز .
لاشدلری دقیقه دہ ، دوناتاسنک چکیلہ بیلیر ، فقط
اساسلی بر نقطہ مشکوک قالدینی وبو صورتلہ بز
پادشاهی بر اقدیمز حس حاصل اولاییلہ جکی
دقیقہ دہ دوناتاسنی چکمک مناسب اولاماز . »
دیپوردی لورد پالہ رستون ، بو فیکری بی بوتون
سفیرلرہ یازدی . بناء علیہ انکایز دوناتاسنک چاناق
قلعه دن اوز افلاشیاماسی تقرر ایتدی .

روسیدہ ایلمه آوستریا ، اصرار لرینسک بپہودہ
اولاجنی آکلادیلر . آوستریا ، بوسفر ، باب عالی
ایلمه بیکدن مذاکرانہ کیریشدی . ماجارلرک تور .
کیہ دن طیشاری صالیوریلہ سنہ مانع اولدی . اساساً
سلطان عبدالجید ، روسیدہ و آوستریا ایلمه مذاکرہ
دوام ایدرکن ، ماجار ملتجیلرینک تورکیہ دن کندیسنی
طرفندن تعین ایدہ جک بر مدت ظرفندہ طیشاری
بر اقلماماسنی ، و فقط بو خصوصہ ہیچ بر اجنی
حکومتک نفوذ و تأثیر بی قبول ایتمہ جکی تکلیف
ایلمه مشدی . آوستریا ایلمه ، پادشاهک بوتکلیفی
موافق کورومش ، ماجار ملتجیلرینک تورکیہ دہ
اسیر صفتیلہ طوبولالری ایلمی سورہ مشدی .
لورد پالہ رستون آوستریانک بوظلنہ قارشیدہ
پروتستو ایتدی . و یانہ سفیرینہ یازدینی مکتوبندہ
شومطالعہ دہ بولوندی :

« آوستریانک اعتراضلری غیر معقول اولدینی
کمی ، پادشاهک حیثیت واستقلالندہ مناقیدر .
سلطان ، آوستریا ایمراطورینک غاردیبائی دکلدر .
آوستریا ایمراطورینک سیاست تہلکلی کوردیکی
شخصلرک محافظہ سنی دہ در عہدہ ایدہ من . بر
حکمدارک اجنی بر حکومت مأمورلرینک نظارتی
آلندہ غاردیبانلق وظیفہ سنی ایفا ایلمہ سی ، وبو
اجنی حکومت نظارت وظیفہ سنی بو تاجدار
غاردیباندن رفع ایلمیچہ قدر بو وظیفہ نک دوام
ایلمہ سی شایان تفرندر . بکیش معاهده سی
موجبچہ آوستریا حکومتی پادشاهہ بویلمہ بر خدیت
تکلیف ایدہ من ، قومشوق وظائفی ایلمه بونی کایاً
منع ایدر . پادشاهک یاباجنی بر شی وارسہ ،
اودہ ، ملکتنک ، قومشو حکومتلرک سکوتی
اخلال ایدہ جک بر آنتریقہ دسیسہ اوجامی حالنہ کلہ سنہ
مانع اولقندن عبارتندر اگر کندیلرینہ بخش ایدیلن
مہماننوازی سیاسی بر مقصدلہ سؤ استعمال ایلمک
مظنون اجنی تبعہ سنی پادشاه کندی ممالکندن
خارج ایدرسہ ، بوجبوریت تمامیلہ ایفا ایدلش

برچونکی کیسہ لرک نظرندہ برمطلوم ماہیتنی کتساب
ایدہ جکی کمی ، هرکسک دہ علاقہ دار اولماسنی
موجب اولور .
بومذاکرہ لری ایکی سنہ سوردی . تورکیہ قوشوق
صالیوریلہ دی . آوستریانک تہدیدنی سلطان
عبدالحمیدنی تردده دوشوردی . ماجار ملتجیلری
موقوف صفتیلہ (کوتاہیہ) یہ کوندیلدی . فقط
آمر بقادہ ، انکایز دہ بو مسئله بی اہمیتلہ تعقیب
ایتدیلمہ ، نہایت لورد پالہ رستون ، ماجارلرک سریش
بر اقلمالری ایچون تورکیہ نزدندہ طوغرودن
طوغرویہ تشبثاندہ بولوندی . استانبول سفیرینہ
یازدینی مکتوبندہ شو سطرلر واردی :

« فی الحقیقہ پادشاه لہ و ماجار ملتجیلرینی
ایلمدن وقورشوندن قوزتاردی ، فقط ماجارلری دہ
موقوفیتک بطی ، فقط ظالمانہ عدالرینہ دوچار
ایدہ لک آوستریانک بندہ سی برینہ قویدی .
پادشاهی ، ناظرلری دہ التزام ایتدیلمہ اوتام
نیورم . بو ناظرلرہ محرمانہ ، فقط کمال قطعیتلہ
دیلمہ بیلیرسکیزکہ ، بوضورتلہ حرکتندہ دوام ایدہ جک
اولورلرسہ ، اولرہ یاردم ایچون ، دکل دوناتاسنک ،
حتی . ہیچ بر زمان اوفاق بر قایق بیلہ کوندیرمیز ،
کوندیرمہ میز . اولرک برنس شوار چنبرغہ
غاردیبانلق وظیفہ سنی ایفا ایلمہ دکلری کوردیکہ ،
کچن سنہ کی صمیمیتن در حال نفرت واستکراہہ
مبدل اولاییلیر . »

لورد پالہ رستونک مکتوبنی باب عالی دہ سریع
بر تأثیر اجرا ایتدی . مکتوب شباطندہ یازدی .
ایلولدندہ بوتون ماجار ملتجیلری سریش بر اقلیلدی .

بودین والیاری و ماجارلسانی

عنانی والیارک - ماجارچه مکتوبلری - عنانی و ماجار مناسباتک

صیریحی - عنانی تاریخچه کی و شیقلر

بودین والیاری هم مقتدر سردان هم امور سیاسی به والف برز دیلموات ایلی . مکتوبلریک اکثری حربی متعلقدر . بومکتوبلرده کرویلورکه بودین والیاری وقت حضرتده بیله دائمی برجنیک وجدال ایچیده وقت کیرمقدرد . مکتوبلر دن بعضاری بودین والیاریک نهمه لرلی فوئادیم ، بودین موسولیرلیک سیرینی تجارتی تأمین ایلمک ایچون قرانله ، مشاورلرینه غایت سمیانه ، ارقداشیمه یازدقلری عموادین عبارتدر .

۹۹۱ ده علی پاشا روم ایلی بیکار بکی نصب اولتیورده ، بودیندن مفارقتی ائشاندنه قراوردونله یازدیکی مکتوبیده شورولده اداره لسان ایلیبور : « سعادتلو بادشاهیزک بودین پاشالغی باشقده برپاشابه بودیع ایدرک قوللری بلطفه تعالی روم ایلی بیکار بکیسی نصب بووردقلری ذات حصمتاهلرینه تلخیخ ایلرز . ایشته دوت بیله لیورکه اوراده بووینده ، ذات حصمتاهلرینک لوموشی بولتیوروز . بمدنت طرفنده سعادتلو بادشاهوز ایله ذات حصمتاهلری بیئنده داتا صلح وصالحی محافظه به غیرت ایلمک . ذات حصمتاهلرینک ده خیرخواهلقی وحب همجواریدن باشقده بریمی کورمیک . بوئدن طولای چوق تکفر ایدر و آتیاده ذات حصمتاهلری ختنده انکشیس حیسانی برورده ایلرز . علی پاشا بومکتوبینده خلقی سان پاشایی ماجار فرانک صمیمیتنه شورولده نودیع ایلیبورده : « خلیفزه یغاده چوق ای بر ذامدر ، ذات حصمتاهلری اولتکهده مناسبات حصمته همجواری محافظه ایدرسه کن ای اولور . »

باشی دفترادقلدن بودین والیکنه کوندین باشی فرهادیس پاشا [] ده آرشیدوق ائزنده آتیده کی مکتوبی یازیبور : « فه دیوارلی قیر برتورک ، اختیارک زماننده تک براغی قائلش ، اوزوالی ایدده خبثت عسکرک بری یاقالوپ پالوتا حسابنه کورتوروش . چوقی اون باشقده ، هیچ برقتاقی ده یاغیش . کجه کوندوز آغلاپور . بناء علیله ذات اسبابلاری حسیله اختیار پذیرنه آغیاریق و دوستانه زنده حرمت ایلمک چوقی بیچاره یاکنه لسم ایلیکن . ذات اسبابلاریندن خیرلی برخیز بکلیوروز . »

بودین پاشالریک شه لری محافظه ایچون حسن شفقتله مالی مکتوبلری موجود اولدیکی کبی بسا . لشکراکته قضیلترلیحتوا ایندن مکتوبلری ده واردن : ۹۷۴ ده سلطان سلیمان ثانوی سبک کوزلی فتح ایلمک زمام ، بودین والیسی مصطفی پاشا ، قنغی بک فداکارانه مدافعه ایمن نوت زیرینی میثاقک کلهسی ماجار قرانله کوندومصدی . مصطفی پاشالک بوجرکتی بو آنه ندر بوون مؤرخلرجه تفصیح اولتیورده . حال بوکه اخیراً بیچقان مکتوبلر ایچنده بوکا ایله برابر کوندین برمکتوب ظهور ایچمدرک ، هینا برجه سی روحیه آتیدو : « ذات حصمتاهلرینه شرفی زیرینی ختنده و محاربه ده ناسل حرکت ایتمیکنه دائر معلومات ویرمک ایسته دم ؛ چونکه کندنیسی بکا بکی ایی قومولوق ایچمده ؛ ضیاعتدن بوکون بیله فوق الاداه متالم . بوئتری ایسات ایچون ، متوفانک کلهسی برصدنی اوردینه صابیلایهری ذات حصمتاهلرینه کوندوریموم . جسدهنی قائل احترام ایله کومدیردم ؛ چونکه بوبله شعیب بر سردارک جسمانی طعمه غراب ایتمک یازقدیر . »

بو مکتوب کوستریورکه ، بودین والیاری خصم لری قارشی بیله مردانه حیاسیت ایسه لکن کری طور میوردلری . بناء علیه ماضیده کی حقیقتلرک ازلایجه وضوحه اکسیلیسماسی ، عنانی تاریخی شایه دار کوسرتن قضالریک برطرف ایلمسی ایچون بو و شیقلرک مؤرخلر سن طرفندن ده تدقیق و ماخذ اغذا ایلمسی ایجاب ایدر . و یانه خزیه اوراننده عنانی تاریخی تهر برمدک بوکی و شیقلر موجود اولدیکی کبی دیوان ایچون فیوداننده ، طوب قالی سرانیدن چیوارلان یهیلرجه بریشاق اوراق ایدرسنده شرف میلیزی تئور ایده چک ، عنانی تورکلرینک سیاسیتمه ، اداره دولتنده بک ماهرانه حرکت ایتمکلی کوسرتیرجک ، عنانی مؤسسه لرینک اصلی و ماهیتی اورتایه قویاچق بک چوق و نائق و معلومات واردد . اگر یازلاق ماضیره سر بوط اولادق ، میجل عتته لر تزه صادق قالارک ، استیلابه آناجمز اوغیر تزه عرفولک طبیایه و ماضیده کی مؤسسه لر تزه استنادا آثار کی تصردن بری آورویاده بک مهم بر وظیفه ایفا ایدن عنانی تورکلرینک تاریخی شرف میلیزه متاسب برمسورنده یازاجق ایسه ک ، بو و شیقلرک منتظما لری ، تاریخیزک بوموقو متیقلر مستقلاً تدوین ایضا ایدر .

احمد رفیق

سلطان سلیمان ثانوی (بودین) ی اشغال بئدکن سوکرا ماجارستان اوج کسمه آیرلمدی . بری شهاده ، کوسرترا ایله ازل ایدرسنده اورنه ماجار ، فیکری بودین ایلی ، دیکری ده ازل ولایتی ایلی . بودین ، اوغورون طوشوی به عنانی ایدرسنده ، عنانی والیلر و بکا بیکلر واسطه سیله اداره اولورده . بو ایالت تمام بریحی نصر عنانی ایدرسنده قالی . بو ایدارنهک ماهیتی ختنده شهاده . صحرایان ازل ، تاریخنده کوندین ایلمک حصمتاهلرک علینده ایلی ، اخیراً ماجار مؤرخلرین انکسار طاقانک کوشیانی هتبارک ماجارستانه ، درجه انسایت برورنه براداره تأسیسی ایتمکلی رتاق ایله ایسات ایده چک برماهینده در . طاقت و یانه خزیه اورانی تدقیق ایتمکلی سرده بودینه کن عنانی پاشالریک ماجارچه غایرتی آتده ایلی . بر غایرتدن آکسیلیورک ، اوزمانه دیر آم و لایح برصورتده تصور ایلمک عنانی ایدرسه ایق مات بیئنده دوستانه و صمیمانه بر رابطه تأسیس ایلمشدی . ماجار متدیق عنانی اطرافنده خصوصی برصورتده انکشاف ایچمدر . بو و شیقلر دن اوزمانه قدر جان غیر معلوم برچوق عنانی سردارلریک ، بودین والیاریک ، قیزی و طیبه و زاده پاشایان عنانی رجالک اسبابی ، تورک بیهاریک حیاتی بوکون وضوحه اکسیلیور . قیاسی و بو مکتوبلرده بعض بودین والیاریک اسیرلی کوریلورک ، بواز شمدی به قدر معلوم والیلر ایدرسنده ، ازلایجه هامه لریک بودین والیاری اسبابی ایدرسنده غیر بروردور . مثلا اسکندر پاشا و قره اوغس پاشا کی . بو پاشالریک کلهسی ماجارلری سیله ایله اوزندن زاده عالمانه برصورتده افاده ایلمیورده ، اوزمانلر ماجارستانده پاشایان تورکلر ، ماجار دشمنلرک لاری ؛ ماجارله قارشی دوست و صافی صفتیه طاور ایلمیورده .

بودین ۹۴۸ دن ۱۰۹۴ تاریخه قدر بو پاشالر طرفندن اداره ایلمشدی . بو سیدین بودین پاشالریک و بکا بیکلریک ماجارچه یازدقلری مکتوبلر فوق الامده بر ایمیق حائزدر . بومکتوبلر بلغاصه سنابل تاریخی ایچون غایت قیمنار و ثاقم مده دردم . مکتوبلرک بریمی (بودین) حاصره سی ائشاندنه یاغش ایچنده برچوقلری مهمل ایلمیور طرفندن حفظ اولتمشدر . اوزمانلر بودین بکا بیکلری اورنه ماجار بیکری ، آرشیدوقلر ، قراغ ، ماجار ایدروسی سردارلریله دایما ماجارچه غایرتانه بولورولدی . ایوم و یانه مؤسسه لریک بولان مکتوبلر ۹۴۸ دن ۱۰۲۰ تاریخه قدر بیک متجاوز مکتوبین عبارتدر . پاشالره ازل طرفندن کوندین ۱۲۰۰ قدر مکتوب دها وارددک ، بومکتوبلرک لک هملری وسی کلهسی تورکجه ترجه ایتمک بریلرک طبع اولوق ایضا ایدر .

بودین پاشالریک یازدقلری مکتوبلرده چاپ دقت بریمی واسطه و اوغه بو مکتوبلرک غایت تزه بر ماجارچه ایله یازایان اولالریدر . مکتوبلر ماجار قون اقامده میسک درسال نظر دقتی جلب ایچش و ماجار تاریخ و مدتیق نقطه نظریندن بکا زاده پاشایان هیت اولان بو مکتوبلرک غایت طبعنه پاشا شمدرد . شمدی به قدر انتشار ایلمک جلده ۹۶۱ دن ۹۹۸ تاریخه قدر بودین والیاریک یازدقلری مکتوبلر ایله کندلریسه کوندین مکتوبلر دن عبارت اولوق اوزده ۵۰۰ مکتوبدر .

بودین والیاری ایلمک اون ایکی سسته طرفنده ماجارستانده غایرتی لایحه یازلردی . فقط ماجارستانه تامیله برکشمکن سوکرا ماجارچه یازایله پاشا ملقدور . حق و یانه ده کی رجال دولت کندلریه لایحه ریای نامه مکتوب یازدقلری زمان بودی و دی ایلمر ، مکتوبلرک ماجارچه یازایلمسی اوزو ایلمرلری . بناء علیه بکدی کیریک منقشه بی و زافه پاشایان بو ایکی مات بیئنده غیر اختیاری بر رابطه حاصل اولشدی . خصوصیه بودین پاشالریک مکتوبلری اسکی ماجارچه تک محافظه سه خدمت ایچش و او زمانکی ایلمک دهاسنی احتوا ایتمکده بو یعنی اولوق حسیله ماجار ادبیاتی ایچون ده بویوک بریمت و ایمیق حائزدر .

اوئتی صحر جریده بودینه تعیین اولان والیلر هب عنانز رجانه ایلی . سوئولکی مصطفی پاشالر ، علی پاشالر ، ستان پاشالر دورک لک بنام آیرکنددی . اخیراً نشر اولان جلدده مصطفی و علی و ستان پاشالردن ص بریزک یوزی متجاوز مکتوبلری مندرچدر . بو مکتوبلر دن عنانی والیاریک طبع و ماهیتی بک کوزل اکسیلیور . بو والیلرک کلهسی ده آوستریایه قارشی دولتری بک جدی و لک و افانقه تنبیل ایلملر ، عنانی وطنک تأمینی محافظه ایچون چالیشملردو .

تاریخ
محمدرضا

خبرنامه بارباروس

مهری
امیردین

[ماقبل ۹۰۹۱ نمره ده]
 حاضر لفظی کوردی . برنجی فرانسوا دن بول
 یاره وارزاق آلدی . بارباروسه ویریلن یاره
 سکر بوز بیسک نه گو ایدی . معما فیه دها برای
 قدر فرانسوز سورلنده قالدی . بو مدت ظرفنده
 فرانسوز ساحل لرینی مدافعه ایتدی کی دشمنی
 توفیق واسپانیول اردو لرینک ایتالیا یه کیمه لرینه ده
 مانعت ایتدی . بارباروس (دبل فرانش) دن
 آیرلدی . ۳ حزیرانده (آلب) آطه سنه کلدی .
 ۱۱ حزیرانده (ملامون) شهرینی ضبط ایتدی .
 ۱۷ حزیرانده (قوغلیو) ششاونسی آلدی .
 ۲۵ حزیرانده (پوچول) ارکلر نده جیبانه بنو
 دوربان (ناپولی) کورفرینه قاچیردی .
 تموز بدایتده (لیباری) آطه لرینی فوشاتدی ،
 ۱۹ تموزده اهالی تسلیم اولدی . تموز اورته لرینه
 دوشرو (ره جیو) اوکلرینه کلدی . بو ظفر لره
 بولنده شاهد اولدی . فقط اونک مقصدی ،
 بارباروس دن اول استانبوله کیدوب سلیمان قانونی یه
 معروضاتده بولونمقدی ؛ بارباروس له برابر کیدرسه ،
 قیودان دریا نك وقعاتی اولدی کی آکلانه جغندن
 قورقوردی .
 بولن ، قیشه قدر مملکتنه دوته یه مجبور
 اولدی ایچین برآن اول کندیلینک استانبوله کیمه سنه
 مساعده ایتمه سنی بارباروس دن رجا ایتدی . بارباروس
 بولنک رجا سنی موافق کوردی . بولن ۱۶ تموزده
 بارباروس دن آیرلادی . ۱۰ آغستوسده استانبوله
 کلدی . برنجی فرانسوا نك مخالفتندن و مجتهدن
 بحث ایدرک قانونی سلطان سلیمان نظر نده قانلک
 فضیلتلری یوکلتمه یه چالیشدی . سلیمان قانونی
 برنجی فرانسوا یه ثابت مخالفتکارانه مکتوب لر یازدی .
 بارباروسه صرف ایدیلن مینالی قیودان دریا نك
 عودتندن سر کره تسویه ایدجکی آکلتمدی .
 معما فیه سلیمان قانونی ایله برنجی فرانسوا بینده
 صمیمی برضالعت تأسیسی ایچین بولنک صرف
 ایتدی انکار پوشه کیتدی . بولنک پارسه عود .
 تنده فرانسوا دشمن لر له اوزلاشمش ، (قره بی
 معاهده سی) فی عقد ایتشدی (۱۸ ایلول ۱۵۴۴ م ،
 ۹۴۸ ده) .
 فرانسوا نك بوجرکتی ، بارباروس ک عودتندن
 سوکرا ، تورکلر نده بک زیاده جان لرینی صیه شدی .
 پوون تورکلر بارباروس دوناتامی کی مدعش
 برفوتدن استفاده ایدرک خصمی بریشان ایتک
 فرصتی قاچیردقلری ایچین فرانسوز لره حیرت ایدیبو .
 ولردی . ننه کیم برسنه سوکرا (۹۴۹) ده لست ویتی ،
 فرانسوز لر ایچین شارل که نه شوشو سطر لر یازیوردی ؛
 « تورکک کندیلرینه بولادانی دوناتادن
 بارباروسک اتملر لردن ، طویر افرینی مدافعه سندن
 طولانی اولر آرقی اسکی اعتبار لرینی غائب ایتلر درر .
 خصوصیه صاحب عقد ایتدکن سوکره ، بولنه
 کوزل بر ازدو ایله کندیلرینی مدافعه ایتنه ک بولنی
 بیلمه دکارندن طولانی اولنری تقییح ایدیبورلر .
 فرانسوا واقعا کندیلرینک و سلیمان قانونینک دشمنی
 ایله مصالحه عقد ایتشدی ؛ فقط شارل کله
 یوزوشمه سیزین سلیمان قانونی ایله ده مناسباتی
 محافظه یه موقی اولمشدر .

بارباروسک فرانسه یه ایتدیگی خدمت بک
 پویوکدی . برنجی فرانسوا نك ترددی و ایکی یوزلو
 میاستی اولماسه بیدی ، بارباروس شارل کفی
 دها زیاده مضر رابده کلدی . بوسباتی تورک لک ده
 هانی انضام ساندی . فقط قطنی بر مو قیبت احراز
 ایدیه بیلک ایچین فضله بر قوته احتیاج واردی بارباروسک
 مقصدی (طولون) ی اس الحركات ایدرک ایتالیا
 و اسپانیا ساحل لرینی تاراج ایله مکدی . بوسبات
 برنجی فرانسوا نك خوشنه کیتیبوردی . فرانسوا
 تورک یازدی موقی بر واسطه تلق ایدیبوردی .
 اونک نظر نده ا ک مقدس غایه ، خرسیتانلق علل نده کی
 نظردی محافظه ایدی . بو سیدین بارباروسک
 از روسنه عاشق ایتدی . بارباروس ده (تونس)
 ساحل لرینی اورمق ایچین فرانسوا نك وعدی خلافتده
 طوار ایتدی کورونجه فنا حالده قیزدی . بولن
 (طولون) دن برنجی فرانسوا یه یازدی بر مکتوبده
 دیورک : « کندیلنه وعدیکز موجبنه نه سببه
 بیق یازدم ایدمه چک کیزی و ذات خشمنا لرینک
 شمدی یه قدر باندقلری مدعش مصارقی آکلتم . »
 فی الحقیقه بولن ، برنجی فرانسوا نك امتناعی
 بارباروسه صراحه آکلتمدی . بارباروس ،
 برنجی فرانسوا دن کوربدی بو معامله دن دلگیر
 اولدی . کری یه جاغیر لاسی ایچین دیوان جاویه
 ایکی دفعه یازدی ، فقط عبرتله لر ی بولنه قرائت
 آدلری طرفدن صافلانلیدی . حتی سلیمان
 قانونین مساعده کله چک اولورسه کندیلرینک
 حرکتنه قرار وردی . بولن (طولون) دن شو
 سطر لر ی یازیوردی : « ساها لر ایلا فلان دیلر ، اوچ
 دفعه اقامتگاهه کادیلر ، کندیلرینک استانبولدن
 پورایه قدر کله لرینه بن سبب اولدینمی ،
 علوه لرینک و برل سنی اسم ایتکلکیمی ، آرقی
 اوزاقلری ده قانداغی ایچین باشقه سورنله عجزت
 ایدمه میبه چکلرینی باغیرا باغیرا آکلاندیلر . »
 حتی اوصرده بارباروس ده او درجه قیزه شدی که ،
 بولنی جیس ایتمه بیله قانلمشدی .
 فقط بولن ، بارباروسک حدتی یانیشدیردی .
 نهایت بارباروسک حرکت ایتمه سی ایچین سلیمان
 قانونین بر حکم کلدی . احنالکله بارباروسک
 حرکتی فرانسوا ده تصویب ایدیبوردی .
 چونکه شارل کله سکرتیجی هاتری به قارش
 موقیبت قازانمش اولدی کی ، خزینه سی ده یاربا .
 روسک دوناتامی بسا مه یه کافی کلدی . خصوصیه
 اسلام لک (طولون) ده برل سله لرینی موافق
 کورمیوردی . حتی یوکا ایلک اول و ندیکیلر
 اعتراض ایتلر دی .
 نهایت بارباروسک حرکتنه قرار ویریلدی .
 بولنده استانبوله برلکده کیده چک ، وقعاتی
 سلیمان قانونی به عرض ایده کلدی . بارباروس
 بولنک ده برابر کله سنی موافق کوردی . بولن ،
 بارباروس ایترا طورانی اراضی سنی تاراج ایچین
 قرائت تعیین ایتدی بولن کیمه یه راضی ایتدی .
 قرائت مقصدی ناپولی ، سبیلیا ، قالا پرو ساردینای
 تحریب ایتدیرمکدی .
 بارباروس نهایتده حرکت ایچین (طولون) ده

تاریخ
مبذری

سلیمانه قانونی و منطقی

محرری :
احمد رفیق

سلیمان قانونیک متفکرینہ قارشى حرکاتی غایت نامہ وسکارا ایدی . بوکا مقابل ، متفکریندن کوردیکی ده امانتندن باشقه برشی دکلمدی . (بودین) تورکلر آئینسه کچدیکی تاریخندن اعتباراً نجه چاساری فردیناند مشکی بروضعیتده قالمشدی . تورکلر یالکیز (بودین) له قناعت ایتمه چکلردی ؛ ماجارستانک قالان قسملرینده فتح ایده چکلردی . حتی « آلمان دیاری » بیله تورک تہذیبینده معروضدی . بوسیدین ، فردیناند تورک تہذیبکسنه قارشى بوتون قوتلرین طولیلامایه قرار ووردی ؛ (بودین) ی کرى آلتی ایچین اردولر سوق ایلدی . فقط تورک سسطوتنه قارشى هیچ بروت قارشى طورامادی . سلیمان قانونی ، فردیناندک بومذیوانه حرکتیله عادتاً استوزا ایدیور ، (ناک داروا) یسقیوسسنه کوردیکی برنامہ هایونده فردیناندک (بودین) ی آتی فکریله واقع اولان حرکتک « اغواى شیطاین » ایله اوله یعنی یازدیوردی . فقط سلیمان زمان فردیناندک بوحرکتنه دایانامادی ، « دریالر کوتورمن » بر اردو ایله ماجارستانى استیلا ایده چکلکی علان ایتمدی . بارباروس خیرالین باشا آتی دکره دوغرو حرکت ایتمیکی ائشاده (۲۹۷۷ نیشان) اوده ماجارستانه متوجهاً بوله چقیدی . ۲۲ تموزده (بودین) کلمدی ، ۱۰ آغستوسده (غران ، استرغون) ی ، (قاتا) بی ، ۴ ایلولده (نه هر وار) ی آلدی ، فردیناند سسطوتی کوسترمک ایچین بو قدرله اکفا ایتمدی ، مظفر اردوسیلہ « آستانه سعادت » . عودت بووردی . برسنه سوکرا (خطوان) ایله (ویشفراد) ده تورکلر آئینہ کیمجه ، فردیناند تورکلر طرفندن اوغرا ایچنی تہذیبکی آکلادی . ماجارستانک قالان پارچہ لرین اولسون قورتارمق ایچین تورکلرله مشارکه عقیدتہ قرار ووردی .

فردیناند ، تورکلرک کندیسیلہ دوغرودن دوغروبہ مذاکره تنزل ایتمه چکلرین بیلوردی . بناء علیه متارکہی تأمین ایچین برمتوسطه احتیاج واردی . خرسیتیان قرار ایچنده بو توسط وظیفه سنی آتیق قانونیک دوستی و منطقی فرانسه قرار برنجی فرانسوا ایفا ایده بیلیردی .

فرانسواک تورکلر علیبنده کندیلرینہ یاردم ایتمک مجبوریتنده بولونوغنی آکلانه چقیدی . شارل کهن ، سلیمان قانونیله برنجی فرانسوا کره سنده مخالفت و اتفاق بوزمایه بوسفر تمامیله عزم ایتمشدی . وهلت وینی تموزده (۱۹۹۹) وندیکه کلمدی . مون لوفله بولوشدی . ۲۸ تموزده هر ایکسی ده (راغوزه دوروونیک) کلمدیله اوصره ده نجه چاساری فردیناندک ایلیچسی دوقتور سیقو استانبولده ایدی . ایکی ایلیچی بونی آتیق (قلبه) به کلمکلری زمان خبر آلابیلدیلر . فی الحقیقه ، دوقتور سیقو استانبولہ کلش ، اوراده فرانسه ایلیچسی دارامونک کوروشمه بیله لزوم کورمه دن وزیرا ایله مذاکره باشلامشدی .

مون لوق ایلول بدایتنده (۱۵۴۵) استانبولہ کلمدیکی زمان ، اولامتارک ، بعده صلح ایچین مذاکره بولوناجنی سوسیلہ دی . مون لوق بوسورتله حرکت مجبوردی . فرانسواک شارل کهنه اتفاق سلیمان قانونی فیصد برمشدی . بواتفاق تورکلر علیبنه ایدی .

مون لوق دیبورک : « مواصلتمزدن اول تمام اوج کون سفیردکل ، عادتاً اسیرمه امله بی کوردک ، وحسن صورتده قبول ایبله دک » .

مون لوقک روایتنه کوره وزیر اعظم رسم پاشا کندینہ شوستملرده ده بولونمش :

— قرال ، بادشاهدن زیادہ چاسارک منفعتی التزامده مسارعت کوستردی . حال بوکه قرال دوستلرینہ خبر و برمه دن ناصلکه ایمبراطورله کندی منفعته معاهده عقد ایتمیسه ، بادشاهده کندی منافعه اوتوق اوزره بومعاهده فی هر زمان عقد ایده بیلیر .

اوزمان مون لوق ده ، کندی روایتنه کوره ، قرالک صلح تکلیفندن مقصدی ، « متفق من طرف الله نائل اولاجنی فوز و نصرتدن راحت راحت استفاده ایلمه سنی تأمین » دن عبارت بولوندیغنی سولش . صلح سایه سنده تور کینک اقتصادی ترقیاتی تأمین اولوناجنی ؛ عین زمانده فرانسه قرالکده خرسیتیانر وبالخاصه آلمان پروتستانلر اوزرندک نفوذیک آرناجنی ، کندیسینک تورکلرله اتفاق ایتمی بوزندن بونفوذک الیوم آزلش بولوندیغنی آکلتمش . صلحک شارل کهن ایچین مضر اولاجنی ، شارل کهنک آلمانلری تورکلرله حرب ایده چک دیه قاندریغنی ، صلح عقد ایبله چک اولورسه ، شارل کهنک بولردن یاره آلامیجنی کچی ، اوزرلرندک نفوذیک ده ضایع اولاجنی آکلتمش و بواوسطه ایله سلیمان قانونی فی مصالحه عقیدتہ راضی ایتمش .

رمال واضراج ایملین خالیبرک کورموی

مالیه نظارتک شهرمنه ادخال ایملین هر بر خالیدن معین مقدار داخلنده رسم آلتیاسی حقدن ک قراری اوزری خالی تجاری مقام صدارته ومالیه به صراحت ایدرک بو قرارله ایشلرینک سکنه دار اولدیغندن شکایت ایلمه مشلردی . چونکه استانبولہ ادخال ایملین خالیبرک جوگی بوراده ساتیلما بوب بورده ک صنعتکارلر طرفندن ایشلرینور وخازجه کوندریلور .

مالیه نظارتی شکایاتی دیکلمش ومعقول کوره رک شهره ادخال ایملین خالیبردن آتی آی طرفنده رسم آلتیامسی وخالیبرک آتی کئی نهایتنده استانبولین چیقارلما دینی تقدیرده رسمه تابع طوتولماسی تشییب ایلمه مشدر . بوقرار حکومتجه موافق کورولش ایسه ده بعض مخالف طرفندن

ایدی . بر طرفدن سلیمان قانونیه اتفاق ایغش ،
دیگر طرفدن سلیمان قانونیه قارشی حرکت ایتک
وزره شارل کله (قره بی) معاهده سنی عقد
ایله مشدی . مع مابیه فرانسوا ، شارل کله عقد
ایتدیکی معاهده به ده قلباً صادق دکلدی . بومعاهده به
رعایت ایتدیکی تقدیرده ، فرانسه نك شرقده کی
نفوذی کلیاً ضایع اولاجقدی . بو سببدن ،
فرانسوا ، بر معتاد ، ایکی یوزلو سیاستی تعقیب
ایتدی . شمدی ، هم (قره بی) معاهده سینه
صادق کورونه چک ، هم ده تورکله مناسباتی
اخلال ایتیه چکدی . خصوصیه فرانسوا ،
سلیمان قانونی نزدنده کی موقعی برقات دها
صافلاملاشد بر مابیه محتاجدی . چونکه تعقیب
ایتدیکی ایکی یوزلو سیاستی تورکله آکلامشردی .
(قره بی) معاهده سنی اونلرکده معلوملری
اولمشدی . حتی ، امیراطورک استانبول ایلیجیسی
و هلت و یوقنک زاپرینه باقلمیسه ، فرانسواک
آستانه سعادنده مقیم ایلیجیسی دارامون مشکل
وضعیته قالمش ، دارامونک اعدام ایدیله چکنه
دائر شایعه لر بیه دوران ایتیه باشلامشدی . بوخبر
فرانسوا بی تلاشه دوشورمش ، « بو یوک تورکله
دوستتانی ادا نه ایتدیرمک » چاره لرینی آراق
ایچین قرالک سر اینده اوزون اوزون مذاکره لر
جریان ایله مشدی . هدادوغومی ، فردینانده ،
فرانسواده ، شارل کله ده باب عالی نزدنده فرانسولر
طرفندن وقوع بولاجق بر توسطه محتاجلردی .
بوتشبت ، ابلک اوکجه ، امیراطور طرفندن واقع
اولدی . فرانسوا ، موافقت ایتدی ، بو وظیفه بی
ایضا ایچین پولهنی استانبوله کوندردی . پولهنک
وظیفه سی سلیمان قانونیک فکرینی آکلامق ،
شارل کن طرفندن کوندریله چک صرخصک قبول
اولونوب اولونایاجقنی استمزاج ایله مکدی .
فی الحقیقه ، برنجی فرانسواک تشدی موفقیله
تیجه لیمک ایچین احوالده مساعددی . سلیمان قانونی
ایران سفرینه حاضر لانیوردی . سفری حسن صورتله
ختمه ایردیرمک ایچین آوروپا ایله صلح ایتک
لازمدی . بو سببدن سلیمان قانونی ، فرانسواک
ایلیجیسنه قارشی فضله ممانعت کوسترمه دی . پولهن
فرانسویه دوندی ، پادشاهک موافقتی خیر
ویردی . فرانسوا ایله شارل کن استانبوله کیده چک
صرخصاری انتخاب ایتدیلمز ؛ برنجی فرانسوا
طرفندن مون لوق ، شارل کن طرفندن ده
و هلت و یوق تعین اولندی . و هلت و یوق
تورکیه به کیرمک ایچین ویریه چک مساعده نامه بی
(و ندیک) ده آلاجدی . باب عالی ابلک دفعه
اولق اوزره ، شارل کله نك ایلیجیسنه تورکیه به
آیاق باصق مساعده سنی وریوردی .
شارل کن ، ایلیجیسی و هلت و یوقه ایکی درلو
تعلیبات ویرمشدی : بری علی ، اوپری کیزلی .
علی تعلیاته کوره و هلت و یوق ، کرک شارل کن ،
کرک مقدس امیراطورلق ، کرک پایا نامه ممکن
اولوغی قدر اوزون بر مشارکه عقد ایله چک
و بومتارکه امیراطورلق شرف و حیثیته موافق ،
معتدل و ناموسکارانه برطرزده اولاجقدی . کیزلی
تعلیاته کوره ده ، و هلت و یوق فرانسوا ایلیجیسنک
حرکاتی دائماً ترصد ایله چک ، قرالندن نه امر
آلدیغنی ونه مقصدله حرکت ایتدیکنی کشفه چاییشا .
چقدی . شارل کن ، مون لوقک برنجی فرانسوا دن
کیزلی تعلیبات آلدیغنه قائلدی . شاید موق لوق
متارکله نك عقیده مانع اولاجق تشبیرده بولونه چق
اولورسه ، اوزمان تورکله بومتارکله تکلیف
ایدن فرانسوا اولدوغنی و تورکله آوستریالیلر
پیننده حرب دوام ایتدیکی تقدیرده برنجی

آلمانلری تورکله حرب ایله چک دیه قاندردیغنی ،
صلح عقد ایدیله چک اولورسه ، شارل کله نك
بونلردن یاره آلامیجی کبی ، اوزرلنده کی
نفوذینکده ضایع اولاجقنی آکلامش و بو واسطه
ایله سلیمان قانونی مصالحه عقیده راضی ایغش .

در حال واضع ابراهیم خالیدرک کورورکی

مالیه نظارتک شهر حزمه ادخال ایدیلن هر بر
خالیدن معین مقدار داخلنده رسم آلتیاسی
حقدن کی قراری اوزرینه خالی تجاری مقام صدراته
ومالیه مراجعت ایدرک بو قرارله ایشلرینک
سکته دار اولدیغندن شکایت ایله مشلردی .
چونکه استانبوله ادخال ایدیلن خالیدرک جوغی
بوراده صاتیلمایوب بوراده کی صنعتکارلر طرفندن
ایشله نیور و خارجه کوندریلور .

مالیه نظارتی شکایاتی دیکلمش و معقول
کورورک شهره ادخال ایدیلن خالیدرک آتی آی
نظر فنده رسم آلتیامامسی و خالیدرک آتی آی نهایتده
استانبولدن چیقاریلما دینی تقدیرده رسمه تابع
طوتولماسی تسلیب ایله مشدر . بو قرار حکومته
موافق کورولش ایسه ده بعض محافل طرفندن
قبول ایدیله دیکندن تطبیق مشکلاته معروض
قالمقده در . مالیه نظارتی بوخصوصی تأمین ایچون
تشبثانده بولومقده در .

فرانسه ایله ایلك تجارت معاهده سی عقد اولوندقدن سوكراده فرانسوا الاآن تردد ایچنده ایدی . کاه سلیان قانونی به دوست کورونیور ، کاه خلیفه مسلمینه قارشی پایا ووندیکلموله اتفاق ایدیوردی . فقط زمان ، اوکا تورک دوستلغناک قیمتی کوستردی . فرانسوا ، خصمی شارل کئی تهنید ایچین ، سلیان قانونیدن قوتلی بر دونانما کوندرمه سی احترام ایتدی . سلطان سلیان بو استرحامه شو صورتله مقابله ایدیوردی :

« ایلیکیز پولن کاسترحای اوزرینه کندوسته هر درلو اسباب ولوازمیه دونمای مهابت انمای تودیع ایلم . قیودان درپام خیرالیدینه ده تعلیماتی دیکلمه سی و دشمنلریکی تدمیر خصوصنده تشبانه بولونامی ایچین امر ویردم » . قانونی ، برنجی فرانسواک ایکی یوزلو سیاست تعقیب ایتدیکی بیلیردی . بوسیدن نامه هایونه ، مستهزایانه ، شو جلهری ده علاوه ایشدی : « خصمک سنی تکرار اغفال ایتمندن حذر قیله سن . خصمک کندوسته قارشی عزم وثبات ایله جریه دوام ایده جکیکی آکلما دقمه سنکله صلح عقدهینه راضی اولیه جقدیر » . قانونیک بونامه سی ۸۴۷ نپساننده یازلمشدر . فی الحقیقه « سعادت پادشاه » سوزینه صادق قالدی . دونانمای هایون ، قیودان درپا بارباروس خیرالیدین باشانک قومانداسنده اولدینی حالده ، (جناق قلعه) دن نپسانده جقدی . جموعی ۱۱۰ قیدین عبارتدی . (لهایت) ، (برندیزی) ، (مسجیلیا) پولنی طوتدی . سیاحت تمام اوچ آی سوردی . نهایت ایتالیا ساحلرینده کوروندی ، بارباروس اولا (زه جیو) به هجوم ایتدی . بو هجوملر هر کون توالی ایدردی . ۲۹ حز برانده (اوستی) اوکلرینه کلدی . زوما خلق دهشت ایچنده ایدی . برنجی فرانسواک آدمی پولن (روما) ده بولونیوردی . خلق شهردن قاچابه حاضر لانیوردی . فقط پولن ، خاق ده ، بابای ده تسکین ایش ، خلیفه انامک پایا راضیینه تجاویز ایلمه سی ایچین بارباروسه اساساً امر ویرمش اولدینی آکلانمشدی .

بارباروس ایتالیا ساحلرینی اوردقدن سوکره (نیس) سورلرینه کلدی . وظیفه سی نیس قلعه سیله شهرینی جبراً آلمدی . فقط (نیس) اوکلرینده چوق دورمادی . غریبه طوغرو حرکت ایتدی . (مارسیلیا) به کلدی . بوراده ، قرال نامه دوق دانکن طرفندن پارلاق برصورتده قارشیلاندى . مارسیلیا ده کی فرانسوز دونانمای ۵۰ کیدین مرکب و دوق قوماندامی آلتنده ایدی . اوئاده پولن ده مارسیلیا به کلدی . فقط بوراده ده هیچ اکلمه دی . سلیان قانونیک نامه هایوتی برنجی فرانسوا به کورتومک اوزره مارسیلیان حرکت ایتدی . بارباروس کندوسته اون بش کون مهات ویرمشدی .

قرال (مارول) ده ایدی . بارباروسک فرانسوز سورلرینه کلدیکنی خبر آلماز (مارسیلیا) ده پارلاق بر صورتده قارشیلانمسی ، شرفه ضیافتلر ویرله سنی امر ایشدی . یالکیز دونانما اسباب ولدانه سنک اکائی امر ایتمک عقلمه کلمه مشدی . پولن قراله بونی ده خاطر لاتدی . نهایت برنجی فرانسوا دونانماک لوازمنی تدارک ایتمک ، (نیس) ی محاصره ویا اسپانیا ساحلرینه تعرض ایلمه مک ایچین تدبیرلر اتخاذینه باشلادی .

بارباروس ه آغستوسده (ویل فرانش) اوکلرینه کلدی . پولن ، بورادن ، (نیس) اها ایسته برکاغد کوندردی ، برنجی فرانسواک حاکمیت و سلطنتی طایع لرینی تکلیف ایتدی . اهالی راضی اولمادی . بش کون سوکرا محاصره باشلادی . شهر تمام ایکی هفته متادیا طوبه طوتولدی . نهایت ۲۲ آغستوسده اهالی تسلیم اولدی ، فقط شهرک یاغما ایلمه سنی ایلك اول شرط قوشولدی . ایرته سی کون فرانسوزلر ، تورک دونانماسنک حماه سی آلتنده شهره کیرمه به مرفق اولدی .

خیرالیدین باشا (طولون) ده قالمی موافق کورمکه برابر ارزاق مسئله سنی ده تأکید ایتدی اونونامدی . بو مسئله بی حل ایچین (پولن) ی تکرار برنجی فرانسوا به کوندردی .

پولن کیندی وکادی . برنجی فرانسوا ارزاق مسئله سنی راضی اولمشدی ؛ فقط بارباروسک بالآخره بو ارزاق بدلی تمویه اعنه سی ایلك چهارده قراله یاردینده بولونامی ایسته بوردی . بوندن باشقه ، برنجی فرانسوا ، (تونس) ی فتح ایده چکی زمان ، بارباروسک یاردیم ایده چکی ده وعد ایدیوردی .

بارباروس بوتکلرله راضی اولدی . قیشین (طولون) ده اردوگاه کوردی . شهرده یالکیز او صاحباریله صنعتکارلر قلنشدی . بوتون اولر تورکار طرفندن اشغال اولونمشدی . او قیش (طولون) عاداتا بر تورک شهریدی . ۲۱ کانون ثانی ۱۵۴۳ تاریخیه (لیون) دن یازیلان بر مکتوبده شویله دینور :

« انسان (طولون) ی برکوردسه ، کندوستی استانولده ظن ایدر . هرکس ایشنده و تاجر شده . انضباط و عدالت ایسه خارق العاده » .

(طولون) ده کی تورکلر کومجودی ۳۰۰۰۰ دی . قرال ایچین تشرین اولدن نپسانه قدر بو اوتوز بیک کیندک ارزاقنی تأمین ایتمک کوچ برشی دکلدی . ویریه چک شی ده ، یکمادی . بالآخره ایدیلان حسابه کوره تورکاره ۱۵۴۳ تشرین اولندن ۱۵۴۴ تشرین اولنه قدر ویریلان یکمادک جموعی ۱۹۳،۴۰۰ کنتاله بالغ اولمشدی .

بوکا مقابل ، قرال بارباروسدن چوق فائده کوردی . تورکار قیشین راحت دورمه شلر اسپانیا ساحلرینه متادیا تجاویز ایشلر ، برچوق لیمانلر ضبط ایتدیکاری کبی ، لیمپراطورک فوتلرینی ده اشغال ایدرک (لانکدوق) . قور صارقاسمه مانع اولمشلردی . بوندن باشقه بارباروس دونانماسنک فرانسوز سورلرینده بولونامی جنوب ساحلرک مدافعه سنی ده تأمین ایشدی . بارباروس اوراده اولماسه یدی ، برنجی فرانسواک طوبراقرینه جنوب ساحلین امپراطور قطعانک تجاویز ایده . چکارینه ششبه یوقدی . (لیون) دن ۱۵۴۴ کانون ناپسنده یازیلان بر مکتوبده بو حقیقت تمامیه اعتراف اولونیور : « سزی تأمین ایدرم که بارباروسک (پروانس) ، (دوقینه) و بو مملکته ایتدیکی خدمت بک بو بوکدر . »

ایچ قلعه بی آتی ممکن دکلدی . تورک و فرانسوز

تاریخ
محمدری
نیمه بارباروس
محمدی
احمد رفیق

فرانسه ایله ایلک تجارت معاهده سی عقد اولوندقدن سوکراده فرانسوا الاقن تردد ایچنده ایدی . گاه ساپان قانونی به دوست کورونیور ، گاه خلیفه مسلمینه قارشی باپا ووندیکایلرله اتفاق ایدیوردی . فقط زمان ، اوکا تورک دوستلقتک قیمتی کوستردی . فرانسوا ، خصمی شارل کفی تهدید ایچین ، سلیمان قانونیدن قوتلی بر دوناتما کوندرمه سی استرحام ایتدی . سلطان ساپان بو استرحامه شوصورتله مقابله ایدیوردی :

« ایلیچکنز پولنک استرحای اوزرینه کندوسنه هر درلو اسباب ولوازمیله دونمای مهابت اتمای تودیع ایلدم . قیودان درپام خیرالدینه ده تعالیاتکی دیکلمه سی ودشمنلریکی تدمیر خصوصنده تشبثانده بولونامی ایچین امر ویردم » . قانونی ، برنجی فرانسواک ایکی یوزلو سیاست تعقیب ایتدیکنی بیلیردی . بوسیدن نامه هایونه ، مستزبانه ، شو چله لری ده علاوه ایتشدی : « خصمک سنی تکرار اغفال ایتسندن حذر قیله سن . خصمک کندایسنه قارشی عزم وشات ایله حربه دوام ایده چکنی آکلما دقجه سننگه صلح عقدینه راضی اولیه جقدر » . قانونیک بونامه سی ۸۴۷ نیساننده یازلشدر . فی الحقیقه « سعادتباو بادشاه » سوزینه صادق قالدی . دوناتمای هایون ، قیودان دریا بارباروس خیرالدین پاشانک قومانداسنده اولدینی حالده ، (چناق قلعه) دن نیسانده چقمدی . مجموعی ۱۱۰ کیدن عبارتدی . (له یانت) ، (برندیزی) ، (سرجیلیا) یوننی طوتدی . سیاحت تام اوج آی سوردی . نهایت ایتالیا ساحلارنده کوروندی ، بارباروس اولا (زه جو) به هجوم ایتدی . بو هجوملر هرکون توالی ایدردی . ۲۹ حوزیرانده (اوسنی) اوکلرینه کلدی . زوما خلق دهشت ایچنده ایدی . برنجی فرانسواک آدمی پولهن (روما) ده بولونیوردی . خلق شهردن قاچاپه حاضر لانیوردی . فقط یونان ، خلق ده ، پایپای ده تسکین ایتش ، خلیفه اتامک پایا راضیسنه تجاوز ایلده سی ایچین بارباروسه اساساً امر ویرمش اولدیغنی آکلانشدی .

بارباروس ایتالیا ساحلارینی اوردقدن سوکره (نیس) صولرینه کلدی . وظیفه سی نیس قلعه سیله شهرینی جبراً آقمدی . فقط (نیس) اوکلرنده چوق دورمادی . غربه طوغرو حرکت ایتدی . (ماریسیلیا) به کلدی . بوراده ، قرال نامنه دوق دانکنک طرفندن یارلاق بر صورتده قارشیلانندی . ماریسیلیا ده کی فرانسوز دوناتمای ۵۰ کیدن صرکب و دوک قو مالداسی آلتنده ایدی . او اناده پولهن ده ماریسیلیا به کلشدی . فقط بوراده ده هیچ اکلمه دی . ساپان قانونینک نامه هایوتی برنجی فرانسوا به کو تورمک اوزره ماریسیلیان حرکت ایتدی . بارباروس کندایسنه اون بش کون مهات ویرمشدی . قرال (مارول) ده ایدی . بارباروسک فرانسوز صولرینه کلدیکنی خبر آیر آلماز (ماریسیلیا) ده یارلاق بر صورتده قارشیلانامی ، شرفه ضیافتلر ویرلمه سی امر ایتشدی . یالکنز دوناتما اسباب ولدانه سنک اکلانی امر ایتک عقلنه کلشمدی . پولهن قراله بوئی ده خاطر لاندی . نهایت برنجی

خیرالدین پاشا (طولون) ده قلمانی موافق کورمکله برابر ارزاق مسئله سنی ده تأکید اتمه یی اونونامی . بو مسئله یی حل ایچین (پولهن) ی تکرار برنجی فرانسوا به کوندردی .

پولهن کیندی وکلدی . برنجی فرانسوا ارزاق مسئله سنه راضی اولمشدی ؛ فقط بارباروسک بالاخره بو ارزاق بدئی تسویه اتمه سی وایلک بهارده قراله یازدینده بولونامی ایتسه یوردی . بوندن باشقه ، برنجی فرانسوا ، (تونس) ی فتح ایده چکی زمان ، بارباروسک یازدم ایده چکنی ده وعد ایدیوردی .

بارباروس بوتکلیقره راضی اولدی . قیشین (طولون) ده اردوگاه قوردی . شهرده یالکنز او صاحب لریله صنعتکارلر قالمشدی . بوتون اولر تورکلر طرفندن اشغال اولونمشدی . او قیش (طولون) عادتا بر تورک شهریدی . ۲۱ کانون ثانی ۱۵۴۳ تاریخیه (لیون) دن یازیلان بر مکتوبده شویله دییور :

« انسان (طولون) ی برکوره ، کندایسنی استانبولده ظن ایدر . هرکس ایشنده و تجارتنده . انضباط و عدالت اینه خارق العاده » .

(طولون) ده کی تورکلرک موجودی ۳۰۰۰۰ دی . قرال ایچین تشرین اولدن نیشانه قدر بو او توژ بیک کشینک ارزاقنی تأمین ایتک کوچ برشی دکلدی . ویربله چک شی ده ، بکسما دی . بالاخره ایدیلن حسابه کوره تورکاره ۱۵۴۳ تشرین اولندن ۱۵۴۴ تشرین اولنه قدر بریلن یکسما دک مجموعی ۱۹۳،۴۰۰ کنتاله بالغ اولمشدی .

بوکا مقابل ، قرال بارباروسدن چوق قائده کوردی . تورکلر قیشین راحت دورمه شلر . اسپانیا ساحلارینه متاداً تجاوز ایتشلر ، پرچوق لیمانلر ضبط ایتدکاری کبی ، لیمپراطورک قوتلرینی ده اشغال ایدرک (لانکدوق) . قبر صارقاسمه مانع اولمشلردی . بوندن باشقه بارباروس دوناتماسنک فرانسوز صولرنده بولونامی جنوب ساحلارک مدافعه سنی ده تأمین ایتشدی . بارباروس اوراده اولماسه یدی ، برنجی فرانسواک طو بر اقرینه جنوب ساحلدن ایمراطور قطعاتک تجاوز ایده . چکارینه شنبه یوقدی . (لیون) دن ۱۵۴۴ کانون نیساننده یازیلان بر مکتوبده بو حقیقت تأمیه اعتراف اولونیور : « سزی تأمین ایدرم که بارباروسک (پروانس) ، (دوقینه) و بو محکمه ایتدیکی خدمت بک بو بوکلر . »

خلق شهردن قاچاقه حاضر لانیوردی . فقط
بولن ، خانی ده ، یابی ده تسکین ایش ، خلیفه
اناک یاپار ایسته تجاویز ایله مسمی ایچین بارباروسه
اساساً امر و برمش اولدیغی آکلانندی .
بارباروس ایالتا ساچالری اوردقدن صوکره
(نیس) صولرینه کلدی . وظیفه سی نیس قلعه سیله
شهرینی جبراً آلمدی . فقط (نیس) اوکلانده
چوق دورمادی . غریبه طوغرو حرکت ایتدی .
(مارسیلیا) یه کلدی . بوراده قرال نامه دوق
دانکن طرفدن یارلاق بر صورتده قارشیلانندی .
مارسیلیا ده کی فرانسیز دونانامسی . کیدن صرکب
وردوق قومانداسی آلتنده ایدی . اوآنده بولن ده

مارسیلیا یه کلدی . فقط بوراده ده هیچ اکلمه دی .
سایان قانونسک نامه هایوتی برنجی فرانسوا یه
کو تورمک اوزره مارسیلیا دن حرکت ایتدی .
بارباروس کندیسنه اون بش کون مهات برمشدی .
قرال (مارول) ده ایدی . بارباروسک
فرانسیز صولرینه کلدیکنی خبر آلماز (مارسیلیا) ده
یارلاق بر صورتده قارشیلانامسی ، شرفه ضیافتلر
ورله سنی امر ایتشدی . یالکن دونانامه اسباب
ولدانه سنک اکجانی امر ایتک عقنه کلمه مشدی .
بولن قراله بوئی ده خاطر لاندی . نهایت برنجی
فرانسوا دونانامک لواننی تدارک ایتک ، (نیس) ی
محاصره ویا اسپانیا ساحلرینه تعرض ایلمک
ایچین تدبیرلر اتخاذینه باشلادی .

بارباروس ه آغستوسده (ویل فرانش)
اوکلرینه سکدی . بولن ، بورادن ، (نیس)
اهالیسنه برکاغد کوندردی ، برنجی فرانسوا انک
حاکیت و سلطنتی طایماری تکلیف ایتدی .
اهالی راضی اولمادی . بش کون صوکره
محاصره باشلادی . شهر تمام ایکی هفته متادیا
طوبه طوتولدی . نهایت ۲۲ آغستوسده اهالی
تسلیم اولدی ، فقط شهرک یاغما ایله مسمی ایلمک
اول شرط قوشولدی . ابرته سی کون فرانسیزلر ،
تورک دونانامسک جایه سی آلتنده شهره کیرمه یه
موفق اولدیلر .

ایچ قلعه نی آتی ممکن دکلدی . تورک وفرانسوز
قولری بارباروس خیرالدین یاشا ایله بولنک
اداره سنده ایدی . فرانسیزلرک باروتی ده ، کوله سی ده
نقصانندی . تورک دونانامسی استانبولدن کلدیکنی
حاله هر دولو لوانمی برابر کتیرمشدی . فرانسیزلر
صیقشدقه تورکلردن باروت وکوله آلیبورلدی .
بارباروس بو حالدن ممنون دکلدی . اس الحراکلی
یاقدننده بولوندفاری حالده فرانسیزلرک باروت
وسائر کتیرمه دکلرینه قیزیوردی . مون لوق
دیپورکه : « تورکلر آدملرینه چوق حقارت
ایدیورلردی . بارباروس اکثر یاقزیور ، کندیسندن
باروت وکوله ایسته نیلدیکی زمان آچی و محقرانه
سوزلر سوبلیوردی »

نهایت بو اختلاف برقات دها بو بودی . ایلولک
سکدننده محاصرین شهری یاغما ایدهرک برافیه
مجبور اولدیلر ، بارباروس حقیددی . برنجی فرانسوا
دونانامه نه ازقاق ، نه ده جبخانه کوندریوردی .
حتی ۶ ایلوله ، محاصره فی قالدیرمازدن ایکی کون
اول ، برنجی فرانسوا یه بر مکتوب یازمش ،
افراده ویریلک اوزره آتیق وارزاق کوندریله جک
اولورسه کری دونه جکنی صراحة آکلانندی .
نهایت قرال بارباروسک آرزولرینه راضی اولدی ،
(طولون) ده قیشلاماسنه موافقت ایتدی .

(طولون) اهاالیسنه شهری پوشالتاری امر
ایدلدی . بارباروس (طولون) ده قالمیه راضی
اولدی ، فقط اردوگاهنی (ویل فرانش) ده
تأسیس ایتینی موافق کورمه دی . چونکه او
زمان ، متصل ایبراطور عسکری ی ویا خاصه
آندریا دوریا ایله چارپشما یه مجبور اولاجقدی .

اشغال ایدرک (لاندوق) . قهر صارفاسه
مانع اولمشلردی . بوندن باشقه بارباروس
دونانامسک فرانسیز صولرنده بولونامسی جنوب
ساحلرک مدافعه سنی ده تأمین ایتشدی . بارباروس
اوراده اولماسه یدی ، برنجی فرانسوا انک طوبراقرینه
جنوب ساحلین ایبراطور قطعاتک تجاویز ایده .
جکارینه ششبه بودی . (لیون) دن ۱۵۴۴
کانون تأیسنده یازیلان بر مکتوبه بو حقیقت
تمامیه اعتراف اولونیور : « سزی تأمین ایدرم که
بارباروسک (پرووانس) ، (دوقینه) و بو
مملکته ایتدیکی خدمت بک بوکلر . »

باب عالیك شارل كنه صلحه موافقی بك
قولای اولمادی . فرانسواك ایلیجیسی مون لوق ،
واقعا صلحك شارل كنه مضر اولدوغنه داتر
برطاقم مطالعه لر سرد ایتدی ؛ فقط باب عالی ده
كندیسه شونازك سؤالری صوردی :

— اوحالده فرانسه ، یا توركیه نك متفقی اولدوغی
حالده ، خریستیان دولت لر طرفنده بولوناجق ،
اوزمان پادشاه ، بوئی قیصتا بولنده فرانسز ایله
آفاقى بوزمازی ؟ امپراطورده بوفرضه ن استفاده
ایدرك فرانسه به قارشى سر بسججه حرب آتامازی ؟
ویا خود فرانسه ، تورككرله برابر اولاجق .
اوزمان ده بوتون عالم ، فرانسه نك تورككرله
خرستیانلر ییتنده عقد اولونان بر معاهده ده
تورككر طرفنده بولندوغنه شامایاجقى ؟

مون لوق ، بو سئواللرده موافق جوابلر
بولدی . عقد ایدیله بك معاهده ده فرانسز تورك
خریستیان دولت لر طرفنده بولوناسی تورككرلر ده
منعترلینه موافق اولدوغنی ، اوزمان امپراطورك
بو متاركه بی نقض ایتمه سینه قرالك داهسا
سربست و ده حقی بر صورتده جالیجاشقی
آكلا تدی . حتی بوئی معاهده نك اولجه فرانسز لرله
تورككر ییتنده عقد ایلمش اولان معاهد لری
حكمدن اسقاط ایتمه چكینه اثرده بر ماده علاوه
ایتدی . بوماده ، هم فرانسز لری خریستیان
دولتلك حامیسی صفتندن تجرید ایتمور ، هم ده
فرانسه نك شارل كنه تورككر علیه نك عقد یتدیكى
آفاقى بوزمور ، بوندن باشقه ، فرانسواك
تورككر نژندنه كى اعتباری ده خللدار ایتموردی .
مون لوق ، باب عالی بی اقتناع ایچین تورككرلر
غمرورده اوقشامقدن خالی قالمش ، شارل كنه نك
ایلیجیسی «سده سعادت» قدر كتیره رك پادشاهك
آلئی اوپدورمه به موفق اولدوغنی متخرانه
آكلا تمشدی . حتی شارل كنه نك ایلیجیسی
و هلت و یقك افاده سینه كوره ، تورككر بابلروس
خیرالین پاشا نك تورك دوناناسیله فرانسه به
یاپدی خد متلردن دولای نه كی «هدایا» كتیردیكنی
صوردق لری زمان ، مون لوق قرالك پادشاهه
شارل كنه نك ایلیجیسندن دها بووك برهدیه تقدیمه
مقدر اولمادی بی سوبله مش .

نهایت متاركه برسنه مدتله عقد ایلدی . تام
اوانتاده ایدی كه (۶ تشرین اول ۱۵۴۵ ، ۱۶۴۹)
دوق دوره آن وفات ایتدی . فرانسه نك (قره بی)
معاهده سنندن اومدی بی فائده لر كلیاً مضمحل اولدی :

امپراطور بومعاهده موجبیجه برنجی فرانسوا به
یا (فلنك) ی ، ویا خود (میلان) ی ویره .
چكدی . شو حالده متاركه دن فرانسواك هیچ
براستفاده سی اولامیه چقدی . فرانسوا ، متاركه نك
عقدی خبری هنوز آلامشدی . دوق دوره آنك
وفات اوزرینه ، موزلوقه درحال یازدی ، شاید
متاركه عقد ایلمه مشه ، شارل كنه نك ایلیجیسه
سزدرمه دن ایشى بوزماسی امر ایتدی . فقط
ایش ایشدن كچمشدی . نهایت مون لوق ، متاركه
عقدی برنجی فرانسوا به خبر ووردی . بو متاركه دن
سلیمان قانونی ده ممنوندی . حتی متفقی ودوستی
برنجی فرانسوا به یازدی بی نامه ها بولنده . «كندیسك
شفاعتی اولماسه ایدی ، روما قرالی ایله هیچ بر زمان
معاهده ایتمه چكنی » كجال صقوتله آكلا تمشدی .

شارل كنه ، بو برسنه نك متاركه دن صوكراده
اندیشه ایچنده ایدی . مقصدی آلمان پروتستانلرله
اوغراشمقدی . بونك ایچین ده ماجارستان طرفندن
تورك تهلكه سنك اوكنی آلیق لازمدی . آرتق

قود بنیاق نامنده بری كونده ریلدی . ائنده شیفره لی
بر مکتوب وازدی . بو مکتوبك بووك تا تیری
اولدی ، امپراطورك صلح حقنده كی تشبیلری
تأخره اوغرادى .
برنجی فرانسواك ایلیجیسی دارامون (۶ نیسان
۱۵۴۷ ، ۹۵۱) ده ادرنه به واصل اولدی .
معین غایت پارلاقدی . استانبولده مواصلتندن
ایكى كون صوكره ، وزیر اعظم رسم پاشا
طرفندن قبول اولوندی . او چ كون صوكراده
حضوره چقدی . برنجی فرانسواك هدیه سی
(لیون) ده اعمال اولونش بووك بر ساعتدی .
بوساعته برشلاله واردی كه ، آقاسی اون ایكى
ساعت سوربوردی .

دارامون ، فرانسواك رجاسنی پادشاهه
عرض ایتدی . برنجی فرانسوا سلیمان قانونی نك
قره دن ماجارستانه ، دكزدن آفریقا ساحل لرینه
تجاوز ایتمه سی رجا ایدیوردی . سلیمان قانونی ،
دوستنك و متفققنك ایلیجیسی غایت نازكانه قبول
ایتدی . اوسنه ایران سفیرنه حاضرلق
كوربوردی . خرم سلطان ، شهزاده سلطان
مصطفانك قونیه اركلینسنده عصیان ایلری سور .
مشدی . حقیقت حالده ایسه ، شهزاده سلطان
مصطفانی اورتادن قالدوروب تاج و تختی كندی
اوغله شهزاده بازیده تأمین ایتك ایستور ، پادشاهی
صورتا ایران سفیرنه تشویق ایدیوردی .

سلیمان قانونی فرانسواك ایلیجیسه بر ویا نه
سفری ایچین وقتك كچكمش اولدوغنی ، بوسفره
بنه الكرم كله چك سنه مباشرت قابل اولدوغنی
آكلا تدی . بو نكله برابر بكدردن برنك قومانداسی
آلتنده نیجه دیارینه آقین ایچین اوتوز قرق
بیك كیشی كونده چكنی وعد ایتدی . دونا
نمای ده مع المنوتیه كونده بیلیرسه ده ، اونك ده
شمه بلك حاضر بولونادی بی سوبله دی .
بوتون بوملاحظاتی احتوا ایتك اوزره فرانسوا به
برده نامه ها بون كوندردی . بونامه ده موسمك
ایرله مش اولدوغنی بیان ایتكدن صوكره ،
شوصورتله صبیحی آكلا توردی : « ما یتمزده
چا بکیر اولان موانست و مخالفتی سوا فنده اولدوغی
مثلا و اصلا خللدار ایتمكسزین محافظه ایلكده بز . »
نامه ها بون بیهوده یازلشدی : سلیمان قانونی
بونامه بی یازد بردی بی ائنده فرانسوا ، امیدنك
بوشه چقدی بی كورمك آجیسی آكلامدن ،
ترك حیات ایله مشدی .

بوامه‌نی یازدیردینی ائشاده فرانسوا ، امیدینک
بوشه چیقدیغنی کورمک آجیسی آکلامادن ،
ترك حیات ایله‌مشدی .

اوانشاده ایدی که (۶ تشرین اول ۱۷۵۴ ، ۹۴۹)
دوق دورله آن وفات ایتدی . فرانسه‌نک (قره‌بی)
معااهده‌سندن اومدینی فائده‌لر کلیاً مضمحل اولدی :
ایمپراطور بومعااهده موجنبجه برنجی فرانسوا به
یا (فلنک) ی ، و یا خود (میلان) ی ویره-
چکدی . شوخالده متارکه‌دن فرانسوا نیک هیچ
براستفاده‌سی اولامیه‌چقدی . فرانسوا ، متارکه‌نک
عقدی خبرینی هنوز آلاماشدی . دوق دورله آنک
وظای اوزرینه ، موزلوقه درحال یازدی ، شاید
متارکه عقد ایدله‌مشه ، شارل که‌نک ایلیچیسنه
سزدرمه‌دن ایثی یوزماسنی امر ایتدی . فقط
ایشن ایشدن کیمشدی . نهایت مون لوق ، متارکه
عقدینی برنجی فرانسوا به خبر ویردی . بومتارکه‌دن
سلیمان قانونی ده ممنوندی . حتی متقی و دوستی
برنجی فرانسوا به یازدینی نامه‌ها یونده : « کندیسک
شفاعتی اولماسه‌یدی ، روما قرالی ایله هیچ برزمان
معااهده ایتیه چکنی » کمال صفوتله آکلانمشدی .

شارل که‌ن ، بوبرسنه‌نک متارکه‌دن سوکراده
اندیشه ایچنده ایدی . مقصدی آلمان پروتستانلرله
اوغراشمقندی . بونک ایچین ده ماجارستان طرفندن
تورک تهلکه‌سنک اوکنی آلتق لازمدی . آرتق
کندیسک برنجی فرانسوا به احتیاجی یوقدی .
تورکلرله دوامل بر صلح ایچین دوغروندن
دوغرویه مذاکرانه کبریسه بیلیردی . شارل که‌ن
بومقصدی تأمین ایچین درحال وه‌لت و بیق استانبوله
کوندردی (۱۷۵۰) . وه‌لت و بیق استانبوله
« کرانها هدایا » کونوردیکی کیمی ماجارستان
ایچین ده سنوی ویرک اعطاسنی وعدایده چکدی .
فرانسوا ، شارل که‌نک تشبیتی خبر آتیر
آلتاز ، تلاشه دوشدی . سلیمان قانونی نیک
فریدینانده شارل که‌نک آرزولرینه ماماشات ایده چکنی
بیلیوردی : پادشاه ایران سفری ایچون حاضر-
لقلرله مشغولدی . کذا ایمپراطورک کندیسنه مراجعت
ایته‌دن واقع اولان تشبندن ده آکلایوردی که ،
شارل که‌ن (قره‌بی معااهده‌سی) احکامنه‌ده آرتق
رعایت ایتیه چکدی . فرانسوا بونک ایچین یالکز
بر چاره کوردی : تورکلری آوستریا به قارشلی
خریبه تشویق ایتک . بونک ایچین ده اولای ایمپراطورک
ایسته‌دیک صلحه مانع اولتی لازمدی . حالیکه او
صره‌ده فرانسوا نیک ایلیچیسنی استانبوله دکلدی .
وارامون برنجی فرانسوا دن یاره و مکتوب آلامادی
ایچین استانبولدن مفارقت ایتشدی . اساساً استانبوله
مون لوقله هه فنا مناقشه‌لرده بولونشیلردی .
اونلرک بو حالی وزرانک ده نظر دقتلرینی جلب
ایلله‌مشدی . حتی وزیر اعظم رستم پاشا شوملاحظه ده
بولونشدی :

— پک این آکلایلیورکه ، فرانسه سرای
قرالینسنده قافلی تک بر آدم بیله یوق . فرانسه قرالی
پوایی بنده سنک خصومتی بوزندن یکانه دوستی
و سوکیلیسی اولان پادشاهمه صرامی بیله
آکلایمور .

بونکله برابر ، استانبوله فرانسه ایشلرینی
کوره‌ن قامبره ، شارل که‌ن ایلیچیسنک حضوره
چیقار بلاماسی ایچین خیلی تشبیلرده بولوندی .
دارامون فرانسه به واصل اولوز اولماز ، برنجی
فرانسوا سلیمان قانونی به برچوق نکتوبلر کوندردی ،
دارامون استانبوله دوته‌دن شارل که‌نک ایلیچیسنه
هودت ایچین مساعده اولوتاماسنی رجا ایتدی .
فرانسه ده بو بوک حاضر لقلر کورولدی . دارامون ،
استانبوله پارلاق هدیه‌لرله کیده چکدی . ایلیچینک
کله چکنی خبر ویرمک ایچین استانبوله چارچاق
کله چکنی خبر ویرمک ایچین استانبوله چارچاق

[*] ماقبل ۹۱۳۹ نوصولی نسخه‌ده در .

تاریخ مصاصیر :
۲

تاریخ مزده فراغت حسلری

ایکینجی سلطان عثمانك ایلک کوستردی
جلادته صوك کوستردی جیات پینده نه بووک
بر تضاد واردر ! سلطان ابراهیم اورولو
دیوارلر اینجه کونلرجه یاشادندن صکره جلاده
قره عینک پنجه سنده جان ویرمه سی سلامت
حرصنك نه فنیج ، نه آبی بر ناپیدر ! سلامتنه
حرصنك اکثریا فلا کنگله نتیجه لیر ، و افقا بعضاً
فلا کنگدن اول اجل مستله حل ایدر ، فقط
اوزمان ده بو حرصنك جزاسی تاریخ ویردی
ویوچرا ائله ایدر و ائله ایدر جزالردنر . ائله ، یعنی
سلطان محمدده تاریخنک عفو ایچمه چکی برخطا وارسه ،
تئوذیک اولدایقی و منکده بریشان اولدایقی
کورودکن سوکرا ، هیچ اولمازسه آخیر عمری
طاعات و عبادتله کیرمک ایچون ، سلطانن فراغت
ایتمسیدر . اولمشده بر بادشاهده واردرجه فنیج
عاقبتلر فوشیمسنده ، هیچ بر ایش کورده میهرک
حتی مانی و دولتی فلا کنگله سوروکه سنله آت
اولارق ساطت نختی عاقظه حرصی کوسترک
قدر الم بر حال تصور ایدیلیمش . بویه بر زمانده
مات ، برنجی سلطان جمده کی ، منک و دولک
فلا کنگلری تعبره کوزلردن باشر دوکوزک چاپلیان
و نیابت ، بر (اوزی) نك ، عادی بر مرحد
قلمه سنک آلتامی اوزرینه یورده کنگله اینه کنگله جان
برده جک درجه ده صمیمت کوسترن بادشاهر
کورمک ایتمش . قوجه سلطان جمده اوك شوخط
عایوق نه قدر صمیمیدر :

« بقدرالله تعالی اوزنیک بد اعدایه کرکنر
اولدین خیر وحشی و رودایسی سبی ایله حاصل
اولان کدرم نه تحریر و نه لسان تقریری انکاده
دکانر . کوزلردن سنان این باش و کچه ورده
تایصباح اوانجه اوچوم حرام . کوندرلده دخی
آدابیک ایله واتم مرور ایچمکدهر . »

فراغت حسلری ، بالخاصه صوك دورلده ،
بادشاهلردن زیاده مات افرانده کورولور .
بوده ، ائله زیاده ، وطن مسله می و قهرمانلک
کوسترکی موضوع بیث اولدینی زمانلردر .
وارنده قهرمان حضرک دشمن صفیلری یارلق
قرالک کله سی کوب کیرمه می ، استانبول
عاصره سنده اولویادلی حنک خلیج طرفنده
یزانس سورنیک اینجه ایغنی ایلک باصان قهرمانک
بیرک دورلدا کنگلره قارشى جازیشیمی ، قانیز حصاره .
سنده قهرمان برنجیکریریک دشمن جخانه سنی آتلا .
مه می ، کریدکنکنده یک چوق بکچریریک خارق العاده
صایلابیله جک شخصی فداکارلرده بولونلاری و
فاضل احمد باشانک کرید سفرنده دشمن کیمسه
صافلان قهرمنک جخانه ای آتلا بهرک کندی ده
اینجه اولدینی حالده دشمن کیمی باهرمامی ،
یوزلر و سارک و طوغود ریشلرک و تبریا کیرلرک ،
فاضل مصطفی باشلرک ودها برچوق اوچ ملونلر
وزیرلرک و سردن کچدرلرک ، دال قیچلرک عیاره
میدانلرده ، قلمه بدنلرده ، سپر ختک لرده
کوسترکرای شجاعلر ، هب فراغت حصارلر
پایلان فداکارلردنر .

فراغت حسی ، ایسترمیت ، ایسترمی اولسون ،
دائماً تیجمس ، صامحنیک شرقی اعلا ، نامی ده
ایفا ایدر . مجازیه ده کندیسی آتله آمان بر نقره ،
تاجی وختی مات اوغوریت ترک ایدر بر پادشاه
پینده ، تاریخ هیچ بفرق کوزمیت .

بروک آتله :
احمر رفیق

فراغت حسی ، علویه دلاک ایدر . بووک
بر ، موئی حاتم وک بوزلق بر فراه و مساحته
مظنر اولدینی حالده منک سلامتی ایچون موئی
ورفاهی براقی ، بالخلیق بووک بر نفسیلندر .
بو حوس ، فطرتاً انصاف ایدین مترنله کورده
پادشاهن صوك نقره وارنجیه قدر نجلی ایدر .
فراغت حسی مختلف صورتلرله تظاهر ایلر :
هلا ، سر حدده دشمنله جازوشان بر نقر ،
هر فداکارلی کوزینه آلدیر ، وطنداشلیق
قورناقم و دشمنی بووک بر ضرره اوغراقت
ایچون بیله بیله کندی آتله آثار ، دشمنک
لمعلوی باطلالیر ، جخانه سنی آتله ، کیمی
باطلیر ، خلاصه دشمنی کچوق ضرره اوغراقت
شرطیله نفسی وطنه فدا ایدر .

کذا بر حکمدار ، منک محبتی فزاناماز و یاخود
منته فائده اولمایچقی آکلر ، لغت و نقرته
یاد ایدلکدنسه ، تاج و تختدن فراغت ایدر .
بوصولته حرکت ایدن حکمدارلر ، هیچ شپه سز
حاکمیت و ساطت حمله ، هر درلو منکله تحمل
ایدن حکمدارلردن دها علوی ودها بوکسک بر
فقیلت کوسترمن اولورلر ، بادشاهلریز اینجه
بو حسله تیغ ایشیک نجیب سیالر واردر .
خصوصیله ایلک دورده ، فاعه کتجه قدر و بو
حسله متعسس بادشاهلریز صایلاب بیله جک
دورجه دور . مثلاً عیان غازی ، اوغراغان غازی ، مراد
خدایمکار ، بیلیریم ، ایکینجی سلطان مراد ...
بو بوکسک بادشاهلر سلطنتلردن زیاده مات ایچون
چالیدیلر . کندیلری آتله آتیلر ، عمرلری آت
اوزنده کچریدلر ، منک باشه کچدیلر . بری ائله مبارک
اولکیزه ناقل ایدیلر . اولنک عیاره میدانلرده
ائتمندن مائلرله قارشى اولومله جازیشیلری فراغت
حنک قدریمه شایان برغومی کچدیلر ؛ خصوصیله
ساطت ، نظرلرده هیچ بریقیت حاتم کدایی .
ساطت ایچون یا شامازلری ، مائلری و دولتری
ایچون یا شایان ساطت سورلری . عیالی بادشا
هری اینجه ساطتدن فراغت بوکسکلکلی
کوسترن یالکن بر پادشاه واردر : ایکینجی
سلطان مراد ...

(تاریخ آل عثمان) بو علوی نه صاف بر

لئله آکلایور :
« بونن صکره سلطان مراد خان بکچیری
وغیرطایفه دستور ویردی و کندی بادشاهلین
ترک ایدوب آتله واروب مغنیساده قرار ایوب
اولوردی و ارغیل سلطان حمدی نخته کوردی .
سلطان مراد بو فراغت کوسترک ایچون ، هیچ
بر مجوریت آتله کدایی . اساساً ساطتدن
تقریب ایدیلوردی ؛ روحاً سکرکنن حطد ایدیلوردی ؛
جانی مغنیساده بقیل آتلازلر آتلهده عامله ،
شعرله کیرمک ایتمه بولادی . فقط پایا اورا فده
واحت بر افاده . آورولنک صلیب اردولری
تورک وطنه سیالر کچی بورتدی . اوزمان مات
اوقاق بر جوجک ، سلطان حمده کجسارتدن
زیاده ، پایسنک فطانتدن استفاده ایلک ایتمدی .
سلطان مراد ، (وارنه) ده و صلیب اردولرینه
صوك ضریه ووردی . آتوق اوندن سوکرا ،
تورک طوبراقرلرینه ، طونه بولرینه بر قاچ عصر
دشمن ایغنی باصادی . قوجه پادشاه ، بوظرفدن
سوکرا ، بنه طوره ایتمه ، دهی ، « ادهنده
بر قاچ کون دوروب بنه بکنکن ترک ایدوب
سامان عمری نخته کچروب استتالی نخت سلطان
حمده اصارلیدی ، کندی مغنیسیاه واروب اوتوردی »
تاریخ حده فراغت حنک پارلاق نومه ایتمه
بودر . اوندن سوکرا کنن بادشاهلردن هیچ
برنده بوجه صادق ایدیلیمش . حتی سلطان بایزیدک
باووز سلطان ساییه تاجی نختی براقی ، سی باووزک
ژوربانی نتیجه سیدر . باووز ، ساطتی اردوسیه
باووزسنک قوتیه پایسنک آتله سدر . (چوری ،
جلد ۱ ، ص ۴۳۰) ده « کفر نختلری تکیع
صیرسندده شوچه لرده ترجه ایدیلندو :

« سلطان سام خان خروج ایدوب پایسی
اوزرینه گلش و دیار دینماز برینه جلوس ایش
ایدی و پایسی سلطان بایزیدی دخی نسیم ایدوب
وقت ایش ایدی »
دها سوکرا کی بادشاهر ایسه ، بالمکس تاج
وسلطت ایچون ائله کورلر وزیرلری اوله بریدلر
ساطتلیری بر قاتی ایچون بکچری سرکرده لرینک ،
باطلر و اولرک ، جالیق ایدرلرک ، قانعی مصطفی اولرک
اصولری دیکله دیلر . زمان اولدی که پادشاهه
آتوق موئی محافظه ایتمی آشکار بر نقرلی ،
حتی عزت غنشدن ده عرومه علامتدن . اوکاده
قالایدلر ، سوککه ، دانه خام ایدیک فلا کنگله
اوغراادلر .

قيلنج قوشاق مراسمی

عئالی نوركلنده مراسمه وعظانه سوك دوچه احييت و بريليردي . بوسببه يني تشریفات دأثر خايت مهم اثرلر نهر ايديش ، پواترلده تشریفات و مراسمك ايجبه نقطه لرینه وارنجيه قدر تقييت اولونمدي . فقط پواترلك اساس ومنهني تحقيق ايجك ايجاب ايدرسه ، پوزلر ديوان حاويوك تشریفات دفترلنده آرقلق ايجاب ايدر .

تشریفات دفترلری صورت مخصوصه ده آمورلر طرفندن طوبولوردي . اياهي حضوره قبول اولوواجي ، اياهي ضیافت و بريله چي و پادشاه و پادشاه و پادشاه طرفندن وزرايه اكنيه لر ترتيب ايتديريله . چكي زمان ده عوتلر ابرار تشریفات ماموري ده حاضر پوزلور ، و مجلسه ايلقه اول كميك كلديكني ، پادشاهك نه طرفنه اولور ديني ، ضیافتك نه سورتله دوام ايتديكني ، پادشاهك نه سويله ديكني ، ضیافتك ختامنده وزرايه ، آتازه و سائره سمور كورك ، قائم كورك ، زردها كورك ، خامت و آنچه اعتباريله نهلور برلديكني قید ايدر ، آلتنه كوني تاريخي يازاردی . ضیافتده تشریفات خيوله خلمت و بريليردي . سلطان احمد ثالث زماننده سفردان برينه و بريلين ضیافتده تشریفات خيوله خلمت و بريله ، اوده تشریفات دفترلنده ضیافت تقصیلاتك آلتنه شو سطرلری قید ايتدی :

« سائر ضیافتلرده بو سفیره و ايلچينك اوزرينه مأمور چور اياهي به برطولونك چوخه و برطولونك قاشق و بريلوب لكن موي ايله ائندی حضرتلری طرفندن برلمدی . غالباً خاطرلندن چيقت سدر . بودناشك حسن تعبيری ايله اكنفا اولندی . »

او زمانلر پو تشریفات دفترلری ازاب حراق طرفندن تدقيق ايديش ، اورادن آلتان معلومات اوزرينه اثرلر يازاندلر . حتی چاپي زاده عامم تارننده تشریفات و نظاماته متعلق يازيلان معلوماتك كاشفي يا عيناً ويا بعض تركيبلری دكلدير بريله و ك احكام و تشریفات دفترلندن آلتنده بود دفترلندن ايلوم تشریفات دأثره سنده ، صره تعقيب ايدله مك اوژره ، آتيجي سكر طوقز دفترلوردر . بود دفترلك اكمال ايجون اورا فاك كاملا تصديق ايجاب ايدر . تصديق ايدله ين اوراق آره سنده اوليه قيمتدار ونيقه لره نظامنامه لر ، قانوننامه لر و اردو كه ، عئالی تاريخك اكمال ايجون بو نيقه لر بهمه حال بولونا ايدره مثلا : قيايج قوشاق مراسمی ، بوصرامه دأثر تشریفات كتابلارنده رسمی معلومات بودر . آتيجي قيايج قوشاق مراسمه و بوصرامه ك تاريخنه دأثر سوك زمانلرده برچوق واقفانه مقاله لر يازانسدور [۸] . حال بوكه عئالی نوكلرينك بوصرامه قید ايتمه ش بولونمازلی غير قابدي ، نه كم اخيرا اوراق آره سنده بوصرامه دأثر بالئصاف ظهور ايدن ونيقه بويوك برقصاي تلافی ايدله بيله چك برماهينده در . ونيقه لك صورت عينا بروجه آيتدر :

« دوللو عئاليانو صدراعظم ائدمس حضرتلرينك حضرت ابا ايوب انصاري رضي عنه الباري تربة تشریفة سنده تقليد سيك مبارك ايجون تشریفات

[۹] از جمله فاضل بی نظير علی امیری ائندی حضرتلرينك (عئالی تاريخ و ادبيات مجموعه سی ، عدد ۲۰) ده قيايج قوشاق عئالیه دأثر يازدقلری مقاله استاداه بوياده ائدمه و قائلندن معدوددر .

حاويون بورلديني كوني اجرا بيورده چقلری رسمدور . ينه صيحه انه و تهامی يوم مزبورده دوللو عئاليانو ائقديز حضرتلری اراده بيورلان وقتنده سرای حاويون تشریفات و نيه حاويونده استراحت بيورلر . آلاي ترتيب اولديني اخبار اولدنده قيه حاويونن اوزنه قيوبي تشریفات و قدوم ميمنت لزوم حضرت جهانداري به متقرب اولورلر . باش خبری كالم كده سوان اولوب عبد شريفده منتظر سلام اولدقلری طرفنده سوارا توقف ايدلر . ساختوشيخ الاسلام ائندی حضرتلری و قيوهان باشا حضرتلری دخی طرف يازارلنده سوارا توقف ايدلر . شوكلو مهابيلو پادشاه عئاليانو ائقديز حضرتلری اوزنه قيوون طشره تشریفات بيورده قلنده چاوشان افيش ايدلر . افيش تامنده دوللو ائقديز حضرتلری زمينبوس كونه تننا ايلكارنده چاوشان افيش ايدلر . دوللو ائقديز حضرتلری و مشارالهما حضرت ائق زمينبوس عقينده ايلو يلكار اوكنه سرعت بيوروب ترتيب آلاي ايله سلطان محمدخان جامع شريف حويلينه وصولده تربة شريفه زيارتي اراده حاويون بيورلش ايسه سنكركا بده نزول و منتظر اولورلر . شوكلو ائقدس حضرتلری تقرب بيورده قلنده ماشيا استقبال و زمينبوس بيورلر . آفتش اولور و پيش حاويونده دوان اولوب سنكركا بده نزول حاويون وقوعنده آفتش اولور . دوللو ائقدس حضرتلری صاخ جابلرنده بلكيريك شرفي احراز بيورلر . بعدالزايه ينه دوللو ائقدس حضرتلری صاخ جابلرنده بلكيريك اوله رق سوار اولدنده ينه آفتش اولوب دوللو ائقدس اذن حاويون قدور بده شك پيش حاويونده دوان اولورلر . اذن حاويون صدورنده سوار اولوب يلكار اوكنه كيدلور . ايوه وارلنده جامع شريف حويلينه واقع سنكركا بده نزول بيورلور . شوكلو ائقدس تقرب بيورده قلنده ماشيا ايلكي ايوه آراسنده استقبال و زمينبوس بيورده قلنده آفتش اولوب پيش حاويونده دوان اولورلر . سنكركا بده نزول بيورلنده آفتش اولور . دوللو ائقدس حضرتلری جاب بين شيفاهي ده خدمت شريف بلكيركي اجرا ايدلر . تربة شريفه ده دوللو نصكره دوللو ائقدس ساختلو شيخ الاسلام ائندی حضرتلرينك يانلرنده توقف ايدلر . سيك مبارك ميان حاونه بند اولوب عودت ائناسنده ينه خدمت بلكيركي شريفه مشرف اوله رق سنكركا بده اسبه سوار اولدنده دوللو ائقدس پيش حاويونده دوان اولورلر . جامع شريف حرمي دورونندن سرور ايله طوغری بوستان اسكاه منه تشریفات حاويون بيورلور ايسه دوللو ائقدس ماشيا اسكاه به دكلين تشييع بيورلور ايسه سنكركا بده نزول حاويون بيورلنده افيش اولوب دوللو ائقدس بلكيريك خدمت اجرا ايدله رك زور قيه حاويونه سوار و دوللو ائقدس زمينبوس ايلكارنده آفتش اولور . »

تصديق ايدله ين اوراق آره سنده ده ا بوك هائل بيكارجه ونيقه موجود .

بو بوك ۹ ، مایس ۱۹۲۰

احمد رفیق

تاریخ مصامری
نابغه شمس و صیغه کرامت
محمد بن احمد زفری

تاریخنامه حضرت مسلمانین ، ابلک زمانیر -
دن بری موجوددر . فقط تاریخیر ، بادشاهار
ایشده ، عشرته دوشکون ابلک بادشاه اولوق
اوزره بیلدیرم بایزدی کوستریرلو . (تاریخ
آل عثمان) دیبورگه :

«اولی قوی بالدم حاکم کینجه بالدم خان
صحت و عشرت نیدونک بلردی . اول زمانده
شراب ایچمزلردی و شراب صیتی اولردی . عثمان ،
اورخان و مراد خان زمانده شراب ایچمزلردی»
(ص ۷۰)

بیلدیریمی عشرتدن واز کیرن دهده امیرسالمطان
اولدونی معلومدر . بیلدیرم اولوجامی بیلدیرکن ،
امیر ساطانی ده کوزوب کزدیرمش ، امیرسالمطان
جامی بکنمش . فقط بیلدیریمه خطاباً : «درت
کوشه سنده برز میخانه بایدرسه کول !» دیش
بیلدیرم : «یت الله میخانه ناضل بایبیر ؟» دیش
امیرسالمطان ده شو جوانی ویرهش : «قلب ده
بت الهیدس . اولی ناضل مسکراله طولونویور
سکر ؟» بیلدیریم اوکلدن سوکرا ، عشرتدن
واز کیمش .

بیلدیرم بایزدین سوکرا ، عشرته اک مبتلا
بادشاه صاری سلطان سامدر . کندهسته (سرخوش)
تقی بیله ویرلمشدر . جلوسنده صوقولویه خطاباً
برتمکرة کرا یارین یازمش : «دشمن دین ودولت
وغمه سرور وسالوت خاطر ایچون دوغما ابله
ذوق و شوق وعیش ولوش ایچکه اذن ورخصت
ویرتک قانوق قندیز ؟» دیش صوقولوی مانع
اولوق ایسته مش . فقط کاتب فریدون تکک نوصیه سی
اوزره مساعده ایچمش . حاضره دولت حاضر
بولونان سالیکی دیبورگه :

«قزوق روزکار اولوق دخی شسور وشعب
وعیش وطرب ابله یکن بالک اولوشن کی غم فرادی
اونوتدیلر و کهنه بی دولیلر یوبه کار ایکن عییشه
صالن دیو خرابات انزاری ابله دور سلطان سام
خانه نعرفه مینان ابله آلده لکار وارکارلارسیر
ایتدیردیلر . مرحوم خیالی یک اشتهار ناندیر :
توله مندوم جهان اولدی ایسه بادر بیته
دور اوله رهنه قونه خرقه وساده بیته
دیشلر ایلی واتیاقی برعاده . جالوس جاوینه
اورباب عشرت تاریخ فکر ایپرکن (موشی غم
۹۷۴) دخی تاریخ واقع اولدی» (ص ۸۳) .
جالوس عیش و عشرته باشلانان سلطان سام
تایبیک بوتون حیات ده عشرته کیمش ، نهایت
«سارک دماغلاری قوی نکیمان» یقازیشته مبتلا
اولمغاسلر ایضا ، راسلریته دخی رخلوت کیمش
بیته عشرت یوزندن ترک حیات ایله شتدر .

بادشاهلر ایچینه عشرته مبتلی اولار دن بری ده
سلطان مراد راهبدر . بونکله برابر کندی ،
حاق ایچون بوتون ایچیمه سی بیله منع ایلدی .
وقایع عشرت بوژندندیر . کندیسنده اساساً
(عربی انا ووجع مقاصیل) واردی . بو سیدین
اوج درد آتی قدرده (سائرسویه نظر القادین)
اوزاق طولولدی . او زمان کندیته بر ایسلیک
کوردی . فقط برکون ، آن میداندنه سئندار
باشا سراینده و بریاین ضایعنده «آینه جام کتنامه
نگاه انداز» اوللاری بوتون وجودنی صارتدی .
او کوندن اعتدالاً کندی بردرلو طویلامادی .
نهایت «فاغ بغداد واصل رحمت رب الهیه اولدی» .
بادشاهلر آره سننده مسکرات قوللاملار اولدوسی
کی وزوا آره سننده چوشی «شراب ناپ و له
امزاز وقت ایلدردی ، ایچلرندہ سرخوش بال
یک ، سرخوش ابراهیم باشا کی سرخوشانی لب
آمن اولانلر بیله واردی . یکجبارک ایسه
اکتری بده سنیدی . اولیا چایی شو سکلای نقل
ایچور :

«بیرکیمه استانبولده بودی عه سنده باعین
اولدی ، یوسالچی باشی ویکیری آقایی معیترته
بوکلریمه قوشدیلر . برجاج یوسالچی ویکیریلر
بوکلری ایچ کلرجه منک بریه کیریلر . تکاورسونلر ،
واقی اوزره یکیبوز قدر دولو دولو شراب
شیدلری . بره مدد دیه هریری بریندن نوش

ایچکه باشلان . اون نفرینک چکر ویاغیر صافلری
طریقة العین ایچره طشره چقبوب مرحوم اولورلر ،
وجودلری سرتابا نوزاب کلبور» (ص ۵۷) .

استانبولده برچوقی میخانه واردی . اولیاچایی
دیبورگه : «کلرخانه و مکارخانه درت موعوبت
برده ۶۰۶۰ قدردر . جمله صالک آیین کفره
وچره اولهراق قزاقی ۶۰۰۰ قدردر . دولتک
اسباب ضریفی چوق اولمغله طریقی مقصاید ده اوکا
کوره اوله چفندن شرابی منع ایتمه شارد . سنوی
حاصلات اولورلر . باشلرجه بر امانتدر . ایسته
اونوز امینک بری ده بودر . غاطله دوموز قیوسنده
ساکن اولوب وراده ایلنک خانلاری واردر . اوچچوز
قدر توابعه مالک بیوک بر امانتدر . استانبولک
درت چوزده سننده میخانلر جهوزدر . اما وقت
اوزره سامانیا قیوسنده ، قوم فیروده ، یکج باقی
بازارنده ، اون قاتنده ، قازشوده خاصکوبده
بولورلر . هله غاطله دیک میخانه دیکمکده اللهم
خافتا»

فاتح سلطان محمد (قائوشامه) سنده ایچکی
منع ایشدی : «اگر برآر کو خراجسه تورک ویا
شهرلو اولسه قاضی تعزیر اوره اکی اناجه برآجه
جرم الیه» (ص ۲۱) . بونکله برابر میخانلر
بیته ایشاردی ، میخانلر ده خولنده لر ، سازنده لرده
بولوروردی . بونارک ادالته سی خن امانتده تابه دی .
سلطان احمد اولوب و امانت لوق ایتدیردی (۱۰۲۲) .
مسکراتی کاملاً اورنادن قالدیردی .

«قل عاشق کبری ویران ایتدیلر میخانه یی
بیوقار عهدیه دونه بیلر یچانه یی

مضموننده تخرلی بلده باره ویغیر ویشلری
آواره ایلوب میخانه لری قلع و بیجه یوک آقپه
حاصل اولان امانت رفع فرمان ایتدیلر .» (نعمای
جله ۲ ، ص ۱۰۷) . فقط بالآخره بوامان
تکرار تأسیس ایلدی . بوجال ۱۰۸۱ سنه سنه
قدر دوام ایشدی . کور بیلر زاده فاضل احمد
باشانک صدرا ننده تکرار «شیرت» مظهرده
جرمن مصوص و استعمالی طوائف مشایخه نصراه
خصوص اولان شمرک بلاد اسلامیه ده بیع وشراسنه
مساغ اولدیفندن یسایغ اولقنده تهلد و تشدید
اولتی استیصال و فیما بعد خن امانتی صرغ اولوب
تاک محروسه ده اولان میخانه لرده موقت فرمان
ارلندی (راشد ، جلده ۱ ، ص ۲۵۰) .

فقط ۱۰۶۹ ده سقرلرک اوزمامی خریته یی
مضایقه دوشوردی . وکلای دولت بوکا برچاره
دوشونددیلر . «مقدمه رسوم خردن بوکلو آچین
حاصل اولورکن زقی نای مقید اولدی . زیرا
بیته کفره طاقفه یی کاکان خرکتوردوب خانه لرده
اولکین زیاده بیع وشرای ایده بولور ویا کلبه معنی
دخی ممکن اولوب باری کافی الاول رسم آنلشه
خیلی برامدان سفره اولوزدی» دهبیلر ، یکیدن
بر خن امینی تعییننه چیور اولدیلر (راشد ،
جله ۲ ، ص ۵۳) .

سلطان سلیمان ثلک زماننده (۱۱۰۱)
«خصائص کفرک اعلان واطهار یی جائز اولدونی»
ایچین «خر و سائر خانات جرمیه ایظه اوعلان»
ایلدیلرک «ذبح و تشکیلی» ی فرمان اولدونی .
بونکله برابر عشرته بیته اوک آیه مادی . خارجده
بایبلان عموگالک حیات خصوصیه ده هیچ برحیمی
بولدی . وکلایله «نسیانی عشرت مجلسلری»
قورتمده دولم ایلیپوروردی .

«بیرکیمه استانبولده بودی عه سنده باعین
اولدی ، یوسالچی باشی ویکیری آقایی معیترته
بوکلریمه قوشدیلر . برجاج یوسالچی ویکیریلر
بوکلری ایچ کلرجه منک بریه کیریلر . تکاورسونلر ،
واقی اوزره یکیبوز قدر دولو دولو شراب
شیدلری . بره مدد دیه هریری بریندن نوش

تاریخ عصامیاری تاریخ مجزوده جاسوسلق

محمدی
امیر رفیق

سیره کیدن علمایه و تسبیح و سجاده و رساییه کیدن درویشانه و دوات و قلم و لوازم کتباته کیدن کتابه بزم سوزن و روچه له تعرض بوقدر . مان کنیدی عالمنده اوسولر .

سلطان مراد زامک شو سوزلی ده بلین بر صورتده کوستریورگه ، کدینتک یابدینی جاسوسلی . مملکتک انضباطی نطفه نظر کنیدی ، واداری برمشله ایدی . فقط کنیدی منفعلی و موقلری تامل ایچون جاسوسلق ایدرنده واردی که اک مذمومه بوایدی .

مثلا ، مصار قسم آغا ، آغال سلطنتک بجایدن بزاز ، دولتی فورنامق ایستور ، بشون امیددی ده کورولوده . قلی نیز . مقصدی مملکت کورولسون ، ایش باشنه مقتدرسهپال کسین . برون صدراعظم ساجان باشا اله باش باشه حسبال ایدرلر . قسم آغاوزراعظمه برجوق ناموسلی کیمهل توصیه ایدر . سلیمان باشا مجزوی آکلایر ، وشومطالمهده بولونور .

بسی قسم آغا . بو آدملر ایش بیلدین بده بیلوم . لکن بومعصیرک هریری بر آزدرد آغزندهدر . عزله قدرم بوقدر . حایلردن خوف ایدرله ، بوتعمریفایدیک آدملردن سوازمستند رتبه اولردن بری تپایه چاغروب مکاله به قدر دکم . حالا خندهنده کارسازانک جاسوسلی وارد . انلر طرفدن احوال طویلوب قالمال بر بختان ایلله بی بلایه اوشرادرلر . اطرافنده بی محصور ایدن جاسوسلر دانما اول دیدیک آدملری باقمه ذم و قدح ادبوق قیامتی سولرلر . بو صورتده بیجه تقریب ایدیم .

وزیر اعظمک بو سوزلرینه قاری قسم آغاده شو جوابی بوزر :

بسی اشدی . ایته یارامیان آدمی کیمسه ذم ایچر ؛ لسانه آلهه بیله تزل ایچرلر . خدمته دولت قورقدقلری آدمی ذم ایدرلر .

زوالی قسم آغا ، صرف دولتی فورنامق ایچون ایندیکی غیرتلك مکافاتی نهایت زهرلی قویورده علاکتله اوغرامتله کورمشدر . جاسوس کوزی ، جاسوس نظری تورکیبی خیله کارلر ادا رسته زبون ایدی . جاسوس نفوذی اولاسه بیدی ، هیچ شه سز . قسم آغاک سوزلی دیکه بیره نصیحتلی طوتولور ، کورولور دوری ده تاریخچه ده اول زون و برهش اولوردی .

★ ★

تاریخ بزه کوستریورگه ، بر ملت آراسته جاسوسلق دولتک سعادت و سلامتی نامه بر آقتدر . جاسوسلک اهانتدن فرقی بوقدر . دشمن امرینه خدمت ایچک بر شخصک ارتکاب ایدمه بیکی ذلتلك اک بویوکدیر . بویکی شخصتلك اک بویوک جزای ده ملتک نقرتیدر .

تاریخمنک کیمش زمانلرم تا مقید ایتدیکی اهانتلر شخص نامه در ، و باخامه دولت ارکانی آزه سنه در . دولت ضرری ، طولایسبه در . زمانلرمه پایلان اهانتلر ایسه دن و وطن دشمنلری واسطه سیله ، وطوغرودن طوغرویه آغا و طه در . تورکک فلاکتی زمانلرمه اوله وجدانلر کوردلکه ، تورکک انا ایچون دشمن صغرتمه چالیشدر . اوله شخصلر طایندی که ، مرکزی عیایه اوغراشان داخلی دشمنلری . صرف خائنه معامله لری عقل کوسرمک ایچون ، مدافعه به چالیشدر . حقیقت ، تاریخمنده کیناش آغال . جاییلی اجدلر ،

باطر و نالر و قلابتی مصطفا ل وارددر . بونفر محترم بر زمزمه ک جاغل و شعور سرت ائلردر . جهللردن طولانی درلو امتراضله آت اولدقلری بیلدرلر . مملکتک خارجی وضیتدن ، دوچار اولاجی فلاکتدن ایسه هیچ خبری بوقدر .

تورک تاریخمنده جامل جاسوسلر واردی ؛ فقط بیلکلی جاسوسلر بیلکلی خائنه بوقدی .

خاتمه نمیری یکیدر ؛ تاریخمنده اک زیاده قولایلان گله شودر : جاسوس .

اجدادیمز بو گه لک صولک زمانلرمه آکلایلان معناسی بیلدردی . اولر دشمندن یازما لاری وطنه و دولته اهانت ایچی . ملتی فورنامایه چالیشانلر علینده دشمنلره بر لکده چالیشانی عقابینه حتی خیاللری کتیر سوزلیدی . قاتکک صدراعظمی شیل باشا استانتا ایدله یک اولورسه ، تورکک تاریخمنده ، شیل احترامنه تابع اولارلق دولتی علینده حرکت ایتش بر تورک کوسترمک امکان خارجه در .

تاریخمنده جاسوسلیق ، اک زیاده ، صدر اعظمک ، بویکک مقاملری اشغال ایدن ذلتلك زقیلرینه قاری کنیدی بری قورومق ایچون نوسل ایتکاری بر چاره در . فقط بوهه ، اخلاقک ضاده اوغرا دیلی زمانلرمه در . مثلا ، تاریخمنک ایلک دورلرمه ، عدالت و انظمام تمامیه حکم سوزیوردی . دولته خدمت ایدن تکافاتی کوزر ، غزالده بولدا شلق ایدلر زقیلرله تریه ایدیلدی . پادشاهلر مقتدر و ناموسلر وزیرلر انتخاب ایدلر ، خائلق نفوذی محافظه چالیشدرلر ، تزویرته هیچ بر زمان قایلمازلدی . بنا علیه پادشاهنه صداقتی ، دولته محبتی اثبات ایدن بومواسا قیده تسلیم ایتدی بر وزیر ایچون مهر شرفدن محرومیت ایدیشیمی اصلا وارد اولامازدی .

بنا علیه زقیلری ترصد ایدیرمه به جاسوسلر قولاینامه اوزوم کورولدی . فقط طیباً ضعیف پادشاهلر بر برینه خلف اولمایه باشلادی زمان ، وزارت مقامی ده نا اعل دولتلر اشغال ایتمه باشلادیلر . وزیر اعظم شیخ الاسلاملردن ، شیخ الاسلاملر قانی کولردن ایدیشیه دوشدیلر . سرای خاندان بر دسیسه اوچانی حالی آلدی . دولتک بویکک مقاملری اشغال ایدلر برلردن قیلد امامق ایچون خلیفه ایغال ، ملتی اضلال ذلتی ارتکابه باشلادیلر . ایته او زمان ، جاسوسلق ، فردی استراضلری تطیق ایچون ، مؤثر بر یازه اولارلق قولاینامه باشلاندی . سلطان ابراهیمک وزیر قریه معطی باشانک باشنه کلن فلاکتلر جاسوس اژدی . معطی باشا مقتدر وزیرلردی . دردنگی سلطان مراد ایلله برابر ایدادسفرلر نده شجاعتیه ، غیرتیه نیز ایدن ناموسکار وزیر . سلطان ابراهیم زمانده محترم بر محیط ایچنده بر ذلول بارشامادی .

اک مدهش زقیی ده سلحدار باشا ایدی . نیما سلحدار باشانک بخت ایدرکن دیورگه : « بیچی خواجه ایله اعتضاد ادبوق وزیر غلبه چالنه باشلیدی . وزیر هر نه ایشلرسه کیدن نه آگورسه نه توجیه ایدرسه بونل خیر آلوب ختیه پادشاهه ایتیح وجه اوزره بیلدیروب زقیبک ایدر اولدیبر » .

★ ★

جاسوسلق اودورده مومنی محافظه ایدیشنه معلومندی . بو وظیفه بی باذات سلطان مراد رایعه یلاردی ؛ اوده هیچ شه سز ، شتتی محافظه و دولتی اداره ایچوندی . سلطان مراد ایلک ، عسکرک و عزمتک لاری نطفه نظرندن ، بویکیککه هیچ شه بوقدر . فقط شدتیه خلق اودرجه اورکوشدی که ، اداره سندن مینون اولارلرک آزدی .

دخان آه مظلومان مع ایلک هنر اولدی . مصری اودورده باشانک خفتک حیاتنه حقیق برترجامدر . مراد زایع ، کاغذ نامه ده ، دره کتازنده عامادن بر زرمیه تصادف ایتش . ایشلاری معایبه باشلاش . شیخ الاسلام بیچی ایدیشک دیوانی کوروجیه شو سوزلری سوله مش ؛ بو ، بزم اقدینک دیواندر . کتابلرله

تاریخ مصفاہیاری

قزل آلما

«هان بزه دشمن کوسترسونلر، دالغلیچ
اولوب دشمن اودوسته سالارز . خراب ایدوز
وقراک نقتی باشنه کچروب قزل آلمایه دک
کیدهوز دیردعوی ایدن شهپازلر ایله هزاراکره
مباحثه و مناقشه اولوب...»
قوجه سکبان باشی

تورکارده بودعای یالکنز قوجه سکبان باشی
ایشته مشدی ؟ قزل آلما ، عثمانی تورکارینک عادتنا
ظفر متهاسیدی . سلطان مراد رابع زماننده
وهتی دها اولکی دورلده ، قزل آلما بکچریارک
پردلو آغزندن دوشمزدی . بوسوزک اصلی
شو ایدی : « اهل اسلام قزل آلمایه دکین فتح
ایده جکدر . » قزل آلما خاق لساننده ده طولای .
شیردی ؛ فقط اوزمانلرده بوتک اصلی واساسنی
بیلن یوقدی . پچوی (جله ۱ ، ص ۱۱۰ ده)
دیورکه : « اهل اسلام قزل آلمایه دکین فتح
ایتمه لر کرکدر دیو لسان خلفده شایمدر ،
لکن بوتلامک ، آخذی وسبی معلوم دکل ایدی . »
کندی بیله بوتک منشأی « سلطان سلیمان خان غازی
صحوک غروان کفره تاریخندن ترجمه ائشاندی .
آکلادی . پچویک ترجمه اشدیکی قسم شودر :
« بودخی معلوم اوله که بیوک قابونه واروشنده
بیله بر مین آوندی بتون واروشک و اطراف
وجوالیک ، صغیر و کبری وجوان و پیری طشره
صحرايه چیقازلر اولو صحرايه اولان قزل قابونه ده
اوغانچقلر و باپاسلر براسکی توری ابرلارلر . قزل
قابونه دیکدی قزل آلمادر ، سنور طاشی کبی بر
علامت ایچون وضع اولمشدر . ابرلادقلری تورکینک
مائی ونتجه سی :

« ترک پادشاهی چله قوت و عظمتیله بوعله دکین
کاسه کرکدر بوتنده الله تعالی امریله فوت اولسه
کرکدر و الله اعتقاد اولمشونکه ترک پادشاهی
اولقندر بو قارویه کیده ، تا که (فلوته) یه واره .
تیجه مملکتنده چاقی شنتلک قلماساز . زبرا فلوته
شهری اوزاق برده واقع اولمشدر . شیوبله که
بر یوزینک آشای طرفنه دوشمشدر . (رود)
صوبی یاشددر که اول آندن دریایه داخل اولور .
بو معلوماتن آکلاشیلور که ، قزل آلما ، خیالی
برشی دکادر ؛ پچویک تبیری وجه ایله « سنور
طاشی کبی بر علامت ایچون وضع اولمشدر . »
اولیاچیلینکده قزل آلمایه دائر بر دیکدی معلومات ،
خیالی اولقندن زیاده ، مادیدر . اولیاچیلی (بودین) ده
بر (قزل آلما سرانی) ، (استرغون) ده ده بر
(قزل آلما جامی) تصویر ایدیبوز (جلده ۶ ،
ص ۲۳۰) . دیورکه : « صافی سماقی قرمنی
صمصا اوزرینه کونا کون نقش بوقلمون یاپیله رق
مبارخانه چین مانندی اولمشدر . دیوارنده کی
نقوش عجیبه و غریبه جبرنجمشدر . دیوانخانه
هظیمک زمنی انواع فصوح شکوک و رخام
هبرتمون شکوک ایله یامشدر که ، فی الحالده
بوخاندان قدیمک بعض برلری بشر آلتیشر بدیشر
قات قصر خورنق مثل اولوب هر قصرک قبلونده
برر آلتون طوب آصیلی اولدیغندن آدینه قزل
آلما سرانی دیرلر . »

براز آشاغیده دها زیاده تفصیلات بر دکدن
صوکرآ ، شونی علاوه ایدیبوز : « هر طرفده قزل
آلما سرانی نامیله شهر ددر . بیوک دیوانخانه ده کی
جلی خط ایله صراقم تاریخیشی شودر :

شاعر قزال باغرین قیرغمه دلدردک
اول کافر بدخوبه کندی اوزین بیلدردک
چیقدی بر صاحب کمال دیدی آکا تاریخیشی
شاهر قزل آلمای ایوا ایله دلدردک

کاسه کرکدر و بونده الله تعالی امرایله فوت اولسه
 کرکدر واللهم افتاد اولسونکه ترک بادشاهی
 اولقدر یوقارویه کیده، تاکه (فایونه) به واره .
 نیجه مملکتنده چاق شتلاک قالماس . زیرا فایونه
 شهری اوزاق برده واقع اولمشدر . شویله که
 بر یوزیک آشاهی طرفنه دوشمشدر . (رود)
 صوفی یاشندهدر که اول آندن دریایه داخل اولور .
 بوماماندن آکلاشیلیور که ، قزل آما ، خیالی
 برشی دکادر ، پیویک تهری وجه ایله « سنور
 طانی کی بر علامت ایچون وضع اولمشدر » .
 اولیا جلیبیک ده قزل آما به دائر و پردیکی معلومات ،
 خیالی اولندن زیاده ، مادیدر . اولیا چلی (بودین) ده
 بر (قزل آما سرایی) ، (استرغون) دهده بر
 (قزل آما جامی) تصویر ایدیور (جلد ۶ ،
 ص ۲۳۵) . دیور که : « صافی سماق قرمزی
 صرصر اوزرینه کونا کون نقش یوقامون یابیله زق
 معیارخانه چین مانندی اولمشدر . دیوارنده کی
 نقوش عجیبه و غریبه خبرتشددر . دیوانخانه
 هظیمک زمینی انواع فصوص محکوک و رخام
 عبرتمون محکوک ایله یاشمشدر که ، بی حالدر .
 بوخاندان قدیمک بعض برلری بشر آلتیشدر بدیشدر
 قات قصر خورققی مثل اولوب هر قصرک قه لرنده
 برز آنتون طوب آصلی اولدیغندن آدیته قزل
 آما سرایی درلر » .
 براز آشاییده ، دها زیاده تفصیلات ، بردکن
 صورکاء شونی علاوه ایدیور : « و هر طرفه قزل
 آما سرایی نامه ، شموردر . بیوک دیوانخانه ده کی
 جلی خط ایله صرصر تاریخی شودر :
 شاهم قزال باغرین قیرغمه دلدرک
 اول کافر بدخویه کندی اوزین بیلدیردک
 چیقدی بر صاحب کمال دیدی آکا تاریخی
 شاهم قزل آمانی ایوا ایله دلدرک
 سنه ۹۳۸ »

اولیا جلیبیک یازدی بی بوتاریخ ، قزل آما سرایی
 ویا قزل سرای حقیقه نیم برونیقه در .
 « قزل آما استرغون » جامنه کاتجه :
 بونده ده ، بودینده کی قزل سرایده اولدی کی ،
 یتنه قزل رنگ اساس اولسه کرکدر . چونکه
 استرغون کایساسندن تحویل اولونان جامهک تصویرنده
 قوللایلان تعبرلر شونلردر : « جامهک ایچنده
 چله روی دیوارلر مسکون قطعه یکپیاره سر آمد
 قیرمزی سماق قاپلی دیوارلردر . اسناد حکاک صرصر
 یوسنک اهاکونلری اولیه مصقل و جلا ایش کی
 آشاییده نماز قیلارک چله اطوار و حرکاتی آیینه
 مثال نایاندر . قبه ، مینامی دخی یکپیاره شمسی اجر
 کون ایله مینی برفیقه سرنگوندر . حتی سسایان
 خان بوقعه بی فتح ایله کده جامی دخی دیراک حالنده
 تاماشا بیوروب دیرلر که : آه بوقه کل لندامه معادل
 و مناسب و نظیره طرزنده برعرباب مصنع وبره
 صرصر اولسه » .
 قزل آما بی بالذات کوره نازک و بردکاری بومه او .
 مآندن آکلاشیلیور که ، قزل آما ، اسکی دورلده
 تورکاک ظفر غایبی ، فتوحات سرحدیدی ،
 و ماجارستانده ایدی ، تورانده دکادی . قزل آما
 دنیله کی زمان ، شاعرانه ویا خیال پرورانه برغایه
 موضوع بحث اولامازدی ؛ قزل آما ماده موجوددی .
 پیویک و پردیکی معلوماته کوره (قزل آما ایدی)
 بو تعبری انکروس سقرلندن دونن غازیلر بوتون
 خلق بیینه یاشملردی . حتی یکچریلر ، ماجارستان
 سقرلرینک مقبله لرینی آتیجی اسکی غرا داستانلرنده
 او قودقلری دورلده بیله ، قزل آما ملک خاطره سنی
 ذهنلندن چیقاراماملردی ؛ او صورته که ، قزل
 آما ، تورک لساننده ، سلطانلر بیقدقدن ، قزل لارک
 تاجلرینی باشلرینه کچیردکن صورک ا ایریشیله چک
 بر ظفر منتهامی کی قوللاینامه باشلامشدی .
 تورکاک آکلادی ایک صوگ واک اوزاق جغرافی
 نقطه ، قزل آما ایدی . ذاتا ماجارلرک سویله دکاری
 تورکی ده بوتی کوستریوردی ؛ اولرده ، تورک
 پادشاهت آتیجی بوسنور طاشنه قدر کاهرک
 اوراده اوله سنی بی ایدیورلردی . فقط تورک ،

اورایه اولمک ایچون دکل ، بالعکس ظفر غایب سنه
 واصل اولق ایچون کیتهمی دوشونبوردی .
 تورکار آره سنده ، سلطان سلیم ثالث عصرینه
 قدر ، قزل آمان آکلاشیلان معنی بو ایدی . حتی
 بوسنیبه مینی ، نظام جدید اجداتنه قارشی غضبان
 ایدن بولداشیر ، بویله برنظامه احتیاج اولمادی بی
 اثبات ایچون غلایانه کاشلر :
 — همان بزه دشمن کوسترسونلر ، دالفلیج
 اولوب دشمن اردوسنه طالارز ، خراب ایدهدز
 وقرالک تفتنی باشنه کچروب قزل آما یله دک کیده رز .
 دیشاردی .
 بروک آله
 احمد رفیق

تورکار ویزانس

عنائی تورکارنیک باغشاه ایلک زماننیه ماہر
معلومات یگ ناصبر . بوضعی تاملاتی ایچون
صراحت ایدله چک منیلردن بری ده ، بیزانس
مؤرخلرنیک اثرلریدر . ایلا عثمان غازی و اورخان
غازی دورلرینه دائر غریبوراس ایله قاتاقوزنوسک
تاریخلرنده اولدنجیه تفصیلات وارد . بولردن
غریبوراس ، ۱۲۸۲ یعنی جری ۶۸۱ تاریخندن
ایبارلوری بویوک آندرونیکوس ایله اولوغوسدی ؛
ساجوق حکمداری ده عیبات الدین بن کیخمرودی .
ارملوغول غازی وفات ایدله برسنه اولشدی ؛
عنائی تورکاری (سوکود) ده یاشایبورلری .
غریبوراس ، بوناخیلده خریستیاننی قول
اچتی برچوق تورکارک بیزانس اردوسنده
بولوندیخی خبر و بریبور :

« اورویاستلری طرفندن قاجریلانی وقت
برابر کولورویلوب ایلرملر کین و خریستیاننی
قول ایدن بونورکارک مقداری بیگ نغدی .
بونار اوزماندن بری روم عسکرلرین معدودیلر .
بولن باشقه و خلیل اسمنده برتیکلیک ، ایتنده
لاینلر برابر روملر تعرض ایدن برتیکلر
سندنده عیباتلیبوررک ، تفصیلات بروجه آتیرور .
« لاین عسکری آردسندن اوج بیگ تورک
واردی . بولردن بیک یوزی ، سلطان غزالدیك
سینلره قاجامی اوزدینه ، یگ ایله برابر فالوق
خریستیاننی قبول و نسل نسل تکثر ایتدیکاری ؛
دما سوکرا روملردن آیریلوق طرفین قوزنیک
(آرمس ، آینه چی) صرامندن بریلر چایریتاجلاری
صردد لاینلره قازیلدی ، ق م اعظمکده خلیل
ایله برابر اجرت مقابنده اناطولیدن لاینلر یازدی ؛
کلکارلی سوبله شدک . لاینلر تالیالیه بور .
دکاری زمان بونورکار اوزره قارشیه عصیان
و مخالفت باشلادیلر . چونکه لاینلرک معاشرلریندن
شبهلنورلر واردلری آتی ایچون تیکلکی بولور .
ردی . بونک اوزدینه تورکاری اداره ایدن ملک
ایله خلیل لاینلرک ریسنه صراحت ایتدیلر ،
انتقالریک نسخی ایچون مذاکرهده بولوندیلر .
تورکارک یابانچی سلاح آرقداشانی روملردن
قوزنوش اولان لاینلره آتوق لازم اولدانی
ایچون بوتکلینی هیچ اعتراض ایدن قبول ایتدیلر .
تورکارده اسپرله برابر غنیمتلر تقسیم ایدورک
عظولت و هوونینله آرتدیلر .

تورکار لاینلردن آرتلقدن سوکرا ایکی فرقه
اولدلر . بر قسسی ملکک ، بر قسسی ده خلیلک
معتنقه قلیش . ملکک معتنقه کیلر صراحتله ایشیا
ایتدیلر . خلیلک ، معتنقه کیلر ایلر ، بیک اوج یوز
سوارلی و سکن یوز پیاده اولدیلر حالده ،
ما کدونیا قالدیلر ، روملرله انا کرانه قولدیلر .
پانلرک مالر و غنیمتلرله برابر چاقاق قلمه بونار .
زندن کیملرینه مساعده ایستدیلر . ایبارلور ،
تورکاردن برآن خون قوزنوش ایستدی ایچون
واضی اولدی . فقط تورکاری کیملر کین روم
قولری حیللرکالنه سالوک ایتدیلر ، تورکاری
کیمرک ایچون کوندن دکاری برمه دیلر ،
باصقیق یاپایه قرار و بریدیلر . تورکار بونی خیر
آدیله ، جوار استمکاملردن برنی آله کیمدیله
چوراسی اسلرکات اغفا ایدورک دشمنلر چار .
پشایه حاضرلاندیلر . روملر ، بونی حسن ایدن
اغز ، تورکاردن اوزاقلرده ازدوکاه اورمایه
عیسور اولدیلر . تورکارک اناطولیدن یگ
قولرله کتیردیلر . مهادی سوزنده اطرائنه
پایلانق غنیمتیه باشلادیلر . روملر ، تورکارک
ایله ایتداری قلمه ی آنایه قرار و بریدیلر . بونون
بونون اهالیی آیانلر بریدیله ، تورکاره قدرنی
صالحدریدیله . روملرک بکنه اندلیسه ، تورکارک
اندلیک غنیمتلری یمن ایشکدی . غریبوراسک
تیسری وجه ایله : « تورکارک دشمن ماوراعنده
هسور و قوزنی روملردن آز اولدی حالده
اوغرادلی تیکلر قارشیه متانت کوستیرورلردی .
روملر ایله سلاح و قوچمهده فاتق بولونقدن
تورکارک قوشی استعمار و تئیه قاعدهلری ده
اهال ایدورک اوزلرلرینه یوزبورلردی .
تورکار روملرک بونتناس حرکتلریندن استغاده
ایتدیلر . قادیلری و اشبارلی برمه اولادیلر ،
استمکاملرده حفظ ایتدیلر . کتیدیله ، سوادیلرله
برابر بونی یوز کیتی اولدی حالده ، روملرک
اوزدینه مجور ایتدیلر . بو مجور مددشدی ؛
روملر ، مؤدخک قونجه ، « من و توفیق حال بر
انزرام له قاجبورلردی . ایبارلوری بلادیکلرین

یوقدی . نهایت اوده اولنلرک اشریه افغا ایتدی . تورکار
مهادیا تجاوز ایتدیله ، روم قوماندانلریندن برقسی
ایبارلورک اردوکاهی حافظله ایشک ایستدیله .
تورکارلر بوردوکا هی ده قوشاندیلر ، حمینی اسیر ایلر
موقق اولدیلر . تورکارک آله کین عزمت چوق
قیلمدی . ایبارلورک اناسلر و ایشیلر کین
تاجیه ده یوغینلر ماینده ایدی . غنیمتلر یاشلادیلی
زمان خلیل تاجیه باشنه قوش و ایبارلورک ایتنده
سوزلر سوبله مند .

تورکار بومطفریت اوزدینه بونون تراکیا
پایله دیله شهرلری آلدیلر ، اوردجه ده ، تمام ایشی
سنه روملر کولوندن چنما دایله ، تار لاری آ کیمه دیلر .
ایبارلورک امید کاملاً قیریلدی . یاز ایله عسکر
طوبلاقی ایستدی یوردی ، فقط بیزانس خریسته می طام
طابردی . نهایت چینی شایریدی . دامادیته ، صرب
قرالنه صراحت ایتدی . نهایت سرای مسولردن
قیلیش باه اولوغوس بوجراهه ایبارلورده ایدم
ایتدی ، معینده منظم بر قوت آلدی ، خلیلک
معتنقه دکی تورکاره قارشیه یوردی . بو سنه
تورکارک و شوقن تیکلیدی . چاقاق قلمه کولر
یولانیش ، اناطولیه رابطه لری کسبلشدی .
غافل لاینلر ده سکوز کین کوندمشلردی .
تورکار بونده ، موقق اولادیلر ، نهایت تراکیان
چکسلرله مجور اولدیله .

غریبوراسک وردی بونفصیلات تاریخلر بزه
یوقدی . بالکوز ماهر ده واردورک ، اوده بیزانس
مؤرخلریندن آلمشدر .

ذاتاً غریبوراسک تورکارک حقدنه و بریدیک
مفصل معلوماتده بونین عزیزلر . دما سوکرا ،
عنائی تورکارنیک روم ایلر کیملریندن عیباتلیدی
صردده بالکوز شو سطرلری یازدیور :

« تورکار بیزانس ایشلرینک بک فنا کیتدیکی
پایدارلندن کیملر حاضر لایلیق بویوک قولرله کورده
دولانیا باشلادیلر . برلردن ، آتاشی یوقاری
کیدن چن کولرینه مجرم ایچون ترصد ایتدیله ، دیکر
طرفدن ، ما کدونیا ایله تراکیا و کوجوک املرله
مجرم ایدرک فلا کت اوستنه فلا کت یازدیورلردی .
بوسرده ایبارلورک خریسته ده عفرط قینل ایشیامی ،
اسکی ایبارلورک خریسته ده عفرط قینل ایشیامی ،
ضرورت سالفه سالیه ، صاتیبوردی »

عنان غازی زماننده تورکارک روملر ییتدیکی
عجالدیلر غریبوراسده بک خصصرد . بروسه ک
نینه قدر و برین معلومات ایله آتیقی شوسنولردن
عبارتدر :

« ایبارلورده ، جز برمه جوارنده اوله ، مشغول ایکن
بردکو قضای نجه سننده تورکاردن تیش کفی
بومرقلره کادیلر . ایبارلور معتنقه چایریتدیله ،
کتدیله برنی اولادنی حالده روملردن چروغنی
اولرله یازلادیلر ، حتی ایبارلورده آتقندن
پارالاندی ، و یوزلردن چوق راحتمز اولدی .
اوسرده شرق ایشلاری اهل ایدلرک جهنله
(ویتنیا) بروسه جوالیس) به تابع شهبور ایلرک
برجوقی تورکارک الیه کیدی . (بروسه) ده
عاصره ایدله بک آتقندن تسلیم اولدی .
بونکله برابر (ازیق) ک فنجن اول
اودخان غازی ایله ایبارلور کتچ آندرونیکوس
ییتنده وقوعه کین مانیه عمارتیه غریبوراسده
مفسلدر . (ملا ازیق) بونجور بون سوکرا دوشمشدر .
(ازیق) ک سقوظه دائر غریبوراسک وردیکی
شوغنصر معلومات شایان دددر :

« تورکار اوزون مدت عاصره ایدان ازیق
شهری ده بوسرده فنج ایتدیله . اوورده بونونان
مقدس لوحه لرله کنایارک بر چروغنی و ایکی غنیمتک
نشی قحطنلرینه یازده ایله ساندیلر . تورکار ازیق
(ویتنیا) ساحلرته ی برما برکده لر ، برچ
قصبه تغیر و برکلیق بیلدی . حتی بویور کولردن
استغاده ایچون اهالی حافظه ایشلردر .
غریبوراسده ، تاشورده لئور و بریلان معلومات
آز اولرله برابر شایان استفاده ددر . بویورک
کاملاً ترجمی لازمدو . اما سائانی تورکارنیک
ایلیک دورلرینه دائر یازان بیزانس مؤرخلری ؛
پانجه تیس ، غریبوراس ، قاتاقوزنوس ،
آناغوس تیس ، خانیفونیس ، دو قاس ، فرانجهز
و فریظو و لوس دز . فریظو و لوس تورکیه ترجمه
ایدمشدر . دیکر لر کتده ، هیچ اولنا زسه ،
تاریخمه تمل ایدن یازیلرلری ترجمه و طبع ایدلش
اولسه ، عنائی تورکارنیک ایلیک دورلرینه دائر
مهم بر منبع وجوده کتیلش اولور .

تاریخدن آیله جیق دسرلر :

آل عثمان و تورک ملیتپرورلکی

تدقیق ایلدیلرک اولورسه ، بوزک هاشکی عصاره طرفندن اضاغ ایلدیش اولدیجی بک فولای آخشلایر . متحد و متجانس بر مات تشکیلده مختلف عنصرلری یکدیگرینه ربط ایلدیلرک فوتردن بری ، اوست ره نالک دیندی کچی ، نسیاندر . عرفانی بوکسل اولان مات افرادی مائه داخل اولدیلرک ، ماشیلری اوتورلریدر . یوق نخطیر ایلدیر ، غالب دولت طرفندن لایقیه نئیل ایلدیلر . مملکت دیکندر ، یوذهنی طاشیا ایلدیلر ده او دولت اچون شیچ برخیر یوقدر .

یوگون تورکیه یوشعیتدهدر . یوممظروفلاکتلی نصیبه قارشسته تورکاری قورتاراجق بیکانه چاره ، ملتینی ادوکت ایشیکدر . ملتپرورک علینده یولونق ، بیله برکه ، جهات و بیله برکه اهاننددر . ملتپرورک شقاوت دیکندر ، ظیور و احابه حکوم ایلدیلر تورک ملتینی جهان تاریخک بیکانه اسلامیت قهرمانینی هر دولو فداکارانی کوزه آلدیراق سیانتندر ، اولک عرفان و مدنیتی مدنی دولتله ده تصدیق ایشدیرمکدر .

فقولتی حق و عدالت و صلح و سلامت نامه پالیس دظیرینی ادعا ایلدیرلر قارشی مدافعه ددر . واقعا اسلامیت ده اساسل بر ایلدیلر ، فقط یورایطه عومیلدو ملت زایطه سی قدر اولتی کاکدر . تورکیه تک باشنه کلل یوزک وحضرت فلاکت ایتاسنده اسلام اولدیلر حاله تورک نذیلدولونج تورکدن نصیبتن ایسه مکه قدر ایلری اولان ، یونکله برابر سنه لردن بری اچینی یویونیرینی آلتنده خفاظرله اوغرا دیغنی اولوتان حکومتلر ده وارد .

ملت رابطنه سی تورکک اجتماعی تیه سی وجوده کگیره چک ، اوق سالم ، قوی مدین برسورنده یاشاناجقدر . اسلامیت راطه منی ایسه اجتماعی بیهیمی تقویه و تقیه ایداش قوتلری بریدن ، بر ایان ، بر غایبه آلتنده خارج تجاروزله قارشی مضمون یولونج ابراجق ، مدنیت علنده هرمانی ، دکاسنی واستعدادینی کومتره چک بر وضعیتله اولتاجقدر .

تورکیه تک تورکیه ده تشکیل ایلدیلرک زهره لیک نظردفته لاجقاری ، آتیق یوقنظله لدر . تورکیه ده یاشان غیر مسلم عنصرلردن تورک ایچون قائمه منصور دکندر . اقلیتلرک حقوقی اطر نظر ایچون خصوصی برحکومت دیکندر . بناء علی جاهه عثمانیه برخلیادیر ، تحقیره اوغرایان یوزک بر شخصیتک نذیلدیر . تورک یوزقله هیچ بر زمان نترل ایلدیلر . تورکک یوکون ک یوزک ضعیف ، برلک کدن عرومیتدیر . فلاکت قارشسته برلشمه سن ملنلرک عاقبتی ایسه اضمه لالدو . شمعی قدر دوچار اولدیلر . فلاکتلر ده برعیرت دوسی تشکیل ایتزسه ، بر ایچون قلاح و نجات یوقدر . اک یوزک دشمنلرین شقاوت ، جهالت و منفعت و حرص و یادیر .

یوکون منور و ناموسلی رجاکه یایانجی الک دینله وظیفه ، تورکک ملتینه یولوب زهره لری آره سنده اکون ایلدن آکلاشامانازلره نهایت برمکدر . حرب عومیلدیه چاک شقاوت یوزدن فدا اولان تورکلر بیکون کایدیر . تورک ، وحدت و ملتینه شررورین عنصرلری ایضا ایلدیلرک و مصیق برخاله یاشامالیدر . تورکک اطر ایتده طوبلانیجی حرکت ، مدانه ددر . آل عثمان ، ملیولرجه اهل اسلامک خلیفه ایغنی ، ملیولرجه تورکک . مظم خاتانی ، زوال یول اوصافله هلوی و مجبل یاشامقددر . ذلیل و حنجر ، شیخ و جاهل شخصیتلردن سلیکنه ریک ، استفادیلرین ، منشر السانیه خادم ، نور عرفانه جلوب ، ملتیزله منشر اولادق یوممظم خاندان اطرافنده طوبلاقم اجاب ایلدیر . بایکیز ! دون اقبال وسطولتک الک دینده از هک فشیلتکار مؤرخ خواجه سعدالین افندی ، شان و ظفر اورناستنده . هیچ بر عدودن پروا ایلدیلرک بر دوردیه بیله ، آل عثمان ایچون ناصل دعا ایلدیلر :

منقبت کوی آل عثمان
اول سلطنته منقبت خوام
اهل اسلام یادشیرلیدر ،
مسلك عدل و داد ره لیریدر
کلهم خیر حاک و امین
لهم الفضل والندی والبرین
یو اوجانی مؤید ایت یارب
فضلك ایله مؤید ایت یارب
سافیک مشاهدین بر نور
خلفن درانیله قبل و معور

یوزک آله ۱۲ حریران ۱۹۲۰

احمد رفیق

تورکک مائده و بلخامه جهان تاریخده آل عثمانک یوزک بر اهیبت وارد . آناملولیده تورککی اساسلاهدیران ، آل عثمانو . جهان تاریخینی قوت و قایبیله دورلرله آیران ، آل عثمانو . اسلامیت عصرلرجه مدافعه ایلدن ، خادم الحرمین لشیرینی عنوانی یوزک بر فخر و مباهات ایلدیلر . ماشیسان ، آل عثمانو . تورکک دهامسنی ، دکاسنی ، علم و صنعت نامه موجود قابلتی کومترن ، آل عثمانو .

آنانی طافلردن قائل بر عصرلرجه ، قایتیجه دن کیرات شبه جزیره سنه ، حتی همرای کیرک منتهای حدودینه قدر عصرلرجه حکمران اولان سردن فداکار نسلك تاریخینی تدقیق ایلدیلرک اولورسه ، آل عثمان قدر تورکک مدنیت قابلتی کومترن بر خاندانه تصادف ایلدیلر .

آل عثمانک ایلک وظیفه سی ، سلجوق تورکلرینک معرق پارچه لرینی طوبلاقم تورک برلکینی وجوده کتیرمک اولدی . بو وظیفه تک نام بر بسورنده ایغاسنه موفق اولان فاتح سلطان محمدی . فاتح بر وحدت نامه پایشان اجدادینک وظیفه سی اکل ایتدی ، و یوزکلر اکلک لطف بر خنده نائل ایتک کی یوزک بر موقبت کومتردی . اواناریخدن اعتباراً آل عثمانک مقری ، ایتقنی ، استانبول ، دارالخلافه العلییه ، تورک و اسلام علنده یوزک بر نفوذی حاکم اولدی . یورانی ، عاذا یونون اهل اسلامک قوت وسطوت منی ایدی . اوروپا یو قوته داغما سرفرو ایلدیوردی . اسلام عالی و وضعی ایتلرک چسور خاندلرینه تکریمات و تیحیلاری قدیم ایچون آتسایک کویکندن استانبول حیظئر کوندیریوردی . آل عثمان بولنوذی آنی عصردن زیاده محافظه ایتدی .

أرست لولیس دیوردک : « روما هیچ بر زمان ایتالیا ایچون یاشادینی و چالیسیدیه ایتخان ایتدی ، روما ایتالیا دن یاشادی ، فقط ایتالیا ایچون دکل ، طریق پروسیایک آلتیادین یاشایوب آلتالیا ایچون یاشاماسی کچی . »

آل عثمان ده عذیله بو شرائط داخلده ایدی . آناملولیده تورکک وحیدتی حصوله کلدکدن سوکرا ، آل عثمانک قری ، نفوذی ، آناملول تورککی ایلدیلر . آل عثمانک مسطوطی ، فتوحاتی ، ظفراتی بروردی کترین بیکانه قوت آناملولیده ، تورک عرفانی وساکیتی قبول ایلدن اولکله ایدی .

استانبول ، تورک عرفانی قول ایلدن مختلف هرقلرک دکالری کومتره لرینه مساعد بر ساجه اولدی . آل عثمان ، حاکمینی آلتیه ایلدیلرک مختلف عرفلری علوی و سبیل بر ایلدیلرک ایلدیلرک باغلامشدی : اسلامیت ، بصورتله یکدیگرینه هر یوزک کتله ، عصرلرجه تورکک و اسلامیت نامه چالیشدی . تورکک تاریخی عرق نقطه نظرلردن تدقیق ایتک طوغرو دکندر ، و اساساً هیچ بر ملنک تاریخی یوقنظله نظرلردن تدقیق ایلدیلر . آل عثمانک نئیل ایلدیلرک شتاب عرفلر ، اسلامیت و ایلدیلرک متحد و متجانس بر قوت وجوده کتیردیلر ، عرفلرینی آتیق هر عرفک خصوصاتی نقطه نظرلردن قاه آلدیلر . نه کومسه برخال ، نه هر عسک اوغرای اجدیاشا ، نه معمارستان ، نه صوفیول محمد یاشاه ، نه کومریلرک چدرلرک عرفیه ایتخان ایتدی . آل عثمان خدمت و آل عثمان هر یوزک ، دعاغلی و ظفرلری تورک عرفانیله مشحون اولادق یاشادیلر ، آل عثمان تاریخی طوبلردن بران شانی و بارلاق موقبتلری ده بو سایه ده احراز ایلدیلر .

یوکونکی تورکک ملتی بو مختلف عرفلرک ماساهلیدیر . بو حاصله ایتنده ، سوکک عصرک نظریه لرینه کوره ، عرفینی نخطیر ایلدیلرک تورکک جامه مستفاد ایلرینی ایستیندره وارد ، بو نظر تورکک عرفانیه نئیل ایلدیلرک ویا مسلوب اولدیلرک عرفک تشکیل ایلدیلرک حکومتده دا زیاده منفعت نامیینی دوشونلریدر . تورکک یوقنظله زهره لره نه احتیاجی ، نه ده ایتادی اولایبار ، اولاملیدر . تورکک ، آتیق ناطق بره فلاکتله اوغرایان مجبل نامی آلتنده ، ملتینه یونون موجودیه هر یوزک اولان فلرلردن استفاده کورمک چکسه قائلدر . تورکک حکومتی آتیق حادثات پیشنده اوشان ، ملتیزلی منفعت اوغورنده فدا ایلدن ، روحو لرینی یاره ایلدیلرک ساتان السانلره ماحاه تشکیل ایلدیلر . نادیمزوی قارلرک اکلهمین عصرلر

انگلیسیه تورک شهراری

بیله جك

(بیله جك) میان توکرینك مؤظظطرله
طولوردر ، پریمی ، (روسه) دن و (سوگود) دن
سوگرا ، توکرینك مقدس زیارتگاهلریندن . بو
کوزل دیارک یاپین قایلی اوکنده پاسکی برتره
واوردر ، اوراده و میان غازینك سوکیلی مال
خاتوق ، یاق باشنده قاش آناسی شیخ ادهالی
مدفونودور . اوراده قاش آناسی و خاتوقی مالخونی
میان کندلی الله دان ایندی و (عاشق باشا
زاده و ص ۳۵) .

بیله جك یاندن (قره سو) جاک آثار .
چای ، گاه یاپین قاشل آرمسندن ، گاه کوموش
یاپراقی بودور سوگودلر آنندن کیر . اطرافنده کی
اورماننده آلی بیلهلی قوشلرک دالنه داله
اوچوشدولری کورولور . (چای بیگار) بیله جك
سولنده در . شهرک آشغابنده دانی برجانانی
واردو . باغلی و باغچهلری و دره کنسولرند
دالرین کرازل سارقان آغاچلری و تپلرک توتو
پیشلکیرنه دالردن سارقان آصابلی و یارلرینک
کنازلری سولسین زنگلارک چچکارله (بیله
جك) تورک ایلیک کوزل بله لرندن بریدو .

اوطورورک آناتولیده ایلیک برلهدی بر ،
(بیله جك) ایله (قره جحصار) آرمسند ایدی ،
فقط (بیله جك) ده با یاقیدی . اوطورورک
و فاندن سوگراده اوغل میان بک (بیله جك)
تکفورله دائما خوش کینیری . اونک اله زاده
قیلی کوردیجی (اینه کول) تکفوریدی .
میان بک یازک سبیان کولرند نه زمان یابلی
چیسه (بیله جك) تکفورینه اوطورورک و کوزلری
برالیر ، بوگون اشیاق قادیزارله کونفریدی .

پیلان دونوشنده تکفورده هدیه اولراق
پنیر ، باغ و قاشق و گله و خالک و کلیم و جوز
کینیر و امانلری هیچ اکسیکینز آلیری .
پوسیدن ، (بیله جك) خلنگ میان بکله چوق
مقاولری واردی . ذاتا میان غازی (بیله جك)
تکفوریه آرزوسنی آچینه خیر ویرمیدی .
— سزده دله بکیز بودرک ، نرم کوچکونوی
یابزه کیندیکن وقت سزده امانت فویلم .
تکفورده بو آرزونون منن تپله قبول ایلمدی .
اورمان میان بک (قره جحصار) ده اوطورور
تفیدی و وحشیدن زیاده سییاسته بله لر فنج
ایلیک ایستدی . برکون و قاشقی کونور بکله
پوسته می مذاکره ایندی . مناقشه ای حرادلی
اولدی . کونور بک دیدی که :

— توایسزده اولان ولایتلری اولم
بوژالم .
میان بک شو جوانی ویردی :
— بورا بک فسادی وارد و آنکچونکیم
بو واولریزی سینگوب یالیق و بو شهرتیز که
قره جحصارده و مسور اولماز . اولاسی بودرک
قوملرینزه دوستلق ومدارا ایدم .
میان بک (بیله جك) تکفورینه قاشقی
کوستردیجی جمله ، هب برسیاستنک تپسیددی .
میان بک بیله جکلرله صمیمتی همکسک دقتی
چالب ایندی . حتی بر دفته ، کندینه سینی
سوزدیلر و وشو جوان آلایلر :

— قوملرینزدو . بز بو ولایت غرب
کلده بوئلر بزی خوش طونایلر . ایندی بز
باچدیجک بوئلر حرمت ایدم .
میان بک (بیله جك) تکفورینه عتی
غایبادی . تکفورک نه بوئلر کورمش و نهه
بردفه اولسون کوروشمیدی (عاشق باشا زاده
ص ۱۴) . بوئلکه برابر اشیاق دو کونلر
کیده عایت اغرهدیلر ، خالیروکلیرلر سوورولر
بروئلر کوروردی . حان هرکس میان بک
برکینسی بکاتیر ، جومر دلکنه حیران اولوردی .
فقط میان بکله مکدهش ریپلری و تکفورلردی .
(بیله جك) تکفوریدی بیله و میان بکله بودرجه
مقبادینه قاشقی و یته طیشندن دوست و ایچندن
دشندی . میان بک ایلیک نرسنده بوخی ایستدی .
کریمان اوغل بیله میان بک جکمزدی . میان
بکله دوستی کومه میخال ، بو سرلره تامیله
واهدی . بوخی میان بکله اطرافله آلاشندی .
کونلر کیدی . (بیله جك) تکفوریدی دو کون
یاقیق ایستدی . اوغله (یا حصار) تکفورینک
قیزنی آلاچدی . میان بکله دعوت ایچون برخال
کونوردی . میخال تکفورک مقدسی آلاشدی ،
میان بک میخال بک چوق میده لر ویردی ، ویدی که :

— میخال ، بک فاردشمه بندن چوق چوق
سلام ایریندیر . ایینه مددی بزخی یابلی کیدیوروز .
وهر قاش آنام و خاتون دقتی قاردشک خاتونیه
بیاشک ایستر . ایندی قادم خوییلور کریمان
اوغل بزله نه حالده در . یته نرم ایسولور دام
زحمتو چکله کلرلدر و بریل دقتی چکسولور ،
آنامک ویم حوایلیزیزی یته حصاره کوندم .
میخال ، میان بک تکلفی (بیله جك)

تکفورینه آسولدی ، فککود سولیدی . میخال
تکرار میان بک بولادی ، میان بکله کلسی ایچون
برکون تعین اولوندی . میان بک ، تکفوریدی
قازدیجی قویوه دوخوره به عرم ایغدی .
میخال بکله تکفورده شوخوسیده بولندی :
— بزم خاوپلریز همرا ی اوگر شمیلرد .
(بیله جك) طابوردر . دو کون (چای بیگار) زاده
ایشون .

تکفورک مقدسی دو کون میان بکله کلسیدی .
راشی اولدی ، دو کون خلق (چای بیگار) .
مولانلیدی .
میان بک ، عهد ایتهدی کون ، اوکوزلری
پوکندی ، هر زمان کورون قادیزاره ویردی ،
بکله آرمه سه برچوق آدم سالادی . اوکوزلر
بر ایکی قللاردی . اورنالی قاولردی . میان بک
قتلارلی بولادی . آقام قاراندنه حصاره
کیردیلر . بردهره کچلرک آرمسندن چیشانلر
اورنایه آتیله لر ، حصارده هاتا آژا آدم قائلدی .
هیندی ده ، (چای بیگار) ، دو کون برینه
کیتیدی .

میان بک قتلارلی بولاده تن سوگرا ، کندیدی ده
حاشیرلاندی . غازیلی قاشق قیاسنه فویدی ،
تکفورده خبر بولادی :
— بونلی آبرجه بر بره فوندرسونرک
خاوپلریز آندک تکفورلری کوروب اوتامسون .
بیله جک تکفوری بوکا دهها زیاده منون
اولدی . اونک فکرغی ، میان بک قادیزارده
اله کیش دیکدی . اوکوز قتلارلی حصاره
کیردیلی ساندنه میان بکده قادیزاره برابر (چای
بیگار) ، کلدی . تکفور سرخوشدی ، میان
بکی اولاق ایستکن نهایت کندی اولاندی .
بوگون مسالارلر ایسر ایلادی . ایسر ایچنده
قیبتل بر سه وارده ؛ اوده (بیله جك)
تکفورینک کلبیدی . بوکین تلوفر خاتوندی .
تلوفر خاتون ، اکتریا و زوجی اورخان بکله
برابر (قره جحصار) ده اوطوروردی . بو سنجاقک
اداره می اورخان بکله عولدی .

(بیله جك) آکر زمانده ایلرلیدی ، میان بکله
زوجی می مال خاتون ایله قاش آناسی ادهالی
(بیله جك) برلهدی . (بیله جك) ده نهارت
وسمت کشفیکه ایله بیله به باشلادی . کرک
میان بک کرک اوغل زمانشده ، (بیله جك)
مادتا صرکن تشکیل ایندی . (بیله جك) خلق
(اسکیشیر) یازدینه کیدورلر ، یاندی باریدا .
قاری اوراده ساتارلیدی . میان بک بونلری
دایما عاظله ایندی . یاپارک کیدکتری
آقی بورک (بیله جك) ده ایسه بیدی .
بوگون غازیلر آقی بورک کیرلیدی . بونک آتنده
اوکی قیسه و آرقیسی اوژون شکله قوبارلیدی .
بونلرک قساعظمی اوژون صافالی کیمهلریدی .
« تاجان پادشاه بر آقی به ختم ایسه صفالی
کسوب اشک ییندیردی . صافال کسک ، بر
نوع حقاتیدی .

چاداری قره خلل (بیله جك) قاشییدی .
شهری کوزل اداره ایندی . بیله جک بوگون
ایشلری اونک الله ایدی . استافه و تجاره
او نظرات ایندی . او زمانلر صیغه لی
قاش آزدی . اوای (طو کوزلی و کزلی) نك
آقی علمل بز لرندن دیکرلریدی . بو قاش بالکن
(دکوزلی) ده ایسه بیدی . یاموقدن و آتوند
ایشله لی ایدی که اودوره بوک ایتال ویدی .
یاموق نفیسیدی ، فونل اکیرلشدی ، بو سیدن
چوق طایاییدی ، واک زیاده دکوزلی قاش دیبه
آ کیریدی . یاپراقلی (آلاشیر) ک قیزل
افلا دیندن یاپارلیدی . بئسا بو قاشدن اوابده
دیکرلر ، خلقده عین قاشدن کیدورلیدی .
(بیله جك) قیبت واهیمتی عاظله ایندی .
میان غازی اکتریا اوراده اوطوروردی . (روسه) نك
فتحندن اوچ آی اوله کنجیه قشو میان غازی
(بیله جك) ده ایدی . میان بک قاش پندری اورایه
کومدی ، زوجی می مال خاتوق کوز یاشلرله
اوراده مزاره ایستردی . زوجی سندن بر آی
اول قاش آناسی و اوچ آی سوگراده کندیدی
نیاندن آل چکندی . (بیله جك) ، بوکریده سیلاری
آغزشده یاشاق و طوبراقلرند صافلاق شرفنه
نائل اولدی .

میان غازی ده بو سوکیلی وجودلر آرمسند
طوبراقره قاریبق ایستدی ، فقط اونک مقدس
بر ظفر حقی واردی : کوموشل کید .
اورخان بک ، بیاسنک علوی وصیتی برینه
کیندی و عتم نفق کورک ایچون ، کندینک
کوموشلری یازلایان او کوزل بله لی آتی چوروشنده
ایدی .
برده انه
احمد بقره

آناتولییه تورک هبانی

سوگود

سلطان علاءالدین قرقچه حصاره بیله چک تومنده
صکودی برناره بورد ووردی .
صادق باشا زاده ، ص ۷

اوزمانه کاجیه ندر (قرهچه حصار) (کوتاهیه) ،
(بیلچک) و (سوگود) و اذتیق ایبراطورلنک
آنده ایدی . یولانی ، بیزانس ایبراطورلنک
تورکاره فوژیش شرق حدودیدی . ساچوق ساغانلری
قلهملر آلاقی و بلهملر فتح ایلیسه ندرک استانبوله
طوغرو آیم آیم ایبرایییوردی . ساچوقلرک
جدودی سلطان اوربکنه ندرکاشدی . ارطغرول
غازی (آقره) یانینده ، قرهچه طاق (ده ایلی
(۶۲۸) . اوراده ، آچیه قجهملر ، شیخ محمود
آق باشلر ، محمود آلپلر ، قره کینرله برابرساچوق
تورکارینک پریمه سته جاییشوردی .
برنجی سلطان علاءالدین کیباد (قرهچه
حصاری) ی محاصره وار دینی زمان ، ارطغرول
غازی ده یاریم ایتمدی . (قرهچه حصار) ک
فیندن سوگرا (سوگود) اوزوریه ایچوردی ،
اورانده آتایه موغ اولدی . بوخمنده مکانه
کندیسه (سوگود) قیلدیلر (طوماتیج) یانلی
اولق اوزوره برلیدی . اوزمانلر یورایه (سوگود) ده
دیرلیدی .
ارطغرولک معینده ک تورکارک آناتولییه
ایله یاشادیلر بر (سوگود) اولدی .
ارطغرول غازی یورایه برلسمدی ، قیلیمسی
یورایه کتیردی . (سوگود) یانلی (قوتیه) ده
تیکل این تورک ایبراطورلنک اوج بکلکی
تسکیل ایتمدی . بوکلکده ارطغرول غازیه
ورلیدی . واقف (قرهچه حصار) آتشدی ، فقط
سلطان ، دولته خراج اورمک اوزره ، تکفورلی
تکرار برینه یوللاندی .
ارطغرولک (سوگود) . برلیمسی جوان
پکار لپون ، مهم بر حاده ایلی . هیچ بریدی
ساچوق سلطانک اولکسته یاشاشامیوردی .
کرمیان تورکاری آدیسه ایچنده ایلی ، اوج
پکار جانن و یوره کدن مدافعه ایچیلوردی .
ارطغرول (سوگود) ده دائی بر چنک
جانی کتیردی ، قوتیه سلطانک دیکیمسی
وظیفه سته املاخل کتیردی ، اوچین سلطان
غیاث الدین کیشرو (سوگود) جوانلی
قوتیه کلیمکی زمان ، حرماله قاریلیدی .
ارطغرولک (سوگود) ده اوج اوغل دنیایه
کلدی : عثمان ، کتدوزیک ، ساویلیک ، ساوی
پک (صاری بان) قیلیده مرونیدی . لاق باشا
دیورک : « عثمان چله سندن یباد قوتیه .
خانق دخی عثمان عزت و حرمت ایلوب اتراک
یکدی بکلی آرد و شکاوده یاننده جمع
اویوردی و یانلیه قسلسیلوردن صرقتیسی
پادشاه اولسه ارطغروله وشانه نظر جانلیرن
دویغ ایچلوردی . دخی غاینده دیندار و نامدار
ایلی وشچانته موصوف کمنه ایلی . ارطغرول
پیر فاق اولوب اوغل عثمان قرداشلری ایله کتدو
یویلی ایچنده حاک اولوب نسیابت کوچر اولو
اترک آنک ندوی و حکمرانی اولدیلر » (تاریخ
آل عثمان ، یازمه ، ص ۲۵ .
ارطغرول غازی (سوگود) ده یازم نصر
قدر یاشادی . سلطان ایکی یاشنده وفات ایتمدی
زمان ، نعش (سوگود) طوبرانلرینه کوملیدی .
لقن باشا ، یوشیا عدن بیث ایلرکن شومصرغاری
یاد ایچیلور :

چون دکلمر بیث دولت یابدو
آنکیچون ناکرک بوکاد زار
چاره نه چون یوله کندی روزگار
کیم دوکیورکل قاور بیرنده جان
عثمان پک ، باپاسنک وفاندن سوکارده ،
(سوگود) ده قالدی . برله چک وایته کول تکفورلرله
برواده مناسبت برتا ایتمدی . ایته کول تکفورله
(ارمنی تل) نده جاییشدیلر زمان ، قارده
ساویلیک پک اوغل پای خواجه (طوماتیج)
پلنک ایته کول وقرهچه حصار تکفورلرله جاییشدیلر
زمان ده قارده ساویلیک ک شوب اولدیلر . پای
خواجه (جزیه پک) کوی جوانیسه ، ساویلیک
ندی ده (سوگود) ده آتاسنک یانته کوملیدی
(عاشق باشا زاده ، ص ۸) .

(سوگود) عثمان پک زماندهده اهمیتی شایسته
ایتمدی . اورمانی عثمانی تورکلر ایچون ایلیک

مقدس بلده اولدی . عثمان پک تکفورلردن
مهم قلعه لری آلپور ، فقط (سوگود) تورکار
نظرینده ارطغرول غازی زمانده ک قیتمی یته
غائب ایچوردی . حتی قوتیه نختته پکی چالوس این
غیاث الدین سعود ثانی ده (سوگود) اوچین عثمان
پک ووردی ، بوکا دائی امیر منصور چومانلار
واستطه سیله بر فرمان کوندردی (۶۸۳) .
عثمان پک قیلیمسی طوبلادی ، مسالماک فرمانی
(سوگود) ده اوونیدی . ساچوق دولته
حدودی غریه طوغرو ایبرایه دیکیه ، عثمان پکده
اداره سی (کیشپر) ، قدر کیشلیسی .
(اسکیپر) تورک اداره سته کتیدی . (سوگود)
ایله (اسکیپر) دن صرک ساجانغه یته عثمان
شاه ، پک تمیز اولوندی (۶۸۸) . عثمان پک
کوندربان فرمانده : « ساچا کوندوره یورد
واوجاق و بریان محیة آقره قره طاغندن خوالی
این اوجی » دهها سائر بله لری « ساک اسلامیه
مضامنه داخل » ایتمی حرماله تک کازایدیلوردی .
بوایکیچن فرمانده (سوگود) « او قوتیه
هر آتاشام ، ایکندی وقی ، (سوگود) انقلری
میل و مهتر اوزورلرله چینلوردی . او زمان ،
پنکار چیلر ، قره آشل طایفدیلوردی . طایفانه
جالیبیرکن ، عثمان پک آغایه قانقار ، یاشنده خراسانی
صادق و آرقسنده کدیش باقل و کیش پکل
فراچه ، الهین قاوروشدربر ، طایفانه ای آقاده
دیکلیدی .
عثمان پک ، قرانکاهی بر مدت سوگرا ،
(اسکیپر) نقل ایتمی . (قرهچه حصار) ک
قنچ کنج قهرمانک حیاته ده مهم برمه جاه اولدی .
اوزمان عثمان پک اوزورلر یاشنده ایلی . (قرهچه
حصار) آرزمانده یورک برامیت قازانیدی ، فقط
(سوگود) بیرون عثمانی تورکارینک یازانکاهی
تسکیل ایتمدی . عثمان پک اکثر زمانی براده
کتیرمیدی . مساجوق سلطان مقبره اولدی ،
عثمان اوغلاری تورک سلطنتی یاشانایه دوام
ایتمدی ، (کیشپر) آیتیدی ، یاخت اورایه نقل
ایلمدی عثمان اوغلاری ، خاندانلر هر فردی
عزیزه ییدانلرند ، قدا ایدانیده اولکلر یخ ایتمدی ،
هرتاریش طوبراق بر قهرمانک حیاته بدل اولدی .
اوزخان پک بلهملر قیلجه مشول اولورکن ،
عثمان پک (سوگود) ده ارطغرولدی . سوک
زمانده قریندن مضطربدی ، سوکلی زوجیه سی ،
قائیم برنجی کندی ایله (برله چک) ، کومندی .
روجاه مضطربدی . حتی اوغل اورخان بی
(بروسه) تک قیغه یوللاچقی سرده ، اوکا
اوشهور تصدیق ده (سوگود) ده ایشیدی .
اوزخان پک (بروسه) قیغه کتیدی ، عثمان پک
(سوگود) ده اوزخانک ظفر ، زده سی بگه دی .
ویوقینیل زده ک آلدن سوگرا وفات ایتمدی .
نعش موغتا (سوگود) ده طوبراغه قوتلیدی .
اوسرده اوزخان غازی (بروسه) ده ایلی .
« خیری واردی جانم سوودی کادی . آتاسنک
« وسین طوتدی . بروسه به کونوردی . عثمان
غازی وصیت ایتمدی کتیک آتسه قودی »
(عاشق باشا زاده ، ص ۲۵) . « اول وقت
کافرل مناسستی یکی اورعشلردی . کومش کبی
یازبردی ، ایراندن کون کومش مازدی ،
(ندری ، جهاننا ، یازمه) .

اورخانک
احمد رشید

تاریخچه نورک شهرلی :

داماد ابراهیم باشا زماننده

ارکوب ونوشهر [۹]

بوجاسک قهسی ایله مارمستک کلاهنه قورشون دوشه نه شدی. بوزلرک « چندان لطافت اولمادی خیر و برلکین » قه و مناوه کلاهنه قورشون دوشه نه سی، حتی هر ایکینسک ده اوزرینه یالدرن عملر قوشاسی اصر اولوندی (زیچ اول ۱۱۴۰)، کذا نوشهرقله سته تعین اولان بگری نمره مستغف ایچونده قلعه ایچنده اولر پایامسی تویه ایلدی.

نهایت محمد بکک اوی ده یئدی؛ اولک اناسی ایچون اوکیه دن سکزر بوز طغوز بیک آقیه یعی بی بیک دوت یوز طغان این غروش وسکان آقیه کشف ایلدی؛ آقی بیک غروش وسکان فضله صرف ایله سی اصر اولوندی. ابراهیم باشا ک نوشهرده وکیل بکن محمد بکدی، حتی یوتون اوقانده اویتول معین اولرغندی. (۱۱۴۱).
عصرده نوشهر قوشونک اوتدیر لاسه واه اسکک استراحتی نامة کادی. نوشهر به ایستاده اتی اهالی کادی و هینسی ده نخبرس داتر لرته قید اولوندی. ایلک کنارک موجودی یوز لالی کسی قدردی. قره قاصح اسمنده بری، بوز لور ووز لالی چقاردی. کانلردن آقیه و حیوان ایسته بوددی. استانبول شکایت ایلدی. حتی نصح بردها بویکی لحواله حرأت ایده جک اولرسه، کدیسنک قوتیه ده قلعه یئند ایله جکی اختصار اولدی.

نوشهر نغوشنک اولماسی ایچون هیچ برکیمه نک حرمتی استانبول کوندره سی ده اصول میراسته کوردی (۱۱۴۰). خارچین (قصری) به سکن زنگینلر هب (نوشهر)، نقل ایلدی. سکن اهالی به اولر یالدر لری، کراستلر ویرلدی. جامعه لازم اولان کیرچلر (اوروم دیکین) قره سندنک مالو عسیره طاشیندیر لری. کوره جک هر طراف ایکیشر آقیه ایدی. کیره جی اهر یوز دو واهله بیی آتی توت طاشیور لری. « وظه به او حوار و او طوران بهارانار، عجم ترکای، قوج بک اوغل عسیره یی ده یازدم ای دیور لری.

نوشهر جواننده بر بوق عسیر لری واردی. بوجا غلرک بالی باشی اول قازقی شولردی؛ بوخی ایته لمه سالار لور کیر، سالار لور کیر، دانمندنلو، دو ماهه، هر کاره، قورسولر، قولانلو، صار صابو، صوفلو، جهلر، کوره صابو، کونکوله، حاجی اولو، قره کورولک، حاجی احمدل چاغلر ده بوز لره سا کندی.

نوشهر جواننده (ایوب ابلی) قضا سنده اولور لری بوخی ایته لور چاهنک نوشهرده اولو. دمالی تکیب ایلدی. ایچلر ده « اولور و یازلر و صاح طریق و اهل حرف و دی قدرت کسه و افه دی. بوزلر نوشهره کله جکاردی و فقط طور لری ایچون حرما لادمدی. بوزلر اوزرینه آقصرای سنجاغنده ایوب ابلی قضا سنده، سا باغ کیر قضا سنده « شتلی و موجود رطایی اولیان قره لره « زراعتکاه و اولتلی تخصیص ایلدی (۱۱۴۰). بوجا غلردن یاده طور لری ایچونده نوشهر اهالی سندن حاجی علی آقا مسلم تعین اولوندی.

نوشهره کان اهالی، چیققلری قره لردی مالری صانیور لری و بویسه جموعدی؛ ابراهیم باشا بویده قاین ایئدی، بویکی لک مالری صانیور لری شاعت ایله سی خنده امرل یازدی بری. بونو ایچلر عسیر لردن نوشهره سکزر بوز لره کلدی.
بوجا علی جهه حال باغله غنجا جلدی و بوخی استانبول یازدی. ابراهیم باشا بوزلرک ده چالسی بولدی. (ارکوب) بولنده (کوره) جدیدی قدر اولان بوزلرک بیله لرین قیردی، طور بانی قازدی بری. « جعداً باغ پایامسی ایچون واق شریف طرفدن هر کسه استورکی قدر بر و یردیدی و الهیه ده شک و بردی. ده باغ بری اقتضا ایدرسه، (قررت ده سی) بانندن (اوج حصار) سنور دینه قدر اولان دوز بوزلرک باغله تخصیص اولونماسی امر ایئدی (۱۱۴۰).

داماد ابراهیم باشا نوشهری اعمار ایته ونوشهری آوندیردی ایچون هر اید کارنی اختیار ای دیور دی. باشا، ۱۱۳۳ سنه سنن ۱۱۴۳ سنه سنه قدر، تام اون سنه نوشهرک احیاسیله مشغول اولدی. طوغوشنی قضیه ای حیا ایچون اطراف و جوار بلده لری اوزاه ربط ایچکن کری طور مادی. جوارده موجود قضیه لر دن برچوقنک واردانی جامعه، مکتبه و مدرسه سنه وقف ایئدی. بکنی عمده ک نوشهرده ایدی. اوراده، عمده بکده استانبول طر زنده طریف و لطیف برأو انا ایله جکدی. انا آه حوز باشلا بلامادی؛ عمده بک، باشا نک نفوذندن باشلا غده، شکایت ایئدی. درحال بنا امینی مصطفی ایئدی به امر کوندر لری، جامع معماری سر ک قاله نک بو ایله ده مشغول اولدی تویه اولوندی.

چلمک انصاف و تعیمیاتی سنه لر ده دوام ای دیور دی. انصاف دوام اسکسه، وقف ایلیان قره لره بقدر ای ده سنه سن سنه به آتدیور دی (۱۱۳۹). بناه باشلانندن آتی سنه سوکرا، نیکده تابع (اوج حصار) ایله (ارکوب) قره سنه تابع (اخلاق) قره سی (۱۱۳۹)، (دهل قره حصار) تابع قره لره حاسلاتی (۱۱۴۰)، ارکوبه نام ده بر بوق قره لر، ثبات (ارکوب)، جامع شریف اوقاق عداغه داخل اولدی (۱۱۴۰). ارکوبک عمیری امر ایلدی؛ باغ لردن، سائر تحریر اولونان بولر ده اولدی کی، عسر آلیانچی و باغور هر دوتدن اوتوز آقیه بل عسر قید اولوناقدی. باغچه، اشجار و میوه لر دن ده عسرو با عسر معادل درسم قید ایله جکدی (شعبان ۱۱۴۰). وقف اولان قره لره عمیری ایچون دفتر خانل کانلردن: « قده، ارباب التحریر و الفلم، صالح طاهر ایئدی کوندر لندی. بوزات، قاقق مخصوصه کوره حرکت ایله جکدی؛ قاقق نظر آ؛ « قدی اولان باغ لره عسیر نیما اصحاب وقف طرفدن آتوب لکن قدی باغ یوز بولر باغ جدید اولر ایسه هنری مالکانه و دیوان معسولری یئنده مال المناغه تقسیم اولور دوزدی، بر طرفدن قره لور وقف اولور دوزدی دیکر طرفدن آتبان حاصلا نه نوشهرک اعمار به چاینی دیور دی.

ابراهیم باشا (نوشهر) ک نهار تکاه بر شهر اولماسی ده دوشوندی. بکنی عمده بک ایله نوشهر قاضیه بر حکم کوندر دی، « اعمار هر کسه مدار کلی کفرت نهارت اولنله « سائر بنهر لری نوشهرکده نهارت مرکزی اولماسی لازم کوندی آتدیور دی، بویک ایچون « استانبول خانلری کی یئدی اوتوز باب اولنله مشغول جعداً بوزلرک کار کیر خان « پایامسی قار لشدیر لری. نهار، ائمه و اشیا سی بوجانده حفظ ایله جکدی، مهمانیه بوزلردن باشقه « شهرک اعمار کاه اولایامسی ایچون هر نه لازمه بیان اولنسی و خان غنک کندی ده امر ایلدی [۱]. خانک انصافی آت زمانده خام بولدی. تکمیل اون ایکی اون بیی اوله ایدی، ایچنده رک کارده عیاشی، استراحتی بوهجی؛ اوله لر دنده شیخ، ایچریده ک کار ده ده قیوسی اصنافی او طرار جندی، (بیاس) دن کلن باغ کابلر طوغور بوجا ایته بیکلر، باشقه بره کیمه جکدی. خانده او طوران بجز آتار سنده ظهور ایکن دعوالره خان غنایلی تار بیا جتی، مسلم، و یوده، بیکیری سرداری، سیاه و ساجدار کینداری قار بیا جندی (رجب ۱۱۴۰).

ابراهیم باشا و بوجان باشقه، قاقق خانده برده عام یالدر دی. نوشهرکده اسی جمعه قادشاره اتانفد جاری یاتنده جمعه ده ارکولر یق قاجلردی.

ابراهیم باشا ک بوقاری حله بر جاشی؛ آزدی [۱] امدادک ۸۱۸۳، ۸۱۸۷ و ۸۱۹۶ نومر اولنده دیوان هاجون تدقیقته نظر آرکوب و نوشهر خنده اوج مقاله ده نشر ایچیلدر.

[۱] دیوان هاجون مهمه دفتری، نومر ۱۳۴، ص ۱۸۲

قریبه و اولر (ارطاش) غنک اردوی کاماله نوشهر اهالیله تخصیص اولوندی. بوزلر ایچون اوزون بر امر کوندر دی، بوسره « اطراف، ووزلر اهالی لر دن فرد واجده خصوصاً ارکوب سکنی سلسله اله فرد واجده خصوصاً ارکوب قطع ایکنک منع کلی ایله منع دفع و نه ایته، ایلیس یازیلدی. « منته اولوب فوندن صکره دخی عمل ده کورده اولان اودون و کونوکی قطع و مواشیلرین میرچون « ضبط اولوناجی ده ایلری سور و یوردی [۱].
ابراهیم باشا « حیانتک سوکه قدر، نوشهرلر مشغول اولدی. آتدیور دی ک دیوان هاجون وزیر اعظم و داماد مکرک « لر ضاعاله تعقی « انا و ریبا ایدیردیکی جامع شریفه لازم اولان طاش و کیرچ ایچون حکمر یازیلدی. نهایت، ۱۱۴۳ غصایی بوجا علی خانه و بردی. سلطان احمد لک وزیر اعظمی وطنی جدا اچا ائدی و بوزلرک برابر فوشو قره لره و باغاله ارکوب شرقی آرتانین و خلقی مشکله اوغراقتند. خان قادی. واما ارکوب اهالیس طریف چشمه لر صوبه قاندر دی؛ فقط عین زمانده لارده ک اعتباری و قره لرینی وقاضیلر آلارک بوره کایری یقند ده کری طور مادی.
بوزلرک آله : احمد رشید [۱] دیوان هاجون مهمه دفتری، نومر ۱۳۴، ص ۱۹۳

تأثير ليره نورك حيانى

تورک اداره سنده ازنيق

ازنيق شهرينه خور باقا
سقاويه صوبى كنى آقا
ازنيق كى ده آل باقا
هر برجده بر حصار ياپ

عثمان غازى

بوزه قريپ قلاي واردر . اكر اوقاى دور
طواف حصون ايله اصرار ايدهرك هر قلمده ،
اصلاح و تفهيم مقصديله ، بر مدت اقامت ايذر .
بر بلدهده تام برآي ساكن اولدني صره بدر .
بو بلدهده فقيه امام حاج مجاور علاءالدين سلطانويك
بزي مهمان ايدي . صوبى اليه فضلا وكرماندن
اولوب نه زمان زيارتسه كينههم ، مطافاً طعام
احضار ايذر ايدي . صورتي كوزل و سورتى دها
كوزل ايدي . بئله برايه سالف البيان بيرون
(نيالور) خاتونك اقامتكاهنه كيندى . شارالها
اكرام و ضيافت ايدي . بزم دخولردن بر قاچ
كون صوكره ، آغفا ذكر اولان سلطان اورخان
بك بو بلدهده واصلت ايدي . *

(ازنيق) ك اعمارى دوام ايئدى ، چايدارلى
قره خايل شهرده بر عمارت و بر مسجد ياپدردى .
اورخان غازيشك و فائزندن صوكرا ، صراد
غازى ، بلديريم و چالي سلطان محمد زماننده
(ازنيق) اجمعتى غائب ايئدى . امير سايمان
اكثرها (ازنيق) ك كبردى . قاردهش چالي
سلطان محمدله سلطنت مجادلهه ايتاننده اسفنديار
اوغاييله برابر يئنه (ازنيق) ك كئدى . سلطان
محمد، قاردهش موسى چالي به غايه ايتد كدن صوكرا ،
« معاونه قاضيسى اوغايى دنى قيزيله ازنيقه
كوندردى » ، بيك آقچه عارفه و برى ، شيخ
بدرالدين بر مدت (ازنيق) ده او طوردى ،
فقط مسلكندن و فكريندن بردرلو واز كچهده ،
ارقداشي بوركاوچه مصطفياك قوتى حس ايذر
ايتر (ازنيق) دن قاچدى ، اسفنديار بكك
يائنه كئدى ، اورانده اذلاقه كيندى .

ايكيجي سلطان صراد زماننده (ازنيق) يئنه
معموردى . شهره پاشا سراجلى ياپمئدى . سلطان
صرادك اوغلى شهزاده مصطفى عصفان ايئديكي زمانه ،
اولا (بروسه) ده ، صوكراده ، اخيرك توسملى
اوزرينه ، (ازنيق) كئش ، ابراهيم پاشا سراينده
مسافر اولمئدى . شهزاده مصطفى (ازنيق) ده
بر مدت حكومت ايئدى . قاردهش روم ايئنده
بولوناسندن استفاده ايتمك ايئتهدى . سلطان صراد
ايشيئدى ، ادونه دن چيقدى ، طوقوز كونده
(ازنيق) ك كئدى ، قاردهش شهزاده مصطفى
حامده ايدي . كوسه ، مبخلك اوغلى محمد بك شهري
قوشاتدى ، ازنيق خاق قاني آچديلر ، محمد بك
عسكريله جنكاشك ايئتهديلر . محمد بك بئيره
كبردى ، قارشيسنه شهزاده مصطفىاك و زبى
تاج الدين اوغلى چيقدى . محمد بك تاج الدين اوغلى
آره سنده اوزون بر مجادله اولدى . تاج الدين اوغلى
محمد بيك آتندن دوشوردى ، بوره كندن يارلادى .
محمد بكك آدملى ده تاج الدين اوغلى يارلاديلر .
نهايت ، شهزاده مصطفى ، شرابدارى لاس طرفندن
سلطان صرادده تسليم ايئدى ، و جلادلر الله جان
و بردى .

**

(ازنيق) ده ، بروسه ، وحوالى كنى ،
آرنلرله طولدى . هر كوشه سنى زاويلر ودرسه لر
شئنلنيردى . « عاشق و عارف بالا » ، اوييا
چايديك توپرينجه « سلطان دنياوردين ، سيمرغ قاف
يقين » شيخ زوى اشرف اوغلو بوراده دنيايه كئدى ،
كچلكنى (ازنيق) ده كچيردى ، حاجى بايرام

عثمان بك (قرهجه حصار) ه برلشدكدن
صوكرا ، هدفلرتدن برى ده ، ازنيقى . ذاتاً
بوديارده تاريخاً اوندن مهم بلده بودى .

عثمان بك (يكي شهر) ي اعمار ايئدى ، صصره
قيايلينه طوغرو ايلرله دي . غازيلر بر قاچ كون
آقورنى ديكلندرديلر ، براز صوكراده (ازنيق)
او كنده كورونديلر . شهرك قايسى تحكيم ايئله به
باشلادى ، كوزلرجه چيك ايئدى ، اطرافى آيئدى .
(ازنيق) ي كوزه ك ايچون حاكم تيله حصارلر
يايئلى ، ايجه اولر قونولدى ، آليان برلرده
« تيار اولر يئنه و برلدى » (۷۰۴) .

آقچه قوجه ، (عيان كولى) جوارنده (بش
كور) طرفلرني آغفا ، مشغولدى . فقط ، اصل هدف ،
ازنيقى . عثمان بك الاك (يكي شهر) ده ايدي .
(قره جيش ، قره جوش) حصارى آئتمئدى .
بو حصار « سقاويه كناننده دره ايچنده صاريجه
حصار » دي . (ازنيق) ي كوز او كنده بولور .
نديرمق ايچون (قره جوش) ه قوت كوندردى .
بوزامى ده (ازنيق) حصاره سئنه اشتراك
ايده چكئدى . فى الحقيقه ، (قره جوش) ده كي اولر
آره صيرا طيشارى چيغازلر ، (ازنيق) باغچه لرني
خراب ايذرلو ، خفته راحت و برمز لردى .
اوضره ده قورآلب (آق يازى) ، آقچه قوجه ده
(ازنيق) طرفلرته مشغول اوليورلردى ، و او درجه
قوت ايدييورلردى ، « كچه لرده او يوقر او يومازلردى
و كوندوزده آت آرقه سندن ايغزلردى » (عاشق
پاشا زاده ، ص ۲۸) .

(ازنيق) حصارده سئنه لرجه سوردى ،
(بروسه) كنى اورايده بالذات آلق عثمان بكك
تصيب اولمادى ، بو شهره يئنه اورخان غازى نائل
اولدى (۷۲۰) .

(ازنيق) خاق بيلارجه سوردن صديقتي به
طلاياناماديلر . زمان اولدى كه ، (ازنيق) ك قايلرني
بيله آچايه جسدات ايدهمه ديئر . شهرك اطرافى
تورك غازيلرجه طولو ايدي . اطرافده كي بوتون
كويلر غازيلرجه تيار و برلشدى ، بولور حصار خفته
پيه چك و برمز لردى . بئضاً اولرده غازيلرله
پراير اولورلر ، (ازنيق) ه قارشي حسان به به
كيدرلردى . تورك اداره سنى ه پئنى ده همون ايئتمئدى .
(ازنيق) خاق ايسه باقى اولامق ايچون كوله بيله
چي قاماز اولمئلردى .

نهايت غازيلرله خبر بولاديلر ، شهرك مضافه
ايچنده قالدئي آكلانديلر ، اورخان غازى (ازنيق)
او كنه كئدى . تسليم مذاكره سنى باشلادى . ازنيق ايلرلك
تكليق شو ايدي . : « بزمه عهد ايدك ، بزي
قيرمايك ، و كنده غز كيمسون و طور ائز طورسون
حصارى سزه تسليم ايدهم » . اورخان بك راضى
اولدى ، شهرك ككفورى استانبول قاييئسندن چيغوب
كئتى ، اهالى و عسكر قالدى . اورخان بك
(ازنيق) تكفورونى كنى به پيند يرتدى ، استانبوله
بولادى ، كئنى ده (يكي شهر) قايسندن شهره
كبردى . قاچي جوارنده براغچه ، وردى ، اورخان
غازى بو باغچه به كئدى . بوتون خاق طرفندن
قارشيلاندى . بونلرلك آره سنده ، بك چوق ده
قائيدلر واردى ، فقط چوغى ده قوجه سزدى .
اورخان بك سوردى :
— بونلرلك اولر قانى ؟

(ايزنيق) محاصره سي سنة لجه سوردي ،
 (بروسه) کي اوراني ده بالذات اتمی عثمان بکه
 نصيب اولادي ، بوشرفه يته اورخان غازي نائل
 اولندي . (۷۳۰) .

(ايزنيق) خاني بيلا رجه سوردي صيفيتي به
 طلا ياماديلر . زمان اولدي که ، (ايزنيق)ک قايرليک
 ييله آجايه جساموت ايده مهدير . شهرک اطرافي
 تورک غازيلرجه طولو ايدي . اطرافده کي بوتون
 کويلر غازيلرجه تيار و يرلشدي ، بولر حصارخانه
 ييه جک و يرمرورلدي . بعضاً اونلر ده غازيلرله
 پراي اولورلر ، (ايزنيق) ه قارشى حصار ييه
 کيدرلدي ، تورک ادارهي هيسني ده ممنون ايتشدي .
 (ايزنيق) خاني ايسه بائي اولامق ايجون کوله بيله
 چي قماز اولمشلردى .

نهايت غازيلرله خبر بوللاديلر ، شهرک مضايقه
 ايجنده قالدئي آکلانديلر ، اورخان غازي (ايزنيق)
 اوکته کلدي . تيارمندا کوه سي باشلادي . ايزنيقيلرک
 تکليبي شو ايدي . « بزمه عيد ايديک ، بزي
 قيرمايک ، وکده نيز کيسون وطوراغز تورسون
 حصارى سزه تسليم ايدهم » . اورخان بک راضى
 اولدي ، شهرک تکفوري استانبول قايسندن چيقوب
 کيتدي ، اهالى و عسکر قالدی . اورخان بک
 (ايزنيق) تکفوري کي به يندرتردي ، استانبوله
 بوللادي ، کندى ده (يکيشهر) قايسندن شهره
 کيردي . قايه جوارنده برباغچه ، وادي ، اورخان
 غازي بو باغچه کادي . بوتون خاني طرفندن
 قارشيلادي . بولرک آره سنده ، بک چوقده
 قاديملر وادي ، فقط چوشده قوجه سزدي .
 اورخان بک سوردي :

— بولرک ازلي قاني ؟

— قيرلدي . کيمي جنکدن ، کيمي چاقندن .
 ايجلرته مستئي کوزلار سنجيلوردي . بولردن
 اوزو ايدلر غازيلرله نكاح ايدي ، شهرک اولري
 غازيلرله تقسيم اولوندي . اورخان غازي (ايزنيق) ي
 اعمار ايتدي ، (يکيشهر) قايسنده عمارت ياديردي .
 عمارتک شېخکيني اده بالنيک مریدی حاجى حسنه
 ويردي . عمارتده هرکون بک پيشر ، اورخان
 غازي قفرايه کندى آيله طياغيديردي ، شهرده
 مدرسه آچدی ، مدرسلاکيني داود قصري يه ،
 دها سوکرا تاج الدين کوردي يه ، خطيبليکده قهر
 خواجه ويردي . شهرى اعمار ايجون ايسه
 زمان (ايزنيق) دن آيريلادي . قاضيلغه چاندارلى
 قره خليل تعيين ايتدي . چاندارلى ابلک اول
 (بياهچک) ، دها سوکرا ده (بروسه) قاضيسى
 اولندي .

(ايزنيق) اورخان غازينک خوشنه کيدردي .
 باغچه لرى طاني واکشي نار آغاچلر يله طولو ايدي .
 جويتر و کستانه آغاچلرينک لطيفي ، باغلر نه
 يتيش عذارى او زوي بک ، شهروردي . باغچه لر نه ،
 بولوغادق ميوه بو قدي . کولنک ، نظرده سي چايدى .
 ساهلاک نيولورلرله طولو طورغون صولورنده
 بوکسه ان سازلر ، باغر ، باغچه لر و بوستانلر
 شهره باشقه برکوزللك و يريروردي . قلعهي دورت
 ديواره چوريلدي . هر ايک ديوار آره سنده ،
 صو ايله طولو برخندک ، شهرک طيبته ده آصمه
 کوريلر وادي . کوريلر ، ايسه تيار يکي زمان ،
 قالديرلا ييردي . شهرک ايجنده بيله باغلر بوستانلر
 وادي . « بلده کور ييه مشابه اولان و بالکيز
 پر سواى کيجرک وسمنده بولان برطر بقدن
 ماعده » مدخل بو قدي ؛ او ده (ايزنيق) مدافعه سي
 قوللا شدرمق ايجوندي . شهرک خرابه سي باقيدى .
 اورخان غازي ، زوجهي نيولور خانوله برابر
 (ايزنيق) ده او طوروردي . قلعهر فخته کيتديکي
 زمان ، شهرى نيولور خانون اداره ايدردى .

اورخان غازي زمانده (ايزنيق) ي زيارت
 اي دن اين بطوله (ص ۳۴۱ ، ۳۴۳) ديوردهک :
 « سلطان اورخان ترکان ملو کنک اعظمى و کثرت
 اموال و بلاد و عساکرجه جمله ستمک ا کير يدن .

ايجز (ايزنيق) دن قاجدي ، اسفنده يار بکک
 ياتسه کلدي ، اورادن ده اولاقه کيتدي .
 ايکيني سلطان مراد زمانده (ايزنيق) يته
 معموردي . شهره باشا سرابري ياپلشمدي . سلطان
 مرادک اوغلي شهزاده مصطفي عريان ايتديکي زمان ،
 اول (بروسه) يه ، سوکرا ده ، اخبارک توسعلى
 او زرينه ، (ايزنيق) ه کلين ، ابراهيم باشا سرابنده
 مسافر اولمشدي . شهزاده مصطفي (ايزنيق) ده
 برمدت حکومت ايتدي . قارده ستم روم ايتنده
 بولوناسندن اسفاده ايتک ايتشده . سلطان مراد
 ايشيدندي ، ادونه دن چيقدى ، طقوز کونده
 (ايزنيق) ه کلدي ، قارده سي شهزاده مصطفي
 حاميده ايدي . کوه ميخک اوغلي محمد بک شهرى
 قوشاندي ، ايزنيق خاني قاني آچديلر ، محمد بکک
 عسکر يله جنکلاشک ايسه ديگر . محمد بک شهره
 کيردي ، قارشيسنه شهزاده مصطفيک و زيرى
 تاج الدين اوغلي چيقدى . محمد بکک تاج الدين اوغلي
 آره سنده او زون برجه اوله ايدي . تاج الدين اوغلي
 محمد بکک آتندن دوشوردى ، يوره کتندن يارالادي .
 محمد بکک آدملى ده تاج الدين اوغلي يارالاديلر .
 نهايت ، شهزاده مصطفي ، شرابدي اياس طرفندن
 سلطان مراده تسليم ايدلدي ، و چالدرلر انده جان
 ويردي .

(ايزنيق) ده ، بروسه و حواليسى کي ،
 آرنلرله طولدي . هرکوشه سي زاويه لر و مدرسه لر
 شلنديردي . « عاشق و عارف بلا » ، اوليا
 چابليک تويرنجي « سلطان دنياوردين ، سيرغ قاف
 يقين » شيخ زيرى اشرف اوغلو بو راه دنيا يه کلدي ،
 کدجلکيني (ايزنيق) ده کچيردي ، حاجى يارام
 ولي به داماد اولدي ، عبدالقادر کيلاني احفادن دن
 حسين جوي دن درس کوردى . (حما) يه کيتدي ،
 قاني ازلي بر عشق ايله طولو اولدني حالده
 (ايزنيق) ه دوندي ، مصوفانه شعرلردن ماعدا
 (طريقنامه) ايله (مضائق النفوس) ي يازدي ،
 عشق و تصوفه مال بر ديوان و چوده کتيردي .
 (ايزنيق)ک االى طاعارنده وجد ايجنده ياشادي ، نهايت
 ايزنيقده « اشرف زاده غنم بنان ايلدي ۸۷۴ » ،
 تره سي نصيرلرجه تورکاريک زيارت يري اولدي
 (طاهر بک ، عثمانلي ، مؤلفه لرى ، ص ۱۶) .

اولياچاي ديوردهک :

« اشرف اوغلي روي تخلص ايدر . باکيزه
 اشعاري وازدر ، صوفيون مياننده تلاوت اولور ،
 مصوفانه واون مقامه الهيات ديوان دخی وازدر .
 درون قلعه ده جامي جينده بر آستانه عظيم ايجنده
 مدفوندر » (اولياچاي ، ج ۳ ، ص ۹) .
 اشرف اوغلونک تره يي ايزنيقک ظريف چيلير يله
 مرتبيدي . نقشلى آره سنده : « آستانه شيخ
 روي » دييه يازيلدي . ازچله شويت نظر دئي
 چايدى :

اي مرید سر روحانی اولان اهل يقين
 آستان شيخ رومه کل که اشرف زاده در
 سلطان مراد رابع ايزنيقده کلدي ، اشرفه
 اوغلونک تره سي تهر ايتيردي ، او زرينه :
 کلوب سلطان بجز و بر معمر قيلدي درکاهي
 آنک اتمامه تاريخ (اولطف مراد خاني) .

(ايزنيق) ده يتيش سيالر آره سنده (راحه
 القلوب) مؤلف قطب الدين ايزنيق ، علي چاي يئ
 خصرو ايزنيق ده مشهوردي . بو ذات ، شيخ اده يالي
 شلندندي . سلطان محمد ثالث زمانده استانبوله
 کلين ، اوکوزه ياتين نفيس اثرلر وجوده کتيرمشدي .
 (کشف الاسرار) نامه بر تفسيرى وادي .
 ۱۱۰۸ ده وفات اغش و ايوب سلطان ده دفن ايدلشدي .
 (ايزنيق) تاريخي قيتني حفاظله ايتدي . مراد
 رابع زمانده ۳۰۰ آچه باهل بر قضا ايدي .
 قاضيسنه تره لر دن مستوي يدي کيسه حاصل
 اولوردي . سپاه کبخدا يري ، يکچرى سردارى
 ۱۱۰۸ . ايج ايلان سيالير ياني ايجون قلعه ستمک

ذردارى بو قدي . شهرده اشرف زاده جامي ،
 سايان شاه ابن اورخان جامي ، خيرالدين باشا
 جامي ، شوو چيلي مسجدي ، سايان باشا
 مدرسه سي ، اورخان غازي مکتبي ، سايان شاه
 مکتبي ، غريز ونگ اوغلو مکتبلى ، اشرف
 اوغلو تکيه سي مشهوردي . دستم باشا کاروا .
 نصراخ معمارستان ياپمشدي . چشمه لر نک او زرينده
 رنگين نارخل يازيلدي . بدستاني بو قدي ؛ فقط
 تام طغوزيرده چيني قابريقه لرى وادي . سلطان
 احمد اول زمانده ، اوليا چيلينک روايته کورده ،
 بو قابريقه لرک مقدارى اوچبوزدي . (کاشي
 ايزنيق) « غایت مشهوردي . طوبقته سرابنک حرم
 او طهر لرى ، استانبولک معظم جامع لرى « چيني
 ايزنيق » ايله تزئين اولوروردي .

ايزنيقک ، قهرمانلق دورلور زى ، تورک
 باشامق عترتي خاطر لانان نارخنى قيتمتدن صرف
 نظر ، يالکن عترتم آده لر عترده ، تره لر عترده
 وسيللر عترده يارلاق رنگار يله کوزلر عترى قاما .
 شدميران چيليرى ، بو کزنده بلده نک قيمتلى
 خاطر لرى روخار عتردن هيچ بر زمان سيلاه ستم .

احمد رفيع

بو بکک اعلى

آناولرله نورك ميان

اينه كول

اشي كې شېرى بولى
اينه كولداك هېدارى
قېرىپ كېركه اغيارى
مېان غازى

بېكرى، بوغازروم تىكفورلرېك مېان كې قارىشى
اقاقتە سب اولدى . (قولايە حصار) ك فتىح
اينه كول تىكفورىنى تىلاشە دوشوردى (كېرەچە
حصار) تىكفورىنە قوشدى :
— نه طوروستىم سى ولسكى اسير ايدىرلر
وهم بو ولايتى بزم المزدن آلورلر ، غراب
ايدىرلر . كندورلى خود برسوقى تركان كىلردىكە
بىزىكى انكە مەسالە ايدىدىك . ايندى بوئلىرى بو
ولایتىن چىقارمازىسكىز وياخورد قوماناسىزىز
آخىر پىشايىق قانە وېرىشى .
(اينه كول) پوتون دورملى برلشدىرى ،
مېان كې قارشى فونلى براتفاق وجودە كىتىرېلى .
مېان يك قازىلرېنى طوبىلادى ، (كېچى) پە
كلدى ، (ملوماتىچ) باقى آشىدى . اورادە ،
ايكى مېم شخصىت تىغە اولدى : مېان غازىك
قارەقى سىزولايى ، فرەچە حصار تىكفورىك
قارەقى نلاوز . سانبويانېك قازى دوركولن
طوافزده برجام آغاچى بىشىدى : « قىدىللى جام
دېرىز . شەدى آندە كاه كاه برشەلە كوتىرتورە
(عاشق باشازادە ص ۸)

مېان يك و اقاقاندىن ايكي شېبد بوردىكن
سوكرآ ، انىظىراي بىكەمدى . اش مېم فعەل
بېرىرى آفەسە آلېنىدى ؛ فرەچەحصار ، بېلەك ،
يازحصار ...

بېلەككە آلېنامى مېان يك قوشى بو سوپوتون
آوتىدېرى ، نېلور خاتون نورك جايئە كېرىدى
كوندىن اعتبارآ ، تىكفورلرېكە اقبالى سوندى .
هرقلە آق بىزىرە ابلە آلېنىدى ، (يازحصار) لك
سوقولتدىن سوكرآ مېان يك تورغودا كې چارباغى
(اينه كول) اوژدىنە كوندىدى . شەمدى تام
فرىندى : دشىمە كېسە ابلە اتقاق ايتكە بىدان
ويرمەك لازىدى . مېان يك بىزىدېرىندە موئىق
اولدى . طورغودا آب (اينه كول) ى چىرىدى ،
مېان يكەدە آفەسەندى بىشىدى . (اينه كول) «
غازىلرېك كېرىدى يك بېجىدى : سىنەلردن برى
مېانلر نورككە اقبالە مائاولان تىكفورىر بىرلشەدە
جاىتاك وسەادتىك سوتىدىكى كورەشى .

مېان يك درحال اعماراتە باشلادى . آتايان
حصارلرې بىكەرە بوئداشلرە تىقس ايتىدىكى سرەدە
(اينه كول) ىدە تورغودا غلبە وېردى . بوئارە
اوتازىدىن اعتبارآ (طورغودا چال) دىلدى .
(تارىخ آل مېان) دىيورگ : « شەمدى دىخى
اول غىزىك آدى آ كاپور . اينه كول پورەسەندە
كولرې وارېك آكا طورغودا ابل دىرلر .
ايشە اورخان نېك بايلرلە ، اورلرلە ساطانلرلە
مناسىقە ، طورغودا ابلەدە ، اوتازىدىن سوكرآ
كىدىكە آتدى . (اينه كول) چىوارى كوزل
كولرې زىبەت بوئدى : باساطان ، فوزلو اورردن ،
يك كېت ، ابلەك .
بوئارلر اورخان غازىكەدە خوشتە كېردى .
آهو طىغىلرې ، بوغاز اوروار ، مېان يك ،
اورخان يك ، باساطانك مەنقەلرە سەنەلرە
مەكس اولدى . تىكەلر بايلدى ، زاوېرلر
بوكلدى . بوئازدىن برىدە ، باساطان قرەسەندە
ايدى .

(اينه كول) بايا ساطانك خاطرەسى داغما
عاظلە ايدى . اورخان غازىكە فونىدىن سوكرآ
بىلر كېدى ، نورك و زىرلرې (اينه كول) ى بوردلو
اوتوتامادىلر . فاتح ، آناستك تىلى اعزاز ايتك
ايشەدى ، اسفەديار اوغلى اسماغېل كې (اينه كول) ى
لايت كوردى . ساطان بايزىك و زىرى اسحق
باشا (اينه كول) دەر بىمىارتە برەدەدوسە بايدىدى .
بو كوزل بلە مەرز خاطرەلر ، نەدىس بىنارلە مەدى
ومەدى قىتئى اصلا غلب ايتەدى .
(اينه كول) سرحدك اوزاقى برەدقېدى .
او ھەدە واصل اولدىن سوكرآ ، مېان غازىكە
مەرز امالارېدە تىختق ايدە چىدى . قىلمىقە
اوغلى اورخان كې بو بىشېل بلەدى پىلاق برظرف
تىقەسى كې اشارت ابدن مېان شەدە غىزى مەدە ، اوگا
شونەبىق دە وېرەشىدى :

اشي كې شېرى بولى ،
اينه كولداك هېدارى ،
قېرىپ كېركە اغيارى ،
بىرەندە بىق تىكرار باپ .
(مېان خوكاير) سىناستىن سورىلدىن شوسوزلرە
ايلەك شىرفى دورىنكە مەرز خاطرەلرې ساطانلار
بلەدەر آفەسەندە (اينه كول) ك دە قىتئە بر
موئى بوئۇدېنە دىلاكت ايدىر .

قىلمىقە ، اغيارى قېرىپ كېرەمشلردى .
فقط او تارىخە كىچىكە ندر آلدقلى بلەدەرك اش
مەملەتدىن برىدە ، اينه كولدى . (اينه كول) ،
شەدا اربوغلرول غازى زمانىدە ، بوئوك براھىمىتى
ساژدى . نورك حىيانتدە (اينه كول) ، مېم بر
بلە ايدى . فرەچە حصار كې ، بېلەك كې ،
سسورگ كې ، اينه كول دە ساطانلر دىبارى ،
قەرمانلر ايلدى . عاشق باشا زادە دىيورگ :
« اينه كول پورەسەندە كېشى طاقى آفەسەندە
پر بىقە دورىشلىر كىشىلردى . آندە مقام
طوغىلردى ، (ص ۶۶) . حق كېكىل بايانە
بو دىاورە طولاشر ، بادشاهلرې بىلە تىقىلشە
مىجاب ايدىرى . بر دىفەسەندە ، اورخان غازى
(اينه كول) چىوارىنەكلدى ، كېكىل باياغى دعوت
ايدى ، كەبىشە :
— بو اينه كول حوالىسى سىك اولسون .
وردى ، فقط فرەچە ساطان اوگا شو چوئې
وردى :

— ملك ومال چىكدر .
ذاغ پوتون بو طورلرلر حق غىبەتپە ، حق
قائىدە آتتىدى . اينه كول حوالىسى ارنلرلە
طوغىلدى . بوئازدە انكە تورقار بىندە صەمى
وزدال بوئاز برىاخ تىكىل ايدىيوردى ؛ هر نورك
ايتون سىناچى بر كوشە ، بارىناچى بر زاوېرە
قازدى . چوشون دورە ، سو كودل قىلر
چېكىل باياغى ، بوكلەك قوالر آفەسەندە
بوكلەك قىلر ، حىرەتە قوشان و باقى مائە
قوراشان هر نورك و هر مسافر ايتون شىقتى
مەسىنى آچاپە حاضردى . اىن بطولە دىيورگ :
« بوئىر اشقى خانى اولا ب آك ايتون (بركت
شەدە و شىقت رومەدور) دىيورە ، بوئوكە بلاد
بىزورە اھالىسى قصد اولدور . »

مېانلر نوركارى (فرەچەحصار) ل (بېلەك)
آفەسەندە ، سوكرآ (اورلرې برلشەكلرې زمانىدە ،
لوتزە ايلەك حىصونى كوسىرن ، اينه كول
قولى . (اينه كول) ، بىزانىلرېك آفەدە
ايدى . تىكفورلرې آيا بىقولە ايدى . مېان يك
بۇزمان بايلغە ويا بىسلاغە چىقسە ، اينه كول
ايتون اوق راحىبىر ايتكەن ، كوچلرېنە بىزم
بىلەكەن كرى طورمازدى . مېان يك نوق ،
« اينه كول) تىكفورىنې آفەك درەچە ، ككەدى .
چى اوتك شىندىن تورلوقى ايتون قوشوسى
بۇ بېلەك) تىكفورىنە مىراجىت ايتىش :
— كوچكوئىزى بايلە كىتىدىم و قنە سزە
مات توپام .

دەشى . مېان يك ايلەك زمانىدە (اينه كول)
كولە اوغراشدى ؛ قوشە شىقى بىلەكى ايتون
مىراسىلە مىرمانە نائ اولايى موافق كوردى .
مىم ماپە (اينه كول) خان دە مېان نكە كىدىلرېنە
مىصومىنى بىلز دىكلردى ؛ مېى دە مېان بىكەن
چىكىلرېردى .
مېان يك بوئارىشە دىشى بر آن اول اورنادىن
بالدىرمان دوشوردى . بىر كېچە ، مەشىنى كورە
آلدى ، (اينه كول) ى باغرايە فرار وېردى .
اينه كوللرېك چاسوسلرې واردى ، چارچاقى خېر
آلدىلر ، مېان يك كېچى بولە بوسرلر نوردىلر .
مېان غازى ھىچ تردە ايتەدى ، كېچەك تارائەندە
(اينه كول) اوژدىنە بووردى . مېى دە بايا
ايدى . دىشمەك آتسىزىن بىجوى مېان يك ھىچ
بلاشە دوشورمەدى . ايتى طرفەدە شىقتى مەچەلرلە
چارىشىدى ، بوئىزە مېان غازىكە باي خواجە بى
ھىدد ورمەسە سەب اولدى . باي خواجە ،
قارەقى ساروبانېك اوغلىدى . مېان يك ، بوئىر ،
بوئىرە ابلە ايتكنا ايتدى ؛ دوشدى ، ويايلغە
يىتىدى .

(اينه كول) ايتون بىلەك مەدە ، بىلاكت
دەدە سەدى . مېان يك سوسىلې رۇئاز كو .
وېوردى . شىبىچ ادەبالىك كەبىشە ساطت
مۇدەسى ووردىكى تارىخىن اعتبارآ كىچ مېانك
غىزى وامارەدى بوگامەندى . آناستىن قان
قېلىچى قوسال دەدى و زىدىكى كوندىن سوكرآ
طاقى كىدىكە ، آچايدى . فقط اوتك برەدى
واردى . اينه كول . مېان يك كەبىشە وقىلەسى
ايتاق ابدن بوئازدە دىشى بر آن اول عوراجك
ايتىردى . قوشى آردى ؛ فقط او ، بوئازى كېچەك
اورائىلرلە تلاق ايتك فېكرەندە ايدى .

بىر كېچە ، نىكرار اينه كول اوژدىنە بووردى ،
بىئىرى كېرەمدى . مەمناقە بىلەك (قولايەحصار) ى
بىندا ايتىدى ، كوئى آتتىلر بايىدى ، خىقى ايتون

تاریخچه تورک شهرلری

قرهجه حصار

(قرهجه حصار) کوندن کوننه شلندی، (پورصاق) صوفی کئارنده، کنیش سوریه بوکسه ان بوکوزل بلده تورکارله طوله دی، هر طرفه بازارلر قورولدی، (قرهجه حصار) (اسکی شهر) بک پایندی؛ اکثریا عثمان غازی نیک اوغلی اورخان بک آت نعلانی ویا اشیا آلمی ایچون (اسکی شهر) بازارینه کیدردی.

عثمان غازی تورک سلطنته کچکدن سوکرا بورلک امین برقاتدها آرتدی، عثمان غازی نیک قهرمان آتلیری (بیله جک) باغرا زنده، سئاره بک چایی و سارماشینی ویک فالغالر آره سندن طاعلی زمره لرله آقان جاغلا بلری اطرافنده ظفردن ظفره او شدرله اسلام اولایان کوبولر بیله عثمانی تورکار بیک هر دلکی سایه سنده صره بر حیات کچر دیر، اولدورده (اسکی شهر) بازار، مشهوردی، بو بازار قابیجه لرک یانه قورولوردی، پورایه (بیله جک) دن فالر، اطرافدن قاشلر، کریمان ائمه کتیر یایردی، عثمان غازی ایبک دفعه اولارق بو بازارده ویرکی قویدی، بوتون تپه سنک حقی کوزده ندی، عدالتی وغیرتی سایه سنده صرعه ساحلاری آرز زمانده آله کچردی، اورخان بک ده کنجندی، زوجه، تیلفر خاتون فضاییله تیز ایتشدی، قاش بندر اده بک هر کسک حرمتنه مظهر اولوردی، بوتون قوماندانلر عثمان غازی نیک امرندن طبعاری چیقمیورلردی، هر طرفه دینی بر نجات واردی، تورکک جسارت و انضاتی بیژانسک رذایته غلبه چاپوردی، روملر بو قدرت و عدالت قوشیمنده بوتون ملککتر بله تورک سلطنتک حاکمیت آتته کیریورلردی، بیژانس اداره سندن دلکبر اولانلر عدالت و انضطای تورکارله کورپیورلردی، سفاریه ساحلار نده ک بیژانس کوبولر لر بیک بوتون نظرلری (قرهجه حصار) معطوفدی.

(قرهجه حصار)، بوکون اسکی ثروت و احتشامدن محروم، خراب سورلری نیک بریشان انقاضیله ایسز و مضموند، بر زمانلر قهرمان عثمانک جبارته و عدالته مقر اولان بلده شمدی طبعیتک ابدی کوزلکارتدن باشه بر شتی احتوا ایفن، بهارک فزلی دملزنده (قرهجه حصار) بر شمرده، ازغوان افقری آتنده سبیه طاشلرله بوکسه ان حصارک انکی سرایا زنگ و قوقو ایله طولار، دیک فالرله طیرمانان جاملرک ذاتی بیلانکری، چاپرلری دتکدن دنکه سوغان تورینی کایتیچک، نفتی، صازی، لاجورد و نانی چچیکلر قهرمان عثمانک خراب سورینی صرهر برظره چایکله احاطه ایدر، بعضاً، بیاض، قره کوز فوزورک کومه کومه، مهله یشلری ایشیدیا بهر، بشاده چاپرلر اورناسنده معصوم کوزلری دنکن قورصال بو زاهارک ایری باشلاری وضعیف جاچارلر بله عجمجه قوشوشده قلری کورولور.

آقسام، قلعه نیک دیوارلری آل برهاله ایله قوشادره آشاییده، کوموشی با برانی قارافره، سارماشیلر و سوکودلر آره سندن پورصاق صوفی کاه کوبوکی جاغلا بلانلر تشکیل ایدرک، کاه بیتا یانه بر سکون اچینده ساحلک چچیکلری اوبه رک چاپرله طرغرو سوزولور.

(قرهجه حصار) بوتون بوکوزلکله حاکمدر، اوراده روزگار، افتاده برینه کاردرد، وادارلرد چچک فوفور بله مشبوع اسن نسیم، سزه کیمین عصر لرک منبه لرینی دیکه بیز، اوزمان، و قیله بو ویا زلر آره سنده باشایان، اوراده تورکارکی باشایان و بوپونک ایچون کجه لری اویشور، قالن، آت صرئنده قلعه دن قلعه به قوشان قهرمان عثمانک بوپونکلی دوشورنه بک، تورکارکک غنیم وایان دورلری حرمتله سلاملاماق قابل اولماز.

عثمان غازی، باباسی ارطغرولک برینه کچدیکی زمان، ظفرله نام آتایه باشلادی، (سوکود) وچواری عثمان بکک شپرتیه طوله دی، عثمان غازی، بو صره لرده ساچوقی سلطاننک اوج بکیدی، بر زمانلر، قونییه ده مولانا جلال الدین رومینک دلتشمن ترمسی اطرافنده لاجورد و جام کوبکی موزاییقلرله صرین مدرسه لر بله سنده تورک مقدراتی اداره ایدن سلطانلر، شمدی دولکک موجودیتی بیله کوچ ادامه ایدیه بیورلردی، ساچوقی تورکارلریک بو اغراض دملزنده شریده تورکارکی باشانانج بر صبا ظهور ایتدی؛ عثمان بک.

عثمان بک معینده، بوتون آرقداشلاری فدا کالانه چالیشدیلر، صاریوایی، آق دیره، صمصه چاروش، آق طوغدی، صانوقی آب، صپه هرهان عثمانک چسور او قداشلری دی، (پورصاق) ساحلار بله (سفاریه) وادیرلری بوسرد عسکرلرله چولاسکهدی، عثمان غازی ایبک اول (ایته کول) جو ارنده (قرهجه حصار) ی اناشادی، (قرهجه حصار) بوکسک برته اوزنده ایدی، شهری بیژانس تکفورلری اداره ایدیبوردی، (قرهجه حصار) تکفوری، عثمان غازی نیک ظفری اوزرینه، (قرهجه حصار) تکفوریته صراجمت ایتدی، اوغرایاچنی تهسکیفی آچینجه آتکنددی، تکفور، عثمان غازی نیک استیلاسنه مانع اولوق ایچون، قاردرقی (طومانیج) طرفلرینه کونلوردی، معینده قوتلی بر اردو واردی، بو اردو (ایته کول) عسکر بله برلندی، تورکارله بیژانسلر آره سنده قائل بر عساره اولدی، مظفرتی عثمان غازی نیک عسکرلری قازاندی.

(قرهجه حصار) تکفور بیک شخصیت ساچوقی سلطاننک کونچیدردی، قوتلی بر ساچوقی اردوسی (قرهجه حصار) ی قوشاددی، عثمان غازی ده معین قهرمانلر بله عاصره ایشترک ایتدی، موغولر، بو صرئندن استفاده ایتدیلر (ارکالی) به طوغرو ایلر بله دیرلر، ساچوقی سلطاننک موغول استیلاسنه میدان ویرمه مک ایچون ملکتنه او شمدی، اردونک باشنه عثمان غازی کچدی، (قرهجه حصار) عاصره سنی کتندجه صرئیتیدردی، بر قاق کون اچینده شهری ضبطه هوق اولدی، تکفور اسیر ایلدی، دشمنن قنیمت ایتدی، بوتار بندن اعتباراً (قرهجه حصار) بر تورک شهری اولیاه باشلادی.

عثمان غازی (قرهجه حصار) ظفرنی ساچوقی سلطنته بیلیرمک ایتدی، قاردرقی آق دمیوی سلطان کیدار تانه کوندردی، ساچوقی سلطاننک طاولو و ساجانکی کندی، (قرهجه حصار) وچواری عثمان غازی نیک مغربی تشکیل ایتدی، عثمان بکک ایبک ایچی (قرهجه حصار) ک توپین و اعماری اولدی، کریمان ولایتدن، جو ا کوبیلدن شیره فوج اهالی نادی، اوزمانلر (قرهجه حصار) سنجاغنه (ایناوکی) دیرلردی، عثمان غازی سنجاغک اداره سنی اوغلی اورخان بکک ویرمندی.

(قرهجه حصار) آرز زمانده اعمار ایلدی، عثمان غازی بازار برلری آچایه، خفک تجارتی تأمین چالیشدی، شهری ایلری کورمک ایچون بر فاضیه احتیاج واردی، طوروسون قبه بو طوغریک ایفاسنه مقننردی، فاضیق طوروسون قبه حواله ایلدی، عثمان غازی نامه المک خلیفه (قرهجه حصار) ده، با برام خطبله سی ده (اسکی شهر) ده اولوتدی، (قرهجه حصار) عثمانی تورکارلری نیک ایبک با نئنج اولدی، موغول استیلاسی آتنده متصرف و بریشان باشایان تورکار، عثمان اوغولاری اطرافنده طویلاندی، آل عثمان، آناطولییه تورکارکی قورتاردی، تورکارک بویرلرده، یکیدن حیات بولایه باشلادی.

موغول استیلاسنه معروض قالان تورکار، موجودیظری بو ساحره لرده تأمین ایتدیلر، عثمان غازی نیک اطرافنده کنج و قوتلی بر دولت تأسیسنه چالیشدیلر.

اوتتبی عصر هجریده

استانبولده صنایع و تجارت

قابل حال اوزره بزازستان اولمه متحمل اوج بردن قو برتری و وادی . بزازستانده امتناک و دلالتلرک چیلرینه میدان و برمهک بزازستان کتخداسنک وظیفه سی ایدی .

داخل تجارتک مرکزی بزازستانلر و چارشیلر ایدی . بورازی استانبول قاضیسی طرفندن داغما تقنیس آلتنده پولوندریلیدی . قیاضلری ترخ موجبنه تعیین ایتک استانبول قاضیسنک آلتده ایدی . سلطان مراد ثالث دورنده شکرک اولوقه سی بکری اوتوز آقیه ایکن فرق بیس والی آقیه به بیغمش ، استانبول قاضیسی طرفندن درحال منع ایلمشدی . مع ماوه مشروبات ، ما کولات و امنه قیاضلری ترخ دفترلنده تأمیه تعیین اولونوردی . ازچله بر طوب سراسر اوتوز بیس آلتونه ، اوده تک چکیسی سکر اون آقیه ایدی .

بالک سوز داخلنده بولونان اصاف ایله خارجنده بولونان اصاف ایچون آیری آیری ترخ قوشلیدی . دکنر کنارانده اولانلر فضلنه نقلیه و بردهگی ایچون اوزره فضلنه ترخ قوشلور ، سوزداخنده بولونانلر ایچونده نقلیه اجرانری نظرده آلتهره ترخک آز اولاسنه دقت اولونوردی .

سلطان مراد ثالث زماننده استانبول تجارت ویلگاهه کومروکارلری موسویلرک آلتده ایدی . موسوی قاریس خیرجه تک سرایه اتناسی تجارت اوزرنده مهم بر تأثیر اجرا ایلمشدی . استانبول کومروکارلری خیرجه طرفندن التزام ایلمشدی . کومروکارده استخدام اولونانلرهم موسویلریدی . حق یو مسئله تجارون بر چوغنک نظر دفتی جلب ایتسی ، موسویلرک سوز استمالی تجاره تک زیاده تأثیر ایلمشدی . بونک اوزرنه دیوانهایوته مراجعت ایشلر ، « اسکه و کرک امبارلر و سایر ملزم طایفه سی اکثری بیودی طایفه سی اتمکه خداملری بیودی طایفه سننن ایلک ایله » ایان اسلامزه ضرر واق اولور ، ذیه شکایت ایدرک بوکا نهایت و برلسی رجا ایشلریدی . نهایت بکچیروسی و بریلن علوفه تک قهریق قیهرن ، دهاطوغوریه موسویلرک کنانلرخی قیاریق تداول ایشلر دکاری آقیه لرند و برلسی استانبولده بکچیرلرک غلباتی موجب اولش ، بو آتی طغان خیرجه تک و اوغلرین برنک اذافله سکون بولدی .

بونکله بر ایزر استانبول کومروکارلرکده انتظام اولدقجه دقت ایشلریدی . کومروک ملترلرینک قانوندن زیاده کومروکارلر سی آلاملرینه و مبرزدن کلوب کپاره ضرر و برمه بلرینه ، استانبول کلان اجسی کپارک کلبولیده بولانلرینه ، « عنوع اولان متاع و غیرتی نسه لری » آلوب کتیه ملرینه ایشلر و بریلریدی . کومروک و سسی ، کتیریلن متاعه کوره آلییردی . فضل آلیندس تقدیرده کتیرین کتیرین تجارک منسوب اولدینی دولت سفیری طرفندن شکایت ایدیلیدی . انکلتره ایله ایلمک تجارت معاهده نامه سی بوردده عقدا بیلشدی (۱۹۱۰) .

استانبولده تجارک خوقونه رعایت ایدیلیدی . اکثری بکچیری ، عجمی اوغلانلری جبه سی و طویچی طاقندن برچوقلری یازولرده دکان آچارلر ، تجارت و صنایعه قاریبیلریدی . بعضلری زور باغله کپاردن میوه و ساترینی اوجوز بیها ایله صابن آیلر ، شپردر بوکسک قیاشله ساتارلریدی . عسکری نقوذلرینه کوه نهرک معربازلی ایتک ، بکچیرلرک نادبلی ایدی . کندیلرینه اصناف کتخداسی طرفندن تجارک کتلف اولدقلری خدمتک کیف اولوندی زمان :

بزازستانلر ایدی . اوتتبی عصر هجریده تک مهم بزازستان ، استانبولده ایدی . سلطان مراد ثالثک سوزک زمانلرنده غلظه ده آیسوقیه کپیر اوقافندن بزازستانده اچیلشدی . بوزازستان « طولا » بکری و عرضاً بکری بیس ذراع اولوب و مور کپیرلر ایله اون اتی مرمر دیرک اوستنده بکری عدد قه که ایچروسنده الی بیس طولا ب اولمه

اوتتبی عصر هجریده استانبولده مل برصنت ، مترق بر تجارت واردی . عمل صنعتلر برطاقم اصول و قاعده لره تابعدی . عملکته خارجدن فضلہ معمولات ادخال ایلمدیکی ایچون داخلی صنعتلر اولدقجه روح بولندی . استانبولده متعدد فوندره اعمالخانه لری ، قوماش دستکاهلری واردی . قویوجیاتی خیل ایلرله مشدی .

صنایع ، کندلار و کیت باشیلر طرفندن اداره ایدیلیدی . صنایع اربابی بیننده انضامی و نظای تأمین ایتک ، کندلارلرک بکیت باشیلرک وظیفه سی ایدی . دکان آچارلرک کفیل کوستره لری شرطدی . هر حرفتک کلخداسی و کیت باشیلری اولدینی کبی سنجلی و اعل خیرمه ده موجوددی . بر مسئله کتون ایتدیکی زمان بوردت ذاته بیه حال مراجعت ایدیلیدی .

عمل صناییدن تک زیاده قاش اعمالله اهمیت و بریلیدی . قاشی سلطان سلیمان سوزک سنه لرنده قاش دستکاهلرینک مقداری اوج یوز اون سکره باغ ایلمشدی . بو مقدار تک فضل کورولدیکی ایچون نهایت یوز دستکاهدن فضلہ برافلامسی تقرابیش ، قصورینک رفی ایچون اصروریلشدی . دیوان هایون قاشلرک اصول و نظامنه موافق اعمالنه دقت ایدریدی . صیرمالی قاشلره نهری نغا اورولور و تعابیر قاشلرک ساتیلماسته منفصل طرفندن نظارت ایدیلیدی . دستکاهلرده ایشلان قاشلر سراسر ، شاه نیک ، زریافت و رونق باشه ایلمک نوساتی ایدی . دستکاهلرده فضل کوموش اسراف ایلمه سنه دقت ایدیلیدی . بونک ایچون (سراسر کارخانه لری) تک مقداری آزیلیدی . سلطان مراد ثالث زماننده استانبولده « ایچ یوز آلتیش سکر باب » سراسر کارخانه سی واردی . کوموش اسرافه میدان و برمه تک ایچون بالک درگاه مملایه منسوب اولانلرک بر دستکاهلری اولاسنه موافقت ایلمش ، قصوری لو اولومعدی .

قاش اعمالله اهمیت و برلیدیکی کبی ابریشملرک طرز اعمالده تقنیس آلتنده پولوندریلیدی . ابریشملر پالنی قاش اعمال ایتدیرلیدی ، قاشلرک ساغلام اولنی ایچون درت ویا آتی قاش اعمال ایتدیر یایدی . نظامه مخالف اعمال ایدنر حبس ایله جزا لاندیریلیدی . بوردوره (۱۹۱۳) استانبولده درت سسم کش خانه واردی ، ایکی مسلملر ، لکیسی غیر مسلملر طرفندن اداره اولونوردی . بوکان خانه لره فضل کوموش صرف ایلمه مک ایچون ، عجمی جرائ آلتازدی .

صنایعه آلون و کوموش صرقی هر زمان تقنیسه تابع طولونوردی . بو یایده استانبول قاضیسنک اهمیتله تقیب ایشلرک اصناف ، آلون و رقیبلر ایدی . نقاشی و جلالهک ایچون آلون و رقیبلری ترصد آلتنده بولوندرمق لازمدی . بوردوره آلون و رقیبلرک کوره بایللیدی . آلون و رقیب دسته سی اون بیس ، کوموش و رقیبک بیس آلونله آلییردی . بعضاً آلون و رقیبلر و رقیب کوجولک قاله کوره بایلرلر ، فضلہ قیاشله ساتارلیدی . بوزدن آلون و رقیب نادر بولونور ، خاصه نقاشلری مضایقه به دوجار اولورلیدی . دیوان هایون بوکا چاره اولنی اوزره هرور قیبتک مقته درت دسته و رقیب بکیت باشیلرینه تسلیم ایتسی و خاصه هایونه متعلق و رقیبلرک بوردن آلتناسی اصول اتخا ایلمشدی . خارجه آلون و رقیب ساتیلما سی ، برآنوندن درت دسته دن فضل آلون و رقیب صنایعه سی منوعدی . آلون و رقیبلره نظارت ایتک نقاش باشیلک وظیفه سی ایدی .

بولن باشقه قویجیلرده ده کوموش اولدینک قعاصر ساتیلما سی ، کوموش درمی اوج ایچون فضلیه و برلمسی اصول اتخا ایلمشدی . بونکله برابر اسناتک بر درم کوموشی اون ، اون ایکی ایچیه قدر ساتدقلی واق اولوردی .

استانبول معمولاتک ایشلر زیاده ساتیلدینی عجلر بزازستانلر ایدی . اوتتبی عصر هجریده تک مهم بزازستان ، استانبولده ایدی . سلطان مراد ثالثک سوزک زمانلرنده غلظه ده آیسوقیه کپیر اوقافندن بزازستانده اچیلشدی . بوزازستان « طولا » بکری و عرضاً بکری بیس ذراع اولوب و مور کپیرلر ایله اون اتی مرمر دیرک اوستنده بکری عدد قه که ایچروسنده الی بیس طولا ب اولمه

أت مسئلهسی و کوساله احتکاری

او تیحی عصرچریده ودهاصوکراکی عصرلرده، استانبولک ایشیسی مهم برمشته تشکیل ایدیلوردی. اعاشیه نظارت و طیفیسی استانبول قاضیسنگ عهدسندده ایدی. اجرئاری تعیین ایگک، قصاب معامله لرینه نظارت ایگک، صلاحه استانبولک تجاری و صنایع ابلجه امورینه باقی استانبول قاضیسنگ و طاقندن معدودی .

استانبولک اعاشیه سندده ائت تداریک بک، همدی. جلب و قصاب تفکیلاتی، قصاب امینلیک غایت منتظم برصونیده ترتیب ایدیلندی. قصاب یازنایه رغبت ایدیلر آزدی. بوسیدین شرده ادایب نرودن اولان کیمسه لر حکومت طرفندن قصاب یازنایه لرلی . مثلا اسپرچی خاننده صافدن اوچنچی اوطوده، برداتک ثروت و یسار ساحی اولدینی خبر آلییر، بو ذاتک معلومای اولادن کندیس قصابغه انتخاب اولوروردی. حکومتک بودرجه دقت و تیدینه رعماً، استانبولده بنه (ات بابنده) صیق صیق مضایقه واقع اولوروردی .

سلطان مراد ثالث اوائل سلطنته طوغر و برده یاغ مضایقه سی اولدی. بو مضایقه تک باشلیجه سبب محکولرک حیله و خنده سی ایدی. بودورده استانبول یاغ ک زیاده کفده دن کلیردی. تانازلر یاغی کوبلردن کفده استکسه کتیرلر، و اراده استانبول یاغ کتیریک ایچون کیدن ریجیر کیلرینه (ترخ روژی) اوزده ساتارلردی. بوسورتله کفده دن آیتنان یاغک خارج و بالخاصه اجانبه ساتیلماسته، روم ایلی و آناتولیسنگ مختلف اسکله لرینه چیقرالمسته دقت و اعتنا اولوروردی. ۹۸۵ تاریخندن سوکرا کفده تک تجاری معامله لرده و بالخاصه مسکوکات مسئله لرده مهم بر عیران اولدی. کفده مه تداول آناتولک قیمی بوکله دی. بونکله برابر اتمه قیائی ده آرندی. استانبولدن متصدد قهر اصرار کوندلرله بی حالده تجارک احتکارینه مانع اولق قابل اولامادی .

بو حادته تک یاغ تجارسته ده دخل کالیسی اولدی. برچوق مطره یازلر کفده یاغلی غمیزلره طولدر. دیله استانبول کوندومه دیله. یاغ قیائی استانبولده آرتاز آرتاز بونک قیائی لرله کوندومه ک باشلادیلر. بو احتکاره تک زیاده سببیت ویرن، موسویلر ایدی. بو لر اتمه قی طوبدن آلورولر، مضایقه زمانده بونک قیائیله ساتاریک استفاده بولک باقیورلردی .

اساساً استانبول قصابلرنک ده یک چرخ موسویلر دندی. یاغ مسئله سندده کی احتکارک ات خصوصتده ده مع زیاده باقیورلردی. استانبول اهالیسی بو کارچاره دوشوندیلر: دیری قویون اراق بیله مک و ایچایندده ایش قاناق اولونه توسل ایلدیلر. فقط بونک قیائی اهالیسی بونک ضرری واردی: زنگین اولانلر رقیون کمالاً ساتون آلابیلرکلی حالده ققرا بونک موثق اولامورلردی. حکومت بونکله مانع اولق ایچون هیچ کیمسه به دیری قیون ویرلمستی اصول اتخاذ ایدندی. دیگر طرفندن ده آناتولیدن و روم ایلیدن استانبولده قیون کتیرن جیلرک تنظیم ایله مشغول اولدی. بوسورتله استانبولده ات مسئله حکم موثق اولدی .

یه بودورده استانبولده کوساله احتکاری ده باشلامدی. اوزمانلره قصابلر ایله دیاغر یئنده صیق برمناسیت موجوددی. قصاب دکاتری ایله دیاغ دکاتریلرک، مداری محدود ایدی. غلطده دوت بئ، قاصم باشاده بریک، ایوده فرق سکز قصاب دکاتی، تکمیل استانبولده ده اوجیوز کیری دیاغ دکاتی واردی. قصابلر قیون، کچی و صغیر کسدکن سوکر ددی لری دیاغر صاعق اولوندی. صلح خانه لره کسینل قیونلرک دیرلی ده دیاغ دکاتریه کوندیلیر، دیرلر بوراده دیاغت ایدیلر، ایاق قالیری بودیلردن اعمال اولوروردی .

قانونی سلطان سلیان زمانده استانبولده قیون آرتکدن بونکی قصابلرغه ده کیمسه سلوک ایتدی. قصابلر قیون غایت آز اولدی. بوسیدین سلیان قانونی « کمال شفتندن قصابلر کوندولر ذرخ ایدولرکی دیرلری کرو کوندولر باغت ایدوب کیمسه مانع اولیه دیوا امیر شریف و وردی . اوتارخندن اعتباراً قصابلرک دکاتری قیونک دیرلری کندیلری دیاغت ایدیلر، بوسورتله دیرینده معینلری تأمین ایدمک قدر یاره قانایرلردی . قصابلرک بر امتیازاته ناکل اولمای دیاغرک تجارته خلی سک و وردی. بونلر رسماً دیوان

هائونه شکایت ایدیلر. فقط دیوان هابون، دیاغرک اوز سوندن زیاده، خلفک احتیاجی نظر دفته آلدی. استانبول ایچون ک مهنی، ات مسئله سی ایدی. استانبولک ات خصوصتده احتیاجی تأمین ایدن قصابلر عین زمانده کوساله سیده نمارک ایدتدن سکره دیوان هابون ایچون قصابلری الترام ایگک طیبی ایدی. بوسیدین دیاغرله : « سز قصابلیک اختیار ایگک . چله دیرلی سز دیاغت ایدولک ! » جوابی ویرلدی . چونک « دیاغر قصابلردن دیرلری اتی شرعه مخالف اولدوغندن غیر ات بابنده زیاده مضایقه کله چکیده طیبی ایدی. فقط عین زمانده دیاغرلر ده حقو قی کوزتک لازم دی. بوکاده بر چاره بولوندی: « دیاغرک اشچیلری دانی کلوب قصابلره اجرت ایله خدمت استکلرندده شرعه مخالف کسه مانع اولیه » دیندی، بوسوله ده حل ایدلیدی .

فقط کوساله مسئله سی بوندن عبارت دکندی . قصابلر کندی کمتکاری قیونلرک دیرلری دیاغت ایله قایورلر، کوساله قیون دیرلی عین زمانده « ندیگه دیاغرله کیدن کافرله و صابورلر » دیاغرلرک بوسورتله ده ضرریده اولارینه سببیت ویریلوردی. بو حرکت او دورک اخراجات قانوتنه مغایردی . چونک او زمانلره اجنبی حاکم کله درلی، باوق، بال، بوی، ترکه، مستیان، طوک یائی، مشین، قیون درسی، زقت اخراجی مزعودی. بوزده درلی اخراجک استانبول خلفته ده بونک ضرری طونوندی. قوندنه قیائی درحال بوکله دی. دیوان هابون بونکله بر تدبیر دوشوندی. بوندیر، تک کسیرمه ایدی: تجارده بولونان دیرلری حکومت مانده ضبط ایگک . بوسوله تک حل ایچون غلطه قاضیسنه برچاوشا آیتدی کی حکم کوندیلدی :

« غلطه قاضیسنه حکم کتوب کوندوب قاصم باشا دیاغرلردن حاجی جیدی بن دل و مراد بن علی و اسمعیل بن سلیان درگاه معلوم چارلردن بشیر چاوشه مجلس شرعه کلوب غلطه وقاصم باشا قصابلری ذرخ ایدبارکی قیونلرک و صغیرلرک دیرلر بزه بر مرکب ایتزدده امیر شریف و اربابنک و ندیگه دیاغرله کیدن کافرله و برمسکله دکاتریلر معتل و مشین و مستیان و کون بهلو اولوب غلطه کافر لریک غمیزلرندده هر قیون تاجرک دیرلی بونورسه کرفت اولق فرمان اولنشدن دیتکلرندده چاوش حریر اوله اوزلرینه ادم کوندیلوب تقصص اولنده ده بئ بیک دیتوز سکز قیون زرق بر صفر درسی بونک قانون اوزره تعیین اولنان بهالری ایله دیاغرله ساتلوب آچیسی دزیگسه اولدندن سکره دیرلرک صاحبلیری کلوب دیرلر دیاغرله کیدن کافرله یساع اولدوغین بلز ایدک . شمه نصکره بر دزی بونورسه کرفت اولوب حقتزدن کلنسون . اما مقدمه الودغین دیرلرک اچمه لرین بزه ویرلسون دیتکلرین عرض ایلدولکک اجابدن ذکر اولان دیرلرین ضبط اولوب والندن غیر قیون کافرله بیع اولق ایچون درعزن اولان دیرلر مری به ضبط اولنسن امر ایدوب بیوردوم که واردوقده بوبنده کرک کچی مفید اولوب اگر ذکر اولنان دیرلری مری ایچون ضبط ایلوب و اگر کافرله بیع اولق ایچون آخیرده در عین اولنک دیرلور ایشه ایتدیرسن فی ۱۹ را ۹۸۸ » .

مع مافی سکونک بودرجه قطعی وصیق تدبیرلرینه رعماً احتکارک اوکئی آتیق بته حکم اولامورلردی . بعضاً استانبولده کلن اردولری عجمی اوغلانلر ده قایلرله ایکی قارشیلورلر، عین طوبدن صانب آیلورلر، استانبول خلفته غالی قیائی لرله ساتیلوردی. اودون حقتده یاییلر بومعامه از میردن کلن قورو اوزوملرده تقصص ایچیلوردی .

دیوان هابون، استانبولده احتکارک اوکئی آیتدیه مسکولت چکمه قایورلردی؛ آناتولیده و روم ایلیک بر چوق اسکله لرندده اجنبی محکولر بر قاجیریلان، استانبولده مضایقه زمانده دعا کلرک بر قیائیله ساتیلوب ایچون ایلرله و غمیزلر طوبه بریلان ارتاق وجیونلر ده محظرتده شدقن تدبیرلر اتخاذ ایدمک استانبولده سوق ایتدیمک چاره لرینه توسل ایدیلوردی .

احمد رفیق

شأنی تاخ اجناسیہ دات

سلطان مراد ثالث دورتہ

استانبولده ات مسئلهسی

استانبول اعلاسی نائین ایچون ات تدارکنده
یک بوک مشکله تصادف اییدیلیدی . ات تدارکن
جیلر تکلیفاتی ، روم ایلیندن و آناطولیدن قویون
سورولمسی ، استانبول قصابلرنیڭ ادرهسی دیوان
هایون ایچون مان دائمی و حل اییلن برمسئله
مشکله ایدی . اعلاسیه بوشمسی تائین ایچون
دیوان هایوندن قاضیله مآدا حاکم یازیلیدی .
حکومت استانبولده دائماً مذکور ات یولتدر مع
ایچون شو نطه لره اهمیت و بربروردی : قصابلرک
آغایی ، اوزمانک تمیری وجه ایله ، قصاب
یازیمسی ، جلیلرک تمیق ، هر قاضیقده جب
تسکیلائی، جلیلرک استانبولده کیره چکاری قویونرک
انوائی و اتقایی ، استانبول ایالتیه انک صورت
توزیی ، قصاب سرمایهسی ، قصابلرک آچیمسی
اهلیدن طولان قصاب آچیمسیه قایم .

قصابلر حکومه طرفندن یازیلیدی . ات قیادتندن
دائماً ضروراتک احتیاج اولدی ایچون کیمسه قصاب
ایراق ایستهمسوی . بوک ایچون استانبولده مسلم
وغیر مسلملرک تکیلیدن ، « غایت مانادر و ضابطه
قانون » کیمسه لرلن اغتای اولونانلرک قصاب یازلاری
ایچون دیوان هایوندن حکم یازیلدی . بو کیمسه لری
قصاب دفترته قید اییدیلیدی . حتی ژیکلیندن بری
قصاب یازلیش . قویونلری ایچون مصره قاجمسی .
تکرار استانبولده کیمسه لرک درک اعال مقرفهسی اولوش
مسئله خبر آتیله آیتماز ، تکرار قصاب یازلار
سلطنتیه کیمسه لشدی . بو مسؤله یازلان قصابلر
ایچنده اکثریه موسوی یول بورودی .

قصابلر بو صورتک اغتای و تکلیف اولوندندن
سوزگه کندیلریه آچقریق قایق اوزده بریزیه
و بریزیلیدی . بوک (قصاب سرمایهسی) ، بوسرمایی
وجوده کیمسرمک ایچون اهالیدن طولانن بارسه
« قصاب ایچمسی » دردی قصاب ایچمسی اکثریا
مسئلهک وغیر مسئلهک ژیکلیندن طولانیایدی .
سلطان سلیمان قانون دورتده مسالمدرن اون بیک
ظیر مسالمدرنه اون بیک اتون قصاب ایچمسی
طولانیایدی (۹۷۳) . بعضاً عمارت متولیدرند
قصاب ایچمسی لیدی . (۹۷۳) ده متولیدر
اتی یوز طغان سکر بیک ایچیه قصاب ایچمسی
طولانیایدی . صوفو کو محمد باشا بر ده سنده
قصاب ایچمسی ایچون بیک قانونی سده ایچمسی
سلطان مراد ثالث صوگه سنه لرده استانبولده
متمكن بیویدر هر سنه قصاب ایچمسی اولق اوزره
پش بوک ایچیه و برمسئله ، کندیلریه استانبول
حوالیندن ات تویزین تائین ایله عاریدی .

قصاب ایچمسی استانبول قاضیسنه سجل
اییدیلیدی . بو ایچمسه لری اوق اولق
اکتیسره اوزره « فائمه و بریزیه » حصوله کان
قاضی هر سنه استانبول قاضی حضورتده قویون
ایچیه تسلیم اولونوردی . اوده قاضی معرفتله بو
پاره ای استانبول قصابلرینه سرمایه ایچون طایقیدری .
قصاب ایچمسنک صورت عاالیسی استانبول
قاضی نردنه بولونان (سجل محفوظ) قید
اییدیلر ، عاالیسک بو صورتده خزینه عامرده
حفظ اولونوردی .

همارنلره و سرایله ، اهالیه قویونلر قصابلردن
آلییدری . تویزینلک هاتک قصابلن اولاقق
قویون ایچن تمیق ایذر بو وطیفه ای استانبول
قاضی معرفتله اجرا ایلیدی . قویون ایچمسنک
بو وطیفه سنه شیر ایچمسی متولیدر مدخاله ایده عاریدی .
قویون قویونلردن ماندا کیمسه بری قویون
ویش ، بوسورتله استانبولده ات مضایقه سنک
اوکی آتیه جاییایدی . اکثریا ایوب طرفلرده ک
آققلرده بری قویون بلرلری . بیودیلر مضایقه
زمانته بو قویونلری آلیرلر ، بوک قیافتله استانبولده
ساتارلیدی . حکومت بوکا درحال مدخاله ایذر
بیودیلرک قویون و سنمیز بوغازلاملرینه مانع
اولوردی . و کلبه نهمدار قویون و برلرک قصاب
دفترته یازلی ایدی .

قصاب طایق عامرده ، سلطانی و وزیرلرینه
یکلرکی ، قویون ، قاضی عسکر و نایبلر قصاب
دفترته یازلی اولان مقداردن فضلده قویون
بریمز لیدی . « قرا ات ایچمسه مضایقه » کلمه
ایچون قویون ایچن قصابلری دائماً تقیص
ایلیدی . بیودیلر کونده کسکان قویون
و درت صدیر و بریزیلدی . قصابلرک حقوق
حفظه اییدیلر ، یکجری ، چه طویون طاقه سنک
قصاب ایچمسی نبع اولونوردی . استانبولده قصاب
دکاری سین ایچمسی ، ات معین کمالده صاندوم
ایچون موجود دکاتردن فضلده دکان آتیدرمانه
استانبول قصابلری دائماً وقت ایذرلیدی .
قویون اول امرده ایچمسه لرده کیمسیدی . انک
بوک سلیح خانلری بری نولهده ادره قیوستده ایچی .
داوالمهاده اعلاسی عمدا قانک ایچمه برمالی خانیسی
وادی . سلطنتیه لرده اکثریا ایچ اوغلارلری
وعجمی اوغلار جایییلرلیدی . کسین قویونلرک
باشلری آریغله باش خانلره ساتیلیدی . بریانی .

خانلرک برجوتی آقا صوفیه اوقافده تایدی . فلیج
علی باشا جامتکده آریغله بریانی خانیسی وادی .
باشلره قصابلر کندمسی معرفتله سلخ خانلره
تقیص اییدیلیدی . اکثریا سولری قیوستده ، یک
قویونده ، یک باغچهده خصوصی دکاتردمده قویون
کییلیدی . بو قویونلرده باشلری باشجیلره ویا
باش خانلره ، دوبری دیغاغله ، باغلی اسکیارده
وسائر عطارده ک شعخ خانلره کونندیلیدی .

باش خانلره چرائلر جالیسیر ، بوکلرک ماهر
اولارنه وقت اییدیلیدی . صنعتلری بتریمه دن دکاندن
چیمکاری ، باش خانلره شعخ جی چراق اولانیلانیسی
یاساقدی . ساتیلن باشلرک قیز اولمسنه سوکدرجه
اعتنا اییدیلیدی .

اکثر ما کولات ایچون اولدین کیم ات ایچون ده
ترخ قویونلشدی . قویون اتنک اوقهسی اولق ایچیه
ایدی . یکجری یاره یوزالی درهم برانجه و بریزیلیدی .
قصابلر اکثریا قویونلر صر ایذرلیدی . ازجه
۹۹۳ سنه سنده کیمی اوج بیک بیوز قویونلر
یک یوز بیک ایچیه صر ایغر ، بو ایچمسه قصاب
ایچمسه قایدانسی رحا ایله عاریدی .

استانبول قویون آناطولیدن ، روم ایلیندن ،
افلاق و بغدادن کاردی . قویونلره تورکان قویون
دردجی ، ارومان قویون ، قرچان قویون کیمی
ناملر و بریزیلیدی . قویونلری ولایتلر جلیلر
طولان ، استانبولده اوئل کتیرلریدی . جلیلر
یازیلوب جب ، کوکلو جب نامیه ایچی آیرلرلیدی .
جلیلرک کندیلریه خصوص نظاملری وادی .
ایدرلریه کیمسه مدخاله ایده عاریدی .

جلیلرده ، قصابلر کیمی ، ژیکلین اغتای اولر .
توردی . هر قاضیقده بر جلیلر دفتر یولون ،
بوک بر صورتی استانبول قاضیسنه کوندریلیدی .
هر قاضیقده ، سنهده ، قدر موسم قویون جیغای
ایسه و هر جب نه قدر قویون جلی ایله مکلف ایسه
بو ، دفترده مقید بولونوردی . جلیلری یازمق
و هر جلیله قدرتی درجه سنده قویون قید ایچمک
ولایتلرده ک قاضیلرک وظیفه ایچمسی ایچی . هر
قاضیقده ک جلیلری تقیص ایچون استانبولدن
چارش کوندریلیدی . بو چاروش فلس و غائب
اولان جلیلری تحقیق ایذر برلرینه « سائر متول
وماندان اولان کیمسه لرده » جب یازلیدی . بو
صورتله کوندرین چارشلر اکثریا « قویون سوکمه
ماور » اولورلیدی . چارلر سور و جیلر واسطه سیله
قویون طولانیلر ، قدر قویون بولانیفنه دائر
براسالیه دفتر یازوب جلیلرک کوندریلیدی .
هر موسم قویون استانبولده وقیله یشاریلر ،
واکیمیز تسلیم اییدیلیدی . ارسالیه دفتر تطبیق
اولوتدین زمان اکسیکلر ظهور ایدرسه ، بوئند قاضیلر
مستول اولورلیدی . قویون سوکمه کیدن چارشلر خزینه
عامرده محفوظ اولان دفترته بر بر کوندرلر
آله جلری قویونلر مقدارینی ادفتره تطبیق ایذر
لیدی . اکثریا مظرنازلر قویونلری مسالدار
بوک قیافتله ساتیق ایدرلیدی استانبولدن کوندر .
یان چارش بوکا مانع اولوردی .

جلیلرک ، طوبالان قویونلردن چاروش « اوج
قویونلر قویونلری ۲۸ رانجهده ۲ قویونلر قویونلر
یکری شرا قچییه و بریزیلیدی قویونلر یکری شرا
آچییه » سورویلر ساتیق آلیدری . هر سووییه
ایکی اوج مسام ویا اکسکی ترقیق ایذر قویونلری
صایار و مهر لده قیرلره قویون ایچمه تسلیم ایچمیدری .
صاغال قویونلر طولانیلر یازلیدی . قویونلری
استانبولده کتیرن سورویلر اکثریا موضوع قیافتدن
بر ایچیه اکسکیک ایچلریدی بو بر ایچمهده قصاب
سرمایه سنه قاتیلیدی .
هر سنه ک قویون (موسم قویون) نامیه اوسنه ک
قاسنه قدرجه حال طولانوب استانبولده کوندریلیدی .
بعضاً بر سنه ک قویون کله جک سنه قایر ، فقط
اوسنه بیمحال کوندرلره سنه جالیلیدری .

حکومت اقسام رسمی اولق اوزره هر ایچی
قویونلر میری ایچون بر ایچیه آلیدری . قویونلر
مانیس ایچمهده قویونلرله برابر صاییلیدی . جلیلر
قویون رسمی نیسانده و برور جت آلیرلیدی .
قویونلری نیسان اول آیرلرله و نیساندن
سوزگه و بریزیلیدی رسمی هر قویونلر نینل
ایذرلیدی . فقط اقسام رسمی هر برده بر
دکندی . طلامره بر قویونلر رانجه ، تجاره ، کلرکی ،
سنجاق یک طاملرده و ققلرده ایکی قویونلر
ایچیه آلیرلیدی ، بوئن باشه برده اقلر رسمی
وادی . هر اوج یوز قویونلر پش ایچیه ایچی .
قویون طولانیلرده هر یوز قویونلر یکری پش ایچیه
آلیرلیدی . جلیلر ، قویون ساحیلری بو رسالری
ویردکن مسوزگه ، قویونلری ترخ موجبینه
ساتیق آلیرلره استانبولده کتیرلریدی .

حکومت قویون جلی ایچون یک زیاده قیفته
بولوندی حالده استانبولده « ات ایچمسه » یه مضایقه
جکلیلیدی .

احمدرقیق

استانبولده حیات عمومیہ

اوتچی عصرده استانبول « جمع ارباب عقول و متبع اذکبا و فحول » ایدی . شورش عسکری ، علمی و اجتماعی حیاتی اینجده مرضی بره قلم تأثیر لیک قوردا اجرا ایشی غیر قابلدی .

بو دورده استانبول علملری سینی بر انقباض آتشد ایدی . آناطولی و روم ایلدن هیچ کیسه تک استانبولده کتاب بر لشمسته مساعده ایلدی . بو نکه برابر بر چوقلری کویاری ، چتلیری ، چوقولری بر اقوب استانبولده کایلی ، ارب سلطان ، قاسم پاشا کی پرلده توطن ایلدی .

لردی . آناطولی و روم ایل اهابلیستک بو سووتله استانبولده طوبیانی مری و سیاهی انوالی ایچون مضردی . چو تک او زمان بو کی چتلیک واردانی آز ایلدی . بوسیدن ، بوسورله حرکت ایلدی ایچون قانوننامه لردی معین جزایر تعیین اولمیشدی ، بوکا (بفت بوزان رسمی) دیرلردی . بوسر هرسته بون چندن اوج بوز ایله ، نصف چندن بوز آلی ایله ایدی . بون بخت اکر بریجی بون بخت سکان دوم قدر بره تعبیر اولموشدی .

چتی بوزانلردن چت بوزان رسمی آتشدنی . کی استانبولده کلاری ده علملرک اماندی ، مؤذاری و کجندالی آراشدیرلر ، بو کیلرک بر لشمه لرله مان اولموشدی . قانون موجبیه برشورده کیچی بیلدن زیاده او طورده اولان اولان حد اولموشدی .

آناطولی و روم ایل اهابلیستک استانبولده کلاری باشقه تقعه نظرده آرزو ایلدی ، اوده استانبولده اعاشه مسئله سنک کوجلکه اوغراماسنه مانع اولتی ایچوندی . هر علمک موظف مامورلری بوظیفه حیله ایفا ایلمکلی کی آتجی طایفه سنک سواقلده سابق ایچون علم آره لردی .

بهره لرله مانع اولموشدی .

مندان علملری آره سنده میخانه ، قوه خانه آجیلماسی ، بوزارده تاناز بوزاسی ساتیلماسی قطعاً ممنوعدی . استانبولده و قلهده « واتم اولان میخانه و قوه خانه لری کلاً دفع و رنج ایلوب خنلری وار ایسه غوز قلوب سرکه اندروب امر شریفه مخالف حرکت آندیرمسن » دیه سلطان سلیمان پاشا طرفدن متعدد امرلر ویرلیدی .

شاید علم آره لردی میخانه آجیلاجی اولورسه علم خلقی بجهل شرع کلوب » شکایت ایلدی .

سایفه بو شکایتک قسم اعظمی ضرورانه ایدی . تلا سرخوشلرک « جامه کیدن خوانین طایفه سنه لایلوب و مسلمانلر انعام و تشو نمازیه کشنده بمعنی شم اولوب عرضلری متکسر اولوب و نیجه دنده دخن فان اولوب الات حرب ایله لشمه ایلم اوزره اولله اهالی علم اکثر زمانده جماعت اویاندن عروم اولوب و میخانه لردن بعض فاسق چیچوب عورتلر جامه گروب خانوارده یایلوب حتی بردنه برسرخوش بر خالوق این خلوده طلوب طایفه خوانین منعه نادر اولوب جماعت کثیره » طرفدن خلاص اولدنی ایلری سورولمیشدی . خذک بو شکایتلری نظر دته آلیپ ، مسجد جواریده و حله آره لردی میخانه آجیلماسی ایچون استانبولده « و قله قاضیلرله امرلر یازیلیدی . بواصرلردن و رنده » میخانه نانه اولان قیومخانه لره کالکیه دفع اولوماسی ، « من بعد علانیه خر و خرک بیع ایچیب کندولرک مال بنوئلری اولدونی چندن بربرینه خفته » بیع ، اقلری ایچون مساعده بیلدی .

علملرده انقباض رعایت ایلدی ک حالده ته آر اِسق ، انسان قتل ایتک کی حاله واقع اولموشدی . بوکا مانع اولتی ایچون استانبول خلق بربرینه گنیل ویرورلر ، کفیلر اولانلر علملرده او طور .

بازلردی . استانبولده بیس بیلدن آن ساکن اولن بولونلر شهردن چقا بیلرلردی . بو کیلری قید آتشد بولونلر مایلی ایچون امانلره ، مؤذله ، کتخداله ، وقف اوله لره اوله باشلیرنه ، کاروان بهر ایلر سینی تیلر اجرا ایلدیلدی .

بسا خیر سیرلر آری طاشلورلر ، علملره ، جاملره اضافی اور کونک ایچون کاهنلر بر ایلدی .

بو کی خیر سیرلری یا قالدی ایچون هر علمده علم خفته عورلر ایلر ایشا ایلدیلر . علملرک کوشه لری و سوزا لری ترصد آتشد بولنلر یلیدی . سواقله لردی دائما قول طولا شدر بیلیدی . بو وظیفه تک نئی وجهه اجرا ایلدی ایچون عتیش ایتک استانبول قاضیلرک وظیفه سی ایدی .

بوتون علملر اینجده انقباضه ک زیاده رعایت ایلدی ، اوب سلطان جواری ایدی . جامع شریف جواریده ، جارشی بوئنده طارله و شطرنج اویانمق ، چالی چالی کتابلر جموعدی . خصوصیه « علملر لردی اولان بی نازی ویلان شهادت ایشکله معروف اولان کشته لری حیات » ایتدی ، قوه خانه لری کلاً رنج ایلری خاملر قاضیلرک وظیفه سی ایدی .

خاسلر قاضی بو وظیفه ایل برابر استانبولک اعاشه سنه تعلق ایندین سته لردی استانبول قاضیلر لردی . مثلا بعض کیسه لر آخورلر لده ایتک بسلرلر ، استانبولک اناشه سی ایچون کتان طولا لردن آلیرلر ، خربستانلر بو کسک فیهانه سنا لردی . خاسلر قاضی ایل اوب قاضی هر کسک ایشکلری و بوزا لری قید ایلدی آن جیهته سینی جکله بی زمان « نرخ روزی اوزره » قضا به ساتارلردی .

استانبولده دیلتیلمکده آری برمشه ایدی . هر بار دن سوا کیمسه لردن بر چوقلری « کار و کسبه قادریلر ایتک اسواق و علمله سواقله چیقوب ابرام غلیظ و جرقیلر ایتکله اهل عرض اولملری و نجیده ایلدیلدی . بعضاری اعا جابه لر ، قوللر آلیرلر . بعضاری ده لردی باراقلر ، برینک بوئنه زنجیر طاقارلر » مدیون و عیبوسدردی « سواقل سواقل طولا شدر بزلر ، دیلتیلمک ایلدیلدی . بو نسه سنه لرده ایشترک ایلدیلدی . بعض مثیلرک سازسی خسته لکلری اولدنی آکلشیلر ، استانبولده تیولن چیقاریلیدی . بونلر فرستی یولوب تکرار استانبولده کلیرلر ، خلق ایل احتیاط ایلدیلدی .

دیوان هایون بولری خیر آلر آتاز منی ایچون امرلر یازار ، بالکنر سوخته طایفه سنک تعقیل زمانلر لده (جر) ایتلر لره مساعده ایلدی .

« ذکور و سواندن بیرون اوان و اهی و فلول و کت و کوروب و صریش و عمل مانده » اولانلر « بحسب الفرج الشریف سواقله اشتقاقی اولملر » دن عد اولوبور ، بوزره طوقونولماسی امر ایلدیلدی . اکثریا کتج قادینلر آره لر لره اسکی ایسه کیوب طولا شیلر ، دیلتیلر لره بیغ تعیین اولون کیمسه بوضوت و رهنده دیله نیرلیدی . دیلتیلر لره بوغی بعنا : « سواقله مستحق اولملری مجرد جلب و اخذ ایچون سنک اشتقاقی بوقدر دو زنجیده » ایلدی . دیوان هایون بوسور لره حرکت ایلدیلر و رکاب هایون (جر کاهنلری) سواقلره مانع اولماسی ایچون استانبول قاضیله کتیلر کوندریدی .

دیلتیلر چقندم بو سووتله معامله اولوندنی کی چکنلر ایچونده بعض تدبیرلر اتخاذ ایلدیلدی . چکنلرک ادرامسی چکنلر سوایشیلرک وظیفه سی ایدی . چکنلر اکترا کت و قیصرق بسلرلر و بولرده خیر سیرلر و سونو نیجیلر ایلدیلدی . بو سیدن چکنلرک سینی بر انقباض آتله آتار لره لزوم کورولور ، آت و قیصرق بسله لرله قطعاً منع ایلدیلدی . بو نکه برابر قبط طایفه سنک ایتلر لره اشکوه آرایه به یسه لر لره مساعده اولموشدی . نظامه مغایر حرکت ایلدیلرک « سیاست » اولوغالری قاعده دندی .

دیوان چابوک بو درجه سینی تفتیشه رضاً بیه استانبولده قوفات اکسیک اولازدی : حکومتی ایتک زیاده اشغال ایندین میخانه لر ، غیر مسللر آره سنده میخانه رکابیا انعامی کی حادثه لر بوزندن وقوعه کن اختلافلردی . مثلا بو دورده ، خاسکوی حرار لکنک موسویلرله تحصیل اولونماسی بوزندن قاسم پاشا اهالی ایل موسویلر پیننده ظهور ایندین مسئله استانبول قاضی سینی خیل اشغال ایلمیشدی . اوزمانلر استانبول قاضی ، شاعر باقی ایدی .

بزم تکلی زرکشف جاهاه طایغانیز حله کال لشمه دور استنادیز

دین بووک شاعر ، سبق و حقیق تعقیق ایتن ، موسویلرک حقوقی شرعاً جاه ایلمیشدی . خاسکوی لیرستان آتجی پایتک شرع شریفه امتداد حرکت سایه سنده موجودیتی محافظه ایله بیلدی . فقط حادث کلبیلر حقهده بمعامله تلبیق اولونماددی . فتح خاقانین سوکر ا کیلدن کلبیا اتفا اولونماسی ممنوع ایدی . بو کی اشاعت اکترا جیله ایل ، کیرل اولانلر اجرا ایلدیلر ، خیر آلیر آلینار مننده تصور ایلدی .

احمد رفیق

تاریخ سنجش لری

پادشاه قاجاری

سلطان عبدالحمید اولده پادشاه قلبك بوتون حساسیتلری کورولبوردی . وطنك فلاکتلرندن ، اردونك هنرمنلرندن الكزیاده متأثر اولان اوایدی . (اوزی) فلاکتی اونك نظرندده برحیات ، بر ناموس مسئله سیدی . ذاتاً سلطنتك الك آجی کولرینی قرق و اوزی حادثه لری تشکیل ایلمه سیدی . زمانه کلنجیه قدر وطنك نه مهم عضولری قویارلش ، پارچالاش ، قان و آتش ایچنده « كفار » آینه تسلیم ایلمه سیدی ! اوزمانلرینه بویه اجدادندن ، ووزانك منصف و خلفك حمیتور اولانلرندن ماعداسی متأثر اولمه سیدی . احتكار و سفاقت ، استانبولده وطن محبتی اولدورمه سیدی . عصرلردن بری آناطولیونك قانی آمن ، سرحد خلفنك اضطرارلرینه اوزانقن سیرجی قالان استانبول ، فلاکت قارشینده بیله ازی طینتی اظهاردن خالی قالمه سیدی .

بو حال شمده ده عینیه تکرارایدیور ، پادشاه قلبندن باشقه صیرلایان ، سلطان عبدالحمید اولدن باشقه متأثر اولان کورولبوردی . وطنك ، دکل بووک انسامنك ، حتی الك اوافق برقله سنك سقوطی بیله حساس پادشاهی دلخون ایلدیوردی . سلطان احمدنالك دیندار اوغل کچه کوندوز وطن اندیقه سیله متأثردی . کچه لر اولبوردی که ، صباحه قدر کوزینه او قو کیرموردی . ایکی سنه دن بری دوام ایدن سفر ، اوغرائیلان مغلوبتلر قیلنده درین بر آجی برافشیدی . فقط خارجده بو دن متأثر اولان یوق کیندی . ملت افرادی آره سنده وحدت موجود دکلمدی . دولت ازکافی ضلزلدن باشقه برشی دوشونبورلردی . اجدادینك عصر لردن بری قان دوکهرک آلدقلمی بر دشمن لارینه کچبور ، بو فلاکتدن کیمسه متأثر اولمایدی . « قیالور » احتکارله ، اصناف ، خلقی صوبقله یازله لرینی آرتدیرمایه چالیشیورلردی . بو فلاکت قارشینده الك چوق متأثر اولان ، پادشاهدی . استانبول قائمقامنه یازدی بر خط چاپونده تأثرینی شو صورته آکلاتیوردی :

« قائمقام پاشا »

بو یاده بنه ملاحظه ورأی بالندا کره تنظیملری عرض وهان نظام حاللری سکا حواله در و باله التوفیق . . . دوغما حالی پیدری اهتام . حان خدایه معلومدر . قیودان پاشا احوالی شمدلك علناً غیرت و غیری اهتام درعهده ایشدر . آتیق ایدر و آتیق مووفق اولوب اولیه جنی امر مشکادر . اخر موجودلرک حاللری معلومدر . بن کسه به کفالت ایدهم . مطلق تبدیل اولسون و فلان اولسون دیهم . جنابك رعنا بیورسن . بوجهله اولوب اولیه جنین پنه عرض ایدرسن . اوله چه ایتردرم . لکن اخرده بر ایش کورر کورر کورر کورر . بو یاده وهر حالده رأی تدبیرک اوزره حرکت و عمل ایدرم . همان توفیقه مظهر اولمدر . ایش . کریمه لرینک مقطعات قاضیلرندن بوسنه به یوز بیسک غروش تیغ لاییری دیو آلم . همان بو ایشل کوریله . بن مالک اولدیقم مال بو دین و دولت اغورینه صرف ایدرم . لکن سبابه علوگاهه مدده دخی حصه مند اوللره اعانت . عیالیرینک بن اوائق نه ایسه الم . ضربانیه ویردم . مقدم یازمسیدم . همان بو امور خدمت دین و دولت کورلسون . وارم یوغم بو دین مبین اغورینه صرف اولونسون . کمال آتشمندن قلنه اللان تحیرمده . قامت دخی واز ایسه باقمیوب شفای صدر اوله جن کلمات سرور ایله بی شادان ایده سن . کوزلم لرده . لیل دنهار اضطرارم خدای متعال حضرتلری

قلبنده درین بریازه آجیدی . ووزیرنه کوزیاشیریه یازدی بری خط چاپونده بوتون تأثرلرینی آکلاتدی . سلطان عبدالحمید اول (اوزی) نک سقوطندن طولانی تسلی قبول ایتر بر حالده ایدی . قوجه یوسف پاشا پادشاهه یازدی بری بر تلخیصده حساس پادشاهی تسلییه چالیشیور ، (اوزی) بی قورتاراجغنی وعد ایلدیوردی :

« بن بلی یوکن بو قیددر . آز چوق نصرت جناب ذوالجلال کدر . نه ایشلیهم . بزم پاشا ورؤسامضی عین بیوردقلمی کبی جناب حق اصلاح ایلسون و جهل سنه انصافلر و بروب عسکر یزه دخی دین غیرتی احسان ایشسون . اخافه و تهدید و عنزل و تادیب و قتل و سیاسته وازنجه معاملات عتیقه اظهارنده دنیقه قوت اولدی بری بوغیکن شستانی و انسداد طریق بیانه ایده بورلر . بقلم هوالر آجله قده قولاری لوی شریف ایله قاقار کیدرم . امور مأوره سنده تکامل ایدرنک حقزنده اجرای سیاست ایشم کر کدر . فرض نفیم ایچون قارنجیه نک مکدر اولسنی استتم . ایق امر دین و دولنده ضرر عامه به باعث اوله جنی تقصیراتی بلا عذر ارتکاب ایدرنه شفقت حدود الهی بی تجاوز قیلندن اولله ربم عفو ایدر مأوندیم .

ذات کرامت ایات دورانه لری اجداد کراملری زمانلرنده گذار ایدرن غزوات و وقایع بجموعی کتیب مدونه توارنجده مطالعه ایله کسب وقوف ایشلردر . بو مقوله حادثات کونیه دولته دره اکسیک اولدی بری و لشکر اسلامک کاه غلبه سی و بعضاً مغلوبیتی وقوعه عهد ظهور نبوت عمده به علی صاحبها افضل التحیه بدر واحد مودته و هو ازان غزالی کتیب سیرده دلیل واضح اولدیغندن یشفقه بیگ تاریخندن بیگ لون سنه لری آتاشنده جند محترملری ا کر ی فاتحی سلطان محمد غازی طساب نراه عهد شریف لرنده اردل و مجاهد و نجه و افلاقی و بغداد کفشارینک نیجه قلعه لری استیلا ایله کباری و طونه نک برو کچه لرند روسیجی و نیکیولی به اطالهای تجاوز ایشکاری و تبعه دولت علیه جمله سنه غلبه ایله آلبان بریری استرداد ایله نیجه قلاع و یضاع اعداد داخل ممالک اسلامیه قلندینی ظاهر در . بزره ولی نعمت شو کینلو افندمک وجود هابولر ی لازم . حق تعالی خطالردن مصون ایشسون . مبارک قلب شریف لرنه بورنه لرده کدر کتورمک اقتضا ایتر . حضرت ارحم الراحمین کریدر « وزیر اعظم بو اوزون تلخیصک صوکنه شو جمله لری علاوه ایشدی :

« استانه سعادتده فوللرینک دائره عاجزانه مده تقدیر اوائق سم واز ایسه ضربانیه عاصره به تسلیم اولتسنی خزینه دارم قولرینه تنبیه ایلم . اردوده یولبان بنده لری دخی مالک اولدقلمی سم مقوله سی آدلرینه کاعدلر تحیر بری ایله ضربانیه کوندر . ملری حاوی جمله سنه خطابا بیورلدی یازمقلمه و جینجه عمل ایدرلر . »

سلطان عبدالحمیدک قلمی هیچ بر شیهه متسلی اولبوردی . سرحدده اوافق بر قلعه نک دشمن ایله کچه سی حساس قلبی زده ایور ، اختیار پادشاهه صاحب لره قدر کوز یاشی دو کدر بر بیوردی : قائمقام پاشایه یازدی بر خط چاپونده تأثرینی شو طرله زده آکلاتدی :

« بو مصائب کبرا همان روز شمیردن بر معناه اگر جمله کن بر دین اولوب غیرت دین و محمد و دولت نان و نعمت عثانی ایسه بر بیچاره می نه ایسه اله عشقنه و دینک صراحی اخر زمان پیغمبری ایشدمن حرمتنه بو درده دوا و یاره منزه مرهم اوله جن حسسه لله کرک عسکر و کرک خزینه

خوابنده تأثری شو صورتله آکلاتیوردی :

« قائمقام پاشا »

بو یابده بنه ملاحظه وری بلندا کره تنظیمی
عرض وهان نظام حالری سکا حواله در و بالله
التوفیق . . دونتا حالی پیدری اهام . حالز خدایه
معلومدر . قیودان پاشا احوالی شمدیلک علناً غیرت
و غیره اهام درعهده ایتددر . آتقی ایدر و آنز
و عوفق اولوب اولیه جی امر مشکادر . آخر
موجودلرک حالری معلومدر . بن کسه به کفالت
ایدهم . مطلق تبدیل اولسون و فلان اولسون
دیهم . جنابک رعنا بیلورسن . توجهله اولوب
اولیه جفن بنه عرض ایدرسن . اولیه جه ایتددرم .
لکن آخرده بر این کور کور صحرولدر .
یویابده و هر حالده رأی تدبیرک اوزده حرکت
و عمل ایدرم . مان یوقیه مظهر اولمدر .
ایش . کریمه لریک مقطعات فاضلرندن یوسنه به
یوز بیسک غرویش تبرع لایری دیو آلم . مان
بو ایشلر کوریله . بن مالک اولدیقم مال بو دین
و دولت اغورینه صرف ایدرم . لکن سالیة
ملاکانه مدده دخی حصه مند اولنلر اعانت . عبداللریک
بن اوفاق نه ایسه ادم . ضریخایه و بر دم . مقدم
بازمسیدم . مان بو امور خدمت دین و دولت
کورلسون . وارم یوغم بودین مبین اغورینه صرف
اولسون . کمال آتشمندن قلمه انان تحیر برده
رعامت دخی وار ایسه باقمه یوب شفای صدر اوله جق
کلمات میروو ایله بنی شادان ایدهسن . کوزلرم
لرده . لیل و نهار اضطرارم خدای متعال حاضر نلری
بولور .

دیگر بر خط هایبونده (اوزی) بی قورتاریق
ایچون نه کی تدبیرلر اتخاذ ایشن اولدیقی مفصلاً
آکلاتیوردی :

« بن وزیرم »

اوزیک کیفیت حالی خدا حقیرن بی برار
و کوزلری کریمان ایتدی . قرار و راحم باجله
مناسب اولدی . قیودان پاشانک بلاخبر بر اغوب
کلی و قاعه دن عسکر آلمی و خزیره و مهمانلری
برماسی صحیحیدر . پر دزن اطه سنک کفره بدیه
کجه سی تقریبه اوزی به بو طرفدن بجا امداد مکن
نه اولور ایسه قره دن اولولور . اولاندن برو بو
ایدر سی واقفام ایتدم . مفید اولدیلم . بو حاله
کپردی الله تعالی کورمسون . اوزی بی دشمن
من آتق لازم کور ایسه قره د کزدن و طونه دن
حیر قالور . عسکر ایله کندم کیدرم دیش سن
واقعه طاب ایش سن . خزینه ده و بنده و ضریخانه ده
قره قالدیفن بیلورسن . آنچه اولسه بر
عزیزشی آتقوبوب یوماده ایچون کوندردم . لکن
حا معلوم . برار اسنا نه واجی ایجه سنندن و برار
خرمین خزینه سنندن طقسان کیسه لک التون کندیو
نجر چغنی و بر دم . بشیوز کیسه التون اوله رقی
ارسال اولندی . الله عشقنه و رسول اه حرمتنه جنابکی
کیدرسن ، بوخسه بر وزیری کوندردسن
هریجه زای ایدرسن بن راضم . شوو اوزی
امدادینه اون بیک سواری قشلا عسکر مدن
و اطرافدن تدارک ایدوب ایشدره سن . بنی و امت
تجری بو اضطرار بدن قورتاره سن . بو خط هایبونی
هدت بکادن تحیرر ایدهمیه یازدم . زمانه غریب
اولمش . گسه ده غیرت قالمش . جناب حق سی
و سنک کی دین غیرتی چکنلری دولت علیه
و اقلیه . بیلورم جالبشور غیرت ایدرسن «

سلطان عبدالحمیدک زیاده دوشوندی کسه له ،
(اوزی) نیک بر آن اول محاصره دن قورتارمسیدی .
اوردوده نظام و تنظیم یوقدی . خلق و طایفک
اعرابی فلاکتله بیسکانه ایدی . یولاقیدی
ناستنده ک آچی اضطرارله چارایان ، پادشاه
قیدی . یونکله برابر سلطان عبدالحمیدک غیرت
و تدبیر سی (اوزی) بی معروف اولدی بنی فلا
کتدرن قورتارمادی . طایفه سی قوه و قهرمانله
برمه امتن سوکرا ، روسلرک ایله دوشوردی .
اوزی) نیک سقوطلی خبری ، سلطان عبدالحمیدک

جمله سته غلبه ایله آلمان برلری استرداد ایله بچه
و سببوی به صایه پای چاور ایدری و بنه دولت علیه
فلاح و بضع اعداد داخل مالک اسلامیه قلدنی
ظاهر در . بزره ولی نعمت شرکتو اوندک وجود
هایبوری لازم . حق تعالی خطالردن مصون
ایسون . مبارک قلب شریف لریته پورته لرده کدر
کتورمک اقتضا ایتز . حضرت ارحم الراحمین کوندر .
وزیر اعظم بو اوزون تلخیصک صوکنه شو
جمله لری علاوه ایتدی :

« استانه سعادتده قوللریک دائره عازانه مدده
نقدر اوفاق سپه واریسه ضریخانه عامریه تسام
اولتسی خزینه دارم قوللریه تدبیه ایلم . اردوده
بولنان بنده لری دخی مالک اولدی لری سپه مقوله سی
آدم لریه کاغذلر تحیری ایله ضریخانه به کوندر .
ملری حاوی جمله سته خطابا بیوردی یازلقله موجبجه
عمل ایدرلر . »

سلطان عبدالحمیدک قلبی هیچ بر شیه متلی
اولیوردی . سرحدده اوفاق بر قلعه ک دشمن
ایله کجه سی حساس قلبی زده یور ، اختیار پادشاهه
صباحلره قدر کوز پاشی دوکدر بیوردی : قائمقام
پاشایه یازدی بنی بر خط هایبونده تأثری شو طرفده
آکلاتدی :

« بو مصائب کبرا مان روز تمشیردن بر معنا .
اگر جمله کز بر دین اولوب ، غیرت دین و محمد
و دولت نان و نعمت عثانی ایسه بر چاره می نه ایسه
الله عشقنه و دینک صباحی آخر زمان پیغمبری
افندمر حرمتنه بو درده دوا و یاره ضره مرهم
اوله جق حسبه لله کورک عسکر و کورک خزینه
طرفندن نه ایسه بکا بر چاره ایدرسن . کلام عزت
بازی حقیرن کندیته مالک دگر . حسبنا الله و نعم الوکیل .
کجه لک و کورلرک راحتلری بر طرفدر . مجموعی
سکا کوندردم . غیره رای و جواب ندر . متجربم .
نه یازدیغی بیایم . خوتین آجری دروننده ایکن
بو دخی اندن بتر بر آجی اولدیکی لسان تقریر و قلم
تحیرر مکن دکادر . »

سلطان عبدالحمیدک دولت رجاله ارسنده فکر
اتحادی ، وطن اندیشه سی کور بیوردی . بوغایه لر
تأمین ایدلریکی تقدیرده ، کندی فکرجه ، دشمنه
ظفر دائماً ممکندی . بر خط هایبونده شویله
دیتدی :

« دین محمدی حرمتنه نل و نعمت و ات عثانی
صیاتی اوکل برلکی اتفاق ایله سی و اهام ایله سی .
والله اعظم هر امرده اتفاق اولوب نفسایت اولمقدده
برایش کورمیه چک یوقدر .

آه بزم دولت خدمه سی ، غیرت دین قلامش .
بالله غیرتدن تاب و توأم منقطعدر . نشلم . یاز
یوق یاور یوقدر ، مان معین طهریز حضرت الله اوله . »

احمد رفیق

استانبولده صومسئله سی

دیوان چاپونك خصوصی کیمسه لره جمعه الفاسنه مساعده ایتمی سوه استعمالی موجب اولمادی . بعض کیمسه لر خیرات اولوق اوزره چشمه پادیرماری بیانه ایدونک صوم آلیرلر ، اولونده پادیرماری حاملر و شادروانلر ایچون بوسولردن استفاده ایدولردی . بوسوه استعماله رؤس الکتاب و قاضیسکره غلطه ایتمی ، دفتردار معزول ، فناجی ، مقاطعه سی باشی ، آره آمینی کبی دولتک ال نوقدی زجالی اجشار ایدولردی . سلطان صوم زماننده دولت رجانشک بو حرکتلرندن شکایت ایدلش ، سلیم ثانی :

« اوقات وجهله احوالارین تفتیش ایدوب هربری اولری ایجه آلدقاری صوم امرشترنله اول آلمارلرده ، بوخسه طشریده صوم بولوب داخی اول اصل میری صوبه قانوب اولری پائنه کاندکده آلمارمیدن ویاخود اولری پائنده چشمه اولغله فضولی آلوب اولرته اجرا اندرملردن . اللرنده تمسکری وازمیدر ونه زماندن پرو اولمدر »
بوتقله لریک تحقیقی امر اغشیدی . استانبولده بونون صوم ایشلرته باقی اوزره بر صوم ناظری واردی . فقط اجرا آتمه متعلق ایضالر ایچون دیوان چاپوندن اکثریا استانبول قاضیسنه ، درگاه عالی جاوشلرته حکم یازیلدی . هرچشمه تک قاچ کوله اولدنی تحقیق ایدیلر هر ضرر وزیاتنک تضمینه غیرت اولوروردی . بربره تخصیص اولونان صومک مساجی اوسوی ایسته دیکی کبی تصرف ایدردی . ملا هرادماتک والده سی نوزیو سلطانک حمایه عالمه صوم ، جام ایچون باز کیرلر دولایلر چکرلردی . بوسو حومه فضاه کلدیکی ایچون آرتان صومق وقف چشمه لره ملاحظتیرلر ، برقسندیه بومیه براجرتله ایزوایدنه ساتارلردی .

بوندن حاصل اولان یاره حنامه صوم چکن باز کیرلره صرف اولوروردی . ائز چله نور یاز سلطان حنامهک فضاه صومق بوژییک انچه باشقه لری طرفدن صابن آغش ، بومیلک قاققی دولاب باز کیرلریک مصرفه قارشیاق طلوبولمادی .

استانبولده صومک کاندن صومکرا جام وجهمه انصافی کمال فعالیتک باشلامشیدی . بوسوره انصا ایدیلن باشلیجه حاملر وجهمه لر ، ادرنه قاییسی جواونده کرمک خانه جارشینده کی چشمه ، ادرنه قاپیننده مهر و ماه سلطان جامی ، ابوالسود ائندنیک معجونه سی مسجدی جواونده کی جامی ، تللیج علی باشانک عبی ائندی مدرسه سی تره سی قرینده پادیردنی جام ، ایزیدر جواونده دارالاسساده آغامی داود آتاکک چشمه سی ، بیکماشاده سلطان سلیمان غله سنده « آغاز » غله طلی ایله ، خواجه سعدالدین ائندنیک پادیردنی حمام ایدی . بونلر یالکر دیوان توبادنده موجود اولانلردی ، بالطبع بک مشهور اولمایان ذاتلر طرفندن ده دیوان ایچون دفترلرته قید ایدیلرک درسه ده ایچون حاتم اولمایان چشمه لر وسائر انصا اولونمیدیه شهبه سزدی .

آرتق استانبول اهالیسی اوزمانه قدر دوچار اوله لری سوزتلندن خلاص اولمشلردی . آرتق چشمه صوم اساس اولوق اوزره استانبولک اکثر عیلملرنده چشمه لر انصا اولوشمادی . بئشاً ، صوم کمرلی سبلرک وزمانک تأثیریه بقیلر ، خلق یته صوم سزلی بلانسه دوچار اولوروردی . بولاکت یاز موسسه تصادف ایشدیکی زمان برکت بوکسو ایچون اون بئش آنچه بئنی زمانر رایجه کوره بکری آتی غروش اون یاره وبریلیدی .

مؤرخ سلیمانک تهرینی وجه ایله بویله زمانلرده : « قوبیلر ویکارلر دلق ضرورت عطش ایدیموب وبادشاه زدنن وزمان حضرتری بئذ مال فراوان ایله عطلان اولان اکیاد انسان وحیوانی زلال آسمان برله ریان آنکه یت و قصد ایدوب اجور جزیلرله فائز اولوب عالمه نیک ونام قسان » لویبارلردی .

فی الحقیقه ، سلیمان قانویک بو فضیلت انکار اولوناماردی . عثمانی پادشاهلری ائینده استانبول خلقنک عطلان روحی لطف و صبرون ایله تکین ایدن ال بویوک خانان ، قانوی سلطان سلیمان ایدی . بویوک آتمه ، تبریز اول .

احمد رفیق

اوتیجی نصر جیری دوت پادشاهک دور سلطانک اشغال ایله عسدی : یاوز سلطان سلیم ، سلیمان قانوی ، سلیم ثانی ، مراد ثالث . بویادشاهلر زماننده قره ده اردوسر ، دکزه دنوناعلمظفردن ظفره فوشارکن استانبولده بلدیبه تفکیلاتی منتظماً دوام ایدیبور ، برطرفندنده شهرک احتیاجلرینی قتلدیبه چالیشیلورودی . استانبولک ال بوسکک تقاضیلرته عظیم جامعلر انصا ایدیلرکن ، صوم پولورینک آرتدرنسانسه ، شهرک عمومی حیانتک انتظام وراپله آنتنه آنتسبه غیرت ایشیلورودی . بودورده استانبولک ال مهم احتیاجی صوم ایدی . بوسمله ، سلطان مصطفای ثالث بیله صومک زمانلرته قدر حکومت رجالی اشغال ایله عسدی .

قانوی سلطان سلیمان قرق چشمه صولورلی استانبولده کتیزدنی زمان ، خلقک یوزی برار کولدی : آرتق هر طرفده چشمه لر پادیلورودی ، حتی « اعلی المله المبحرین مفت مولانا ابوالسود ادمالده انفصاله ده یازیلچی چفتلکی جواونده بولدی صومق تویجلیق صوبیه برلهدرمش ، بر چشمه انقاسنه قرار وبرمشدی . استانبولده صوم بولاری انصافی ایچون بویوک بر فعالیت واردی . صوم پولورینک تمگیری ایچون مصردن حلالر بیله جلب ایدیلورودی . صوملر استانبولده منتظم بر صوملرده توزیع ایدیلر کجکی . آرتق باقی خارچنده بویوک بر صومق واری واردی . بوسمه آنتش کوله صوم حاصل ایدیلورودی . صوملر مقسملردن چشمه لره تقسیم ایدلمشیدی . سلطان سلیمان قانوی دورنه کانبجه قدر چشمه لریک صوملر داخما بوشه آقاردی . کیجه کوندوز آغان چشمه لردن سوقاقلر اکثریا باقی حالته کاردی . بویوک ایچون هم سوقاقلری چاموردن محافظه همده صومق تصرف ایچون بوسمه لره لر ایلجاد ایدلمشیدی .

بوسورتله آرتان صومق ، آرزو ایدیلر ، خیرات چشمه لر پادیرلر اولورالره آقید ایلرلردی . فقط بوسمه لره لریک بئنی بوسمه ورسقارک ایجادی بر جوق کیمسه لریک ایشلرته کله مشمادی . بیض عه لرده امام وجامعت :

— آغان صوبایه لریک صوم و بوستانلرته آفتق ایلچون بوسوم بزه وبرلمدر . بیسانه آقارسه انسون . بوسمه کوله به رضای بولدر . دیمزلر ، بوسمه لره لریک قالدیرماه چالشمیلردی . بویادک ال ایلری به « واران » ، سیاهیلردی . بوسمله اوزرته سلطان سلیمان قانوی استانبول قاضیسنه قتل برامس وبرمش :

« چشمه لره بوسمه کوله ایدلوروشدن کوله اوقادن اگر سیاهی وسایر قولارم طاقه سی ایسه قومه عرض ایلمسن واکر اهل جهنندن ایسه جهته آلوب آخره وبرسن واکر شهرلو خلقتدن ایسه حکم ختندن کاندوکن صکره جریه سی الوره سن وسانه آفتق ایلچون بوسمه فی ایچوق نوبایلرک دخی وجه مشروح اوزره حقلرندن کله سن » .

استانبولده بوسمه لری ایکی صنفدی : بری آت سفالرینه ، بری ده عه لره مخصوصدی . آت سفالریک عه لره تخصیص اولونان چشمه لردن صوم آسازری عبوددی . فنذا کتیریا بو جموعیته و عایت ایدلردی : آت سفالری عه له چشمه لردن ده صوم آلیرلر ، اهالی به ساتارلردی . عه له خلقی باغچه لرینی صوملاق ایچون کیجه لری چشمه لری آقیق بر ایلرلردی . جامیلر وحی اهالیدن کبضاری صوموت مخصوصه ده آناخاتلر ایدیلرلر ، کیجه این « صوم بویولرین ویاچه لرین » ، آتیارلر ، نظامندن فضله صوم آلمایه چالیشیلرلردی . عه له خلقی درحال دیوان چاپونه « رنه صوموب » بو کبیلری شکایت ایدلردی .

آت سفالریک حقیقه ده بئشاً آرتق سفالری تجاوز ایدلر ، اولرله قائم چشمه لردن صوم آلمایه چالیشیلرلردی . فقط دیوان چاپون نظرند آت سفالریک حوقی دیکرلریک کنه قانقدی : آت سفالری « فتح خاتابیدن احراق وایق اولنده خدمت ایدمکلوب صوم » طاشیلرلردی . استانبولده کتیرله وقعه سنک باغچه لره کیمتک آت هلاک ، کیمتک اشکی شایع اولورودی . بو فداکارلرلرته مقابل آت سفالریک حوقی حفاظه ایلیکی دیوان چاپون وظیفه عد ایدردی .

تاریخچه آنه حق درسله:

مهر شریف

کورچی پاشا عادتاً بیاباشدی . وزرا هیچ سس چیقارمیورلردی . خواجه زاده مسعود اقدیده دیوانده جانوردی . کورچی پاشا پک متاثردی . نهایت تأثری کورترک ایسته دی :

— بونجه بیلق قولم که جمع سفرلده و سرحد لده عمر کچوردم . بواق مسقالی دین ودوات خدمتده آغارتم . بدن مهری آتی لایقیدر ؟ کوردیکی خدمت نجه بیانورمش ! دیدی . خواجه زاده کندیتی طوتامادی . باغیرا باغیرا شوسوزلی سوپدی :

— اقدیلر ، پاشا ، سویله کزده مملورورنیز؟ مکر پادشاهز مهرین پومتوهدن آنگله ظلمی ایتش اولدی؟ (کورچی به دونه رک) . بره منوه ! سن تدبیرات صالح دولنده طاهر وقاصر اولدوغدن غیری خیانت دخی ظاهرده . کچن کورلده آتاطول قاضیسکری وار ایکن بکا وزرات کرکز ، مهری آلنولر ، کیمه وربرلرسه ورسولر ، آنگله زمانده وزارت ایتک قایل دکدر ، دبه دکی ؟ ایتشه بوهر اول آلنولر دیواستقا ایتدوکه مهردر . بچون تظلم ایدوسن ؟ اتباع ولواحتیکه دوله آزی خیانت ایلدک ؟ یتشور .

خواجه زاده ک بوسوزلر قارش کورچی پاشا هیچ سستی چیقارامادی ، مسئله ده بوسوزله حل ایلدی . بودورده واقعا دونه اداره و تفکیکاتی بولموشدی ؛ فقط حق و حقیقی دولت نامه سوپلرین ، پادشاهه والده سنه حقیقی آکلان صرد وجسور وزرا آکسیله کادی . « صدارت عرضنی » صاظه ایدمه بیلرملک پاشنه اوزون مدت مساط ایلادی . فقط رجال اولدینی زمانلرده بیله قاسم آغا کی مملکتی ، دینی ودواتی سوون حقیق رجال ، هتایی نامی قورنارقی ایچون اهل وقتدر کورمکری کیسه لری والده سلطانه توصیه دن کری طورمازلردی . ملکته خوش کورولرین ، رشوت وارنکای ، مجرور قسوری تبین ایدن صدراعظملر حقاظرله موقلرین عزل ایدیلرلردی . ازجه کورچی عهده پاشادن اول سدارتی احراز ایدن سیاوش پاشاده عین سوره عزل ایلدیشی ؛ فقط بوسفر عزل ایفا ایدن ، پادشاه دکادی ؛ تیزلر آغاسی اوزون سلطانی .

اوزون ساپان ، سیاوشک عزل ایچون ایچرین موافقت آیر آلاز پاشای سراه چاغیردی . سیاوش پاشا حیرتلر ایچنده سراه کادی . ساپان آغا صدر اعظمک حضوره چیماسنه سامعه اجه دی ، پاته چاغیرتدی . قایدن ایچری کبرو کیرمن قاشلرینی چاندی . حدتله باغیردی :

— ویر مهر شرینی ! سیاوش پاشا کندیتی نائب ایتش کیدی . قیزل آغاسنه صوردی :

— تم موجب عزلم نهدر ؟ حضور پادشاهه واردم ، کوردم ، بوک اصل نهدر ؟

پاشا حالا تردد ایدیور ، مهر شرینی ویرملی ایسته میوردی . اوزون ساپان بوسراره قارش حدتله سیاوشک اوزونیه یوردی . بو صولقربی صبدی ، یانغه شدتله برشامار ایتیردی :

ویر مهری بره سفیه ! بوکسه سنک آغریک قیرارم . سیاوش پاشا مقابل ایتله ایسته دی ، فقط پاشنه کدیله فلاکتی دوشوندی ، چینیندن مهر شرینی چیقاردی ، قان تر ایچنده قزلر آغاسنه اوزوندی . آغا بردلو حقیق بکمیوردی . نهایت امر ایتدی :

— بونی بوستانچی باشی به کنورولک ! کیدش او کیدیشدی . صدر اعظم آرتق بر دها سراه کله دی . حق (معلقه) بولی طومارکن ، اموال مصادره ایدیلور ، دفترلری آرایوردی . مهر شریف ایلای بلک جوق وزراکله حیاتی افنا ایتدی ؛ فقط بوئق منبه اولان یوردی . بو تاریخدن اعتباراً دها بلک جوق وزرلر سدارت مقامه کهریک ملنک حقوتی یایال ایتش ، مع سابقه بر جوقلری حق وقوت قارشینده مقضیل اولدیتربی کورشلردر .

بیوک آمله ، ۲۳ توموز ۱۹۱۹

احمد رفیق

بو خطاب ، بدی پاشنده هتایی نختنه جاس ایدن کنج بر پادشاهه آغزین ایشیدلشدی . ملکیتی و خاندانی فلاکت اوغراتا نلری سدارت مقامندن آتی لازم کلدیکینی اوبله آکلادشدی .

فقط مهرشریفه قارش کورترین اوبیلانه ایدی ! اون اوچنچ صبرک واسطه قدر سدارت مقامی احراز ایدن یوزالی بر صدر اعظم دن ، اجالیه وفات ایدنر بلک آزدی . خصوصیه فرق بین صدراعظم اهدامله ، قلله جراسی بولشدی . وقیلرینک ، بو یولرینی اوردره ذق سدارت مقامه کینلر ، کندیلرینک ده هیق عاقبه دوجار اولاقلرینی دوشونوزلردی . مهرشریفک جائه سی اولوی بیله کورتریکه جک درجه ده محرض و جاهل نظرلری قاشماد بر میوردی .

هتایی تاریخنده بو آتی حقیقلری کورتریکه جله بلک جوق مثال واردم . خصوصیه مهر شریف یوزندن حقاظرله کورنار اولان صدر اعظمک اسامیسی اوزون بر سله تشکیل ایدر .

کوسم سلطان زمانده ، قانی بر صیاق نتیجه . سنده سدارت مقامی احراز ایدن صوق عهده پاشا بوکا کولج بر نونه در . عهده پاشا ، سلطان ابراهیمی خلم و افنا ایدن آغارک ابراهیمه سدارت مقامی احراز ایلدیشی . بدایتده غایت طوغرو حرکت ایدیور ، آغارله طایفینی ایچون سقوطنه بر درلو احتمال بر میوردی . فقط بو افتاد عهده پاشانک اخلاقی یوزدی .

هتایی دیارنده غیر مشروع ثروت جمع ایتک ایتلاسه اوده طوتولدی . مسئولیت حسنک موجود اولایشی ، سفارلی کی ، اوقده رشوته و خیر بزه آکیشدریدی . صدر اعظمک رقی ، مراد آغا ایدی . مراد آغا وزیرک سوء استعمالی والده کوسم سلطانه آکلادی . سراه چاغیر باستی ، بوئون خنطلرینک یوزینه اورولاسنی تکلیف ایتدی . « صوق دردمند » پاشنه کدیله فلاکتدن قنبر ، سراه کادی . حضوره چیقدی . کوسم سلطان ده اوورده ایدی . عهده رایع بردنره قاشلرینی چاندی ، صدر اعظمه ایجه سیله باغیردی :

— ایچون دونایه ایتام ایتدک . بو نه شکل سیدر ؟

— الحمدلله پادشاه . دخی برنارغده دونایه بو قدرسی و ایتام اولمیشدرو بولمیکل چیقارلماشدر . سن وزارت آه بیسی دکسن ، کنورمهری ! صوق عهده پاشانک عادتاً پوره کته ایتدی . پادشاهک غضبی اوزونیه نتره پور ، باشی اوکته آ کیشی ، مهر شرینی ویرمک بردلو قیایوردی . براز سوکرا ، متاثر وره شه نک ، مهری پادشاهه اوزاندی . سلطان عهده :

— وار ، ایدی کیت !

دیجه ، صوق عهده پاشا قان تر ایچنده حضوردن چیقا بیلدی .

کورچی عهده پاشادن مهر شریفک آتاسی ده حان بولمژده اولشدی . کورچی عهده پاشاده مهر شریف بیلارنلندی . پاشانک ارتشاسی و اداره سالکی رجال دولتک نظر دفتی جلب ایتدی . خصوصیه اودورده ترخان سلطان ، مقتدر رجال اطرافنه طو . بلاش ، اوغل سلطان عهده عادتاً و کالت ایدیوردی . کورچینک عزل قرر ایتدیک زمان ، کندیسنه بر خط جاپون یازلیدی . خط جاپون غایت مختصر دی :

« سنکه وزیر من ، مهری ویرمن » یالی کوشکند ، وزیر احضورنده خط جاپون اوقوتینی زمان ، کورچینک الی آغی ترممکک باشلادی . مهرشریف کیسه سی قوریندن چیقاردی . وجودی اودرجه وره ایچنده ایدی ، کیسه بلک دوکسه نه باغل غیظانی بردلو چوزمه میوردی . نهایت بیلابلی برحاله کلدی :

— شوقی چوزی ویرک !

دیدی . خاص اولمه باشی کورچینک اوکته چوکدی ، غیظانی چوزوب اینه وردی ، مهر جاپون بر غله ایچنده ایچری کورولدی .

مهر شریف سوداسی

صائبی تاریخنده و عثمانی روحنده یکی مهر احترام و زودر ؛ بر احترامسارندن بری حربه ، هیکری مسند و ایاله دره . حرب سوداسی باوچمیرک ایکل زمانلرئنده عثمانی وطنک بویومه سینه خادم پرواسطه ، بر جهاد وظیفه سیدی . فقط بالآخره دولت طبیعی حدودلرخی بولمندن سوکره بووظیفه بیاکارلکه و جاپولجاغه انقلاب ابتدی . جهانندن ویشا کرلکندن باشقه سرمایه و اقتدارنی اولمالارل اینون ملکک قارشیماسی ، آناطولونک باشندن باشه طوتوشماسی ، سرحدلرک قان و آتیش ایچیده یاناسی لازمیدی . بوشهریده انسانلر آغچق بویله بر هیتده پاشایه یایلیرلر ، و بویله بر محیطده برولرلری وعیمشلرکی تأمین ایدرلردی . بو احترامک عثمانی هرمانک ایلرله مهنه مضر برتائیری اولدی . علم و معرفت طوردی . جهل و شقاوت حکمران اولدی . بوذهتیق طاشیان انسانلر الله آناطولی سفالندن باشقه برشی کورمهدی ، شقاوت واسطه معیشت اولدی . خلق بربرخی بیهرک بربرخی صوبورق ، بربرخی اولدربردک باشادی . باغبر روسی زوربالر ، یارسی توره دبلر الله بازیجه اولقدن باشقه رفاه و سعادت کورمهدی .

ایکنجی احترام ، یالکنز خلق اوزورده سؤ تأییر حاصل ایدهجک ماهیته دکادی ؛ یونون ملکده اقتراضنه سبب اولیله جک بر ماهیته ایدی ؛ چونکه عطقنق ، شوکتی ، سلطنتی و عیسایستی یونون اروپایه حکمران اولان بردولنک مقدرانی باهملر الله بازیجه اینک فلاکتی احداث ایدهجک پر مائه ایدی . بو مسئله یالکنز اوج کله ایله خلاصه ایده بیاردی : مهر شریف سوداسی ...

مهر شریف ، واقعا جاذب بر ذقیته ایدی ؛ فقط سوداسنه منجذب اولانلری اکثریاجار یاردی بوقی دولت رجالی آره سندنه بیلمه یین بوقدی . بونکله برابر مهر شریفه نائل اولنل اینون قتل ، عیسان ، جنایت ، ارتکاب ، شقاوت ، تبصص ، ریا ، فتنه ، تئال ، هرشی ارتکاب ایله بیاردی ، و بو قدر فضایلرک ارتکاب تئال ایندر سهارده توجه برمانی اداره وظیفه سی درعهده ایدهک « وزیر اعظم » مقامی اشغال جرائنده بولورلردی . مع مانیه بوکرچوکلرله بویولک ایسته یلرک کوردکاری عیاراتده ، ماهیله سه لایق بردرجهده ایدی . کیسی سلطان مرادانلک سولک سئولرئنده ، سیاوش پاشا کی « عسکرک هجری تأییرکب شوپنیز حاصل داننده اوشور بوقدر دیو » عین اولولور ، کیسی یزیر آغاسندن طوقات بیهرک مهر شریفی قهرمه تترمه تسلیم ایدره کیسی پادشاه خجری آئنده تکمه ایله اولدریایلر ، کیسی پارچه ایله بولرک تئقی سوقالرده سدرورک کئندریلر ، کیسی بوستاغی عیسنده بوغدر بلاق اولوسی باب حایون اوکنه آئیلر ، کئنهک معنی هفتله سه سوقای اورناسنده بر ایلانق کوبکره مائل اولوردی . بونکله برابر مهر شریف سوداسی ، معاومت ناقابل بر تأییری حائزدی . بوغنامه طورانلر حریتمدن زیاده عسکر قوتله ، زوربالر جاهه سیله ، سرای صحابیلله موغلرئنده طوبانه جالچیلرله اولایه کوردیکئترده عین واسطه لوله مهر شریفه نائل اولنل حریسی کورسئمکن کری طورمازلردی . مملکت مانیه ، وطن اندیشه سی هیچ حکمنده ایدی . مئلا یازهک آناطولیده طفا سندن اول کورسی محمد پاشا ک عینل حفرندی . مؤرخ دیورک : « کورسی محمد پاشا بر قراچ ماهه تداییراموزه مباشرت ایلوب و حون تاقق پادشاهه دست الای اولانلرک قضا صنه انعام واشقیای اعدام اینکله خاندان ولی نعمته خدمت وارادلنل اخذ گاره عزیمت ایلیوب امور دولت سمت صلاحه بوز طوقن علائمی ظاهر اولمیشک » عینل ایله سئدی . عزلهده سبب ، صره حسین پاشا ک صدانته کئمک اینون عیاه روزبالرله

اوروشمش اولاسیدی . فقط بو احتراملره ، شفاوتله مالم هیچ بر قوت بوقیدی ؟ واردی . او قوتده بالملیع پادشاهدی ، فقط او صرهده پادشاه ، خفت عقابه سیله سلطنت مئانک شرقی اخلال ایندر سلطان مصطفی ایدی .

مهر شریف سوداسنه ، مئلا اولانلرک کئندره ، دولتیده ، سامانیده فلاکتله سوورکله مملدن وجداناً مسئول پادشاهدی . پادشاهلرک دولت رجالی طائهارنی لازمیدی . عین و احترامی معلوم اولانلری ، سلطنت مقامه قارشو حرم سدرک ایله لری ، روبرلرک ارباب ناموسدن اولنل جنیتیه احتراملرینه سپر اوانق دانی ارتکاب ایلملری ، مشیق احتراملرینه آت ایدهک قوی مقامک « عرضی شکست » ایلملری لاین اولمالر قلی موقم لردن دانما اوزاق طورتق ایجاب ایدردی . پادشاهلر بووظیفه لری اهال ایندتلری زمان ، مهر شریف سوداسی هر شریفه عیله اغشقر ، مئلا سلطان مراد ریاک الیک زمانلرئنده ، دولت کوسم سافلاک اداره سنده ایکن بر محمد پاشایی صدارت سوداسیله قیل ایندیرن کائکش علی پاشا ک خدای شایان غیرت ریشال تشکیل ایدر .

کائکشک صدانلر عیسنده آناطولی آیازه عیسانلر آرنلردی . کائکش بو عیسانلر طوردر براقق اندازده دکادی . یونون دوشوجهمسی موققی تأمین عیازندی . او صرهده بر محمد پاشا مصردن استانبول کئدی . بوسن و لایقانه نصب ایلهدی . محمد پاشا سلطان عیاه زمانده بوستاغی پاشای ایدی . وظیفه سی سرایک عیسانلر مئال ایکندی . او دورده کرک میرایک ، کرک استانبولک اصحابنی وامیتهی تأمین مائل اولانلر اقتدار ارباب سئدی ؛ توره دبلر بوقی مقاملر کئینلردی .

محمد پاشا بوستاغی پاشایی زمانده میخانه لری باصمئدی . شمدی سپاهلرئین فورقوردی ؛ چونکه بونون نفوذ آناطولی قاصوب قاوران سپاهلرک الله ایدی . بولک اینون خدمتکارلرئین ایکی کیشی سپاهلر یوللادی ، یکی بیک کیه کوندردی . حدمه تکارلری بویاره ک یاریسی آئیلرله قصورنی سپاهیلرله بربردیله . بر محمد پاشا یعنی صالحام طایق ایسته دیکی اینون آده لردن مقبوض طلب ایتمدی . حوزیلر حیللرئینک تمیاده چیقلاندن اوردیلر ، اقتدارلری اولدره کک تئیب ایندیلر . طوعرو سپاهیلرله کیندیلر ، بر محمد پاشا ک یاره لری کری ایسته دیکی سوله دبلر . سپاهیلر یاره لری کری و برلری ؟ نوویر ، افترا حاضر . درحال صدر اعظمه فوشدیلر :

... بر هر صدارت عیسیلی اینون فلوری عرض ایده یور . اما بز سندن خبورد .

« صدارت تحصیل » کائکشک ذهنی آت اوست ایندی . چاره سی : بیوی اولدره ک . کائکش بولک اینون برخله دوشوندی . قاتل بدری روم ایلی قاصعسکری بستان زاده فی چاغیردی ، اوزون اوزادی کوروشدی ، بستان زاده فی بر محمد پاشایه کوندردی . اندنیزک وظیفه سی مهیدی : « بیره و ازوب تبصص طویوب دماغنه سودای صدارت واریدیر خبر کئوره » .

بستان زاده بر محمد پاشایه کیندی ، او عن برین بحث ایندی ، هایت سوری صدارته انتقال ایندیردی . بر شاشیردی :

... کت هی اندی ، دینه بویله کلای . بزه صدارت لازم دکل .

بستان زاده « علم فرده » کی مهر لردن بحث ایندی ، عقی صدر اعظم اولاجنی اکلاندی ، بیر نهایت :

... مقدر ایسه حیر اوله .

دیدی . آرتق کایدی . بستان زاده قوشدی و کائکشه تبصص ایتمدی :

... وزارتت دعوت وطنی محقره .

کائکش ، اودقیقنه اعتباراً جنابنی حاضر لایمه باشلادی . والده سلطاننه قوشدی ، مسئله نی اکلاندی ، بیک قلی اسمعیل آندی . بیره خبر یوللادی ، سرایه کیده چیکی زمان کئدیسنه بیره ، ایندندن بیخبر ، رضای اولدی . وزیرک سرایته اوغرا دی ، یوللادی . جان صیقیلدی . آهسته آهسته سرایه کئدی . کائکش ده اول سرایه کئسیدی . ایچری یه گیر گیر کئمش کائکش بوستاغیلره صوردی :

... بو کون پادشاه بر عیبهی هلاک اینک فرمان ایچشدر . قتمکن مباشرت ایدر ؟

بیرک آدم لردن قره محمود ، اولدر برله جک آدمک کیم اولدیلرئین فی خبر ، بووظیفه فی درعهده ایدر . براق بوستاغی ایله صالح لیر ، اولدره چیکی آدمک کئسینی بکلر . کائکش ده انتظا سوله نام او صرهده بپر کورولور . کائکش ، بر محمد پاشایی کورچی ، لرومسن بیره آزارلار ، پاشا ک حضوره چیقماسنه مانع اولور . بر محمد پاشا سئدی سؤال ایدر ، کائکش دیکه مضر ، حتی بیرک کونکسته بر بوضوق اوور ، بیچاره ی سر دیوننک اشغای نکر مکن یوزلار . بوستاغیلره دور :

... آتک شوق ، حقدن کساک .

بوستاغیلرله قره محمود بیره مبداهه چنارلر . روالی محمد پاشا بوقاره عتق ایندیه قربان اولور کیدر .

مهر شریف سوداسی کائکش واقعا جنابنه سوق ایتمدی ، فقط کئندی ده عین جزا ایله تأدیب ایلمدی . او صرهده کائکش اینون ایلیانق انیش ، آناطولی عیسانیه تئش رفتدی . کائکش ، بالمشکس ، آناطولی عیسانیه احترامنه آت ایندی ، یالان سوله یادی ، وشوت آندی ، ظلم یادی ، نهایت « قتل ایله جزامی ویرلدی » .

مع مانیه تاریخنده مهر شریفه لایق بوکسک سئلرده واردی . مهر شریف ، کئدیسنه لایق اولمالارنی فلاکت سوورکله ایات کورسئرئنده اعلاسنه وسیله تشکیل ایدردی . بوسیدن ، بعض دوررده ، حمت و انسانیات اربابی ، دولتک و مملکتک حرضنی تشخص ایلهن اوومرضی تئاری اقتدارنی کورسئرلری مهر شریفه نائل اینک ایندر لردی . خصوصیه ، بیک تاریخندن سوکره ، توریکلک آت خسته قسمی ، تبصص ، یعنی آناطولی ایدی . صره فده ، شفاوتله جهلک « اخلاصیدی . بوکا چاره بییدانده ایدی : دمیر بر آل ، عادل بر ملک ، انانی بر ذهیت . قویوسی مراد پاشا ، کورولی محمد پاشا بو اوصافق آز چوق حائز اولاسلردی ، نه صدارته کله بیایلرله نه ماملری تاریخنده ایفا ایدرلردی ...

احمد رفیق

تاریخ
مصاهیری

کاغذخانه در

مصری
امری

کاغذخانه استانبولک فتحندن بری تورکارک انک
سودگری مسیره لردن بریدی . اراضی ، سلطان
پایزید ثانی اوقافندندی . کاغذخانه تک دره سی ،
اطرافنده کی جسم چنارگری ، چارلرینک رنگارنک
چیچکلری ، یشیل بارلرینک انکارلری سوسله
ارغوانلری ، استانبولخانقن بهارک لطیف دملرنده
دائما کاغذخانه به جلب ایدری .

کاغذخانه تک ، بالخاصه ، صولری استانبولجه
پک صرغوبدی . قانونی سلطان سایان زماننده
استانبولک کتیرلن فرق چشمه صولری کاغذخانه دن
کتیریشدی . کاغذخانه ، حاصل فاضلانته تابعدی .
کاغذخانه به کاغذخانه صو منعلرنه دائر مره
مشله ظهور ایتسه ، دیوان هایوندن حکملر دائما
خاسلر فاضلانته خطا با یازیلدی . مثلا : کاغذخانه ده ،
صو یولرینک کچدی لرل یاقینه کیسه تک باغ
یاغاسنه ، اورالری آ که سنه مساعده ایشیلوردی .
کلن صوده اساساً (کاغذخانه صنوق) نایله
مشهوردی (دیوان هایون احکام دفترلری ۹۸۰) .
کاغذخانه جوازنده کی جابرلرده قویون اولتاق
و اغیللر یاقینه ده ممنوعدی . برحکمده دنلیبورکه :
« من اول جوانیده رعایانک ترکه و چاپر .
لرینه ضرر اولجی برده کسته به اغیل اندرموب
وقیونلرین ترکه اولان برلرده یورتیوب تنبیه
ایده سن واروب آخر کسته به ضرر اولیجی برده
اولالر . فی ۳ رجب ۹۶۷ » .

کاغذخانه ، استانبولک کزیده مسیره لردن بری
اولاق شرفی دائما محافظه ایتدی . اولیا چلی به
دیشلرکه : « ای غصه و غمده پریشان خاطر اولان
بیچاره ، عقلی فکرینی بیترمش آواره ! بیچون
دشت غمده بیچون کی عزون اولوب بو جای
پرهوای کاغذخانه آگاه دکاسک . بودوات آل
عثمان ظهور ایدیلن . هیچ برنفر جاهده بوکاغده .
خانه شادمانی کی برشادمانی اولماشدر . بو
هیدکاهی کورمین آدم ارضنده برشی کورمش
دکلدر . » نهایت اولیا چلی ده کاغذخانه به کیمش .
ذوق وصفاسنی شوسورتله تصویر ایدیلور :
« هر سرا برده اعیانده هر شیب خوا .
شده وسازنده ، مطربلر ، احمد قوی ، جواهر
قوی ، نازی قوی ، غریبانی قوی ، عقیده
قوی ، زهر قوی ، یوصطالی قوی ، یبق
اوغلی قوی ، عاشونه قوی ، سمور قاش قوی ،
چنگ مدیاب ، صظور و طنبور ، عود و قونلری
اوزره کونا کون فصل ایوب ناصباحه دک برهای
وهوی اولوردی که کویا دجال خروچ ایتدی »
(جلد ۳ ، ص ۴۸۹) .

صراد رابع ، سلطان ابراهیم محمد رابع
زمانلرنده استانبولک اعیان و رجالتک فرحی
برمسیره اولان کاغذخانه تک قیمت و اعتباری سلطان
احمد ثالث دورنده برقات دها آزدی . بالخاصه
نوشهرلی ابراهیم پاشا صدرلرنده ایلیچاره بیله کاغذ
خانه ده ضابطلر و برله به باشلادی . ایران شاهی
طرفندن استانبولک کوندریان (۱۱۳۴) مرتضی
قولی خانه داماد ابراهیم پاشا کاغذخانه ده یارلاق
برضیافت و بریدی . میر آخور کوشکی اوزمانلر
موجوددی . مؤرخ راشد (جلد ۵ ، ص ۴۱۳)
دیورکه :

« ایچی خان دخی آماده قلسان صندل ایله
میر آخور کوشکنه واندن ایلرو صندل ایشلکده
عسرت اولدیفندن محل مبروردن ایچی خان دخی
بریدی چفته قانی ایله کاغذخانه اسکسسته وضع
قدم وصول وکندو ایچون مخصوص نصب اولان
سایانه نزول ایدلی » .

کاغذخانه ، ذوق وصفایه صوک درجه بلونی
اولان سلطان احمد ثالثک السودیکی مسیره لردندی .
دکل یالکیز کاغذخانه ، جوازنده کی کوبلر بیله ،
لطیف منظرلری ، « اشجار سایه داری » ایله
پادشاهک حساس روحی اوختاردی .
راشد دیورکه :

« کاغذخانه تک طرف شهابسنده واقع علی بک
کوفی دیشکل معروف اولان قریه مشهوره وراسنده
برجای فرخزای لطفندار اولوب آب وهواسی
خوب و لطیف و اشجار سایه داری فرق ارباب
کشت و کذاره راحت بخش ظل وریف اولغین »
بو کوبنده ده « اوج عدد حوض بی عدیل بنیاد »
اولدی . « صدر اعظم حضرتلری بر مناسب آد
تعین اولتسی خصوصن ارباب طایفه ایراد واسم
عمل مبرورک اثر شهنشاهی اولدیفین مشعر اولاق
اوزره صراد بیورمه لرله عزیز فقیر خسرو آباد
لفظی ایراد ایتدیکنده عظیم استعجاب و فیما بعد
جای مبرور بواسم ایله مذکور اولسون دیورفرمان
بیوردیلر » (جلد ۵ ، ص ۳۰۶) .

بو صورتله علی بک کوفی جوازنده (خسرو
آباد) صیفه سی وجوده کتیریلدی . علی بک قریه سی
کاغذخانه قریه سی ، اوحوالیک لطیف قریه لریدی .
علی بک قریه سنده برجامع واردی که ، بانه سی
خواجه هبه الله خانوندی . منبری سلطان احمد
ثالث پایدردی . وظیفه سی ده « پدینک والده سی
جامع شریفندن وقف ایدلی » (حدیقه الجوامع ،
ص ۱۳۹) .

ابراهیم پاشا کاغذخانه دهده بر قصر انشا
ایتدیرمک ایتدی . اوزمانلر کاغذخانه قریه سی ده ،
علی بک قریه سی کی ، معموردی جامع پایدیران ،
قانونیک شیزاده سی ، سلطان محمد دایه سی ،
دایه خانوندی . وظایف حاکم سلطان وقتندن
و بریلدی . جاهک تاریخی شو ایدی :

دایه سلطان محمددر بومسجد صاحب
حق تعالی ایله اوزان رحمتلر اکا
جنت فردوسده اوله رسوله همنش
هرکه مسجد صاحبینی فاعه برله اکا
۹۵۱

ابراهیم پاشا ، کاغذخانه تک لک کوزل نقطه سنده
حوضلر و قصرلر انشا ایتدیرمه به قرار و بریدی .
اوزمانلر کاغذخانه تک حدودی ، علی بک
کوفی دره سیله کاغذخانه دره سنک برشدکلی
نقطه دن ، عین وادیده قانی قواق صوبتک
چیفدی برلرک ایلرلرینه ، طسارک انکارنه
قدر امتداد ایدیلوردی . ابراهیم پاشا یایلج
قصرک موقعی ، علی بک کوبنده اولدنی کبی ،
پوراده ده ، دره ک کناری ، بوکسک آناجلر
آره سی انتخاب ایتدی .

انشا آت کال فعالیتله باشلادی ، و آلتس
کونده خنامه ایدی . نم بیله ، بوغالبه حیران :
چند ماه ایچره بو دکلو اثر اولانک
هله بیلیم نیجه تجویز اولور امکان
دیوردی .

سلطان احمد ثالث ، یاپیلان قصرلردن ، حوضلردن
پک بیچون اولدی . قصرک تاریخی کندی سوله دی :
« مبارک اوله سلطان احمد دولته سعد آباده
ابراهیم پاشا ، (سعد آباد) قصرینی یایدیردی
کی ، جوازینه برده جامع یایدیردی که ، بوکاده
(خیر آباد) نام و برلدی .

کاغذخانه ، یونانلردن اعتباراً ، برقات دها
شاندی . دورک شاعرلری یارلاق قصیده لرله
سعد آبادک ذوق وصفالری تسویه باشلادیلر :
ای شهباه جهان لطفک سعد آبادی چون
ایلیوب تشریف و برده تازه رونق شسانه
لاله زارکده عجاب شوق وار حسرتنده
اولده یوز سورمه دیلر خشکاریک دامانته
خلق فوج فوج (سعد آباد) ه فوشیلوردی .
آتی متصاف ، (بیک) ده (هایون آباد) ،
دفتردار پرونده ده (نشاط آباد) قصرلری انشا
اولوندی . فقط بو عنوانلر ، صرف اورالرده
یاپیلان قصرلرک عنوانیدی . کاغذخانه ده (سعد
آباد) ، بیکده (هایون آباد) ، دفتردار پرونده
(نشاط آباد) ، صاه جفده (شرف آباد)
قصرلری دیزدی . قصرلرک انشاسنی متعاقب ،
یاپیلرقلری برلرینه اسکی آدلرینی محافظه ایتیلدی .

بصره ده بروالی

اول برنجی عصر مجریده ولایت لک آداره سی
 ظایت مذبذبی. خلق ، باغندن ، ضانی اداره سی
 تخیل با این شخصلردن نرت ایدری . بوکده
 سبب استهلا بوله ولایت لک آداره سته کوندریان
 و کوندریان میندن زیاده وشونه، جابه ابه
 کوندریان ایلری کایدی . ولایت اداره سی
 مستبدانه و طاقانه بر عدم مرکزیت اساسه مستندی:
 والی ، اهالی ایستدیی کی سوار ، ایستدیی
 اولدور ، حق بفساً بجر کتیبه بوتون خلک
 هسبلنه سبیت و بریکدن فورقازدی . دولت
 ارکانی ایچون مسئولیت بولدی . همه مسئولیت
 علیکی فرت ایچنده یاشاتور ، انا جاهل کیسه لر
 ایچون بویوک موقاره چیقن مشکل سایلیموردی .
 اساساً ارکان دولت اغابنده و قوف و معلومات
 آرادنی بولدی . موع و منصب اله انک ایچون
 وشون و انتساب انک مهم شرطلردن شددودی .
 بوسورنله بروالی لک اله ایذیلر ویرکتری باره لر
 کیسه لری ولایتن چیقاریرلر ، اداره سز لکلر له
 شتک عصبانیه سبیت و بروردی .
 ترخان سلطان دورنک کزیده ارکانلردن
 صرضی پاشانک بقاد والیکو بودورنک تذبذبه ،
 وچانک جهات وطلنه آچیلر برمانلر .
 بصره ، اوله ندیری تجاره بویوک برهیتی سآزیدی
 بیهرده کی امیرالاصرار بقاد والیسه تابع بول .
 بولدی . هذک بوتون اتمعی بصره ده بویوک
 دورله (قاپان خان) ذیلن برقمه طولدریلیه ،
 صاصو اطره نقل ایستدیی قدر بوراده طولوریدی .
 لک ذنکی تاجرلر بصره کایرلر ، شیشج بندرلر
 واسطه سیله ایلرلی کورد بروردی . بصره ده
 بصره اوتوز سنه ندری امیرالاصرار ایذ
 امیرالاصرار اوغلی علی پاشا اوغلی ، بزیته اوغلی
 حسین پاشا کیسه دی . حسین پاشانک ایکی عوجیه سی
 واروی : احمد بک ، فنی بک . فقط ایکسی ده
 صوک درجه حریمدی . مقصدلری حسین پاشا
 صفرط ایستدیرک . برینه کندیلر کیسه دی .
 حسین پاشانک بعضی معامله لر کندیلرینک بویاند
 لک آرد بر بوردی : پاشا حدید حراچیدی . برهوق
 کیسه میرت ماله ایذر ، خلاق کیری چوغا توردی .
 نهایت بونون خلافت کیرلر احمد بکه فنی بک اطرا نه
 طولاندیلر ، حسین پاشانک شکیته پاشادیلر ،
 بونو ذانی شکیته نامه لره برابر بقاد والیسی
 صرضی پاشا کوندریلر .
 صرضی پاشا جاهل برآمدی کشفه اولوشنک
 وچانکی ایله حرکت لرده هیچ برایشک نتیجه سی اولدک
 ایله بوردی . حریمی وطنی اصلا طویق بیلزیدی .
 نهایت بکه فنی بک ، حسین پاشا عزل ایستدیی
 تقدیرده صرضی پاشایه « مال فراوان و عد
 ایلوردی . صرضی پاشا بوعدرله طایانامادی .
 بصره بر مقدار عسکر کوردی . حسین پاشانک
 حاکمانی واحد بکک والیکنی امر ایستدی .
 فقط اهالی کاملاً حسین پاشای طرفدار . بوییدن
 صرضی پاشانک امری دریکه مایلر ، کتخداسنی
 حقیقله فرغیدیلر . صرضی پاشا حدتندی ،
 در حال استیابوله یازی . بصره اهالیسنک کاملاً
 حسین پاشانک دلکیر اولدنی ، عوجیه لرندن بری
 والی نصب ایله جک اولوسه میری به بک زیاده
 نی اولاجنی ایرلی به سوردی ، « میری نفع سی
 طویل عمری ارکانی حسین پاشای چارچاق عزل
 ایستدیلرلر ، برینه احمد بکه ایچون امر
 و بریدیلر .
 صرضی پاشا بوسوی آلیه بوتون لوندلری
 طولایدی ، بویوک برقتله بصره کادی ، حسین
 پاشا بوقته تازشی طورامیه چیق آسوردی ،
 آتون ، انجی ، مجهرات ، نهمی واسه بر قاج
 قنار یایدی ، فیردن چیقدی ، عجزلردن بریک
 حایه ستمندی .
 صرضی پاشا مدیبت آلیله بصره کیردی ،
 اهالی طرفدن عریضه قارشیلاندی . بصره ک
 بوتون تاجرلری کتدیسنه بوغیه بوغیه هذیلر
 بکیم ایذیلر ، حق حسین پاشانک سرای اشیا سی ده
 صرضی پاشایه تسلیم اولوندی . فقط پاشا بو قدر
 موالده قناعت اتمدی . آندی صاف وجاهلیدی .
 مقصدله کی آمار کتدیسنه اوکروندیلر ، تاجرلرک
 ماللری ضبط ایتدیسنی توصیه ایستیلر . صرضی
 پاشا بویکتری لک تصب کوردی . فنی و سریم
 براض و بریدی . بکنی والی احمد بک ، حق قاردنی
 شاشیردیله قالدیلر ، دولتله رجا ایستیلر :
 — سلطانم ، اول خان بیدو دارالامن سلطان ایدر .
 آله اولانی اموالی بیجدهند و غرب و غیر و روم
 تجاریجی بو قدر بیک آدمک مالیدر . سین متداوله .

دیرو امن وامان برکتله کلوب کیتک مآلوف
 اولمش تجاریک مالی آنده طورور ، کیمسه تعرض
 ایزدی . بصره وسائر بندرلرک مسموری تجار
 ایلدور . آتک مالی غضب اولمش خرابیه حاکمکه
 باعندر . تجار پادشاهلرک ممنوی خزینه سیدر .
 بلاد اسلامیه ده و عمالک کفره ده هیچ بر بروه
 تجاره جور و ناحق برمهالری آلدنی کورلده بیدر ؟
 لطف و احسان ایدک ، بودامه دن فارغ اولک .
 دیدیلر . یالواردیله ، یاقاردیلر . فقط دولونک
 کوزنیک اولکنده آتونلر ، انجیلر . بوسوزلر
 اولاغنه برورلو کیره می ؟
 — البته واریک کتورک . فرمائه ایستال ایدک .
 بوخسه سز بیلورسز .
 دیبه باغیدری . کتفده سیله دیوان انقدیبی ده
 رجا ایستیلر ؟
 — بس اقدم . تجاره پادشاهلر بیه تعرض
 ایدمصرلر . فتنه چنگیزک سبی تجاره ظلم و تعدی
 اولدوغون وارنجه سزما کره ایذکن شدنی
 بویه ایسه فریادک معنای نه در ؟
 صرضی پاشا کوزلری آچیدی ، هیس خاشلادی ؟
 حدتله باغیدری ؟
 — بر آلی فلاحلر نه پابنه قادر ددرلر ، البته
 واریک کتورک .
 حاصل امری آلتلر چار تاجار تجاریک آتروسی
 صویا کیتیلر . مختلف ملتنن تجاریک ماللری
 بینه بینه چیقاردیلر . بویوک کیرله طولدریلر .
 تاجرلر ، بونظره قارشینده حیران و پریشان ؟
 — بره : والی دینکین یغما کر ایتمی .
 بون اولز ایستور !
 دیبه باغیر بوردی . نهایت جولاده کی
 شیخره قوشدیلر . عربان بصره به هجوم ایتمه بولدر
 صرضی پاشا بولاکی طویل طوره نه لایه چی
 شاشیردی . آخارینه سوردی :
 — بوکانه چاره ایلیهلم ؟
 — خلق تحریکات ایلی احمد بکه دورلر پادشاهلر .
 اول اموالی واروب کتورمکده تعال ایلدیلر ،
 کورمه کیزی ، مقول بودوک حال ایکسی ده
 قتل ایذوب کله و چهل لره میده باغفور سوز و صریق
 بر آدمکزه و ربوب خلعت کیده برسز . غیری
 خلق و عربان خوف ابه برا کنده و پریشان اولور .
 منازع قانز . خلکتی بیغما ضبط ایدر سز و خلقت
 بولدر مالی سپورسز .
 بوکتیف صرضی پاشانک بک خوشنه آندی .
 بوسوره ده بکنی والی ایله قارده شی ، هیچ برشدن
 خیرلری بوق . قاپان خاننده پاشانک ایشیا سی
 طاشیقه له مجذولر . بولک باشی به آسوزن بر امر
 کادی . بر قاج دوقله ایچنده احمد بکه فنی بک
 نه به اوغرادلری بیلده بیلر . امر غایت قنلر
 « بو ساعت احمد وفنی بکن قتل ایذوب چله برن
 عیاله کوندره سین . »
 صرضی پاشانک امری در حال اجرالوندی .
 خانده پاشانک ایشیا سی طاشیقه له ممول عریل
 بو ظمی کورونجه ، شاشیردیله ، هیس ده ؟
 — لکنکاله یا ظالمین !
 دیبه نفرتله طاشیقه بیلر . شهر خلق ، بکلرینک
 قانی نضارنی کورونجه و ایذنده ده ، حکومتلردن
 نفرت ایستیلر . در حال شهر خارجنده طولاندیلر .
 بوسوره ده صرضی پاشا کتخداسنه خلعت کیدرمش ،
 بصره ده والی تعیین ایتدی . فقط اوکیمه ، خلقت
 مسلمانم ایچونک خیر آلی ، خزینه لرلی
 بوکله توب فاقی ایستدی ، شهر کاملاً آسوردی .
 قاجامادی . اهالی پاشانک خزینه سی کاملاً آلدیلر ،
 کتدیسنی صرحه آلدیلر بیدیلر . هیس ابه برابر
 بول و بردیله . صرضی پاشا ایله معنی چیلاقی
 آتله بقاده طوغرو قاجدیله . چوله آچقندن
 سوزلندن بریشان اولدیلر او قدر بیتاب دورلدرلرک
 بولمه چامورلو سو بریکتیلری ایچنک پاشادیلر .
 بقاده بوزری ، کوزری ، آغزری ، برونری
 چامور ایچنده ، مسخره لک کیردیله .
 صرضی پاشانک بوحرکتی بقاد خلق ایچون
 بر عبرت درسیدی . پاشانک ومعیتک بونظره سی
 کوزلریک اولکندن برورلو کیتزدی . حق برینه
 قیرداری زمان ، تخمیر اذک ایقرلمه :
 — آخریکی صرضال آخریته دوزیریم .
 دروردی .
 اصل غریب ، بو قدر فضاحتن سوکرا صرضی
 پاشانک بیه دولت خدمتده استخدام ایله هیسید . . .

محمدی :
احمد رفیق

تاریخی مہینہ

تاریخ
مصاحفہ

دیدگی کی ، سرای قاریبندہ کی جامع حویلیہ کو مولش واوزینہ تزیینہ یاد پڑا۔

قرہ مصطفیٰ پاشانک قتل مناسبتیہ ذکر کی کچھ
« مفتاح کتبہ » ایہ « سنجاغ شریف » حقدہ
ویریلہ چک معلومات دہ فائدہ دن خالی اولامان ظن
ایدرز : اوزمانلر سردار اگرمل مفتاح کتبہ ہی دہ
سنجاغ شریفہ برابر سفرہ کو توریلمش . محمد
آغانک ویریلہ ایضاحات غابت مہم اولدینی ایچین
پروچہ آئی عیناً نقل ایدیورز :

۱ . « بوسنجق شریف اصلندہ برقطعہ اولوب
تواتر ایہہ سلطان انبیا پیغمبرین محمدالمصطفیٰ صلی اللہ
علیہ وسلم حضرتلرینک اولدوغی مشیتدر . اصی
عقابدیر وسیبہ صوفنددر . بعض سیردہ عقاب
نام سنجق شریف اولدوغی مقرردر . فاتح مصر
سلطان سلیم خان حضرتلرینہ خیرہ پای کوندردی .
سفرلرہ بیہہ کتورہ سن دیو نامہ سنندہ تھریخ
ایشیددی . ضرور ازمانلہ اجزہ شریفہ متفرقہ
اولقلہ دولت علیہدہ اصانہ کورہ اوج سنجق
شریف اشہدایوب ہر برینہ ایکیشر اوجر قطعہ
تعیین اولنوب اوج سنجق ایشلردر . اوجی دخی
بر رسمدہ در . بری موک ہاپونلہ کیدر خرقہ
شریف یاندن آریلز وایکیسی خزینہ عامرہ اندرونہ
مفوظر . بری اقتضا ایتدیگہ وزیراعظم سردار
اکرم اولنلرہ ویریلور و بری خزینہدہ حفظ
اولنور » (ص ۵۸۰) .

۲ . « مرحوم سلطان صراخان رابع بغدادہ
کتبزدن مقدم شریف مکہ مکرمہ بریکجہ روایانندہ
مشاہدہ ایدرکہ سلطان کونین ورسول الثقاین
حضرتلری چہار یار کزین ایہہ متمثل اولوب بر
مفتاح بیت اللہی سلطان زمانہ کوندر سفرہ معاً
کتورسون ، نجم فتحندن سکرہ یانلرندہ حفظ
ایدوب بر برہ عسکر کوندرمک اقتضا ایہیکہ
صالحان بر کستہ بہ تسام اولنوب بیہہ کیدہ دیو
اشارت علیہ بیورمقین درعقب شریف دخی مذکور
مفتاح کتبہ بی منوفی نام بر آدم ایہہ سلطان صراد
مرحومہ کونددر . نجم سفرینہ بیہہ کو تروب بعدہ
خاص اوطہ خزینہ سنہ قومشیدی . خزینہ نمونہ
ظہور ایتکین حالا دفتردار حسن افندی بومفتاح
شریف دلیند آغالرینک حفظندہ خرقہ شریف
صندی بی یاندہ طورمق و سقرلرہ حرکت اولندچہ
سنجق شریف عامی دینہ بفلوب بیہہ کو تروملک
مناسبتدر دیو رکاب ہاپونہ عرض ایتکین موجبہ
خط شریف صادر اولدی و بیک فرق اوج تاریخندہ
بالطش بر زردوخت کیسہ ایچندہ در . ایشہ بو
مفتاح اول مفتاحدرکہ ذکر اولندی » (ص ۵۸۰)

بعض تاریخی یا کاشفکار وارد کہ ، وثیقہ لرلہ ،
دلایلرہ واضح بر صورتہ طوغرولندلہ قاری حالہ ،
علاقہ دارلری اویاکلیشانی الا آن تاریخی بر حقیقت
اولوق اوزرہ ایلری سورمکدہ دوام ایدرلر .
مثلاً یکی جامعہ معماری ، قرہ مصطفیٰ پاشانک

ویانہ موزہ سنندہ کی باشی الخ ...
قیدلر وثیقہ لرلہ اثبات ایلدی کی ، یکی جامعہ
ایلیک ہانیسی صافیہ سلطاندر ، اچکانہ موفق
اولان دہ ترخان سلطاندر . (۱۰ محرم ۱۰۰۶) دہ
آبیدی ، انشاءت ۱۰۱۲ بہ قدر دوام ایندی .
سلطان محمد ثالثک وفاقی اوزرینہ انشاءت طوردی ،
جامعہ سفقرلرینہ قدر یایامشدی . ترخان سلطان دہ
۱۰۷۱ دہ اچالہ پاشانندی ، انشاءت ۱۰۷۴ دہ
ختمہ ایردی .

جامعہ معماری لرینہ کلنجہ : ۱۰۰۶ دن ۱۰۰۷ بہ
قدر انشاءتہ نظارت ایدن جامعہ پلاتی یایان ،
معمار داود آغادر . ۱۰۰۷ دہ معماری داود آغانک
وفاقی اوزرینہ ۱۰۱۲ بہ قدر انشاءتہ نظارت
ایدن صویولی ناظری دالغیچ احمد چاوشدر .
۱۰۷۱ دن ۱۰۷۴ دہ قدر جامی اچال ایدن دہ ،
معمار خاص مصطفیٰ افندیدر . معماری قاسمک
یوجاملہ ہیچ بر علاقہ سی یوقدر . ۱۰۶۶ دن
صوکرا ، معماری قاسمک حیاتیہ دائر تاریخلریندہ
ہیچ بر قید موجود دکدر . بوحقیقت میدان دہ
طورکین یکی جامعہ معماری معماری قاسم اولدوغنک
الا آن ایلری سورولہ سی شایان حیرتدر .

قرہ مصطفیٰ پاشانک باشنہ کلنجہ : ویانہ موزہ
سنندہ بر قافطاسی وارددر . بو قافطاسی قرہ مصطفیٰ
پاشانک دیرلر . باشی بلغراددہ بولوب کوندردن دہ ،
(استرغون) باش یسقبوسی لہ ٹوپولاد قار دینال فون
قولونجیچ در . قار دینالک بو باشی ناصل بولدیغی ،
ضراردن ناصل چیقاردیغی ، بناء علیہ موثوق
اولدیغی اثبات ایچین یازدیغی وثیقہدہ موزہدہ
مفوظلر .

قارل طوقافل (ویانہ اوکندہ تورکار) دہ
دیورکہ :

« ویانہ موزہ سنندہ مصطفیٰ پاشی ایہہ ایسکدن
ایب ، اوزری تورکیجہ یازدی کفن الا آن محفوظلر .
صوک اشیا ایہہ زنگین تورکاری کوسرلر . بو
ضائق العادہ غنیمتک موزہ بہ کایشی شو صورتہ
واقع اولشدر : ۱۶۸۸ سنہ سی ایولنندہ (بلغراد)
ایبراطور و ضرائوق قارل فون لو طرفین ایہہ
پرنس ماقس اماویل ادارہ سنندہ کی قطعات طرفندن
ضبط ایدیلوب تکرار خریدتیلرہ کچدیکی زمان ،
بر جوق جامعہ لرلہ برابر ، قرہ مصطفیٰ پاشانک
کومولیک جامعہدہ کلیسیایہ تحویل ایشلشدی .
بر مدت صکرکرا شہرہ بر جوق ایبراطور عسکرلری
کیرلر ، وزیر اعظمک ضرانندہ قیمتدار اشیا
پولاجنز دیہہ کچہ یاریسی کلیسائی باصارلر .

ژہ وویوتلر ضرائوق بیغینلری آرزہ سنندہ قرہ
مصطفیٰ پاشیہ ایچ وکفی آلیرلر ، بو مہم
غنیمتلی (استرغون ، غران) ہ قار دینال لہ ٹوپولا
ضرائوق قولونجیچ کوندہ ریرلر ، اودہ بونلری بر
جام قوطوبہ قویاروق ویانہ بادیہ موزہ سنہ ہدیہ
ایدرکہ ، ہیسی دہ ایسوم اورادہ موجوددر .
قرہ مصطفیٰ پاشا ویانہ بی محاصرہ ایتدیکی شادہ ،
شہری ہجوملہ آلیر آلاز یسقبوس قولونجیچ پاشی
بر ضرراغہ طاغوب سلطانہ کوندہرہ جکم دیہہ
تہدیددہ بولونشدی . طالع عکسنہ دوندی ،
قرہ مصطفیٰ پاشی محترم راہبک آلیہ کچدی »
(ص ۵۵۱) .

حال بوکہ قرہ مصطفیٰ پاشانک پاشی (ادرنہ) بہ ،

(استرغون) باش یسقبوسی له گوپولده قار دینال دون
قولونیبچ در . قار دینالک بو باشی ناصل بولدیغی ،
مزاردن ناصل چیقاردیغی ، بناء علیه موئوق
اولدیغی ایسات ایچین یازدیغی وثیقه ده موزه ده
محفوظدر .

قارل طووافهل (ویانه اوکنده تورکار) ده

دیورکه :

« ویانه موزه سنده مصطفیٰ ناک باشی ایله ایکن
ایب ، اوزری تورکیه یازیلی آفن الان محفوظدر .
صوک اشیا ایله زنگین تورکاری کورسلر . بو
ضاروق العاده غنیمتلك موزه کایشی شو صورتله
واقع اولمشدر : ۱۶۸۸ سنه سی ایلولنده (باغراد)
ایبراتور و خراندوق قارل فون لو طرفین ایله
پرنس ماقس اما توئل اداره سنده کی قطعات طرفندن
ضبط ایلدیوب تکرار خریستانلره کچدیگی زمان ،
بر جوق جامعلره برابر ، قره مصطفی یاشانک
کومولدیگی جامعده کلیسایه تحویل ایلمشدی .
برمدت صوکرا شهره بر جوق ایبراتور عسکرلی
کیررلر ، وزیر اعظمک مزارنده قیمتدار اشیا
پولاجغز دیبه کیجه یاریسی کلیسای باصارلر .

زوه زوینتلر مزارک بیفتلری آره سنده قره
مصطفیٰ ناک باشیله ایچی و کفی آلیرلر ، بو مهم
غنیمتلی (استرغون، غران) ه قار دینال له توپولا
خرافن قولو نیچه کونده برلر ، اوده بولری بر
جام قوطوبه قویارق ویانه بلدیبه موزه سنه هدیه
ایدرکه ، هپسی ده الیوم اوراده موجوددر .
قره مصطفی یاشا ویانه بی حاصره ایندیکی آساده ،
شهری مجومه آلیر آماز یسقبوس قولو یچک باشی
بر مزارغه طاقوب سلطانه کونده چکم دیبه
تهدیده بولونمشدی . طالع عکسنه دوندی ،
قره مصطفیٰ ناک باشی محترم راهبک آینه کچدی »
(ص ۵۵۱) .

حال بوکه قره مصطفی یاشانک باشی (ادرنه) به ،
سلطان محمد رابه کوندلدیگی یوتون تاریخلریز
متفقاً یازارلر . بو دوری بالذات ادراک ایدن
صالحدار قندقلیلی عمدا آغا دیورکه :

« جلادلر دخی کیروب ایپلری حاضرلقده
گندو اللریابه صفائی قالدروب بر خوش اصولیه
طاقک دیوب قضایه رضایوردی . آنلرده طاقوب
ایکی دغه چکوب تسام روح ایلدی . بده اوان
صوبوب آشافی سرای حولینسده برکهنه چادره
ایندروب غسل و تکفین و قالدروب نمازین قلایلر
وینه اول چادره کتوروب طابوت ایچنده جلاد
باشی یوزوب جنازه سنی سرای قرشوسنده اولان
جامع شریف حولینسده دفن ایلدیلر » .

« یکری بشیچی یچشبه کونی قوجیلر کتخداسی
احشام اوزری بافراددن کلوب سنجق شریف
ومفتاح کبه ومهر هایون و صدر سابق مصطفی
یاشانک سرمقطوعن کتوروب حرم قبوسى اوکنده
دارالمعاده آغاسنه تسام واول دخی ایچرو حضور
هایوبه کتوروب کوستردی وسنجق شریف ومفتاح
کبه خزینیه ایصال وکله فی دولتی استانتیوله
واقع ابرغاد بازارنده بنا ایلدوک تره سنده دفن
اولنسی فرمان ... ایلدیلر .

قره مصطفی یاشانک باشی ایچون دیکیان مزار
طاشنک کتابه سی شودر :

مسرردار اکرم صدر اعظم مصطفی یاشا
ایدوب رحلت جوار اولیایی ایلدی ماوا
قصور یوغیکن سنی غزاده من وجه بوغا
صعید وهم شهبداولدی اوله فردوس ابدسکنا

۱۰۹۵

بو حقیقتار آشکارکن ، ویانه بلدیبه موزه سنده کی
لانا طاشنک الان قره مصطفی یاشانک باشی دیبه
تصهیر اولونماسی ، کولونج بر منظره تشکیل ایدر .
حتی الیوم (باغراد) ده قره مصطفی یاشانک
تره سی دیبه کوسترین تره ده الحاح مصطفی
یاشانکدر . کتابه سی ده شودر :

همت . . . الحاح مصطفی یاشا
تصهیر اولدی تره تهید علی یاشا
قره مصطفی یاشا نیشی ، ساجدار محمد آغانک

مشاهده ایدرکه سلطان کونین ورسول الثقایین
حضرتلری چهار یار کزین ایله متمثل اولوب بر
مفتاح بیت الهی سلطان زمانه کوندر سفره معاً
کتورسون ، عجم فتحندن صکره یانلارنده حفظ
ایدوب بر بره عسکر کوندرومک اقتضا ایلدیکه
صالحادن برکسنه یه تسام اولنوب بیله کیده دیو
اشارت علیه بیورمغین درعقب شریف دخی مذکور
مفتاح کبه فی منوفی نام بر آدم ایله سلطان مراد
مرحومه کونددر . نجم سفینه بیله کورتوب بده
خاص اوطه خزینه سنه قومشیدی . خزینه تحیر برنده
ظهور ایتمکین حالا دفتردار حسن افندی بومفتاح
شریف دلیند آغالریک حفظنده خرقه شریف
صندی بیاننده طورمق وسفرلره حرکت اولندیکه
سنجق شریف علی دینه بغنوب بیله کورتولک
مناسبدر دیو رکاب هایونه عرض ایتمکین موجب
خط شریف صادر اولدی و بیات فرق اوچ تاریخنده
یاپیش بر زردوخت کیسه ایچنده در . ایسته بو
مفتاح اول مفتاحدرکه ذکر اولندی « (ص ۵۸۰)

ایکی یوز نو بو یو کلار

تاریخ بونکرورون عبارتدر . بو یوز نو یو کلار
درجه یا کلس اولدی حالده ماکرمله فوقی العاده
طوغو بر حقیقت اولوق اوزره مباحثا تکرار
ایلمکدهدر . تاریخ تکرورون عاوندک نظریه سی
قول اینک شیرین تکاملی و ترقی الی انکار انک
دیگدر . ذی حیات بر جسم الطبع عطالنده فالانامز
بو یوزر کاله ابره انک سیات زوال بور . فرد
حقیقت تطبیق ایملر بونظره جهنم خندهده حار بدر .
بوگون تاریخ تکرورون عبارتدر غلظت انک تطبیق
ایلمه حکم ج بر حکمت . هیچ بروک بو قدر .
فرانسهده برخی فرانسهوا اون دروغی و اون
شاهی لوقی زمانده کی فکری و اخلاقی و سیاسی
وضیعت بوگون آخیری تاریخی وقایع منبوددر .
فرانسهده بر (تریانون) حاتی آلمانهده بوک
فرد فیکر من روحده حصوله کیردی . نانی
دوسهده بوک بتریک جمع حیاتی تاسیس
ایچون احرا ایلمک ثبوت آرقی تاریخ کینا انک
بوکک منور لجه معلوم . فقط مکتب طلحه لر لجه
آز بک ی الرم فصلاری عدا بنه داخل اولددر .
تاریخ تکرورون عبارتدر نظریه سی آخیری
تورکیه ده قابل تطبیقدهر . چونکه ملی و اخلاقی
فکری تکامل تورکیهده مفعول دور . مثلا کور لیل
زماننده آلمانلوق طلم بر حالینک طلمی
آئنده ایکیو خلق بنه تین استنادک تهری
آئنده زوردر . دولت دجال بنه تین ذهنین
حاردر . سلطان محمد راع دو بیک اینیرلی
سودانلاری . سلطان مصلح ای قی دوریک پالین
احداری صوبک دوره کاجه فخر موجوددی .
فقط بو تانم شمشیرک پالیک بر یوزی واردی .
ایکی یوز لیک . اولنک انکارده مفعول
معلوم و مفعولدی . بر وزیر یا زور لاری و یا
یکجین لاری انعام ایدر . و یا خرد طوغو و دن
طوغو جه عیالی حادانه صدائیله تین ایلمدی .
زور بانه عارف ایملر سلطنت مفاجهده معلوم
کسمه لردی . بونلر خلک حیوانندن استفاده
ایدرک ملی . ملکیتی سلطنتی نهلمکجه دوشورون
انسان لردی . پادشاهی یونا کور باغ لارک صرف
قادیلیق حسنه عیوب اولارقی ارتکاب ایلمک لاری
فلسفاتی بیلمک لاری ایچین اولنک نیر لردن قایه
مالانده بر سیاست تطبیقی التزام ایدر لردی . فقط
بره . وازدی که خاندانه جدا طبع . ندا کار
و مهندس داندی . بوسلک اختیار ایملر آتچ
و سنبل بر کردهک موقت استفاده تیرنه ذیل بر
آت ادان دماننی ارتکاب اینکار لاری ایچین دانما
عیالی خاندانه مر بوط اولور لره پادشاه لر صبریت
پیدا ایدر لره حتی صبریت پیدا ایلملری بیله
دی و ملی سالی نری نانیله دولت و مانه خدمت
انکاردن کوی طور ماز لری . شاهی تونجهده بو
بوکک اولک سیار ملک حافظه احترا منده ایملی
بر حرمت و بیمل مو فی اخرا ق ایقن لردن جاملر
ایلمه سو قوال . کور ایملر . داماد ابراهیم باشا
حکم اولوق علی باشا فوجیه زاعف باشا ی
تاریخ بر تکرورون عبارت اوله ایملی بو حال
فکر لره زمانده قدر دوام ایلمدی . فقط تاریخک
بر تکرورون عبارت اولنادی بوگون تور کیده
بیله آز چوق نظر ایقن لردن . بو نظر بیک
دشمنی و ملق اینهای تکاملی و یا سقو میلدن
تور کیده موق . حرصی . حب ملین مجر ویت
تذلی . احتکار . تبسین . عزت نفس
ملین نیرده تکلیف . بوی نفه سی ندر ک ایچون
بو تون ملک حیثیت و بوج . ذلی حال . قادیلیق
زورالی . قایه بیلمک ایچین نیر سزلی و شقاوت
کننده منور سوسی و بردهک دورک علمای
صنعت کیمک و هر کمله خوش بولورک مو تی
عالم ایتمک حمی موجود اولدجه بو تکامل
سقوله منبر اولاجنده هیچ شایه بو لدر .
فقط بو کاده اصل سوسه . اسکی بو خلک
واسکی موقت برست رجاک دیلمک لاری کین
« عوام ناس اجناری » دکندر . عوام ناس
صاف . صمیمی . چار و . عاجز . آج و صر جته
شایدن . بیعت سعادت و فادک انک تریه
شکالده مسعود اولد لرم حاله . بونلر تور کیه
ذلیل جهالت و استبداد متعلقه ده دوشمنکار لاری
ایچین انکار انک بیعت . انک چاره و عدالت
و صر جتنن رفاه و سعادتی انک مجر ویم زمره
سور . مایه نره فاد اولان انک انسان کله سزک

نلاکت بیکانه سنبل و سدلی بر اضمحیل ایله
کند لری بو بدیت انسان زهره سنک فوئده
عداین و حقیقته سطح معلوم ایله کوز بو یاریق
خلق موصوم صفتی صویان . فره نایله شرکتل
تاسیس ایملر . فایه نره کیرک خلک موصومینه
و آتاملو لیک برکت و ثروتنه تجاوز ایملر منور
مطرحه یاز . اوزار و حقه یاز سفندر .
فقط بو صفتک باشده باشه بر صفت رجاک
دها و زور که . بونلر قاض و غاسب بر استداده
دوریک ظالمیه ثروت . کشانه لار و مالکانه لر
تأمین اغشیلدر . بو زمره اورونک تریانی
تأثیر لره ملکته حصوله کلان اجنای و سیاسی
تحو لار فار شیننده دائمی بو لیک . دائمی اوزدن موصون
قائلی ایستمر . اولر هر دورک و هر زمانک رجاک لردن
استداده ظلم . شقاوت و امتیاض دوری بو لار ایچون
سیاندر . ملت مسند بر صر نهک شقاوتیه آچقندن
اولور اککار لره نجاست فایده بر یلمه . جول لری
و چو خناری سر جلد لره . کویا وطن مفاصله سی
ایچین . فدای سر و جان ایملر . بو لار بیله
حضور لره . صدرات دائره لره . مبعوثان
جملر لره . اعیانه و نظارت لره مجر و میبل بر
موقع اشغال ایملر . ملتی صریت و شخصیت
سیاست نامه انک زیاده شایر تان . اغفال ایملر
اضمه لار طوغو و سور و کلان ایتمه بو شخصیت لردن
خلق جواره در . شخصیت لره اولنور فرجه لر نه
ونان لره قانار . هر هانکی بر وطیقه اولنر مومن
اوله قاری زمان ملک تور لوجنده . کند لری انک
رئاست ایلمکجه . اولنک اورونک سیاستنه واقف
اوله قاریته . نظارت لره عمر کیرش بو بوک اولد
اوله قاری ایچون هیچ بر نانیله تابع اولما جملر نه
قناعت ایملر . ایسته . هیچ بر نانیله یا رمان
اورونک سیاست سنک (سن) نه بیله واقف اولمان
بو رجاک ایچون خلک جامل صفتک بو حال
فکر یی انک . کمیل بر ترقی و تقاض فر صت لردن
بوکی رجاک ایکی زهره تک اسپر لردن . بو
زهره لردن بری ملک صاف و پاک . و طر بون
و مینه زهره سی . دیگری دساس . حیله کار .
شقی . ماض اصیل سیدر . بو ذوات . طو تی بیلمه
حرص لری تطبیق . ثروت لری تزییده . عوام
ناس ی تذللی ایچین خلک کند لری نه واطاصه
موقع و رتبه لر نه قاری سله تکاری حصر لردن
استفاده ایملر . بوکک مو قعله کار لره . اداریه
مساجت . تبصیر و دیا ایله مقام لری عاقل ایملر
ساق علیه بر تری صنف زهره تک جامل قسمی . که
اکثری تشکیل ایملر . اغفال کن کوی طور ماز لره
بوکک مو قعله اشغال ایملر ایچون بو صنف
خلک تو جیحی اولره مظلومیت و مصومیت . سفالت
و آچلندن . تکلی بر با صامانک تشکیل ایملر .
فقط او مقامه کلدن صو کرا . اولری
بر لنده طونامی بر زمره دها و زور که . اولد
زور لره و شقیل زمره سیدر . بو زمره حقیقت
بشریه نامه انک منور زهره در . ملکتنک سعادتی
سلطنتی . انساننی و حیثیتی و ناموسی وقایه انک
ایسته بر هر فرد شرف و ناموسی آخیری بو زمره
لردن نقرت اینکله ایسات ایلمه بیر . تور کیه تک
اوج درت بو زمره تک مرشی . بو زمره لره بعضا
قان قسان عبا لردن . تور کیه تاریخک شان
و شرقی آخیری طرفنده در . تور کیه تاریخک قیرمان
سجای طاشیان جسم قالی عالی و قانی سیدر .
بو قان اکثریا شقاوت شکننده میدانه بوجار .
تور کانه قدرتی انکه اینک « خون یما » ده
جلس نشین اولی احترا سنه قایل لره . ملک
ناهر کن صبران بو قانی شخصی حرص لره بران
ایملر اشغیا زهره سنک . قوته استناد ایملر
اولور لرنده طونوق ایستمر . شاهی تاریخک
این زمره تک . سال . مندر بده مقام . حتی سنبل
و ذلیل قایی آرمه نده بو یله سیار بو لدر . تاریخ
تکرورون عبارت دکندر . اوله ایملی بو طبقه رجاک
ایچون تاریخ زمره مثالر کور تریک قالی اولور دی .
حیثیت ناموسی . کوزل . وطنی محافظه انک
ایسته بر هر تور که . بو « ایکی یوزل بو کلار » دن
نقرت ایملر .

احمد رفیق

17.7.1922 n. 9/100

اون بیئیی عصرک نصف اخیرته داتر
تاریخ
مبدری
نورکجه ویشقر
احمد رفیعی

ویانه علوم آفاده بیسی اعضاستندن دوقنور
فره لیجک یونام آتنده اخیراً مهم برائی انتشار
ایتدی . بوئر ، کلیاً اهل ایلدیکمز ملی ویشقرلرینه
آوستقاده نه دوجه اهمیت ویریله یکنی واضح
برسورنده اثبات ایدیبوروصراجه ده کوستریورکه
ملی تاریخین علمی اساسلره استناد آتدوبن ایلده بیلمه من
ایچین ، بیه حال ، وقتیه کندلرله سیاسی اقتصادی
مناسبتلرله بولندیمز دولترک اوراق خزینهلرینه
صراحت ایلک ایلدیز ، شمددی به قدر تصدیف
ایدیلن اوراق گزه سنده واقعا چلی سلطان محمد
زمانته هاشم دفترلر ظهور ایتمشدر ؛ فقط بوئر
تیار ، رعایت ، مطبخ و صائرله دفترلریدر .
سیاسی غایرانی احتوا ایلن احکام دفترلری هنوز
ظهور ایتمه شدر . بنا علیه ملی تاریخکونک ایلک
دولترلی بیون حقیقیله یاشانه چی بوکی دفترلرک
فقدانلرله دولته نقصانی ازاله ایچون آوروپا بلخلرندک
اوراق خزینهلرینه اوزون مدت تصدیق نامه بولونئی
ایجاب ایدر .

دوقنور فره لیجک اثری فاتح سلطان محمد
وسلطان یازید زمانلرنده را کوزه جهورینه
منعانی اونی اوزده جوار قاضیلره وهرسک ایل
سنجانی بکلرینه کوندوبان نشان هایون و توجیح رفیع
هایونلرک فوطوغرائیلرله بونلرک شرحلرندن عبارتدر .
نهر ایدیلن ویشقرله ۲۴ عدد . (۱) نوصرونی
ویشقرله فاتح سلطان محمد طرفندن آق کومان تاجرلرینک
اوده ، بروسه و استانبولده تجاروت ایتلرینه داتر
ویریلن مساعده من عبارتدر - (موسقووا)
خزینه اوراقندن آتمشدر . (۲۴) نوصرونی منزل
فرمانده ویانه کیشخانه ملیستده ک تورک ویشقرلری
آهسته آهسته فرمان بوقدر ، بنا علیه دوقنور فره لیجک
نهر ایتدیکی ویشقرلر ، ملی تاریخجه داتر ایلک
اسکی فرمانلردر . بو فرمانلرک بکری ایکی دانه سی
را کوزه خزینه اوراقندن آتمشدر .

فره لیجک دیورکه : استانبول خزینه اوراق
نه درجه تنظیم و قابل استفاده برسانه کتیر بایرسه
کتیر لیلین ، بوسنده صلاحیتدار اولان ذواتک
سوک سینه لرده یازدیلرینه باقیلرسه ، بو ذکر
ایتدیکنک دوره داتر ویشقرلر اوارده باهیچ یوق ویانه
پک آوزده ، را کوزه خزینه اوراقندن ایسه تاریخ
صهرسه تنظیم ایلنن پک چوق کینداز تورک
ویشقرلری واردر . بونلر سوک عصرک اوتوز سنیسی
مدتیله سابق کوسریا و ماجارستان خاندان ، سرای
و حکومت اوراقلرک شمددی بو ، حکومت
خزینه اوراقلرک تسلیم ایلنشدی . آوستریا
مانعاستنلک اعلانی اوزرینه بواوزاق چوقنی
اسلام حکومتیه دورایک جهوری حاصل اولمشدر ،
بویشقرله ، اون بیئیی عصردن اون فطوغرائی
عصرده قدر اوزمانکی را کوزه جهورینه هاشم
اوانی اوزده بیکی متجاوزدر . هر ویشقره برکعده
صانلریدر ، هر ویشقره ک مندرجی اوده طیش طرفه
ایتالیاجیه یازیلیدر ،

دوقنور فره لیجک ، فوطوغرائیلری نشر ایتدیکی
۲۲ نشان هایون ایله تریج رفیع هایون بویشقره
لرون اغراب ایله شدر . اثرک باشنده بزده
دیوان هایونک وظایفده ، دیوان هایون اصلا
حنه ، توجیح هایونلرک صورت انشاسته ،
اسکی فرمان تمیلرینه داتر اوزون و واقفانه
بر مطالعه واردر . بو مطالعه دن آکلاسیکلرینه
کوره را کوزه جهورینه غنائیلر آوستده ک
تجاروت وونانی کاملاً تصدیق ایلنشد . بونوقت
کوستریورکه ، را کوزه لیلرک غنائیلرله مناسبتی
وایته سندن اولارق غازی خوسکر زمانندن
یاشادیلر ادا ایلنکده ایسه ده ، موجود ویشقرلر
بو مناسبتک بیلدیریم یازید دورنده یاشادیلرینی
صراجه اثبات ایدیبور . دوقنورک موجود ویشقرلر
اوزونده ک تصدیق نامه نظراً ده ایچینی عصرجه ده
صایوقلرک اقراری اوزرینه تشکل ایلن منشأ
و ایلن اوغوللاری کی تورک بکلری (بلاط ،
میله و) (آیلخون ، نه نه زوس) دن را کوزه
جواب سرق ایلدردی . ۲۹۴ سنیسی مایستک
۱۲ یچی کونی را کوزه جهورینه نه نودوز کیرلای

سفارتلر بیلدیریم یازیده کوندلر شمدی . وظیفه سی ،
تورکلر طرفندن اسیر ایدیلن بعض را کوزلی
تاجرلرک غنوی رجا ایلکدی .

را کوزه خزینه اوراقنده ۷۹۹ تاریخلر بر
منزل امری واردر ، بوده کوستریورکه را کو
زه لیلر دن مهم برذات تورکیده دن را کوزه کلشدر .
۸۰۰ سنه سنده بیلدیریم یازید را کوزه لیلرک
غنائیلرک مالکنده تجاروت ایتلرینه مساعده ایتشدر .
را کوزه کوندوبان ایلک غنائیلر ایلینسی نفوز
بکدر . بوذات ۸۰۳ تاریخنده را کوزه به اصل
اوشدر ، را کوزه لیلرک تورکیده کوندلرکاری
ایلک بویرک سفارت هیئت ۸۲۴ ده در ، یعنی
سلطان صراداتی زماننده در . بو هیئت پادشاهه
(فایه) ده ملاقی اولش و ادرنده (۶ کالون
اول (۱۴۳۰) تاریخیه تنظیم اولونان ایلک تجاروت
امتیاز نامه سی آتشدر . صربستان کاملاً غنائیلر
طرفندن فتح ایلنجه ، بالغانلرده کی تجارتنسک
سکندار اولناسنی قطعاً آرزو ایتن جهوریت
باب عالی به سنوی ۱۰۰۰ دوقه آلتوق ویریمه
موافقت ایتشدر . (۸۴۶) ایکی سنه سوکر (۸۴۸)
عصرک دسویلی ژورژ براتفوویج صربستانی
استزاده موفق اولرجه ، را کوزه لیلرده و دفترلری
طوغرائیلرک برکنی کیشلر ۸۶۴ ده صربستان
صورت قطعه ده فتح ایدیلر ایلنن تورکاره دانی
صورتده خراجک اار اولمشلردر . و تکلیلرک
خراجکد راقلری سلطان سلیم ثاب زمانته قدر
(۱۲۹۹) دوام ایتشدر .

روسی ویشقرلر بزه را کوزه تک آدی
(دوروونیک) و (دوروونیک) در . بعضاً
(دوروهونیک) و (دوروونیک) صورتده
یازیلرینی واردر . دوروونیک ویردیکی خراج
عادت قدیمه موجبجه اون کی بیک بشوزسکه
فلورین « عبارتدر . دیوان هایون مهده دفترلرده
(فی ۱۶ شوال المکرم سنه ۱۲۷۱) تاریخیه یازید ایل
قاضیلرینه یازیلان اوزون بر حکم واردر . بوکده ،
دوروونیکه ویریلن تجاروت عهدنامه سنسک کافه
موادنی شاملدر .

دوروونیکلردن اولجه بوزده ایکی آتیه ترک
آیتدیرمش . سوکر اولمه قدر بوزده بیه چیفاننده ده
بالا آتیه ایلرینک رجامس اوزرینه تکرار بوزده
ایکی ایتدیرمش . استانبول ، ادرنه و بروسه
سنسینی اونی اوزده دولت غنائیلرک ساتر مالکنده
صانلرکی متاعلرک کوسروکاری اویج بیل مناله
اویج یوزبیک آتیه مقاطعه به ربط ایدیلر آتیه
آیده بر الی بیک آتیه خزینه صاهره تسلیم ایلنسی
تکلیف بولونکله ، بو تکلیفده قول ایلنن
عهدنامه ده کی شوماده لر الخاصة جالب دفتر :
« دوروونیکلر برکنه هاشمک عروسه یاکار
بولنده هر د اولمه تر و کاشه بیت المال دخل ایتدیرمسن
کالون فقط ایدوه عدولت اوزده اولان کالی ایلنن
مد کورلرک ولایتلرینه و تجاروت کاروانیه هیچ اداغ
اولیه و کده ولری هاشمک عروسه دن کینلره زان
ایدر ایسه هرکاه معامله عرض اولنه کرک کی
حفظندن کتوب اذینلری تضمین اوله » .

دوقنور فره لیجک نشر ایتدیکی ویشقرلرک
اک اسکسیس ده رجب ۸۶۰ تاریخلرده ، بویشقره
موسقووا خزینه اوراقنده در . متنی بوجه آتیدر :
محمد بن مراد خان مظفر و (دامغا) نشان
هایون حکمی اولدیزک شمدک کیناله منقر الامراه
ایسیر بغداد ایلر بترویود ایله باشلیق بدوب
آرادن دشمنلر کوردوم و بیوردوم کی آتوک
ولایتلرندن آق کرمانده اولان بازارگانلر کیرلرله
کلار ادرنده و بروساده و استانبولده خنده معامله
و سیاه ایدوب بازارگانلر ایدلر کلکده و کلکده
بنوم بکلر من و سیواشورومن و سیاه ایلر و مندن
وقوللر و مندن هیچ بریب بونلرک کاشه و یاشه و مانه
ضرر و زیان کتوربه والا حکومه عنایت
ایدوب بوجهله حضرت ایداجک اولولارسیکی
ایشندم قولله کوندوب عظیم بلایه اوغرادین بلش
اولار بی تحقیق باب اعتماد فلانلر تجاروتی
خامس رجب لریجه سنه سنین و غانغاه بیورت
شیر ذتک

یازید نانیه عالم اونی اوزده نشر ایدیلن
صوک توجیح رفیع هایونک تاریخیه (اولیل)
شور محرم الحرام سنه ثاب و تسعانه (دو) بولردن
باشقه و یانه خارجه طغرائی خزینه اوارنده اسلامواج
یازیلر تورک ویشقرلری واردرک ، بولردن ۹۰۶
تاریخی ویشقره (تاریخ غنائیلر جموعه سی)
نومر ۳۵ ده مندرجدر . فی تحقیق ، دیوان
هایوندن یازیلان حکملر ایکنر تورکجه یازیلاردی .
رومیجه ، لاتیجه ، ایتالیاجیه ، خروانیجه ، فارسی
و عربجه یازیلدی . دوروونیک جهوریتی طرفندن
ویریلن خزینلرک جملری تورکجه و خروانیجه ، وند .
بکلرله و نادرآ را کوزه لیلرله ویریلن عهدنامه لر
لاتینجه و خروانیجه یازیلدی . مثلاً ایران شاهلرینه
کوندوبان نامه لرک فارسی ، کیشمیشقرینه کوندوبان
اوصصرده دیوان هایونده مختلف لسانلری یازوب
اوقوما به قدر ذوات وارمش .

دوقنور فره لیجک اثری بزم ایچین هم شایان
استفاده ، هم ه موجب اعتباردر . حرب جمویدین
سوکر آوسترایک حالیه تورکمنک حال بربرندن
پک فرقی کاندز . اوارده غنی و معمرت ایزیلر
تمکن اولان مناعتن استفاده ایلنک لاریه کین
محدود ویشقرلری علمی تحلیللرله نشر ایتدیکی
خنده ، ایزده میلیورجه بولونان ملی تاریخجه ده
یاشاتاق اولان قیددلر ویشقرلری هنوز بوزون
طوبلرندن تورانلار ایسیر بزم ایچین سوک درجه
موجب تأسفدر .

دوقنور فره لیجک همیظندن طولانی نه قدر
تسکر ایلله آوزدر .

تاریخ
مصاحبه‌ری

اسکی نظام‌ری مجزه داری

محمد رفیع
احمد رفیق

اسکی نظام‌ریز لایق‌له تثبیت ایلمه‌مشدیر .
واقعا بعض قانوننامه‌لرله تشریفاته متملق اثرلرده
باریم تبریک‌لرینه ، اینچیلرله ویریله‌جک ضیافتلره ،
انفالارله دائر نظام‌ری مفصلاً ذکر ایلمشدیر .
فقط بو حراسم و عنعنات عصردن عصره دکیشدیکی
جهتله ، هر عصرده جاری اولان اصول و عادت‌لری ،
پادشاه‌لر طرفندن موضوع نظام‌ری لایق‌له
تعین ایتمک مشکل بر مسئله‌در . مثلا سلطان
محمد رابع زماننده یازمیش بر منشآت کتایبده ،
۱۰۳۱ ده ، سلطان مراد رابع زماننده ،
غیمی اوغلانلرک ته صورتله جمع ایلمه‌جکته دائر
بو تون اصول و نظام‌ری جامع اوزون بر مکتوب
اولمیش کی ، اوزمانکی وضع الجیشمزی کوستر
مکلمه یئرده واردیر . بو مکتوبلردن آکلاشیلدیغنه
کوره ، روم ایلی اوزمانلر اوج قوله آیریلش : صاغ قول ،
اورنه قول ، صول قول .

روم ایلمده :

صاغ قول — قره دکیز ساحلی ، آتیه‌قدر
بو تون آتلهز ، بوزجه آتله ، سمندرک ، لینی ،
طاشوز ، اسقاوز ، آغریبوز .

اورنه قول — ادرنه ، قلیبه ، صوفیه ،
بلقرا .

صول قول — کابولی ، روسجی ، سلانیک ،
یکیشیر .

آنادولوده :

صاغ قول — بروسه ، کوتاهیبه ، تیره ، مغنیسا ،
اژمیر ، قونیه ، حلب .

صول قول — قره دکیز ساحلی .

بو مکتوبلردن ماعدا ، منشآتک صوکارنده ،
(تاریخ قرالی و فتح سلطان خان غازی جنت مکان
فردوس آشیان) عنوانی آتنده اوزون بر فصل
واردیر . بوضایده قانونی سلطان سلیمان زمانه عائد
یکچیری قانونلریله سلطان محمد رابع دورنده
سفرلره مخصوص آلائی ترتیب‌لری ، وزیر اعظم ایله
یکچیری اوجاغی سفره کیتدکاری زمان بو یوک
آلائی ترتیبی ، رمضانده و یا برامده یکچیری آغاسیله
بیراملاشمک اصوللری و نظام‌لری ، عرض کونلرند
دیوان خلفنه توزیع اولوناجق عقیده شکرینک
مقدارینه دائر مفصل معلومات واردیر . بومیانده ،
قانونی سلطان دورینه عائد معلومات ، مهمدر .

سلطان سلیمان قانونی برنجی و یا نه محاصره‌سند
پلارلیق کوسترن غازیلری نلطیف ایتمک ایستیر .
هر برینه بر رخلت فاخره و بر کیشه آلتون احسان
ایدر . غازیلر خنکارک احسانی قبول ایتمزلر .
« بو یون یوروب » دورورلر . سلطان سلیمان :
— قوللم . « بیچون احسانم قبول ایتمدیکیز ؟
هرادیکیز نه در ؟ دیبه صورار . غازیلر شو جواپی
ورورلر :

— خنکارم . احسانکه هر بار محتاج ایز .
سعادتلو خنکاریمزدن هر ادبیز و اوزدن . استابولده
اوده لر یزده صویز یوقدر . عظیم زخمیلر چکرور .
بر ایکی ماصوره صوجاغز رجا یلدهرز خنکاریمزدن .
سلطان سلیمان در حال اوراده ایکی ماصوره
صویچون خط هایون احسان ایدر و غازیلره شو
صورتله نایمانده بولونور :
— انشالله تعالی آستاییه وارد و غمخزده جمله
قوللری صویه دوم ایلمه .

سلطان سلیمان سفرندن عودسندده بو وعده
فاما برینه کتیرمیش . اولیله ضیافتلر و یرمیش که ،
آلتون ایله چیل آچینی « خرمن مثال » بو تون
قوللرینه یاغدیرمیش ، اوتازیمدن اعتبار آده بعض
نظام‌ری وضع ایلمیش . ۹۳۶ سنه سفندن اعتباراً

تعین و تصریح اولسانلردن غیری ادبی یار شوتله
ویا رجا ایله ویا بر یوک بردن شفاعت ایله بدرکاه
ابدوب خالص قوللر تک آراتنده بر اجنبی قوللر سه
الله اعظم الشانک و یوز یکری دوت بیک بیغه بر لورک
اعتلری اول ضابطلرک اوز لرینه اولسون . تعین
و تصریح اولنان طاقنه دن غیر کیمسته حرم خاصده
بدرکاه ایدر لسه اوجا عیمک حاکم‌لری سوی خانیبه
میتلا اولوب دنیا و آخرت‌لری حراب اوله .

سلطان سلیمان یکچیر لره برده تعلیم‌خانه یلدیبر .
مشدی . تعلیم‌خانه تک ناظری تعلیم‌خانه چی باشیدی
وظیفه سی بولداشیلره توفنک و اوق آتای اوکره .
تکدی . سفره کیتمکن ، سرحد زده آلیقو نولقدن
معاقدی .

هر کون باشته یوسنی دستار کیر ، توفنک
آنانره ، صولافره ، کاکشله تعلیم یلدیبردی .
پادشاه سفره کیتدیجه تعلیم‌خانه چی باشی ده برابر
کیلمدی . تعلیم‌خانه ده یونه طاشدن کار کیر برد یواز ،
اورته برنده صوما کی صومردن نسا کاه ، مریس
ایچین صوما کی میلار ، میلارک کریسنده یونه طاشدن
بر یویوک صوفه ایله بر چشمه واردی ؛ براده
پادشاه کندی اوطورر ، توفنک آتدقدن صوکارا
صوصایان بولداشیلره صوی بوجشمه دن ایچر لوردی .

پادشاه هر سنه نشان تعلیم‌لرنده بولونور ، نشانی
اوران قوللرینک کیمه بردولیند کیمه پای ، کیمه
بر چیغین پاره احسان ایدردی . پادشاه تعلیم‌خانه یلکدیکی
زمان ، اول صامسونچی باشی صامسونلری کتیر بر ،
آغیه صالد برر ، یار ایلدیبردی . صوکارده
پهلوانلر کوره شیرلردی . هر اوده ده برز انکیهر
پهلوان بولونقی قانوندی . ده صوکارا کورز
صالارلر ، صولافر و کاکشیلر بیک ذرلو هنرلر
کوستر برلردی . اوکون اوجاق آغاری هپ یوسنی
کیلمدی . تک اول یکچیری آغاسی بر اوپر
توضیح یلردن طولو تفصیلی آتیر ، آتاردی . بعده
سلسله مراتبه نظراً سکبان باشی ، قول کیتخدا سی
زغریجی باشی ، صامسونچی باشی ، طور ناجی باشی ،
دوت خاصکی ، باش چاوش ، پادشاهک حضورنده
نشانه قورشون آتاردی . بعده باش چاوش
برنجی دوه جیلردن باشلار ، بولوک بولوک یکچیر یلری
چاغیر بر ، نشانه توفنک آتدیبردی .

نشان تعلیم‌لری تام اولونجه ، آتچیلر صویتوب
« سکر دم ایله آت قیارلردی » ، « زیاده سکر دن
آتچیه صولاقق محلول اولانده اکا احسان ایدردی »
صولاقق اوزون بویو ، قیافتی آدملره ویریلدی .
کنج و بیقیلره ویرلزدی . صولاقق باشیق بویوک
بر رتبه ایدی . اموردیده ، سوز بیلیر ، پادشاهلرک
سوزنجی آکلر کیمه لر صولاقق باشی اولورلردی .
صولاقق باشیقک و وظیفه سی پادشاهه چنک
احوالی آکلایق ، پادشاهلری دائماً یاواش آت
بندیرمک ، بندیک آتی ضبط ایتمکدی . محاربه
موقننده دوت صولاقق باشی ، دوت کیتخدا ،
دوت اوده باشی خنکارک « انکارینه حکم پادشوب »
دوت بوز کاکش صولاقق خنکارک دوت طرفی
قوشاد برلردی . صولافلرک آرقه‌سندده ایچ خلق
طوب اولور ، اللرنده سلاخلر ، دائماً حاضر
بولونوردی . محاربه بیتجه یه قدر بو وضعیت دوام
ایدردی .

از
وق
وق
ص
رو
اش
ق
مد
ح
بر
ما
ت
او

یار
می
د
تا

سفر لرہ مخصوص آلائی تربیلی، وزیراعظم ایلہ یکچری اوچائی سفره کیتدکاری زمان بویوک آلائی تربیتی، رمضانده ویا برامده یکچری آغاسیله یاراملاشمه نك اصولاری و نظاملری، عرض کولنلرنده دیوان خلقنه توزیع اولوناچق عقیده شکریتك مقدارینه دائر مفصل معلومات وارد. بومیانده، قانونی سلطان دورینه عائد معلومات، مهمدیر .

سلطان سلیمان قانونی برنجی ویا نه محاصرہ سنده یازارلق کوسترن غازیلی تظیف ایتک ایستر . هر برینه برخلعت فاخره و برکیسه آلتون احسان ایذر . غازیلر خنکارک احساننی قبول ایترلر .

« بویون یوروب » دورورلر . سلطان سلیمان : — قوللرم . نیچون احسانم قبول ایتمدیکنز ؟ هر ادیکر نهدر؟ دیبه سورار. غازیلر شوچوایی ویررلر :

— خنکارم . احسانکه هر یار محتاج ایز . سعادتلو خنکار یزدن هر هر ادیترو وارد. استانبولده اوده لریزده صویز یوقدیر . عظیم زمحلر چکروز . پرایکی ماصوره صوچاغرز رجا ایذه رز خنکار یزدن . سلطان سلیمان درحال اوراده ایکی ماصوره صوایچون خط هایون احسان ایذر و غازیلر شو صورتله نامینانده بولونور :

— ان شالله تعالی آستانیه وارد و غمزده جله قوللری صویه دویم ایدهم .

سلطان سلیمان سفردن عودسنده بووعدینی تاماً برینه کتیرمش . او یله ضیافتلر و یرمش که، آلتون ایله چیل آچیعی « خرمن منال » بونون قوللرینه یاغدیرمش ، اونا زیندن اعتبار آده بعض نظاملر وضع ایلمش . ۹۳۶ سنه سفردن اعتباراً صری اولان بونظاملر بروجه آتیدی :

یکچری اوچاغنه هر سنه بوزاللی کیسه قیون آچیعی ، هر سفره اوچ ایله بر یشا آچیعی ، اونوز آچیعی پای و یاروت آچیعی ویریلیدی . سرحدلرده کی بولماشلر بر آچیعی نفقه آچیعی ، ایله بر کیله قالیورلغش بغدادی ، ایکی آدهده برقیه ات تعیین اولونوردی . پادشاه سفره کیتدیکی زمان ، بش بوزقدر تجربیلی اختیار لور قوریمچیلی خدمتیه ایبریلریدی . بونلر پادشاهله برابر سفره کیدرلر ، فقط حربه کیرمزلر . چادیرلرنده او طور ووردی . قلعه محاصرہ لرنده دشمن طرفدن شدتلی بر مقاومت کورولدیکی زمان ، پادشاه : « جنسکدن آزادلو قوللرم ایله مشاوره ایلک . بوقلعه نك فحج نهوجه اولور ؟ » دیر ، اوزمان بش یوز اختیار غازی بریر طوبلانیر ، لازم کلن تدبیرلی اتخاذ ایردی . قانونی ، یکچری لرنده نظاملرینی تثبیت ایتمشدی . قانونی قویدینی نظام شو ایدی :

« اوده قیولرک ایچنه قوللر عین غیری اجنبی کیسنه قومیه سن و عورتدن . و نازه اوغلاندن برکیسنه نك کیردوگنه رضای هایونم یوقدیر . مکر کیم قول اوغللری اوله و باباسندن یتیم فلان قول اوغللری اوده لرنه آلوب خدمت ایستورهلر . نازه اولدوغی صورتده یاتسو نمازندن صکره اوده کتخداسی اول قول اوغلین بر تنها اوده نك ایچنه قویوب اوزرینه کایدلیه و صباح اولدقده اوده کتخداسی قیوسین آچیوروبینه خدمتته مشغول اوله و مضبور قول اوغللرک بو معقوله قول اوغللرک بر قباحتی ظهور ایدرسه اوده باشیسی و وکیل خرج تعزیر ایتویوب ینه اوده کتخداسی تعزیر ایله . فاما کیم اونوز طغوز دکسکدن زیاده اورمی و مضبور قول اوغللری یکری اوچر یاشنه کیرمینجه بدرکاه ایتهلر . قول اوغللری و دوشورمه و اوچاق آتارک خدمتلرنده اولوب بشمش و قال اولمش عتقارندن کورچی و ابازمه و چرکس فاما کیم العیاذ بالله اوروس اولینه . مسلمان و تورک رعایاسنک اولادلرین و سایر مخلوقنک اولادلرین بو یوقاروده

زغریجی باشی ، صامونجی باشی ، طورنجی باشی ، درت خاصی ، باش چاوش ، پادشاهک حضورنده نشانه قورشون آتارلردی . بعده باش چاوش برنجی دوه جیلردن یاشلار ، بولوک بولوک یکچری بولی چاغیریر ، نشانه توذنک آتدیبردی .

نشان تعلیملری تام اولونجه ، آشجیلر صویتوب « سکر دم ایله ات قازلردی » ، « زیاده سکر دن آشجیه صولافق مخلول اولانده اکا احسان ایردی » صولافق اوزون بولو ، قیافلی آدملره ویریلیدی . کینج و بیقلیلرله ویرلیدی . صولاق باشلیق بویوک بر رتیه ایدی . اموردیده ، سوز بیلیر ، پادشاهلرک سوزی آکلار کیمهلر صولاق باشی اولورلردی . صولاق باشینک و نظیره سی پادشاهه جنک احوالی آکلانق ، پادشاهلری دائماً یاواش آه یندیرمک ، یندیکی آتی ضبط ایتمکدی . محاربه موقعنده درت صولاق باشی ، درت کتخدا ، درت اوده باشی خنکارک « اتکارینه حکم پادشوب » درت یوز کینکش صولاق خنکارک درت طرفی قوشادیرلردی . صولاقلرک ارقه سنده ایچ خانی طوب اولور ، اللرنده سلاجلر ، دائماً حاضر بولونوردی . محاربه بیتنجه به قدر بو وضعیت دوام ایردی .

— خنکارم . احسانکه هر یار محتاج ایز . سعادتلو خنکار یزدن هر هر ادیترو وارد. استانبولده اوده لریزده صویز یوقدیر . عظیم زمحلر چکروز . پرایکی ماصوره صوچاغرز رجا ایذه رز خنکار یزدن . سلطان سلیمان درحال اوراده ایکی ماصوره صوایچون خط هایون احسان ایذر و غازیلر شو صورتله نامینانده بولونور :

— ان شالله تعالی آستانیه وارد و غمزده جله قوللری صویه دویم ایدهم .

سلطان سلیمان سفردن عودسنده بووعدینی تاماً برینه کتیرمش . او یله ضیافتلر و یرمش که، آلتون ایله چیل آچیعی « خرمن منال » بونون قوللرینه یاغدیرمش ، اونا زیندن اعتبار آده بعض نظاملر وضع ایلمش . ۹۳۶ سنه سفردن اعتباراً صری اولان بونظاملر بروجه آتیدی :

یکچری اوچاغنه هر سنه بوزاللی کیسه قیون آچیعی ، هر سفره اوچ ایله بر یشا آچیعی ، اونوز آچیعی پای و یاروت آچیعی ویریلیدی . سرحدلرده کی بولماشلر بر آچیعی نفقه آچیعی ، ایله بر کیله قالیورلغش بغدادی ، ایکی آدهده برقیه ات تعیین اولونوردی . پادشاه سفره کیتدیکی زمان ، بش بوزقدر تجربیلی اختیار لور قوریمچیلی خدمتیه ایبریلریدی . بونلر پادشاهله برابر سفره کیدرلر ، فقط حربه کیرمزلر . چادیرلرنده او طور ووردی . قلعه محاصرہ لرنده دشمن طرفدن شدتلی بر مقاومت کورولدیکی زمان ، پادشاه : « جنسکدن آزادلو قوللرم ایله مشاوره ایلک . بوقلعه نك فحج نهوجه اولور ؟ » دیر ، اوزمان بش یوز اختیار غازی بریر طوبلانیر ، لازم کلن تدبیرلی اتخاذ ایردی . قانونی ، یکچری لرنده نظاملرینی تثبیت ایتمشدی . قانونی قویدینی نظام شو ایدی :

« اوده قیولرک ایچنه قوللر عین غیری اجنبی کیسنه قومیه سن و عورتدن . و نازه اوغلاندن برکیسنه نك کیردوگنه رضای هایونم یوقدیر . مکر کیم قول اوغللری اوله و باباسندن یتیم فلان قول اوغللری اوده لرنه آلوب خدمت ایستورهلر . نازه اولدوغی صورتده یاتسو نمازندن صکره اوده کتخداسی اول قول اوغلین بر تنها اوده نك ایچنه قویوب اوزرینه کایدلیه و صباح اولدقده اوده کتخداسی قیوسین آچیوروبینه خدمتته مشغول اوله و مضبور قول اوغللرک بو معقوله قول اوغللرک بر قباحتی ظهور ایدرسه اوده باشیسی و وکیل خرج تعزیر ایتویوب ینه اوده کتخداسی تعزیر ایله . فاما کیم اونوز طغوز دکسکدن زیاده اورمی و مضبور قول اوغللری یکری اوچر یاشنه کیرمینجه بدرکاه ایتهلر . قول اوغللری و دوشورمه و اوچاق آتارک خدمتلرنده اولوب بشمش و قال اولمش عتقارندن کورچی و ابازمه و چرکس فاما کیم العیاذ بالله اوروس اولینه . مسلمان و تورک رعایاسنک اولادلرین و سایر مخلوقنک اولادلرین بو یوقاروده

« اوده قیولرک ایچنه قوللر عین غیری اجنبی کیسنه قومیه سن و عورتدن . و نازه اوغلاندن برکیسنه نك کیردوگنه رضای هایونم یوقدیر . مکر کیم قول اوغللری اوله و باباسندن یتیم فلان قول اوغللری اوده لرنه آلوب خدمت ایستورهلر . نازه اولدوغی صورتده یاتسو نمازندن صکره اوده کتخداسی اول قول اوغلین بر تنها اوده نك ایچنه قویوب اوزرینه کایدلیه و صباح اولدقده اوده کتخداسی قیوسین آچیوروبینه خدمتته مشغول اوله و مضبور قول اوغللرک بو معقوله قول اوغللرک بر قباحتی ظهور ایدرسه اوده باشیسی و وکیل خرج تعزیر ایتویوب ینه اوده کتخداسی تعزیر ایله . فاما کیم اونوز طغوز دکسکدن زیاده اورمی و مضبور قول اوغللری یکری اوچر یاشنه کیرمینجه بدرکاه ایتهلر . قول اوغللری و دوشورمه و اوچاق آتارک خدمتلرنده اولوب بشمش و قال اولمش عتقارندن کورچی و ابازمه و چرکس فاما کیم العیاذ بالله اوروس اولینه . مسلمان و تورک رعایاسنک اولادلرین و سایر مخلوقنک اولادلرین بو یوقاروده

سلطان احمد ثانی به دائر

غیر مطبوع تلویفاره نظر -

باش جاریمی و بیبه فادیندی [۱] سلطان احمد ثانیک ریبه فادیندن اینکیز شهزاده‌سی دنیا به کادی. سلطان ابراهیم ، سلطان ساهم ، قسیده لره تبریکه لره بربرینی ولی اینتدی. « پادشاه حضرتلری باش جاریملری ریبه قادی خاصکی سلطان نصب ایدوب تاج کیدیردی » ده صوکراده بر قیزی ، عاتکه سلطان دنیا به کادی . فقط شهزاده لردن بری ، چوق کیه دن اولدی .

سلطان احمد ثانی ، صرحانلیدی . فاردشنگ قیزلریه کندی چوچنی کئی باقاردی . سلطان محمد رابیک قیزی ام کلثوم سمالهله سلحداری جرس عثمان باشانک دوکولتلی یابدنی زمان ، بوخاسابتی تاما کوستردی. نکاحلری ۶۰۰۰۰۰ غروشدی . دوکون ، ادرنه ده ، سنان آغا کوشکنده ، ازلایق بر سورونده یاپیلدی .

مع مایه پادشاهده نشه بوعدی . ملکتهک اوغر ادینی فلاکتی یاقیندن کورپورده و طویبوردی . بعضاً باشه بو یوک بر او طاعنه هایون طاقاره اقرهسته صبره جاپر اسنل شیهه قیلو سورورکده بعضاهه قیایچه کورک کیدیدی . صراسمه اولدهجه رعایت ایدیدی . نازار خانی ، توکللی حیوریه قبول ایتدیکی زمان ، لازم کان بدیده وطنطه کی یوسغره کندیلریه سفر وظیفه لریه دایر آبی اختیازلرده پولولوردی .

قیزلر آغاسی قیرامازدی . ملکتهک ایچون نافع اولتایان برشینی ، وزراسندن اک صرعوی بیله سولهسه ، دیکله مژدی ، بعضاً قیزلر آغاسنه طایاناماز ، خاطر ایچون ، بیه بیله ، قبول ایدیدی . فقط نیجه سی فنا چبقار چیقماز ، قیزلر آغاسی ده تکدیرر اینکندن کری طورمازدی .

اک چوق سودیکی بر ، ادرنه فاضل احمد باشا باغچه سیدی . وقتی بعضاً سنان آغا سراینده ، بعضاً سلطان ساهم جامعهه یاقین صاری سلیان باشا سراینده کیدیردی . خوشی قیه ودها سائر مسیره لرده کیدیری واقع اولوردی . مسافر قبول ایددیکی زمان ، بعضاً خاص اوله کوشکی اوکنده میدانه جادیر قورولور ، بو جادیر مرض اوله می دوشه سه لره دوشه بیری .

اردو سرجهده حرکت ایددیکی زمان ، تبدیل قیافت کایر ، عسکری تقییش ایدیدی . کورپورلر زاده شهید اولدی ، سردارلر بربرینی ولی اینتدی . قوجه خلیل باشانک سردارلنده پادشاه تبدیل قیافت اردوگاهه کادی . باشنه اوزون مولوی کلایه کیدی ، نفسی دستار صاریندی . ائده عصا و تکییح ، اقره سننده خرغه ، بر کوجوک قوچی به ییندی ، یاننده سلحدار ، چوقه دان ورکا بدار آغالی « حاجی بکتاش کوچکلی لیا سیه دوست دیوب غزالرین اوقوب بوورلرین جالارک کیندیلر » . سوانی چشمه می جوارنده بر جویز آغاجنک آلتنه ایتدیله . صدراعظم خیر آلدی . فقط پادشاهک کندیسته عتی اولدیغی بیلیردی . بیامز لکدن کادی ، پادشاهه بر آویج آلتون کوندردی :

دده سلطان هو . بزى دعادن اونوتنه ، دیدی وسلام و بردی . پادشاهه آیکه قانیدی ، سالدینی آلدی :

— احتیاجن بوق . هان اوزبکی بوفله . دیه مقابله ایندی ، دوندی ، سراینه کادی . اقره سنندن قوجه خلیل پادشاهه حضوره کایر کلن کندیسته بک چوق اکراملرده پولولدی .

بینه برکون تبدیل قیافت ، شهرى طولانلیدی . بر سرحدلی به تصادف اینتدی ، تره دن کلدیکی صوردی :

— اولدات نهه سندن کادیم کانه یی صامره ایده یی نیش ایدیز . حضور مسلمانک ذخیره امداددن کال صریه شفق واضطراب و فریاد عرضین کینوردم . وزیر اعظمه تسلیم ایده یی نیش کوندر ، هنوز دخی بر شانی جواب چیقما دی . دینی . سلطان احمد ثانی در حال ، « حرم خسته لری اوله می » کادی . وزیر اعظمه شوخط جاپونی یازدی :

« وزارت فله سندن خیر کتوزن کدماره نیش [۱] سلطان سلیان ناک مقاله سنده ، اقدام نومرو ۸۵۲۱) اوتوز ایکنجی سطر دن اوتوز بدینی سطره قدر اولان اسم و فضله در .

سلطان احمد ثانی ، جاسوس ایتدیکی کون ، حدقلیدی . ابلک سوزی شو اولدی :

— بن بوسدره طالب و رغب اولیوب ، اول ایزدم . حق جل و علا حضرتلری فضل و کرمندن بو عاجیز و تحیف قولنه نصیب ایلدی . و بو نهمک صراسم ادای شکرین ایدلم ؟

الی یاشننه ایدی . عیس حیانی ، کندینسی غایت صعی و حدید مزاج ایتدی . اوکون ، عصبیتی تاما اوزننده ایدی . باشنده ، حضرت پوسهک امامه شریفه می ، یوسنی دستار ، ابکی بو یوک بر صرورده مرغوج ، ادرنه ده چاوشارک آلتیشلری آره سنده جاسوس ایتدی . ابلک اول ، بیعت ایدن قیبال اشرف ایدی . سلطان احمد ثانی قیبال ایتدی به شوخطاطه پولولدی :

— بره لله دن فورقن ، آقی صافانیدن اوتانیز بی بوساله قوتیجه حبس چکدیرد کوز . سلطنته لایق دکادر دیکزه عجب سبب نه اوله ؟ استابول قائمقامه دوندی :

— کوزک آج . ایسکه مقید اول . شهرى صحافظه امرنده اتمام ایل . بی سائره قیاس ایل . مکره سن بیلورسن . دیدی .

دفترداره یانیدی ؛ شو سوزلری سوله دی ؛ — خزینه صامره مک ایراد و صارفه دقت ایدوب استقامت اوزره اول . خیانتک اشیدر سه م ، قتل ایدوم .

نهایت ، شیخ الاسلام فیض اه ایتدی بده شو سرزنشده پولولدی :

— بی ایتدی ! چورویجه بزى کوزدن برالده کیز . صراسم دوام ایتدی و نهایت ییندی . پادشاه خاص اوله به عودت بو یوردی . آره دن بکری برکون کیدی . قیلج قوشانق ایچون استابولله کیده چکدی ؛ واز کیدی ، جدی فاتح سلطان و سلطان صرادکی اوده ادرنه ده ، اسی جامعهه قیبال قوشاندی . قیلج قوشانلر ، قیبال ایتدی ایله شیخ الاسلام ایدی . قونیه ده کی چاپلی چاقیرمق و « تقلید سیف » ی اوتک ایدیرمق ، او زمانده اصولن دکادی .

پادشاه ، جاسوس متعاقب اجرا آته باشلادی . ۱۰۹۴ سفری لآن دوام ایدیبوردی . صدراعظم فاضل مصطنی باشا ایدی ؛ فقط مفرده ایدی . استابول قائمقام باشا اداره کیدیبوردی .

سلطان احمد ثانی ، ده ابلک کولورنده خلقه کندینی سدر برمه ک باشلادی . اکتریا تبدیل کوز ، تجاری پوللار و هر کسک دردی دیکاردی . فرو . لردن اکک آلدیرر ، چاشنیسه باقاردی .

برایرام آلا ییدی . نماز دن سوکره فروندن اکک آلدیردی ، آدی کوشکنه کادی ، اورهه براز ییدی ، قائمقام باشایه در حال خیر کوندردی .

— کچه چاشنی برنده . لیکن درهم آرز و سیاهدر ؛ بیاض و بیوک ایسکه جهد المسون . خرغه و یازیه دقت ایدیدی . زمانده شهرنی آلتون ۳۶۰ ، فرنکی آلتون ۴۰۰ ، غروش ۱۶۰ ، یازیه ۴۰۰ ، آلتون اوزره قرارلاشدیرلری .

آنک اوقه سی ادرنه ده اون سکن ، استابولله بکری ایکی آچیه ایدی . استابول قائمقامه خیر پوللادی ، آت قیانتی ده بولنه قویلدیردی .

ملکتهک اوغر ادینی فلاکه راقتدی . یوسبدان و کلاسه و وزراسنه قاری دایما شدنی طور ایدیدی . هر اختیازک و وسایلک سوکنده ، یکنه اختیازى شوابی ؛ « سوکره قتل ایدوم » . فی الحقیقه ، اودورک اکثر حریس و جاهل رجالی ده بوندن باشه ایضا ایدیرله چک بر اختیاز اولامازدی .

بالاندن حظ ایتزیدی . و کلاسنک نه سورنه و حرکت ایتدیغی آلاقمک ایسغردی . هان هر بو یوک ذاته ، کندینسه طوغشوی سولهه منی تومیه ایدیدی . فیض اه ایتدی ایکنجی دفته شیخ الاسلام اولدیکی زمان کندینسه شو سوزلری سوله دی :

— حق اجرا ایلده ن ، و کیزیک سوه حالن سولهه دن خرف ایتمه اله طوغشوی یازدیردی . حیاتی ساده ایدی . اکتریا ادرنه ده اولو .

بردی . استابولله نادراً کیدردی . سراینده

کون اولمش ، دخی جواب ویرلاش . بیه وزارت قهقهه سنه کفار مستولی اوله و یا ایفاد اول کلدیکی مسموم اوله ، و الله العظیم قی چوق آدم غضبه اوغرا .

سلطان احمد ثانی ، حیانتک سوکره قدر ، بوسورته چیریندی ، چاشنیده ، اوغراشدی ؛ فاضل احمد باشانک شهادتندن سوکره ، جاهل ، غرضسکان ، حریس وزیرلر ائده ، حیانتی بیر ایتدی ، ملکتهک هر جزونک بلوچه پارچه دشمن اله کیدیکی کورمه کن باشه مکانه نائل اولامادی . یالکز بر فلهده اولدی ، اوده شوکه ، اوج ایچنی سنه دن فضله سورده ساطیق ، محمد رابع و سلیمان ثالث دورلنده ، یساکر اکنه ، تزویرلر ثروت صاحبی اولتی اینه یازده ، خاندان ارکانی آره سنده ده حرمکلر شهزاده لر پولولدیغی اثبات ایتدی ...

بو یوک آله احمد رفیق

TDSV ISAM
Kutuphanesi Arsivi
No 2E.735

فتح قسطنطينيه دن اولكى روم قيصرلكى

— فتح كلام —

تارىخ شائينك لك مهم ء تارىخ مالك بك مهم پرونهسى شهبهمن ء قسطنطينيهك فتحيدر . پوجت بائجله مؤرخلرجه نظر اعتنايه آلتهرق وفته مذكوره قرون متوسطه ايله متأخرهك حد فاسلى عد ايدلقدن . اوت ا محمد تائينك استانبول محاصره وضبط ايمى ايله روم سلطنته نهايت وريليور ء ميدأى ظلام اساطيره قارىغان ء بالاخره هان هان ربع معلوم مسكونى فتح ايدن ء نهايت غرب وشرق قسطنطينيه آريلان وغرب قسطنطينيه برآز اول مشرف خراب اولان روم جمهوريت واپرالمورلى بيزانس سلطنتى شكائنده دوام ايدوردى . والدا اوچينجى لهئون) دبيرى روم يونانيزمىدى ء سابق رومانك آلتحق عنوانى قالدردى . لکن هرحالده ماهيت ملكيه اعتباريله سوروكاوب كيدن ء حالا ء روم ايدى . فاشك

اردين ايشه يوقاضى ده سوپوردى . روم برته ترك قائم اولدى .

يونانستاندن بوغازلره انتقال ايله جس ايداز برصورتده رومايه خلف اولان يونانيليك ده بو فتح ميين ايله كسوفه اوغرادي . تركار ء آرتق روم يونان الكالزده حاكم مطلق ايديلر . جريان وفوجات آره سنده فتح قسطنطينيهك موقهني تعيين ايچون يونان طائلك عظمت ساقتمهسه نهايت وريديكى كوندن صكره كيدرديكى مراحل تعداد ايتلىر .

اعصار احتفام ژائل اولدندن صكره يونان على - كبرى اوروياده ء ديكرى آسياده ء هر ايكيى ده آتلر دكزى نظارنده كاش اولق اوزده قلمتيدن صركيدى - عاديا بروما ولايتى شكله متل ايمشدى . بو اولنده يونانيلر ماده و ممتا مقوط واقراض ايتدیلر . نه عالده ء نهوه روما قائنده اهميت و تاثيرلى قالدى . بحال ء عيسى بن صرم مذهبيك يونانيلر آره سنده انتشار ايتديكى زمانه قدر جمد اولدى . نصرايت يونانيلك امدادويه يتتمش ايدى . اكر روزگار (پاولوس) آتنددن كيريمه سه ايدى يونانستان سونه چك ء بلكه (بايلر) و (يئوى) كې كليا متفرض اوله چقدى . لکن ديات خريستيانيه يونانه قوت بخش اولدى . هله روم قيصره مسك رسماً نصرايته اعتدالارى يونانى الفرق رحاينسه بيوك بر نفوذ و بردى وي سايله پرتاليك مانى قولديكى ء خون بر حيات

بولدغى ادراك ايتدى . (ايسور يان اوچينجى لهئون) ك جالس اورنك

قيصرى اولسليه يونانيليك يكي بر صفحه كيريدور . شرق روما سلطنتى بوندن بويله « بيزانس ايمپراطورلى » اولق اوزره ياد اينديوردى . فى لوانع متخصصين مؤرخينك ادعا سسه كوره « بيزانس » ملتيز برسلطنت « ايدى . سلطنتكده خاصيت نمازده سي دين ايدى . بوتكه برابر نصيرر . شكن ايمپراطورلك عهدنده تطبيق ايديلن سالم برصاكرت اداره سايله سنده روم سلطنت يونانيسى قوت بولور . (اوچينجى لهئون) اولوالزم بر قيصرده . تاريخنده موقى مفردور . آلك

عهدنده كلنجيه قدر قسطنطينيه خراب اولدى . بو پادشاه ء انحطاط زده بر هيئتك عزم قوى و ارادت ميينه ايله تردان طوردر بيله يه چيكي عالمه و تاريخه اثبات ايمدور (۷۱۶) . ايشه بوزلك زمانندن قسطنطينيهك ۱۲۰۴ ده فرنك اهل صلبى طرفندن فتحه قدر روم سلطنتى عيني زمانده برونان سلطنتى اولق اوزره دوام اينديور .

بيزانس رومعيدر ، يونانيعيدر ؟ اقايم دننه برميدور اوچيدور ؟ سؤال قدر متصراطلار . ايشه بيقور سته به ياقين بر زمان قسطنطينيه بويله ايكي ماهيتى برهيت اولدق دوام ايمكده در . (برنجى بودوش) ك لايق ايمپراطورى اولق اوزره قسطنطينيه فتحه جلوسى شرقى رومانك اقراض

قلمبوسى شكاهده ء اقراض اعداديسى تالى اولنه بيلير . استانبولك بونجندن صكره روم يونانيلر تحت و تاس

طراز سلطنتى بوكلوب « اذتيق » ء (Nicea) فرار ايتيلر و حكومت ايسيريه ي اوواده قورمه عاردي . يوقاصله شوكت هككاهده اسلوب قديمه اصلاخل تطرق ايمدى . فرنك سلطنتى آلتحق سنده قدر سوره سدى . ازيندن تركار قسطنطينيه به صرحل اولان روم حكومت آرتق اسكيسنك كولكسى مته سنده ايدى .

بوسلنتك بائجله عناصرى تردى به اوغرامشدى . ايمپراطورلى او قدر بيوك برعجز ووضف ايمنده ايدى كه مجد ثانى آق ايكي عصر كيمه دن احصايه قدر تيات اولدى . فرنك اهل صلبى ء استيلاي موقلرى هككاهده آلمانيه كچره بيلكارى اقتاض روى و نديكارلر ايله بولمعه لردى . يكي تفكيك ايدن (رومانيا : - Romania) ايمپراطورلى ملكى اداره ايچون اورويى غريبده ك « قودالته : دره بلكه » اصولى قوپه ايتدى و عينا شرقده تطريقه باشلاى .

بو بائجله اواننده روم ملن معاً ء جماً ء عداوا دائما مقوط ايمكده ايدى . روملوك بو عصر مصابى تركارك ۱۵۶۶ ده (نقشه : Naxos) آلتدن صكره روملوك ميبوعيت مطلقهسى ۱۸۲۱ ايتدگن صكره روملوك بروجه استقلال ايتدى . اول استانبولدن قاچييان روملر بخر سياهك

اقتباسنده ء طريزنده ء بر روم ايمپراطورلى دها تأسيس ايتيلدى . بوسلنت اوروپائى اولمندن زباده آسيائى ليدى . ايكي عصر قدر روملى اداره ايدن بو حكومت يونان مديت وخصالندن زياده موقع تجارى و اقتصادينه استاد اينديوردى .

مشهور (اوزون حسن) كنديسنه شهرتى بوانان طريزون ايمپراطورلى جايله باشلامشدى . سلطان محمد ثانى طريزونى قورمه جنتدن سيلايد .

يردى . بر آق عسكلره روم ايلي ايجار ايكس (جزبك) موى اليه اوژون حسنك ضبط ايتديكى « قوناحصار » ي (قديم قوبول حصار) ي قورتاردى . تلاشه دوشن حسن طويل برى استرحام والدهسى سساره خانمى دوگاه سلطاني به كونه ردى ايسه ده يكي تفصائلك فاشدهسى اولمامه له ۸۶۵ ده طريزون فتح ايديلهرك بيزانس اقتاضى كيا اورتون قالدبردى .

بوموقت ايمپراطورلك تاريخنده برهيتن بو قدر . بوندن صكره روملر بر مدت موقه ايچون تركارك و نيكابارك سلطنت مشركسى (condominium) آلتنده قالديلر . (موراده ودها اولده برده كى و نديك بندرلى ده عسكار عثمانيه فتح باب ايتدگن صكره روملوك ميبوعيت مطلقهسى ۱۸۲۱ تاريخنده قدر تركارك بروجه استقلال ايتال ايتدى . (مابعدى وان)

(اقدام) ك تفرقه می : ۲

فتح قسطنطینیة دن اولکی روم قیصر لکی

— فتح کلام —

مابعد

۱۸۲۴ده یونان فرالی احداث ابدادی. ایسه یونانیلیق ورومانی عالی استکی روما واسکی یونان اعصار حتمتک اولدن مسکرمه پردورملری کچرمش اولیور . شو اچیلرده اصل بزم افکار ایتصار حتمی جلب ایدیک اولان دوره قسطنطینیة تک فرنگار و ترکارک فتح آره سنده کین ایلیدور . یوسنه لری مدقانه مطالعه ایدمچیک اولور ایسه تک فتحک کیمکله اوغراشدیقنی نه یی واصل فتح ایتدیکنی و شوح کافی ایله کوره بیلیر . [۴]

قسطنطینیة فتح سنه فرنگارک ائنده

دردیجی اهل صلیبک آتیش سنه سورن استیلا و سلسله قدردن مسکرمه روم دولتی اسلا کندیته کله مسمدی . عریة و فالریده بر آت حالانان [۴] و فرغات خصوصتده ماخدمن Pears: فتح اکتایرجه لله آتیش ایکی آبری جلدن مرکب تارخیدور . یواب تاریخ بر آت جمهوریه اولوب عامه مؤرخین بیوقاق اشغال ائتمشدر . بنا علیه زمین ب کردور .

متورملر کی ، ی واقع ، روملر غیره کله رک کندیلرندن دها متدی و متردی اولان لایبیری ملک کنلرندن قوغه بیلرملری . لکن یونانک طرده موثق اولدلرلی آتیج بودو کتی هرتی ایدی . روملرک اصلا جمال و محملاری ، توان و زینتکاری فالدیندن لرنگار دن بقه سنه قارشی کله بیلرلی حالانندی .

اورویاده مصر دن اهل اسلای طرد ایتک ایلون Monferat (مونفرا) مازکیسی قومانداری آئنده شکل ایندردیجی اهل صلیب مقصد و غلا سنی تحویل ایدوب فتحک پایسی اوچدی (اینوسان) Innocent III کله شدیدا مال بروستوم لرینه رغماً اعصار میدیهدن برو آسما مهاجرانه قارشی اورویانک سوک نغمه سی اولان خرسیقان قسطنطینیة یه پالجم آتی جزئی بر همله فتح ایشلردی .

نهدن استانبولی فرنگار سورنله خیطه قدر تیاب اولدیلر : محمد نایبک فرنگار جوملری ایله ینتاب قالان بر قسطنطینیة فتح ایتدی کی لایبیلرده بر پریق مصر دن بری مختلف آسیا قبائلک عطرده و عروقت جوملری ایله بیجال بر حالده یونان بر برانی فتح ایشلردی . اونور سنه دن بری ده خاندان سلطنت غوغامی روم دولتی هیزه دوشور . یوردی . دوغما کیت کیده مدرسی اولدی . غایت اهل صلیب تک سورنله یکی رومانی آله بیادی . استانبولی ، او او انده شرق و غربک ینون ثروت و سامانته مقر اولمصدی . هر ایکی طاک ادخار ایدم بیلدیکی سیم و زر هب عاسمه ایاصره نقل ایدیلدیوردی . حضرت هیمی اوغورینه جان و برمه ایشون قدس ، مصر و سوریه طرفه یه کیدن

اهل صلیبک و خصوصه و ندیک باؤرکافر تک حرص اشتیاقی یو مرکز داوان حلف اشدی . کتبه عیسی بیوک بر خزینه غنینه قویلمر و عاشق باشا زاده تک بر تهبیری اشغال جائی ایسه . مبالغه طوبوم اولدی . ثروت ، مقصده تک قسم اساسیم اهل صلیبک و یونان اسلایر لینه کوندردلی . لکن یونان دها مهم بر قسمی تاراج ایدلی .

فالندو (باچیا) لی (بودوش) فاعد اوونک قیصری اولدی . قسطنطینیة تک سرایلی و ربع غنیمت قیصر منتخب بودونه عائددی . دیگر اوج ربع غنایم و تکابیلر ایله اهل صلیبه تقویض اولوندی . لکن تقسیم حالکده . عرفا چینه دی .

ذاتاً صلیبیون ملکته نه اولدیلرندن خبردار کلدیلر . کاهن اوزر لنده ایدیلن تقسیم حقیقته موافق کلدی . او ده کی بازار چار شویه اویاز و مشهور ضرب ترکیذر . تقسیم اولنه حق نه دور ؟ ملکلی او قدر مسیح الاخا ، فالخامک هر ه جغرافیسی او درجه ناقص ، و سائط هرابله او مرجه آت ایدی که آردلر لنده اختلاف ظهور ایتدی . یوسر سربان غرب ، روم قیصر لکنه عائد ظنیه فالنرو حکومتدن خارج اولدیلر ایله مقاصده باشا شملر دی .

بودهیت ایله مالا اسکندریه یی ، گرجستانی ، اترافی ، آذربایقنی یا بلاشیلر . حتی مرکز سلاجقه اولان قوتیه یی بیله آره لر نه بری آلدی

عروقت عتله یه منسوب ، السنه اجنبیه ایله مشکلم ، حتی نصرانیته ده بقیته مذاهیبه سلاک بووی ایدیلر روملره اولدنر اجنبی کلدی که هر کم بوئلر علینه لوی قایی فالدرسه درحال آتک آره سنندن کیده بکار دی . فضله اولدق یق فالخامک دن پرو یا نادانسه ده کیرشکار شیون یو سوائی خصوصته علاوه ایدیکز . . . ایسه او زمان شرقده حادث اولان اختلاف عتیف آکلر شایر .

یونان بقعه لاین ابر املور لندک . سر آمدنی آره سنده ده شدیلن اختلاف واردی . هر بری بقعه بر مایکتدن کلس ، غیر معین ، عادتاً حال بر مقصدک ، زحمر لیه هر قدا لیک تلایمی غایمی ایچسون طوبلاغش بر کروهک بر نایه مشترک حاکم داری اولما زدی . بر الکا ، خصوصه بیله قسطنطینیة کی بر شهر تقسیم ایدیلکله اداره ایدیلر .

آردده بیوک بیوک نفوذل تصادم ایتدی . عداوتک قیل اولان اهل صلیبدن بعضیاری عهد سابقا یرینه و فاه ایتک ایچون قسطنطینیة یه ترک ایله ارض مقدسک استخلاصه قوشمق تکلیف ایتدیلر . دیکر لری ده مالمه خلف بارده آغیر کبری دوغنجی کوردیلر . خلاصه بواسطیلا موغول آفرینارینه دوندی .

واوعانده حاضر اولان مؤرخ (ویلاردوش) Villehardouin ک قولیه دنیا قورولنی هیچ بر برده یو قدر غنیمت ، هیچ بر فاختک بد غالبیکه دوشمه معدی . هر نفر بلندیکی آوه فوندی و هر کسی ایچون ده مقدار کافی خانه واردی . فدیئر زینکینندی ؛ اغیا قارون کیمباری ؛ خلاصه کیمچلر کونوز اولدی .

یونکله برابر غوائل ده غنیمتک مداماری درجه سنده چوقدی . صفوف صلیبیونده فرار لر باشلادی . لاین روسا آره سنه خید تخم صاچباری . اهل صلیب و بناده (وندیکابیلر) بری برینک آغنده قاریوز قابوخی قویبورلردی .

صلیبون رئیس (یونیفاجیو) ابراطور انتخاب ایدیلر کیندن دلکیر ایدی . ایتقادیه فرانمقله برابر طر فدار لری بلک چوقدی . پوزدانه آناطولیده بعضی اراضی و بر لشدی . لکن موی الیه ابراطور ایساق طول قالان ژوجیه سنی تکلیج ایتدیکنده یونانیلر ده حیار قورالک قیز قرداش یولوب یونان آکدها یاقین اولق یونان ارضی مقبیه کوره ک سلاطین قرائنی ایله مایدلسنی ایسنه دی . یوطلب قبول اولندی . ابراطور الله (یونیفاجیو) آره سنده کی خصوصت عیار ه یی متیح اولدی . ابراطور ایساقن معلول قالان قادینی تزوج ایتدیکندن طرالی کندیسنده بر شمه مظاهر ت کورن رومل موی الیه (یونیفاجیو) به سخات ایتدیلر . صنادید اهل صلیب مزارک ایچون آدملر کوندردیلر ایسنه ده یوجینده سلاطینک ابراطوره فتح باب ایتدی .

ایسه آره لر نه بویه غوغا ایدن اهل صلیب برده اسل متبوعی تری طایمان روملر ایله مجادله ایدیلر . ذوالجهتین اولان بویه هریده لر دن یوسلطنت قورالکی حالانندی . ازیقه قاجان روم متبوعی تاشک ایتسنده اک در کلیسی (نفودور لاسنادیس) ایدی . معادالیه عزایای عیدیه سنه مینی ابراطور انتخاب ایدلی . (۱۲۰۴-۱۲۲۲) .

(مابعدی واک)

فتح قسطنطينه دن اولي روم قيصرلكي

— فتح كام —

ما بعد

استانبولك شاعتدن ايكي سئنه صكره منصب ايديان پوپلاريق ء ازنبيده ء امگيدن برى استانبولده (ايسوفيه) كاييساسنده اولدني كي ء ازنبيده هپي نامه برنگاساده ايمراطوري ترويج ايتدي . حكمدار جديد تامين روناق و آهنگ ايجون ائندن كالي ياندي . بئون زهبان ملكلك همارفتدن آئين ء آئين ازنبيده كئلدلر . فقط بو حكمدار اوج نوع خصايك آردسنده قالى :

اولا - هم ملق اولان مدعيان حكومت ء ثانياً - لادين حكومتى ء ثالثاً - سايوق ترمزى . شو صوكتييار اصلا قوتل بر حكومتك ملككئرى جوارنده تاسين ايشنه موافقت اينده مئزردى . بو ائشاده بر روم ازنبيك غرضي الله كيپردي . لادين ايمراطوري ايله ايديان عمارت متنوعه دن صكره منفذ بر خاركة موجيئنه ايزميت و كليك ايكي سنه ايجون تئودوروك اللنده تقرر ايدي . بو ائشاده بو حكمدار اودوسق تئويه قوبولدي . انضامى مدته لادين فاجنه ناكل اولان (بودوئقن) ك فرداني (هازرى) سايوقلر ايله بر اتفاق عقد ايئدي . غريبدر : وقتيه بايا اوجنچ ايتوسانك

شومنه جواباً قسطنطينيه بلده نصرايه سنك فتحندن مقصد ء اراضى مباركلك استغلاصنه مانع اولان وملكئبرى دروننده بر جامع انشا ايتدبرن بر دولتي اورنه دن قالدبرمئدى دين صاييون بودمه خريستيازي ائذك ايجون اهل اسلام ايله اتقاق ايدبورلردى !

سلطان سايوقيك اعلان حربي اوزدبرنه ايديان عازمه ده - اكر روم قئلى يا كليورلرسه - حمله واجدهه تركاز مغلوب ء سلطان مقول اولدي و ازنبيق حكومتى قوتبولدي . پوپلاريت اوزدبرنه قسطنطينيه دن برچوق روم ازنبيده كيئدى . لکن لادين ايمراطوري (هازرى) ازنبيق ايمراطورينه برچكك دها آچدى . شو قدر واركة (ايجورس) ده ء اهل مليب بارونريشه عمل خلق تجارز ايتدكارندن (هازرى) خصصي ايله مئارك عقد ايديوب قردءكن اركايي ايله ايزميت و كليك ايله برغمه آره سنده كي خطمه وضعك اوربرافنده كاتن مئلكي ترك ايئدي . محبوسلار اولان (مندوس اوومس) سائر حوالى بو حدود داخلنده قالمئدى . (تئودور لاسقاريس) ۱۲۴۲ ده تولدي .

استانبولك غالب ايدلسئندن صكره بو ناظيلرك عم دظانق مليبوزك دها ايلر ايله طوغرى بيلدلسنه مانع اولئدى . (تئودور) بو كا موفق اولدي . ۱۲۰۰ ده ايمراطور برنجي (بودوئقن) ادرنه قريئده بلغارلرله اولان برعنازه ده غالب ائلمئدى . موي اليك وفاي اجئاله مئني برادري (هازرى) قائم مقام سلطنت اولدي : و برسته لك انشاسئنده راساً ايمراطور لقب ايئدي . بر آرز صكره سلاطيك قرال ده وفات ايئدي . (هازرى) بلدزلرله ده ء ازنبيق روبرلر ايلده بر صلح

عقدبسته موفق اولدي . ايمراطور برنجي (هازرى) لك عهدى اون سنه سوزدى . برنجي و ايكنجى ايمراطورلك اولاد ذكوري ايدلمئندن قائم سلطنته Pierre de Courtenay (يوشم) تئودور لاسقاريس) ك مقابله ء ازنبيق تحت ديوروتونه (صاعد اولدي . يئنه ۱۲۰۰ قازم (شواليه) و ۵۰۰ عسكرى محفته اولوق فرانسهدن حركت ايتدي . بو عسكرك آذربايق دكئندن اسرارى ايجون و نيكئيلايل يازارلنه كويئدبلر و دراج شيريك (ايجورس) دسيوطى (تئودور) ك ائندن آقئنى ايجون يارديم ايشه دبلر .

في سود بر عاصره دن صكره (بيتر) سلاطيك طوغرى حركت ايتدى . لکن بئون بو قوت (ايجورس) طافلزتك آره سنده غالب اولدي . لوادى و كئدى . غابيت (بيتر) اسارت كرفتار اولدي . بو لك وفاتى ده ء برنجي ايمراطور (بودوش) كيكي كي اسرار ايجنده قالمئددر . بيتر لك خاني انجام كار برون يولوب ء بايا اوجنچ (اولور يوس) لك و برديكي صكره لر ايز قسطنطينيه واره بيلمشدر . عهد سلاطنتده لائيلر كوفا كون صائيه اوغرا مئفردر . ۱۲۴۲ ده (ايجورس) دسيوطى سلاطيك حيطه موفق اولوق ايجورلور اعلان ايلمشدر . بئون تملكى بو جايده كودن (روبون) آلك اوزدبرنه يورومش ء لکن فنا برحزبته كرفتار اولمشدر . بو موفقيت اوزدبرنه (تئودور) ادرنه قوبولسه طايانمشدر . بو حوكمده ايمراطورلوقى عديسي اولوق اوزده دوت كيسه صئعه ده عرض وجود ايدوردى : استانبولده (روبون) ء ازنبيده (تئودور) ء سلاطيكده دبلر (تئودور) ء طبريزينه (آلكيسس) . بو ائشاده دردى ده روم ايمراطورلئلك اجزاي

عديده سنه مصروف ايديلر . ۱۲۴۲ دن ۱۲۶۱ عه ائد ازنبيق ايمراطورلوق قوت و شوكت بولوش و ديكر ايمراطورلار و باعلاسه استانبول لائين سلطنتى سقوطلرله دوام ائتملرر . وفات ايدن (تئودور لاسقاريس) ك مقابله ء ازنبيق تحت حكمدار بيشته Johannis Ducas Varacoés قائم اولمشدر . ۴۳ سنه سون بو عهد سلطنتده ازنبيق ايمراطورلوق شوكت و عظمتي بك زياده آرتدبرمشدر . آسييا جايده لائيلر ايزميت ايله قردءكن آره سنه عديسيان تخ جز برده دن بيشته برلرله آرتق تصرف ايجورلر ايدى .

اشخاص و امولك مصوبيت (باق دوغاس) حسن تأمين ايتدكيكئدن بو ذلك زماننده رومل آئين آئين استانبولدن ازنبيه جرت ائتملردى . حتى ء على روايق ء استانبولدن ياقسنى قورتاران فرانسى عسا كرى ده ازنبيه كلوب روم ايمراطورينه عرض خدمت ايتدبلر ! (باق دوغاس) ايله لائين ايمراطوري (روبون) آره سنده ظهور ايدن عنازه ده شو صوكتييار ائقزى بر عزبته دوچار اولدبلر و (روبون) ك وفاته قدر ازنبيق فرنگلردن آز بئار اولدي .

روردرن صكره ايمراطورلوق سداليسنه ايكنجى (بودوئقن) نامليله اون برياشنده بر بو جق و ائرت اولدي . لائين شواليلرى بو ائشاده قوت و قدرق Jean de Brienne ك بد اقتدارينه تقويش ائتملردى . ايكنجى (بودوئقن) عهد سلطنتك بر چوق سئمسى غرب حكومتلرلك قوبولش جلوب امداد و معارفت ثمالى ايله كيپرمتددر . ۱۲۳۷ ده بو حكمدار يازسه برلى جر وسولنده (دوبري بئقن) ك وفاتى خبر ائتمددر . بويام كدورنى كئبرن بوسته

تائارى استانبولك فلاك ائيمنده قالمئقى ء بارونلرك و اهل مليب خارجه ده كي عسكرك شير قوبولرلك طيئار بيشته چيئه مدافئى بيلدبرمئدى . قسطنطينيه لك هيج بر عجمه مقاومت ايدمه چيكي ايمراطوري طرفدن بيلدبريلنجه واقعا بو ايمراطور برچوق تئريقانه نامل اولدي ايمده معاوت مئادهي خصوصنده كوسه تيان مساروعئنه بك اوئدبر نمون اولامئددر .

برسته صكره حكمدار سمرسرى بته چرمئصدى ايله انكفريه ياد بائتكشا اولمشدر . لکن قسطنطينيه ايمراطوري (دووهر) ده آقئنى قوه به باصا رايصانر حنورينه چئنان برآموز ء كئنديشه عتيقانه : سن ملكلك حكمدار مستقل اولان (هازرى) دن اذن آلمدن نصل بورايه كليوزسك ؟ قرال آرتق اهل ملبدن بيشدى ! دئيددر .

ايكنجى (بودوئقن) دن اول (ژان دوبري بئقن) انكفريه كيش و نائل امداد اولمشدى . لکن فرانسى به عودتنده (فاب اوگوست) ايله برلئوب انكليزالي عئليه يوروشمى . بو نكاه بر ابر قرال كئنديينه مكنوب كوندوب عسكرى ايله برلكده كلييك كئندن لوئدرو بئوزارت ايدمه بيله چيكي ايمراطوره تبليغ ايتدبرمى . لکن قسطنطينيه يادشامى بو زيارتنن آقئنى يدي بو مارق دئو بر مبلغ استعصال ايدرك عودت ايتدى ! ايمراطوري حليه ايدن يالئكنر بايا ايدى .

بايا ء لائين ايمراطورلغه امداد كوندرسى ايجون بئون عالم نصرايه نصيحت ايدوردى . عئريه كي لك بنام باش ايسقوسلر به امرنامه كوندرمئرك (روانقن روم) عئليه به ابراه مليب سقزى ماضى تئمير ترويج ايتدى . كاييسالرده (ماهدى واز)

۵ : (اقدام) ك تفرقه می

فتح قسطنطینیة دن اولکی

اروم قیصر لکی

مابعد

برادران مساج بر آدمك قولایلله کیمیله جکی سوتلاردی: (سرتانیو پولوس) بردقیه غالب ایدی، ایسه باشلادی. دلیکن بر آدم کیدی آتی بر دیکری، براونجیسی، الخ، تعیب ایتدیله. آرتق ایزیری به اون یس ودها زیاده روم عسکری. کیرمض بولنیوردی. لکن بولن دیوارك اوستنده بر آدم بوللرندن سوغوق قالمیق کوسروب آتی آتاشی به آتدیله. دیکر لوتیک آلدن بالهله بولندیندن بولرک کایدلری قیردیله. بوله چه مدخل روم عسکرینه فتح ایدی.

قصر زینبسی حائر (سرتانیو پولوس) وخت امرانده کی روم و ترک عسکری شهره داخل اولدیله. اوستنده آزا اهاب اولق بیرونلر. شهرک اساسل قسی ایسه قراکندر اچنده ایدی.

بئله برابر مهاجرلار ایلدیله قارشیلریه کان یقلا چوق فرانس عسکری آرز زمانده بوزغون وردی و قاجدیله روملر هملکلری بوله استرداد ایدرکن Daphnusای ضبط ایدمه جان و نیک کباری و فرانس عسکرلری هر سالی قسطنطینییه به «مادرت ایدورلردی اوم عسکری و نیکد فرانسز مانتی» غایه جورنده و یوزلک اوروپا ساحلنده کی اولری یادیلر. فرنگلر اولری، قاذین و چونقارلی

غلبی ایله اوغراشیرکن (سرتانیو پولوس) موقعی شهر داخلنده شوپ ایدی. بنوان وضیب امپراطور (برودن) بوشانده «بالرکن» Blachernes سرانده ایدی. داخلنده حرب ایدیلن شهرک سوقا لرندن کیمکن نورقدیندن بر کیمیه آقادی ووتیکیلرک دوغاسنه، دیکر مانجیلر ایله برابر، التجابندی. هر قومک فراری ۱۲۶۱ سنه سی غوزینک بکری بینه مصادلرکه یوتاریخ عینی زمانده قسطنطینییه لاین سلطنتک سوغولی تارشیلدر.

بو خلاصه مژدن آجلاشدیلر اولرزه آلتش سنه سورن بو قسطنطینییه لاین سلطنتی اقتدار بیده اجنبیه ده، هملکته بیتن بیکانه، سوسری باطیج کیمهلر طرفندن یایلک غیرتی ایله، صدقه ایله تاسس ایش برهیت اولدیغدن قابلیت یشادن محروم ایدی. بر حکومت ودولت تشکیل ایدن عاصردن هیچ بری بو عیب سلطنتده موجود نکدی. بنا علیه دیار حارندن کلش بر غلما دمانک سکنان درجه عرض نهالیده (سیپییه رخ) بوزترینک آره سنده نشو و نما بوله به چکی بوشسز و کوز فرنگ حکومتکده هوز حیاتی قائل اولمش بر روم هملکتده دیکیش طوبی برمی عالانندی.

دردهجی اهل صلیب بیوک درالدن زیاده خلاصه مژندن ده مستبان اولدیلر اولرزه - جاپول آره سنده قوشان استفاصدن صراک اولدیغدن بوزلک آره سندن بیوک بر سیاسی، بیوک بر عسکر چاقوب، آله هر اصله کچریلن سلطنت بر شتکل ویرلهدی. اهالی بر کیت مهمه عد

ایدیلرک خیربالادی. هیچ برار دکا و درایت کوسلردی. او اولنده خلق استیلاردن، بنما لر دن بیامش و بیامش ایدی. جان و مالی هر کم کم تاملن ایدوسه آکا ولی نعمت معاملاسی ائنگه مینیا بولنیوردی. بوله بر مسیاست کندیلرک جبل عداوتی بر طرف ایده یایردی. لایباز یوکا موق اولق شوپله طورسون یغما و مصادره سیاستی سوکنه قدر کوردیلر. فضا له لوق کندیلری کبی نصرائی، لکن ریاست سدهنده مخالف روملری راضی، حتی کافر تاق ایدرک ائجه حیات ایله اوشادیلر.

بتون بوسایب استانبولک ائ کزیده خلفک فراری اشاج ایدی. قوجه پای خنده ثروت توکتمدی. خلق ده اژیته، طربزونه کزیمه اوشتم و مطنن ایکنجی رومده آتیج دکرسز برکوه قالدی. اسکی رهان، قونک بر هملکتده قالمازدی. بولن وچوسلری، بر چوق طلاب علم و معرفت ائ کران جا کتب و اوراق مستصفا قاجدیله. شهر کتدیکه طارالهی، بالکنز دیوارلرینه انحصار ایدی. بولانهک عسکری، نقدی، قومانداسی، امدادی هپ دیار غریبه دن کاک اجاب ایشیکندن و غریک دن بو هیولای سلطنتدن بر استفاده سی اولدیغدن قایت اهال ایدلی. شوخلاسه بی نجرده آ ناردن مستنید اولدیغوز Sir E. Pears بولنیاطورلی میبکل و معقل بوللاس، اوروپا مدنیته تارش کلش برمانه اولوق کوسرتور و دیورکه: «برماجرای قبیح، دولتلر اچینه ده دوشوک برچوق، کناه اچنده باوغش بر مولود، عدالتلرک دروننده باغش بر هیولا - اولان بولاین امپراطورلی - نقریل

اچینده تولدی! ایسه قسطنطینییه بو حاله کشدی. روملر قسطنطینییه لوقی استرداد ایتکلرکده نخلده بولدیله؛ و، اونجه لم، برش (بودون) ک فتح ایتدیلن شهر ایله ایکنجی سلطان محمدک فتح ایتدیلن شهر بیتنده نقرق واردی؟

قسطنطینییه نلک فرنگلر طرفندن تخری روملک مری قدم روملرندن قسطنطینییه انتقال ایدوب آره دن ده ایدی مسکر عصر کچمه بویکی شهر، (روم نو)، کوزک روما، کوزک بوانستانن عالرتیک مرکزی اولمش، جهانک ثروتی، سامانی هب اولره آقوب کیتمدی. خلق زیاده سیله کسب غنا ایتدیلر کبی شهر، یدانلر، مؤسسات عمومی ده ییادی زینت و احتیام ایشلردی. ایسه فرنگ اهل صلیب بوله بر کاظمه عاریق اله کچردیلر.

لکن روملر هملکلری استرداد ایتکارلی وقت غالب ایتکارلی استانبولی بولمامشردی. لایتیک اداغندن سکوه قسطنطینییه عصاره سی آلتش ریموه مابه سنده قالدی. عله فروشایتین، اینه، معابد حال آدر حال قالمش، خراب اولدی. قیصره نلک او مطنن و مذهب عاسه سی شمدی جاپچا نظر تالی جلب ایدن سوسروتی تیه چکارندن، قاضین بیینلرندن، اواید تاریخی خاکلرندن هیارتدی. سوزکل و موقت یانفیلرک برنده هیچ برید طاهره اجرای فعالیت ایتمه مدی. نضر قیصری بوله بو اوروپای «واندال» لرک تجاروندن قورنالمیدی.

قسطنطینییه، فرنگ فتحندن اولن عا لک مکمال و لک نازک جمینه مقر ایدی. بولاسکی

صراک عا لده ثروت و معرفت ایله برابر علم و صنعت ده بلنکه جهانک هر برندن زیاده مظهر اعتبار ایدی. اهل صایب استیلا سیله بو کزیده خلق جیل یارویسی کبی طشاغدی. فرنگلرک زوانلندن سکره بو جهت متکامله نلک برنده لک یس بو عیندن بر مفاذر روم ایله اکثری فرانسز اولان بر آرز لاین سرسریانی قاله یلمهدی. صنعت ندیمه نلک خوارنندن اولان Lysippus کک طویج باز کیرلری کبی نقیده لری فی الواقع ایلمک قائل طرفندن آورویلیه آسیرلش ایدی؛ لکن غریه نقل اولنه میوبده عجلنده ساطور ایله تخریب ایدیلن طوغریسی، اوروپا ک غریب بیك سنه مدته آسپانک هیوملرینه، توران و ایرانک آقپلرینه قارشی محافظه ایدن بوشهرک او اوروپا طرفندن بوله یغما ایدلی، اوراده کی جمیت ومدنیته خسوفه حکرمین بیوک بر کفران اعدت ایدی. هر دول مصونیت دستورینه هر امانت سایه سنده تجارت عالی دیوارلی داخله حصر ایتدیرن بولماکله شرق و غرب آرتق بردارالمان اولندن بیتمندی. ترکلرک، عربلرک، صلیب لک، اقوام مختلفه آسیایه نلک، مصری، سوریه یی، کوچک آسیای یغما یض، نلری (اوزور Chronique) آره سنده تجار آسپادن اورویلیه، اورودان آسیایه نقل ایتکارلی اتمه یی ایتنله محافظه ایدمک آتیج بر بر بیایرلردی که اوده آلتق (حمة) قسطنطینییه ایدی. اهل صلیب فلاکتی ائساننده شرق ایله غرب استانبولن شهر اهی مهمل برانفیلر. بولول کورلنده. خلاصه، اهل صلیب، نه کندیلری (مابعدی وان)

فتح قسطنطينيه دن اولكى روم قىصرلىكى

مايبد

بهرتدن استفاده ايندبلر ، نوده بيشه ليريك شفقته كسان ووردلر .

بئارا ، سمرقند ، بلخ كاروانى آرتنى استانبول اولى آثار اولدى . آسيا تجارتي و تىكاليه ،

چنوزلره ، ساثر ايتاليا ناره كئوب قسطنطينيه نك وئدن استفادىسى آزالدى . طونه ، اون اوچى

عصرده ايجار شهابه ايله زره كتر آره - دده خط وصل اولدى . قنقيا ، شمدى روسيه يى تشكيل

ايدن ايلانده چيقان كوكلر ، دريلر ، خاوير ، لورى بائللر ، بال ، بالوى ، ويوكي حصولات

استانبولدن كيردى ؛ داها صليبيه بوئولو ائتمه يى

اشراج ايدنلره بوسنور قيبلىرى هول ائتكيز بربرزح بولمق اوزده اوله ائتكده ايدى . شريف بازرگانلىرى

(نوغورود) Novgorod ، (چارنىقو) Tchernigov ، (كير) Kiev تجاويله ائتمق

استانبولده بولوشورلدى . غرب اسناق نا ايامد برقه قنر كينز ، قسطنطينيه دارالامانهده ، بو

ئاقي بايزده شرق بايق وعتربلرله كوروشمكده اكنفا ايدورلدى . فقط بوك ائندادنن صكره

(دنى نهر) Dnieper مئصننده مركز اخشاد ايدى . خالوكه لايين ايجراپورولى قورصائلته

نام اوله بوردى ، برانته قشراق استانبولدن كيشه

سكسان بيك تكليف و تديله اوغراپور ايدى . نتيجه مثال اواسكى تجارت يا بتون بتون عمو اولمش ، يا خود عمو ايشاين قسى استانبولدن احترام ائتكده بولمىدى ، بويول بردها آچيامدى .

بئانس سلسلتي فرنك ايجراپورلنك زوالى اوزرينه جردا اساسك اولمجه آرتنى آتكه اساسكى كي بويوك تجارتنن مبيت واردانى ده قانامعدى . يكانه منبج حاصلاتى ، جوارده قانان واهالىسى فانهك سوك درجه سنه اين ايلانك ماسماندن عيارتمدى .

نه قدر غيرت و همت صرف ايدلدى ايشه ، شير و سلسلتنك آب و تاب قديمى اعاده اولمه مدى . بنا عايله « بلده غرا محمد ثابيك هيميله سولتله بويورلاندى . (ستراتيگوس بولوس) ك وعتربلرلك قنر آره سنده كين ۱۹۲ ستهلك روم دولتنك حياتى ، سخاكة بر دوره احتضارد ، بر وقته قناعت دكل . قسطنطينيه نك اقتصاديات بويجه پادال ايدلر بكي

تجربىكارلارنى بك او قدر خون ، قورم ، وائندال ، ههول لرككى قدر مشهور اوليان درونجى اواب صليب اوزونيك مدار ائتكسى اولان قسطنطينيه شير و سلسلتنى بويله برعاله وضع ائتملدى .

استرداد اولان سلسلتنك مشكلات خارجيهسى ، مشكلات داخلية سندن آز كئدى . سكوتىجى (ميخائل) تكرار روم حكومتى استانبولده اداخل اينديكى وقت قلمرو قيصرتك اوروا جوتنده آلاشى حكومتم ايدى . جوار حكمدانلرئ ده روم ضررينه اولمق اوزده حدودلرئ توسيع قيدنده ايدلر . بلغارلر قوتل بر حكومت تشكيل ائتملدى و روملرله اولان سنورلر قطع ايله معدى .

صربلرله لايين سلسلتنك تشككندن بالاستفاده قوتلرئ تزييده كرى ووردلر . اصل بوناستانده وما كئوتياده بورت ايدنن فرنك اهل سلبى موقعلرئ و استقلاللارنى حافظه ايدورلدى . وقتيله قيصرك كوزنه كرمك ايجون بر رقابت شديه ايجنده بولنان وئيك وچونر سرمريلر ششمى ايجراپورلانى اراضيسندن برطاق اسماك انه ايدلسى ايجون صرف مجهود ايدورلدى . لايين سلسلتن موقتسى روم اوزدولس و قوتلرلك كيليسارى آره سنده ك اعصار ديدنه خصومت بكي بروغن كين وئيش ايله علورئز ائتمدى . عئيب اشفاده قسطنطينيهده بر لايين بئربلنك احداث ايدلدى . گليسالر توحيد اولدى ؛ لكن بوئامده خلق نظرده روملرلك لايين قيداسارنه كرمه لئدن بشفه برعنائى قيد كئدى .

داس كارده اغتشاش

لايىن ايجراپورلنك تجربيسدن صكره بر خيل مدت بر لايىن مدعى سلسلتنى كروئى

ايدوردى . بو موهم ايجراپور و آتك اعصافى بايلارلك قرانسه نك ، ايتاليا نك ، اسپانيا نك ، مظاهرتنه نائل اولدى دانا و داها روم حكومتى ائناج ائتكده ايدلر . لكن بيزانك بيشهسى بيشه بك اهميل اراضى احداث ايتككندن قومسورل مئاديا مءلكه مء كرومى معلق نظر ايدتملدى . كوچك ، سوك عتصارلك ايجنده اشخراناكى ، لك ديبليسى ، لك قونئيسى ايشه تراكردى . توكار تيورغانلر سندن طولاندر خيل اختلافات داخليله ايله مشغول اولمقله برابر بئنه ترق ايدورلدى . هم آسپاندى بى دري كان تراكر ، هم ده آناطولىده و روم ايلاندا بدين فوجات سلسلتنه عئيبه يى كوندن كونه ارقا و اعلا ائتكده ايدى . روم گليساسنك اطوار استقلالكارانه سده ايجراپور ميخائل موقتى تشكيل ايدوردى .

بوقاريمه سويلديكمز اوزده متوفى ميخائل بر حن ارقى سلسلتنى بوئدى . اصل پادشاه مشروع ، تئدور لستارنيك و فائنده ، سكن ياشنده اولان - ايتو آئيس - (ياقى) ايدى . بو كاده ميخائل (هبالاخره غران دوق اولمشدن) ايله بطريق (آره سئبوس) وسابت ايدورلدى . شهرلك ۱۲۶۱ ده استردادنده ميخائلك يا ولائته دوام ، يا خود سيبك سن رشده باوقته قدر كئديسى شريك سلسلتن اعلان ايدمچكى جزم اولئوردى . لكن ميخائل ، سيبك كوزلرئى اويدوروب آلك لازم اولان اوصاف حكومتى بويجه ابطال ائتمدى . بونك اوزرينه بطريق بر ايسه بوسلر مجبى عقد ايدوب اركاب ايديان بو فضيه دن طولانى ميخائل بئند آواز ايله نئين ايدورلدى . مدعى سلسلتن اوردوز ايدلدى . بو كا هيج بر ايسه بوسلر مخالف كئدى . فقط ميخائل ده خيل ايديله مدى .

مع مايفه ميخائل بوندن قورمى ؛ تلمين و آئوروز كئيبيلر نك كرك اردوچه ، كرك آخريده توليد ايديله بيشكى مسؤلينرى دوشوندى . بوندن بك زياده مئاش اولدندن و كافر و آتم اولدىك باشامانسه اولمكى ترجيح اينديكندن حكومتك كرى آئيشه سوك درجه چالغدى . لكن بطريق اولم ايلادى احاطه ايدله ، آفوزوزى كيرى آليه چين ، اعلان ايدورلدى . ميخائل بالذات آره سئبوسه كيدوب سلسلتنن فراغت ائتك لازم اولوب اولدينى ضرورى . فقط بطريق ايجراپورلك بوؤنه بقدى . بو ئميل وضعت قارشيدنده ايجراپور بايله صراحت ايديليرسه آتك بطريق سندن ده بو مشاق طاورانه چقى احياسته اچيوردى . سنه ل كئدى ؛ بطريق حالا عنادنده برولمىدى . ايجراپورلك هر تقيت وئديبرى پوش چيغنه آره سئبوسى عزله قرائ ووردى . بونكله برابر وعدلرده ، وعيدلر كى تجره و س ميوردى ، بتون رهائى دعوت ايندى و بو قدر آغير بر حكوميتك آئنده زمام حكومتى قولانغ ايجون محال اولدينى سويلدى ؛ وئدى كه مجبسا قانوى موجبيجه هر خوستيان كفارت ايله كئناه و كير وائندن قوتللق حقى حائزدر ؛ عجبا بو كي نظامانن - كه هر كئسك حقدنه قليب ايديلير - حكمداران و اسرا استفاده ايدمه مئزلى ؛ ادعاسته نظراً بطريق ، ايجراپورله قارشى بالكن عهد ائتمرك ايجين اولمق شويله طروسن - قانون خلافندهده حر كئنده بولمشدر ، بنا عايله بطريق آره سئبوسى عزل ائتك كركدر . بوئيديدانن صرف نظر بطريقه بردها خير كوشنده ، و كئديسى عفر ايدوب ايجمچكى (مايدى واد)

اقدامك شرقىسى : ۹ فتح قسطنطينيه دن اولك روم قيصرلىكى

مايد

مخالفك اولئى قضيه معنا يمامى دور ودراز
مذاكراتن سكره بشفه برسورنده حل ايدهلى :
بصرك ببول اوغل ازمينه بادشاهنك هميرهسى
آدى . بو احوال بايق مقامى اعجاب واغضب
ايكلك قسطنطينيه لك بردها نفس ومقام قسرى به
ايكس (بودونك)ك نسلدن بر پرك كتيلى
شدله موعوض مذاكره اولدى . فتح گيغى
حاصله چنار چنماز روم قاولك كيميتنك
اعادى حرجاً وازها اعلان ايده چكدى . ۱۳۰۱
سنه ارنجيمده (قائرن دوقورته) فراتمه اولر
بادشاهك برادرى Charles de Valois به
واردى . بو اوج غربى لايىن سلطنتك اجابى
خوسنده بر آذغره كيمرك ايچون ترتيب ايلىن بر
مشافه سيايه ايلى . (شارل) ، دن خانه اولر ،
قسطنطينيه لك آلى ايچون وديكار ايله معاهده
كردى . بر وديكارى بايى اسدبول لايىن

باريق تيبين ايدهلى . ۱۸ قوتى وديك كيمى
استانبول كيدوب ايمراوردن امتيازات تجاربه
مخصوصه ايتمه بلر . (شارل دآژو) ايله (آرغون)
ايرى (فره دروخ) استانبولك استراده ايچون اورقان
اولدبلر . استانبولك بوتوت استراده اولك بولردن
دها اساسلى اولدندن قيصر (آندرونيوس)
تارخنده بيوك فانالرتيا شركتى عنوانيله معروف
اولان آيقل عسكرى ترتيب لايىن اسبانول
سرمرورتن Roger de Flor (رؤده ده
فلور) ي امداديه چاغردى .
مروسه قسطنطينيه لك بولجه تيلك به مروض
قالديق كورن بر ا ايله اخراب مذهبه كنجديه
غيرت ايتمه بلر . ايمراطورى دنيا دوچار اعدت
ايدن بطريق امت مذكورون كرى آنگه مجبور
اولدى .
لكن بين المغالين منهد اولان مشارك چوق
سورمى . زمان كچونكندن ورك ورك سفرتن اير
كورمايكندن اسكى غوغاي مذهبي تازه لى ؛
يازه تفنخ ايدى . اهل صلب سفرى بك بطاشك
ترقى ايدوردى . ۱۳۰۵ ده فرانسز قرايه قردانى
(شارل دووالوآ) به ياردم ايدى . بايده
تكر بر دعوتله (دوژ دانولر) Dandolo بك
اوتيه اتقا ايلىق ، قسطنطينيه لك استراده
نوشولسى وديكاره فرمان بيچوردى . لك
وديك (شارل) ايله يارنده كى مغاوله

ايچون ۱۳۰۶ ده امضاله يلهدى . بو مضمونه
داراله يلمسى ده استانبولدن كلن حوادك شايان
عجبت اولسنه ميق ايدي ؛ قى الواع استانبولده
تولنه فرجه بولان لايىن بايسارى فوغولس
وكيدالوك اتخاديه طرفدار اولان فرجه كيا عو
اولدى . بوشاده سفرتيا قى ايرى كيدوردى .
۱۳۰۸ ده عيقت سفريه بك رؤسى (شارل)
صربله اتقا ايدى .
(شارل) هر دو لوسفره حاضر ايله دمخواه كى
دكدى . وديكار مستعجلاً غيرته كشمى
فكرنده ايدبلر . لكنجى غرب فرانكلر
قراي طرفندن مظهر صحت اولمله برابر بايانك
تكليفه يارم آغزله عيب ايدبلر . (شارل دآژو)
حاضر دكلى . سنه آتبه اولنده (قائرن دوقورته)
اولدى .
بوتون واسيا بولاييه (شارل ووالوآ)
استانبول سفرتي ترفا ايدى . بو كاه برابر موقوم
پرسن قسطنطينيه فتح اوزونده كى حق رقيه سى
دامادى (تارانتوم) Tarentum پرسنى
(فيلپ) ه فراغ ايدى . كوريلورگه لايىن
سلطنتك تصرف نشولمى بندايمك ائده كى اجرا
ايدلمش برانكى بولدن بكي رنه كچور ؛ بو اعلام
حكومت ولايت تفديا حكومه مقصدن بر اجرا ايدوردى
بوله بوردى . بوچينده وديكار اهل صلبدن
بر شى چيغيه چقى سرعت اتقال بازرگانه ليله

آكورد قارندن ۱۳۱۰ ده قيصر ايله اون سنه لك
بر متارك عهدنامه سى تعاملى ايتمه بلر . صرسي كان
(فيلپ) بر سفر تيباننده بولدى ؛ بايده بر
دوبه دها سچليا قراي فرودرته مراسمه ايدى .
(توجديد) ك امداديه كيدلسنى تكليف ايدى .
قرايه قراي دورت بوز جنگاور ايله بر سنه لك
مصروف سفريه تهجد ايدوب دها دوتوزو سكره
اعضاسيچون (بورغوندا) پرسنى (لوف) تونده
تيشانده بولدى . بو كاه برابر سفرتي ايرى بيلوردى .
فرانسز قراي فليك وفاتنده ، عالم نصراننده
مدي تحت قيصرى (تارانتوم) ل قايدين بشفه
هيچ بر ذى شوا ايرومتيت سلب حقدنه برخواش
بيله بوردى .
پروسلطت علمه ك سلطان قى قى ، بو حكومت
مفروضه لك يلكو حاكم ذى عنوانى (فيلپ)
۱۳۱۸ ده انكروس تكفوريله اوژلاشدى
وبرلدى . ۱۳۲۰ ده ، غريده (تالويك)
يهق سلايك قرايى عنوانه مظهر اولان (آخانيا)
پرنسلى اوزونده كى حقوق ياره ايله ساتون ائدى .
بوختن واعظا ، اطق ، دور حاضرده ، بورسلرده
آرتق بايم ومعتري بوليمان و آيچى بازاولان باغى ايچون
ساتون آنان ، ملسن شيركلر ك حصه سندن اى ساتون آنى
فيلندن ايدى . زمانزده (لوپودى) اسمنده
بربك كنديسن صحرانى كير ايمراطورى اعلان

اقتيسه بگور . چكده اران حاضر ك كندبلر شى
الآن كاله قيس شريف قراي اولوق ياد ايمك
تزلر قاييلندن بر شى دور . هيچ بر فرصت قاييه
حقوقى احقاق ايچون وسيله بخش اوله ايدى
و ۱۳۲۴ ده وديك جمهورى (دوژى) ي عا
غريك استانبول استراده ايتك فكرنده اولدغى
كنديسنه بيلدردى .
بنام عليه سنه خان اولان ۱۳۲۸ ه قدر قيصر
ايكسجى (آندرونيوس) مهاجرت غريبه دن
پيتاز وزار اولدى .

ايم بر كدشت : بيوك فالونيا شركتى
(آندرونيوس) قيصر استانبول سرمرسى
(رؤده دو فلور) ي تونده دعوت ايددى .
بو دعوت طاهراً تركاره قارشى ملك قيصر قى
جابه ايچون ايديسه ده حقيقتده نفس الامرده
قسطنطينيه ده بۇ فرنك سلطنتك تشكيل ايچون
تيشانده بوتان وياپالوك ، اصرق ، وديكارلر
بوتون عالم غريك مظاهرى ايله حرك ايدن (شارل)
دووالوآ) به مغايه ايتك ايچون وقوع ايدى .
كلن اردو غريك لك كورولتلى بچور سرمر .
ياندن وسرولوت متحريلرندن عيارندى كه بوتلر
بالآخره پيرانس ايمراطورلى ايچون بر بلا

كلدبلر . غاك وباريخك هر قسطنطينيه قارطاجنده
روماده ادوا عيايه ده بندايده ، (آندرونيوس)
عهدندن اول قسطنطينيه ده بيله آيقل وملك
وملك موجودى ايله غير علاه دار عسكر داخا
رده كورولمك اوزره موقارنى عاقله ايچون
قياصره متنوعه ك مينلر ينه جلب ايشكارى و ايتدا
كدرلر ينه بر جوق ايش كورردكارى (موسه تور)
عسكرى ، بالآخره ، هر دمندن زياده تورقونچ
بر خلافيه كيا عسكردى . بو اسبانول آلايلى
(بره بوريان) عسكرى ك روماده ، (سقره يي)
لكر يك موقوف ايلنده بكيچر يك عهدستقيه
استانبولده ايله ايرى بوتون وژانلر اوتكلاب
اقتلاردر .
بوتارنده حكايه ايلديك اوزره موك فرنك
ايمراطورى (بودون) ك اوغلى (فيلپ) ؛
سوليا قراي (شارل دآژو) لك قوبله اولدغى .
(شارل) ده ۱۳۲۸ ده استانبولده بر اردو
كردنه چكى وعد اقمشدى . لكى بايا ، قيصر
مخالفك كيايلر ك اتخادى حقدنه كوستور كى
فرط همت وغيرت نظر مرحمه آله ق بوييت
سفر يلك حركتى تصوب اقمشدى . مع مافيه
ايكى سنه ، ۹ سنه اى اقتصداره جالس اولان
مابعدى و

فتح قسطنطنیه دن اولکی روم قیصر لکی

ماہد

بر یکی پایا ، و ندیک و تاوولی ایله بر معاهده عقد ایدرک استانبول سفرینی شروع ایتی ، و ، (شارل) ، حقیقینک حقوتی مدافعه - و یا استحصالی - صد فنده سکن یوز (شوالیه) دن مرکب براروو کونردی . فیصر رومه قارشی محارب اولان آرتاؤدله مظهرت ایچون ده بر اردو آدریاتیق دکزینک او بر طرفه کیچدی . لکن متجاوز لکمانا مغلوب ایدلهی ، روم دولتی قورتلدی ، و (۱۲۸۳) بر مقابله سکن بیک فرانسز بر دنیا دن دیکرینه مشغل اولدی . بو تاربخدن صکره یکری سنه مدتله بر امپراتیور آتقیل صکره مفرزه می سچلیا اختلافتنده بیوک بر رول اویتادی . اسپانیولر اوچوز سنه دن برو مسلمانلارله بر حیات و عیات محاربه سنه کورشمه لردی . عرب خصوصتی ، معرکه مجاهدده شیدد دوشمن بابار طرفندن اولظله مقدس بر میراث کی اشغال و حتی تراید ایتدیکندن اوروپا ده ، رومانک اوان فیرمانه سندن بری مثل کورلمش جسور و توانا بر ملت عسکره تمکل ایچدی .

(آرافوتیا) لی (پتو) ایسته بو عسکرون تمکل بر مفرزه دن فرانسه بکک ایچون (فالابریا) Calabria ایله سچلیا کوندرمدهی . ۱۳۰۱ اختلافتنده ایکنجی (بودوئن) کطوروتی و فیلیپک قیزی (قارین دو قورتنه) ایله فرانسه قرالی ایکنجی فیلیپک اوغلی - و حاضر قرالک فردانی - (شارل دووالوآ) تک ازدواجی سچلیا ده فرانسز لوله اولان اختلافه خاتمه چکدی . سچلیا ده غوغا پتدیکندن ملکک بو فاندسز بیانیچی و آتقیل عسکری دفع ایچک اندیشه سنه دوشدیلر . بو بولرک بر طاقم حنیالی مسلم ایسه ده قانونه رعایت لکاری ، مدد فیه سنه وکل اولدقاری ملکک خلفنه قارشی روا کوردکاری مظالم ، کذلک آمرلینه اطاعت سز نلاری ، انضباط سز لاری تحقیر سا ایدی . فضال اولدوق ، سچلیا (فرمود)

عالمه لرین و یرمیدی . بولارده عالمه لرین خلقی صوتیق صورتیله تمحصل ایدر اولدیلر . چایشیق نودر ؟ بیلیم ، یغما و غارتنه آلتیقین بولیه بر لککر ، کندی لری بیوجک بر احتیال غنامله بر جمعه طوغری سورمه کله خواهشکر هر قوماندانه مطابعته مستعد ایدیلر . بو کروهک رؤسای آرمه سنده (دو بر بولوم) Robert Blum اسمنده بر آلمان واردی که موی ایلیک نای بالا خره تحریف ایدیلرک (دو بر ده فلور) Robert de Flor اولشدر . [*]

بو آدم قرون وسطا ده ثروت و سرگذشت آرمه سنده قوشان عسکر سرکرده لرینک الک بر باد انموجتی تشکیل ایدر . و قبیله مسلمانلر علیه نه چک ایچک ایچون مشهور (تاملیه) Templiers طرفیفته کیرمش ، لکن ، عرباردن رشوت آلمله اتهام ایشدی . بو حرکت وزیرنه سرسری مشارایه قورصان اولمش و بر اجنبی خدمتده دخوله خواهش کورتمشدر . فرانجه لیلر بر حریف ایله نامسیت پیدا تانک ایسته مه مشاردو . بو تک اوزرینه بو آدم فرانجه لیلرک اعدایی جایته کیش و سچلیا قرالی کندیسی ویس آیرال نصب ایچمدر . لکن فرجه و فرصت بولور بولاز بو قوردان دریا اولیای نعمتک مال و ملکتی سرقت و یغما ایچمه بو مهارت بیوک بر مهارت کورتمشدر . خلاصه دوست و دشمن هیچ بر کیمسه بوچیدرک آلتدن قورولماز اولمشدی . - چیا غوغالی بیتینجه ، (تاتیل) طرفتک پیری Grand Master (روژه) Roger تک شجرتی پایا دن طلب ایچمدهی . (روژه) بولیه بر طلبده بولونیله چیقی آسکاد بنندن قاجوب قیصر رومک خدمتته داخل اولدی . ظاهراً ترکاره قارشی بوغوشیق ایچون ایبراطورک اردوسنه کیرن بو یادگار بر ابرنده اسپانیول عسکری کیمره چکی وعد ایچمدهی . (آندرو تیوس) ، (شارل دووالوآ) تک سفر حاضر لقی طوبیعی زمان تلاش ایچنده قالمشدی . بو تک ایچون ترکره عریکلیف خدمت ایدن عسکری قبول ایچک مجبوریتنده بولونوردی . ۱۳۰۳ (روژه ده فلور) بدی سفینه داچانده سکن بیوک (قاتالونیا) ل و (قاتالونیا) خارچنده کی ساتر (آموغوار) amogares عسکرندن [*] آلامچه Blum ، ایشده بیوک چچک و بکدر .

مرکب بر قوت ایله مزمانی درسما ده کادی . بو چته بالا خره « بیوک قاتالونیا شرکتی » نامی آلمشدر . روژه تک رفیقنده خدمات عسکره ده پارلاقلی کورتمکله ذی خواهش (قسیمه نه) Ferdinand ximénos آدی بر سرکرده ده واردی . فیصر بو (روژه ده فلور) دن بیوک خدمتانه انتظار ایدوردی و کندیسنه (غریز دن قوی) عنواتی بخش و شویض ایتدی . فی الواقع بو قو - ماندان ایله عسکرینک جسانی سوز کورنمزدی . لکن ایلمک ایچده بوچه نظام سز لقی کورتمدی . ایبراطور جنوز حرافانندن بیوجک بر باره ده استغراض ایتمش ایدی که (روژه) بولکله یکی عسکر طوبیلا مدهی . لکن جنوز لره باره لرین ایستک لاری وقت (پروژه) رد ایله مقابله ایتدی . ایبراطور قطع اختلاف ایچون بر بیوک مأمور کونردی ایسه ده قاتالونیا لیلر بیچاره کیوب اوفقی و قی پارچه لره تقسیم ایتدی . قاتالونیا چته می او شاهده قسطنطنیه دیوار لرینک خارچنده و شیمدیک ایوب بلده می جوارنده بو کوردی . (آیکوس قورماس) مناسبترتی ضبط ادوب آتی بر استحکام حاله افراغ ایتدی . جنوز لیلر خلیج قسطنطنیه ساحل لره سیرلر قازدیلر ، بر محاربه باشلادی و طرفین ضایعاته اوغرادی .

بر آرز صکره اسپانیولر صحره دکزنی آشوق قیو طافنه Cyzius چکامکه واراده وقتیه آسپادن کاوب تحریبان لری ملونه یال لرینه قدر ایلمی کونون (آلان) Alan قبیله سیله مجادله به اجبار ایدیلر . بو آلتار دن بر شترمه وقتیه معیت قیصری به آتیشدی . (آلان) سرکرده سنک اوغلی مجادله ده مقبول دوشدی . و معیت اخذ تاره شدتله قالمشدی . بو تک اوزرینه (روژه) نورکار اوزرینه مجومه سوق ایدلی . محاصره ده بولسان (فیلا ده لیا) - تک اسمی آتی شهر سی محاصره دن قورتاردی ؟ کندیسنه قارشی کوندریلان مختلف اردولری منهن ایتدی ؛ علی روایه اوتوز بیوک ترک تولد بردی و بقیه السیویفه (لیدیا) Lydia و (قاریا) Carie به سوردی . لکن بو (روژه دو فلور) اوزر لریته کوندریلان مسلمان لره نصل بر بلا ایسه کندی لری حجابیه مأمور بولوندی خرسنار لره قارشی ده بر آفت کلمشدی . آناطولی ایچک وکی جولانده آتی کویج هب غارت و یغما

ایدی . بو طاقم اوقدر تحریبات اجرا ایتدی که برانس وقته نویسلریه نظرأ مسلمانلرک ایدی ظلمتدن قورتیلان قیصرک تبعه نصرانی می آتک دام و حشنته طوبیلاقی ایچون کندی لری آتسه آتدیلر و یانهی ترجیح ایتدیلر ! مال لر دن طوعاً کچلر کوچلکله حیات لری قورتاره بیلیوردی . (فیلا ده لیا) - قصبه می (روژه) تک زیاننده سانکه بردشمن ملکتن ایتمش کی یغما ایدلی . بر غره و آیانان Ephesus عینی بر عاقبت اوغرادی . صراوتک دو تخامی مدالی ، سفار و لکی آلمه لرین اوردی . (ماغنیسیا) ممتیسا خلقی بو گروهک مجومه مقابله ایتدیکندن شهر محاصره ایدلهی ؛ لکن ایبراطور محاصره تک رفتی خرسنایلر اوزرینه دکله ، نورکاره قارشی کیدلمنی امر ایتدیکندن ممتیسا قورتولدی . خلاصه اسپانیولرک ایچدی قالدی ، کویدلرک تحقیر لری بیله بر هوا ایدلهی . اسپانیولرک و رودنی طویانلر یورتلری بر اترق آلمه لره چکیلیوردی . ایبراطوره بر یلمی لازم کاین و بر کولری (روژه ده فلور) کندهی حسابیه و نامه آلیوردی . کوریلوردی که بو سرسری کندیسی ایچون بر حکومت تأسیسی قایغوسننده ایدی . یوزماندن وفاتنه قدر بو اسپانیول سرسری معارفتنه شبان اولدنی ایبراطورک عدومینی اولدی . روملر ، اسپانیولرک مظالمی طوبیلاقری وقت نورکاردن زیاده قاتالونیا لیلر اوزرینه سوق لری لازم کادیکنی ایبراطوره عرض ایتدیلر . لکن قیصر ، (روژه) وار دوسیه بو زوشقی ایسته بوردی . هر حاله بولرک هیچ اولماسه غریبن کله چک هیتت سفر بک . و رودینه قدر اوزانده قلمی ملتزمی . ایبراطورچه بولر غرب اوزرینه سوق ایدرینجه به قدر ترکاره محاربه ایچلی ایدیلر .

بو حنیده قاتالونیا لی (براتره) Bérenger طوق سقبته دروننده یکی اسپانیول قوتیه استانبول کلدی و همان (روژه) ایله برلکده حضور قیصری به چیددی . (روژه) ، یکی عسکر ایچون معاونت ایسته دی . بو گروهک ایچون استانبول کلدی سؤال اولنجه : قیصرک جوانی دلکی (ما بهدی وان)

فتح قسطنطینیة دن اولکی روم قیصرلیگی

مابعد

تولیدلده آنک ایچون! جوان ویرلدی. (هراژه) روملره قارشو روا کوردیکی فنالاردن طولای (روژه) علقه معاتبه ایتدی. فقط هر ایکی سر کرده بر آژ مسکره اولاشدی. ایبراطور، اسپانیولارک اطاعتلرکنندن، حیدودلندن، سرکنکنندن درجه نهایته بیزار اولقله برابر بونلک خدمتندن ضرور اولق ایسته بیوردی. گروه، دائما فضا لهوفه ایستور، قیصرده، آژاره آناتولییده دشمنی تکیل ایتک شرطله بول بول وعدهده بولونیوردی.

لکن قاتالونیا لیرلر طرفدن نزد قیصری به کیدن هرخصلر، مشارالیه کندیلرندن کچه می چکنی، عساکر خاصه تک شوم محصله قارشو اعداد ایدیلرکنی بیله کارندن کری کیمک ایسته مدیلر. هره سولیلدی ایسه کارکبر قایر اولدی. (هراژه) برکدر اولرق خلیج قسطنطینیة دن کابولیه بولاندی و شهری ضبط ایتدی. (روژه) فضله یاره مطالعه سنده دوام ایدوردی. اسپانیولرله ایبراطورک آرمی اودرجه آچدی که مشارالیه (آروس) Apros فراگاهنده بولان اولغی میخائله خیر کوندوب اسپانیولر اوزرینه حاضرلینی امر ایلدی. بر قاج آری مسکره، ۱۲۰۷ ده (روژه) ادرته کلدی و (آروس) ده میخائله ملاقی اولدی. کندیسته عرض تمطیات واستحصال رخصته ملکندن دفع اولوب کیمک آژوسی اظهار ایتدی. لکن، اغلب طن، بوندن (روژه) تک عرضی عساکر قیصره تک حال و عددی تفتیش ایدی. (میخائل)

قی الواقع (روژه) فی بک دوستانه بر طرزده قبول ایتدی ایسه ده قیو طاقنده سرکرده لری چورجینک اولغانی تولد بر دیکلی اوزنه میان معتقدکی آلا ن عسکری غلیانه کادی و (روژه) میخائلک حضورینه قبول اولورکن بالذات (جورینی) یدبله اتل ایلدی. بوخبر اوزرینه قاتالونیا لیر کابولیه صا ووشدیلر. اشنای فرارلنده راست کاسکری حاقی، چوچق چوقاق و کنج، اختیار، قادین، آژک فلیچدن چوردیلر. میخالی آردلرندن کیندی. شهری محاصره ایتدی. لکن (هراژه) ایبراطور (آندرونیوس) ایله اولاشوب شهرک دفع محاصره سنه و کیرلینه زکوب ایچون کندیلرینه وقت ویرلسته مساعده استحصال ایتدی. اسپانیولر یته هر صری ضرور ایله قیو طاقنده کیندیلر، لکن اهالی شدیداً مقابله ایتدیکندن (پاریتوس) نام جدید هر صره ارکامی اوزرینه یوردیلر و یولده هر کیمه تصادف ایتدیلر سه تولد بر دیلر. بوخبر قسطنطینیة به اولونجه خلق قاتالونیا لیر اوزرینه کینلینی بونلرک شهرده قاتالان هم جنساری خنده شدت کوسترلنی طلب ایتدیلر و آلمرینه کتب قانونیه فی آلهرق باقی قاتالونیا لیرک اولرینی یاقدیلر. بوغلیانه قارشو کلک ایستمن پاریتی کوج حال ایله حیاتی فورناره. بیلدی. کوندیلورگ آرتق اسپانیولر بونلیر ایلله عیاریه علیه خاندنه ایدیلر. (آندرونیوس) بیله کندیلرینی دفع ایتک ایستوردی.

قاتالونیا لیر بوشاده (ره جیوم) Regium نام جدید بیوک چکمه به تسلطه اهالیستدن نامی آتیه یاقدر، چوچق قاتالونیا لیر و مال و ملک غضب ایشلردی. اون آلتی جنوز کیمسک و رودیله بوفلاکت بر آژ وقت ایچون توقیف ایلدی.

اسپانیولر جنوزلردن امید وار اولدالری حالده بونلر ایبراطور ایلله اتفاق ایدلرک بالاشترک کیرلری چته اوزرینه وقت ایتدیلر. چته (هراژه) تک قومانداننده بولونیوردی. محاربه اسپانیولر غالب ایتدی و سرکرده لری اسیر بولوب ایتالیاده

برمغایه کوندلدی. مع هذا کابولوی حالا اسپانیا نولرک ایتدی بولونیوردی. شهرک استخلاصی ایچون چورجینک صانق آلمی تصبی فایده ویرمندی. بنده عجم (میخائل) بالکن باشنه قصبه فی قوزناره تثبت ایتدی.

هر ایکی دشمن اوزدومی ترکارلرندن امداد آلملر بونلرک اتفاقی قازانیلردی. (آروس) جوارنده قطعی بر محاربه واتوج بولدی؛ لکن اسپانیولر بو کیر و دازده غالب کادیلر. بوغلیهی چوار ملکتنک تخیری تعقیب ایتدی. بو امر تخریبه ترکار ایله قیصرک خاصه اردویندن انفکاک ایلن (آلان) لر اسپانیولرله یاردم ایتدیلر. اسپانیول ایله ادرته آکهنده کی دیا خراب و بیاب اولدی و اهالیس حیاضلری قورتارقی قیدته دوشهرک وطنلرینی بر اقدیلر. قاتالونیا لیرک کابولیده کی قونده ترا کیمک جاب غربی یاقوب بیلدی. آژ کاکل اولد برلدی. قادیلر، چوچقلر، حیوانات ضبط ایلدی. نسا و اطفال صاندلی، ویا ترکارک بد اسارتنه دوشدی. ایبراطور بو اسپانیول حیراتی حسن استعمال ویا تکیل ایتکه موفق اوله مور؛ کوجک آسبادده ترکارک جوملری چوغایوردی. بوشکل وضعیت ایچنده قیصر یاره ایله اسپانیولرلردن فورونی دوشندی. نزدلرینه بر ایلیج هانی کوندلدی؛ لکن بونلرک طلب ایشکاری تحمل قیسا ایدی؛ و درحال حرکت و حقیانه باشلادی. اسپانیول و منفی ترک چهلری اسپانیولک آرقه سنه تصادف ایدن یزلی چورلی به قدر تخریب و (دوروستو) «تکفور طایغی» نی محاصره ایتدیلر. اسپانیول بدنلری خارخنده کیمی بولدیلر ایسه تولد بر دیلر. فرار ایله بیئلر قسطنطینیة به النجا ایتکده ایدیلر. ادرته محاصره ایلدی؛ ضبط ایلدی ایسه ده آلا نلرک کینکار روملرله برلعه شاردی. اورولدی؛ شهر ایشلرک باغار سوکولدی و جوارده کی محصولده اوره بر چوله دوندی. قیصر، بر دها اسپانیولرله یاره تکلیف ایتدی. بودهه ایسه بوزکره سرسزبان مظفر اولدولرندن فیاتی بر آژ

دها چیغار میساردی. بونلر بالکن کورمه کلری ایشلردن طولای اجرتلری ذک، ضبط ایشکاری شهرلرک و قاده لرک بدلی، اسرا تک فدیه نجاتی ایستورلردی.

بری (روژه) تک برینه کین (روفاقر) Rocafert ک، دیکری (فریدینان قیصره نه س) Ferdinand Ximenes ک قومانداننده ایی اسپانیول فرقه می آری آری اسپانیوله طوغر اولدیلر؛ لکن عساکر قیصره کوزل مقابله ایتدیکلرندن چکمه کیمور اولدیلر؛ بونلر (روفاقر) ک تحت امرنده ترا کیمک تخریبینه دوام ایتدیلر. قاتالونیا لیر نه خارجدن حواج جلب ایدله بیوردی؛ نه ده ایشال ایشکاری اراضی فی آژ کورلردی. بونلک ایچون کابولوی سواحلنه طوغری چکمه کیمور ایدله یاره اسپانیولر آکهنده شدید اختلاف چقندی. بونلرک ایچنده بر حزب عدید Ximenes ک موافقتله نصب اولونان Rocafert ک سرکرده لکنی طنایندی. (روفاقر) ده ملکنی فتح ایتدیکندن ریاستدن چکله میه چکنی سولیبوردی. سچایا قرالک کینی (کی) Guy. ویا (کونی) کیم یدی بیوک کیم ایلله آژره عسکر کتیرمندی. اسپانیولارک آرمی بولی ایستدی؛ لکن موفقیت حاصل اولدی. آرتق ایکی قاتالان فرقه می بر برله عیاریه کیرشیدی. بر طرفده (روفاقر) دیکر طرفده (کونی)، (قیصره نه س)، و جنوزلر طرفدن ترک ایدیلن (هراژه) بولونیوردی. اوزاقمتر لقه و قیصر عسکرک تجارزی احتیاله وری اسپانیولرلر بوننده صاحب تقرر ایتدی. بونلر اولرق (هراژیویکی) سلاتیک وها کدونیانده یقما ایتک ایچون آقیت ایشلادیلر.

باقی بیک اسپانیوله اراج بیک ترک اوله اقی اویله می. (روفاقر) قوماندان اسپانوردی ما اسپانیولر یته بر برینه محاربه به باشلار. عیاریه نهایت ویرمک ایچون فرط غیرت ایدال ایدن (هراژوم) (روفاقر) ک اهر قرداشی یاره تولد برلدی. (مابعدی وار)

(اقدام) ك تصرفه ی : ۱۲

فتح قسطنطنیه دن اولکی روم قیصرلیکی

ماہند

وقتیہ نفس) حبس ایدلی . بوندن سکره
(روفار) یالکر باشه فرماندان قالدی . بوغولاره
بده سالونیکینک فتح تهنی عثم قانشدی . بونک
اوزیه عسکر منظمأ تراکیه دوندی . لکن
بو کروهک حال کیندی فالتیوردی . (روفار) ،
استانبول تجلیس ایچون طاهرلاران بونک اردونک
مشیری اولق اوزره اشلر دکنی سواحل شمالیه سنه
۱۴۵۳ بر فرانسیز امیرالبحریه مراجعت و کندیسنه
انز ایچیان اسپانیولرله آره سنک بونانسی رجا
ایندی . لکن آمیرال ، صراوقی یاقلا ییب نابولی
فرانسه کتوردی ؛ نابولیده حبس وقل ایدلی .
بونک شرکته (روفار) ک جایداری فرانسوزک
اخالنی اویاز طوغاز بو ایثک کنوبلی طرفدن
ترتیب ایدلیکنی فرض ایدرک ضابطلریه قلیجندن
کیلدی . بکی سکرده لر انتخاب ایدیلر و تسالیایه
طاهره لیدر .

اوراده دردیجی اهل صلیب قیاسندن قانیه بارونلر
حالا حکومت وولات ایدیوردی . اسپانیولر
بونک خدمتیه کیدی . ارتق قاتالونیا ایلی
یونانستانده تعقیب ایتمه . یونابیلر آتوره شجیمانه
قارشی کشش و کندیلرین مهزم ایشلردی . صوک
عمرده ۱۳۱۵ ده وقوع بولدی . کورنیسورکه
لایین سلطنتک احیاسی فورقوسی روم امپراطورلغی
اسپانیولرک آینه دوشورمش و آنلرده بیقه ایکنی
او درجه صارصعتردی که ایکنجی [بودون] دن
سکره نکرار طویلانان برانسی دولتک توت
بولسی عمالاتندی . بر طرفدن ترکار اراضی
قیصریه تیهدید ایدیلر ؛ مملکتک ایچنیده ده
اسپانیولر عتیف برحاریه آیوب آتی برحاکستره
چو بیوردی - ۱۲۰۴ لاین استیلاندن اول
آنا تولیده ترکارک مهاجمانه قارشی کابیلدی
ایچون روملرک تجیزات مکمللری واردی . لاین
هائکسیله بو تجیزات مو اولدی .
آچین بو تجیزات ایله ایدی که اوروپا اسپانک
چومندن فورتلوردی . طن اولونه ییلر [داندولو]
Dandolo و [مون] Montferat نک
حرکات سرسریله می اوزرنه استانبولک سقوطی
آسیا اولمک اوروپا اوزرنه چومی استنزام
ایدهجکی مصالح حکومتده فراسن و تجزیسی
اولان بابا اوچنجی (ایوسان) آچیه نفرس ایش
یکندن استانبول قولامق ایستدی . لکن

ایوسانک اخلاقی کندیسی قدر دون ایدیش
رجال حکومت دکدی . روماری صحابشله تقویه
ایثک لازمکیرکن بونلر لاین امپراطورلی کچی
اولش وعدم احیا بروجودی ویرلیشک قالشیدیلر .
تیایج هر طرفه مضر اولدی . روم سلطنتی
چوردی . سلطنت قیصریه تک نفوذ و احمیق
قالدی . اهل قرا او درجهده بیامش و زوکور .
نشمش ایدی که ، فرنک اولسون ، روم اولسون ،
حتی بلغار ترک اولسون کندیلرینه حضور بخش
اولق اوزره هر پادشاهه بیعت ایدوب ویرک
وردهجکاردی . تجارت سوندی . تراکیا خراب
آپاده دوندی . بو مملکتده اسپانیولرک دورت سنه
یایعدلری قالدی . باشلر سوکولدی ، آغاچلر
کسلدی ، نفوس آزالدی ، ترلار ترک ایدلی .
باغچیلر ، قالیچیلر بیاه صنعتلرندن وار کیدیلر .
برجوقی انسان اولوبوردی .
روم ییلرک لک زکین قیصرلری اک قیصر برعزلته
ایندی . عصرلردن بری اوروپانک اقصای غربندن
آهتد وچینه قدر تداول ایندن برانسی مسکوکاتی
آکقلی عسکرک تراند ایندن مطالنی اوده مک ایچون
تقدیش ایدلی . بو ایشده صرولر و یولبارلر
و آنلردن یک هولنک اولان ترکار توسیع ممالک
ایدیلوردی . ترکاری ایلك دفعه اوروپا اوزرنه
سوق ایدن قاتالونیا بونک شرکتیدر .

غریبوره اوروپانک جانب غربنده اسپانیولر
قطعه لردن مسلمانلری طرد ایتمک مفعول اولوردی .
ینه هینی اسپانیولر مسلمانلری اوروپا به سوق بوردی .
ایینه ترکلر ، تزید شوکت و مکت ایدرکن
روملرده بولدیجه قوت و احمیق لری تقیض ایدیلوردی .
صانککه سجار برأل ایکنجی سلطان محمود فتح
و طفری تمسبل ایثک اوزره غربنده لاین امپراطورلغی
احیا ایچون بابا ای قضیق ایدوب ، استانبوله اسپانیولری
کوندیلر ؛ روما وینی روما کایسارلریک آره سنی
بوزیور ؛ خلاصه ، روملرک فلاکتی احضار
ایدیلوردی .

ترکارک برانسی صحنه سنه ، فتحندن اول ، داخل اولملری

طوقونجی بیخائل ۱۳۲۰ ده اولدیکی وقت
وسطی آسیادن ملک روم اولان ترک مهاجمان
ایثک حاد مرتبه کشدی . فوج فوج ورود ایدن
و هجومی اعتبارله ترک اطلاق اولنان برعبریکسنتق
و بعضاً بریزی بیلز و آ کلماز مهاجرلردن بالآخره
دیلی برکشمش ، غایه واملده توجید ایدلمش بر
ملک روم ، بر غرب ویا عثمانی ترکی ماتن جیتیوردی .
شالندن قسطنطنیه به کلن ویا نجماوز ایدن ترکار

اسلا بر همت منظمه تمسکیل ایده دیلر ؛ لکن
جنوبدن بو شهره هجوم ایدیلر . هر نه شکل
و طرزده اولورسه اولسون ، عاقبت لوی عثمانی
آلنده طویلانه بیلدی .
مطرده و منتظماً برانسه آقین اجرا ایدن
تورانیلرک ایچنده ایشان قید اولاری بولمالردی ؛
لکن بونلر بیاه صرمه ایله خلیج آره سنه صیدشان
« مالکة ابدان » ی فص ایده معتلردی . بو آجیق
غرب ترکلرینه نصیب اولدی . آلتش سنه دن
بری لایتلی قوغان روملر سلطنت قیصریه یی احیا
ایله مفعول ایدیلر . بعض اراضی استرداد ،
دیوارلر و قلعه لر تمه بر ایدلی . اهلانده امپراطوره
دها زیاده ایستدی . استکی معنیان سلطنت بر طرف
اولدی . روم ایله کبری برانسی الکالی حدقا بر
رمادسته دوشندی . نفوس قالمش دینه چک
راده ده آزالمدی . اسپانیولر ، ترکار خدق
خیل احمیق بر قسمنی قیرمیلردی . کوچک آسیاده
مخائله نفس و مال اندیشه سنده بولونان روملر ترک
فاتحلریه حان انقیاد ایدیلوردی . هر حالده
عثمانلرک حایه سی ده قلمی ورعیه کیرنلرک
ویردیکری تکالیف روم امپراطورلریک ایسته
دکاردن ده خرف ایدی .
(ماہندی وار)

فتح قسطنطينيه دن اولكي روم قيصرلكي

ماهد

(آتنا) بهارت و مائتيه معروفدر . (قانئا فونزينوس) موي اليها ايله برابر يكي قيصره وصي اولدى . (خادم اعظم) **Megas Domesticus** عنواني آلدى . بو ذات عصرينك تاريخي كوزل بر فلم ايله ائرنده حكايه ايسر . وصية سلطنت هيج بر وقت شريك ولايتي ايله ائني كچه مهندير . بر خيلي اختلافات اوزرينه ۱۳۴۲ ده (قانئا فونزينوس) ياني - عنوانيه شايما حكمدار اعلان ايدلهدور . بونك نهادي ايئن ۱۳ - نهلك عهدنده [منتهاس ۱۳۵۵] مملكت مزمن وداعي بر محاربة مدينه ايدى . بونون بو زمان سلطنتده كوچك قيصرلك آناسي حكمدار مشترك تعين ايشيدور . مراتب اساننده (قانئا فونزينوس) دن حان سكره كان (آيوقاتوس) **Apocaucus** بطريقك ياردمن ايلدظهر آ كوچك قيصر ايله ايمراوريجيه مظاهر اولوق ، حقيقتده (قانئا فونزينوس) ه فارسي گان اوزره بر طرفه تاسيس ايشيدور . بطريقي كندديسلك

براقانلري وحق ايمراطور (قانئا فونزينوس) ي برورلاشيدور .

(آتنا) نك محالقي زياده لهنجبه (قانئا فونزينوس) راغت ايدمچكيني بيان ايتش اينه ده ايمراوريجيه بركده رضا كوستره مهندير . آكلشيلان (قانئا فونزينوس) اوزرينه ائني كوزلش ه كندديسي اينه عيني اردونك محبتي جلب ايدمه مهن اولميدندن . صحرلك والدهسي بر محاربة داخله دن قورقتدور . سكن قيصر جديد ايله كوچك ايمراطور والدهسي روبرونك خوبشاني آره سنده تكرار عهاريه ظهور ايشيدور . (آيوقاتوس) اوهنكامده (آتنا) طرفندن قسطنطينيه واليكته نصب ايدلشيدور . ياللي كون ياي تخت خلفي (قانئا فونزينوس) عليهته نيامه تحريك ايتش و كندديسي ده اعطيات عامه ايله قائل تاج اولوق قورمشدي . اصل زادكانك بويله بر برينك كوزلري اوياز جهسته چكده لري اجاسلك وبالخاصه تركارك بكيدين يكي به ملكا ترقيلري نتاج ايشيدي .

ايكي ترك قول عيني سمندن ايلرباكار ي كچي بر تانار كوهي ده بوقايرلين طوناني آشمش ، اوزمتوقه به قدر كنددي .

صرب فرال (استقان) ده بوندن مستفيد اوله درق دولتي تقويه ايشيدي .

۱۳۴۴ ده محاربة مدينه بك زياده شدت

بيدا ايتديكندن اصل زاددر ايمراوريجيه ايله (آيوقاتوس) نك عقد صلح ايجون (قانئا فونزينوس) نروينه برسفارت هبتي كوندومه سنده اصرار ايتشيدور . بونندن ده بر نتيجيه چيماشيدور . تاچار قالدديني كون (قانئا فونزينوس) بر آرز امداده دسترس اولمن ايجون نيزي (ثودورا) بي اورخان غازي به ويرميش ه مشارا ايله ، قائم بنديني تقويه ايجون بش بيك كشيلاك براردو كوندومه شيدور . (آيوقاتوس) اينه رقيبك طرفدارلري زندانه آغش و آلتزه اك وحشي ممالا نك اجراسي اسر ايشيدور .

لكن والي قسطنطينيه زندانده بونارك آره سته كيره چك درجه ده اختيار اسراق كوسترد بكيدين هموسين كندديسي ياقالايوب اولدورديلر ه فقط بشون موقوفلري ده ، حكومت ، والينك طول قانان كاريديك ابراميه بربر قتل ايتدورمعدور . اورخان غازي ۱۳۴۶ ده (ثودورا) ايله اولمشيدور . بوموجب عهد كان ديني حفاظته ايشيدي . نومروس كندديسي كتون معيت طرفندن سلورنده تركاره تسليم ايدلشيدور . بيوك هديه و وطنه ، انواع تحقيقات ، موسيقه سسلري ، مشاهه تنويراتي ، كاتلر ه جريدلر آره سنده كانان اورخان بك حرم مبرايه داخل اوشيدور .

قره لاسي سه دها ميتين بر شكاخ مراسي ايقا ايدلشيدور . بونده ايمراطور (ايو آتيس) به تولوغوس

(قانئا فونزينوس) نك ديكر كريمه سي آني ايله اوله نيور . كوچ حال ايله ايمراوريجيه (آتنا) بوله كيتيله كدن سكره هر ايكي قيصرلك نوابغه عفو محوي اعلان ايدلهدور .

بوندن سكره ايمراطور (ايو آتيس) اون سه مدتله (قانئا فونزينوس) نك اك اساسلي حاكم مملكت اولسه مساعده ايشيدور . بو اوانده كانان اون اوچ ه كوچك اون بش باشلرنده ايدى . بونون فرقه لرك اوزلاشديني طئي حاصل اولنجيه « بلاهرن » **Blachernes** كليسا سنده [آياصوفيه] « بهما » (وينا) **Bema** سي اوزمان برزوله نتيجيه سي ييقالديغندن [۱۳۴۷] مابيسنده مديتد بر نتويج مراسي اجرا لندي . مراسيمده بش حكمدار هب بردن تاج كييمهلردور :

اولا - كنج ايمراطور (ايو آتيس) يلدتولوزيس) ؛
ثانياً - اختيار ايمراطور (ايو آتيس قانئا فونزينوس) ؛

ثالثاً - ايمراوريجيه (ائني) كنج ايمراطورك زوجيه سي ، اختيار ايمراطورك قيزي ؛
رابعاً - (ارجي) ، قانئا فونزينوك س زوجيه سي ؛
بنامه عليه ايمراوريجيه (ائني) نك والدهسي ، كوچك ايمراورك قائم والدهسي ؛
خامساً - (آتنا) ، كوچك ايمراطورك آئيه سي . (مابعدى وار)

(اندام) ك تفرقه سي : ۱۵

فتح قسطنطينيه دن اولكي روم قيصرلكي

ماهد

زورادروايتته نظراً ايمراطورچي ترك سراسده نافدالري حياث ساخته ايئس . كنج قيصر ولتي شانه لايق ماضل سراده ايله كچه جگنه ورمشدر . [قانئا قوزئوس] ك شيربرجه : قانئا قوزئوس ، ملكتي عماريات مذهبه ايله شغلفمش ، خزنه طام طاير اولمش ، شهرل فرك مرتبه قضاوسنه كلش ، مناظعات داخله واجبي مجورلي ايله طبربرل سوغش ، كندی خصومي تروقده استهلاك اينلش اولدغي كورنجه مصارف دولته مدار اولي اوزره متولاني بذل ماله دعوت ايجون كنديلريشه بر عياس عقد ايندريمشدر . بوگا هر طينه دن شاق ، عسكس ، وكنچيار ، عماله ، ساستر ايقومه لوسلري ، رهبان ، داخل اولماردر .

تاسلف برداز اولان قيصر بؤندن مقصدى سلاكليرلي ازمك اوليوب ، صبراره و تركاره ، پونلارله فارسي كاهيملك ايجون اردوق ، حكومتى تيم ايمك بولندي سولشدر . بوگا عازاره ، قانئا قوزئوس) : تركارك القاق آرايان كنديمس

اولدغي ، اورخان غازى كى كدى ادغالريشه - اجني - معانسه كلن باربار بر حكمداره قيزي ورمكه ايمراطورق داخنده توره بن دشمنلرينك سبب اولدغلي يانه ايايله آ سلاعددر .

حاليوكه (ايتو آتيس) ك (ياله اولوغوس) مظاهري ايلك دفعه تركاري دعوت ايندردر . بوزلر قيصرلكه عايد شهرلري تركاره پيشكش چكشاردر . مخالفين بويه حركت ايندجه ، ترك كى بر دشمنه ياره بذل ايندجه ، ادعاسنه نظراً (قانئا قوزئوس) كده عيني مقوله منتقل تدار كنده حق دركار ايدى .

جوايا متولار واصيلار هر ككه ماموت تقديه ده بولنجه مجبورلي اولدغي سولايينه ايمراطوره جمله ختام ورمشدر . لكن بولنك يك كوچك نتايج تقديه حاصل اولشدر . بوني متعاقب (قانئا قوزئوس) ايله خلاقكچلري يته آتشفه باشليولر . بو خلاقكچلر مياشنده (قانئا قوزئوس) ك اوز اوغلي (ماطيو) ده بولنويوردى همراوم ايمراطورچيه (آنا) ك يارديغى ايله برچوق شهر ضبط ائمشدى .

بزار قانئ (قانئا قوزئوس) عتمدن فرافته بر زاويدد اوزوايه چككچ قراصليرميش دوزجاسى (اوز) ده بوگا و واقف ائمشدر . بوگا قرار ورتدي ائشاده صبرلك روم ايلده ايلرله ماري قزارك اجرانسي تاخير ايندريمشدر . ق الحقيقه « ايمراطورلكه كوزلرئين برى » عه ايديلن « نسالويكي » يعني سلاطيك قزال (استغان) طرفتن تيميدلر لوتيوردي . « شيرده (ياله اولوغل) ك مارغمازى زاده اميدور . (قانئا قوزئوس) شيرك

مدافعه ايندله چككي وعد ايندى . دامادي اورخان غازى ده مكشوب كوندوب صرب قزالي (استغان) ده قازي ، چناق قلعه اوزئندن اوغلي ساليان شاه (ساليان پاشا) قومانداسنده بكرى بيك كيبلك بر سوازي قوتى كوندومسي نياز ايندى . تركارك حركت اينديكيني طويجه (قانئا قوزئوس) شريك سلطنتي (ياني) مستصعبا بويه چيندى . لكن بعض اسبابه ميني عايليل مرچي چككاري حالده كرى دونملر ايدى . بوگا اوزئونه ايكي قيصر ۱۳۴۹ ده ديكير برترك قولى ايله سلاطيك اوزئونه كيدوب آنى قورتارمارلدر .

بوني تعيب اينق آتني سته طرفنده ايكي ايمراطورك عوغارلي عايد ائمشدر . كوچوك قيصر بيوكنه ايمراطور ديكدن اجتناب ائتمش ، حق باقالمشده شوكتي هر ملكه كندن زياده اولان صرب قزالي (استغان) ايله اوزلاشمق قورمشدر . (قانئا قوزئوس) ايله بولغالارله صراحت ائتمش ايسه ده بولن ملي رد ايله سلطنت قيصر يه هجوم ايجون ونديكبار ايله اوزلاشميلدر . بوئا اوزئونه (قانئا قوزئوس) ونديكبارله قارشو مدافعه ملك ايجون جنوزلر ايله اتفاق ايندوردى .

بو عهد حكومتده ايكي ايتاليان جهوري آره سئندگي قزاق بك بيوك كى . هر ايكي ده قوتل اولان بولايي جهورلك غايه مقصدى و سبب رقابت و اختلافي روم ملكه تيك جملازى ايدى . بوز لاي سته اول قسطنطينيه ديوارلرينك ائچنده (آمانى) ، (بيزا) ، (آهونا) ، (رافوزه) ايلرك حيا ائشالرك مستمردارى واردى . بولنر عيب

اوزه دن قالمش و جنوه ايله ملكه اعمار ونديك بو نمازته شامبا صرف ائمكده بولمشلردى .

بورغا اواننده هر ايكي ايتاليان مستمردسي عيني درجه فونده بولنويوردى . برفاچ آنى طرفنده جنوزلر (قانئا قوزئوس) ك ليم مفتق همرده خصمى اولدبار . ۱۳۵۰ ده اون درت ونديك وير (قانالونيا) كينسندن صرب قزاليك بوسقوره داخل اوله قارچي جنوزلره بيلدريدلر .

ايكيسنه صكره ديكير بردهشلي ونديك دونغامي جنوزلري اوزمق ايجون ۲۸ اسانيول سفينه سيله براندبار . « بيزا » Pisani نك قومانداسنده ونديك دونغامي « پريكيپو » Prinkipo بيوك آماهده ايكي كرن ديكندى و جنوزلره هجوم ايله « پدى اسكاه » Heptaskalion ده قصيلاك ساقلي ايله اعاد ايندى . شو صوككچي دونغا بمش كنه دن عيارت اولوب ، « خالكايون » (قاضي كوي) ده خلجه كيرمك جالايان دشمن قوتنه مانع اولمه باقوردى . دكن قارديني ، لدوس شذله وزان اولندي برصرده ، بوغازك ، مدخلنده بر چك اولدى ؛ عماره بيون كچه دوام ايندى ؛ هر ايكي طرف عظيم شايماه دوچار اولمشدى .

اين ككز جنوز قيسى بائدى . اميرال (يواقي) طرايه به چكادى و اون آتني سفينه قاشا ايندى . جنوزلرك واضح ايلد بولنملري غلشه ياره تونوم پانكلاز (بو خسته لئكه اولوندي ك عقق ايدنه مشدر) حكفرما اولديندن مجاوز اولدى . على روايه عدم تسلطك سببي اوراده ۴۰۰۰۰ مسلمان كى بولندي ايدى .

بولن صكره ، درجال ، جنوزلرلر تركاركه برلشوب بر ترك قوتى ، استاتبوله هجوم ايمك ايجون بوسقورن كچيرديار . بناء عليه (قانئا قوزئوس) غلشاده ك دشمنلري ايله مصالحه عقدته بيروز اولدى و آنلره شهر داخنده يكي حصارلك ائچنده كيشن بر قطع اداغلي ايله ساوري و ترا كيا اركايسنى ويردى . جنوزلرده بر دفعه ذضا ايمراطورله اتفاق ايندبار . اورخان غازى (قانئا قوزئوس) ي تقويه باخضردى و بر دفعه دغا بكرى بيك ترك عسكرى كوندورهك ايمراطور (ياني) به قازيني ككچي وعدا ايندى . بردها (قانئا قوزئوس) رقي ايله اوزلاشقه خواهش كوستردى . شو صوككچيسى اورخان بك حش نظري جابه چالندى ايسه ده موفق اولمى . (ايتو آتيس) (قانئا قوزئوس) جوايده مصار اليه ايمراطور عنواني و برمه مكده اصرار اينديوردى . ايكي ايمراطورك طرفدارلري (ياله اولوغل) و (قانئا قوزئى) اقتدارلرئان زياده ايندبليزك غيرتي كورديوزلردى . (ياله اولوغوس) طرفدارلري ۱۳۵۳ ده (قانئا قوزئوسك) اوغلي (ياطون) ده باهاسيله مشركا بادشاه اعلان ايندبار . (قانئا قوزئوسك) عورتانندن آكلاشه بدينه كوره ايمراطور (ياديك) ياش ايلر ليكجه فرانسى ضمه بئليويردى .

بو ائشاده صليح عتقده خلك ايندلى تباها اولدى . صالح اوله جته شمار بديله زياده ايدى ، ده اعنيف برشكلك ائدى . صبرلرده ، بولغالارده فوت ايندا ايندبار . تركار المعوق قيصر يه كيرديار . ايمراطوره

عقلق اولان اهم جنايات ترك عساكر معاونه به عرض افتار ائسي ، تركارك اسراى خريستيانيه صانه لرته اذق ورمسى ويا بوگا مساهه كاراني كوسترمى ايدى .

(قانئا قوزئوس) صيت وشهرتلك آزاد ايدنى كورديكندن اوغلك نغته چلوسنه بر شي دئيدى ؛ لكن آرز زمان ائچنده اوغل ده ، باهاده صيت وشهرتدن عروم قانديار . (قانئا قوزئوس) ، اوغلي (ماطيو) ، دامادي ايمراطور (ايتو آتيس) آرمشده ظهور ايدن اختلافلرده داغما بيظرفق عماضله اينديكني ادعا ايندور . كليسا ختله زنده ايمراطور (ماطيو) نك ، باباسى (قانئا قوزئوس) نك ، ايمراطورچيه (آنا) نك اساميسى ذكر اولوتيور ، بالكن (ايتو آتيس) نامى اونوتوليويردى . بو نكجه برابر (ماطيو) نك سلطنتي تنوع صراساسي ايله تايدوتويق ايله مشدى . بر مجلس رهبان بطريق (فيلوله توس) Philothenis ك اسباب عاقتي كندن صوردى . بطريق ايسه كنديسك تنوع ويا كئيساده نام بصرى تذكاري كي بروظيه ايله مكلف اولدغي وهر كيم آنك بو وظيفه سى عتقده ايراد سؤال ايدجهك اولورسه آنك آقوروزه دوچار ايندله چكچي جواب اولدري بيلدريدى . بطريق عمله ايله تينيد ايدلى . عزادن همون اوله چق (ايتو آتوس) افاده ائيكله منتضاسجه هنله دوچار اولدى . (قانئا قوزئوسك) ك بيوك كدورق اوغلك ايمراطور اوله قى قانئديني كورمك اولشدر . (مابندي وار)

(اقدام) ك تفرقه می : ۱۷

فتح قسطنطینیة دن اولك
روم قیصرلكی

ماهد

مورده اختیار عرت ایچدر . بو ائشاده تركارك اولق ووز افزون اولیوردی . (ایوآنیس) ك نولك كایسانیه اتحاد صدده كوتردی غیرت ، اغلب احتمال ، والله سنك اثر تشویقیدر . معلوم اولدی اوزره بو حكمدارك آنانی (ساوا) Savoy خاندانندن (آنتا) تبدیل دن واسم ایچكه برابریه نا آقا نولكلكنی محافظه برودامدی . پایلك بتون خلوص نیتنه رغماً هیچ بر شی' پایمامسك مری ، اغلب طش ، شودن : شمدنكی حالده اولدی کی ، او زمان ده اورویا دؤسانی حكومی تفرقه و تشنه ایديل . بناء علیه پایلك مركز دوعولری پوشه كیدوردی . زمان بلك اهل ساب دغزنده اولدی کی ، بو کی اسفاره مساعد دكادی . برده (فروآزاد) هیچ بر ندجه ورمدكندن آرقی غرب بوکی حرکاتدن جمله ن اییدی . فقط - اورویا نفعه نظرندن بیان مظالمه ایدیتسه - كویبورله بو دفعه اوروپاك سلامتی چور اهل صلیبه اختیار بران ایدی ، بو اختیارك

آكلایه مامی ، اسباب و فبات چتایه دن بریدر . روملك حیدانی (ایوآنیس) سیاحتی ائشاندنه (قانائوزنیوس) ایله پایاتی آرمستده کی مناسبلك تعمیق تدقیقندن آكلایجه وبالاستقلال مصرف تاج و تخت اولجه درحال رومایه بر هیئت سفارت كوندومدور . سفرا ، پایلك تركاره فارشی کی كوندومسی شرطیله ، رومامنامك علویاتی ایبراطور طرفندن تصدیقه مأذون ایديلر . ۱۳۵۶ ده (ایوآنیس) « آویونیون » Avignon ده پایله بر « بیغه زین » Golden bull Chryssobulle كوندومك شرائط انقیادچی پایله ، قیصره عثمونیاتی بیله برمكله برابر ردوس شوالیه لرینه قیریس قرانه ، وندك دورته خیرل ایصال ایله آنزلی مدافعه اصراریه سوق اییدی . بو مدافعه نصرایت امرینه قسطنطینیة ایبرال طورلی ذی مدخل اولیفتندن پایلك دوعولری قائده و برمیوردی . مدافعه مك ترتیبی فنا ، اداره سی غیر عارفانه اولیفتندن بو نجه چقمقدی . آنی سینه مكره - ۱۳۶۳ ده - (ایبراطور ایوآنیس) ایبراطورلجه بی اجمیت اولان بر سفر صلیبی ایچون فرانسه و داجاره قرالاری ، قیرینه امارت ایندن « كوی دو لوزیجان » Guy de Lusignan ایله تحريك مساعی ، دعوت ایندی . بو نجه مقصد عجزارك چومارینه فارشی كلكدی . غرب رجالیجه ترك ایله عرك لری بوندی . لیكن (ایوآنیس) ایچون بو فری يك بیوكدی . ایکی سنه دهسا چندی . یك پای نشینی (اوزیان) Urban V

حالا عربلر طلیعه سفر حاضرلی ایله مغولدی . ایبراطورانی ایچون قائده سی يك آق اوله چقن قید ایله برابر ایبراطور (ایوآنیس) پایا طرفندن عرب صفیره اشترك خصوصنده كان دوعوت ، حاضر بولدیغی بیله برمكله جواب وردی . پوشویله طورسون ، یوسفی غرب برتساری ایسته میوردی ، چونكه اهل صلیب آرقی فاتی طادی ورمقدی . فراسده بو انان عسکر رهبان شرکازی ده صلاحه صادق آوزومستده شكیدیلر . بناء علیه پایلك نشینی افلاس ایندی ، بالکوز بر قاج انكیز سرمریسی Pierre de Lusignan (پی مژ دو لوزیجان) ایله بر كوب مصر اوزرینه بلا غره بورومولردی ۱۳۶۶ ده قسطنطینیة ایچون دهسا قائده بر اهل صلیب اعلان ایله دی . پایلك فرمای اوزرینه جاز قرالی (لوی) ، « ساوا » برلی (آمه دو) Amedeo تركاره هجوم ایله قسطنطینیة ایله امداده قرار ووردیلر . یوسفی كده شرطی ، ایبراطور پایلك كالیساری توحید ایتمی ایله ، لك سفر صلیبی یقه اختلافات داخله ایله شوقلمقدی و چیه حرکت عربلره دوندی . بو نورهن بعضه حكمدارلر سفره اشترك ایديلر . دشمناره مظاه اولداری تقدیرده بیوك تكفیرات و تلمیحاته دوجار اوله . جلالی پایا جنسوزلره و وندكیلره ، آسیا - نیولاره بیلدیردی ایسه بوندن غره چقمقدی . رومایه بو نجه عزیزله اخذ واضطباعه بر دوام ایديلر . كدلكه بریسك امداره نیه كیدلسی ، هر كیم بر امر اخیره توسل ایدرسه كناه لرندن بری ایله چكلی

كرار او سوایدی ایسه ده بو بیانات ده طویار بر فزلاق بولمهدی . پایلك اواسری مواجهه مستنده هر كس صاغیر اولمادی . ۱۳۶۷ ده (اوزیان) ك رومایه دخولنده ابلك ایچی جنوبوله وندكیلری تحريك اولمادی . قیصر روم ، موق اولقی شرطیله ، تا رومایه قدر كیتمك ایستوردی . لیكن بو چاره ده ، ای بیوردی كه پایاده سوزنی ایجاب نا مقدردر . لیكن تضییقات زیاده كیدكندن جناب قیصر عاقبت ، ۱۳۶۹ ده استانبولدن حرکته قرار ووردی . رومایه مواسلتمنده ایبراطور حسن قبول كوردی و وقوع بولان بیاناتی استقبالیته مأور اولان دوت قاروشلك عموئیتی استقام ایندی . بر (آنتی قلیق) امر خیری امرای نصابیه بیلدیردی . پایا قیصر ك ایثایاده خدمته بولسان انكیز ایقلى عسكری ایله مذاكره به كیریمسته مساعده ایندی ، آئزه امتیازات دینه وهدهلر ووردی ، و ، ایبراطور ك كچه چكی برزده شائنه لایق حرمت و رعایته مظهر ایفلسنی تمیماً علاوه دارانه بیلدیردی ، روم پایا ساریته بر امر نامه كوندروب اتحادی سریمأ تصویب ایلاری نین ایندی . بو نكله برابر (ایوآنیس) ك مظهر اولدیغی مساوت لاشی ایدی . رومایه مزین و مستغرق اولوق بر ایدی . رومایه كیدر كن قیصر وندكیده تفرقات فوق العاده نائل اولمادی . و كندیسنه دوت کی امداد كوندولم چكی و عدلی آلمدی . لیكن خورنده بورچلرندن

ملولای توفیق ایلدی . ایبراطور غیبوتنده قائم مقام سلطنت تعین ایندی اولغی (آندرونیوس) بورچك تنویعی ایچون امرال كوندوردی . لیكن قائم مقام ایبراطوری خزینه قیصر ك دم بوزلاق اولدیغی ، تحصیل اموال ایچون پایا سركده اصلا یارده بده بوتند لری بی بالاناده قدیه نهانی كوندومكدن اطهار عین اییدی . فقط قیصر ك كوچك اولغی پایا سلك قورلسی ایچون لازم كان آقیمی تسالونیكی ده بولدی . (اوزیان) و خانق اون برنجی (غره غوآر) Grégoire XI روم قیصرلكی ترك فیضانه فارشی مدافعه به جالیتمش لردی . ۱۳۷۱ ده مشارالیه (غره غوآر) جنوبولره بر لكوب انقاض نصرانی و ممالك مقدسه سی مدافعه ایلری فرانس و اسكندره قرالرینه تنیه ایندی ایسه بوندن ده بر نكره حاصل اولدی . لیكن بو اوانده ترك مهاجانی عرب نیلگه سندن دهسا مهم برلمعت آلمدی ؛ قی الطیبه تركلر (آدیواتیق) سواخلنه (دلتا نیجا) و آنز اووداهه كلكلردی . پایا بر دونه دهسا ، عمار قرالی (لوی) قی ، بو ناستانده ازلدی ضاحی اولان اهل صلیب احفادچی ، ردوس شوالیه لرین ، سچلیا قرالی قیصر روم ایله اتفاهه دعوت ایندی . مواعید نظمه دینه ده بولدی . (اویونا) ایله صلح ایتمی ایبراطور (شارل) دن رجا ایندی . هر كس صاغیرلشم ایدی ، كیمسه بو مطالبه حواله اذن اقتضای اینوردی . پایلك خودندن (مابعدی وار)

فتح قسطنطنیه دن اولك روم قیصرلكی

ماید

قسطنطنیه نك فرك آینه كیسی اوژیسته روم سلطنتك پای تخی اولمادی. نوكراره تاوت بیدپوردی . امالیسی قونلی دوازلر اینجه نعت امینده پولویوردی . شريك ساحلنده مینی اولدیی لطیف لیلطره آسنانیوس و Ascanius کولی آکا بدولاً سر و بالی ویردی . اورخان غازی ازیق محاصره ایدی و شهر امداد ووردیبه قدر ولادیکارانه مالایدی . کوندر اولان امداد سابه سنده عاوه روملرک اهنده جریان ایسی لازم کایر کن عسکرینده ساحل اولان بریوز قولدن بالاستفاده نوکرار روم مالک و حاسه مشهوره سی آه کچر دیار . تخ عثماییده ازیق قنچی و شیریی بک او قدر اهریقل کوستر . ایورسه ده بزاس مؤرخلری اوفوتیه بونک ندرجه هم اولدیی آکاشلییر . باز تحت اولان پومشپور شهرک دیشاده ایقی بک بالا ایدی . بروسه مکتب ایضاره طرادن تحکم و تربین ایشلیدی . ازیق و بروسه کی ایکی ذکرک مرکزی آله آلدن صکره اورخان غازی شو ایکنجی شیریی ری نعت انازا ایدی .

نجهزات و تفکیلاه باشلادی . مسکوکات ایلیوقیه نك برینه کندی نامه یاره کدی . دولم این اوتور ایکی سنه ایدشاهنده اورخان غازی عثمانلی طرفدن اشغال ایدیلان اراضیی توسیع و ترکرک تشکیلات میله لری بک زیاده اسلایر ایدی . متادیا حرب ایله مشغول اولان و باباشدن

آز ماردر فوجات اولیان بو ایدشاه و اصره تیره سنك كندی رغه اطاعته جلی ایچون هیچ برارضن غالب ایدی . کندیسنه ویرلی لازم کان تکالیف ایدر اوزره ویریلاردن آز اولسنه بعثت دقت ایدی . اوزمانه قدر مایصر امسالاردن سرک اولان ترك اردولرینه اورخان غازی ، طوعاً سوزجوقاً آلمشدر . قید ایدیلان خرسنجان اطاعته علاوه ایشدی . برچوق دفعه لر عساکر قیصریه ، اورخان غازی به مردهه مقابله ایشدر . ۱۲۲۹ده ترا کیه تخن سفینه ایله نقل ایدیلان بیوک برترک لودوسی (تراپالوپولیس) Trajanopolis جو ائنده تحریب و افراشدن بر چوقی قتل و یا اسیر ایشلیدی . ۱۳۳۰ ده ترا کیه با وئوج بولان دیگر برترک لودوسی دفع ایدلی ولون بش بیك ترك کالیدی .

ایرلی سنه ازیق فتح خصوصنده حضرت اورخانك عبرتی عمره ویرمدی و پادشاه صالح طلب ایشدی . بو هنر نغزون صرفظر بو حکمدار بر قاج آق طرفنده یکن اردولر تشکیل ایتمک و یکی تجاؤزلره ایرشکمه مقصدور اولیوردی . بیون بیتینیا (Bithynie اورخان غازی به خراج ویردی .

ایکی سنه اینجه اردوی اورخان ما کدوتیباپی ، ایشریوزی ، آنتیخی چکیندی . اورویاده ترکار بوحرکانه دوام ایدرکن آسیادهده اورخان غازی ابراز فعالیت ایدپوردی . ازمیت تکرار محاصره آلتنه آلدی و امالیسی تلا کته اوغرامانق ایچون تسلیم اولدیلر . ازمیت مرصدهه بیوک بر بندر ایدی و قسطنطنیه دن کوچک آسیابه ، ایرانه ، سوریه به کیدن بولار اورادن باشلادی .

(ایثوآیس) و (قاتانوفزینوس)ک عهد مشترک ایشلندده قسطنطنیه ایچیراملورنی عینی زمانده مالیک لار ترکار شنگ عثمای ترکرار شنگ تجاؤزینه

معروض بولویوردی . یوقادیده سولاندیوی اوزره صربلر و باغلر لایق ایدر اولمکدک تأسیدن بالاستفاده ، روم قیصرلكی ضررینه اولدیلر ، ترتیب قوت و توسیع مملکت ایشلادی . ۱۳۴۳ده (قاتانوفزینوس) بلدزلرک تجاؤزینه اوغرادانی وقت (ایدیا) Idie ده حکمران اولان بر ترک امیری آکا امداد کوندرمندی . ۲۹ بیك ترك عسکری صریغ (قدم Kebraus) مصیبه کادی ؛ لکن بعض اسباب طولانیسیله بو ترك معاوضلری کوچک آسیابه چکدیلر .

۱۳۴۴ ده (قاتانوفزینوس) کریمه سی (تئودورا) قی اورخان غازی به وعده ایشدیکن وقت اولا اورتیك شیکک بر عثمایی قوتنه نائل اولمیدی ؛ ایکنجه صکره زفاف مراسمی ایشلنده بو اردو تزییده ایدلی . اورخان غازی ، قائم پدرشك جدیداً نتونجی تیریک اسکنداره قدر کلدیکینده اصل مقصدی دیگر ایدر اولمک دفعه چاره ساز اولدی . بلکه اورخان غازی دیگر قیصری اورته دن قالدیرمق ایلییوردی ؛ لکن (قاتانوفزینوس) قتل کی آغیر ایشلردن چکینمکده ایدی .

برآز صکره امیر عثمایی (ایثوآیس) ی اورته دن قالدیرمق سوریله (قاتانوفزینوس) . یاردم ایچون بر قاج ترک کهنده دی . صربستان و یونانستان (ویا صرب و رومانیا) ایدراملوری عثمایی آلان صرب قرالی (اسفغان) طرفندن دوچار تجاؤز اولمقنده اورخان غازی قائم بدیرینه سنه عسکر کوندرمندی . جنوبزلره وندیکار آرمسده قسطنطنیه اینجه حرب ظهورنده اورخان غازی بونک برنجیلرینه امداده بولمشدر . لکن ایدراملور بوزلرک هر ایکینی استخدام ایتمک آرزو ایدجه ترکاره کابیلو شیه چیرمسنده بر قاده ترك ایتمک مجبور اولدی . فقط ترکار ، روملر

ایچون تیرککک منفق ایدیلر و یولاردن تخانی ایدن مرصه نك شیل سواحلی خلق چغتلکلری بر اقوب استطنطنیه به یخود بقیه برزه قاجشلادی . ۱۳۵۵ده (قاتانوفزینوس) ایدر قی ایچو آیس) به برادی . ترکاره آبی کینمک سیاستنه هر اسکنار اولان (قاتانوفزینوس) ایشدن چکمدن اول اورخان غازی ایله اوغل سلیمان باشانک (ایثوآیس) ایله اولان عماریاده شیط ایشکاری ترا کیا شهر لردن چکمس ایچون غیرته بولدی .

(قاتانوفزینوس) ک فراغتنده اورخان غازی روملره ای کینمک بولتیقه سنده ثابت قدمی . اگر اغان دولم ایشه ایدی بلکه ترکار آناطولیده کی اراضیلرله قناعت ایدمکچلیدی . (عجا بو طوغریمیدر ؛ دلیرور) لکن یزاس مؤرخلریک قولچه اراضیی آککدن لئث طوغریان ترکاره بیغا ایدمک و مویشی سی سوره چک ساحلر لازم اولدیندن بوله بر قانی قابل ککادی . (قاتانوفزینوس) ک فراغتی ایشلنده ترکار (آخی) ترکارلرینه قارشی مدافعه مملکت ایدمک آغره قی ده ضمیمه ممالک ایشلادی .

ظاهر . بربریک دوستی اولان اورخان بک و قیصر (ایثوآیس) کدنیکارکنن منفق ایدیلر . جناب اورخانك اوغل طلیل و قیصرک بالدزی ، جرم اورخان (تئودورا) ازمیر کورنوی مدختنده (فوجه) Phocaea ده فورسمازلرک آینه هوشدیک وقت قیصر ترکارله مشترکاً شهری محاصره ایدوب یکنی قورنارمق ایچون کوچک ایله عسکر کوندردی ؛ بو ایشه کیشمه دن اول اورخان غازی ایله یازارله کیشدی . غایت قدیه نجهانک یاریسی اورخان ، دیگر نصفی ایدراملور برترک اوزره خلیل اسازندن قورنارمق ، تخلیصی منطاب هر ایکی حکمدار (خانکیدون) (قاضی

کوی) ده بولشدیلر ؛ (ایثوآیس) کریمه سی خلیله وعده ایشدی و اورخان غازی ده (ایثوآیس) ایله آره لرنده بر صلح ایدی جریان ایدمکچکینین ایشلر . ۱۳۵۷ده اورخان غازی تولدی .

ولاننده دولتک حدودی ازیق ، ازمیت ، آغره به وارمندی ؛ بو شهرلرک هر بری کیش بر الکلک مرکز ایدی . بو پادشاه نوکرلری قوسید ، بقیه اسرایه انقیاد ایدن دیگر نوکرلری قاونته سبب ایشدی . عهدنک هر سنه سنده عثمایی ترکارلرک عدوی آردی . هر طرفدن یکی کان مهاجرین ، دیگر طرفدن غزوات بو عدوی چوغالییوردی . ترکارک نجهزات و تفکیلات ایشلنده عدم قابیلی اولدی ادا ایدرله ترکارک خلی خلافتکبری اولان Pears.ک آینه ک قهره سی عریش ایدمکچم .

« اورخان غازی) مقدر بر قوماندان و مستنا » « آبی بر ادره آدمی ایدی . عثمان ، ترک » « خاندانک مؤسس ایسه ، اورخان ده ایشلنده کی » « خلق مستغیل برمت اولئی اوزره طامعنه » « باعت اولان ، و ، بوله چه ترک ملتی برادن » « حکمداردر . » (ص ۹۰۲)

مخالف و فرسکار توارنیک قوراشدن حرقاً اقتباس ایدپویور :
اورخاه Amurath = خلت اولدی . مراد اول عالمه قیصری به هیچ بر قرائتله مرابط ککادی . بو پادشاه اسلامیت بیکرلردن زیاده تاثیر ایشدر . اوزمان اسلامیت ترکارک اکثریت دینی اولمیدی . برمنق طرفندن تحریک ایدیلان مراد خداوندکار بر طامع منصب کسلی ؛ خلق کندی تیغه نصرا یسنه ده ظلم ایشدی . ویرکولی آردنبردی . بو تکالیف ک آغیری بیکچیری حر سقیانلرک چوغلدی و برمه لری ایدی . (مابعدی وار)

فتح قسطنطينه دن اولكى روم قيصرلكى

دون بر مقولات بزه قانك غير متمب ، حر فكرل بر آدم اولدني اعقادني و بر . لكن محمد ناي ديك نه بيوك بر قوه روسيه اولدني رعنا بيلديكندن هر زمان بولن بالاستغاده هسكوتني غيتره كيريمس ، بشارت اخرويي كندلورنه لايقيه آكلتهدر . نسله عليه منافع اچنيه صساكر محمد خانني لك ويندار وغيرت مفهيه ايله مشهور اهل صلبه بكونميورلر .

خلاصه : فاع تونجه قدر علمه واهب اولمش پاكز علم ايله قابلوب فليانه ده اهميت و برمش ، كازنده صالح كنديسنه عرض چهره ايشام ايمس بر - نزال ، پاك ابي بر سياسي ومدبر امور دولت ايدى . Sir C. Pears كظيم ووحمت استادلرني كتابنده بيوك بر بر و بر مكاله بؤ نتيجه و انزور ، و علاوه ايدور : لكن حيات حفته عالى برعائت نموده مالك دكلدى ، شو قدر كه ايلكده يد اقدارنده ايدى . تلذذات شهوانييه چولق مظلوم لوللازي ، بالخاصه صوك زمانلرده قناعت اوي - پنهندي ، عفرته تارشى پك شديد ايدى ، هر كرك راي و مطالعه سني ديكلر ، لكن كندى

زمنى دكهد بر مزي . پك بيوك بر مقابله اولدندن و شيعة اعتقادي ده بولونديندن تام مناسبه عري بودى . غايت خود كام ايدى . مقتضيه موافق اولورجه و عديني طونادى . جريان دهور كنديني عسكرا ايشدى ، لكن احتراصاتي كنديسنك صاحب و مغلوب حسن بر آدم اولديني بزه كوستر : قى الوانغ محمد ناي ناپولي فتح ايتك و فتح مالك بر مرحله سي اولق اوزره قدم روما اوزرينه بورومك سوذاستنه ايدى . آسال انزوا كارانه سي ، دوست - كرتزلكى اعمال عظيمه ايله ، مطالعه ايله ، ازباب صنت و علمانك مجلى ايله تويون ايديليري .

(قانتيمير) Cantemir روايي : « فاع ، تحت مثنايي اشغال ايندك عظمتل ، الكشاني اميردر . مشاراليه وجدانك ناسانه عطف اعتبار ايزدى ، بولقيهي ايجاب ايدوسه سوزني طوتنده اسلا تردد كوستر مزي . » (خالقو . فونديل) : « محمد ناي بيوك بر صاحب عقل و فراست و بيوك بر فاع ، بيوك بر عالم ايدى . » (پيرس) فول : « بردولت حاكمه اولق اوزره تركره هباهد شاهدن زياده نجهيزات و تشكيلاتلرني فاعه جديوندرلر ؛ كذلك تركيه نك بر اوروپا حكومتى خانه كلسي فاع ساهستنه اولهدر . آندن صكره كان سلاطين فاعك قوردني عل اوزرينه بناي شركت اعطالردر و شوقه سولك انتضا ايدوك فاعك خظلردن هيچ برى تركره منتظم بر حكومت تأمين ايجون مشاراليه قدر

چالمدى . لكن اسلاميت تركارك انكشافات اخلاقيه و ذهني لرته مانع اولدى ، اكر بودجه عزم مابن و استداره مالك دها بر قاچ سلطان كلسه ايدى بلكر بر اداره منتظمه داخنده تركار ملل مشدنه عدالته داخل اولديليرلدى . »

مطالعه جوابيه من : (پيرس) ياوز سلطان سايي فاع محمد ناي قدر بيايمز (قانتيمير) ايشه آني مدرك اولماشدر . پناه عليه بر مطالعاتي اتحاد اسلام پادشاهي قسطنطينيه فاعك مادونه ايديرمش . عبا فاع عيارنده بر قاچ سلطان اولو .

الغزم ظهور ايشه تركار (ملل مشدنه) عداوته داخل اولديليرلرى ايدى ؟ توطئه دهلمك ملل مشدنه دن اوروپا مشلورنى آكلپوزر . فاعمدن صكره كان پادشاهلر - از جمله سليم اول و سليمان قانوق - مشاورالهدن آساشي دكلدبلر . ديك كه (پيرس) لك كليلديكي اشارت ايشديكي يش پادشاه كشدرد . بونكله برابر تاريخ مثناييرك اوروپا اقوام حاضره سي سوبه معرفته چيقدني قيد ايجور . بونكه سر و حكمتني مثناييرك علوم غير تقليه ، اوروپا اصوللرينه ، هنوز بلرن ده نسانس و زه فورم حركانته ، كشفيات و ايجاداته اشترك ايجمه لوى اولسه كركدر .

اسلاميتك تركارك انكشافه مانع اولدني نقرات معادسه كتليه : طن ايترك عالم حاضر مدنيق خرسيتيائيق خيره كيريمش اولسون . دين مهاره لرني وه فورى ، و انيمان تاريخي نظر ايتصاره آله چق اولورسني زعميز تأيد ايدر . بانكس نظريات موروث بر مرض عصبيدر .

تخصين ايله يكي مدنيتك علاقسي اولدني كي اوخرسيتيائيق ايله بايق خرسيتيائيكده بر ايله سي بوددر . دني ، منظر ، ايدستكاري شكاده نصير ايدور .

صدهه كهل : فاعك هنوز يكرى بر باشنده رأس سلطنته كليلديكي ، چوجقاندن برى بو فتح جليل ايله اشغال ذهن ايتديكي ، اردوسني لك چويك ، لك جلالك ، هر عسكردن زياده قولايقله حركت وغيرته كابر ، نغمه دياشله هر ميسنه انتحام ايدر بر درجه فضيله اصماد ايشي دوشونلورسه كنديسنك برنجي مرتبه مشاهيردن و تاريخك و هر ملك لك بشام رجالتدن علم ايتدريمكه سيب و ايفدر . طوبدن استفاده ايشي ، بويي آلت خريب ايله ايلك دفعه ديتارك و وضو بندن و اهدار و نعت اولسي ده شان محمد ناي ني ائلا ايدر . روم مئابه نظراً وجود محفظاتي صحیح و سالم ، ابي يابمش ، ذى وقار ايدى . بوي اوتوز ايدى . [*] ادرنده ؛ محمد ناي ، چوجقاندن برى فني ايله خيالي كچه كوندوز مشغول ايتديكي قسطنطينيه نك محاصره سي امر ايتديكي وقت عصيت ايجنده قاندى . بتون غايه و امانى مشغولت و فعاليتي بوكار عظيمه حصر ايتدى . بتون كون بوايشلره كيبوردى . ايك عسكرد [*] ديك كه سليم اولده . ساهريت جددن موروث بر مرض عصبيدر .

رفاقتنده مشكرا ، اردوسى ايجنه كير ، كندى و اشين حفته نه سولنديكي ديكاردى . عل رويي كيب لر ، هجوم پلاني حاضرلنى ايله كيبوردى . طولاني نرهبه بر ايتدبريله چك ، ديوارلك هانكي جهتنه لغم قوه چق ؟ ... ال آخره . بولر هب نظرگاه فاعه مغروض مشاله لردى .

كندى حفته تيه و اجابيك نه ذكرده بولنديلرني بيلمك فاعك چله آماناندى . عجل و عضي الزواج ايدى . اجابيه نظراً محمد ناي تركارك على الماده مغفور اولدني ذكالك فضاهستنه مالكدى . (پيرس) . نظراً و الهمسى اسير ، و اغلب احوال خرسيتيائى . دها چوجقاندن ايك حاربات و مجادلاته كيرشمسي كندى خواس و قابليتني پك ابركن مكشف ايتدريمسدى . مثنايي اردوسى ايجنده بوئسي ، خاندان عثانه منسوبتي ، عنفات اسلاميه كنديسنه متنوع فضيلتير تأمين ايتهدر . بونقطه نظر دن باقاييرسه فاعك مثنايي عرقك محصله سيدر . فقط خصوصيات مختلفه ده « پرس » لك فكرتجه فاع محمد ناي بر تركه بكنه من : « اوزمان تركار فلسفه و آلهيات ايله ، علوم و صنايع ايجيه ايله اوغراشاردى . ايزدهكي و نايي دها واضح ، خصوصيه روم دنائي دها صحته قريب اولسه ايدى بلكه بوكون فاعك منابع مختلفه دن كي و مثنايي و نواقس آله يق تعين ايدم بيليرك . لكن طن ايدرم كه حال حاضرده بوكار امكان بودر » .

(مابعدى وار)

(ادم) ك نرقه سي : ۳۲

فتح قسطنطينه دن اولكي روم قيصرلكي

ماهد

روم مديتي ورده سانس

قسطنطينه فتحك روم ملته اولان تاثيراتندن بيري اولق اوزده علماك طاغلمسي و آوروپايه فراري كيمي ذكر اولندهدر . عجباً بو بر شروميدر ؟ هر نه ديرسه ديسون قسطنطينه لاسبق يونانستانى عاقله ايديورسده آتدين استاده ايديورده . كرتل بر خزينه كي عثقات يونانيه استانبول كنجخانه لرنده قاووردى . قسطنطينه نك تركار طرفدن شيبلى علماك آوروپايه مهاجرتي و طولايسيه (رنه سانس) دورنيك ككادى استازام ايديكندن حضرت دكل ، بلكه منفعت توليد ايشدور . E.Pears آتته يونانيلريك چون حيات اساسنده - قسطنطينه سلطنتي اووزنده

بر تاثير علمي وادى اجرا ايديكيني قيدا يورسده اولم G.Finlay ك (روماييلر تاييبتنده يونانستان) نام ارنده كورديك اوزده آتته مكاتب و مدارس نلفيه سي چوندن مندرس اولمش ، با امر قيصري تاييقتدى . لكن هر حاله نلاسيق يونان دورنيك متروكات نلفيه سي آتته دن زياده قسطنطينه ده بر مامن بولمى . قسطنطينه آسيا واوروپا نك ملتفاستنده بولتى اعتباريله اينى نوح نغوذه معروضدى . يكي رومانك آسيائيكى ده اوروپاييكى ده قابل انكار دكادر . بونكه برابر يونان - اوروپا نفوذى غايدي يونانيلر ملاح و سياح ، و تاجر و شاعر بر قوم اولداتلرندن هر صه نك و آمله ر دكوزنيك اسكله لرى يونانيلىدى . يونانجه لسان عام اولدى و كيايا ايله اداره جه قبول ايلىدى . بونده بويلك خصالق و فضائل ده انكار ايتمك قابل دكادر . يونانستانك اوزرندن مختلف اقوام كچديكي ، اسلاولر ، غوطلر ، لاييز اورالره جدا بركديكي ، نيشا و خستنه ان كي سواشاه اهالي قديمه نك آكرتري مندرس اولديني حاله لسان ، اداب ، معاشرت و تاريخ و شان يونانيك تايييله يكي كئازده يونانيك مديتير . بر مدت « هه الاديكي » Helladiques تاييله

اصل يونانستان اهاليسي حقيير كوردى . لكن اقوام شرقيه اصلا يونان لسان و نلاسيقلري اوتوت ميوردى . يونانيلق قدر خاصه نلفيه سي اولان مليت آزدور . اسلا ترك ، اسلاو ويا فرنگ اولانلر بيله لساناً مختل ايشدكندن مكره كئيدرلري ارمستاليس و افلاطونك ، سقراط و بقراتك احقادندن نلق ايدييورلردى . ادبيات و لسان ، اقوام متضاده يه ، بر نسلدن كلنكارى زعيمي و بردي . E. Pears ك قديمه كوره (شه قيصير) ايله انكاز ككتاب مقدسي انكازجه تكلم اينن اقوام انكازلر ديريديكي كچي يونان فلاسقلرى و (عهد جديد) كتابلرى و يونان (ليتورجيا) Liturgy سي ايمپراطورلديك يونان الصدى باطله منلري جمع و توحيد ايستى . آره ن عصرلر كچدى . ميدانه روم = يونان ملت حاضر مه سي كلدى . اساطير اولين رجال - بيشي هرته كيايا اركازكي عداوتنه كچردى . اسملر دكئدى . ادبيات و اساليات يونانيه نك اوبله بر فضي و فزوي و اردي كه تركار طرفدن قسطنطينه نك فتحندن دورت عصر اول ادبيات و علوم بر كايوس مديده اوغراديني حاله يته نتييل و نلال كار عظيمي بلا و قته دوام

ايديوردى . فى الواقع علامه شهريطريق (فوتيوس) ك (۸۷۷ - ۸۸۵ ده زياست روحانيه ده ايدي) زمانندن سكره اهميتل آتارك عددي تناقص ايشدى . (استطراد : اعيالندن آرتتاركى لغوت بك ايله روم (سيلارغوس) = انجمن دانش (فورتوس) ك آتارتي نقر ايشادور .) بونكه مظلومه لك مهم كتابلر ضايم اولدى . بك دگرل آتارك ضياستندن لايين تاخلىر مشكوللر . بطريق (فوتيوس) ك « اون بيك ككتاب » Myribiblion نئشه ۲۸۰ ارك خلاصه سي مندرجدي كه بونلك نئشلق آلان موجود دكادر . قون و سيمطالك دوام ايديكي اعصار ناهانده فكر بصره عاذا بر فتح غازي اولمك نكلكر استانبولده آتار ناهنده آل ليزوردى . آلتيني و سنجي عصرلر ده علم حقوق قسطنطينه ده هرته كايه و اردي . يكي روما حقوق شناسلريك رموز قانوني سي - لكه لايين شكنده تاوان ايدي . اوروپا مدنات حقوقيه سنه متفق اخذ ايلىدور . يوق اين وضوح و متعجيزلى ايله ممتازدر (نيكتاس) Nicetas ك . (آناقومننا) Anna Comnena : (آروپو اينايس) Acropolis : ك ،

(باخيه ريس) Pachymer : ك و (قريشو . دو و لوه س) كندر بيخالس مؤرخلريك يازدقاري و قاينامه لير قديم يونان فلاسقلرينه ياللاشمدهدر . بونكه طيبه رهباي يونان فلسفه و آلهياتي ندرس ايديلردي . (كپن) Gibbon كده حاسنه نظراً استانبول ديوارلريك ايجنده بون عالم غربى تشكيل اينن حاله كدن زياده كتاب و علم و اردي . روم علماسنك اوروپايه فراري لايين استيلا . سندن اعتباراً باشلاور . و نديك ، يكي روما ايله لك زياده مناسبتنداز اولان شرقى نئاق بولنديني ايجون بالطبع ملتجبلر اورايه زياده جه كچيديلر . لايين استيلاستنده هخل كايي بولديفتندن و نديك (مالنكه) دريا) اولمى ؛ لكن آرز بر مدت مرورندن سكره (امپراطوراليجاز) ك ولايت منجر مه سي دوجار شيوع اولدى : ديكر ايتاليان شهريلر ده دكر تجارته اشتراك ايشدولر . (ماغناغره چيا) Magna Grecia - بيوك يونانستان - دئيلان ايتاليانك حوالى جنوبيه سي قرون متقدمه ده يوناندى . فتح قسطنطينه هشكائنده ايسه (فالابريا) Calabria ده حالا يونانجه (مايمدى واز)

اعلان اولتور . . . ازليني اخذ عسكر شعبه سندن اشرفزاده محله سندن اسماعيل اوغلي عبدالرحمن

مل تقيت اوچاقتندن : يكي تجارت آتور عيالي شرطي حصه سندن اولوب بوكره حاصله عالم اولسي نقر ايش اولان و بهري ايكيويوز نقتن بيش غروش قيمته يونان بيزوندن دورت بيك صده قدر اولان طالارينه ساتيلمق اوزو ايلديكندن طالارلك دو سعادته ديه چيان خاندن ۳۱ نومر بولوازيخانده مراجعت الجزى اعلان اولتور .

اوقات شرعيه	اذاني ساعت	زوالى ساعت
اولكه	۵ ۲۱	۱۲ ۱۲
ايكئيدى	۹ ۰۶	۵ ۶
آقمام	۱۴ ۰۰	۶ ۰۹
ياستور	۱ ۳۸	۸ ۲۹
اسانك	۳۸	۸ ۲۸
كونش	۲۵	۵ ۱۶

مدير مسئول : عمر عزرا الدين

فتح قسطنطينيه دن اولاي
روم قيسرلكي

مايه

دني وروپا مانيك بوزار قوم جاله كادي ، اهاليك
وكميماك سقوط اخلاقي ، سقوط مادي في اديت
ايدي . بو حاله ، سقوط مادي دن هر حاله مهمو خطرناك
اس . هر حاله ، ايرك قراي قلبي دن ، غيرت و سيار
الاي ، قلبي ، زبون جوانده كي تك نوك ايرت ،
ارمعه اسلاولري ، ايربوس روملي كي جزايات
اسلانا ايدك چك اولوزسه روملر ، بوغازلر ،
اولوزلر كي قبيله چك يادرايه تركاره قارش
كوي مالي و قوم ، بعد الفج دهها آز سرد ،
دهها آز شيع اولدولر . كاسيناك ساوط ايميني
سازان قوت و نظردر : كاسينا وارداتي صادده
ايرتدي ، پاپاسلر ، ارداكنن هرور اولوم ايدر
و سندن دوشورلر . ارداكنن هرور اولوم ايدر
مؤسسات ديكده قار ضرورتلي اسلزام ايتك
قلم ايدي ، علم ، بشاه عليه ، دهان ايتون
معي ، عادات و عجزات لتيه آرق اولولدي .
مؤسسات ايتده ميني قادي ، جلسه حيات ديه
پر سكونت حاصل اولدي ، اديتا روم ايسيرلي

يك عالم اولديندن قسطنطينيه مقام ديسي . معلوم
اولديش اولوزه - رومليه ادماي قوتو ، كاسينايله
آنكه دعواي مساوات ايتكده ايدي ، سندن
سكده روم بابسي (عجل) ايتديكنن آرق
بومديت ايتديزلر اولدي . اسكيدن روم عرفان
دهان بابلك ، فارديناك ، قاوليك عامسك
ظهر حرمي ايدي . آرق روملر شايان و بات
دوام اولدي . قير روحاني وويار بركتاب ميدانه
ايتريش اولدولر . معمايله سقوط روملي ايله
برابر روم كلسايزي روم ا . بو اصدار
تايمينه بيله به بعض مهم خدمه بوتولدر .
بو خدمت ايتدر : اول ، دهان ، چوي
رك ديسانن و فاه ايتدر ، ثانيا ، حيات عامه چك
عاطفه سه غيركنن اولدولر . اصري ادواج
اسوق اولاده ايدان معامله سنده - كلسيناك
هرئي ايله - روملر ايتلر كي عسافله ، قدرتياب
اولوزلر ، (ايتي)

خاتمه

اجازتكم عرض ايتيديم . - بروج قسطنطينيه
و ناي اعدادن لخصا نقل ايتديكم . جودناني عده
پر مطالعه بويولم . Phrantzes نه درسته
ديون قاي يونان اولان اساطيره و اف دكادي .
سوزي ماني مادي ايله آيريكز . بله چك عود
ناني شرقه باكمه ايدن روملي قسطنطينيه
ايكده ، حيازي رعا ايتريش عجزت فاش ايتي

العميه بر لابن صرف و نوي آقش اوله
بيلر . لکن شو كاسيم قاي باذ عنوان قسطنطينيه
Lascaris ك ايتاليه نقل ايتديش جمله
ماردن ، Lucretius ك « طيبته » مطبوعه سندن
Cicero ك ، Tacitus ك ، Strabon ك ،
Herodotus ك ايتدن ، Demosthenes ك
طبا بيانن چك خبير دكادي . مثلا هر حاله
(ژوسنيان) قوايني بيلبوردي . اكر روما
اولونيك فيض كرامتي ، شرق روما دارهسك
قوت و كميتي بيله ايدي ايدن عاده جيل ذي
غيرت اولان چناب قاي قورديي سلطنه مهم
و سندر بر كليات اوابن ايتار ايتديبوردي .
اكر قاي قونم يونانيه اولونيك ايميني - او
زمانكي ايتاليا مرآه ايتي قنده بيله ايدي روم
علمي كنجانه لري (فريديز) به نقل ايتلر ،
افلاطون و آرسطاليسك فلسفه سنده آگاه صنايد
(قرانه زدن دوته قاولك علمي مئلا ضروري
مئي ايتان اولن كي) موانع اقباله ساغدن اولوزلر
ايدي . قاي بولمك نديك اوبيني اوروپا يارون
اول آلهده قارول (اوربان) د شيك ك
بيوك نويي دوردي . دنك ك قدر و ايميني
بيلدي بر چندي كنيسته مان ايتكده مانك ك
مستكده ميني آدي . حضرت رسول اكرم
(صلوات الله عليه) كوسردني هر بيرجه جهون
اسوايله ميهت اصر مده ميني قبول ايدن چك
برخنده كوسردني كوسدن مرادده (اوربان)

محمد اتون بالاسفاده حرة اولان قسطنطينيه
صفتيردي و آدي . دنك كاساسا اتي عودده
مستعددي . اكر چناب قاي (ژوسنيين)
قاولرينده (اوربان) ك علوي كي و سايط
سندن اولديني ، بله بولمك تاثيري ده اساسل
و داني اوله چي بيله ايدي البته آقري ايتاس
ايه اعداسيناك ايتكز ملكي دكل ، حكمتي ده
فتح ايتن اولوردي . دنك ك جود تاينك دك
و دهاسي علوم غير قنبيه ، فلسفه و حكمة ، فتح دكادي .
بهرلري ادا ايتديبورلر كرك عسكركه
قايبيلدارس ، علم ، معارفه ، فقه و اديه مشاهد
اولدولر دن عسكركده قري ايتلر ؛ معارفه
اجني قايبلر ، بو كاشانه م . قاي عرضنده
و آيدن سكرده تركار معارفه اهميت و پرديز .
لكن بو سادده ميقول برعارف ايدي . مقول
واسي عرفانه و برين اهميت ايدان همت مقول
و جود عرفانه و برله ايدي نجه برعكس اولوردي .
ساشا ؛ بعدم قايي قول ايديم . تركار دن
تحويل نظره حق العموم اسلاميه عتق عامه
ايدرسك به بو عقيدته دسترس اولوزر
مسائلار ، بغدادده قرطبهده جود علمه همت
ايتكاري وقت ارستطاليسي تفصيل ايدم . بيلديز .
آره لنده اين رشديشدي . اولوغ چك جودلرني
تفصلي ايتدي ، سربيني اجهاد سايه سنده ديك
ان مهم خوفنا سدر آره سنده بر طولي لام
كلن امام اعظم ، امام محمد ، امام ابو سفيان ، امام

بازار ايتريش ، چاه شايه ايتريش ، عمارت ايتريش ،
زفره امام شايه ، امام جيل ، امام مالك ظهور
ايتدي . عربی مسلماننر متفولاك كاپوس ايتنده
قايدي وقت اسملري بوزاده ، اديا ذكر
ايدم . بو مشاهير علما چيچدي !
قاسيناك ؛ غير قابل انكار اولان مسلماننر ،
عسكركه كي دهاسندن ، بكره بر باشنده كي
كازنده ، اجرات خرد فرسادنن صرف نظر ، قاي
سمة جود ميني كتيل اعلي ايدي . بولنيقه به
عدم حراعات سلطنت عتبه ملك بادي . اسمايي
اعظماي اولسندر ؛ ثانيا قاي ، دنك چناب
اهميت غير مادي سني ايتريشده روم ، ديتدي ؛
مدني قاي ، عرفاني نهدر ؟ Phrantzes ك
افاده سنده تراخي معالنه ايتدي مشاهيرك حيازي
اكر فاجحه حقيقت فهم ايدله ايدي مشارالیه البته
نصر ايتك ملك و رومده اوان ايتشاورنده قيسرلر
سئون باغاييم عالي سبولله نصرايته جلب ايتري
جوتنه اتحاد ايله ملت حكومتي درحال قار ايتدي .
ميين و ايتن بر كليات قانويه ايله روم ايتلر فصل
اداره ايتكاري و بو عتلاك روم حقيقي اصل قدر
ايتريش معلوم اوتسه ايدي ، لاشك ، كرك
اسلام كرك روم سلطنتلري بر ايتريش ، كازمير
اونوزه عباي هر مندن صير ايتن بر چيوان كايوي .
بوصاليه بيبولر نجه امكان نارضي واري
ايدي ؟ ايران - عرب - اسلام ؛ لايين - روما -
يونان نصرايلري اطر معالنه آله ايتريسه بولمك ممكن
عقيده ترده ايتيز .

ايه ايتريشه برده تر بنانه كساد ايتديكي و سده
كود شيعه ملك ايتريش عقيده كوسدن اعتباراً
اغاي معمايله مباشرت ايدم چكدي محترم معتربرينه
اعلان ايتلر .

در سعادت آلمان مكتبلري ، يك اوغلي ذكور
سلطاني ، اثاث اعدادي ، مجازت اعدادي ،
نهارتي (جود باشا : ذكور و اناث ، ذكور
ايتريشه ايتول (۱۰) ده باشلايز . بيك طنه
ايتول ايتكدن اعتباراً هر كون ۱۲-۱۰ ، قدر قبول
ايتديز . قيد قبول ايتون جيبك ايتي شهادتنامه سي
فوس نكره سي ، ترك ايتديكي مكتبك تصديقنامه سي
ايدم بولشي الزمدر . عكس تقديرده طنه نظماً
صراحت ايتد ملينر . دخولي و ايتي ايتي بر ايتلر .

اوقات شريعه	اذاني ساعت	زواني ساعت
اوتكده	۵	۰۸
ايتكدي	۹	۰۷
اقصام	۱۲	۰۲
ياقوت	۱	۰۱
اسانك	۹	۰۳
اوتن	۱۰	۰۵

Bak şu insan oğlunun dâvayı bî en-
camına
Âklım der de yine mağlûp olur
evhamına
Rütbei idrâkinin en münceli bürha-
nidir:
Batılın icrayı ahkâm etmesi hak
namına

İnsan denilen güzide nev'in
Aldanmıya ihtiyacı vardır.
İnsanla doğan bu eski derdin
Zannemeyiniz ki ilâci vardır.

Garabetin bu da bir nev'idir ki in-
sanlar
Arar hakikati her yerde, başka yol-
da yûrür.
Tesadûf eylese bir yerde, ez kaza,
bir gün,
Hakikat onlara, onlar hakikate tû-
kürür.

Sağlığında nice ehli hünerin
Bir tutam tuz bile yoktur aşına
Öldürüp evvel anı aklıktan,
Sonra bir türbe yapılar başına.

Ne taaccüb ediyorsun? buna dünya
derler,
Duyulan herzelere anda nihayet
yoktur.
Yerin altında öküz var mı? dedi bir
meezup;
Onu bilmem, dedim, üstünde fakat
pek çoktur.

Bu elem yurdu denî dünyânın
Derdine, mihnetine gayet yok,
Bir çürük diş gibidir bence bu can,
Çıkmadan sahibine rahat yok.

Son armağanı ölümken tabiatın be-
şere,
Hayata fazla gönül bağlayanlar ah-
maktır.
Hatâya düşme, hesabında âkîbet-
bin ol!
Ne varsa toprağın üstünde hepsi
topraktır.

«Çocuklarımıza din kitabı»
hakkında mektuplarla, telgraf-
larla gösterilen büyük teveccüh
ve iltifatlara karşı bilhas-
sa teşekkürler ederiz. Bütün
taleplere yetişecek yüksek
miktarda basılmakta olduğu
cihetle isteyenlerin hiç birinin
kitapsız kalmayacağını ümit
ederiz.

Hilye-i Fahr-i Âlem

Bu ünvan ile Bursa meb'usu
muhterem Bay Mustafa Fehmi
Gerçeker tarafından yazılmış
ve Âsar-ı İlmiye Kütüphanesi
tarafından bastırılmış manzum
ve mübarek bir kitap elime
geçti. Müstefizane okudum ve
aldığım feyzin şevkiyle bir kaç
satır yazı yazmak istedim.

Eskiden kalmış, yahut on-
lardan biraz malûmat almış
olanlar bilirler ki *Hilye* kelimesi :
Hilkat, suret ve sıfat
demektir. Bu münasebetle
Peygamber Efendimizin şekli
ve şemâilî mânâsında kullanıl-

kıt'adaki ikinci *Hüsn-i Yusuf*
maruf çiçek mânâsındadır. Kıt'a-
da: «Yaresulallah; sana âşık
olan, mübarek hilyeni okuyun-
ca hayrete düşer. Sen, Allah
gülzarının bir gülüsün ki Yu-
suf Peygamberin güzelliği, se-
nin cemal ve kemalin yanında
güle nisbetle Hüsn-i Yusuf
çiçeği gibi kalır» meâlini ifa-
de eder. Aleyhissalâtü vesse-
lâm Efendimizin suret ve siy-
retine dair ashâbın rivayet et-
tikleri târiflerin bir araya top-
lanmasıyla daha şümüllü eser-
ler de meydana getirilmiştir.
Fakat Türk, Arap ve Acem
müelliflerin bu hususta yaz-
dıkları kitaplar mensûr olarak
kaleme alınmış, onların mün-
derecatını nazm etmek ve
Hilye-i Saadet'e şairane bir
gözle bakıp öylece göstermek
kimsenin hatırına gelmemiştir.

Arap ve Ears dillerinde bu
mevzuda manzum bir kitap
görmedim. Benim bildiğime
göre ilk defa manzum bir Hil-
yename ibda eyleyen ve :

Olmadan bin yedi tarihi tamam
Bu risâlede tamam oldu kelâm

beytinde ifade eylediği üzere
Hicrî 1007—Milâdî 1598 tari-
hinde ikmal eyleyen Hâkânî
Mehmet Beydir. Hâkânî'nin bu
kudsi eseri, Süleyman Çelebi-
nin Mevlidnâmesi misilli umu-
mî bir hürmet kazanmış ve
nâzımı, Edirnekapisındaki Mih-
rümah camiinin haziresinde
bulunan kabrine kandil yakı-
lacak derecede takdis edilmiştir.

Süleyman Çelebi'nin Mev-
lid'i gibi Hâkânî'nin hilyesi de
taklide kalkışıldı ve sonradan
gelen şairler tarafından tanzirine
çalışıldı. Meselâ Neşatî
«*Hilyei Enbiya*» sını, Cevrî
«*Hilyei Çiharyar*»ını, Abdullah
Selâhî «*Hilyei Faseneyn*» ini,

Hilye-i Fahr-i Âlem Şairi
Mustafa Fehmi Gerçeker. Bursa
Mebususu ve Mülga Şer'iye Vekili

miştir. Resulullahın tarifine
dair Hazreti Alinin rivayet
ettiği bir Hadis, eskiden levha
olarak yazılır, evlerde yüksek
yerlere ve kible cihetlerine
asilirdi ki o levhaya *Hilye-i*
Şerife denilirdi. *Hilye-i* Şerife
levhaları Arapça idi. Sonra
Cevdet Paşanın tercümesi ola-
rak Türkçe yazılmış ve öylece
basılmış olanları da vardı.

Şu kıt'a, *Hilye-i Şerife* do-
laysiaiyle zatı risâlete iştiyakı
havi bir hitaptır :

Hilye-i pâkin kıraat eyleyen
Âşıkı didârını hayret alır
Ey güli güzârı hak nisbet sana
Hüsn-i Yusuf, Hüsn-i Yusuf-veş kalır

Lütfi, Rıza ve Tahirülmevlevî «*Hilyei Mevlâna*» yı Hakaniye pervelik etmek suretiyle meydana getirdiler. Hakkelinsâf söylemek lâzım gelirse o mülahem ve müeyyed min indallah olan peygamber şairine yeti-şemediler.

Eski eserleri iyi bilen, ve kıymetlerini pek iyi takdir eden Muallim Naci merhum, Hakaniye hitâp ettiği bir şiir de ez cümle:

Gelmemiştir sana hâlâ sanî
Ümmetin mefharisin Hakani
Bize bir hilyei garra yazdın
Namını cepheî arşa kazdın
O ne suziş ki okurken insan
Bulamaz zaptı bükâye imkân
demiş ve gayet doğru söy-

lemiştir.

Ahiren okuduğum mübarek eser dolayısıyla ve Naci'nin beytini biraz değiştirmek suretiyle benim de:

İşte geldi sana şimdi sanî
İftihar etmelisin Hakani

diyeceğim geldi. Çünkü bu mevzu ve bu vâdide Hilyei Hakani'ye ikinci olabilebilecek bir inci, ancak bay Mustafa Gerçekerin «*Hilyei Fahri Âlem*» ismindeki eseridir:

İlâhî ve Mustafavî şair, her müslüman müellif gibi kitabına besmele, hamdle ve salve ile başladıktan sonra kaleminin kendisinden bir Hilye name istediğini söylüyor ve kalemin şu talebini:

Senden dilerim, budur meramım
Farz et ki «*Celâl*» e bir «*Hüsam*» im
beytiyle tefhim eylliyerek ken-
disini Mevlâna Celâlüddin'e,
kalemini de Hüsameddin Çelebi'ye benzetiyor, Mesnevî'nin tanzimi, Hüsameddin Çelebi'nin temennisiyle olduğuna işaret ediyor.

Ben, eskiden kalma bir mevlevî olduğum için şu teşbih ve telmih pek hoşuma gitti. Muhterem nazım, sonra yine

kalem lisanından teşvik olmak üzere :

Hâkanî, Hilyesiyle meşhur¹
Koş sen de bu yolda olma meftûr
diyor ve :

Hâkanî kim bilirmisiu sen
Öğren onu bilmiyorsan öğren
Ka'b-ibn-i Zühreyre oldu peyrev
Olmazmı o mülki nâzma husrev
Kudsileiyor o ruh-i çalâk
Memduhi olunca şah-ı levlâk
beyitleriyle Hâkanî'yi târif ile onun ırlşilmez bir şahika olduğunu söylüyor. O halde benim :

İşte geldi sana şimdi sanî
deyişimi de hoş göreceğini umarım. Hâkanî gibi kudsi-neva bir şârin ikincisi bulunmak, başkalarının birincisi almak-

tan çok yüksektir. Eserin bundan sonraki kısımları, Zâtî risâletin muteber me'hazlardan alınmış şekli ve şemâilini akıcı bir üslup ve şairane bir ifade ile tasviriden ibarettir. Nümune nakletmeğe kalkışsam kitabın bütün münderecatını almak lâzım geleceği için ondan vaz geçiyorum ve mütelesiyle manevî zevk alınmasını okuyuculara bırakıyorum.

Muhterem Nazım'ın muvafakiyetini tebrik eder ve daha böyle âli eser yazmasını temenni eylerim. *Tâhîr Olgun*

¹ Keşke buralardaki «sekte» ler olmasaydı.

Eşref Edib

«Çocuklarımıza din okuma kitabı»nın Dördünü bir arada müccellet isteyenlere dört kitabın da tab'ı tamam olunca ciltletirilip gönderilecektir.

İbrahim Horoz Basımevi

Şimdi ikinci kitabın da tab'ı bitmiş, üçüncüsü basılmaktadır.

Ş Bayiler tarafından telgraflarla yapılan külli-yetli siparişlerin de hepsi gönderilmiştir.

Ş Ansiklopedimizin ikinci cilt abone bedelini göndermek ve yeni arkadaşları abone kaydetmek lütfünde bulunan okuyucularımıza çok teşekkürler ederiz.

Ş İkinci cildin yine A ile başlamasının sebebinin bazı okuyucularımız soruyor. Evvelce söylediğimiz gibi, biz uzun Â ile kısa

A yı ayırdık. Uzun Â birinci ciltte tamam oldu. Şimdi de ikinci ciltte kısa A ye başladık. Ş «Cennet Fedaileri, gizli ve yıkıcı teşekkürler» çıkmıştır.

تاریخ صحیفه‌ری

سلطان عبدالمجیدك ارتحالی

سلطان عبدالمجید خان حضرتلری دوش جسم عالم ایکن جسم خجان کنی اندون
هاریندن چاقوب آلاینه بندی . لکن آن اوزرنده مورخ حال ایله طوریوردی . و آذینه
اولنلرک اشغری آهلیوردی . " چون باشا

اوگون ، نیشک‌لون بریدی . سلطان عبدالمجید
ماده‌دن سوگرا طوله باقیه سرایه دیه‌شدی .
چوقی . مشغری بندی . مرابه کایر کلز ، دوقور
سلاطین قره طودوری ائدی بی چاغیرندی .
قرق بائنده ایدی . ضایح لئاری ، سینیرلی
اوره بولور ، نارین پاییلدی . غایت سوبیلدی .
تراکتینی فوق‌العاده ایدی ، تبعه‌سی دوشورور
مملکتک سلامتتی آرزو ایوردی . تحصیل مکتهدی
ای فرانسجه سوبوردی . مملکتده عدالتی تأسیس
اینگ بکانه غایه‌سیدی . بوغازنده راحمتلرک
بوزنده خلیف جیکک بوزوغی واردی . سوگ
خسته‌لندن ایکی سنه اول ، صیتمه‌شوئولشدی .
عربی و جبارتی پرنده ایدی . جمای پورغونلار
تحلی فضل ایدی . قادیندن چوق حظ ایوردی
اساساً سوگ زمانده وجودینی لک چوق بورانده
بوایدی . اقلانده عصیت کوسترصر ، وکلاسنه
قارش دایم تراکتله معامه ائوردی . فقط
سوگ کونلرده اوکوردوکی آتئشدی . فقط
افرائقی مابله غیرقابلیدی ؟ اوکوردوکی مندلیری
درحال یاقدر بریوردی . بوخال کونلرجه سوردی .
احوالنده برده مرابه ایلیک کورولمه باشلاوی .
ایلیک کونلرده حرارتنده فاسهل اولدی ؛ فقط
ضدق آتئدی . دورتوز قره طودوری نتیجه
آتئشدی ؛ اولنک ایچون تداوی به اوقه راحمت
ورمک ایسته میوردی .

سوگ کونلرده ، پادشاهک حالتده بر فانی
کوردی . اوزمان دوقورن زوغرافوس چاغیر
دیر ؛ فقط پادشاهک یانه سوقادیلر ، بالکن اعراضی
آتئدیلر ، وکلا تالاشده ایدی . پادشاهک خسته‌لنی
آ کلاقی ایچون برجلئس طوبالانئدی . بوچلاسه
سیرسکر رضا باشا ، باش کاب حتی یک ، باش
مایلی احمد یک واردی . دوقورنلر پادشاهک
واحتسزلنی هیئت آتئدیلر ، فقط معاینه‌سی
لازم کلاگیکی سوبلدیلر . رضا باشا شوکایفده
بولندی .

— اوپله اسه پادشاهک طایعادی بر قاج
دوقورن کتیرلم ، سفرا همت هایدنکزی آتلامق
ایسته مشغور بودوقورلری کوندمشیر دیلمدی .
تکلیف قبول اولوندی . اینالیا سفارتخانه‌سی
طیبی دوقورن موخجری ، پروفور قصابر بکله
ماروفینی چاغیریلدی . بوخال هرگون حضوره
کیریلور ، پادشاهک تیضی و دیانی معاینه
ایدیوردی ؛ افرائقی آلکن معاینه ایده‌بور .
لردی . بوخال بر قاج کون سوردی . نهایت
هوئورلر بکاده بریازه بولدرلر ، آتاق بولندن بر
آچوبلر ، افرائقی بوسورنله معاینه به موفق اولدیلر .
حقیقت مبداهه چاقدی ؛ سلطان عبدالمجیدک
معاینه‌سنه شدله احتیاج واردی . بو معاینه ،
سوگ دفعه اولارک ، زوغرافوس طرفئندن
پایلاچئدی . دوقورن ، حضوره کیردینی زمان ،
سلطان عبدالمجید کئیش بر مندر اوزرنده
اوتوریلوردی . دوقورنه ایلیک سوزلری شو
اولدی :

— خسته‌لنک اولدیغی مندن طوس طوغور
آتلامق ایچون چاغیرتدم .
دوقورن سستی چاقرامادی . ایچریده باش
مایلی ، یاق باشنده لاری قاروشدیرمن ، سر
سکر رضا باشا طوریوردی . سلطان عبدالمجید
سوزبه دوام ایندی ؛
— نهدن جواب و بریمورسک ؟ حک واز ،

— شوکت‌آب ، هیچ برشیکتی یوق . بالکن
عمومی برضعکوزان ، دولت ایشلرینی چوق صراق
ایتدیکلر ایچون برارده اعصاب پورغونلرکوزار .
— یا اعصاب ، جگرک ، طالاشم ؟
— هیچ برشی ، شوکت‌آب ، اوپلرلرده
هیچ برشی یوق .
— قاشلرینی چاقوب شهیدکاز برطور آلدی ،
وصوردی ؛

— حضرت عیسانی سورده‌سک طوغور سوبله .
دوقورنجه ملاحظاتدن زیاده صنعتی دوشوندی ؛
— اوپله شوکت‌آب ، حضرت عیسی عشفنه
سوبورم ، تهلکلی برشی یوق ؛
— حضرت عیسی عشفنه سوبلیورسک یا ؟
— عالم الله ، ذات شاهانه لرنده سیکلر پور .
غولفئندن باشقه برشی یوق .
— کوزلری برده مرابه اولادی ، سیاستده بر
بشاشت حاصل اولدی ، دوداقلرنده تیسلملر یلوردی .
دوقورنه ، فرانسجه ، یک الفاتیکار سوزلر
سوبلدی . سوگرا ، رضاشاهیه دوندی ، تورکیه
— سشو برون یاقدر تیضی برای اول
یاقدر مایلم .
— باقم ، عزیز دوقورنلر بزه آتاق نه یایچق .
دیدی . دوقورن زوغرافوسه دوندی ؛
— شی ، کوزل آدم ، بکا نه علاج ویر .
چیکسک ؛ بی شوخاله قویان ضدق باقم ناسل
یکچیکسک ؟
— دوقورن برشی سوبله‌مده ؛ سلطان عبدالمجید
دوام ایندی ؛
— نه او ، صوبورسک ؟
— شوکت‌آب ، بزدوقورنلرکده صیتمه‌کوره
قاعده‌لرین واردر . ذات شاهانه لرنه بر علاج
ورمه‌دن اول ، اوتده قولکیزی بکلمن اولدا .
شلمله قونولاسیون یاتالیم . بو قاعده‌دن
آیرلامانه ذات شاهانه لری لفظاً مساعده بویوردلر .
بعده مشغرا و برده جیکم قزازی خا کبابی شاه .
نه لرنه عرض ایلام .
— سلطان عبدالمجید رضا باشاهیه دوندی ،
شو سوزلری سوبلدی ؛
— آتلامورسک یا ، باشا ، بزم دوقورن ،
اوقداشلرینک کولکی قیرمک ایسته‌بور .
— سوگرا دوقورنه ؛
— یکی ، کیت ، اوقداشلرکله قونوش ، یسه کل .
یک ، بکا بر قهوه کتیریمسک ؟ دیدی .
— دوقورن زوغرافوس حضوردن چیقدی .
طیشاریده ، دوقورنلرک یاننده ، مان بون وکلا
حاضردی . حق صدراعظم قیریلدی محمد باشاهیه
اوزاده ایدی . هرکس ، پادشاهی معاینه ایندن
دوقورنک ناسوبله چکلی بکلیوردی . زوغرافوس
ایچری کیرنجه آیاغه قالدیلر . دوقورن خسته‌لنی
آتئدی ؛ صدر اعظمه ، پادشاهک خسته‌لنی
ایچون (ماتیته) دیشلردی . دوقورنه ؛
— ماتیته ، ورمی دیک ؟

— دیه سوردی . نه ، تلی و برده جیک بر سورده
کندیمسه ایضاح ایلدی . دها سوگرا ، تداوی
غزالشدریلدی ؛ پادشاهه متفقاً مک متفوح ایله
برابر بوغوروت ، دها سوگرا کزاده ، بانق یاقی
ویرله چکدی . سلطان عبدالمجید بانق یاقه
چوچلغئندن بری آیشیقدی . زجه یازیلدی ،
دوقورن زوغرافوس تکرار حضوره کیردی .
— سلطان عبدالمجید مسروردی ، رضا باشا ایله

ورسور .
مستله بی نه قدر مازاکوسه ک دوانده اوقدر برونک
خدمت ایشلر بریوردی .
یاورلرندن بری چاغیردی ، ترسانه اصرار
کوتوردی . دوقورنله براب سرایک قویسه‌قدن
کلدی . سرای رحلی بینده ک رقابتل غریبیدی .
وکلا ایکی قوه‌یه آیرلشدی ؛ فرانس طرفداردی ،
الکایز طرفداردی .
رضا باشا فرانس ، محمد علی باشا انگلر
طرفداریدی . سلطان عبدالمجید ، محمد علی پاشان
هیچ مومن دکادی . فقط قیزانده بی عادل سلطانک
خاطاری ایچون اوشی توردان باشانده باشا ایئدی .
ایرتمی کون ، ساعت آتاقه طوغور ،
بربری آرتسنه اوچ یاور قوشدی ، دوقوردی
سراین ایسته بوردی .
— زوغرافوس ، سلطان عبدالمجیدک خسته‌لنه
دائر یازدی رساله ده قهقهه شی صوبورنک آتلامور .
« مرابه کلاگیکی زمان ، ذات شاهانه ک صحابه
طوغور بر برینی . متعاقب بر قاج دفعه پاییلدنی
و حالده باغی اولدیغی سوبلدیلر . خسته‌لک
اوطه‌سنه کیردم . اینکلی مایلی علی یک ،
او کچه نتیجی اولدی ایچون ، یاغسک براز
اوتئسنده طوریوردی ، خسته‌لک مملک ایکنیسی
ایشیلدیوردی . مایلیجی به ؛
— نه اولدی ، بوراده ایچون بکلیورسکن ؟
— دیه سوردم ، جوابی بکله‌مده خسته‌لک
یاغنه طوغور یاغلاشدم .
— سلطان عبدالمجیدک کوزلری طاوانه دکا‌شدی .
آغزی آچیق وغایت قور ایدی . تقشی صیقدی .
کوکسینک خیر بانیسیه قضا ، تیضی اوتلامن ،
حرارت طیبیلیکی کچکشدی . خلاصه ، کندی
هیچ بیامیوردی .
— علی بکه ؛
— چاقی ، دوقورنله طودوری بی چاغیریکز
دینم .
— فقط اقلدین یاکر سرری فرمان بویوردیلر .
— سرده‌لیدیگی پاییشور برتر سوگرا علی یک
چیقدی ، الی مختصرک شاتانلرنده وقولرنده
خلفیجه کز بردم . لاری قولتو ایله اوغراه
چالیشدم . مایلی چاقچاقی کادی ؛ الله ، کوموش
برقاب ایئنده ، آرز برصو واردی . شریستان
اولدیم ایچون پادشاهک دوداقلرینی بوسر ایله تم
ایضالاتامه مساعده ایئدی ؛
— زمرم شریف . دیدی .

بولندی :

اوله ايله پادشاهك طاجهدني براق
دوقور كئيرده ، صفا همت جا بونگزي آكلماق
ايسته مشهور دوقورلر كوتور مشر ديه لم ديدني .
تكلف قبول اولوندي . ايتايا سفارخانه سي
طايبي دوقور موخه ري ، پروفور قسار بنگه
ماوردونجا چاغ بيلدي . بو ايل هر كون حضوره
كئير بورل ، پادشاهك نوضي وديني معاينه
ايدوبورلدي ؛ افرازاتي الاق معاينه ايدوبور .
لردى . بو حال براق كون سوردى . نسايت
دوقورلر بركاده براجزه بولديله ، اياق بولندي پر
آجوريلر ؛ افرازي بوسورتله معاينه موفاق اولديله .
حكمت مبداهه چيقدى : سلطان عبدالجيدك
معاينه شمله احتياج وادى . بو معاينه ،
صوك دفعه اولارق ، زوشرافوس طرفندن
پابلاجيقدى . دوقور ، حضوره كئيردي زمان ،
سلطان عبدالجيد كئيش بر مندر اوزرنده
اوطوبورلدي . دوقوره ايلك سوزلر شو
اولدى :

— خسته كيمك اولديني صندن طوس طوشور
آكلماق ايجون چاغيرتم .

دوقور سسنى چاغرامدى . ايجريده باش
ماييجى ، ياني پاشنده الينى فاوشد برمشن ، سر
سك رضاناشا طوبورلدي . سلطان عبدالجيد
سوزنه دوام ايندى :

— ندىن جواب وبرمورسك ؟ سذك وار ،
چونكه طوشور بر آدمسك ، وجودي معاينه
ايدون برشى سويايه ميه چسك . دانابن ده سنى
پوك ايجون چاغيرتم . فقط بنى عادي برمشري
كبي معاينه ايت ، پادشاهلنى افان اونون ، كل .
دوقور يالاشدى . سلطان عبدالجيد :

— ياقى لازمي ؛ ديه سوردى .
— خير ، شوكتاب . اوله طورسه كز
دها ايجى . كوكتاب معاينه سي ايجون بطوروش
دها موافق .

— سته طوشوره لزوم وادى ؟
— شمدلك يوق ، اقتدبز .

آرقه سنده كيجه لك وادى ، دوقور كوملك
اوزندن ديكه مك ايسته دى ؛ پادشاه كوكتاب
كاملا آچدى . چوق ضعيفلامشدى . كيكرليك
آزمى اوقوز چوقورلاشمشدى كه ، دوقور
صته طوشويه بيله لزوم كورمه دى . خسته لى
آكلاشيدى ؛ اذات ارته ايدى . پادشاه معاينه
كوني موخوق آلمشدى . وجودك ضيف
خسته فك آرتاننه سبب اولمشدى . و صندن اثر
پودى ؛ فقط خسته لى حرمين برهاله كلشدى .
چكرلر راحتسز ، نهلكده زياده ايدى .

معاينه پندى . سلطان عبدالجيد ديدى كه ؛
— بيلبورسك يا ، سلاتيكدن دونوشده
صيده به طوبوشدم . او زمان خسته لى به سن
آكلده شك . سلطان طوقورلر بكادشدى كه ،
بو خسته لى هلى انعموم چكرلر طيقارمشن . حقيقت
چكرلر يمه برشى وارلر ؟
— سوكر ، قانايه اوزاندى . دوقور بر كرده
طالافتى معاينه ايندى :

— شوكتاب ، بو طرفه لده برشى يوق ، ديدى .
سلطان عبدالجيد چوق ممنون اولدى :

— چوق شكر ايله ، برلز طون ده قاقام ،
ديدى . فاجدى ، اوطورلدي ، چدى بر طوره
سوردى .

— شمدى سوزله باقم ، نه بوادك ؟ ندر
خسته لم ؛ طوشور سويله . شو لى ايجى بيل كه ،
پر اولوبدن اورقا .

بده مشتركا وبره چكزم قرارى حا كياي شاه .
نه لرته عرض ابارم .

سلطان عبدالجيد رضا پادشاه دوندى ،
شو سوزلر سويله دى :
— آكلبورسك يا ، پاشا . بزم دوقور ،
ارقداشليك كوكتاب قيرق ايسته بور .
سوكر ا دوقوره :

— يكي ، كيت ، ارقداشلكه قوش ، نه كل .
بك ، بكا بر قهوه كئيرديسك ؛ ديدى .
دوقور زوشرافوس حضوردن چيقدى .
طيشاريدده ، دوقورلرلك پاشنده ، جان بوگون وكلا
حاضر دى . حتى صدر اعظم قيريني محمد پاشاده
اوزاده ايدى . هر كس ، پادشاهى معاينه ايند
دوقورلك نوسويه چيكني بگورلدي . زوشرافوس
ايجري كيجه اياقه قالدنلر . دوقور خسته لى
آكلدى ؛ صدر اعظم ، پادشاهك خسته لى
ايجون (مايله) ديدلدي . دوقوره :

— مايله ، ورنى ديك ؟
ديه سوردى . كه ، تولى وبره چك بر سورده
كئيشنه ايضاح ايدلدي . دها سوكر ، تدارى
قرالاشد برلدي . پادشاهه شمدلكه متلوح ايله
برابر بوغورن ، دها سوكر اده ، ياني ياش
وبريله چكدى . سلطان عبدالجيد ياني ياغنه
چو چيغندن برى ايليشيدى . رجه يازلدي ؛
دوقور زوشرافوس تكرار حضوره كئردى .

سلطان عبدالجيد مسروردى ، رضا پاشا ايله
منسيابه كوروشورلدي . دوقورلك ايجري كئيرديكى
كورونيه ديدى كه :

— آرقداشلكه كوروشلك ، باقم بكانه
علاجار وبره چكسك !

— سو ، شوكتاب ، سوكر ، باقى ياش .
— براو ! ياقى ياغنى كوچوككن چوق
ايجدم . بو سوهدن شيشلرى هپ او كئيردى .
اوت ، بوياغك چوق قالدسنى كوردم . ايزندن
باشلارم ؛ نه قدر آلاخيمده سن كلير كوسترسك .
سلطان عبدالجيد يك بولندي ؛ وبرن علاج
ايله تولى ايجوندى . دوقور طيشارى چيقدى
زمان ، رضا پاشاده آرقه صندن كلدى :

— عزيز دوقور ، سنى تيرك ايدم .
ذات شاهانه صندن چوق ممنون اولدى . بو يوك
بر احسان ايلده تاطي كئيزى فرمان بووردى .
كيفي غايت برنده . حتى بكدن سوكر اوتور او يوني
بيكه اص ايدنلر .

وقت كچيكه شمدى . دوقور چيقاركن ؛ قبودان
پاشانك ياورى كلدى ، قبودان پاشانك كئيشنى
پاشا اذاره سنده بنگه ديكنى وهان كئيمه سنى سويله دى .
دوقور كئيدى ، قبودان پاشا ، او زمانلر داماد
محمد على پاشا ايدى ؛ سلطان عبدالجيدك محمد بزه سيلاه
اولندي .

قبودان پاشا تئيدنگار بر رضا ايله ديدى كه :
— بكا طوشور سنى سوپارسهك ، دوست
اولورده ؛ سوپارسهك ، دشمن اولورده . فقط
بيلرسك يا ، دشمننده قاندر .

دوقور آجيججه جواب ويردى :

— پاشا حضرتلر ، سزه سوپايه چكم شنى
حقيقت كدرلى . اقتدبزلر دوچار اولدقلى خسته لى
تداوى ايديله .

— دهه ندر پاشا طن ايلبورسك ؟
— او واسق ، الله بيلويه فقط فلاكت ياليندر .
شمدى بقدر ندرده اوزاننده ؛ بو دن سوكر اده
اولد بر زمان او زايا بيلور ؟
— بكا ديككى باشقه سته سويله . بو

طوشور بر برينى معاقيب براق دفعه بايله دني
و حالده بايق اولدينى سويله ديگر . خسته لك
اوطه سته كيردم . ايكنين ماينيجى على بك ،
او كچه نوين اولدينى ايجون ، يانغك براز
اوته سنده طوبورلدي ، خسته لك مهلك ايكنيسى
ايشيد بيلوردي ؛ ماينيجي :

— نه اولدى ، بوزاده ايجون بگورسك ؟
ديه سوردم ، جوابي بنگه هدىن خسته لك
ياناشه طوشور يالاشدم .

سلطان عبدالجيدك كوزلر طوانه ديكاشدى .
آغزى ايجون و غايت قورر ايدى . شنى صقدى .
كوكتابك خيراليسيه فضله ، نوضى اوزامس ،
حرارت طيبه ييكى كيه شمدى . خلاصه ، كئيشنى
هيچ بيلموردي .

على بنگه :

— جاقى ، دوقور قده طودورى چاغيركز
ديدم .

— فقط اقتدبزلر ايلك سوزى ارمان بووردنلر .
— سره ديككى بايله كز ، برار سو ؛ على بك
چيقدى ، ايجى شمتريك شانانلرته دوقورلرته
خيفجه كوردم . ايلرني قولتيا ايله اوغمايه
چاليدم . ماينيجى چارچاق كادى ؛ الله ، كوموش
برقاپ ايجنده ، آز برسو وادى . شز سياتان
اولدين ايجون پادشاهك دوداقلرني بوسو ايله بزم
ايشلامه مساعده ايفدى :

— زرم شريف ، ديدى .

بوسرده قره طودورى ايفدى ده كلشدى .
سلطان عبدالجيدى اوده معاينه ايندى :

— اينش يتمش ، كيدلم .
ديه . طيشارنده نوبورلر مامورلرله طولر
ايدى . عبيده حوادث بگورلوردي . رضاپاشا
دوقوره منتظر دى . بر كون اول پادشاهك
صحنن اوقدر ممنون اولمشدى كه ، كئيشنه فنا
پر خير وبريله چيكني هيچ اومبوردي . دوقورلر
كورونيه يانه كلدى ، و سوردى . آلدني جواب
شو اولدى :

— آرتق صافلامايه حاجت قللادى ؛ ذات
شاهانه احتضار حانده در .

رضا پاشا بر ديزه قولتوخك اوزرنه بيه يلدي ،
قير صالارله ايكي دامه ياش بو اولاندى .
حتى محمد على پاشاده سوردى :

— نه حوادث ؟
— اقتدبزلر حالت احتضاره .

— ايجري كيجه بيلبوردي ؟
محمد على پاشا قيسويه قدر ايلرلدي ، فقط
شردد ايندى ؛ نهايت دوقورلرله برابر ايجري به
گردى . پاشاه ذات شاهانه دن خيرا اولاندي بيلبوردي .
ياناشه يالاشدى ، باقى ؛ سلطان عبدالجيدك
فا بر حالده بولوندينى كورونيه ، جيسارنى آرتدى ؛
— چوق شكر ، اقتدبزلر برشيلر يوق .
خفيف بر بايهام . اوطه لك بكي بوياي اولانسندن
ايلرى كلش . بيجرلر آييام . سزه دوقورلر ،
چايق ؛ اقتدبزه بر فوردنيال .

دوقورلر چيقدنلر ، اوده چوق طورمادق
چيقدى . دوقورلر باش ماينيجيك اوطه سته
كلشردى . بر آز سوكر ، باش كاديه كلدى ،
دوقور زوشرافوسه :

— كدك بافك ؛ اقتدبزلر پاشنده كيم وار ؟
ديه . دوقور ايجري كئردى ؛ سلطان
عبدالجيد قيرح بر حالده ايدى . براق ساعت
سوكر اده كوزلر كوزول طوبول ايشيلوردي .
بوزلر ، سلطان عبدالجيدك سويي ايشيلوردي .

— كدك بافك ؛ اقتدبزلر پاشنده كيم وار ؟
ديه . دوقور ايجري كئردى ؛ سلطان
عبدالجيد قيرح بر حالده ايدى . براق ساعت
سوكر اده كوزلر كوزول طوبول ايشيلوردي .
بوزلر ، سلطان عبدالجيدك سويي ايشيلوردي .

— كدك بافك ؛ اقتدبزلر پاشنده كيم وار ؟
ديه . دوقور ايجري كئردى ؛ سلطان
عبدالجيد قيرح بر حالده ايدى . براق ساعت
سوكر اده كوزلر كوزول طوبول ايشيلوردي .
بوزلر ، سلطان عبدالجيدك سويي ايشيلوردي .

— كدك بافك ؛ اقتدبزلر پاشنده كيم وار ؟
ديه . دوقور ايجري كئردى ؛ سلطان
عبدالجيد قيرح بر حالده ايدى . براق ساعت
سوكر اده كوزلر كوزول طوبول ايشيلوردي .
بوزلر ، سلطان عبدالجيدك سويي ايشيلوردي .

— كدك بافك ؛ اقتدبزلر پاشنده كيم وار ؟
ديه . دوقور ايجري كئردى ؛ سلطان
عبدالجيد قيرح بر حالده ايدى . براق ساعت
سوكر اده كوزلر كوزول طوبول ايشيلوردي .
بوزلر ، سلطان عبدالجيدك سويي ايشيلوردي .

— كدك بافك ؛ اقتدبزلر پاشنده كيم وار ؟
ديه . دوقور ايجري كئردى ؛ سلطان
عبدالجيد قيرح بر حالده ايدى . براق ساعت
سوكر اده كوزلر كوزول طوبول ايشيلوردي .
بوزلر ، سلطان عبدالجيدك سويي ايشيلوردي .

— كدك بافك ؛ اقتدبزلر پاشنده كيم وار ؟
ديه . دوقور ايجري كئردى ؛ سلطان
عبدالجيد قيرح بر حالده ايدى . براق ساعت
سوكر اده كوزلر كوزول طوبول ايشيلوردي .
بوزلر ، سلطان عبدالجيدك سويي ايشيلوردي .

— كدك بافك ؛ اقتدبزلر پاشنده كيم وار ؟
ديه . دوقور ايجري كئردى ؛ سلطان
عبدالجيد قيرح بر حالده ايدى . براق ساعت
سوكر اده كوزلر كوزول طوبول ايشيلوردي .
بوزلر ، سلطان عبدالجيدك سويي ايشيلوردي .

— كدك بافك ؛ اقتدبزلر پاشنده كيم وار ؟
ديه . دوقور ايجري كئردى ؛ سلطان
عبدالجيد قيرح بر حالده ايدى . براق ساعت
سوكر اده كوزلر كوزول طوبول ايشيلوردي .
بوزلر ، سلطان عبدالجيدك سويي ايشيلوردي .

— كدك بافك ؛ اقتدبزلر پاشنده كيم وار ؟
ديه . دوقور ايجري كئردى ؛ سلطان
عبدالجيد قيرح بر حالده ايدى . براق ساعت
سوكر اده كوزلر كوزول طوبول ايشيلوردي .
بوزلر ، سلطان عبدالجيدك سويي ايشيلوردي .

— كدك بافك ؛ اقتدبزلر پاشنده كيم وار ؟
ديه . دوقور ايجري كئردى ؛ سلطان
عبدالجيد قيرح بر حالده ايدى . براق ساعت
سوكر اده كوزلر كوزول طوبول ايشيلوردي .
بوزلر ، سلطان عبدالجيدك سويي ايشيلوردي .

— كدك بافك ؛ اقتدبزلر پاشنده كيم وار ؟
ديه . دوقور ايجري كئردى ؛ سلطان
عبدالجيد قيرح بر حالده ايدى . براق ساعت
سوكر اده كوزلر كوزول طوبول ايشيلوردي .
بوزلر ، سلطان عبدالجيدك سويي ايشيلوردي .

— كدك بافك ؛ اقتدبزلر پاشنده كيم وار ؟
ديه . دوقور ايجري كئردى ؛ سلطان
عبدالجيد قيرح بر حالده ايدى . براق ساعت
سوكر اده كوزلر كوزول طوبول ايشيلوردي .
بوزلر ، سلطان عبدالجيدك سويي ايشيلوردي .

تاریخ صاحبزادی پادشاه احمد بن محمد آو مرآت

عربی پادشاه احمد آو مرآت فضا ایدی .
 لیلک پادشاه لریک مان قسما علی حریدن آزاده
 قلاتن بوش زمانلری آوده کچیرلردی . اورخان
 فزینک فرمان اوغلی شهزاده سلیمان بک آو
 پیشنده ترکه حیات اغشیدی . خصوصیه بیله بریم
 پازینک آو مرآت بک مشهوردی . آو هیئتی
 طورناچیلر ، آغاچه چیلر ، سکا بلر ، صاموونچیلر ،
 زغرچیلر ، کچی صفرله آیریکدی . بالاخره بو
 صنفلر عسکری شکلیته ده ادخال ایلمش ، سکبان
 باشی ، صاموونچیلر باشی ، زغرچی باشی ، طورناچی
 باشی ، یکچیرلرک بویوک ضابطلر صنفی تشکیل
 ایله شدی . نیکبولی مجاربه سنده اسپر دوشمن
 فرانسز خاندانندن فوت دوشه وهر ایله معتقدده کی
 وادگاه آو اکلجه سی ترتیب ایشدیک زمان
 بیله لریک بدی بیک شاهینی آئی بیک سکبان
 هاردی . بیله لریک آولده بیله کوسستره بکی
 طعنه و احتشام جله سی حیران برافشیدی .
 پازینک آو مرآت آوروپا سربلری ده اقددی .
 حتی فوت دونه ورنه و فاسنی فورناروقی و فدیلمت
 تقدم ایگ ایچون کوندر بلن هریت ، غایت فیند او ایشیالیه
 برابر بیله بریمه یارسدن و آلمانیدن صافین آلینا
 اون ایکی آق طوغانله ایچی و آناس ایشله ممل
 طوغان دیوینلری کتیرمشلردی . سرایده آو
 تشکیلده رسمی تشکیلاندن معدوددی بوتشکیلات
 آوه جنوب اولیایان پادشاهلر زمانته قدرده دوام
 ایله شدی .

سالمطان مراد ثانی ده آوه صرافیدی ۱۴۲۲ ده
 پادشاهک بانات حضورینه قبول اولونان برطرل .
 زون دولابرو کبیر ، مراد غازی شکله جدیدی پازینک
 کی آوه مرآت اولدینی ، حتی بیکندن زیاده
 زغری و ایکی یوزدن فضا آو قوشلری بولندینی
 خاطر اندنه پازینور .

تاریخلر بیزده آوه صرافلردن لک زیاده بحث
 ایلمن پادشاهلریز ، برنجی سلطان احمدله دردنجی
 سالمطان محمد و ایکنجی سلطان مصطفادر . سالمطان
 محمد (اوجی) لغتی بیله آلدینی معلومدن .

پادشاهلریک لک زیاده اولانمقلری برلر
 چاتانله ، برغوس ، قاریشدران طرفلردی .
 اکثریا آو قوشلریله آوه چینهقلری کی بعضاً
 بویوک مقیاسده سورگون آوی ده یاپارلردی .

آو قوشلریک انواعی واردی ، اولیاچیلرک
 ووانته کوره کمالان آتلاوزرنده لردده طاشینان
 قوشلر ، آدیل طوغان ، دال طوغان ، صوفور ،
 طویقون ، قاریچما ، شاهین ، زاقوس ، بالایان ،
 چافر ، طاش بولک ، هره قش ، آناجه هره کوزدی .

افسوق و ورولان قوشلرده : قز ، طورنا ،
 طوراج ، سوکون ، کتکاک ، چیل ، اوردک ،
 شرخاب ، باغچیل ، طوی و قاره باقدادی . استراتجه
 طاهلرنده بر او طه کچیریری اوجیلری واردی که ،
 بونل قرهجه و طبلی اولایاری پادشاه ایچون
 پادسیرمه یاپارلردی (اولیاچلی ، جلد ۱ ص ۴۸۰) .

سالمطان احمد اول ۱۰۲۱ ده سوره کالی بر
 کوی پاشیدی . ادرنه سراییده او طوردینی زمان ،
 هرگون آوه چیتاردی . اوسنه بوسنانچی باشی به
 آوی چوق بر بر بولاستی امر ایندی . اوج
 کونلک مسافده سورگون آوی یاپارلردی . ادرنه

چوارینده (چونک کوی) واردی که ، بوراسی
 اوتدن بری « صیدگاه سلاطین » دی . بورابه
 کینده می قرارلشدیرلری . پادشاه معینی ارکانیله
 کچه دن آتله ییندیلر . اورتاقی آغارمادن ییشیلک
 بر بره واره بلر . اوراده صباح نمازی قبلدیلر .

بویوک بر تبه اوزرنیه اوتاغ چاپون قوروشلیدی .
 احمد اول اوتاشده او طوردی . جوار کویولر
 کمال آوه چینهقلردی . هرکس ووردینی آوی
 پادشاهه کتیروب تقدم ایدیور ، احسانله هده لر
 آلویولردی . اوگون اون سکر آهو ، بوزالی
 طواشان ، قرق تیلکی ، برقاچه قورده ووروشلیدی .

جوارده ، سالمطان مرادک آیرجه برانجه می
 ولردی . سالمطان احمد ، باغچه ده بران استراحت

ایندی . آوده بولونان صدر اعظم ، وزیریه ،
 قاضی عسکرله حصه لر کوندردی . حرک ،
 خاص او طه لک ، خزینته ک ، کپلار و سفیرلرک ده
 حصه لری آیرلیدی .

اوگون ، سالمطان احمد (ادرنه) به ووندی .
 اوندن صوکره ، (فوره قیاس) نده بر آو ده
 ترتیب ایلدی که ، بو آوده وزیر اعظم نصوح
 پاشا یارلاق برضیافت ووردی . تبه به اوتاغ هاپون
 نورولدی . آو ضیافته بوتون وزرا ایله برابر
 صدورده دعوت ایملکلردی .

آو پاشلادی اوتاغ اولر متدایاً تقدم ایله .
 یاپوردی . ایچلرنده دیری اولانلر بیله واردی .
 آودن سوکارا ضیافت یاپیلدی ، بعده (ادرنه) به
 عودت ایلدی .

سالمطان احمد اوسنه دوت سورگون آوی ،
 اون بدی ده آو تاشامی یایدی . بوتون آولرده
 وورولان شکارلر « حسین آنا دفترله طوقوز یوز
 اون ایش نجیر و بولارده رجای انعامله کتور بلنلر
 بیک ایکیوز نجیردی . پادشاه ، طوغانله بوزقوش
 آولامشدی . اکثریا آغارلیه رقابت ایله ، آوی
 ایلوب کندی آیردی .

اتی بنجه ک قوشلریله آزاد ایگ عادتیدی .
 سالمطان احمد ادرنه بولوندینی زمان ،
 (ذکر مناک) ، (جسرارکنه) طرفلرنده اولاندینی
 کچی ، استانبولده بولوندینی زمان ده ، اسکدار ،
 استاوروز ، ترسانه ویا داود پاشا باغچه لرنده
 آولانیردی .

سالمطان محمد آوه کوچوک پاشده باشلامشدی .
 ایلیک دفعه آوه چینهقلری زمان طوقوز اون پاشلرنده اییدی .
 ایلیک اوجی کاغذخانه ده ، میراخور کوشک کنده
 یایدی . بوسنانچی باشی صورت محضه صده طواشانلر
 و تیکلر حاضرا لاشدی . بوناری باغچه به صالحی ووردی .

آرفه لرنده نازیلی قویور دیلر . تازینک
 بری طواشان قوالادی . طواشان دره به آقادی ،
 بوزه لک قارشی به کیدی . بوسفر ، باشقهر تازی
 صالحی ایسته دبلر ، پادشاه : « خرگوش آزاد
 اولسون » دیدی . فقط بانصاف باشه بر تازی
 طواشانک اوزرنیه آیلدی ، طواشان شکار
 کندی صوبه آندی ، بوسفر قورولامادی .

تازی طواشانی کوشک اوکته کتیردی . باقدیلرک
 طواشانک هیچ بر بری زده لشمش . « کرامت
 پادشاهه جل اولنوب حساب الامهر العالی طایغ باشه
 صالحیوریلوب نجات بولدی » .

سالمطان محمد ، اوتارخدن اعتباراً ، عمرینی
 دائماً آوده کچیردی . آوه چینهقلی زمان بویوک
 اوغلو سالمطان مصطفی ، باش جازیه سی عتیقه
 قادی ، سرای قادیلری ، اندرون غلامانی ده
 برابر کونوروردی . (۱۶۷۲) ده استانبولده
 عالی تدقیقانه بولونتی اوزره فرانسه ایلیسی
 نوانتم ایله برابر کنن آتولان غلان ، سالمطان
 محمدک آوه چینهقلی شوصورنله تصویر ایدیور :

« کونوزک غایت صیجاق بر زمانته یعنی
 ساعت اون برده ، پادشاه (بوسنه کوی) کدن
 کیدی . یازم ساعت ویا اوج چارنک اوتده برکوی
 کیدیلوردی . آو نینته اولونجی ایچین ، اوکته کیدی
 برقعله ده اون ایکی قدر طوغانچی واردی . زغرچیلر
 اویجه کیشلردی . پادشاه قرمز بریاس کیش ،
 غایت متواضعانه یوریلوردی » (جلد ۱ ص ۱۱۲) .

پادشاهلرک ادرنه چوارینده کی آو محارری هپ
 معیندی . ایکنجی سلطان مصطفایک اولاندینی
 برلرده : قاریشدران ، چورلو ، برغوس
 طرفلردی . سالمطان مصطفی آوده اوزون مدت ،
 اوتوز کون بیله قالیردی . آوه چیقاجی زمان ده
 اوتوز کونلک ذخیره ترتیب اولوروردی . برده
 سنده (خصه) ده اون کونلک ، (برغوس) ده
 اون ایش کونلک ، (چورلی) ده بگری کونلک ،
 (قاریشدران) ده بگری ایش کونلک ذخیره
 تدارک امر ایلمشدی .

فرانسز
مؤرخى

آبەر واندال ، گنجلىكى

احمد رفيع

فرانسز مؤرخى ايجنده شرقه دائر نفيس اثرى وجوده كئيرن يوكسك دماغلر آره سنده آتير واندال هر حالده برنجلىكى احراز ايدر .
 واندال (مارى دوويلنووك سفاروق) (ياشا پونال) و (مارى دو نواتهك سفاروق) كى مؤرخلر چوئيك الكهيم صفحه لرته دائر يازديغى اثرلر مؤرخلر بويجه نونه اتخا ايدله به شاپاندر .
 واندال ، صوك عصرىك بويوك مؤرخلر نئدى .
 واندال يانقندن طاتيان له تون صه ديوروكه :
 « واندال گندى ياشنده و كندى عيبارنده گنجلرله دائما ذوق و فعاليت ياشنده قوشاردى .
 مانلر ، پالو ، مختلف جميتلر ، ادبيات و صنعت ، ايشلر ، اون صره سيله اكندي پروتسخير ايدردى .
 كنديسنه تياتر و لر بزمده ، موزهر بزمده ، سيرانلر بزمده بولورلر بزمده دائما تصادف اولونوردى . واندال بشرى فعاليتك شتافت تظا هر لوندن متحسس ، ايشانك كوزلر كندن متحسس ، يارسه ، عظمتى طرافت ده ايتراخ ايتيرن اواندال سز باده به عاشقندى .
 واندال ۱۸۵۳ ده طوغندى . خائلمسى ايجراملوروق دورينك مأمور و لردى . باباسى ادوار واندال ماليه ، مقفئدى . بالاخروسته لر مديريتته ده اوتورامادى . باخاصه اونچى ناپولئونك الك سفاروق خدمتكارلر نئدى . والدهسى اولديكى زمان آلبهز واندال هنوز اون بر ياشنده ايدى . بر قاچ سنه صوكرا ، باباسى تكرار اولئدى . او ك والدهسى و واندال آتاسك يوقلوق بللى ائدهدى .
 واندال صديقى بر شفقت و اهتمام ايله تشديرمه سياشيدى . واندال عمرينك صوكه قدر بوصميتى اوتورامادى . هنوز چوقكئن ، ارقداشلر ينك اكندي لرته ايشيرك ايتز ، مئزوى بولرده برى ماصاليرى نقل ايدردى . البته دائما برفسدى و كنجلىك طاشيدى . حتى بالاخره ائولونى يازاجنى زمان ده ، ائده بو دنكك ، او طه سنده دولاشير يازاجنى نطقه لرى طاسارلر ، اولدن صوكرا يازدى . البته دنكك بولونماقچه كنديسنه هيچ بر الهام واقع اولمازدي . واندال بواعتيا ، دنن اكتر ا كندى ده اوتانيدى . فقط دها اول ، مادام دوستائل كده عين عاده مجلوب اولوندى ووشوبور ، مقبل اولوردى .
 واندال بونا يولم ليسه سنده تحصيل كوردى ، هموى مستقيه ايجون يازديغى اثر ، ادبياتده بر باشملا نچدى . واندال بو اثرله برنجى مكافاتي قازاندى . باباسى ، اوغاقى نطليف ايجين ، مصارفي كندندن اولوق او زوره ، اسوهچ و نوروجه كوندرمه قرار ووردى . فقط ۱۸۷۰ حرقى بولوروى بزمده تآخير ائدى . واندال ، اردويه دراعون مده داخل اولدى . سوزارلىك بك آردى . هال ساستيق تعيلمه نه هيچ استعدادى بويمى . فقط بو استعداد سزلفنى ، بركون ، يارلاق بروسورنده تلافى ائدى . ووليتورده ، باشملم كوكالورله سؤال لرسور بولور ، آلهيى جوارلره كوره وئيلر و بر بوردى . واندالك خداسنه كلديكى زمان ، دراعون واندالين (ماره نفو) محاربه سنده دائر بولورسه ، آكلاتاسى امر ائدى .
 واندال بو محاربه ده هر قطعه نك موضولر يى ، فرانسز و آگوستريا قضا نك بر لر يى او قدر طوغرو و واضح بروسورنده آكلادى كه ، معلم حيرتلى ايجنده قالدى .
 واندال درحال ووليتورده معفو قئلدى . فقط سوزارلىك مشاقى واندالك خاطره سندن بردلو صيغه سدى . بئنجيلسكئن دائما نفرت ايدردى . حتى بركون كنديسنه صوره شلى : « وئيك آتلردن نفرت ايدير بوسكردن ؟ » واندال كوئورك شو جوايى بريمش : « آتلردن دكل ، اولنرله آرقه اشلىق

واندالك بو اثرى بويوك بروغبته مظهر اولدى .
 دورك منقلرى ، اسلوبنده ، دها اوزمانلر ، شهنك ويا فلوه برك رتكيئن اسلوبى سزديلر .
 بونكله برابر واندال صرف ادبانه مشغول اولوق ايسته مئدى . عائلمسى و محيطى اونى دها فعال بر وظيفه به دعوت ايديروردى . ديپلوماسيله مشغول اولاييلردى . تاريخده كى ووقوق ، تدقيقاته كى ايجيلىكى ، ذكلمسى ، نزاككى ، اطوارنده كى ظرافتى بوسلكى اختيار ائمه سنده هر حالده مساعددى .
 اوصره ده شوروى دولته كيملك ايجين بر مسابقه واردي . باباسى بونى توصيه ائدى . واندال قبول ائدى . عين زمانه حقوق دو قتراسنى ده باعيا مجبوردى . واندال چاليشدى ، هر ايجى تشبته ده موفق اولدى . اوزمان بيكرى بش ياشنده ايدى .
 واندال بر مدت شوروى دولته قالدى .
 وظيفه سنى فعالانه و ناموسكارانه ايفا ائدى . دها صوكرا ، ديپلوماسى به كيملك ايسته ديسه ده ، موفق اولامادى . واندالك الك بويوك هر شدى ، باباسيدى . او ، اوغلك استعدادى نه جهتده اولديغى تماميله آكلادى . واندال دها بچوقكئن اوركا دائما تاريخى مقبلر اوقونون ، تاريخ ووقوقى او يانه برمايه چاليشيردى . شمدى آرقوق تام زمانيدى . اوغلى ايجون يكانه مسلك ، مؤرخلكدى . واندال ، بو خصوصده ده ، باباسنك سوزين طولدى .
 ۱۸۸۲ ده ايلك تاريخى اثرينى نشر ائدى : (اون بئنجى لوقى وروسيله اليزابت) . واندال بو اثريله ، يوكسك استعدادينك هانك مسلكده اولديغى تماميله آكلادى ، او تاريخدن اعتباراً مؤرخلكى صنعت اتخا ائيدى . واندال تاريخه ائديكى خدمتدن ، مؤرخلكندن صوك درجه ممنوندى . حتى ، وفاتندن بر قاچ هفته اول ، اسكى دوستارلردن بريله ماضيدن بحث ايدركن ، طالعندن اصلا مشكلى اولمايىقى ، اوزولوى واملارى نه ايسته كامل حاصل اولديغى ، خلاصه وظيفه سنى بحق ايفا ائمش بولونديغى سويله مشدر .
 واندال رسمى حياه و ذاق ائديكى صره ده مسعود بوزغاله تشكيل ايله مشدى . بر زوجهمسى و بر قئيرى واردي . دوستلر ي چوقدى ، فقط همسى ده حساً و فكرآ كنديسنه هر بوط ، كزنده سيالردى . دوستلرينك كافهمى ده كندى كى حريت پرور و جمهوريت طرفدارلردى . همسى ده فرانسه نك قوى ، مشفق ، هر درلو انتقاداته حريتم ايدر بر حكومه نائل اولماسته طرفدارلردى .
 واندالك روحنده واقعا خائلمسى اعتباريله ايجرا . طورلعه قارشى بر منته الاق واردي . فقط آرقوق اونك احيايسى تصور بيله ايديله مزدي . اونك فرانسه ايجين اوزو ائديكى شى ، قوى ، ده موموقراسى به رهبر اولاجق بر حكومئدى . واندال فرقه ايشلرته هيچ قارشمادى . بر نطقنده شو سوزلرى صرف ائشيدى : « بن ، على العاده بزمده ، سياستك اولدقجه دشمنيم . اونكله يانكئن ماضيده اووزاقدن مشغول اولورم » .

اولادین قلمبه آکادمی ، او تاریخدن اعتباراً
مؤرخلکی صنعت ایشاد ایدیدی . واندال تاریخه
ایندیکی خدمتدن ، مؤرخلکندن صوبه درجه
مجموعدی . حتی ، وفاتندن برقاچ هفته اول ، اسکی
دوستلارندن بریله ماضیمن بحث ایدرکن ، طالعندن اصلاً
مشکی اولادینی ، اوزولری واملری نه ایسه
کادلا حاصل اولدینی ، خلاصه وظیفه سنی بحق
ایفا ایش بولوندینی سوبله مشدر .
واندال رسمی ختیه وداع ایندیکی صروده
مسموم برغانله تشکیل ایله مشدی . بر زوجیه سی
ویر قیزی واردی . دوستلری چوقدی ، فقط
هیسی ده حساً و فکر آکندیسه خبر بولم ، کزیده
سایردی . دوستلریک کافه سی ده کندی کی
حریت پرور وجهوریت طرفدارلیدی . هیسی ده
فرانسه تک قوی ، مشفق ، هر درلو اعتقادانه
حرمت ایدر برحکومت نائل اولانسته طرافدارلیدی .
واندالک روحنده واقعا عالمی اعتباریله ایجا .
طورله قارش برمنندازلق واردی . فقط ارتق
اونک احیائی تصور بیله ایله مضردی . اونک
فرانسه ایچین اوزو ایندیکی شی ، قوی ، ده مو
موقراسی به رهبر اولاجق برحکومتدی . واندال
فرقه ایشرینه هیچ قاریشادی . بر نطقنده شو
سوزلری صرف ایشدی : « بن ، علی العاده
بره ووخم . سیاستک اولدقجه دشمنم . اونکله
یالکرم ماضیده او زافدن مشغول اولورم » .

اولادین قلمبه آکادمی ، او تاریخدن اعتباراً
مؤرخلکی صنعت ایشاد ایدیدی . واندال تاریخه
ایندیکی خدمتدن ، مؤرخلکندن صوبه درجه
مجموعدی . حتی ، وفاتندن برقاچ هفته اول ، اسکی
دوستلارندن بریله ماضیمن بحث ایدرکن ، طالعندن اصلاً
مشکی اولادینی ، اوزولری واملری نه ایسه
کادلا حاصل اولدینی ، خلاصه وظیفه سنی بحق
ایفا ایش بولوندینی سوبله مشدر .
واندال رسمی ختیه وداع ایندیکی صروده
مسموم برغانله تشکیل ایله مشدی . بر زوجیه سی
ویر قیزی واردی . دوستلری چوقدی ، فقط
هیسی ده حساً و فکر آکندیسه خبر بولم ، کزیده
سایردی . دوستلریک کافه سی ده کندی کی
حریت پرور وجهوریت طرفدارلیدی . هیسی ده
فرانسه تک قوی ، مشفق ، هر درلو اعتقادانه
حرمت ایدر برحکومت نائل اولانسته طرافدارلیدی .
واندالک روحنده واقعا عالمی اعتباریله ایجا .
طورله قارش برمنندازلق واردی . فقط ارتق
اونک احیائی تصور بیله ایله مضردی . اونک
فرانسه ایچین اوزو ایندیکی شی ، قوی ، ده مو
موقراسی به رهبر اولاجق برحکومتدی . واندال
فرقه ایشرینه هیچ قاریشادی . بر نطقنده شو
سوزلری صرف ایشدی : « بن ، علی العاده
بره ووخم . سیاستک اولدقجه دشمنم . اونکله
یالکرم ماضیده او زافدن مشغول اولورم » .

خبردن بش بعصه سوگرا (۱۸۷۵) ،
واندال اسقاندیویا سیاحتنه چقیدی ، عربیندن
اول باپاسنک دوستلارندن بری وانداله صورمش :
« امید ایدرم که ، عودتکنزده سیاحت خاطره
لریکیزی ، یالکرم عاتله کز ایچین دکل ، محوم ایچین ده
یازارسنک : » واندال امتناع ایش : « یازمقی ،
بن ، بن یاشرده ! خیر ، اصلاً » . یونکلر برابر
عودتده خاطرلری یازدینی کی ، نشر بیله ایشدی .
واندال او ائشاده یکریمی اوخ یاشرده ایدی . ده
ایله رفقه کورنکله جلوبیتی و حساسیتی کوستردی .
استانده یونکله سالزنده و دکزلزنده کی رنکلی ،
یشیل منظره لری ، اسقاندینا و کایمالرین و شاتولرین
تصویر ایشدی . بو تصویرلر جه آرنکین و جادیدی .
واندالک بو ائرنده بیله مورخلکی کورولوردی .
اصل غربی ، کنج بریاشرده ، ماضی به ، عنعنیه ،
وطنک ماضیده کی شرفلینه قارش صربوطیت
کوسترمه سیدی . مثلاً (اوبسال) دن بحث ایدرکن ،
یازسده صوروبون دارانغوننک تقریراتندن اولان
غونیک مدرسه لریک بیقلماسنه سوزی انتقال
ایندی برمش و شو مختارانه منظرلری یازمشدی :
« آه ، یازم ! قرون وسطانک بو آئنده لری ،
اسکی طائرک درس اوقوتقلری ، او کرتکلری ،
منافسه زده بولونقلری بو مدرسه لری بیچون
بیقلایدی ؟ بن بو مدرسه لری ، صوروبون اطراف
فنده ، (سنت ژنه و بیوه) تبه سنده عجیب قولر
وجان قولر لری بولکسین بومقدس بناری یازسک
اسکی و سولزنده کز بولک اوزن دره چی و اون بشچی
لوق بو بنارلری بیقلارکن ، هیچ شبهه مزه زمانک
مسلکی قورقلرینک و هر شیئی تخریب ایشک ایسه .
یشله بول کوسترکلرینک فرئنده دکلوردی . اسکی
منصفه لری کتبه یلرینک طوغقلرینه وانکشاف
ایشکلرینه شاهد اولان اسکی آئنده لره صربوطرلر
بو عصر دنده بنیلرلی بیقلکن ، او مؤسسه لره
جرایم جبرکولر » .

خبردن بش بعصه سوگرا (۱۸۷۵) ،
واندال اسقاندیویا سیاحتنه چقیدی ، عربیندن
اول باپاسنک دوستلارندن بری وانداله صورمش :
« امید ایدرم که ، عودتکنزده سیاحت خاطره
لریکیزی ، یالکرم عاتله کز ایچین دکل ، محوم ایچین ده
یازارسنک : » واندال امتناع ایش : « یازمقی ،
بن ، بن یاشرده ! خیر ، اصلاً » . یونکلر برابر
عودتده خاطرلری یازدینی کی ، نشر بیله ایشدی .
واندال او ائشاده یکریمی اوخ یاشرده ایدی . ده
ایله رفقه کورنکله جلوبیتی و حساسیتی کوستردی .
استانده یونکله سالزنده و دکزلزنده کی رنکلی ،
یشیل منظره لری ، اسقاندینا و کایمالرین و شاتولرین
تصویر ایشدی . بو تصویرلر جه آرنکین و جادیدی .
واندالک بو ائرنده بیله مورخلکی کورولوردی .
اصل غربی ، کنج بریاشرده ، ماضی به ، عنعنیه ،
وطنک ماضیده کی شرفلینه قارش صربوطیت
کوسترمه سیدی . مثلاً (اوبسال) دن بحث ایدرکن ،
یازسده صوروبون دارانغوننک تقریراتندن اولان
غونیک مدرسه لریک بیقلماسنه سوزی انتقال
ایندی برمش و شو مختارانه منظرلری یازمشدی :
« آه ، یازم ! قرون وسطانک بو آئنده لری ،
اسکی طائرک درس اوقوتقلری ، او کرتکلری ،
منافسه زده بولونقلری بو مدرسه لری بیچون
بیقلایدی ؟ بن بو مدرسه لری ، صوروبون اطراف
فنده ، (سنت ژنه و بیوه) تبه سنده عجیب قولر
وجان قولر لری بولکسین بومقدس بناری یازسک
اسکی و سولزنده کز بولک اوزن دره چی و اون بشچی
لوق بو بنارلری بیقلارکن ، هیچ شبهه مزه زمانک
مسلکی قورقلرینک و هر شیئی تخریب ایشک ایسه .
یشله بول کوسترکلرینک فرئنده دکلوردی . اسکی
منصفه لری کتبه یلرینک طوغقلرینه وانکشاف
ایشکلرینه شاهد اولان اسکی آئنده لره صربوطرلر
بو عصر دنده بنیلرلی بیقلکن ، او مؤسسه لره
جرایم جبرکولر » .

تاریخ
اصحابی

اسکی نظاملری بینه داس

حمیری
اصحابی

اسکی نظاملری لایقینه تنبیت اینله مشدر .
واقعا بعض قانوننامه لرله تهریفاته متعلق اثرلرده ،
پایرام تبریکلرینه ، ایچیله و بریلرجهکی ضیانتلره ،
افزارزه داتر نظاملر مفصلا ذکر اینلشدن .
قطر بوسواسم وعنتیات عصردن عصرده کیشدیکی
جهتله ، هر عصرده جاری اولان اصول وعادتلری ،
یادشاهلر طرفدن موضوع نظاملری لایقینه
تعین اتمک مشکل بر مستلله در . مثلا سلطان
محمد رابع زمانده یازیش بر منشآت کتابنده ،
۱۰۳۱ ده ، سلطان مراد رابع زماننده ،
یحیی اوغلانلرک نه صورتله جمع اینله چکنه داتر
یوتون اصول ونظامانی جامع اوزون بر مکتوب
اولدی گی ، اوزمانکی وضع الجیشمزی کوستر
مکتوبلرده واردن . بومکتوبلردن آکلاشیلدی یته
کوره بوم ایلی اوزمانلر اوچ قوله آیریلش : صاغ قول ،
اورته قول ، صول قول .

روم اینلده :

صاغ قول — قره دکر ساحلی ، آتیه بقدر
یوتون آطهر ، بوزجه آطه ، سمندرک ، لینی ،
طاشوز ، اسقاوز ، آغریوز .

اورته قول — ادرنه ، قلیبه ، صوفیه ،

بغراد .

صول قول — کلبولی ، روسجق ، سلانیک ،
یکیشیر .

آنادولوده :

صاغ قول — بروسه ، کوتاهه ، تیره ، مغنیسا ،
ازمیر ، قونیه ، حلب .

صول قول — قره دکر ساحلی .

بومکتوبلردن ماعدا ، منشآتک صوکرانده ،
(تاریخ قرالی ونقیح سلطان خان غازی جنت مکان
فردوس آشیان) عنوانی آلتنده اوزون بر فصل
واردن . یوقلده قانونی سلطان سلیمان زمانته عائد
یکچیری قانولریله سلطان محمد رابع دورنده
سفرلره مخصوص آلائی ترتیلری ، وزیر اعظم ایله
یکچیری اوجانی سفره کیندکاری زمان بویوک
آلائی ترتیبی ، رمضانه و پیرامده یکچیری آناسیله
پایراملاشه تک اصوللاری ونظاملری ، عرض کونلرته
دیوان خلفه توزیع اولوناجق عقیده شکرینیک
مقداریته داتر فصل معلومات واردن . یومیانده ،
قانونی سلطان دوربینه عائد معلومات ، مهمدر .

سلطان سلیمان قانونی برنجی ویانه محاصره سنده
پاراولی کوسترن غازیلی تطلیف اتمک ایستر .
هر برینه برزخاعت فاخره و برکیسه آلتون احسان
ایدر . غازیلی خنکارک احساساتی قبول اتمزلر .
« بویون بوروب » دورورلر . سلطان سلیمان :
— قوللرم . بیجون احسام قبول اتمدیکیز ؟
هرادیکیز نه در ؟ دیبه صورله غازیلی شو جوانی
وررلر :

— خنکارم . احسانکه هر یار محتاج ایز .
صامدلو خنکارکیزدن بر صمادیز واردن . استابولده
اوده لرزده صویز یوقدر . عظیم زحمتلر چکرور .
برایکی ماصوره صواجنر رجایده رز خنکارکیزدن .
سلطان سلیمان درحال اوراده ایکی ماصوره
صوابیون خط هایون احسان ایدر و غازیله شو
صورتله تأمینانده بولونور :

— ان شالله تعالی آستانیه واردن غمزده چله
قوللری صوبه دوم ایندم .

سلطان سلیمان سفردن عودتنده بوعینی
همانا برنه کتیرمش . اولله ضیافتلر و برمش که ،
آلتون ایله جیل آچقی « خرمن مثال » یوتون
قوللرینه یاغدیرمش ، اونارخدن اعتبار اوده بعض
نظاملر وضع ایله مش . ۹۳۶ سنه سندن اعتبارا
صهری اولان بونظاملر بروجه آتیدی :

تعین وتصریح اولنسانلردن غیری ادی یار شوتله
ویا رجا ایله ویا بریویک بردن شفاعت ایله بدرکاه
ایدوب خالص قوللریک آزارلنده براجنی قوللرسه
الله اعظم الشانک و یوز یکری دوت بیگ پیغمبرلرک
لعنلری اول ضابطلرک اوزلرینه اولسون . تعین
وتصریح اولنان طائفه دن غیر کیمسه حرم خاصده
بدرکاه ایدرلرسه اوچاغبه ک حاکمزی سوی خانیه
میتلا اولوب دنیا و آخرتلی خراب اوله .
سلطان سلیمان یکچیرلره برده تعلیمخانه یایدیر .
مشدی . تعلیمخانه تک نظاری تعلیمخانه چی یاشیدی
و غلیبه سی یوله اشلره توفک و اوق آتانی اوکره .
تکدی . سفره کیمه کدن ، صرحلرده آلیقونوقدن
معاقدی .

هرکون باشنه بوسنی دستار کبیر ، توفک
آتارله ، صولافره ، کاکشاره تعلیم یایدیردی .
پادشاه سفره کیندیه تعلیم خانه چی باشی ده برابر
کیدردی . تعام خانه ده یونه طاشدن کار کبیر بردیوار ،
اورته برنده صوماک مرصردن نشانکاه ، مرتیس
ایچین صوماک میلر ، میلرک کریسنده یونه طاشدن
بر بویوک صوفه ایله بر چشمه واردی ؛ بوراده
پادشاه کندی اوطور ، توفک آتقدن صوکر
صوصایان یوله اشلرده صوبی بوجشمه دن ایچرلردی .
پادشاه هر سنه نشان تعلیملرته بولونور ، نشانی
اوران قوللریک کیمه بردولیند کیمه پای ، کیمه
برچین یاره احسان ایدردی . پادشاه تعلیم خانه به کادیک
زمان ، اول صامسونجی باشی صامسونلری کتیرر ،
آئی به صالیدیز ، پارالاندیردی . صوکراده
پهلوانلر کوره شیرلردی . هر اوده برز ایکشیر
پهلوان بولونقی قانودی . ده صوکرک کورز
سالارلر ، صولافر و کاکشیلر بیک درلو هنرلر
کوستر برلردی . ارکون اوجاق آغاری هب بوسنی
کیدردی . اک اول یکچیری آغاسی بر اوپر
توفکچیلرین طولو تنکی آیر ، آتوردی . بعده
سلسله مراتبه نظر آسکیان باشی ، قول کخدا سی
زغری باشی ، صامسونجی باشی ، طور تاجی باشی ،
دوت خاصکی ، باش چاوش ، پادشاهک حضورنده
نشانه قورشون آتارلردی . بعده باش چاوش
برنجی دوه چیلردن باشلار ، بولوک بولوک یکچیرلری
چاغبیر ، نشانه توفک آتدیردی .

نشان تعلیملری عام اولونجه ، آتشیلر صوبوب
« سکر دم ایله ات قیاردی » ، « زیاده سکر دن
آشچیبه صولافاتی معلول اولانده اک احسان ایدری »
صولافاتی اوزون بویله ، قیافتی آدملره بریلیردی .
کنج و بیقیلره برلزدی . صولاق باشی بویوک
بر رتبه ایدی . اموردیده ، سوز بیلیر ، پادشاهلرک
سوزجی آتقدن کیمه لر صولاق باشی اولورلردی .
صولاق باشینک وظیفه سی پادشاهه چنک
احوالی آکلاتقی ، پادشاهلری دائما یواش آنه
بیتدیرمک ، بیتدیک آتی ضبط اتمکدی . محاربه
موقعدنه دوت صولاق باشی ، دوت کینخدا ،
دوت اوده باشی خنکارک « اتکارینه محکم یاپشوب »
دوت یوز کابکش صولاق خنکارک دوت طرفتی
قوشاد برلردی . صولافرک آرقه سنده ایچ خانی
طوب اولور ، الارنده سلاخلر ، دانسا حاضر
بولونوردی . محاربه بیتتجه بقدر بوعضیت دوام
ایدردی .

ازمیر، قوشه، حلب.

صول قول — قره دکن ساحلی.

بومکتوبلردن ماعدا، منشأ تک صوکارنده ، تاریخ قرالی فتح سلطان خان غازی جنت مکان فردوس آشیان) عنوان آلتنده اوزون بر فصل وارد. بوقصده قانونی سلطان سلیمان زمانه عائد یکچیری قانونیه سلطان محمد رابع دورنده سفرله مخصوص آلائی ترتیبلی، وزیر اعظم ایله یکچیری اوجائی سفره کیتدکاری زمان بویوک آلائی ترتیبی، رمضانده بایرامده یکچیری آغاسیله بایراملاشمنک اصولاری و نظاملری، عرض کولرنده دیوان خلفه توزیع اولوناجق عقیده شکرینک مقدارینه دائر مفصل معلومات وارد. بومیانده، قانونی سلطان دورینه عائد معلومات، مهمدر .

سلطان سلیمان قانونی برنجی و یانه محاصره سنده یارادلق کوسترن غازیبری تظلیف ایتک ایستر . هر برینه برزخاعت فاخره و یرکیسه آلتون احسان ایدر . غازیبر خنکارک احسانتی قبول ایتزلر . « بویون یوروب » دورورلر . سلطان سلیمان : — قولرم . بیچون احسان قبول ایتدیکی؟ هر ادیکن نه در؟ دیبه سورار . غازیبر شوچوایی ویررلر :

— خنکارم . احسانتکه هر یار محتاج این . صعادتلر خنکار بزدن بر هر ادین واردن . استانبولده اوده لر یزده سویز یوقدر . عظیم زحمتلر چکروزه برایکی ماصوره صوچاغر رجایده ورز خنکار بزدن . سلطان سلیمان درحال اوراده ایکی ماصوره صوایچون خط هایون احسان ایدر و غازیبره شو صورتله تأمینانده بولونور :

— ان شالله تعالی آستانیه وارد و غمزده جمله قوللری صوبه دویم ایدهم .

سلطان سلیمان سفردن عودتنده بووعینی همدأ برینه کتیرمیش . اولیه ضیاقتلر و برمش که، آلتون ایله جیل آجه بی « خرمن مثال » بویون قوللرینه یاغدیرمیش ، اوتار یخدن اعتبار اوده بعض نظاملر وضع ایلمیش . ۹۳۶ سنه سنیدن اعتباراً صهری اولان بونظاملر بروجه آتیدی :

یکچیری اوجاغنه هر سنه یوزاللی کیسه قیون آجه سی ، هر نفره اوج ایده بر یقا آجه سی ، اوتوز آجه پای و یازوت آجه سی ویریلیدی . صرح دلرده کولداشلره بر آجه نفقه آجه سی، ایده بر کله قالیورلاش بقدای ، ایکی آده ده برقیه ات تعین اولونوردی . پادشاه سفره کیتدیکی زمان ، بش یوز قدر تجر به لی اختیار لر قوریمیلق خدمتله آیر بایلردی . بونلر پادشاهه بر ابر سفره کیدرلر ، فقط خره کیرمزلر . چادر لر نده او طرورورلیدی . قلعه محاصره لر نده دشمن طرفدن شدتلی بر مقاومت کورولدیکی زمان ، پادشاه : « جنکدن آزادلو قولرم ایله مشاوره ایلک . بوقله تک فحی نه وجهله اولور ؟ » دیر ، اوزمان بش یوز اختیار غازی پریره طویلانیر ، لازم کلن تدبیرلری اتخاذ ایدردی . قانونی ، یکچیریلر کده نظاملری تأییت ایتشدی . قانونینک قویدینی نظام شو ایدی :

« اوده قیولرک ایچنه قوللریدن غیری اجنبی کیسینه قومیه سن و عورتدن و تازه اوغلا ندن پر کیسینه تک کیردکنه رضای هایونم یوقدر . مکر کیم قول اوغللری اوله و یا باسندن یتیم فلان قول اوغللری اوده لرینه آلوب خدمت ایتدورلر . تازه اوله ونی صورتده یا سو تازندن صکره اوده کتخداسی اول قول اوغلین بر تنها اوده تک ایینه قویوب اوزرینه کیددییه و صباح اولدقده اوده کتخداسی قیوسین آجیور یوبینه خدمتده مشغول اوله و هر یور قول اوغلارک بو معقوله قول اوغلارک بر فیاچی ظهور ایدنسه اوده باشیسی و وکیل خرج تعزیر ایتوب یته اوده کتخداسی تعزیر ایده . فاما کیم اوتوز طغوز دکنسکنن زیاده اورمییه و هر یوز قول اوغللری بکری اوجا باشه کیرمییه بندرگاه ایتیلر . قول اوغللری و دوشورمه و اوجاق آتارک خدمت لر نده اولوب بشمیش و قال اولمش عتقازندن کورجی و ابازه و چرکس فاما کیم العیاذ بوجه اوروس اولییه . مسلمان و تورک رعایا سنسکنن بولادلرین و سائی مخلوقه اولادلرین بو یوفاروده

ایله صالحه بر و پارالاندیردی . صور اوده پهلوان کوره شیرلردی . هر اوده برز ایکیشر پهلوان بولونق قانونی . دهاصوکار کورز سالولر ، صولافلر و کاشکشلر بیک درلو هنرلر کوستریلردی . ارکون اوجاق آغالی هپ یوسق کیریلردی . اک اول یکچیری آغاسی بر اوپر نوبتکچیلردن طولو تفننی آلیز ، آتاردی . بعده سلسله مراتبه نظر آسکیان باشی ، قول کتخداسی زغرچی باشی ، صاموسنجی باشی ، طورانچی باشی ، دزت خاصکی ، باش چاوش ، پادشاهک حضورنده نشانه فورشون آتارلردی . بعده باش چاوش برنجی دوه جیلردن باشلار ، بولوک بولوک یکچیریلری چاغیرر ، نشانه توفک آتدیردی .

نشان تعلیملری تام اولونجه ، آتچیلر صوبوب « سکرده ایله ات قارلردی » ، « زیاده سکردن آتچیه صولافلق محلول اولانده اک احسان ایدردی » صولافلق اوزون بویله ، قیافتی آدملره ویریلیدی . کنج و بیقیلره ویریلیدی . صولاق باشیلق بویوک بر رتبه ایدی . امور دبه ، سوز بیلر ، پادشاهلرک سوزنی آکلر کیمهلر صولاق باشی اولورلردی . صولاق باشینک وظیفه سی پادشاهه جنک احوالی آکلنقی ، پادشاهلری دایما یواش آتیه بیلدیرمک ، بیلدیکی آتی ضبط ایتمکی . محاربه موقعنده درت صولاق باشی ، درت کتخدا ، درت اوده باشی خنکارک « اتکارینه حکم یاپیشوب » درت یوز کاشکیش صولاق خنکارک درت طرفی قوشادیرلردی . صولافلرک آرقه سنده ایچ خانی طوب اولور ، اللرنده سلاحلر ، دائما حاضر بولونوردی . محاربه بیتنجه قدر بو وضعیت دوام ایدردی .

تاریخ آنکه حق و سول :

فوق حد و شمار قاسم آقا

۲۱

باز قاسمک بزمینتی بفرز آقا سده ،
مدن قلمه بی بیوردی ، حتی والده ترخان سلطانه
ولادتش اولزده خیر ایشلردی . شدی انکیسه ده
قاسم آقا دوشورومک ایچون فرست کلبوروردی .
نهایت بو فرصت غلبوره کندی . برکون ترخان
سلطان قاسم آقا :

— قاسم آقا ، دولنگ ایزدی آز ، مصرف
بیوقه ، بحال نیه منج اوله جقدور . کوربش پاشادن
برخدمت وجوده کندی ، دپه صوردی . قاسم
آقا ده :

— دولنگ سلطانه . مرحوم خسرو پاشا
خزیده اولاندن چقمه کوربش عید پاشا وارد .
وزیر اعظم اولی تنکن اینه کلبانی اویشک عهده .
سندن اوکاور . غیری بر فرد بو نعمت مشکه تک
سندن کلمه چکنی بیلم .
ویدی . ترخان سلطان :

— هنوز خلق بینده نام کانی اولیان آده
مهر بیجه و بریزد ؛ دپه مقابله ایدی . قاسم آقا ده .
— سلطانه انک اسبل طاریق بودرگ ابتدا
قیه نیش ایدرس ، بنده خدمت کرده استخدام
ایلاک آساندر ، جوانی بوردی .

قاسم آقا بردلو کوربش توصلیه دن کوری
طوبه بوردی . بو عطا له منی صدر اعظم مار فندان خیر
آله یقین قفیر برده جار اوله چنی فلا کنی تامیله بیلیور .
وی . فقط قوجه معمر کوربشک نهایت ودرانی
تقدیر ایدری . مملکتی قورتازاج یکنه سیا
و زره ، اولک نظر نه کوربش محمد پاشا ایدی .
ترخان سلطان اوکنن قاسم آقانک سوزلش
آغانه ، سلطان محمد آکرلندی . محمد رابع تبر
آقا . «هان آقایی چایردی :

— کوربش محمد پاشا درلر بر آدم اولایش .
دولت علیه خدمت ایتمک قادر ورآی و تدبیرده
ماهر ایس ، آتی نه نیش ایدلم .

ویدی . بفرز آقایی بو توصلیه تک نودن
کلدیکن آکاردی . ادا شای اولی ایلدی ایچون :
— مقول بادشاهیم . آقایی بن قولک ده
صوروب سؤال ایدم .

دپه طهارتی جقدی . « اول ساعت کوربش
پاشایی خیر اوچوروب :
— بورای انیا ایمن ینه قوجه قاسم کخندادر .
نیش انکسی دخی بو ایلون .

ویدی . کوربش ایله قاسم آقانک تقیی اص
ایندی . اوکون کوربش محمد پاشا کوشندیل
سنبانعه آتی ایدای . فقط قاسم آقانک تقی
ایچون والده ترخان سلطانه مساعده منی آلتی
لازمده . بفرز آقایی کوربش محمد پاشا
طوبه و والده سلطانه کیدیلر :

— بی سامانم . خلق بینده کخندا کر
قاسم آقا مهر کوربش محمد پاشا ایچون آکربرک
خدمته سلطانه بشور کیمه آکیه برمش دیو
سویلوب مهر شرنی شراه کورمش دیو شیوخ
پولش . لسانه دوشمکر مقول اوکندور .
اسندیکونک برنی کخندا ایلوب قاسم آقایی
پرتاچگون تپیده ایلاک . شرف منی اوله لر
قانون .

دیدیار . ترخان سلطان بو سوزلره چایز قانای ؛
سنه ایدی تووچ کخندا اولسون . قاسم آقا
اولده اوغورسن . ویدی . بفرز آقایی صدر اعظم
« اول ساعت » قاسم آقایی باقادیلر . کوربش
پاشا معمار قاسمی حضوریه چایردی :
— سن والده توجه کوربش منج وسوق
ایلوب کوربش پاشا ایکی اوکوزده حیان ویرمه
دیدمک .

دپه سوله تنکی سوزلری بوؤنه اوردی ،
قاسم آقا وظیفه کخندالندن عزل ایددی . زندده
قالی اووچ ایلدرلی . قوروده اوغورسوندن
خسته لاندی . برنی حزب سولقی . برنونک
پرطرف بیوردی . بفرز آقایی کوربش پاشانک

مصدوری قاسم آقایی قتل ایلکدی ؟ فقط والده
سلطانان قورندلری ایچون واز کیدیلر ، اوئی
بارنی کمالا مسافره ایشیلر . یا لکن خاله سنی
اولاد و عیاله برافدیله کندیسی قریسه
قی ایشیلر . بو مایه کوربش پاشانک بو صورتده
مولعی نایب ایدمه چکی آتکاردی [۱] .

کوربش محمد پاشان سؤکره صدارت ترخوشی
محمد پاشا ، درویش محمد پاشا ، امیر مصطفی پاشا
تکرار مراد پاشا و سایر پاشا کیدی . معمار
قاسم والده سلطانه ارزوسی اوؤرنه عفر ایددی ،
استانبوله کلدی ، بیه اسکی تقوؤنی اجرادن کوری
طورمادی [۲] .

سایان پاشانک صدارتنده قاسم آقا داخل ایشلر
کندیگه فالاشدینی کوردی . سایان پاشا اساساً
دوستی ایدی . اسکا درده سایان پاشانک سراینه
کیدی ، کیمارله قالدی . اوکاده بیه کوربش
توصیه دن کوری طورمادی . برکون بیه سایان پاشا
ایله کوربشورکن ، قاسم آقا :

— بی دوللو . اورنالک حال معلوم . ایس
کورمکه بر خوشیه شروع ایسه کن :

ویدی . سایان پاشا :
— بنده جوتده قالم . نه ایلیلم ، بیلمه
دپه جواب وردی . ایسه او زمان قاسم آقا

ایله سایان پاشا آرمشد شوعاره چرای ایشدی ؛
— اوجاق آقازندن فرحمن اوغلی حسین
آقایی قوله الو ب بو دور سایان قول کتشدای
ایله . منافی نیچری اقدیمی ایلوب تقایل لغرات
وضبط علولانه شروع ایله وسپاه اوچاغنه کنگک
نهایت ضابط قویوب بر مفسر حسینی ملشمه بوله .
سائر اوجاری دخی تقایل ایله تصحیح ایدیمی
آدملر استخدام ایله و صاری علی دفتردار
ایله . امور مالیاتی ضبط و نیجه امور نامه تمام
ایلد .

— بی قاسم آقا . بو آدملر ایس بیله کن
بنده بیایورم . لکن بو مصبارک هریری بر آزد
آغزنده در . عزله قدرم بقدر . حاملندن خوف
ایلدیم بووتر یف ایشیک آدلردن وسار مسعد
رتبه اولردن برنی شایه چاغروب مکالمه قادر
دکم . حالا خدمتده کار سازانک جاسوسلری
واردور . آثار طرفندن احوال طویلوب فی الحال
برپیمان ایله بی یلاه اوغرا درلر . اطرافده بی
عضور ایند جاسوسلار دانا اول دیشیک آملری
آغه دم قوتخ ایلوب تابیاتی سولرلر . بو صورتده
نیجه تقریب ایدیم ؟

— بی اندم . ایسه برامیان آدم کیمسه
دم ایتر . لسانه آلفه بیه نزل ایترلر . خدمه
دولت قورده قری آدم ایترلر . سبز بر
حکیمانه صتمه بولری تقریب ایتمک اوژده صاندیک
خبراتی حسن مدافعه ایله دفعه قادر اولدیکون
صورتده معظمت امور دولت اولان صصاب
مصالحه هیچ بر ایشه قادر اولمشرس . باری
درویش پاشا مرحوم کتشدای ک دفتردارلندن
هنوز معزول اولدی ، برمدیر آمدیر ، ان
تجهاج کتور . میری احوالی بیاید . صود ،
ووق عظمی وار . عاقل آدمدر .

— خلق ایچون عیاشدر درلر . نیجه
محضت اولیم وجم اغنادن ایکن صورت
افلاس کورتوب بل هدای ایله تقرب ممانه من
ایغر . صمترمه ایچون فوگوشوب منیم اولم .
— کبری قصه صنده ساکن طرابلس دن
مغرول محمود پاشا وارد . کتورود ایلوچکه
قاسم آقا ایله . مشکلات اوورکتر تورپه سنه اول
کفایت ایلد .

— بی آدم . هر وادیش برده . حسن
سولک ایدمه یوب عوغا ایله عزل اولار . مقس
ادی یکا سولک ایدرسین . او کتورود

[۱] نامه جلد ۵ ، ص ۱۷۷ ، ۱۷۸ ، ۱۷۹ ، ۱۸۰ ، ۱۸۱ ، ۱۸۲ ، ۱۸۳ ، ۱۸۴ ، ۱۸۵ ، ۱۸۶ ، ۱۸۷ ، ۱۸۸ ، ۱۸۹ ، ۱۹۰ ، ۱۹۱ ، ۱۹۲ ، ۱۹۳ ، ۱۹۴ ، ۱۹۵ ، ۱۹۶ ، ۱۹۷ ، ۱۹۸ ، ۱۹۹ ، ۲۰۰ ، ۲۰۱ ، ۲۰۲ ، ۲۰۳ ، ۲۰۴ ، ۲۰۵ ، ۲۰۶ ، ۲۰۷ ، ۲۰۸ ، ۲۰۹ ، ۲۱۰ ، ۲۱۱ ، ۲۱۲ ، ۲۱۳ ، ۲۱۴ ، ۲۱۵ ، ۲۱۶ ، ۲۱۷ ، ۲۱۸ ، ۲۱۹ ، ۲۲۰ ، ۲۲۱ ، ۲۲۲ ، ۲۲۳ ، ۲۲۴ ، ۲۲۵ ، ۲۲۶ ، ۲۲۷ ، ۲۲۸ ، ۲۲۹ ، ۲۳۰ ، ۲۳۱ ، ۲۳۲ ، ۲۳۳ ، ۲۳۴ ، ۲۳۵ ، ۲۳۶ ، ۲۳۷ ، ۲۳۸ ، ۲۳۹ ، ۲۴۰ ، ۲۴۱ ، ۲۴۲ ، ۲۴۳ ، ۲۴۴ ، ۲۴۵ ، ۲۴۶ ، ۲۴۷ ، ۲۴۸ ، ۲۴۹ ، ۲۵۰ ، ۲۵۱ ، ۲۵۲ ، ۲۵۳ ، ۲۵۴ ، ۲۵۵ ، ۲۵۶ ، ۲۵۷ ، ۲۵۸ ، ۲۵۹ ، ۲۶۰ ، ۲۶۱ ، ۲۶۲ ، ۲۶۳ ، ۲۶۴ ، ۲۶۵ ، ۲۶۶ ، ۲۶۷ ، ۲۶۸ ، ۲۶۹ ، ۲۷۰ ، ۲۷۱ ، ۲۷۲ ، ۲۷۳ ، ۲۷۴ ، ۲۷۵ ، ۲۷۶ ، ۲۷۷ ، ۲۷۸ ، ۲۷۹ ، ۲۸۰ ، ۲۸۱ ، ۲۸۲ ، ۲۸۳ ، ۲۸۴ ، ۲۸۵ ، ۲۸۶ ، ۲۸۷ ، ۲۸۸ ، ۲۸۹ ، ۲۹۰ ، ۲۹۱ ، ۲۹۲ ، ۲۹۳ ، ۲۹۴ ، ۲۹۵ ، ۲۹۶ ، ۲۹۷ ، ۲۹۸ ، ۲۹۹ ، ۳۰۰ ، ۳۰۱ ، ۳۰۲ ، ۳۰۳ ، ۳۰۴ ، ۳۰۵ ، ۳۰۶ ، ۳۰۷ ، ۳۰۸ ، ۳۰۹ ، ۳۱۰ ، ۳۱۱ ، ۳۱۲ ، ۳۱۳ ، ۳۱۴ ، ۳۱۵ ، ۳۱۶ ، ۳۱۷ ، ۳۱۸ ، ۳۱۹ ، ۳۲۰ ، ۳۲۱ ، ۳۲۲ ، ۳۲۳ ، ۳۲۴ ، ۳۲۵ ، ۳۲۶ ، ۳۲۷ ، ۳۲۸ ، ۳۲۹ ، ۳۳۰ ، ۳۳۱ ، ۳۳۲ ، ۳۳۳ ، ۳۳۴ ، ۳۳۵ ، ۳۳۶ ، ۳۳۷ ، ۳۳۸ ، ۳۳۹ ، ۳۴۰ ، ۳۴۱ ، ۳۴۲ ، ۳۴۳ ، ۳۴۴ ، ۳۴۵ ، ۳۴۶ ، ۳۴۷ ، ۳۴۸ ، ۳۴۹ ، ۳۵۰ ، ۳۵۱ ، ۳۵۲ ، ۳۵۳ ، ۳۵۴ ، ۳۵۵ ، ۳۵۶ ، ۳۵۷ ، ۳۵۸ ، ۳۵۹ ، ۳۶۰ ، ۳۶۱ ، ۳۶۲ ، ۳۶۳ ، ۳۶۴ ، ۳۶۵ ، ۳۶۶ ، ۳۶۷ ، ۳۶۸ ، ۳۶۹ ، ۳۷۰ ، ۳۷۱ ، ۳۷۲ ، ۳۷۳ ، ۳۷۴ ، ۳۷۵ ، ۳۷۶ ، ۳۷۷ ، ۳۷۸ ، ۳۷۹ ، ۳۸۰ ، ۳۸۱ ، ۳۸۲ ، ۳۸۳ ، ۳۸۴ ، ۳۸۵ ، ۳۸۶ ، ۳۸۷ ، ۳۸۸ ، ۳۸۹ ، ۳۹۰ ، ۳۹۱ ، ۳۹۲ ، ۳۹۳ ، ۳۹۴ ، ۳۹۵ ، ۳۹۶ ، ۳۹۷ ، ۳۹۸ ، ۳۹۹ ، ۴۰۰ ، ۴۰۱ ، ۴۰۲ ، ۴۰۳ ، ۴۰۴ ، ۴۰۵ ، ۴۰۶ ، ۴۰۷ ، ۴۰۸ ، ۴۰۹ ، ۴۱۰ ، ۴۱۱ ، ۴۱۲ ، ۴۱۳ ، ۴۱۴ ، ۴۱۵ ، ۴۱۶ ، ۴۱۷ ، ۴۱۸ ، ۴۱۹ ، ۴۲۰ ، ۴۲۱ ، ۴۲۲ ، ۴۲۳ ، ۴۲۴ ، ۴۲۵ ، ۴۲۶ ، ۴۲۷ ، ۴۲۸ ، ۴۲۹ ، ۴۳۰ ، ۴۳۱ ، ۴۳۲ ، ۴۳۳ ، ۴۳۴ ، ۴۳۵ ، ۴۳۶ ، ۴۳۷ ، ۴۳۸ ، ۴۳۹ ، ۴۴۰ ، ۴۴۱ ، ۴۴۲ ، ۴۴۳ ، ۴۴۴ ، ۴۴۵ ، ۴۴۶ ، ۴۴۷ ، ۴۴۸ ، ۴۴۹ ، ۴۵۰ ، ۴۵۱ ، ۴۵۲ ، ۴۵۳ ، ۴۵۴ ، ۴۵۵ ، ۴۵۶ ، ۴۵۷ ، ۴۵۸ ، ۴۵۹ ، ۴۶۰ ، ۴۶۱ ، ۴۶۲ ، ۴۶۳ ، ۴۶۴ ، ۴۶۵ ، ۴۶۶ ، ۴۶۷ ، ۴۶۸ ، ۴۶۹ ، ۴۷۰ ، ۴۷۱ ، ۴۷۲ ، ۴۷۳ ، ۴۷۴ ، ۴۷۵ ، ۴۷۶ ، ۴۷۷ ، ۴۷۸ ، ۴۷۹ ، ۴۸۰ ، ۴۸۱ ، ۴۸۲ ، ۴۸۳ ، ۴۸۴ ، ۴۸۵ ، ۴۸۶ ، ۴۸۷ ، ۴۸۸ ، ۴۸۹ ، ۴۹۰ ، ۴۹۱ ، ۴۹۲ ، ۴۹۳ ، ۴۹۴ ، ۴۹۵ ، ۴۹۶ ، ۴۹۷ ، ۴۹۸ ، ۴۹۹ ، ۵۰۰ ، ۵۰۱ ، ۵۰۲ ، ۵۰۳ ، ۵۰۴ ، ۵۰۵ ، ۵۰۶ ، ۵۰۷ ، ۵۰۸ ، ۵۰۹ ، ۵۱۰ ، ۵۱۱ ، ۵۱۲ ، ۵۱۳ ، ۵۱۴ ، ۵۱۵ ، ۵۱۶ ، ۵۱۷ ، ۵۱۸ ، ۵۱۹ ، ۵۲۰ ، ۵۲۱ ، ۵۲۲ ، ۵۲۳ ، ۵۲۴ ، ۵۲۵ ، ۵۲۶ ، ۵۲۷ ، ۵۲۸ ، ۵۲۹ ، ۵۳۰ ، ۵۳۱ ، ۵۳۲ ، ۵۳۳ ، ۵۳۴ ، ۵۳۵ ، ۵۳۶ ، ۵۳۷ ، ۵۳۸ ، ۵۳۹ ، ۵۴۰ ، ۵۴۱ ، ۵۴۲ ، ۵۴۳ ، ۵۴۴ ، ۵۴۵ ، ۵۴۶ ، ۵۴۷ ، ۵۴۸ ، ۵۴۹ ، ۵۵۰ ، ۵۵۱ ، ۵۵۲ ، ۵۵۳ ، ۵۵۴ ، ۵۵۵ ، ۵۵۶ ، ۵۵۷ ، ۵۵۸ ، ۵۵۹ ، ۵۶۰ ، ۵۶۱ ، ۵۶۲ ، ۵۶۳ ، ۵۶۴ ، ۵۶۵ ، ۵۶۶ ، ۵۶۷ ، ۵۶۸ ، ۵۶۹ ، ۵۷۰ ، ۵۷۱ ، ۵۷۲ ، ۵۷۳ ، ۵۷۴ ، ۵۷۵ ، ۵۷۶ ، ۵۷۷ ، ۵۷۸ ، ۵۷۹ ، ۵۸۰ ، ۵۸۱ ، ۵۸۲ ، ۵۸۳ ، ۵۸۴ ، ۵۸۵ ، ۵۸۶ ، ۵۸۷ ، ۵۸۸ ، ۵۸۹ ، ۵۹۰ ، ۵۹۱ ، ۵۹۲ ، ۵۹۳ ، ۵۹۴ ، ۵۹۵ ، ۵۹۶ ، ۵۹۷ ، ۵۹۸ ، ۵۹۹ ، ۶۰۰ ، ۶۰۱ ، ۶۰۲ ، ۶۰۳ ، ۶۰۴ ، ۶۰۵ ، ۶۰۶ ، ۶۰۷ ، ۶۰۸ ، ۶۰۹ ، ۶۱۰ ، ۶۱۱ ، ۶۱۲ ، ۶۱۳ ، ۶۱۴ ، ۶۱۵ ، ۶۱۶ ، ۶۱۷ ، ۶۱۸ ، ۶۱۹ ، ۶۲۰ ، ۶۲۱ ، ۶۲۲ ، ۶۲۳ ، ۶۲۴ ، ۶۲۵ ، ۶۲۶ ، ۶۲۷ ، ۶۲۸ ، ۶۲۹ ، ۶۳۰ ، ۶۳۱ ، ۶۳۲ ، ۶۳۳ ، ۶۳۴ ، ۶۳۵ ، ۶۳۶ ، ۶۳۷ ، ۶۳۸ ، ۶۳۹ ، ۶۴۰ ، ۶۴۱ ، ۶۴۲ ، ۶۴۳ ، ۶۴۴ ، ۶۴۵ ، ۶۴۶ ، ۶۴۷ ، ۶۴۸ ، ۶۴۹ ، ۶۵۰ ، ۶۵۱ ، ۶۵۲ ، ۶۵۳ ، ۶۵۴ ، ۶۵۵ ، ۶۵۶ ، ۶۵۷ ، ۶۵۸ ، ۶۵۹ ، ۶۶۰ ، ۶۶۱ ، ۶۶۲ ، ۶۶۳ ، ۶۶۴ ، ۶۶۵ ، ۶۶۶ ، ۶۶۷ ، ۶۶۸ ، ۶۶۹ ، ۶۷۰ ، ۶۷۱ ، ۶۷۲ ، ۶۷۳ ، ۶۷۴ ، ۶۷۵ ، ۶۷۶ ، ۶۷۷ ، ۶۷۸ ، ۶۷۹ ، ۶۸۰ ، ۶۸۱ ، ۶۸۲ ، ۶۸۳ ، ۶۸۴ ، ۶۸۵ ، ۶۸۶ ، ۶۸۷ ، ۶۸۸ ، ۶۸۹ ، ۶۹۰ ، ۶۹۱ ، ۶۹۲ ، ۶۹۳ ، ۶۹۴ ، ۶۹۵ ، ۶۹۶ ، ۶۹۷ ، ۶۹۸ ، ۶۹۹ ، ۷۰۰ ، ۷۰۱ ، ۷۰۲ ، ۷۰۳ ، ۷۰۴ ، ۷۰۵ ، ۷۰۶ ، ۷۰۷ ، ۷۰۸ ، ۷۰۹ ، ۷۱۰ ، ۷۱۱ ، ۷۱۲ ، ۷۱۳ ، ۷۱۴ ، ۷۱۵ ، ۷۱۶ ، ۷۱۷ ، ۷۱۸ ، ۷۱۹ ، ۷۲۰ ، ۷۲۱ ، ۷۲۲ ، ۷۲۳ ، ۷۲۴ ، ۷۲۵ ، ۷۲۶ ، ۷۲۷ ، ۷۲۸ ، ۷۲۹ ، ۷۳۰ ، ۷۳۱ ، ۷۳۲ ، ۷۳۳ ، ۷۳۴ ، ۷۳۵ ، ۷۳۶ ، ۷۳۷ ، ۷۳۸ ، ۷۳۹ ، ۷۴۰ ، ۷۴۱ ، ۷۴۲ ، ۷۴۳ ، ۷۴۴ ، ۷۴۵ ، ۷۴۶ ، ۷۴۷ ، ۷۴۸ ، ۷۴۹ ، ۷۵۰ ، ۷۵۱ ، ۷۵۲ ، ۷۵۳ ، ۷۵۴ ، ۷۵۵ ، ۷۵۶ ، ۷۵۷ ، ۷۵۸ ، ۷۵۹ ، ۷۶۰ ، ۷۶۱ ، ۷۶۲ ، ۷۶۳ ، ۷۶۴ ، ۷۶۵ ، ۷۶۶ ، ۷۶۷ ، ۷۶۸ ، ۷۶۹ ، ۷۷۰ ، ۷۷۱ ، ۷۷۲ ، ۷۷۳ ، ۷۷۴ ، ۷۷۵ ، ۷۷۶ ، ۷۷۷ ، ۷۷۸ ، ۷۷۹ ، ۷۸۰ ، ۷۸۱ ، ۷۸۲ ، ۷۸۳ ، ۷۸۴ ، ۷۸۵ ، ۷۸۶ ، ۷۸۷ ، ۷۸۸ ، ۷۸۹ ، ۷۹۰ ، ۷۹۱ ، ۷۹۲ ، ۷۹۳ ، ۷۹۴ ، ۷۹۵ ، ۷۹۶ ، ۷۹۷ ، ۷۹۸ ، ۷۹۹ ، ۸۰۰ ، ۸۰۱ ، ۸۰۲ ، ۸۰۳ ، ۸۰۴ ، ۸۰۵ ، ۸۰۶ ، ۸۰۷ ، ۸۰۸ ، ۸۰۹ ، ۸۱۰ ، ۸۱۱ ، ۸۱۲ ، ۸۱۳ ، ۸۱۴ ، ۸۱۵ ، ۸۱۶ ، ۸۱۷ ، ۸۱۸ ، ۸۱۹ ، ۸۲۰ ، ۸۲۱ ، ۸۲۲ ، ۸۲۳ ، ۸۲۴ ، ۸۲۵ ، ۸۲۶ ، ۸۲۷ ، ۸۲۸ ، ۸۲۹ ، ۸۳۰ ، ۸۳۱ ، ۸۳۲ ، ۸۳۳ ، ۸۳۴ ، ۸۳۵ ، ۸۳۶ ، ۸۳۷ ، ۸۳۸ ، ۸۳۹ ، ۸۴۰ ، ۸۴۱ ، ۸۴۲ ، ۸۴۳ ، ۸۴۴ ، ۸۴۵ ، ۸۴۶ ، ۸۴۷ ، ۸۴۸ ، ۸۴۹ ، ۸۵۰ ، ۸۵۱ ، ۸۵۲ ، ۸۵۳ ، ۸۵۴ ، ۸۵۵ ، ۸۵۶ ، ۸۵۷ ، ۸۵۸ ، ۸۵۹ ، ۸۶۰ ، ۸۶۱ ، ۸۶۲ ، ۸۶۳ ، ۸۶۴ ، ۸۶۵ ، ۸۶۶ ، ۸۶۷ ، ۸۶۸ ، ۸۶۹ ، ۸۷۰ ، ۸۷۱ ، ۸۷۲ ، ۸۷۳ ، ۸۷۴ ، ۸۷۵ ، ۸۷۶ ، ۸۷۷ ، ۸۷۸ ، ۸۷۹ ، ۸۸۰ ، ۸۸۱ ، ۸۸۲ ، ۸۸۳ ، ۸۸۴ ، ۸۸۵ ، ۸۸۶ ، ۸۸۷ ، ۸۸۸ ، ۸۸۹ ، ۸۹۰ ، ۸۹۱ ، ۸۹۲ ، ۸۹۳ ، ۸۹۴ ، ۸۹۵ ، ۸۹۶ ، ۸۹۷ ، ۸۹۸ ، ۸۹۹ ، ۹۰۰ ، ۹۰۱ ، ۹۰۲ ، ۹۰۳ ، ۹۰۴ ، ۹۰۵ ، ۹۰۶ ، ۹۰۷ ، ۹۰۸ ، ۹۰۹ ، ۹۱۰ ، ۹۱۱ ، ۹۱۲ ، ۹۱۳ ، ۹۱۴ ، ۹۱۵ ، ۹۱۶ ، ۹۱۷ ، ۹۱۸ ، ۹۱۹ ، ۹۲۰ ، ۹۲۱ ، ۹۲۲ ، ۹۲۳ ، ۹۲۴ ، ۹۲۵ ، ۹۲۶ ، ۹۲۷ ، ۹۲۸ ، ۹۲۹ ، ۹۳۰ ، ۹۳۱ ، ۹۳۲ ، ۹۳۳ ، ۹۳۴ ، ۹۳۵ ، ۹۳۶ ، ۹۳۷ ، ۹۳۸ ، ۹۳۹ ، ۹۴۰ ، ۹۴۱ ، ۹۴۲ ، ۹۴۳ ، ۹۴۴ ، ۹۴۵ ، ۹۴۶ ، ۹۴۷ ، ۹۴۸ ، ۹۴۹ ، ۹۵۰ ، ۹۵۱ ، ۹۵۲ ، ۹۵۳ ، ۹۵۴ ، ۹۵۵ ، ۹۵۶ ، ۹۵۷ ، ۹۵۸ ، ۹۵۹ ، ۹۶۰ ، ۹۶۱ ، ۹۶۲ ، ۹۶۳ ، ۹۶۴ ، ۹۶۵ ، ۹۶۶ ، ۹۶۷ ، ۹۶۸ ، ۹۶۹ ، ۹۷۰ ، ۹۷۱ ، ۹۷۲ ، ۹۷۳ ، ۹۷۴ ، ۹۷۵ ، ۹۷۶ ، ۹۷۷ ، ۹۷۸ ، ۹۷۹ ، ۹۸۰ ، ۹۸۱ ، ۹۸۲ ، ۹۸۳ ، ۹۸۴ ، ۹۸۵ ، ۹۸۶ ، ۹۸۷ ، ۹۸۸ ، ۹۸۹ ، ۹۹۰ ، ۹۹۱ ، ۹۹۲ ، ۹۹۳ ، ۹۹۴ ، ۹۹۵ ، ۹۹۶ ، ۹۹۷ ، ۹۹۸ ، ۹۹۹ ، ۱۰۰۰

ایشه قومنه استعداد کسب ایدمک قدر لوازی
کورمکه خرجاتی ویرم . برشمده عیدهدایسی
تدارکنه شو قدر ماله عتاجز . بکا سوق ایدرسک
شویله آدماری سوق ایلکه کندرلردن عیاله
برمه ایزلر . بک دولت اموری نظام نامی بولمه عتاجز
وقتده نقل و تدبیر و توری سوز لافله نامی نه ایشمه
برار ، بزدن سوز ایشمزولر .

— سلطانه . بود ایشعلیه ده خزینه ماله زحمت
چکیمز . لکن دولت اموری نظام نامی بولمه عتاجز
هان اه تعالی توفیق بیره وسزی بو محمدن
قورتازوب سلامت و عیالت احسان اوبه .

ویدی . حتی سایان پاشانک عجزیه آچیدی .
احوال کندیگه و صحت کسب ایدیوردی .
کوربش محمد پاشا استانبوله کیمیک کیدی . سلمان
پاشانک صدارتنده قانی بر عصیان استانبولی آنت
اوست ایدی . سایان پاشان صوکره حسین
پاشا ، معمار قاسمک دامادی سورتازن مصطفی
پاشا ، تکرار سیارش پاشا ، برنی اگری محمد
پاشا صدر اعظم اولشاردی .

قاسم آقا متصل کوربش صدارت کیمیک
ایچون اوغرا شوردی . قاسم آقانک وفورندن
هان هر صدراعظم برآردی . حتی امیر پاشا
صدارت کلدیک زمان ، صدارت قانچاق ملک
اجد پاشا کندیله کوروشمن ، معمار قاسمدن
شکایت ایدرک :

— معمار مصطفی قوجه معمار ، بوئلر
کی دها نیجه وزیرانی طاسلایان آدمردن بیزار
اولشم .

دیمصدی (۱) . قاسم آقا عیبنده سولیدن
بو عطا له ره هیچ اهمیت ویرمده . خواجه محمد
اندی ، باله چی فرقاش واسطه سباه خزینده در
صولات آغانه « خبیر اوچوردی » . دولنگ
کیمیک تدبیر و شقارت دوریه آتی کوربشک
نهایت وزیر به چکنی والده ترخان سلطانه
آکرلندن حال قانادی . اوورده کوربش محمد
پاشا استانبوله اولطوبیور ، هر کیمه « بیلیق صورت »
قاسم آقانک اوینه کلرک « احوال غاک ایشلانی »
مذکره ایدیوردی .

— بو صرمده دشمن بوؤنه آلمه ی آشدی .
قاسم آقا ، طرفدارلری ایله برابر ، والده سلطانه
خبر کوندردی :

— بو وزیرک الدن ایس کلر . نظام دولت
مراد ایدرسکن کوربش محمد پاشای وزیر ایدرسز ،
بو یله وئده آندن غیری آدم بو صعب مصالحت
عهده سندن کله من .

ویدی . قاسم آقانک بو تشیق ساجدار آقا
طرفندن خبر آندی . صدر اعظم :
— بره مهر شریف کیدی . بو ساعت
کوربش بر حال ایله . دپه چیلر بردی . فقط
هیچ بر تأییری اولادی . نهایت قاسم آقانک
سیک درلو محفل و مشقوله تعییل ایلیک ایل
حصوله کلدی ، فقط بو تاریخدن اعتبارده قاسم
آقانک نای تاریخ صحیفه لرده کوروتوز اولدی .
کوربش برون غودی ایشه آتش ، سرانی حارجی
تأییرلردن تماماً فرقتارشدی .

— احوال غاک ایشلانی ، معمار قاسمدن شکایت ایدرک :
— معمار مصطفی قوجه معمار ، بوئلر
کی دها نیجه وزیرانی طاسلایان آدمردن بیزار
اولشم .

دیمصدی (۱) . قاسم آقا عیبنده سولیدن
بو عطا له ره هیچ اهمیت ویرمده . خواجه محمد
اندی ، باله چی فرقاش واسطه سباه خزینده در
صولات آغانه « خبیر اوچوردی » . دولنگ
کیمیک تدبیر و شقارت دوریه آتی کوربشک
نهایت وزیر به چکنی والده ترخان سلطانه
آکرلندن حال قانادی . اوورده کوربش محمد
پاشا استانبوله اولطوبیور ، هر کیمه « بیلیق صورت »
قاسم آقانک اوینه کلرک « احوال غاک ایشلانی »
مذکره ایدیوردی .

— معمار مصطفی قوجه معمار ، بوئلر
کی دها نیجه وزیرانی طاسلایان آدمردن بیزار
اولشم .

دیمصدی (۱) . قاسم آقا عیبنده سولیدن
بو عطا له ره هیچ اهمیت ویرمده . خواجه محمد
اندی ، باله چی فرقاش واسطه سباه خزینده در
صولات آغانه « خبیر اوچوردی » . دولنگ
کیمیک تدبیر و شقارت دوریه آتی کوربشک
نهایت وزیر به چکنی والده ترخان سلطانه
آکرلندن حال قانادی . اوورده کوربش محمد
پاشا استانبوله اولطوبیور ، هر کیمه « بیلیق صورت »
قاسم آقانک اوینه کلرک « احوال غاک ایشلانی »
مذکره ایدیوردی .

کنده
معاونه
کورد
نه کی
دیگر
تقدیر
نوب
اغشده
حکوم
نقاط
یا
مور
هند
ل
حقدی
لاینه
معطوره
۰۰۴
ر
به توفی
شرفه
تقدیم
۶۷۰
امضا
سر عر
تظاهر
هیاته
بارنته
شعبه
ایش
ایغا
تعبه
برجده
بارنته
دوج
ووه
امکا
حر
سنا
مور
ایله

توجه معمار قاسم آغا

آله حق

— دولتر سلام . کورسی عهد پاشا
یادی الرأی بر ابه آندو . بو خدمت عظیمه کز
عهد سندن کا سن . اگر افی وزیر ایدر سه کز
سیاوش پاشا هزار مرتبه اندن رشید و فغانده
طوره سی معقولو . یوق . اگر خیل اولغی
مرا دیکز ایسه یازی سیاوشدن رشید بر صاحب
رأی سدید کسه کنی ائیک معقولو .

قاسم آغلاک مقصدی ، والده سلطان :
« یا سیاوشدن رشید کیم وار ؟ » ویه سورسون ،
اوده کور بیری تو صبه ائین . فقط والده سلطان
هیچ برشی صور مادی . کورسی پاشای سندان
کیمرکه فراو ویرمندی . قاسم آغایه :

— قاسم آغا . شمدیک کورسی ایده لم .
عهد سندن کله مشر سه بته تدارک قابدر .
دی . بوشورونک تعلقاً خارجه سر زمانه
توصیه ائیدی . قاسم آغاده طیارسی چیدی .

« قاسم آغای ایدر مشکه والده ابه یومورتوی
ایشد کیمرده طهره تم یانده بر دلنیزدن غیری
کشد یوغیدی . اول آندو یوزیر وزیره متعکس
اولش »

فی لطیفه سیاوش پاشا ، والده سلطان قاسم
آغلاک یوماوره سنی خیر آلهی . اساساً کندی
قاسم آغلاک والده کتخدانی اولسانک عایینه
ایدی . حق قاسم آغایده هیچ سورمردی ؟
قط اؤنک کتخدانی التزام ایشدکی طویجه ،
قاسم آغای اوله سینه چاغیردی ، ایشیری کیر
کیرش صادق اولدی :

— سن یوم یوم اوله سن نصادق آدم
ایش سن . برن سندن یو آتدینی ایدر ایزمده .
دی . قاسم آغایه عزت واکرام ائیدی .

قاسم آغا بر دیزه شایردی ، بو ائیک سینی
صودی . سیاوش پاشا والده سلطان ابه نه
کوروش سندان خیری ایدینی سوله دی . قاسم
آغا :

— تم اقدم . دولت خدمتکاره اولره
واجیدر که دانا خیر ایشره سوق ایله . کز
چونکه بو قسده سزه متعکس اولش . (کز
سرجاز لاشین سماج) مفهومی اوزره ائینه بو
ملبورور . دارنه اده « ناسنک دخی سوسی اولور
خضر صا کورسی پاشا وزیر اولورسه بوشورونک
جزاسنی بیکیم کز کز . امر لایکدر . امام سندن
رجام بر در که بوسری کتم ایدوب کسه بوسویه سزه
بته ائیده کز مادام حیواندم خدمتکزه بقال
تدور ایدرم .
دی .

مع باوه کورسی پاشا بته صدراعظم اولدی .
سیاوش پاشا نوزلر آغاسندن طوفان بیره کهری
تسلیم ائیدی . صره معمار قاسم آغایه کندی .
معمار قاسم ، کور بیری صدارت مقامه کتیرمه
کندینی ایچون بر فکر ثابت اخذ ابه مقصدی .
توجه معمار کور بیلده کور بیری بکله حریت
عزم و شدندی . سلطان ابراهیم خلفندن بری
« کچی کز بیلر شه کوره اداره ایدن ، قوتی
عدالتی ، جوقی ، هر شئی بی ایل ایلین اشیا
سوروسنه فارسی کتینی بر سطر ایل جالندن باشه
چاره بوددی . آرتیق هر کس ایله دیکر جنانیزک
جرامی و دینی بیامیدی . دولتک ائده هم مو قدر بیری
عاصیلر و قائلر اشغال ایدر بوددی . بر آتاره حسن
آنا طرفین بیکیلور و آجندی عصیان طاری
اکنته قورلری طوبورمندن ، دولتک اضمحلال
زمانده یانه ملون اخترا بیلری طلمین ایشکدن باشه
برشی دوشونه بن خنده طویل ایدر بوددی . آنا طرفینک
حق هر کوشه سی اشیا الله طولو ایدی . خلق
نعامی ایشاردن ، نده ماظیم اشیا قان حتمی .

پادشاه و دولت رجالت عجزی ذوالی
آنا طرفین حقی عاصیلر و زوروار ائده باریزه
ایدر بوددی . امامت بولده علما ، علمای ظاهر ابه
مصرفین مشایخه ، صرف منفعت ائدی مقصدیله
حل ائیک اورغ ایشیر کز . آنا طرفینک ایلو نوزجه
حق آتاره حسکلو نوزدی ائده بریان اولور بوددی .
معمار قاسم بوحواله تاماً واقفدی . بوشون
بوشیا بن تبه بیکیم ، دولتک تقویذ قورلاری
پادشاه دوجار اولدی مشکل وضعیتن خلاص
ایله حاکم یا کز بر شصتیت تصور ایدر بوددی .
هر لاکتی کور بیه آلاق ، هر دولو منفعتن
غیر ایدرک بوشخصیت صدارت مقامه کیمرکه
چاییدر بوددی . قاسم آغلاک التزام ایدینی ذات
حصدرتجه بیه اولدی . کور بیری عهد پاشا .

قاسم آغا یوماوره سنی خیر آلهی . اساساً کندی
قاسم آغلاک والده کتخدانی اولسانک عایینه
ایدی . حق قاسم آغایده هیچ سورمردی ؟
قط اؤنک کتخدانی التزام ایشدکی طویجه ،
قاسم آغای اوله سینه چاغیردی ، ایشیری کیر
کیرش صادق اولدی :

— سن یوم یوم اوله سن نصادق آدم
ایش سن . برن سندن یو آتدینی ایدر ایزمده .
دی . قاسم آغایه عزت واکرام ائیدی .

قاسم آغا بر دیزه شایردی ، بو ائیک سینی
صودی . سیاوش پاشا والده سلطان ابه نه
کوروش سندان خیری ایدینی سوله دی . قاسم
آغا :

فی الحقیقه قاسم آغلاک پاشای دور ، عطا بولرک
اک مذنب بر دوری . عطا بولرک یو درجه
بسیاره ائره دوشمه مقصدی . سلطان ابراهیمک
مستبدانه اداره سندن دولت قورلاری ایچون
اورنایه آتیلن آغایه شدی ظلماری و حر کتیرله
خانی بریان ایدر بوددی . هر شی فساد اوغرا
مقصدی . علماء و وزراء دولت رجالی آغایه ائنده
بازیجه ایدی . هر کس مو قتی و حیاتی قورلاری
ایچون ائیک سنیل شخصیتله بوشون آیدر بودی .
رشوت و اورنکاب رسمی ایدی . معمار قاسم کده
یوشور سندن استناده ائینی ، کندیسه بر موقع ائینی
ایله سی پاک طیبیدی .

قاسم آغا یوماوره سنی خیر آلهی . اساساً کندی
قاسم آغلاک والده کتخدانی اولسانک عایینه
ایدی . حق قاسم آغایده هیچ سورمردی ؟
قط اؤنک کتخدانی التزام ایشدکی طویجه ،
قاسم آغای اوله سینه چاغیردی ، ایشیری کیر
کیرش صادق اولدی :

— سن یوم یوم اوله سن نصادق آدم
ایش سن . برن سندن یو آتدینی ایدر ایزمده .
دی . قاسم آغایه عزت واکرام ائیدی .

قاسم آغا بر دیزه شایردی ، بو ائیک سینی
صودی . سیاوش پاشا والده سلطان ابه نه
کوروش سندان خیری ایدینی سوله دی . قاسم
آغا :

— تم اقدم . دولت خدمتکاره اولره
واجیدر که دانا خیر ایشره سوق ایله . کز
چونکه بو قسده سزه متعکس اولش . (کز
سرجاز لاشین سماج) مفهومی اوزره ائینه بو
ملبورور . دارنه اده « ناسنک دخی سوسی اولور
خضر صا کورسی پاشا وزیر اولورسه بوشورونک
جزاسنی بیکیم کز کز . امر لایکدر . امام سندن
رجام بر در که بوسری کتم ایدوب کسه بوسویه سزه
بته ائیده کز مادام حیواندم خدمتکزه بقال
تدور ایدرم .
دی .

مع باوه کورسی پاشا بته صدراعظم اولدی .
سیاوش پاشا نوزلر آغاسندن طوفان بیره کهری
تسلیم ائیدی . صره معمار قاسم آغایه کندی .
معمار قاسم ، کور بیری صدارت مقامه کتیرمه
کندینی ایچون بر فکر ثابت اخذ ابه مقصدی .
توجه معمار کور بیلده کور بیری بکله حریت
عزم و شدندی . سلطان ابراهیم خلفندن بری
« کچی کز بیلر شه کوره اداره ایدن ، قوتی
عدالتی ، جوقی ، هر شئی بی ایل ایلین اشیا
سوروسنه فارسی کتینی بر سطر ایل جالندن باشه
چاره بوددی . آرتیق هر کس ایله دیکر جنانیزک
جرامی و دینی بیامیدی . دولتک ائده هم مو قدر بیری
عاصیلر و قائلر اشغال ایدر بوددی . بر آتاره حسن
آنا طرفین بیکیلور و آجندی عصیان طاری
اکنته قورلری طوبورمندن ، دولتک اضمحلال
زمانده یانه ملون اخترا بیلری طلمین ایشکدن باشه
برشی دوشونه بن خنده طویل ایدر بوددی . آنا طرفینک
حق هر کوشه سی اشیا الله طولو ایدی . خلق
نعامی ایشاردن ، نده ماظیم اشیا قان حتمی .

پادشاه و دولت رجالت عجزی ذوالی
آنا طرفین حقی عاصیلر و زوروار ائده باریزه
ایدر بوددی . امامت بولده علما ، علمای ظاهر ابه
مصرفین مشایخه ، صرف منفعت ائدی مقصدیله
حل ائیک اورغ ایشیر کز . آنا طرفینک ایلو نوزجه
حق آتاره حسکلو نوزدی ائده بریان اولور بوددی .
معمار قاسم بوحواله تاماً واقفدی . بوشون
بوشیا بن تبه بیکیم ، دولتک تقویذ قورلاری
پادشاه دوجار اولدی مشکل وضعیتن خلاص
ایله حاکم یا کز بر شصتیت تصور ایدر بوددی .
هر لاکتی کور بیه آلاق ، هر دولو منفعتن
غیر ایدرک بوشخصیت صدارت مقامه کیمرکه
چاییدر بوددی . قاسم آغلاک التزام ایدینی ذات
حصدرتجه بیه اولدی . کور بیری عهد پاشا .

قاسم آغا یوماوره سنی خیر آلهی . اساساً کندی
قاسم آغلاک والده کتخدانی اولسانک عایینه
ایدی . حق قاسم آغایده هیچ سورمردی ؟
قط اؤنک کتخدانی التزام ایشدکی طویجه ،
قاسم آغای اوله سینه چاغیردی ، ایشیری کیر
کیرش صادق اولدی :

تورک

شلمرک
کندی بیری

بر چهره

لیسانسی

فی اشغال

حت تأمین

لیور

باعینده

بوشون

سید بیری

بوشون

سینه دن

اشرفدن

بر مدت

رقی نالذات

ون برابر

ونشکر ائی

دارالفنون

دوام

ساده آقا

علاوتنده

نامه در میان

ندی جواباً

ایچون هیچ

شس دیسی

ون بوشور

ولا بیلر

ب (بوشور)

ب (بوشور)

ب (بوشور)

ب (بوشور)

ب (بوشور)

ب (بوشور)

احمد وفق

(۱) نهم ، جلد ۵ ، ص ۱۶۹

بروسوی هر کولیمر و جدو کله ده ایشکده

ب (بوشور)

تاریخ
میدانی

کوتاهیه‌ده قوشوت

ماجا استیلاز همراق قوشوتک (کوتاهیه) ده
کیوردی حیات ، ماجا استان تاریخی ایچون
پروک بر قیبت حاض اولدی کی ، تورک
سیاسی مسافیرلرینه تاشی کوشتر دکاری نزا
درجه سی کوشترک اعتبارله تورک دیپلوماسی
تاریخی ایچون ده پروک بر اهیئت حاضور .
تورک ، روسیه ایله کوشترک امراری
اوزرینه قوشوتی دشمنلرینه تسلیم ایتمک
ایچون (کوتاهیه) ده اقامت ایشیریمه عبور
اولدی . قوشوت و سیتی (۲۵ مارت) ده
بروسه ده حرکت ایشیلر ، ۲۱ مارت جمه کونی
(کوتاهیه) یا کدلیر . کندیلرینک حافظه
میرآی ساین رفتی یک مأمور اییله .
(کوتاهیه) ده کی پروک قیبه مسافیر ایچون
صورت خصوصه فریش اولمیشدی ، قوشوت ،
نیله ده کی پروک دائریمه برلرله دی . نونت
باطنیکی توشه مسندن مامه ایکی بسلمسی
وتنده آسچیلری وسکر طوره اوشاشی
ولوندی حهت ، کندیلرینه تحبب اولونان
اولاق دائریمه برلرک ایسته دی . حق اول
درجه صرام ایشدی کی : «دها ده مرانی اولورم ،
بوده اولورام ، دهی . بودک اوزرینه ،
قیبه یک جوزده ، آمیادی یوز بگری غروش
کیرا ایله بر آ طرفولاق یوتون قالمی اوردیه
برلرله دی .
کنج فرانسوا ژوزف و باب طالینک و .
کرتکندن نمونی ساطع عبداللیده یزدنی
نامه ده : « پوتانیجه بائدیر اول اول
مضون مهادنه تطبیق طلب اولان دره ملتبیاق
ماده سنده امراردن قرائت ایتم . دیبودی .
باب طالینک مقصدی ، قوشوت ورفناسی
کوتاهیه ده بر سندن فضله قوشوت ایستریا
ایه بودک بیسته بایاغنی طلب اییبودی .
حال بوک ملتبیق اولون مدت (کوتاهیه) ده
اولورماری انکتره ، فرانسه و آسم فادولت
نیل و قالی موجب اولاجنی کی ، تورکه ایچونه
بر چوق ماریف و مشکلا ده بر سته ایی .
- سیدن آوستریا و باب طالینک امرارینه
قاشی و مدت مینه کنه انقضا : « ماریتک
اسایی لایحه قرا ایدیه زوم صحیح قالمش
البدنی قدریرده صورتلرک ده هر سوهه فرت
شاهانه بد تیبید اولدی و کندولری سالیوری
یزده اول اوستریا دولت چاق کبیت و لکرت
استعمال موافقه سی و قیبه اولونغان ایلی
سورمشی .
باب عالی و سیاسی ماریله مشول اولقه
برابر قوشوت کوتاهیه ده حافظه سی تایل
یحون لازم کان تدبیرله ده افاذ اییبودی .
سیراده ایدی که (ه شبانه) قوشوتک چوجو
لریده ، ه ه قوشوتک چوجوقلری قوشوت
ساینرله کدلیر . چوجوقلر ، ده طلیه سینه
ولاق ، بین بیله فری و فیکر ،
(کوتاهیه) به سوق ایدیلر . سلیمان رفتی
یک برلازم ایله بین جاش ویر اولوندی
(روسه) به کوشوتک چوجوقلری قوشوتک
دی . قوشوتک چوجوقلرینه قوشوتک
برنظره تکمل اشدی .
مطم براشتاق ایله چوجوقلری یونانلایان
ماجا قیرمانی هم آغلور و هم ده ، سلیمان
رفتیک کیک افاد سنه نظراً : « ده دولت
ولیک لطف و عدالتی و صحت و صفاتی آفاق
طوری . و سجاده چوجوقلرک ظالم اولون
قوزلوب لویه پناه و صحت مدائنلرینه لیا
ایتمش قرا پایا و نالیزیه ولیم مریزا و مکر
کوندلی و دودلیه حق مفادلتزنده دخی
عطف سینه احسان بیورسی و باب صحتزیه
لتیا ایدیلدی ویر بلجه مجار قرائنه اولان
صحت وینایی بوجیه ایسی تکر اولور
حالات ککله ویر تکر اییبودی .
چوجوقلر برابر قوشوتک ه قوشوتک
کغدی . قشوتکدیلر چوجوقلری ماچارسته
اولوندی مینه (کوتاهیه) ده چوجو وطورمادی .
برایکی هغه سورا مودت ایشی .
قوشوتک (کوتاهیه) ده اققن اورویا
لیله هم براده ایی . انکتره یک روسه

نونلوسی صانه روسوک دامادی (کوتاهیه) به
کلبور ، قوشوت ایله ساتر ماجا جنرالرک
- ملری آلوب استانیوله کوشتر اییبودی .
سایان رفتی بیکه ماریت نظراً بوندن صدی ،
وسلری و درعله ده لاطرفانه دستکاهنده
بصدیروب اسواق و یازارده ظالیرینه فروخت
و یوزدن خیلو آغجه قرائتی و ایی .
قوشوت ورفناسک کوتاهیه ده کی پروک
قیبه ده یاندلری برله شولجه حاضر لایش
بولرله ماریتدی . پروک قوشوتک ه برده
ایله اولوروش ، کندیلرینه و اوشاقلرینه آری
آری و اوله قتلو ای برلر ایدیلدی .
ازطه لک مرفوشانی ایزر بوجی آرشوت یوتنده
برر کوهه ده ایله ایی اوت دولو ، اوزری
غادی باصا ه بندر ، یاسدیق ویر قارولایه
برر طاقم یاقندن ویرر نته ماسه ایله برر
ایکی کبراسکله قون صرکیدی . قوشوت ورفناسی
بو اولورده اقامت اییبودی . قیبت
پاتلاشش اولوندی جهته کندیلرینه بر سراج
سویا ایلیکسر و ایانکلیز هابندن سانورده
توزیع ایشلیدی .
قوشوت نانه کلن مکتوبلر کندیلرینه
منظماً تسلیم اییلبوردی . بوننه (۵ ایش
۶۶) ، ماجا یوزباشیلردن یون غراسی ایله
بارول اوربان ده مکتوبلری حالاً (کوتاهیه) به
کدلیر ، کاهسی قوشوتک تسلیم ایشیلر ، ایکی
کونظر ننده ه چوجوقلری آلاق عودت ایشیلر .
باب عالی قوشوتک مکتوبلری قطباً
توقوله تابع طوبیور ، قوشوتک ایستدیکی
کی غارلرینه دوام اییبودی .
ینه اسیراده انکتره نیشده (کوتاهیه) به
کادی ، و ذات ، (طوسون) نانی ماشیقاریق
متعدد دقنرله ویندیق ماچا استانه جاسولفه
کیدوب کاشی و قوشوت ایله قوت باطیانی
ویندنه قاییمیه به چوق چاپلاشدی . سلیمان
رفتیک به ، حال وطوری شیلک اولان بو ذتی
استیراب ایشدی . کوتاهیه ایله قارا حصار
طرزنده لکه مشول اولاجنی سوله دی .
قط مکتوبلردن بضرلی بو آدمک قوشوت
آرقاداشلری قاییمتی ایچون بیض تکیبرده
بولونجاش خیر ویردیلر .
بوتکی برابره لورد پارلستون ده قوشوت
وساثر ملتبیقک برآن اول تخلیله لری ارزو
اییبودی . حق بو سنه یی لورده سفیری
عبد شاده سؤل ایتمش ، عهد شاده و جار .
سناک قرا سایشنه ، ملنادر لغی سوله دی .
بو شاده (شرفه ذی شجه ۶۶) کوتاهیه ده
ملتبیقک قرا ایدیه کزیه دائر شایه لرده وراق
ایتمی اوزرینه جه سنک (روسه) نظاری
دوشونولدی قشوتک بالآخره بو فکر دده ، صرف
نظر ایله دی .
داها غریب ، قوشوتک سوهه تصد ایدیلرجه
دترده بر روایت دوران ایچک باشلا دی .
بوکده سبب ، آوستریا صفای اوجوبنی تر جان
یازماجی ک کوتاهیه به کتبه سی ایی . حال بوک
یازماجی ، قوشوت ورفناسی ایله کوروشدی .
و لوندن بو سوهه حرکتند ، ولیم چیلری
بالیاق هغو و الحاقلری استمداعنی شامل بر
عرحمل نیه ستارخانه سنه کوندولری کویا
ریانفاننده افاده وارنوز صامت قدر دوشوغری
ایچوه کندولسی بیکه حکمی وقت مذکور دن
سکره عودت ایدیه کنکی ، بیان ایشدی .
قوشوت ورفناسی بو کالمطیا موافقت کوشتره دیلر :
- شدیدی حاله بز دولت علیه کنکی و
صوریج . زم استمداعنی اویمش ، و سترکی
بوساوریته دائر احتیجه صالح چکرده برکف
اولدیه ، بو تکافاته حقن و همدر .
ده قشلی جواب ویردیلر .
بو تکبرابر قوشوتک تورکه دن فراریمه ده
نین یوق دکدی . حق چوجوقلرله زوجیسی
لاجلال تربیه ، انکتره کوندولرک کندی
یا کتره قلدقم سکر افرا ایتمی تصوراتندی .
حق یوتین و انکتره ، دات قشیمسی پا له نظو
اشانی هماغساندن موسیر اورار ایله فرارلا .
شدریش ایدیه بو خضر صرک نظماً اویمیشی

و مادم و چوجوقلری کوتاهیه ده ترک ایله انکتر
کند و منکله فرادین لغیری بر چارسی ولیمه چینی
موسیر او و طار طرفندن جوابا اشاره نتمشدی .
فی لحظه قوشوتک گوماهی دن قاییمتی
ایچون متدد ایشیلر و نونه کغدی . بروغه
« نجه نیه سندن تاجبارانی سننده مهرانلی
ایکی شر و عیالرو یوز باشیلردن سنکیورکی
و دیگر بر شر رفتی ، کوتاهیه به کاشلر ،
حالی شیهل کورونوک ایچون درحال
کوتاهیه ده ایچار کاشلری . سلیمان رفتی بیکه
« افاد سنه کوهه » خصوص مذکور موسیو
قوشوتک کال درجه « بادی ایشالی » ایشی ،
کندیلرینه « آغزین کنه غنایی » سوله شدی .
قوشوتک وایلیک (کوتاهیه) ده اقلطری
باب عالی یوده ییزار اییبودی . قشوتک
آوستریا یاندیلرینی انکان خا ننده ایی .
قوشوتک ، باب طالینک مذاکراتی انکتره
واستطایعه خبر آله یی ایچون یاقنده تخلیه
اولونامه ایشدی . حق برکون ، کوتاهیه ده
بولونان یوتون ماچا لری براولیه طر ایلدی ،
قوشوتک سولزی سوله دی :
- دولت علیه بر طاقم خوریز آدملر
آئندن چالیزیری قورناری و بگری ایش
مناجوز مالکولت و مشوریت و بلیصا و ایله
کندی لکتره اولدیلر دن امل زلزله بانفی ،
و حق عاجزه لرده بوک اولان صحت
وهنات سنه به مرفور مال اولدیرک همد
تقریده تخلیه سیلر چارمنه یاقنده دور و لیه
اولدیلر سزله ییوسکر . و اشته انکتره دن
کلن مکتوبلرله افاضندن مامدانی اونویک
بو مکتوبلر دخی تمدین ایدر . بو حال عدالت
نظراً بر آیه قند انقائه تمالی تخلیه سیلرک
اص غاییس کاور . قشوتک کوتاهیه ده بوله مدت
مدیده اقامت ایدیه یادکار بر قشوتک هودت
ایتمش انسانیه و چهوریه یاقتمش . یادکار
اولرک ه صبا ننه یاقتی مناسیب اولور و همکس
خاطریته کلن سولسوق .
قوشوتک و سولزی اوزرینه بضرلی
« دین آئی آرشوت ایشاقنده اوج کوشه
بر طاش و بکوب بر طرفی مجار و دیگر طرفی
قرانیز و بر طرفی دخی انکتر لاشنده تاریخ
وادینده یازدی بر طرفی مناسیب و کردیلر قشوت
بر قشوتک ه شو ماطله ده بولوندی :
- دولت علیه انکتره یزلره کوره طاش
دیکمک اولر . و بالقرش اراسه بیه بولون
برقاده و نره حصوله کلر قشوتک ه صرف
ایشی بر چه سینه تخلیه طاشلر ایله آلالر نه
تیمیر و نریم ایشیلر اوزرینه تاریخ برینه
بوله چهور لکتره لکه چه مکر کوتاهیه به ننی
اولوب مدت و نره اقامت ایشیکیزی غریبر
و ذکر اولان چه سینه اطرافنه بر مقدا و وار
انفاسیه ایجه انواع آناچ دیکاب بیکه
و ننی ایچون قدر نرزه کوهه جلیمش طرفندن
بر مقدا و آینه دخی طویاوب مملکتک راهلستندن
بر این آدمی ، بولون نص ایله ذکر اولان آنچه
صومعه ویردیلر صومعه خراب بیبان
اولوروم خیرات همد ایشیکار دک ولور .
بو فکر تصوب ایدیلدی . قشوتک سالیوروق
یک سنه یی درمال باب عالی یازی . مجلس
ولکله مذاکره سی نجه سنده : « اوزرینه
یازماجی دخیلا و غرا - ایچو بر همدوری
دموت ایدر لردیلر اولدق ایچون ه نحر بر
ایده جکر ایسه اول صمد کندیسی و امطاسیه
بر سورتک کوشترلمی اسم ایدیلدی .
باب عالی ملتبیقاری برآن اول تخلیه ایچک
ایستیلوردی . انکتره ده ده ک زیاده آرزو
اییلان ، و ایی . قشوتک دولتی صراوتنده
دوام ایشدی . ملتبیقردن ایچون بر سنمک
سالیوروسنه موافقت ایشدی .
بو سنمه ، کوتاهیه ده کی ملتبیق کراسنده
بوک بر ایشاق اولدیلردی . استمداعنی سلیمان
رفتیک بیکه حیات ایچو باشلا دیلر . سلیمان رفتی
یک استفا ایشدی . قشوتک صوموک اطوار
معهوده و ادا به لری سکوت قالاته ایله نگاه
اولنمش اولی به اصات و حاق سالیور بر .
چیکرلیک و ادمک لری نولالریته قوشش اولی
بر واده اولان دوستلرک ایی اولدیلر انکتر
اولوب ه نیه ایشو حرکتک و انسه لری طوری
اشوری وینز و مملکتک دازی اولدیه برابر

ستون
مأمور
باش
دوریه
اشترک
۳۰ و
آزده
آرچه
شبه
اولد
ک
اید
براصره
کونی آ
قوشوت
بنه ملیه
ایده
کونج
تبع
آ
باشلا
برجم
صراحت
فتیکه
شیت
براین
صفیه
دشیمه
ماقی
برکوم
حال
بوسه
بو یوق
ر
آ
عدت
مسئل
آورد
خسته
بالا
صبه
خانه
ایچو
ایرد
خسته
بالا
ایچو
ایرد
خسته
بالا

احمد رفیق

تاریخ مصاصیری
برده شهزاده لرك تحصيل

عمری ذ
احمد رفیق

هاتفی توکرنگنه شهزاده لره دولتی واردوری
اهازه ایده جک وجه ایله تحصيل ایدرلردی، عثمان
اوروخان قازی دورلنده ، شهزاده لرك فکری
تربیه لری ، اک زیاده ، دینی ایلی و پوزتیبیده
اش شیطرنیک بویوک تأثیرلی واردی . اکتریا ،
پوشیخلرک زواپلرینه دوام ایدرلره باپارلیله برلکده
مسئولر فتحه چالیشیرلردی . اورخان بک ، سایان
بک ، علاء الدین بک ، مراد بک ، هب بو یوله
تپیشلردی .

عثمان علی بک بوردیکه ، تحصيل و تربیه ده ک
اصولده دیکشیدی ، زکینلک آقندی ، مختلف
هورتلره تاس حاصل اولدی . سیاست مهم برول
اورنامایه بختلیدی . دولت اداره سی ایچین یالکن
قیلیق کافی کلکدی ؛ علم و عرفانده لازمسی ،
ایلك عثمانی شهزاده لری بو ایکی لازمه سلطان
تامایه آکتسایه چالیشدیله . بالخاصه عملکی
اورگانه یی ، خلفه تاس ایته یی کنج یاشلرلنده
بیله یاز وپو ساهده بک پرکک تجریله آکتسایه
موفق اولدیله . اکتریا االدکرل و تجریله یاشارله
برابر (آتاسیه) ، (مفتیسایه) ، (قونیه) ،
(کوتاهیه) و (طریزون) کی مهم ولایتلرک
اداره سته مأمور اولورلر ، خلفه یاقیندن تاس
ایدرلردی . بوسورنکه ، هم چدرلرک فتح ایستکاری
بلده لرك احواله واتف اولورلر ، همده « رعایا »
تای آتندنه کورستریلر بدیخت خلفه سفالت
و پریشانیسی یاقیندن کورورلردی . مثلا یاوز
صالحان سلم طریزونده بتمشمن ، حکمت اداره سته ک
قدرت واستعداد ایی دها اوزمانلر کورستمدی .
آناطولر ، عثمانی شهزاده لرلرک عادتاً تطبیقات
ساحه سیدی .

بوتانغ اصول ، اوچنچ سلطان محمد زمانته
قدر دوام ایندی . اوتارخندن اعتباراً ، شهزاده لرك
سرایده ، خصوصی تربیه کورمه لری اصول اخذ
ایلدی . بعضی مملرک ایی انتخاب اولونایلیسی ایی
تیجه لر حاصل ایتمدی . سرایده یالکنر یاشلرلهم
ولولر اورنامادیلر ، « معلم سلطان لری بیله دولته
سیاستی اداره ه ، وزیرلر عزل و نصیبه یاقیندیله
خواجه سمدالین افندی ایله خواجه فیضی اله
افندی ، سیاسته اشتغال ایین مملرک الکهم
سایزلندن معدوددر .

بوتکر برابر ، سرایده تحصيل ده مکمل دکالیدی .
اک ایی تحصيل ایدرلنده بیله املا خطلر میوزلیدی .
سلطان ابراهیم ، اداره ایستدیک مملکتک چهر اقیاسه
وافف دکالیدی (نفیاء ، جلد ۴ ، ص ۷۴)

ولایتلر اداره ایده لرك مانی یاقیندن طایاریق
تپیشن شهزاده لره بوکی حاللردن اثر کورولورلردی .
فاصلک شهزاده لری ، سلطان مصطفی ، سلطان چم
پایزینک شهزاده لری ، قورقود ، سلیم ، قانولینک
شهزاده سی مصطفی ، شعر و ادبیاتده جدا تیج
ایتمس یولسک سیرلردی . شهزاده لر نه قدر یاشلی
چلوس ایدرلرسه ، اوزمانلک شهزاده تربیه سی
سایه سنده ، اودرجه بولسک برافندلر کورستورلردی .

سلطان محمد ثالثدن سوکرا ، مراد رابع
استتیا ایله جک اولورسه ، بو درجه قدرتی
پادشاهلرک تپیشه مه دکاری کورولور . ساغان
ابراهیمک اوغلی محمد رابع مان بوتون عمری
آوجینغله کچیردی . یازی خواجه سی مصاصیر بشر
آقالیدی ، سلطان ابراهیم اونی مصردن کتیرتشدی .
بهر آتالک کنج شهزاده یه اوکره تدبکی مشق بیله
سرایده شهزاده لرك اوقومایه یاشلامازلی ،
شایان حیرتدی .

مطلنن مراسمله اجرا اولورلردی . محمد رابعک
شهزاده سی سلطان مصطفی تک اوقومایه یاشلایلیتی ،
سرایکک مهم اراکندن قدر قلیبی محمد آتالر ، تارخنده
شو صورتله تصویر ایدریور :
« شهزاده چو آختری اولان سلطان مصطفی تک
سن شرفلری آتدنج سنه یه داخل اولدنده خواجه
تعین اولتی ایچون چله ارکان دولته تدبیر ضایات
بیورده یلر ، حالا قرانکاه پادشاهی اولان طمان
کوتنده واقف اوتانغ هایون قرینده دیوانخانه چرککاری
قوریلوب ماه میوزلرک دردنجی دوشنبه کونی باصر

هایون وزرای عظام و نیشانی پاشا و صدرین بالجه
اهل دیوان موله شریفه واردقلری اسولوله حرم
هایون قیوسه واروب شهزاده تک اراکنه دوشوب
تعظیبه حضور هابه کتور دیلر و کمال شهنش
شاهانه لرندن قیام ایلدوب اول تور دیده
سلطانی تقییل دست هایونله مظهر سرور و شلا .
دمانی اولدندن صکره اشارت علیه اوزره قرب
هایونده آدابله قورود بیوردیلر . بو محله وزرای
عظام و صدرین و خواجه اوله جق امیر افندی
و دفتر دار افندی حضور هایونده چله ایخ اوزره
طوروب شیخ الاسلام افندیله وانی محمد افندی
مقدم کلشل ایلی . تبرکا وانی محمد افندی بنده
ایستروپ ایسه له ووب یسردن صکره اب تات
اوقندی ، بودرت حرفی اوچ دفعه تکرار ایتدیر .
دی . بنده قیام ایلدوت دعا ایلی . اول هنکام
سرور انجنامه مزیند عنایت خسر و ایتدین وزرای
عظام سرامرعه قیلوسور کوزکار ایله اکرام
و علمای کرام سوفه قیلوسور کوزکار ایله احترام
بیوریلوب دفتر دار افندی به ساده خلعت ایلی
اولندی و بنده شهزاده یی اسلوب مرغوب اوزره
حرم هایونله ایصال واندن دیوانخانه چادریشه
واروب اطعام اولندیله . اول وقتده شهزاده
انولغ جواهر و پواهر ایله مزین اولوب راستنده
بر قطعه صرغ سرغوج وضع اولتشدی . انانی
طریقده حضور هایونده مبارک باشلری اوزره
نثار وینما اولان آتون و چل آچیلر حدوحسابین
بیرون ایلی . « (۱۸۰۰) .

* * *
شهزاده لر قابل بر عیظ ایتمده یاشارلردی .
خارجده وقوعه کان حادثه لرك ، جاهل و محترص
وزیرلرک موغلی محافظه ایچین یاقدرلی دسیه لرك
شهزاده لر اوزرلنده مشغول تأثیرلی اولوردی .
روان فتحی معایب سلطان احمد اوک شهزاده لرندن
سلطان یازیند ایله سلطان سایالک آتی برصورتده
شهنه ایبلرلی ، سلطان مراد رابعک شدتیه
برابر ، کندیسنه واقع اولان تقیباتک تپیشه سیدی .
شهزاده لرك ایکیسی ده بگری بنش یاشارلنده ایلی .
ایکیسی ده برر بهانه ایله طیشاری چیقرامشلردی .
نعیا دییورنکه : « اول وقتده سبقت ایین ماجرا
شهزاده لرك تپاز کره ناک ایله گوشه سرایده
مزبوخانه حرکتلری و میاشلرلر دخی اشک حسرت
دوکرلک اخذ و قنقلرله هجوم و مسارعنلری تقییل
اولسه دیده لر و چکرلر بریان اولوردی » (نفیاء
جلد ۴ ، ص ۲۷۴) .

ایکی سنه سوکرده ده ، « شوالک ایکینجی »
شهزاده سلطان قاسم دخی ختی و ازاله اونوب
سلطان احمد اولدندن آتیج برشهزاده قانلی «
(ص ۳۲۵) .

شهزاده لرك مهالک بر حرات کچیر ، لری بودورده ده
یتنه دی . سلطان محمد رابع بیله پاوره تیوت
ایک ایسنه دی . معمایه پادشاهلرک فاردش لرینه
روا کوردکاری یونانلر نه فاحک قانونه ، نه ده
کوردکاری بر نهاسکک اوکی آتی مقصدینه
مبی ایلی .
بوتشرطلر داخنده یاشایان ، تصادفک سوفله
حیاتی قورنارمایه موفق اولان شهزاده لره تحصيل
ذوق بالطبع اولامازدی . سلطان محمد رابعدن
سوکره ، شهزاده لرك حیاتده امنیت حاصل اولمایه
یاشلادلی . فاطم تحصيل و تربیه یته عیبیدی .
اسکی دورلرک نافع اصدولرینه بر درلو رجوع
ایلدیله ممشدی . شهزاده لر ، آثارلرک آبا و ایتلرک قوری
اولسکرلر خنده جغرافی معلوما بیله مالک دکالردی .
بیاه علیه ایلك دورلده عثمانی توکرلکلیتی
اعمالیدن ، بریزورده قره باغلرده ، و پانه سرحدلرند
ازدولر سوق و اداره ایین بویوک توکرلک پادشاهلرله
صوگ دورلرده ککن سلطانلرک اصول اداره لری
نظر دتته آتله جق اولورسه ، شهزاده لرلرک برابر
تحصيل و تربیه لرینه نه درجه لره اعتنا ایلدک لازم
کادیک و اصفا تظاهر ایلر .

مذ
ق
ج
رو
اید
بو
مست
رور
ارام
تراز
وار
ضای
عک
خف
زرا
قور
کده
بو
کیم
عک
اس
کی
وچ
بض
صند
معاف
آلده
جامه
یادش
مواد
اسه
هایو
صو
بیور
حده
کشر
سلا
کیم
ایله
وعو
طرف
جله
خس
تکر
اسپه
مدیا
قیوم
برابر
ایین
ایلد

تاریخین آله حق درسلر :

فلاکتدن سوکرا عزم

ضابطانین باقی قالااری بوحرک ایلک سقرلنده
کریک صیق صیق دوچار اولدیلری مضر وضعیتده
کریک وقایک فنا ظهور ایتمدن طولای انتقای
قوماندانلریک شهنشایانین آلتی صورتیه ایلدن
چهار دیلر . بوین باشه ، اون بدی سنه دوام
ایدن بوحرک مایه یی ده پیئیدی . بوکرکی دولت
رهبانی بو حال صلیح و صلاح ایله اصلاح ایتک
شویله طورسون ، کسب ثروت ایچون فلاکتدن
استفاده چارهنه یاقورار ، منافع عمومی داتا
شخصی منفعتلریه فدا ایپیورلر . بوکرکی دولت
رجایک دیوروم ، چونکه بو دولت ، ایچلنده حربیه
واداره یه ، مقدر اولایپله چک قیمت و فکر صاحبی
آدملری بولویپ چی درجه ده نفوسدن محروم
دکلمر . فقط بوکی ذوات ، رأس کارده بولو .
نارلیک فیطتی چاباقتمک ایچون کندیلری ایلری
سوزمکه حسارت ایلده ضررله ، پادشاه ایسه اولری
آراپوب بولایه ، دها فاسی ، ولدات اداری حکومته
مقصدن دکلمر .

فلاکتدن سوکرا عثمالی تورکاری متبه او .
لادش خطاسنی کوسترکاری کی ، عین زمانده
مغلوبین اولورلریه فوئدرمانق وینا علیه عزمان .
پنجه خال کتیرمه مک خاصه سی ایزرا ایچلوردی .
فقط بو عزم ، مکرکه دکلمدی ، دشمنلریه قارش
قیلارنده داتا بیله دکلمدی غرورک نتیجه سییدی .
بوغرور اولری عین زمانده فلاکتی تعمیر ایتک
فعل ایتمکده محروم براتییدی .

قارلویجه ، مهادده سندن سوکراده عین حال
وقوعه کادی . سوکرالوک ایات هر عینی معایب
& لیکلری کوشدن بیکنلری ایلدن . یاید .
برای عینی سوبله ک صورتیه دونانانک اکتالی مقنده
کوستردی عزمی ، سفارکی کوسترمه دی ، کو .
سترمه لرینه محیطده مساعد اولادی ، بوتکه برابر
دولت یننه قوتلیدی ، حدود لرین یننه طوله دن
بابالندیه قدر امتداد ایپیوردی ، ثروت برده
ایدی ، عسکری قوتیز بوسیتون اضحاله دوچار
اولامندی . معالم تورک دولته قارش سنه لرجه
دوام ایدن حربیلر بوچیم ایچرا ایلورلندن آلتی
برفرالقی ویای برولت اولایپ ایلیوردی . حال بوکی ،
فلاکتدن سوکرا عثمالی تورکدن قیلنده داتا
موجود قالان عزم ، فعلی ، معنی ، اعراض ،
معرفی اورویپه بکره بیعی ، عدالتی ، مسلم وغیر
مسلم یننده مساواتی ، انسان حیلرک ماکنده
تقریری ، شقاوت و زورباتی حیلرک ایلدی .
تأمین ایلده ایدی ، فلاکت برفاچ عصر اول
اوکی آلتین اولوردی .

مهمانیه برهنه مک کوسترلرکی زمانلرده هنوز
کچمش دکلمر . تورکیه یی اک بووک فلاکت
اوغرانان فیجیح حربین سوکرا تورک کوستردی
یکانه خاصه ، عزم و اتحاددو . بناء علیه تاریخده
کوروپسی قضاپی باشنه کتیرن سلیل بیورملری
تجزیه ایتک ، ملنک ناموسسکار ، مقدر ، ذکی
و اعمال کتله سن متضابل عجزله تقویه ایتک ،
ملکیتده شقاوت و جیل اولدیرمک ، تورکاک
و اسلاطیت قوتلری ساه سنده ملنک قوی بر ایمان
ایله باشا ایچندن قطعاً ایلدی کیمه مک قطعاً
ایلمدر . عثمالیق افلاس ایچندر ، بو نظریه ایله
الآن اوغرا شفق ماتی اغفال ایچکدر . مهمانیه
آرتیق اغفال اولورلریه ده کیمه قالدیلدر . تورک
باشا ایچق و اسلاطیتک ناموسسکار و فداکار بر منلی
اولی و تلیقه سنده دوام ایلیچکدر .
بووک آله ، ۱۹ مارس ۱۹۲۰ احمد رفیق

فلاکتدن سوکرا عزم برمدنک بقاسی ایچون
یکانه فوئدر ، هر نه فلاکت ، هر نه مغلوبیت
اولورسه اولسون ، بر ملت هیچ بر زمان اولور .
فقط باشا بیلیمنی ایچون ده بعضی مؤثرلر لازمدرکه
اولورده ملی دینی بر اتحاد ، ملت افرادی کیمه سنده
تکامل و محبت ، سوز و بیلملار بر باشماق عزمی ،
علم و معرفت عبت ، فلاکت سبب اولان عجزملری
تجزیه ، مساوات حسنی تقویه دن عبارتدو .

تورکاک ایلر بوک خطالی فلاکتدن سوکرا
منته . اولامالریز ، ملکیتک اضحاله دوچار
اولدینه قانع بولونالریز و یوقانته برابر ضعف
اخلاقیه مبتلا بر زهره مک فلاکت زمانلنده بیله
ثروتی و رفاهی آمین مقصدیله یاقیندن مال قاچیرمایه
چالایلدو .
قارلویجه ، معاصمه سی عثمالی تورکاری ایچون
بووک بر مصیبتی . تورکاک بوه مهادده اولوریه
بوکالی سنه ک نتوجالریته نهایت بر عرض او .
ایچلوردی . آنا اولیک مان بولون تقوی طرزه
بولارنده ایض اولارنده فیدرلشدی . اهانتار ،
فرار ، بعضاً فداکارانه فیرمانلر بو مشوم
حرفی متوالی موبیلار و موقیبلرله سنه لرجه سوز .
درمندی ، فقط نتیجه ده نه اولدی ؟ عثمالی
تورکاری اولورلری ک فوئدرلی غائب ایتمیلر ،
عینی اوضاع ایچون چچار دیلر ، بولاکتدن یننه
منته اولمالی . دووک مؤثری بیله مغلوب دولتک
اهمالا ایچ صلیح مهادده سندن بخت ایلدن :

« بزرگه والای وزیر روشن رایه انجیا
صلیح و صلاح خصوصی زبیا ایلمکارنده کمال
کرم لردن شفاه مخالفیه زخمه کرجالریه مساعدیه
ایله مرحت و ایلمکی یازدی . فقط بو عزمور
وجاهل زهره ایچنده ملکیتک سمدتی واستقبالی
دوشون بوکک دماغارده بوک دکلمدی . از جمله ،
هموجزاده حسین پشاه دورک ممتاز برسیاسیدی .
حسین پشاه ملکیتک عاله ، اصلاحاله ، عدالتله
بولنه قوتی ایلمدی ، خریسینلرک مهم بر عنصر
تفکیل ایلمکی نظردنه آلدی ، هموجزاده سی
فاضل صفائی پشاکتی ، اوده ، غیر مسلملرک حقوقی
تأمین ایچق دوشوندی . حسدین پشاه مرضی
اساسندن کتف ایلمدی . اول امرده تورکاری
عاله بوکلمه بیعی ، ابتدائی تحصیل بولنه قوتی
نظر هیته آلدی . مایه یی اصلاح ایتک ، عاله
مسکلی ، نامه ایچلری دوزمه مک ، حتی بو
مقصدک حصول ایچون ثروتی فدا ایتک لازم
کایرسه اولی ده کوزنه آلدیرمق ، باشلیجه اعمال کند .
لهدی . فقط ملکیتده اخلاقی اولورجه تفسیح
ایچدی که بومقدر وزیرلر قمتی کیمسه ،

آلایمادی . حتی پشاه ریحال دولتک
حیاه و دسیه سنه طایانامادی . برچوق وزیرلرک
اولورنده همال و جان فدا سندن چکیمه دکلمدی
« مهر شریف » ی صاحبیه تسلیم ایلشدی ،
چکلنکه چکادی واراده فیرلندن اولدی .
بورادن آتلاشیلورکه ، آتی سنه دوام
ایدن ، دولت ثروتی ، و ملنک حیاتی اقایه سبب
اولان حرب ، بوکلیک بر محیطده بیله ، اتباه
قائیمی حاصل ایلده میندی . بر مات ایچون ده
بولدن بووک فلاکت اولامادی .
فراسه سفیری شاتوبوف ، اولورده تورکیه
دائر قرال اون دروغی لوتی به تقدیم ایلمدی
واپورده بیورکه :
« علی آموم دیله بیورکه بودوک عقل و خیاله
کلیک بر ضعف ایچنده . قنده فنده قوماند .
نارلنک اکتالی عی عثمالی ایچون تورکار تجریده

سلطان عبدالحمید اول دورنده

استانبولده صلح آرزولری

آرتق حربدن وسفردن هر کس اوصانمشدی .
 ۱۲۰۱ سنه سندن بری دوام ایدن حرب ، طونه
 بولرینی ، بوسنه هر سگ حدودلرینی قان و آتیش
 ایتمده براقشدی . آناطولی بریشان ، استانبول
 ختی آچلقدن وسفالندن کر یانندی .
 « طبره اهالیسی هر طرفدن حدود اسلامیه
 سوق عساکر اولونقی ملامه سبله یازده خست
 اولدقلرندن بشقه بر طرفدن دخی بوجهله مأمورینک
 ظلم و تعدیلرندن شکایت ایده کاسکاری کبی استانبول
 اهالیسی دخی اسمارک غلامندن فریاد ایلوب
 اطرافدن دخی « کاز » اولمشدی (تاریخ جودت ، جلد
 ۴ ص ۱۵۰) . استانبولده هر شیک فرائی
 بوسکه لشدی . اصناف و تجارت ، وطنداشلرینک
 ولاکتدن استفاده ایچون بوفرصدن منوبدلر .
 هر کس غیر مشروع صورتلرله پاره قازانق هوسنه
 دوستمشدی ، خلفک عاجز و مهیم قسمی احشکاردن
 ک زیاد ، متاع اولوب و ک . آتیشلی ، نفیسی ده
 بوی ده ، هر شیک غائب انحصاری . بدخت
 اولک ، استانبولک ذوق وسفاهتی ، ودائت
 و اخلاقسزلیق کویا قانیه ، آلتنک تریله اوده ک
 مجبوردی . آناطولده متسللرک طلعی حکامت بر
 درجه ایدی . بالکنز (کوتاهیه) به بدی سکز
 متسلم کلینی ، کلنی صومیش ، و بلنک فداکار ،
 جالدهقان عنصرلرینی ارتکابله ، ارتقا اله بقمین ،
 جور و تمندی . صدر اعظم بسف باشانک حرص
 وجهالت بوزندن آچدی بوسفر ، تورک عنصرینک
 مطابق کتله لری « نیوب بتیر یوردی »
 قانیا بجه معاهده سندن آز بر زمان صوکر ا ،
 بوسفرک آجیلماسی عثمانی دولتک موجودیتنه
 برسوه . تصدی ، سفری پادشاه ، سلطان عبدالحمید
 خان اولده ایسته ، بوردی . فقط قریک استرداد
 روسلردن انتقام آلتیسی ، سفرک الک جاذب ،
 غیرت و جری الک بحرک بر واسطه سی کبی ایبری
 سورولمشدی .
 عثمانی رجائک بو سفره باشلاماسی ، موجود
 قوتلرینه ، واسطه لرینه و قاپیلرینه قوتسزلیق
 آجی بر نشانه سیدی . روسیاده بوبوک
 فرودریق ، روسیه ده قانیرنه دورلدی علماً
 و عرفاناً عثمانی بوبوک ربه نه کتیرکاری حاله ،
 تورک ده مملکتک جغرافی وضعیتدن ببله بی خبر
 و کلنک رأین کارده ببولوندی ، خلفک عام و معرفندن
 بی خبر باشادینی ، هنوز آکلاشیلمامسیدی . هر کس
 اسکی عثمانی قهرمانک شانلی و یارلاق خاطره لرله
 دشمنی مغلوب ایده کجک ظنده ایدی . عثمانیلرک
 الک بوبوک خطالوی حدلرینی بیلمه لری ، قوتلرینی
 دشمنلرینک قوتلرله اولجه ک وقوف معلومانه
 مالک ببولونمالریدی . « دوات ایدی عثمانیه ک
 مؤید من عدالله اولانی ، جهل ابله ، ظلم ابله
 عرفانسالقانه ، حق و عدله کوز بوماقله ممکن
 اولایه جینی بر درلودارک ایدیله ، ممشدی . بوحقیقی
 تأمین ایچون ، عام ، معرفت ، عدالت و قوت
 لازمیدی . تورکیه ایسه بو عنصرلرک جان قسم
 اعظه بدن ضروریدی . بوسیددن حربک باشلانمخنده
 حسن ایدیله من فلا کتیلر ، موقتدرتیکار ، وقوعانک
 جریانی ائناسنده آکلاشیلممشدی . واقعا اردو من
 آوستریا طرفلرله بعض موقتدرتک استحصالی اتمسیدی ،
 فقط دوات ، حربه دوام ایده مملکتک درجه ده ایدی .
 درماندارک اخلاسی امانتلی پادشاهک ببله معلومیدی .
 استانبولده بیه کک قلممشدی . خلقه و بریان
 احشکاری کویکلرک ببله بیلمه بکارینی پادشاه متعدد
 خطل عامونرله اعلان ایدیبوردی . حتی الک زیاد
 ده شهان استانبولک ایشله سیدی . « استانبولده

کوره مدی . نچون بو آنه دک سوزنه آدابوب
 مملکتلری کافره و برک . امت محمدی داغار باشنده
 آجلی صوسزلقدن قیردین : سنیک وزیرن
 شیخ الاسلامین قائمقامک مسلمان دکلدن . سکا
 دوغری خبر و برمیورلر . صفر فتح اولماز . بوندن
 بویه عسکرلرک انچه ایشدره مرسیین . هان بر
 کون اقدام اورتالی تبدیل ایدوب سفین بر صلحونه
 مباشرت ایده سن . صنجانعی عسکری ایجری
 کتوره سین . والله صکره پشیمان اولورسون . یوسف
 باشایش کوزده ص . صیرادی سکا دوغونور . بشور
 الداتر سین بشور . مصفر الک ایلان مایکنجیلرک دوات
 ایشی کورلن . بر ساهان باشایه مهر و بره سین
 صلحین اولوبه باشاین . والله بوسفرین صوق
 چیغاز صکره ایشی سکا آیارون . حدت وزیر
 شیخ الاسلامی استنبورز . اورطالی تبدیل ایده سین
 امت خطمه یازی اولدی . بیجه بری غلام سین .
 بوزغندن فصاحتی اولجایی . بوزغندی سکا
 کوسترین قاریسی بوش . کندی کور کورب ایسته
 نظام و بره سین . کون وقت قانسی . بوندن عقلم
 باشنه کلنسه آرتق بز ایشیزی کوردم .
 سلطان عبدالحمید اول بو کاغنده هیچ اهمیت
 و برمه دی . کندیسنک مملکتی و خانی نه درجه ده
 دوشوندیک معلومیدی . وارینی بوغی مملکت ایچون
 صرف ایدیبوردی . اولک فکر نتیجه بوکاغده ،
 ساخته برشیدی . تاخصک کنارینه یازدی بشو
 سطرلی افکارینی تمایله کوستر یوردی :
 « قائمقام باشا
 بوساخته ضرور کاغیدینر . هان ستری الزمدر .
 صدر اعظمی اقدی دعا جیمیزی بالغات سنی دخی
 یازمشار ، طین غالم یا کفره طرفندن یا خود قبودان
 باشا طرفندن اولق زبرا انلردن ذکر ایشیلر .
 کندو تعلیمی دخی دکلی ایسه البت خدمتنده اولانلرک
 ماینجیلر لفظی اصل لفظلر . انلر خدمه قوله سیدر .
 نه امورده مداحلاری واردر . البت سراً
 واقف اولمالدیر علناً اولق چند ادر متاسب دکلدنر .
 سیدل قبودان باشانک در ظلم هان ترسانه لور طرفندن
 اولسون »
 سلطان عبدالحمید اکیلوردی : صلحی ایسته من
 خقدی . صدر اعظمک حرصی وجهالت سائقه سبله
 آچدی سفرده هیچ کیسه کندی مقوله آتق
 ایسته بوردی . نتیجه سی شان و شرف ، حق
 و عدالتی تأمین ایدن برسفر ، بوقون ملت افرادی
 ایچون برنجبات و ظفر وسیله سیدی . فقط آرتق
 سنه لردن بری کورولمشدی .
 ملک فقیر بیکنس و تاموسکان صنی سرحدلرده
 قان و آتیش ایتمده چار بیبورکن ، کریده استبا .
 بولک سقبه و نامنر محیطده ، بر سبور
 احشکار اربابی وطنداشلرینک قانی آتیش کبی
 احشکار و غنم پندده قوشیوردی . « بعض
 متقدان دصر » ک « بو تمدن حصه دار اولسبله
 بو مقوله مصارف نامشروه هب ذخائرک قیامت
 منضم » [۱] اولوبجه ، ارباب ناموس آچلقدن
 اولورودی ، و ملک الک کوزل برلری دشمن
 آیاقلری آلتنده چیرکنه بوردی .

احمد رفیق

سورولمندی .
 غیرت و جیتی الك محرك بر واسطه سی کی ایلری
 سورولمندی .
 عثمانی رحمانک بو سفره باشلامای ، موجود
 قورلرینه ، واسطه لرینه و قابیلرینه و قوشونلرینه
 آچی بر نسااله سیدی . بروسیاده بو بوک
 فرهدریق ، دوسسه ده قانلرینه دورلدی غلاما
 و عرفانا خلقی بو کک ربه نره کتیر دکاری حالده ،
 تورکیه ده مملکتک جغرافی وضعیتدن بیله قیخیر
 و کابلک بر آس کارده بولوندی ، خلقک عام و معرقتدن
 بی خبر باشادینی ، هنوز آ کلاشیمامندی . هر کس
 اسکی عثمانی قوجانک شانلی و بارلاق خاطره لرینه
 دشمنی مغلوب ایده چکن ظننه ایدی . عثمانلرک
 الك بو بوک خطبالی حد لرینی بیلمه لری ، قونلرینی
 دشمنلرینک قورلرینه اولجه کت و قوف معلوماته
 مالک بولونماملریدی . « دولت ایدی عثمانلرک
 مؤید من عند الله اولامین ، جهل الله ، ظلم الله
 عرفانلرله ، حق و عدله کوز بوجماقنه ممکن
 اولامه جینی بر درلودارک ایله مامندی . بوحقیقی
 تأمین ایچون ، علم ، معرفت ، تمکینک و قوت
 لازمدی . تورکیه ایسه بو عنصرلرک جان قسم
 اعطه نیدن هر مدی . بوسیدین حرک باشلانمخنده
 حسن ایله من فلا کتیلر ، و قفسلر لکان ، و قوجانک
 جریقی ائتمسندله آ کلاشیمامندی . واقعا اردو من
 آوستریا طرفلرینه بعضی وقتلر استیصال ائتمدی ،
 فقط دولت ، حربه دوام ایله به چکن درجه دایدی .
 در مانا انرک اخلاص لری پادشاهک بیله معلومیدی .
 استانبولده بیر جک قلامشیدی . خلقه و بریان
 ا کککاری کوپکارک بیله بیهمیه چکنرینی پادشاه متعده
 خط حاویونلرله اعلان ایشیوردی . حتی الك زیاده
 دوشونون ، استانبولک اعاشه سیدی . « استانبولده
 ذخائرک فیدانی مآذاه بر شیشه بکنر من بر کون
 قورولده ا کک بولمناز ایسه ذخیره قیل و قال موجب
 اولور » دیمه دوشونولور ، الك زیاده خلق
 آرسندله فساد بیجه ماسندن قورولوریدی .
 حرک نجا یمندن اوصانانلر یالکیز استانبول
 خلقی دکادی ، عسکر صنی ده صوک درجه
 بیزاردی . خلق سفیرک بر آن اول نتیجه سی ایزو
 ایدیسور ، تجلیه ایدیان برلرک ، دشمن ایته
 کین قلعه لرک الک جوق سلطان عبدالحمید اول
 متأثر اولیوردی . طالبسز پادشاه صباحاره قدر
 اویقو او بوسوردی . پادشاهک کیچه کوندوز
 دوشونویکی ، سرحد قلعه لرینک قور تار بلا سیدی .
 فقط اردوده و خلقی پندنه حاصل اولان بر کیناکی
 کک ممکن دکندی . هر طرفه صالح شایه لری
 طولاشیوردی . خلق غلیان و اندیشه ایتنده ایدی .
 بر کون ، قیودان باشا سبیلنده بر کاغد
 بولوندی . سبیلچی اوقومه بیله یوردی . کاغدی
 بر ککب خواجه سسته کوستری . خواجه ،
 موایدن مضروفی افتدینک قومشوسیدی . کاغدی
 در حال مضروفی افتدی به کولوردی . افتدی
 کاغدی اوقودقون سو کرا :
 — کم و اخفا ایله .
 دیدی . فقط مسئله باش تبدیل طرفدن خبر
 آئندی . خواجه یاقانی اله یوردی . صیفیشد برلدی ،
 کاغد میدانه چقاریلدی . نهایت استانبول
 قائمقامک آیتنه کچدی .
 قائمقامک مقصدی کاغدی کیزله مکدی ؛ فقط
 پادشاه مسئله بی خبر آیر و « خدیش خاطر اولوکا -
 نالری » اولور دیمه قورقندی . کاغدی حضوره تقدیم
 ایدی . فقط او ، بونک دشمن طرفدن اوبدیرلرینه
 قانندی . یازدی نلیصده : « سفر عایون وقوعندن
 برو اعدای دین طرفندن مجرد دولت علیه به الفای
 اختلاف داعیه فاسده سله کاه مصالحه شایه لری و کاه
 اراجیف ساثره نقریه انواع مقصدت قینندن اولدینی
 محتمل اولغاه دولت علیه مؤید من عند الله اولمیرینده
 اشتباه اولمادیغنی یازدیوردی . سبیلخانه ده بولنان
 کاغد شو ایدی .
 « سلطان عبدالحمید ، بزم طاقتن قالدی . عقلم
 باشنه کلبور . کوردونکی یوسف پاشا ایلیش

سندو لغتینی دی . دل ایسه ایت خدمتنده اولانلرک
 مایینجیلر افضلی اصل لفظلر . انلر خدمه قوله سیدر ،
 نه آورده مدخللاری واردر . الیت سرأ
 و انقب اولمالیدر علماً اولقی چنبدادر متناسب دکالدر .
 سیدل قیودان باشانکدر نظم جان ترسانه لوطرفندن
 اولسون »
 سلطان عبدالحمیدیا کیلوردی : صایح ایسته من
 خفدی . سدر اعظمک حرصی وجهالت سابقه سبله
 آجدینی سفرده هیچ کیمسه کندینی مقنله آغق
 ایسته یوردی . نتیجه سی شان و شرف ، حتی
 وعداتی تأمین ایدن برسقر ، بوقون ملت افرادی
 ایچون برنجبات و ظفر وسیله سیدی . فقط آرق
 سنه لرک بری کورولمندی .
 ملنک فقیر بیکس و ناموسکار صنی سرحدلرده
 قان و آتش ایتنده چاریشیورکن ، کریده استغلا
 بولک سفینه و مانسز محیطلده ، بر مسورو
 اعشکار اریایی و طنداشلرینک قانی آغدر کچی
 احتکار و منع پندنه قوشیوردی . « بعض
 متفدان عصر » ک « بو تمدن حصه دار اولمسه
 بو مقوله مصارف نامشروه » حب ذخائرک فیائنه
 منضم « [۱] اولونجه ، اریای ناموس آچلندن
 اولوردی ، وطنک الک کوزل برلری دشمن
 آیلاری آئنده چیرکینه یوردی .

احمد رفیق
 [۱] تاریخ جودت ، جلد ، ص ۱۵۴

تاریخ صوفیاری :

ذوالفقار افندیك سفارتی

كرك مهر مسئلهك مذاكره سی ایچون وركك صلحك عندی . معاقب ، علاقه دار دولته ایچیلر كوندرباردی . ایچیلر داغما آغیر هدیه لرله كیدرله ، عودلنده كوردكارى و كوردكارى بولره دائر برز تقریر بازاردی . بو تقریرلر ، یاز ، بدهلری دورلك ذهینتی آكلایق ایچون يك سالنده ایچین حائزدر . بولردن بعضری رساله تارخنده صفا مقیدور . يلكوز راشد تارخنده اوج سفارتنامه مندرچدر . ذوالفقار افندیك سفارتنامه ده راشده بولونقی لازكلردی ؛ حال بوكه سفارته دائر راشدهكی معلومات پر بیقی عقیقه بیاه ذكدر ؛ اصل معلومات ، مساجداز عمد آفالك تارخندهدر . عمد آفالك دیوروك ؛ « اشبو بحر وقایع خفیه دخی ذوالفقار افندیك مكله جرده سن كتوروب بر صورت یازوب آلم . صنه بینه بتون تاریخه كیوروك مراد آلم . لکن اون جزئی مندردی تملویل كلام پر كتاب اولونقی آتیقی نتیجه مكله سن وچكوكی آلام وشدایندیک بر مندرلین انتخاب بو حله تسویه آلم » .

ذوالفقار افندیك سفارتنامه سی آوستریایه و آوستریا اردوسنه دائر دفته شایان مظلومه لری حاویدر . واقعا آوستریایه دائر قره محمدباشكده تقریری وازدر ؛ فقط بو تقریر غایت مختصردر . ذوالفقار افندیك سفارتنامه سی ایسه ، ویا نه فلا کنی منماق و باقراد اوزكارینه قدر ایلیلهن آوستریا اردوسنك داخل احوالی ، قوه معنویه سیستی و انتظام سازی و اردوده كرجانرك نه كی فرصتلر قاجیرمش اولداری آكلایق ایچونده ، شاهادهیه مستند ، قیمتار پر وشیهدر .

بوتون باپاسر ، اللرینه حاجیل یزرافلر آلمسره ، توك كوزلرینی باسبورلره اسلام اهلالی کیوردی ، آوستریاك و روسیه نك پروپاغاندا سی توكیا خرسبتبارلی اوزلنده ای بر تأثیر یانمشدی . « مسلمانلرك حكمی تام اولوب عتیایك دوری دوندی ، بعدالبوم دم برمدن بو استانبوله وارنییه كوندركاری كانندری » غیرمسلمر آوسنه كادلا باپیلمشدی . حتی بو اعزاز ایله دوكر ، توك اداره . سنده کی خرسبتبارلر كوبرلندن مساجدا چیچبورلر ، « قصبه لر وروپوب غارت و خسارات و احراق یانار و بولداری امت محمدك كیمن قروب و كیمن اسیر ایدوب حمله خانولرك قارتلرین یاروب اول بیکناه معصوملری آیلردنن چكوب بره چالنی کی دخی بوكا كوره » بیکدركو ایشاردن و نظمالردن كری طوبوروردی . دشمن موفق اولاجفته امین كیددی ؛ چونكه برون خرسبتبارلق توكارك علیینه ایدی . آوستریاك بویه مساعده بروضینه توركله صلح عهدنامه ییچ ایشكردی . بو نكاه برابر ذوالفقار افندی هیچ ایلدی قیرمادی ؛ حتی ، كچدی برلره « چله روم ایلی رعایا سی عصیان ایدوب طرف دشمنه اطاعت ایلكارین » كورمش و بونی ركاب هاپونه قدر طوبورومدی . ذوالفقار افندیك سفارتی ، فرانسه قده علاقه دار ایدن مسئله لر د بریدی . فرانسه ایچسی قراله دوحال خیر بوللامشدی ؛ آوستریا توكیه ایله صلح ایدمك اولورسه ، طوس طوغر و فرانسزلره حرب طوغر و حاجنه شیه بوقدی .

ذوالفقار افندی راحتمزدی . بو نكاه برابر بولنه دوام ایندی . اون اوج كونده نیشه كایدی . قاس اوزاده اولاجقدی ؛ دشمن اوزاره قدر ایلیله مشدی . ذوالفقار افندی ، بولده و باقرادك دشمن طرفندن محاصره ایلدیكنی خبر آلدی . (یاغودینه) ده یكن غنان باشا ایله بولوشدی . اردوسنك حال بریضماندی . عسكری طوبورلق تمکن اولوروردی . ذوالفقار افندی سكر كون قدر نیشه قالدی ، دشمن فرماندانه كتوب كوندردی . استقبال ایچون آوستریالی طرفندن آدلر كادی . ذوالفقار افندی (باقراد) طوغر بولوروان اولدی . اوزاقدن ، (باقراد) قوشانان اودونك طوب سسارلی كازوردی . آوستریالیلر باقرادك سسورلی اوزرنیه ومنتكلكر یابدیلر . مظفر سارلی ذوالفقار افندی ومنتكده اوستردك ایسه دیار ، هیئت كوزرنیه بكنكولر و آراه كوندردیلر . نهایت آراه كلدیكنی زمان ، ذوالفقار افندی شو سوزلی سوبله دی :

— عربیه استردك ، كوندره بكن . شمدی آچقه كونده طوبور عربیه بوكنمسی معلوم اولدیکه آتیقی بره اردوكزی كوستردك ، شنگلر بكنی اشدیرمك ایمن . بز ایسه ابتدا وانشامی كورونق آل غنان اردولرنی و نیجه دونقا وقعه قناری قات قات كوردك ، سیرمه كادك . غیره خدنه مأبورن . عیلم بر وق . ذوالفقار افندیك بو سوزلی تأثیر ایندی . هیئت ضیافه دعوت ایلدی . ذوالفقار افندی (باقراد) ك ته سیه بینی مستوسط ایمن اولدیغی سوبله آكلایور :

« یكن غنان باشاق زیاده دم ایلدیلر و بلرفاده ایانلرك ایو چك ایدوب بر اولولرن سوبلر . صاوه صوب کی برتبر فظنك مرورنده خوف و ترددلی ، آكزی كیدن مأوس ایمن . كیكه میانسرت ایلكارنده اصلا كنه مانه ایلیوب باقراد قلمسه سنه دخی مأور اولان حسكردن مقدار قلیل كیوب دشمن صوب سوبت ایله كیوب قله ضرورون كیرس طوقز كونده اله كتوروب ما جوالری اولیان ایطرده آسانق بولنه اولكیدن اون قات زیاده مرور اولیلر . آكر برویته دن برمقدار معافه ایله اتمام اونتنس اولیدی ، ضرورون آل چكك اوزده اولدقرن و اون كون مقدار نیجه عسكری صاوه سوبت مرورنده اكلاندرله ویا كیكارنده باقراد قلمسه سی اون كون دخی طیباشن اولسه ، قرآنیه عسكری ولائیریه پوریدوك سیدین باقراد قلمسه سن بر اغوب كیو دونك تصیلری اولدوغن نیجه شه لرمن ایشك » . (مابعدی وار)

احمد رفیق

ذوالفقار افندی قاس اوزاده ن چقمه ایدی . چارش باشی ، قوشی باشی ، دو زمانه اول ، صره ایمنی ، نسائی کی مهم وظیفه لرده بولوتان ذوالفقار افندی ، راشدهكی تقریری وجه ایله ، « دیوان شوچه لری پینده نامدان و خدمات دین و دلنده امكاد » دی .

او سنه لرده سلطان محمد رابع خلع ایلدی . یكی پادشاه ، سلطان سلیمان ثانی . حربیه آرتی بركنك و برمشدی . كچیریلر علونه بولندن استانبولده قالی عصابا نر چقار یوردردی . بو نكاه برابر دولت چكلك عظمت و غروریه ده برنده ایدی . سلیمان محمد آفالك روایتیه كوره ، سفره یك پادشاه بائذات كیمك ایسه بودی . بونك ایچون صدراعظم سراینده بونك بر جلس عقد ایلدی ، « بو دفته اولونك نشین شایق الله فراز اولدوغن اسم قدیه ویا دوسته رفیه نامه هاون اصدان و طرف شریلزین مستقل ایچی تمین » ایلدنه فراز ویرلی . راشدهك روایتیه كوره صدراعظم كیری مصلحتی باشا اساسا صافی ایسه . یوردی . « انكتره وندولاده طاقه لریك غلطه ده متمکن ایچیلری ترجایلری نیجه ومنتقلری صلیحه راغب اولركن دولت علیه طرفندن صورت مساعده كوستر یورولوتیمت اغراض فاسده لر ایچون بعض عال اشعار ایشلردی ، یقنه بو سیدلر عیلمده ، مذاكره ایلدی . كیده چك ایچی سلطان سلیمان ثانیك جلوبسی تبلیغ ایلیه چك ، عین زمانده صلح عهدینه ده صلاحیتدار بولوتایندی ، اول امرده ده دشمنك صلیحه طالب اولدیغی آكلایققدی . شاید صلح عقد ایلدیسه « نه كوزل ، والا شو كولو پادشاهن تدارك كوروب سفرها بولرنیه عزت بیور سونلر و قوللری دخی جان و پاشسوز دین و دولت بولنه قداد » دیوردردی .

ایچینك اول كنانقن دیار بكرلر جدی افندی انتخاب اولوندی ، فقط بیک درلو عندرلر و بهانه لری ایلی سوردی . پادشاهك جانی صفایه ، جدی اندی به بروسه یه سوردردی ، آره سنندنه قلی اصمی ویردی . بونك اوزرنیه ذوالفقار افندی زوم ایلی پامی ویردی ، دیوان هاون باش ترجان اسكار شزاده علیكسانر ایله برلكده (نیجه ، ویا نه) یه كوندردی (۱۲ رمضان ۱۰۹۹) . پادشاهده « ایچی » قلی قوت و دشمنه كوشال و خسارت » ایچون اندر نه كادی . احوال غایت نكلك ایلی . دولت هر طرفدن دشمنه حامدی ، داخنده رومل و صربلر كادلا

صاحب تاریخچه :

تورکه داتر

آوروپا مطبوخاتك بر چوئاری شو سوک زما لرده هب تورکن ه تورکک کچش زما لرده افطاح الیه دیگی خسارالندن عبت ایدیلورلر . و بو معالعه لرده سوک صاخه نامه ده ، ندرج بمرجانله ماده لری سقل کوسترک ایسه بورلر . کوسترکان داپال ندرجه تماش ایندیگی ایچون بوکا هرحالده یته ندریخی جولولر ویریک انضام ایدر .

ازچله (غازه ت دولوزان) ۲۰ اعستوس تاریخله نسخه سنده تورکرلر حنده یعنی تاریخی اتمالرده بولونبور . بوتمالردن باشلیجه می تورکرلر اصنابولده انشالیشکلری جامه لک هب ثابو اعتراف ندریجه می اولتی اوزره وچرده کتیرلش اولانسیدر ، تورکرلر خریشنا بلرله دانگا ظام ایچین اولانلر .

مشارب مانبل اره سننده روا کوزون ، ماملاندن تورکرلر ده ندریخی تجرید ایدیه به بکار می و ایشکاری طایبیدر . فقط عین معاملاتی خریشنا بلرده کندی دیندارلرینه قازیش : روا کوزون لردر .

اسنابولک لایین اسنابولک هسکانه ده اوغرا دیی قیایک تاریخده نوله کور انضامی اولور . بو مدعی اسنابولک هسکانه دین ، عساقی ، ممدی ، هریشانی تحمیر و تدبیل ایدلی . آیسولیه عمر ایلرله فاحشه لک دعا تقلیدی باه لری کورولدی . تورکرلر هر نه قدر جبار اوله لر یته دینه رعایت ایدر لری .

بطلرینه قازیش فاحشه کوستردیگی معالعه معلومدر ، حتی صنمکار یادشاه آیسولیه ک قیمتلر سنولاری ، کای سده موجود مقدس اشراقی ببله سنه لریجه خریشنا بلرله حفظ ایشدر مشدر . بو ایشادین لدمه قسده ک سلطان جم مسئله می شناسنده دشونت معالعه پایله کوندولدی تاریخی قیدلریه نایندر . کتایم آیسولیه به کوردیگی زمان بفرنگ درکاردن بریش تحمیر ایشدیگی کوروشن ، بکچری الی آخر جزا الیه آداب الیه هتدر .

تورکرلر خریشنا بلرله دینه حرمت ایشلرودینی سریشی به سوک درجه رعایت کوسترملردر . قانوق سلطان سنان زماننده شاعرانی اسنابول قاضی ایکن بر اسلام الیه بر موسوی بننده عرسه سهله سندن طولانی متکون دعوائی در حال موسویک نهله حکم ایشدر . قانوق سلطان سنیانک (بودن) ده کی جم کایسایه کوردیگی زمان ، آیا بویک تصویب قالدیرتی ایسه بن ابوالسعود اقدی به وردیگی جواب تاریخده مبددر . اولیا چلی بو حادثه بن شو صورتله ایضاح ایدیلور :

« حتی بین لنده ابوالسعود ۲۵۵۵ تصور خرامندر ، بونال ایزدی کر کدر ، دینکارنده سنان خان غازی تراکت ایدوب : « کیمسه بوسوونه افسوسه مسل اولانلر کورمه سون » دیه کزدندن کهمیری شان جباروب بو بیئتلرک اوزر لریه اورتلر بویر قیرده ن خلاص ایشدرمشدر . » (اولیا چلی ، جلد ۶ ، ص ۲۳۸) .

خصوصیه تورکرلر شرط ایشکاری کتایلردن به قازیشی جامعه تحویل ایشکل برابری قیمتلری قدر ایشکاری تصاویری عافله ایشلردر . غرب

مالکنده موجود بیزانس آناری الیه شرقده قانوق خریشنا آناری مقایسه ایدیلرک اولورسه ، تورکرلر کتایلرینه دشمن بردنه ببله رعایت ایشکاری آکلاشیلیر .

اسنابولده انشا ایدین جامعلر ظام واعتراف ندریجه می دکادر ؛ مقرر و غایت نمره سیدر ه بوکون ببله مطلوب ملترک قوه حیاتیله می اعما ایدیلرک قیود و شروط در بیان اولوندی حاله تورکرلر عصر لریجه اول آلده لری غنیمتلردن استفاده ایچین اولاری بر ظام واعتراف اثری اولور کوستربله سن . غنیمتلر استفاده هر مات ایچون مباحدر . حتی (غازه ت دولوزان) ک عین نسخه سنده قیریش آلمه سنه عاقد بازلان باش مقاله ده عینا شو چله لر واردو :

« آلمه صره الیه و ندیکلیر ، عربلر طرفندن اشغال ایدیلرک ندس سن ژان شوالیه لریک من می اولدی ، شوالیه لری قیرایک الی نفیس اشرافی قصب ایدرک کندی . کتایلرینه کوندردیلر و یونان سنه تک عاقد العاده اشراف لریک برینه کندی معاصر اولور لری قوریدیلر . »

تورکیار بودن ره ما سائر لده لره افرینه کین خریشنا بن تاریخی حاله عافله به جالیسه لردر . بکی انتصا کتایم کتایمده منظوم تاریخله آید خاطر ایشکندن ده کوی طور ماملردر . سلطان مراد ثا ک زماننده ، بودن تورک اداره سنده ایکن بودن باشاسی زیارت ایدن سیاحلر ، باشاک اولور دینی بنایک و قیایه ماجارل طرفندن وجوده کتیلرین انصافی و تریناتی قناریایله قیایدیلورلر .

تورک اداره سنده بولان

۲ سطر ملی ایشلردر]
ویانه فلاکتندن سوکرا ، معلوم اولدینی اوزره ، تورک اوردوس متحول مفلوینتره اوغرا شدی . او درجه ده کتایم کتایلر (اسکوب) ه قدر ایلرله دیر . صریلر وطونه جوار لده کی خریشنا بلر ، جنوبده یونان سفاه اسنابول ایدن و ندیکلیرله برابر دویله ه هب دشمندن طرفه اولدیلر ، تورکاره اهانت ایشیلر . فقط یک آرز برمدت دوام ایدن آوسقیا ووندیک اداره سنندن اودرجه بیزار اولدیلرک ، تورکرلر تشریک مساعی به جان آتدیلر . هم کندی امالری به موفق اولدیلر ، هم ده دشمنک طونه دن اوتنه طرفه آتیلما سنه ایدم ایشیلر .

۳ سطر ملی ایشلردر]
اوروپا کتایم توقصدینه قازیشی بایلجاق یکنه چاره علم و تاریخی نشر ایدر . اوروپا ده تورکی عدیه ه تاریخیه ه باذلاق ماضییه طایبتر می و ایشاصه تورکاره دائر شمدی به قدر بازلان یا کتیش و هریری بر مضده مقرر اشرافی تقدیر ایشک ، بویتدیلر اجنبی لسانیه اشراف الیه ک انضام ایدر . بکی برحیانه داخل اولاجق متورلری ایچون بایلجاق بر چوق و طائفه آرمه سنده بوده الی مهملرندن بریش تشکیل ایدر .

احمد رفیق

آوروپا مطبوخاتك بر چوئاری شو سوک زما لرده هب تورکن ه تورکک کچش زما لرده افطاح الیه دیگی خسارالندن عبت ایدیلورلر . و بو معالعه لرده سوک صاخه نامه ده ، ندرج بمرجانله ماده لری سقل کوسترک ایسه بورلر . کوسترکان داپال ندرجه تماش ایندیگی ایچون بوکا هرحالده یته ندریخی جولولر ویریک انضام ایدر .

ازچله (غازه ت دولوزان) ۲۰ اعستوس تاریخله نسخه سنده تورکرلر حنده یعنی تاریخی اتمالرده بولونبور . بوتمالردن باشلیجه می تورکرلر اصنابولده انشالیشکلری جامه لک هب ثابو اعتراف ندریجه می اولتی اوزره وچرده کتیرلش اولانسیدر ، تورکرلر خریشنا بلرله دانگا ظام ایچین اولانلر .

مشارب مانبل اره سننده روا کوزون ، ماملاندن تورکرلر ده ندریخی تجرید ایدیه به بکار می و ایشکاری طایبیدر . فقط عین معاملاتی خریشنا بلرده کندی دیندارلرینه قازیش : روا کوزون لردر .

اسنابولک لایین اسنابولک هسکانه ده اوغرا دیی قیایک تاریخده نوله کور انضامی اولور . بو مدعی اسنابولک هسکانه دین ، عساقی ، ممدی ، هریشانی تحمیر و تدبیل ایدلی . آیسولیه عمر ایلرله فاحشه لک دعا تقلیدی باه لری کورولدی . تورکرلر هر نه قدر جبار اوله لر یته دینه رعایت ایدر لری .

بطلرینه قازیش فاحشه کوستردیگی معالعه معلومدر ، حتی صنمکار یادشاه آیسولیه ک قیمتلر سنولاری ، کای سده موجود مقدس اشراقی ببله سنه لریجه خریشنا بلرله حفظ ایشدر مشدر . بو ایشادین لدمه قسده ک سلطان جم مسئله می شناسنده دشونت معالعه پایله کوندولدی تاریخی قیدلریه نایندر . کتایم آیسولیه به کوردیگی زمان بفرنگ درکاردن بریش تحمیر ایشدیگی کوروشن ، بکچری الی آخر جزا الیه آداب الیه هتدر .

تورکرلر خریشنا بلرله دینه حرمت ایشلرودینی سریشی به سوک درجه رعایت کوسترملردر . قانوق سلطان سنان زماننده شاعرانی اسنابول قاضی ایکن بر اسلام الیه بر موسوی بننده عرسه سهله سندن طولانی متکون دعوائی در حال موسویک نهله حکم ایشدر . قانوق سلطان سنیانک (بودن) ده کی جم کایسایه کوردیگی زمان ، آیا بویک تصویب قالدیرتی ایسه بن ابوالسعود اقدی به وردیگی جواب تاریخده مبددر . اولیا چلی بو حادثه بن شو صورتله ایضاح ایدیلور :

« حتی بین لنده ابوالسعود ۲۵۵۵ تصور خرامندر ، بونال ایزدی کر کدر ، دینکارنده سنان خان غازی تراکت ایدوب : « کیمسه بوسوونه افسوسه مسل اولانلر کورمه سون » دیه کزدندن کهمیری شان جباروب بو بیئتلرک اوزر لریه اورتلر بویر قیرده ن خلاص ایشدرمشدر . » (اولیا چلی ، جلد ۶ ، ص ۲۳۸) .

خصوصیه تورکرلر شرط ایشکاری کتایلردن به قازیشی جامعه تحویل ایشکل برابری قیمتلری قدر ایشکاری تصاویری عافله ایشلردر . غرب

سلطان سلیمان ثالث وطیبعی

[دونکی نسخه‌نردن مابعد وختام]

اصرار چوغالدی . وزیر اعظم طایانامادی .
 مستعاده پادشاه آکلاندی :
 — جمله وکلا قولارک تقویت قلوب اسلام
 ایچون خنکاریک ادرنه به عزیمت هارونلرین رجا
 ایتدیله ونه وکلا منعه سی ایلم ایسه چاره اولدی .
 بیه حال کتیکیز لوازیمت دینه دندر . وسافنده
 قاج دفعه واقم اولمشدر . وزیر اعظم سردارانق
 ایله سفیره عزیمت ایله کده اولور اولماز بهانه ایله
 استانبول اراذل جمعیت وحرکتندن خالی دکالدره
 وبلکه بر فتنه ظهور ایدر ایسه نامعقول تکلیفلر
 ایله خنکاره راحت وبرضلر وسرادلرینه مساعده
 ایتدرلر وین قولک دخی سفیروزنده راحت اولم
 وبر خدمت وجوده کتوردم . یول مبارکدر
 وانشالله تصحیح مزاج ایدریمز وآلای ایله
 چیلیمق وعظیم مطمنه ایله کیدلک لازم دکل .
 قصبه لره قوزتمیز وبودر نه سفیرینه تبدیل هوا
 ایچون داود پاشایه کوچ سداسن وبروب قایق
 ایله ایوبه وآندن تمت روان ایله کلور ، بر قاج
 کون اقامندن مسکره ادرنه به حرکت بیورک
 ویر تولاری واروب کلیمه سفای خاطر ایسوب
 قاسم ایلمنه یته استانبوله تحریف ایدریمز .

سلطان سالیان حیرت ایتدی . خسته ، عصی
 بر سسله شو سوزلری سوبلیدی :
 — بی پاشا . باق کور ، نه حالدم . بو
 خسته لک ایله نیچه ممکن ؟ وکلا حالی یلز . آتیجی
 دون کل ویرکون کیت ، چونکه یته کیدلک ایدی ،
 بر خوش برلشمش ایکن یته فالدروب کتوردیلر .
 فاضل مصطفی پاشا محبونه شو جوانی وپردی :
 — بویله اقتضا ایلدی .

نه پاسبین رضای اولدی . یالی کوشکته ایتدی ،
 صنداله ییتدی ، ایوبده والده سلطان یالیسته
 پیقدی ، تحت روان ایله داود پاشایه کلدی .
 فقط محروس قرداشلری اونونادی . مخلوع پادشاه ،
 سلطان محمد رابعه ایکی شهزاده سی ، کوچوک
 قارذشی سلطان احمد ، نصف حرم ، خاص اوطلالی
 وارخ اوغلانلری ده قردهن کیتدیله .

استانبولده ایسه یکی بر چاوس حادثه سی
 حاضر لایوردی . یوقی ترتیب ایدنلر ، وزیر اعظم
 فاضل مصطفی پاشانک دشمنلریدی . جمعینه داخل
 اولانلر ، هب علما ایدی . بونلر قاضی کوبنده ،
 سلطان محمد رابعه امای محمد افندی نیک دامادی
 تورک حسن افندی نیک اوتنده طوبلاندیلر . دونک
 حالندن بحث ایتدیله . ابراهیم افندی دیندی که :

— ظاهر بویله بر جیلین اوغلان وزیر اعظم
 اولنجه قیسیله قاضی مسکرتلری دخی بویله اولور
 دنیا نیچه بیقلمسون ؟ اورتانی حالی بولدیله
 وبربرلرینه مدار اولوب علمانی تحقیر ایدوب
 دیله کاری کی آلوب وپردیلر .
 حسن افندی تصدیق ایتدی :

— اولاپادشاه دینکاری آدمک رشدی یوق .
 حل وعقده قادر دکلدر .
 ابراهیم افندی — حل وعقده قادر اولیان
 پادشاهک جمه سی جائر دکلدر .
 توفیقی زاده — یا شمدی چاوس اقتضا ایسه
 لایقی کیمدر ؟

حسن افندی — ایسته سلطان محمد ویا
 آرسلان کی ایکی دانه قابل وجود اوغلاری وار .
 دولتی آکلماش کاملدردر . قرق بیلادن برو بوچانلرده
 چور وروب قالمش وسوان الفتیله پرورده اولمش
 بی رشد شور ندیان بی خبر ، ناقص العقل بر آدمی
 پادشاه ایلدیله . نه بیامسون دولت وساطنت قدرین !
 ابراهیم افندی — ظاهر عقلمن خارج دلی
 اوغلانک پادشاهی کندوبه بکزه ملیدر وارخ خانی
 وطمره اعباتی سوء حالنه مطلم ایکن مساعده
 ایتدیکندن ضرورت قلوب دولتی قبضنه آلوب

سلطان آغا بللی ایتدی ، صورتا موقت
 ایتدی . حسن افندی آرقداشلرینک ، اوده وزیر
 اعظمک یانته قوشدی . مسئله بی تمامه آکلاندی ،
 فاضل مصطفی پاشا ذاتاً خبر آلمدی . سلحدره
 وزیر اعظمه :

— پیشوای فتنه اولانلرک بو کون آقشامه دیکین
 فیدین کوزمک کرکسن .

دیبده خاطر لاندی . وزیر اعظم بوکاجت
 بر اقادی . علمایه چاوشلر کوندردی ، «مشاوره
 بهانه سیله » هینسی اولرندن چاغیرتدی ، چاوشلر
 علما حضراتی یالی کوشکته کتوردیلر ، بوستانچی به
 وپردیلر . اورادن بر صنداله بوغاز حصارینه
 یوللادیلر ، قیودان پاشایه تسلیم ایتدیله ، اوراده
 هینسی برچکدیری یی طولدردیله ، قیرسه طوغری
 بوله روان ایلدیله .

سلطان سالیان ثالث بالطبع بوندن متأثر اولدی .
 مایسک اون سکزییدی . کندی الان داود پاشا
 سرایتده ایدی . فقط چوق خسته ایدی . اودرجه
 ده که ، حالی قیزل آغاسنک ده دقتی جلب ایتدی ،
 صدر اعظمه آکلاندی . وزیر اعظم حکیم یاشی
 ییچیی افندی بی کوندردی . ییچیی افندی پادشاهک
 نیضی طوتدی :

« آرتقی خبر فالدوغن » آکلادی ، فاضل مصطفی
 پاشا ، بونک اوزریشنه ، بوکون وزرا ، علما
 وواجاق آغالری طوبلادی ، مسئله بی آکلاندی :

— پادشاهرک ضعفی مشتداولوب فوت اولور
 ایسه کیی ایدلم ؟
 سکوتدن باشقه جواب آلامادی ، سوؤزته
 دوام ایتدی :

— سلطان محمدی ایتسه ک ، حالی بلای . قرق
 بیساده مملکتی بیقوب بر باد ایلدی . الی الان
 چکبلان فضاحت آنک شامتیدر . بروجه بعضی
 ممکن دکل ، اوغلاری خود بابالری زماننده بولارسز
 آرسلان متابه سنده کیدوب ایله ایشوب بتمکه ، بیوب
 ایچیمکه ، چنک وچفانه به اوکر کشلردر . آتیجی
 پادشاهک کوچک برادری سلطان احمد حسن حال
 وزهد ونقوی ایله موصوف ، هر فتننده ماهی ،
 اخراج تقویه قادر ، کامل وجود بر شهزاده در .
 سلطنته لایق آندن غیر بیسی مأمول ایدلم .
 جمهور معقول کوردی ، فاتحه اوقوتدی .

فقط سلطان سالیان ایچون دیندیله که :
 — اولور ایسه بولده اولسون ، تک بر آتاق
 ایلریده بولسون .
 فاضل مصطفی پاشاده بو مطالعه بی معصیب کوردی ،
 وطوغرو حضوره کلدی :

— پادشاهم . یارین انشاه ایلرو تحریف
 بیورک . قصور مصالحمن تکمیلدن صوکره قولاری
 دخی اردوی هارون ایله عقبکزدن حرکت ایدرم .
 سلطان سالیان ، احوال دین خبره ممنون اولدی .
 حتی وزیر اعظمک آرقه سی اونونادی ، « سازی
 شاله قیلو سمور ارکان کورکارین الباس ومیادلرینه
 بر مجوه خنجر احسان » بووردی .

فاضل مصطفی پاشا طبعیله چیتدی ، قیزلر
 آغاسیله سلحدره آغای چاغیردی :
 — خنکاریمک ضعفن کوردم . بولده بر حال
 اولور ایسه زنه ار صاقوب کوچک قرتدای سلطان
 احمددن غیرین اجلاس ایتدریمه سز . جمله وکلا
 وواجاق خلقی آخاختیار ایدوب دعا بونک اوزریشنه
 اولدی .

دیه تنبیه ایتدی . اوکون مایسک یگری
 بریدی . ابرتمی کون پادشاه بوله چیتدی . اوکند
 آغالر ودوات ارکانی واردی . الک فیبی ، آرقه دن
 کان قافله ایدی : بو قافله ، اطراف رنده بیساده
 تفکیکلر وپوستاجیلر ، سلطان محمد رابع ، ایکی
 شهزاده ، سلطان احمد وزوجه سندن مسکندی .

کسنده دوام خدندری خصوصی استبدان ایشلدر .
 — مضطلام ، سنی جناب باره امانت ایلم .
 عن قریب فتوحات چلیله ایله رکاب هارونیه یوز
 سوره سن . دیندی .
 اوایلر وصورغوجلر احسان بووردی . اردو

... بویه انتضا ایله دی .
 نه پاسبین ، راض اولدی . بانی کوشکنه ایندی ،
 مستداله پندی ، ایوبده والده سلطان یالسنه
 چیقدی ، تحت روان ایله داود پاشایه کادی .
 فقط مجوس فرداشلری اولونمادی . مخلوق پادشاه ،
 سلطان محمد رايله ایکی شهبزاده سی ، کوچوک
 قاردشی سلطان احمد ، نصف حرم ، خاص اوغلی
 وایخ اوغلانلری ده فردهن کیتدیله .
 استانبولده ایسه یکی بر جلوس حادثه سی
 حاضر لایوردی . بونی ترتیب ایدلر ، وزیر اعظم
 فاضل مصطفی پاشانک دشمنلریدی . جهینه داخل
 اولابلر ، حب علما ایدی . بونل قاضی کوینده ،
 سلطان محمد رابیک امای محمد افندیگ دامادی
 تورک حسن افندیگ اوینده طولایلدیلر . دولنگ
 خاندن بیخ ایلدیلر . ابراهیم افندی دینی که :
 — ظاهر بویه بر جلیز اوغلان وزیر اعظم
 اولنجه فیلسیله قاضی عسکر لری دخی بویه اولور
 دنیا نیجه بیغمسون ؟ اورتانی خالی بولدیله
 وبربرلرینه مدار اولوب علمانی تحقیر ایلوب
 دبله کاری کچی آلوب ویردیله .
 حسن افندی تصدیق ایندی :
 — اول پادشاه دینکاری آدمک رشدی بوق .
 حل وعقده قادر دکلمر .
 ابراهیم افندی — حل وعقده قادر اولیان
 پادشاهک جمع سی جائز دکادر .
 توفیق زاده — یا شمعی جلوس اقتضا ایسه
 لایق کومدر ؟
 حسن افندی — ایسته سلطان محمد ویا
 آرسلان کی ایکنه قابل وجود اوغلاری وار .
 دولی آکلامش کاملردر . قرق بیلدن برو بوجانلر ده
 چور بوب قالمش و سوان الفیله پرورده اولمش
 بی رشده شعور دنیادن بی خبر ، ناقص العقل بر آدمی
 پادشاه ایلدیلر . نه بیاسون دولت و سلطنت قدرین !
 ابراهیم افندی — ظاهر عاقلن خارج دلی
 اوغلانک پادشاهی کندوبه بکنه ملیدر وایخ خانی
 و طمره اعابنی سوء حالته مظلم ایکن مساعده
 اینتکارلندن غروریت کلوب دولی قبضنه آلوب
 کسه بی سوبیتن اولدی و پرتاج کون انمخاض عین
 اولور ایسه خطبه و سکه به شرکت ادعا سنده
 اولاجننه شهبه بوقدر .
 سوز اوزادی ، هرکس کیجه غرضی وار ،
 اولنگ علینده بولندی . نهایت شوکا قرار ویرلدی :
 — پادشاه خسته ، وفانی امر مقرر . و جلوس
 اقتضا ایدر ایسه وزیر اعظم سلطان محمد خان
 ایله اوغلارین سوزن . احتمالر کوچک فرنداشی
 سلطان احمدی کیجه و اولدی سلطان سالیانک
 اشیدر . و فائیدن مقدم بر کیجه علی الفله علمانی
 جمع ایلوب داود پاشایه واردم ، سلطان محمدی
 چیه ساروب اولوردم . و جمله دن اول ایچرو
 ضابطانن بزه بر معین کرک که ، جلوس ایندوره .
 چکنک طرفنده بولوب حصول صرام اولورز .
 بوکاده چاره بی حسن افندی بولدی :
 — ایسته صاحب دار بک زاده علی آغا ، سلطان
 محمد ایله اوغلانلرک بنده سی و سلطان مصطفایه
 لالا اولمش خبر خواه لیدر و مسورت ظاهره ده
 و تبه جهندن وزیر اعظم طرفن طوبوب و خوفندن
 ضرور لردن روگردان اولوب نهانی الفتری واردر .
 و سربایک صاحب کادی در . و دارالسعاده آغاشی
 دخی سوزندن چیقمز . بو خصوصه کندو دخی
 عفو ط اولور . بزه بوندن اعلا وفادار اولور .
 و طرفندن آدم کوندردم ، آگاه و مهیا اولسون .
 بو فکر تصویب ایلدی . علامدن « باغری
 یانی » لره خبر کوندولدی . تورک حسن افندی
 قیافنی دکیشدردی ، داود پاشایه کادی ، زلفی
 باطنه جبار اوغله سنده صاحب دار آغاشی بولدی .
 مسئله بی آکلندی :
 — بو کیجه صنایع جمع اولوب ادکن بولدیله
 کله جکاردیم . من توفیق آغاشیله سرتوی بومر
 قریه دن وفارشودن کوندنگلری کچی سلطان احمدی
 چیقاروب حاضر ایده سز .

دوام ایندی :
 — سلطان محمدی ایتسه ، حالی بالو . قرق
 بیساده . ملکلی بیغوب بر باد ایادی . الی الان
 چکیلان فضاحت آنک شتامتیدر . بروجهله حضمی
 ممکن دکل ، اوغلاری خود باباری زماننده بولارسز
 آرسلان نهابه سنده کندو ایله ایلوب بکنه ، بیوب
 ایچمکه ، چنک و چغانه به اوکرمتشدردر . آتیق
 پادشاهک کوچک برادری سلطان احمد حسن حال
 وزهد و تقوی ایله موصوف ، هر فتوتده ماهر ،
 اخراج تقویه قادر ، کامل وجود بر شهبزاده در .
 سلطنته لایق آندن غیر بیسی مأمول ایده م .
 جمهور معقول کوردی ، فایحه اوقوندی .
 فقط سلطان سلیمان ایچون دیدیلر که :
 — اولور ایسه بولده اولسون ، تک بر آیان
 ایلدیلر بولندون .
 فاضل مصطفی پاشاده بمظالمه بی مصیب کوردی ،
 وطوغرو حضوره کلدی :
 — پادشاهم . یارین انشاهه ایلرو تصیریف
 بیورک ، قصور مصالحین تکمیلندن صوکره قولاری
 دخی اردوی هایلون ایله عقب کزدن حرکت ایلدم .
 سلطان سلیمان ، احوال دینی خبر ، ممنون اولدی .
 حتی وزیر اعظمک آرقه سی اوقفادی ، ن ساری
 شاهه قیلو سمور ارکان کوزکارین ایلس و میانیلرینه
 بر جوهر خنجر احسان « بوردی .
 فاضل مصطفی پاشا طیشاری چیتدی ، قیزلر
 آغاشیله صاحب دار آغاشی چاغوردی :
 — خنکارینک ضعفن کوردیم . بولده بر حال
 اولور ایسه زنهار صافوب کوچک فرنداشی سلطان
 احمدن غریبن اجلاس ایندرمه سز . جمله وکلا
 و اوجاقی خنی آتی اختیار ایلوب دعا بونک اوزرینه
 اولدی .
 دیبه تنبیه ایندی . اوکون مایسک بگری
 بوردی . ایرتی کون پادشاه بوله چیتدی . اوکنده
 آغاز و دولت ازکافی واردی . اک فحیی ، آرقه دن
 کان قافله ایدی : بو قافله ، اطراف ندرنه بیساده
 تنکیچیلر و پورستاجیلر ، سلطان محمد رابع ، ایکی
 شهبزاده سی ، ساطی احمد و زوجه سندن مر کیدی .
 پادشاه و معینی داود پاشانک ادرنه به سکر کونده
 کادی ، ادرنه اهالیسی طرفندن یارلاق بر صورتده
 قارشیلادی . شبرک بوتون اصنافی بولاره قاشلر
 دویشه مشلردی .
 پادشاه ، خسته و ضعیف ، ادرنه ده یته
 دولت اینلرله مشغول اولدی . اولوم خاطرینه
 کلوردی . فاضل مصطفی پاشاده پادشاهک آرقه سندن
 ادرنه به کلدی ، حضوره چیتدی . صاحبه توسط
 ایچون « فلانک جمهوری » دن کن کاغدی اوقوردی ،
 مسئله تک وقت قازانندن عبارت اولدینی آکلندی .
 ذاتا وزیر اعظم جوانی ویرمشدی : « قلعه لورک
 برطاشی قوبدیننه پادشاهک رضاسی بوقدر .
 سزک ایله انشاهه صاحبی بودن آکلنده سولشیرزه
 دیتدی . اوچ کون صوکره اده شیخ الاسلام افندی
 حضوره چیتدی . خاص اوغله کوشکننده قبول
 اولوندی . سرحد احوالندن بیخ ایلدی .
 پادشاهک ضعفنی اوده کوردی . طیشاری چیتار
 چینهماز قیزلر آغاشیله صاحب دار آغاشه شو تنبیهده
 بولندی :
 — جلوس اقتضا ایندکده ، اولیه که سلطان
 احمدن غریبن کچوره سز صوکره ایچیکنده
 سیاست اولور .
 حزریرانک بئنده وزیر اعظم ، سرحده ظفرلر
 قازانایه کیده چکدی . او کون پادشاهه حضرتق
 باغلانده ، یونجه چشمه سنه کلدی ، بوتون آلایله
 غازیلر اوکنندن کچدیله . وزیر اعظم کچر کن
 چاغوردی ، الارضی صاهه قالدوردی ، ضعف و صولتون
 سیاهی ، بی تاب و قوتله صدایله « جنود و مؤمنینک
 منصور دکرده مشرکینک مقهور اولور ایچون بر
 صرته نوبتلر ایله بکه قارشیده طوبران خلفه
 بورکی طایف اولان بیله آشدی ، صوکره افغانلر
 مصطفی پاشایه دوندی :

قسمتده دوام خدمت لری خصوصی استیلان ایشلدر .
 — مصطفاه ، سی جناب باره امانت ایلم .
 عن قریب فتوحات جاییله ایله رکاب هاروغه بوز
 سوره سن . دیدی .
 اوایلر و صورغوجلر احسان بوردی . اردو
 قلبه بولایقی طولندی ، پادشاه سراینه دوندی .
 فقط ضعفی کوندن کونه آرتدی . بر هفته دها بو
 مرض دوام ایندی ، ذاتا ادرنه به کلدی کوندن
 بری یاتانده ایدی . رمضانیلر کبری آلتنج کونی ،
 صاحبه طوغری ایدی که ، پادشاهک وفانی خبر آکلدی .
 هیچ شهبه سز ، ایچریده آغاشان سلطان بوجار به لر
 واریدی ؛ فقط طیشاریده ، دارالسعاده آغاشی ایله
 قائم مقام پاشا سلطان احمد نایک اجلاسله مشورلردی .
 پادشاه صاحبین درنده اولدی ، عین ساعتده ده
 جلوس مراسمین بایلدی .
 نهایت صره جنازه مراسمنه کلدی . سلطان
 سلیمانک جنازه سی حرمدن چیقاردیلر ، حرم قیوسنک
 ایچنده ، دارالسعاده آغاشنک اوطورلردی
 اولنه تک قارشیننه بر چادر بوردیلر . جنازه
 چادر به کتیردیله ، نعشی شیخ الاسلام
 بیق ایچقدی ؛ فقط جوق علیله ؛ و کاله
 علی افندی بیقادی . تجهیز و تکفین بیتدی .
 درحال پادشاهه ، سلطان احمد نای به خبر ویرلدی ،
 یکی پادشاه آتته بیتدی ، آلاهی کوشکنه ایندی ،
 ایکنیدی نازیجی اوراده قیادی ، نهایت جنازه
 کلدی . نمازی قیاندی . غلبه نی زیاده ایدی .
 بوتون مراسم بیتدی . تابوتی بر آراهیه قوبدیله .
 بامواله ذرت طرفنی بسله دیلر . موسم حزر براندی .
 قوقامق ایچون اوزرینه بوز پارچه لری قوبدیله .
 باش مصاصبه ، بولارده قترابه طایفندن ایچون
 یکی بیک غروش بولامشدی . بونی ده مأمورینه
 ویردیله . سلطان احمد نای حرم شاهه آراهیه
 یافلاشدی ، قارده شک تابوتی اوکندم حزن و خوش
 ایله دعا ایندی . صوکره امری شو اولدی :
 — بولارده کیسه بی دنجیده ایچوب چشم
 سلطان سلیمان نه به شسته هفت ایندیله ...
 بوبوک آطه
 احمد رفیق

تاریخ مجبوری

سلطان سلیمان ثالث و طبایعی

دورخ دیبوره : « پادشاه حضرت نری کایت
 ابه شنگاردن فراغت واستغفار ایدوب نازرلین
 آخر دیاره سوردیله و تعییناتری کسوب خانلرین
 یقیدیلر و شادروان آخورین قیادوب خدایرینک
 یشکارین آلوب کندولرین فردایه صالدیلر و نفس
 هایون ایچون آتقی خاص آخورده یوزمقدار آت
 آلیقوئوب باقی ایچ اوغلان آنلرندن و خدمتکارلریندن
 پیک مقدارین آت یازارنده رخیص بها ایله صاوب
 یشوز مقدارین دخی زوربار چیرله پیساده نالن
 سیاه طائفه سینه توزیع ایتدیله و چله اندرون
 و بیرون اسرافاتی یوقلوب زوایدی رفع اولندی
 و حرم هایوندن بش یوز قدر جاریه طشره
 چیقاریلدی . سرایده ، پادشاهک خدمتی ایچون
 بالکنز ایچی یوز جاریه برافیدی . بوتون پوتدیله
 سلطان عهد رایک خلع ایله چکینه علائندی .
 و دوده و بریلن قرار بوایدی .
 فی الحقیقه ، یوقرار اجرا ایلندی . عهد رابع
 خنار اولوندی ، سلطان سلیمان ثالث جلوس ایتدی .
 پیک پادشاه سته لردن مجبوسدی . سختی و ژبر
 اعظم سیاوش پاشا اردو ایله برابر استانبوله
 کلدیکی زمان ، وزیر اعظمی حضورینه قبول
 ایتدی . کندینه شوسوزلری سوپلیدی :
 — فرق ییلدر بر قراکتی برده مجبوس
 و خیانتدن مأیوس ایکن یکیدن دنیاه کتوب کوزم
 آچدم و عالی مراح و صراج بولدم . ایچی انکار ییزی
 بلیزه چالوب دییه و دنیاسره خیرلر اولان
 ایشلرده بولوب کرک کی خدمت عبادالهی برینه
 کتورمه سی ایدلم .
 سلطان سلیمان ثالث نینی خالصانه ایدی .
 فقط کندینده یونیتلی قوه دن فله کتیره چک
 عزم و متانت یوقدی . اولاً : سلطان ابراهیمک
 حسی صرشاری اوکاده انتقال ایتشدی . ثانیاً
 اوزون مدت سورون عیس حیاتی مفکره سی
 پورمش و دماغنی اخلاصه اوغرا ایتشدی .
 بوسیدن سلطان سلیمان ثالث ده دولت اداره سنده
 هیچ بر تاپیری اولادی . متغیله ، اردوسری مهاج
 اوکارنده الیم بر یوزغوناه اوشر ایدی . عسکرک
 عسائی ، سرحدلری بر اقوب استانبوله یورویشی
 دشمنک جسارتی بر قات دها آرتدیله . بر چوق
 قلعه لر یزی و شهر لر یزی مقاومت سر ضبط ایتدی .
 احوال جدا ایتدی . استانبوله نه جلوس بخشلری ،
 نه عطیله ریکچیلرک عسائی طوردیرامادی .
 سرایلر یقما ایلندی ، وزیرلر بارچه لاندی ، وزیر
 اعظم سیاوش پاشا گوریا نیک عبد ملوک و مفتاح
 غلام ایدی . زویجه سی ، کوریلرک قیزی ، دیندار
 و ماحم بر خاوندی . اولک بیله بیله زبکار یی قولارلرین
 قویاردیلر ، یامساقی حقاوت بر اقدایلر . غلیسان
 کورلرجه سوردی . نهایت شدله ، عزله یوقلا کتده
 کیکده بر ایلدی . اشقیبا ، فاضل مصطفی پاشا نیک قتلله
 فرمان ایستهدی . شیخ الاسلام دباغ زاده شو
 چوایی و پردی .
 — نه چرم ایله متهم درگه فتواس و برابوب
 قتله مستحق اوله . پادشاه طامیس اولدی و کافره
 قتله و ولایتی و پردی ؟ و دارالحربده دشمندن
 یوز چوروب هزیمتی سبب اولدی ؟ سوپلک .
 الهامک امری و بیغمبر مشرک شریعتی اوزده سزک
 فتوا کن و بر لیدرگه هم پادشاهه طامی اولدیکنز
 و هم یجه بیکنناه امت محمدی صوبوب ولایخی خرابه
 و بریدیکز . آتک قتلله فتوی و برهم . و برمن
 و ارایشه بندن اذن .
 شیخ الاسلام افندی بونکله ده قلمسادی ،
 هسینی یوقدیشاری یوقدی . اودورده کورولرک
 ...

ثالث قرداشلری حتمده عین عتفه یی تعقیب ایدردی .
 پادشاهدن ماعدا ، حیاندن ذوق آلابیله چک
 پاشه کان خاندان ارکانسک نصیبی مجبوسلقدی .
 چلوسندن بر سینه صو کرا (۱۱۰۰) سفره
 کیتسه سینه لزوم کورولدی . قیزلر آقاسنک والده
 سلیمانن آقاسی فالون دکادی . حالبوکه سلطان
 سلیمانک بوتون ایشلرینه قیزلر آقاسی یافاردی . پادشاه
 یوقانوی یوزدی ، قیزلر آقاسی یانه آلدی ، برینه
 والده سلیمانک باش آقاسی بر افیدی . مجبوس
 قاردشلیری ده اونوتعادی ، اولرک محافظه سینه ده
 قیزی علی پاشا ایله ادرنه بوسناچی پاشوسی
 بر افیدی . بو ، سوئوک ، قبیح ، آچیقلی بر سر
 هایوندی . یاوزلرک ، قاتولرک معظم و بارلاق
 سفرلری آرتق بر خیلدی . پادشاه ظفره دکل ،
 مقتله کیدیلوردی . بولارده خلق آج ، سفیل
 و پریشاندی . پادشاهک کیدیک بولارده چاره
 اهالی بوتون سفالتی تشهر ایدیلوردی . قوجه
 موکب هایوندن بو سفالت منظره سینه قارشی
 نه چوریلن بر باش ، نه متأمر اولان بر قاب
 کورولیلوردی . پادشاهک سفره کورولوله سی
 طبیعی بر کوستریشدی . فقط بو کوستریشدن
 هیچ بر نتیجه حاصل اولماچهدی .
 سلطان سلیمان ثالث وزیرلری و علماسی البته
 بلزیده پاشادی . ملکته نافع اولور امدیده اولرک
 هر سوزنی دیکهدی . علامه ، و زراعه یونی
 قصدا یاپیلوردی . چونکه عیسیه پادشاهک ،
 عاجز ، غایب و ضعیف اولدینی یاپیلوردی .
 کتدا ، سرای حیاتی ده اودرجه محتمم دکادی .
 والده سی دل آشوب سلطان طقسان یاشنده ،
 خسته لفلیدی . برکون ، ادرنه ده ، اوده وفات
 ایتدی (۱۱۰۱) ، جنازه سی استانبوله کوندرلدی .
 باش چایر سی و بیعه قادی ایتدی ، سلطان سلیمان
 ثالث ربیعه قادی شدن ایکنز شیزاده سی دنیایه
 کادی : سلطان ابراهیم ، سلطان سلیم . پادشاه
 ممنوندی . قصیده لر ، تبریکه لر بر برینی ولی ایتدی .
 « پادشاه حضرت نری باش چایر لری ربیعه قادی
 خاصکی سلطان نصیب ایدوب تاج کیدیلوردی »
 (۱۱۰۳) پادشاهک همشیره سی بکخان سلطان
 بر حیساتی ، اوده یوز اوقل مصطفی پاشا ایله
 اولتشدی (۱۱۰۱) . حتی دو کورلری مصاحب
 مصطفی پاشانک متروکه سی خدیجه سلطانله برابر
 اولتشدی .
 مع مافیبه سرای حیانتده هیچ بر رونق یوقدی .
 سرحد فلاکتلرینک باختمنده بوپوک تأثیر
 اولوریلوردی . واقفا صوک زمانده صدارت موقعه
 فاضل مصطفی پاشا کتیریلدی ؛ فقط اولرک موفقیلری
 کورمک ده سلطان سلیمانک نصیب اولادی . پادشاه
 استسقادن راحتسوزدی . بوتون وجودی شیشه شدی .
 غایت ضعیفی . زوره یورویوردی . « ارباب
 جقر » رهضائی کیمز دیورلردی . بو شایعه بوتون
 ارادله جسارت و پردی ؛ فقط هرکس فاضل
 مصطفی پاشادن بیلفندی :
 — وزیر اعظم برنده ایکن جلوس هایون
 واقم اولور ایسه دیددکین اجلاس ایتدیبر
 و کتدکده صکره ظهور ایدر ایسه یته سوز
 علمای ایله قورویجی اوغراغنه دوشر و دوت
 سننه اولور عالم پادشاهسوزدی . یته سلطان
 محمد ویا اوغلارینک برین ایدرلر . باشده اولان
 دولتولر کورسون . علمانی تحقیر ایدوب فتوی
 قوی تبریق و دلکارین کسمک یچهدر .
 دیورلردی . بوسوزلر در حال خبر آیلندی .
 دولت ارکانی تلاشیه دوشدی . صدر اعظمه
 کیتدیله ؛ مستهای آکادیلرک :
 — جنابله ، سفره ، حرکت سر دقدصکره .

تاریخ مجبوری

کتورمه سی ایدلم .

سلطان سلیمان ثالث نینی خالصانه ایدی . فقط کندیشده بو نیتلی قومه دن فله کتیرجه عزم و متانت یوقدی . اولاً : سلطان ابراهیم حتی صرصرلی اوکاده انتقال ایشمدی . ثانیاً اوزون مدت سورون محبس حیاتی مفکره سی یورمش و داغنی اختلاله اوغراشمدی .

بوسیدن سلطان سلیمان ثالث ده دولت اداره ستمده هیچ برتا ئیری اونادی . منتقل اردو صری مهاج ارتکرانده التیم بر یوزغونلغه اوغراندی . عسکرک عصبانی ، سرحدلری بر اقوب استانبوله یورویسی دشمنک جسارتی بر قات دها آرتدی . بر جوق قلعه لر یزی و شهر لر یزی مقاومت سر ضبط ایشدی . احوال جدا ایدی . استانبوله نه جالوس بخشلری ، نه عطله لر بکچر یزیرک عصبانی طور دبرامادی . سرابار یغما ایدلدی ، وزیر لر پارچه لاندی ، وزیر اعظم سیاوش پاشا کو بر یانک عبد لویک و مفتاح غلامی . زوجه سی کو بر یانک قیزی ، دیندار و ماجم بر خاوندی . اولک بیله زیبارکی قولار ندن قویار دیر ، یامناقی حقارت بر اقدار لر . غلبان کونلرجه سوردی ، نهایت شدتله ، عزله بو فلا کتده کیجه دبریلدی . اشقباق فاضل مصطفی پاشانک قلعه فرمان ایستمدی . شیخ الاسلام دباغ زاده شو جوانی وردی .

— نه چرم ایله متهم درگه فتواس ویرابوب قتله مستحق اوله . پادشاهه عاصیسی اولدی و کافره قلعه و ولایتی وردی ؟ و دارالحرمده دشمندن یوز چور یوب هر یتمه سی سبب اولدی ؟ سوبلک . اللهک امری و بیغم برضک شریعتی اوزده سزک فتوا کون بر یلدرگه هم پادشاهه عاصی اولدیکنز و هم یجه بیکنناه امت محمدی صوبوب ولائجی خرابه و برده یکنز . آتک قلعه فتوی و برهم . ویرن و ارایشه بندن اذن .

شیخ الاسلام افندی بو تکله ده قلمسادی ، هینسی قودیشاری قوغدی . اودورده کو بر یولیرک نفوذی الاقن باقیلدی . « قوجه کو بر یولونک قونداشی آرتا وود حسین آغا » بیله حضون هاپونه بضاً مهم مسئله لر ایچون دعوت اولونوردی . بو ذات ، قاروشنک اوغلندن ، فاضل مصطفی پاشانک سو کرا ده سنه لرجه پاشامشدی .

نهایت استانبول سکون بولدی . بو چوال قوش سرحدلره ، دشمن قارشینه کوندرلدی . اولر دشمنله چار بیشرکن ، سلطان سلیمان ثالث ده صاکن بر حیات سورمه ک پاشلادی .

* * *
اولاً و ایوب سلطانده قلیج قوشانه صراسی یاپیلدی . قلیجی شیخ الاسلام ایله یکچیری آغاسی توشاندی . ثانیاً ، حرم هاپوندن چیمه اولدی . بو ، هر جلوسده اصولاندی : خاص اوطه دن آتی و منفرقه ، خزینه و کباب و سفرا لیدن یوز ؛ ژانلی بالفه جیلردن آتی نفر سپاهیانکه چیدیلر ، پلوکه قید اولوندیلر .

سلطان سلیمان ثالث اورته بولور ، یاضی باغیرلی ، فی کوزل و بیاض ، دکری چهره لی ، قره کوزلو ، طوغان بر ونلی ، سیاه ، قاپا قیر صقالی ، ماجم بر ذاندی . غایت حلیمدی ، طسانی دلیلیدی . دولت ارکانه قارشى شدت کوستره صردی .

سلطان سلیمان استانبولدن خوشلانوردی . ادرته ایسه بالضروره کینردی . اودورده ، ادرته سرانیک تشکیلاتی و ترتیباتی ده یکی سرا . یکنکنک عیلمدی . اوراده ده خاص اوطه ، عرض اوطه سی ، آلا ی کوشی و متعدد قصر لر واردی . انک مشهور قصر لر ، عمادیه قصری و سراچخانه قصریلدی .

خاص باغچه ، غایت ظریفدی . خاص باغچه به سراچخانه قصرندن ، حرم هاپونه آق قیوسندن کیر یلیدی . پادشاه آکریا خاص اوطه ده اوطورده ، وزیرا و سائر ارکانی اوراده قیبول ایدردی . طوبه قیوسه سرانده اولدیگی کبی ادرته سرانده ده اصفان اوله و دران برتر هیندی .

لدا ، سرای حیاتی ده اورده محکم دلمدی . والده سی دل آشوب سلطان طقسان یاشنده ، خسته لیلیدی . برکون ، ادرته ده ، اوده وفات ایشدی (۱۱۰۱) ، جنازه سی استانبوله کوندرلدی . باش چار یه سی ربیعه قادیندی ، سلطان سلیمان ثالث ربیعه قادیندن ایکنز شهر اده سی دنسیابه کادی : سلطان ابراهیم ، سلطان صلیب . پادشاهه عمنوندی . قصیده لر ، تبریکه لر بر برینی ولی ایشدی . « پادشاهه حضرتلری باش چار یه لری ربیعه قادی خاصکی سلطان نصیب ایدوب تاج کیندردی » (۱۱۰۳) پادشاهک هم یه ره سی بکخان سلطان بر حیاتدی ، اوده یوز اوقاقی مصطفی پاشا ایله اولمشدی (۱۱۰۱) . حتی دو کونلری صاحب مصطفی پاشانک متروکمی خدیجه سلطانله برابر اولمشدی .

معرفیه سرای حیاتنده هیچ بر رونق یوقدی . سرحد فلاکتلریک باخشنده بو بوک نا ئیری اولوبوردی . واقفا صوک زمانده صدارت موقعه فاضل مصطفی پاشا کتیر یلدی ؛ فقط اونک یوق قیلدی کورمه ده سلطان سلیمان نصیب اولادی . پادشاهه استسقا دن راحت سزدی . بو یون وجودی شیشه شدی . غایت شریفدی . زوره یور یور ددی . « ارباب چقر » رضائی کچر دپورلردی . بو شایه بو یون ارادله جسارت و بردی ؛ فقط هر کس فاضل مصطفی پاشانک بیلمندی :

— وزیر اعظم بونده ایکن جالوس هاپون واقم اولور ایسه دیانده کین اجلاس ایشدیرور و کتیدکنصکره ظهور ایدر ایسه ینه سوز علامه ایله قورویجی اوتور ایشده دوشور و درت سننه اولور عالم پادشاهه سزدر . ینه سلطان محمد ویا اوغلانریک برین ایدر لر . باشده اولان دولتولر کورسون . علمای تحقیر ایدوب فتوی قولی تبریق و درلکارین کسمک یچدر .

دیورلردی . بوسوز لر در حال خیر آیلیدی . دولت ارکانی تلاشیه دوشدی . صدر اعظمه کیتدیلر ؛ مسئله یی آسکلاندیلر :

— جنابلری سفره حرکت بیورددکنصکره پادشاهک بونده طوره سی جائز دکل . هیچ اولسه باری ادرته نه دک کتسون . معلوم سعادت ، خسته لکی کاله و بر حال اولور ایسه ، سزده بونده یوق . سوز آباغده دوشور . علما اقتدیلر و علی الخصوص درلکی کدماش و چکری یانقر ما کولات نر خندن شهرک طاقه سی سزدن و بزدن دک کیر اولوب عزل و نفیج شوبله طورسون ، پر قاشیق قاتزه تشه در .

— هب یلورژ . صدره کلدو کده ابرادی مصرف قیلمش بولدم و تقبیل ایدنجه نه زحمتلر چکوب بو دکلو آدمی آغلندم و ینه بویه خزینه به مضائقه وار ایکن تکرار پادشاهه حرکت ایدرمک نیجه ممکندر و بردخی استانبولدن چبقماق شرط به کتوردک . مکراهه حفظ ایلیه ، برایش ظهور ایدمه .

— ایسته اول اینش شدی ظهور ایددی . و باری جلوس واقع اولور ایسه ادرته ده بولنمش اولورژ و بر آلا ی اذال حرکتندن امین اولوب دیاندرکی اجلاس ایدرک و البته دفع فتنه ایچون حرکت هاپون لازمدر . و اوطاق ایله کیدلک لازم دکل . قصه لرده قونلسون و چوقلق شرح ده کتسز و خانی آره سنده اولان اراجیف سوزلرده باصایور و پادشاهه خسته در . هم تبدیل مکان ایدمه و هم وزیر اعظمی کوندرتک آوازه سیله داود پاشایه کتوره لم و طوغلری آنده چقارم لم . در عقب سزدن مقدم قالفوب ایلر و کیده لم . بوندن نیری چاره یوقدر .

ما بعد وار احمد رفیق

چو یور یور یور

لر ط

لر ط

لر ط

لر ط

لر ط

لر ط

لر ط

لر ط

لر ط

تاریخ صحیفه‌ری :

سلطان محمد رابع صوك سنه‌لری

- غیر مطبوع تاریخله تفرا -

بادشاهز دخی بر غازی بادشاهدر . اسرایلادی،
قانون اولدی . اولنریکیز شهیدک و اولدورنریکیز
غازی و اولوالاصراء اطاعت ایتمنریکیز کیندوکافر
و عورتی بوش و کافر قنار کبی قیرمق قرضدر .
دیدی، هیشکی طیناری قوغدی . اینش فنا لاشدی .
طونجه ساحلاری سیاهی بیغینلوی آره سنه‌ده قالدی .
فقط بر قانچک پونی اورولویجه ، قصوری اطاعتدن
باشقه چاره بولامادی .

دولتک اصول و نظامه باقاجق حالی قلاماشدی .
ایکی سنه‌دن بری فلاکت توال ایدیوردی .
بادشاه ، یوزغوناقاری و عصبانلری ایسته‌مه‌مک
ایچون هرندا کارلی کوزه آلدیریبوردی . حتی
آناطولییده عصبانیدن مرجعه بکن عثمان باشای
چاغیردی . کندیسه شو و عدده بولوندی :

... آناطولییده عصبان باغراغی قالدروب
مملکتی خراب و تلتکه قنوی و ریشیکن جرائک
غور ایروب توغ و سنجاق احسام ایله الشافیه‌مظهر
اولدک . قولان ایروب باشقه تدارکن کوروب
بای و جه‌کان ادره‌ده قشادروب برو کیمه‌لمری
باشنده منجه سی ایله‌سن . بوخدهق سندن
بیایورم . مقابله‌سنده وزارت ایله قزم خدیجه‌سلطان
ترویج ایدرم .

او صرعه‌ده مصاحب مصطفی باشا اولن ، خدیجه
سلطان دوت چوجقیبه طول قلمشدی . برکت
ورسین ، خدیجه سلطان بکن عثمان باشایه نصیب
اولادی ، سلطان سلیمان ثالث زماننده مورهلر حسن
باشایه ترویج ایلدی (۱۱۰۱) .

... مافیة ، صوک زمانلرده ، سلطان محمد رابع‌ده
فلاکتدن ماضی اولایه باشلادی . ایلیک زمانلرده ،
صافین آلاچی بر جاریتی کندن اول فرشته
آلان بر آفانک بونی اوردیراجق درجه‌ده شدت
کوستون بادشاه ، فلاکت واضعلال قارشینده
شدتی غائب اییدی . حقهک دوچار اولینی یانکیز
حرب فلاکتی ، حرب یورغونلق دکلدی .
جلوسنک دها ایلیک سنه‌لرده آقار سلاطینک
فلاکتسه اوغرایان خلق ، شهیدی ده قانچق و غلا
ویا ایله توندید ایدیایوردی .

بو مدهش فلاکتله طبعنکده طامی انضمام
اییدی . صوک سنه‌لرده (۱۰۹۸) استانبولده
اوقدر شدتی بر قیش اولدی که : « الی کون
مقدماری بولار قیایوب طشمه قچلمدن قالدی .
شیرلرده و گولرده قارچوق او باصدروب استانبولده
بیت یازاری چارشوسی طلوب آلیش وریش »
طوردی . باغچه‌لرده لیرن ، تورنج ، چچک
کامل طوکدی . « ترسانه باغچه‌سنه کتلیجه‌دکین
کافه‌طایه دره‌سی دوکوب ایوبن سودلوجه‌به
بوز اوزرندن آدم کیدی » (۱۷ کلون‌تاق) .

قحط و غلا مملکتی قاصوب قاورودی .
بهدایک کله‌سی ایکی شروشده ، اوتوز درهم
آتک بر آچیه‌به چقدی . سلیمان باشا صدر
اعظم اولینی زمان « ترخه مقید اولوب »
بغداک کله‌سی بوز الی ، آمیک آلتیش درجمی
بر آچیه‌به صاتیامشدی . ۱۰۹۸ ده بغداک
کله‌سی ایکی بوز ، آمیک فرق درجمی بر آچیه‌به
صاتیلدی .

« اناطولینک بعض برلنده ماضی و آیری
کوک و جویر قوغن اوکدوب بیکله اکثری
هلاک اولدنی حد تواتره ایردی » . اصل مسئله ،
وزرائک بو احتیاجاردن مصون بولونلریدی .
منلا ، اوسه‌لرده قره ابراهم باشا قیل اولونش ،
سراینده اوچ بیک بش یوز فرق کیهسه آچیه ،
چیرعرات ، فضله اولانلرده بش یوز قیه هود ،
بوزیکری قیه عنبر چیکه‌شدی !
آرتاق سلطان محمد رابع‌ده عقل باشنه کلشدی .
فقط خطالک تهمری امکالندیدی . حتی ترسانه

سلطان محمد رابع ، حیاتک صوک سنه‌لرده
دولت ایترنده لایقیدی .
استانبولده بولوندی زمان ، کاه اسکندار
سراینده ، کاه بشکطاش سراینده او طورودی .
بعشا بشکطاشدن داود باشا سراینه کیدردی .
اسکندار سراینه کیدرکن چفته صندالارده اندرون
علامانه آهنگار یایدیردی . اویه کیتدیکی زمان ،
آواندرایده ، مصاحب باشا یالینده ، صدراعظمک
ویردیکی ضیافتلرده بولونوردی . مصاحب مصطفی
باشایک پک سوردی . حتی اوکا ، قیزی خدیجه
سلطان‌ده ویردی (۱۰۸۶) . مصطفی باشانک
خدیجه سلطانن دوت اولادی دنیا‌به کادی .
بابارینک وفاتنده سلطان محمد رابع ، ببولکلی ،
محمد بکی خاص اولایه ، دیگر اوچی‌ده خزینه‌به
آدی .

محمد رابع اکثریا والده جامعنه واقف میدای
جامعه‌ده دوام ایدردی . ۱۰۸۷ ده منجم باشی
درویش احمد افندی بادشاهی بولولیکه سالاک
اییدی . محمد رابع ، اوتارخدن اعتباراً ، هفته‌ده
ایکی دفعه بشکطاش مولوخیانه‌سنه کیدر ، « منوی »
شیریف دیگر ، ساعلری سیر ایلردی . حتی ایچ
خزینه‌دن استکانک کسدیرمش ، مولوخیانه‌به « بریدن
آت و آنک و باغ و پرچ تمین » ایله‌شدی . داود
باشا سراینده بولوندی زمانده « هفته‌ده ایکی
دفعه بکی قور مولوخیانه‌سنه ترک » ایلردی .
یازنک جوق سودیکلی ، باغلرده و باغچه‌لرده
کرازه‌کیدی . هرپان استاوروز باغچه‌لرینه کیدر ،
چنکلی کوی و استاوروز اها ایلمدن کراز باغچه‌لرینی
کیرلاردی . اوزمانلر ، چنکلی کوی ایله استاوروزک
کراز باغچه‌لمری مشهوردی . بوراده خاصکیلرله
برابر هفته‌لرجه قالیر ، باغ و باغچه صفاسیله وقت
کچیردی . صوک زمانلرده باش خاصکیلی کنار
سلطان ، باش جاریسی عقیقه قالدیدی . بوندن
باشقه ، سراینده یدی یوزه یاقین‌ده جاریسی
واردی .

اکتربا ، فندقلیده کوسوک امینی حسین افندیکنک
یالینسه کیمه‌نی عادت ایتمشدی . حتی بر دقه‌سنده ،
بر قیاقی یاریشی ترتیب اییدی ، اوزمانلر بوکا « قایق
قوشی » دیرلردی . دورک مؤرخن بوزاریشی شو
صورتله تصویر ایدیور :

« بادشاه حضر قاری فندقلیده کوسوک امینی
حسین آغا یالینسه نثریرف وزیر اعظمی دخی
دعوت بیوروب قایق قوشیچون بر کون مقدم
تیبیه اولوندوغی اوزره جمله‌سی قاضی کوینده آماده
و اشارت اولندوغی کبی بردن حرکت ایلدیلر .
بعون‌الله تعالی جمله‌دن اول شهراده سلطان مصطفی
حضر قارینک قایق کاکله دینسا و قماش آصوب
حاله‌یالینسه کوسوکدن بوی اوتوز آچیه عارفه
آییدیروب کوزیکیلرین احسانلر ایله مسرور ایلیدی
وسائر قایلره طرف بادشاهیدن اون شهر غروش
ویرلیدی » (۱۰۹۰) .

ادرنه‌به کیتدیکی زمانده ذوق و صفادن حالی
قاللزدی ، آو ، اوک مهم مسئله ایدی ؛ حتی
سرای قایلرندن برینسه (آو قیوسی) عنوان
ویرلیدی . اکتربا حرم‌هایوتی آیره (آق بیکار)
باغچه‌سنه کیدردی . طونجه‌نک انلیف ساجلرینه
اندرون غلامانی در حال چادیرلر قورارلر ، کوشکار
ترتیب ایدرلردی .

زماننده عثمانه او درجه رهات ایلدزدی .
« وزرای مقام حسمور هایونه داخل اولدولنده
مواجهه بادشاهیده واقع قرضی قلیفه مقصد ایله
پوشیده حد گناریشه بر مقدار اوتورمه‌لمری
قانون قدیم ایکن ملک احمد باشا اوزمان صدراعتمده
اند ابوب اوغورغله ترک اولندی . وزرا دخی
اکتربیت ایتمکله الی آن اوله‌جه قالدی . »

موسی ایله و قهه اولدی
شفوقلاً او طور بیوردی . نهایت بردنره خسته لاندی .
راحتسزلی « سوء قیه و امراض رویه » ایدی .
خسته‌لق جوق سورده‌دی ؛ برکون ، سلطان محمد
رابعک وفاتی خبر آیلیدی .
بر قاق کیشی کیتدیله ، جنازه‌سنی حرمتله
ایچ قوسندن آلدیلر . قیزلر آفاسنک دائرهم
قارشینسه بر چادیر قوردیلر ، اویله بر تاشیم
کتیدیلر ، نعش امام سلطانن حسن اتندی سقادی

گرازا باجهلری مدموردی . بوراده خاصکیرلرله
برابر هفته لوجه فالیر ، باغ و باغچه صفایله وقت
کچیر بردی . صوگ زمانلرده باش خاصکیسی کنار
سلطان ، باش چارهسی عغه فادیندی . بوندن
باشقه ، سرانیده بدی بوزه یاقینده چارهسی
واردی .

اکثریا ، فندقلیده کومروک امینی حسین افندیگ
ایلینسه کینهی عادت ایدیندی . حتی بردقه سنده ،
برفایی یارینی ترتیب ایددی ، اوزمانلر بوکا « فایق
قوشی » درلردی . دورک مؤرخ بو یارینی شو
صورتله تصور ایدیلور :

« پادشاه حضرتلری فندقلیده کومروک امینی
حسین آغا ایلیسنه تشریف و وزیر اعظمی دخی
بعوت بیوروب فایق قوشیچون بر کون مقدم
تییه اولدوغی اوزره جلهسی قاضی کوینده آماده
واشارت اولدوغی کچی بردن حرکت ایلدیلر .
پون الله تعالی جاهدن اول شهزاده سلطان مصطفی
حضرتلریگ فایق کلنگه دیبا و قماش آصوب
حامه ایسنه کومروکن بوی اولوز آفچه علوفه
آیلدیروب کورکیرلر احسانلر ایله سرور ایلدی
وسائر قافله طرف پادشاهیدن اون بهر غروش
ورلدی » (۱۰۹۰) .

اندزیه کیندیکی زمانده ذوق و صفادن حال
قالاردی ، او ، اوک مهم مسئله ایدی ؛ حتی
سرای قایلرندن بریشه (او قوشی) عنوان
ویرنیدی . اکثریا حرم هابوتی آیر ، (آق بیگار)
باغچه سنه کیدردی . طوخیه تک لطیف ساحلر سنه
اندرون غاماتی در حال چادیرلر قورارلر ، کوشکلر
ترتیب ایدرلردی .

زمانده عثمانله او درجه رهات ایلاردی .
« وزیر اعظم حضور هابونه داخل اولدولرلده
مواجهه پادشاهیده واقع قرصی قطیفه مقصد ایله
پوشیده حد کناریسنه بر مقداز اوتورملری
فالون قدیم لیکن ملک احد یاشا ازمان صد ارنده
اند ایدرب اوتورمغله ترک اولندی . وزیر ادخی
اکتایع ایتکله الی آآن اوله چه قالدی . »

سپاه دائما سفره پادشاهه برابر کیدردی .
سلطان محمد رابعک صوگ سنه لرنده فلاکت کیندیگه
آزدی ، اوستیاده یوزغونلر بر بری ولی ایددی
(۱۰۹۶) . (اوسک) سرداری دیورکللی محمد
پاشا ایله برابر سیاهلری ده کوندلرله بیوریت
حاصل اولدی . او سرده رجج ورشن علوفه لرنلیک
وقیددی . شهزاده خالمرده اون بیک سیاهی واردی .
پوزلر امری آیر آآن سوز قافله بریکدیلر ،
آغالرینه واردیلر :

« واجالریتن قورولدن برو سفره پادشاه
ایلله و بهر صاحبی وزیر اعظم ایله کیده گلشن .
خلاف قانون سلطانی بهر سوز و سنجاق سنه کوز .
فتنای نه سبب ایله کیدیکوز ؟
آقامدهش برجوم قارشیننده فالدی . پولوک
آغالری سانشیردیلر ، سپاهیلری یاشیندیرمایه
چا ایدیلر :

« بز بو بورق قولریز . کندولکمز دن بر
ایش ایتکه سوز سوبلکه قادر دکایز . باشمز
کیدن ایتنه پادشاه ، ایتنه وزیر اعظم ایتنه
شیخ الاسلام ، هر نه سوز بکنز واز ایسه سوبلک ،
والا بز واروب قول سنجاق سنه بهر سوز سفره
کینه بوزلر سوزین سوبلیه سوز .
عظم بر کروهله شیخ الاسلام افندی به کیندیلر .
هچان وعصینله شو سوزلر سردیلر .
خلاف قانون سلطانی سنجاق سنه بهر سوز
کیدر سنه ک اوله تیز شهید اولدولر . تیز غازی
اوله بیلور ؟
افندی ده شو سوزلی بوردی ؛
« سلطان سلطانی پیغمبر ایددی و سوزی
عقلده ایددی ؟
« بوی .
« اول زمان اوله قانون ایتش ، بموجب
الافتضا شهیدی فسخی لازم کادی ، شو کولو

صانین آلاچی بر جاریه کیندن اول فرشته
آلان بر آفانک بوینی اوردر ارجی درجه ده شدت
کوسنر پادشاه ، فلاکت واضعلال قارشیننده
شدتی غائب ایددی . ختک دوچار اولدینی یالکز
حرب فلاکتی ، حرب یوزغونلی کلدی .
جلوسنک ده ایلک سنه لرنده آقار سلطنتک
فلا کینه اوغرایان خانی ، شهیدی ده قحط و غلا
ووبایله تویید ایدیلوردی .

بومدهش فلاکتله طریقه کده طلی انضمام
ایدی . صوگ سنه لرنده (۱۰۹۸) استانیولده
اوقدر شدتی بر قینش اولدی که : « الی کون
مقصداری بوالر قیاتوب طشره چقلمدن قالدی .
شهزاده و کوبلرده فارچوق او باصدروب استانیولده
بت بازاری چارشوسی طلوب آیش و بریش »
طوردی . باغچه لرنده لبرن ، تورنج ، چیچک
کامل طوکدی . « ترسانه باغچه سنه کلنجبه دکن
کاغده » دره سی دوکوب ایوبدن سوزلرچه
بوز اوزرندن آدم کیدی . « ۱۷ کون نای » .

قحط و غلا هملکتی قاصوب قاوروردی .
بهدایک کلهسی ایکی غروشمه ، اوتوز درهم
آنک بر آفچه چه چقدی . سلیمان پاشا صدر
اعظم اولدینی زمان « ترخه مقید اولوب »
بهدایک کلهسی بوز الی ، اتمک آیش درهمی
بر آفچه به صاتیامدهدی . ۱۰۹۸ ده بغدادک
کلهسی ایکی یوز ، اتمک لرق درهمی بر آفچه به
صاتیامدی .

« اناطولیک بعض برلرنده ماضی و آیری
کوک و چویز قیوغن اوکدوب بیکله اکثری
هلاک اولدینی حد تواتره ایردی . » اصل مسئله ،
وزرائک بو احتیاجلردن مضمون بولونلرلیدی .
مثلا ، اوستیلرده قره ابراهیم پاشا قتل اولوتش ،
سرانیده اوچ بیک بش یوز قرق کیده آفچه ،
بیر عرات ، فضله اولارقه بش یوز قبه عود ،
بوزکیری قبه غیر چیدمندی !

آرتیق سلطان محمد رابعکده عقل باشنه کلشدی .
فقط خطالریک تعمیری امکانزدیدی . حتی ترسانه
کوشکننده ، مورنهک و ندیکابل طرفندن اشعانی
خبر آنجه ، چوق متأمر اولدی ، دکزه ناظر
کوشکه قایلیدی .

« نه اولادی ، اوله بدم ، بوکولری کوریه
ایدم . بوکولری کورمکن اونک یکدم . اولوم
ایسته بی تعیب ایدرم . وچی وار ایش . ایتنه
باشمه کادی . دیبه بر کون بر کچه آغازدی .
فقط ایش ایشن کیمشدی . بش سنه دن بری
دوکولن قایلر ، سونن خاضاعلر ، آلدن کیدن
هملکتله کندی حنده کیمه تک حرمتی تحریک
ایته بوردی . یکچیری وسپاه غایانده ایدی .
نسابت ، منظر فلاکت وقوعه کلدی . بر کون
محمد رابع ، قارشیننده فیزل آغاسی علی آغای
کوردی . ایتنه بر خط هابون صیقشده بوردی ،
ایستدیکی سوزلر شوایدی :

« مرادله بواش . بو یوزک حسخانه به .
محمد رابع ، ایکی شهزاده سیله ، سلطان مصطفی
وسلطان احمدله برابر ، اوله قارده شرفی حسن
ایتش اولدینی اوله به کوروردی . باش خاصکیسی
کنار سلطانه باش چاره عغه فادینده اسکی سرایه
کوندلردی . بدی یوز چاره بدن بش یوزی عاصیلر
طرفندن چیقارلشدی ؛ مطابق ایکی یوز چاره ده
« طشره چیقاردی . »

فلاکت یا کینر بوندن عبارت قالادی : سلطان
محمد رابع ، خاندن صوگ کرده سنه لرنه عین حرامی
چیکدی . خانی سلطان سلیمان ثالث ، نه زمان استلا
نیولدن ادرنه به کیتسه ، سلطان محمد رابع ده ایکی
شهزاده سی ، سلطان مصطفی وسلطان احمدله برابر ،
ایلریده پادشاهک کوچوک برادری شهزاده سلطان
احمدده کیده و چله سی ده « متضاد اوزور محبوس »
ادرنه کوروردولردی .

سلطانن صوگرا چکیان بوغذاب ، آخیق
بش بیل بوردی . شلوع پادشاه ، ادرنده

موقی ایله وقعه اولدی

مغوظاً اوتور بوردی . نهایت بردنبره خسته لاندی .
راحتسنزلی « سوء قیبه و امراض زویه » ایدی .
خسته لاق چوق سورده دی ؛ بر کون ، سلطان محمد
رابعک وفاتی خبر ایددی .
بر قاج کیشی کیندیلر ، جنازه سینی حرمتله
لیج قیوسندن آلدیلر . فیزل آفانک دائره سی
قارشینسنه بر چادیر قوردیلر او رایه بر تاشیم
کتیردیلر ، نعش امام سلطانی حسن افندی بیقادی
صوگرا جنازه یی آلامی کوشکی اوکته کتیردیلر
خازنی اوراده قیلدیلر . تاپون بر آرایه قیلدیلر
ساکن ولایت استانیولده بولادیلر . . .

پولوک آتله احمد رفیق

خامش — کینلرده اقدامده انتشار ایدن
(آل ساجوق و آل عثمان) مقاله سننده تدقیق
اولتان مسئله ، جدا تعقیق ایدیلر . فی الطبقه
(عثمانیلرک استقلالی) طوغری بر تعقیب دکالدر
مادامکه عثمانیلر تورککر ، و مادامکه تورکلر آل
ساجوق سلطنتندن ده اول مستقل برمندر ، او حالده
(استقلال عثمانی) نای آلمنده ایدیلر یاقتی .
اولا : قرون اولدین بری مستقل یاشایان عظم
بر مانی تابع درک سنه ایدیرمک ، نایب : عثمان
غازینک : « اگر ایدر سنه کم بن آل ساجوق ،
بن خود کولک آپ تسلیم » بدینکی اوتوناروق
آل عثمانک شرف و شجاعتی اخلال ایلدیکدر . بو
احتفال سنه ایلر ایدر ؛ فقط (آل عثمانک تورک
تختنه چلوسی) ویا (عثمانی دولتک تأسسی)
دیبه وقعه بوندن باشقه برشی دکالدر . بوضورتله
هم تورک ملتک حیثیتی و حریتی ، همده عثمان
اوغورلریک شجاعت و اصالتی تعجب ایدیلش اولور .
مات نامنه یاپیلان هر احتفال مجبار ، حتی
ملتک ماضیسنه مربوطیتی نایب ایدر چک بیکانه
واسطه دن . ملی مفاخر سنه حرمت ایتنه چک برقام
تصور اتمک خود پیندلیک وریا کارلک اتمک
ایلمدیر . هر تورک مفاخر سنه ، حرمت ایدر ، فقط
ماتنتک استقلاللی ، خاندانک شجاعتی و حتی خان ابن
اولدینلی ضامه و حقیقته ایضا ایتنه تعجب لره ایستلا
ایله چک ذهنلره تحمل ایدر ؛ ناموسکار
بیرنار قوجه بر ملتک حریت و اصالتله اوتوناروق
عامه و نارنجی حقیقته قارش حرمته مقابله ایدر .
۱۰۹

تاریخ
مصاحبه‌های

اللهك كولاكسي ...

د فکروادرك صاحب له یې پوښتیا شته چې څو کسان د اللهك کولکسي وپېژنئ او یې له دعا کتابخانه څخه یوازې څه غږه غږولې ده کولکسي څه کاره وکولای ، وچاننده بر و بره بیاییدی ؟

غازی پاشا

پوښتیا وکولای څه غږه غږولې ده کولکسي وپېژنئ او یې له دعا کتابخانه څخه یوازې څه غږه غږولې ده کولکسي څه کاره وکولای ، وچاننده بر و بره بیاییدی ؟

پوښتیا وکولای څه غږه غږولې ده کولکسي وپېژنئ او یې له دعا کتابخانه څخه یوازې څه غږه غږولې ده کولکسي څه کاره وکولای ، وچاننده بر و بره بیاییدی ؟

پوښتیا وکولای څه غږه غږولې ده کولکسي وپېژنئ او یې له دعا کتابخانه څخه یوازې څه غږه غږولې ده کولکسي څه کاره وکولای ، وچاننده بر و بره بیاییدی ؟

پوښتیا وکولای څه غږه غږولې ده کولکسي وپېژنئ او یې له دعا کتابخانه څخه یوازې څه غږه غږولې ده کولکسي څه کاره وکولای ، وچاننده بر و بره بیاییدی ؟

پوښتیا وکولای څه غږه غږولې ده کولکسي وپېژنئ او یې له دعا کتابخانه څخه یوازې څه غږه غږولې ده کولکسي څه کاره وکولای ، وچاننده بر و بره بیاییدی ؟

پوښتیا وکولای څه غږه غږولې ده کولکسي وپېژنئ او یې له دعا کتابخانه څخه یوازې څه غږه غږولې ده کولکسي څه کاره وکولای ، وچاننده بر و بره بیاییدی ؟

پوښتیا وکولای څه غږه غږولې ده کولکسي وپېژنئ او یې له دعا کتابخانه څخه یوازې څه غږه غږولې ده کولکسي څه کاره وکولای ، وچاننده بر و بره بیاییدی ؟

پوښتیا وکولای څه غږه غږولې ده کولکسي وپېژنئ او یې له دعا کتابخانه څخه یوازې څه غږه غږولې ده کولکسي څه کاره وکولای ، وچاننده بر و بره بیاییدی ؟

سرای سلطنت حاکمانه قاضی دایم بر حصایه
وغلبان ایچنده پاشا بیاید .
شکم برنجی مصفاک ، اکسیر مینک ،
سلطان ابراهیم عاقبتی هب خله ، سیلر
واجبه لوله تېجه لشمدر . کندلیونه قاضی
مصیان ادنر هبچ زمان اولرک خایه لکنی
وحتی « ظل امه » لکن نظردنه آماشردر .
زمان اولرکدرک ، شمائل خاندان سلطنتی
و تفریحی نماید ابدنرک ایچن اورنایلیک
طرفدارو پلاما چایلیشمدر . نطق ابدنرک
تقرت ابدن حانی ساجخ شریف آنته کلک
شوه دورسون ، سرایک مستحبه او شرامشدر .
سلطان ابراهیم خلیع ابدنرک کره قاجلی
زادنرک وزیره قاضی سوبلیک شو سوزلر
بروزیک خلیع مستند حاکم هدرجه ندره تقرت
ایندیک کوجدهور .
— من خرنی قتل و انواع اسرافه
ناصات ابدن سوزنه او یوب وشرتی قاش ایچکل
اختلال نظامه سبب اولوب قتل جان وصادره
اموال ایچکل خلیع ضرمن .
نقط سلطانی ابراهیم سو سوزلردن متار
اولادی ، تبه چایند باشه ندری اونیان
طاش اوطامه حبس ابدنرک بیله :
— الخاره هله چایک بائی اولدم .
دیه کنندی تسلیمه چایشدی . چواعت ،
کندیسته عاله معلول اولاق تورک مصرلرجه
استبداد و ظلم آنتند پاشاندی . نهایت ، فانی
پاشاک بورودو کی : « فکر وادکرک صاحب
اولدینن پوښتیا خاندان الله اثبات ایچش اولان
بولمت ، اللهك كولاكسي وپېژنئ وکیل اولدینن
ادعا کتابخانه څخه غږه غږولې ده کولکسي
څه کاره وکولای ، وچاننده بر و بره بیاییدی ؟
حلاس اولدی .

احمد رفیق

کچمه زماه احمد ثالث خسته لغی

احمد ثالث قورقوسی - ابراهیم پاشانک معجون - چراغان صفاری
بشکطاش سراینک طاشلاماسی

یوق . مان جناب حق صحت کامله احسان ایله
آمین یامین .
ابراهیم پاشا ، معجونک استعمالی حقنده
لازم کنن معلوماتی یازدی . کونده ایکی دفعه ،
برهفته قدر ، دوام ایله جکدی . احمد ثالث
معجون ییدی ، ویدیکنی ده درحال خبروردی :
« بتم وزیرم . حکم باشی افندیکنک معجون
یدم . اویری دخی بتور . نبض ای ، لکن
آغزیمک زیاده آجلی وار . صاحبن بری دخی
شمدی چوربا یسم کرک . ننه کیدک . هیچ
مانع دکل . بن راحت ایدم . صباح ایله سوق سو
ایچمدم . سوووجق آغچ قاونی اکشیسی
اجلدی . حکم باشی هوآذن سویلز . پراده
بر علت کوستردی . اگر خسته لک تیز دفع
اولزسه شتوق سو ایچمشرده به سند اولسون .
سلطان سلام ایدرم . افندی به سلام ایدرم .»
احمد ثالث خسته لغی ایچمه سوردی . حکیملره
قزیوردی . واقعا خسته لغی خلتدن صانلا
نیوردی . فقط احمد ثالث خسته لغی برآن اول
قورتولق ، راحت راحت ییشه کیتیکه ، صرلرده
دولاشق ایستوردی . بر خط هایوننده
حکیملردن شکایتی شو صورله آکلاندی :
« بتم وزیرم . بن خسته اوله لی بوکون اون
یدی کوندر . بندن حرارت ایرلغن بلم .
صباحلرده براز ایرلور . اولوقت حکم باشی
کلور . حرارت ایرلشن در ، وکيدر . دونکه
کون وقت ظهورده بر حرارت وانع اولدیکه
الآن اثری باقی در . طلمدن کسليم . کولکم
برشی المز . مقدم علاج لازم ایدی . تاخیر ایله
ایشته بو وقتلره دک قالدی . حزرانده نموزده
علاج اولز دیدیلر . بنده حالی اوزره قودم .
اقتضاسی اولدنده علاج اولنورد بو شمدی جواب
ایدرلر . مان حق تمالی لطف کرم ایله صفای
اجلن احسان ایله آمین .»
نهایت ، صرضک شدق زائل اولدی . بعضیلری ده
علتک بوغاز اولدوغنی سوله دیلر . احمد ثالث
بوسپوتون شاشیردی . فقط آرتق اوقدرانده
ایتیوردی . اضطراب آزالشدی . خسته لغی خلقه
بللی اتمهک ایچین سرباه حکم باشی صیق
صیق کتیر تیوردی . بوتکله برابر جمه نمازینده
منتظماً چییوردی . مثله بی وزیرینه شوطلرده
آکلاندی :

« سنکه وزیرم . وجودمک علت بوغاز
اولدین بوکون معلوم اولدی . اوله پیک
اضطراب ورض . افا قولوم لسان حکم باشی
افندی تقریر ادوب اقتضاسنه کوره بعض شربت
ایچیلور . تواتر اولماق ایچون حکم باشی افندی
حضوره کتوردم . سلطان قزم صراد ایدرلر
برقاج کون یایده مکک ایدرلر . افاقت بولده غمه
واروب کورشوب هم یلی سیر نماشا اولور .
یارن همه حال جمه نمازینده کیدیلوب بوکونلک
طشره چیقماق مناسبدردرلر .»

احمد ثالث خسته لغی چوق قورقاردی .
حتی ، اکثر خط هایونلرده ، دم طول عمر
ایله معمر ایله آمین ، کی ، تمیزلرله کندی
کندینه ده دها ایدردی . بوتکله برابر ، اکثر ایله
صیتمه به طوتولوردی . (قره آغاج) باغچه سی ،
ایوب نصولری رطوبتلی صیتمه به مساعد برلردی .
سرای قادی نلرینک اک صائین خسته لغی (جا)
ایدی . فاطمه سلطانک والده سی ده ، بر دفعه
(جا) به طوتولدی . احمد ثالث ، ابراهیم پاشایه
شو خط هایونی کوندردی :
« سنکه وزیرم . شتابه و بریلان کور
وخطبک لزوی اولمقله قطع اولتیق . قزم سلطان
نجه در . والده لرنی جا ایچمدمش . طبیعتلری
اوتدن بری اغرضه دره مناسب ایسه مان مسهل
و بریلوب قان آلتیق . اگر خسته لکی وارایسه
خفت بولور . بوکون کینخدا کی کوردم . یایله
دوغری کندی . سندخی کیدرسک . عرض
اعلام ایله سن .»
احمد ثالث ، والده سلطانک خسته لغی اوقدر
اهمیت و برمه دی . افاده سی بیله لایقانه ایدی .
فقط بر دفعه ده صیتمه به کندی طوتولدی .
چارچاق یاسف یهودی بی چاغیرتدی . یاسف ،
احمد ثالث معاینه ایندی :
— شوادن غیری نسته بو قدر . مان
بوشب خیارشبه استعمال اولتیق اولادر ، دیدی .
ذاتاً دها اول حکم باشی ده چاغیرمشدی .
اوده عین علاجی توصیه ایندی . احمد ثالث
وزیر اعظمه درحال برخط هایون یازدی :
« بتم وزیرم . بوکون کاه اوشیوب کاه
قردم . سن کچرکن یاسینی کتوردم . حالا
شوادن غیری نسته بو قدر دیو جواب . نتیجه سی
مان بو شب خیارشبه استعمال اولتیق اولادر
دیوب جواب ویردی . حکم باشی یارین کیجه
ییسون دیو جواب ویرمش ایدی . بونده بجه
اولادر . بر ساعت اول شوای دفع ایله سون .
حق جل و علاشفای تام احسان ایله آمین . بوندن
اقدم ترسانه کوزلری تمیز اولدنده فلیونلر
ایچندن قانی یانشسون دیو و کوزلره چارشو
قانی چکوب دولدمه سنلر دیو تئیه اولتیق
ایکن باره طی و سائرلری یانشوب چیقه بورلر
وقایق دخی چکه بورلر . حکم منع دفع ایله سن .»
فقط خسته لغی بو قدرله قالمادی . احمد ثالث
بر تلاش آلدی . سرای حکیملره دولدی .
پادشاه (معجونلر) ، (بیاز طوزلر) ،
(دیخنولر) و بریلدی . ابراهیم پاشا بالخاصه
(قنه فنه معجون) نه اهمیت و بریوردی .
احمد ثالث صورت مخصوصه ده پایدروب بولادی .
احمد ثالث ایچی بر درلو معجون آلیوردی .
ابراهیم پاشا ایسه ، بوون تاخیرلرله اصرار
ایدیور ، معجونک شفا و بره جکنه پادشاهی
اقتناهه چاییشیوردی . بر تلخیصنده شوبله
یازمندی :

« احشام اگرچه حکم باشی وسائرلری
حکیملری کتوروب زیاده سینه کندولره نده
وتأکید اولندی بوکون سحری باشقه یاسف
حکیمه دخی ضحاج هایون ملوکانه به موافق قوت
و بریحی مناسب و حقیف مجاله اولتیق اوزره

احمد ثالث جزئی اضطرابی ده کیدی . موسم
یازدی . بوغاز ایچی و ایون باغچه لرنده هرکس
اککنجه لو چراغانلرله وقت کچیر یوردی . اوزون
بر فاصله ایله ذوقدن محرومیت احمد ثالثی فنا

هان بو شب خیارشبه استعمال اولتی اولادر
دیوب جواب وردی . حکم باشی یارین کیجه
یسون دیو جواب ورمش ایدی . بونده عجله
اولادر . بر ساعت اول ضوی دفع ایله سون .
حق جل و علاشفای تام احسان ایله آمین . بوندن
اقدم ترسانه کوزلی تمیر اولدنده فلیونلر
ایچندن قایق یا نهمسون دیو و کوزله چارشو
قایق چکوب دولدمه سئلر دیو نئیبه اولمش
ایکن باره طلی و سائرلی یا نشوب جیقه بولر
وقایق دخی چکه بولر . حکم منع دفع ایله سن
نقط خسته لقی بو قدرله قالمادی . احمد ثانی
بر تلاش آلدی . سرای حکمیلرله دولدی .

پادشاهه (معجولر) ، (بیاز طوزلر) ،
(دیاخولر) وریلدی . ابراهیم پاشا بالخامه
(قنه قنه معجونی) نه اهمیت وریوردی .
احمد ثانی صورت مخصوصهده پادشاهه بولادی .
احمد ثالث ایچی بر درلو معجونی آئیوردی .
ابراهیم پاشا ایسه ، بو یون تانیصلرله اصرار
ایدیور ، معجونک شفا و بره جکنه پادشاهی
اقناعه چایشیوردی . بر تلخیصنده شوبله
یازمشدی :

« احشام اگر چه حکم باشی وسائرلی
حکیملی کتوروب زیاده سینه کندولرله تنه
وتأکید اولندی بوکون سحری باشه یاسف
حکیمه دخی ضاح حایون ملوکانه به موافق قوت
و بریحی مناسب و حقیف معالجه اولتی اوزره
اصبار لادم . یاسف بودی طعام بی وقت اکل
بیورنشله حرارت و برر دیو سولر . واقعا
طعامک تجاری مقرر در . لطف واحسان ایدوب
بوکون چوربانی یاسوندر سکره به تأخیر بیورسه
و بریوک نیازم وحی شوقنه معجونی برهفته
مقداری بومیه ایکی دفعه استعمال بیورسه .
خدایه معلومدر . مان آکسیردر . خصوصاً
مبارک مزاج حایون ملوکانه گزیه غایت مناسبدر .
قوت بی ایسه وصف اولتاز . ذنباده مثل
واقرائی بولتاز . فوائد عظیمه سنه نهایت اولدینی
ظاهر در . بیلدم همچون استکاف بیورسه .
هله برهفته تناول بیورسون کورک . سکره
طالب اولورسه . اصلا شبه بو قدر . »

قطر حکمیلر احمد ثانی (بیاز طوز) ایله
(دیاخو) ، (سنجیری طوز) و برمشلردی .
آشامه دوغور بولری آلی لازمدمی . خسته لک
(جا) اولدوغی تشخیص ایدمشدی . یاسف
بیودی ایله برابر قونسولناسیون یا پانک فکری
بولدی . اولجه خسته لک (جا) اولدوغی آکل
شیلماشدی . قباحته حکم باشیده ایدی .
حق یاسف بودی ، احمد ثالث :

— ائندی علاجده تأخر ایدی . حامد کادر
دیومقدم دیدیلر . شمدی حای بومیه در درلرله
اولده جا اولدوغنه ظن غالب وار ایدی . دیبه
آچیقجه سولیه شدی .

احمد ثالث ، وزیر اعظمکن کلن تلخیصک
کنارینه شو سطرلری یازدی . آرتق معجونی ده
یکه راضی اولمشدی . معجونک خاصه سی ، پاشانک
تعریفنه کوره ، غایت مهمدی :

« بوکون صباح بیاز طوز دیاخو ایله قار
یشیلوب استعمال اولندی . اششامه قریب بوندن
مقدم سنجیری طوز دخی استعمال اولنه بقدر .
ذکر اولنانلر استعمال اوله جتی معجونک خلاقیدر .
معلومکن اولدنده بلدره سن . حکم باشیه علاج
ایتردم . یاسف معیت اوزره ایدر . ائندی
علاجده تأخیر ایدی . جا دکلدز دیو مقدم
دیدیلر . شمدی حای بومیه در درلر . اولده جا
اولدوغن ظن غالب وار ایدی . دودکاک معجونی
نه وقتنده استعمال ایله . کونده قاج دفعه
یسون . بلدره سن . حکمیدن غیریدن چاره

« سنکه وزیرم . وجودم علت بوغاز
اولدینن بوکون معلوم اولدی . اوله پاک
اضطراب ورمش . اقا قولوم لسان حکیم باشی
افندیه تقریر ایدوب اقتضاسنه کوره بعض شربت
ایچیلور . نواتر اولماقی ایچون حکم باشی فندی
حضوره کتوردم . سلطان قرم صهاد ایدر لسه
بر قاج کون یالیده مکت ایدرلر . افاق بولدمده
واروب کوروشوب هم یالی سیرتاشا اولور .
یارین همه حال جمه تازیته کیدیلوب بوکونک
طشره چیقماقی مناسبدر درلر . »

احمد ثالث جرنی اضطرابی ده کیدی . موسم
یازدی . بوغاز ایچی وایوب باغچه لرنده همکس
اکلنجیلر و چراغانلرله وقت کچیر بیوردی . اوزون
بر فاصله ایله ذوقدن محرومیت احمد ثانی فنا
خالده بوردمشدی . جانی مطمئن بر چراغان ترتیبی
آرزو ائندی . ابراهیم پاشایه مان برخط حایون
کوندردی :

« دوندن بری خاطر کلان بودر که بو هو آری
کیرمیوب بوکون حرکت و یالیه واریلوب قتی
کیجه صماد اولنورسه چراغ اولتی . سزدیوان
اتمام ایدنجیه حری بولایم . وین دخی نرم
بشکطاش یالینسه واروب اکلنوب سز کجکدن
سکره نندخی یالیه وارمق مناسب . یلده بردفنه
واقع اولور . بو هو ای کرمک غایت مناسبدر .
بوکون کجکک صمادک اولورسه شمدی یازوب
بلدره سن . بن مان حاضرم . جوابه بقهرم . »
چراغانلر ولاله صفالی تکرار باشلادی .
احمد ثالث ، وزیر اعظم ، بو یون وزرا ، کاه
(باغ فرح) ده ، کاه (فرح آباد) ده ، کاه
(قصر ثریا) ده چراغانلر ترتیبی ایله مشغول
اولیورلردی . ذوق و صفا اربابی ایچنده نده لک
فی وسنطور وریاب ودف و مطنور ایله چنک
نغمه بلبل و قریبه اولوب هم آهنگ
پر ایدر عالی شوق و طرب زنگارنک
مژده لکلشته کم و نت چراغان کلدی

شیرینی تکرار ایچون بوندی .
۱۱۳۷ ده استانبولده ویا ظهور ائندی .
خلق و یادن قیریلدی . سربانک ذوق و صفایی
بر دوامدی . « خلق اکثری چکرخون و نیجه
کسنهلر فراق یار و همسرو حسرت فرزند و پسر
ایله مضموم و محزون اولدولرندقی ماعدا بی جان
ایله هر کسده بریشانلق عیان » دی . پادشاهک
و وزیرلرنک لایندیسسی خلقه یک آغیر کلدی .
نهایت جانی یانانلر « ضیای آفتاب و پروما هتابدن
غیرینک دخولی ونسم صبا و باران رحمت خدادن
ماعدانک وصول و نزولی اصرا محال اولان حرم
ملائک حرم پادشاهی بی اوج درت کیجه ،
بربری اوقاسنه طاشلادیلر . طاشلانان یالکنز
سرای کلدی ؛ پادشاهله برابر چراغان صفالریله
مشغول وزرانک قوناقلی ده طاشلانیوردی .
(کوچوک چایی زاده عاصم ، ص ۳۹۷) .
سلطانلر و شهزاده لر تلاش و هیجان ایچنده
قالدیلر . احمد ثالث بشکطاش سرایندن قره آغاج
باغچه سنه کیتیمکه مجبور اولدی . بشکطاش سرایی

جواننده کی اولر بو شایلیدی ، بو سنانجیلرک برسته
سرای مهافطه سی ایچین طوبخیلر کتیریلدی .
طوبخیلر کتشداسی مسئله بی تحقیق ایچین بشکطاش
سراینده بر اقلیدی . احمد ثالث تلاشده ایدی .
سرای طاشلانلر بولونامیوردی . وزیر ابراهیم
پاشایه شو خط حایونی یازدی :

« بنم وزیرم جو قد آرلدن و سارلردن بش
اون آدم تبدیل ایدوب سرای حایون داشره سنده
اولان حمله و با برلر اوزرنده اولان اولره کزدروب
عورتدن و واشفلردن ورجلردن کوزلری
کسدکلری آدملره آطلان طاشک مصاحبتی بولی
سوزلر ایله سؤال ایدهرک و بعضی تحویف بولو
سوزلر ایله مصاحبت اولنهرق بلکه برسوزالهر
طریق خاطر به کلدی . فائده دن خالی دکلدر .
بر کوزلجه کزسونلر ، بقالم نه جوک اولور .
حرم بجه در ، سلام ایدرم . ایرکنجه بخت
خبر ایله بی منسور ایله سز . دیده کشالری بی
بوله بقدر میه سز »

احمد رفیق

گمسه زمان محمد رابعك سراينده

خلكك اجلنى ، سلطانله كو كرجين آتيله اسكدار قايمانى ، پادشاه كوزده لرى

ناصل اتخاب ايديور ؟ طالعه سر بره ستانجى

شو خ و جاذب طور لره ، پادشاه كنديلرى
سوديرمه ، كوكلنه حاكم اولايه چايشيرلر .
آرتق كندى نواضليرنى ، پادشاه احتراملى ده
اورنادن قالديرلر .
پادشاه ، ايجلرندن برى كندى سرحمك
ايسترسه ، قادينلرك دائره سنه بالذات كيدر .
بوراده ، سرايدن بحت اولوندوغى زمان هر كسك
ديديكى كى ، كندى قادين تيزلى صيرا ايله
ديزه . پادشاه لك زياده خوشنه كيدنه ،
فرشته آلتى ايسته ديكنى اينا ايجون ، مندبلنى
فيرا لايير . قيز بومندبل اولقدر برسرور و اشنايق
ايله قابار كه ، سوچيندن چالديرر . پادشاهك
اوكلنده ديز چوكر ، ساطاك بونفانه عبتى
تكرار تكرار او بر . بومراسم بيتر بيتنر ،
سرايك بوون قادينلى ، نائل اولدوغى بوشرفدن
دولايى ، كنديسى تيريك ايدرلر . سوكر ا قيزى
بيقارلر ، سوسلرلر ، وجودينه نوقولر سورلر ،
باشنه الماسلر و لك قيبلى مجوهرلر طاقارق
كوزلكنى بر قات داهسا شمععه لانديرلر .
آرقداشلرينك سازلى و شريفيرله پادشاهك
يادىنى او طيه كو تورلر . تيز او طيه باقلاشدىنى
زمان ، قايدنه بگلر كوزده برحرم آغاسى ،
پادشاهه چارچايق خبر و برر . پادشاهدن تيزك
كيزمه سى ايجون مساهده آير آماز ، قيز قوشارق
ايجرى كيرر ، ديز چوكر ، بضاذه عادت قديمه
وجه ايله ، آفاق اوچندن ياناغه كيرر ...
بعده قيز كندى قاديننه توديم اولونور .

اوطيه كنديلر كين بايلان عين سراسمه
كوتورولور ، حامه سوقولور ، كنديسنه درحال
برخونكار خاسكيسنه لايق برداثره و برميت
تخصيص اولونور . اكر قيز پادشاهدن حاله
قالير و براراك چوجوق دنيايه كتيرمه سعادتنه
نائل اولورسه ، خاسكى سلطان نامى آير ،
باشنه الماسلى براوفاق آتون تاج كيرر .
پادشاهدن عين سوزوله چوجوقلرى اولمش
اولان ديكر قادينلر ايسه ، باش خاسكى ، ايكنجى
خاسكى ، اوچنجى خاسكى الخ عنوانلرنى آيرلر
(عثمانلى ايمراطورلنى تاريخى ، ص ۷۱ : ۲۷۳)
پادشاهلر « قيزلرنى اوج دوت باشنده
اولنديرلرلر . دوكونلرى مطنطن برصورتده
بايليردى . اكر تيز ، اوج دوت باشنده برچوجك
او نوز قرق باشنده بر پادشاه نكاح لاندىنى اولوردى .
سلطاني هانكي پاشا آلبوسه ، او كا آبرى بر
سراى حاضرلار ، تعليم و تربيه سنه اوباقاردى .
رقو دييور كه : « شمديكى پادشاهك باباسى
سلطان ابراهيم ، قيزلندن اوچنى ده بو باشده
اولنديرمش . ايجلرندن كوهره خان سلطان عام
بش قوجه يه وارمش » .

پادشاهك توجهنه نائل اولامايان تيزلردن
بعضيلرى ايسه حرم آغالريله بو شيرلردى . سرايدنه
نوبجى قالان حرم آغالرينك چاربه لره « انواع
فضاحت » اجرا ايشدكلرى واقع اولوردى .
كيجه لرى سراى ديوارينه كيسه باقلاشامازدى .
تيزلر براراكله كورسه لر : « قوجه كوردك ! »
دييه باغبرلردى .

ساجدار شيريارى فندقليل محمد آغا ، محمد
رابيك خلفلرندن ايكنجى احمد زمانه عايمرحاده

محمد رابع ، آوه سرايلى اولغله برابر ،
قادينلره ده دوشكوندى . سفرلره بيله حرم
طاقنى برلكده كوتوردى . سراينده بشبوزى
متجاوز چاربه واردى . خلق و خواجهرلر كنديسندن
بز كيكلك كتيره لك سراى مصارفنى آزالمايه
چالشدقلى سرايدنه ، بومقدارى آيجق نصفنه
ايندبره بيله لردى .
محمد رابعك سراى قادينلى ايجنده ، والده سى
ترخان سلطان ، خاسكيلرى كانوش سلطان ،
كنار سلطان ، باش مصاحبه سى قافيه خانون ،
تاريخچه معلوم اولانلردى . آناطولوده خلق
آيريق كوكي ديديكى و حقي استانبولده بيله مدهش
بر ضرورت حكم سورديكى صيرالرده ، بوسلطانلر
كوردجىن آتيله ، اسكدار قايمانيله بيله نيردى .
خزينة اوراقدنه موجود مطبخ دفترلرته نظراً
« نفس نفيس حضرت شيريارى » ايجون هر كون
اول ، خاسكى سلطانه اون ، باش مصاحبه عقيفه
خانون ايجونده اون كو كرجين ، براوقه عاى
قايمانى و ايكيشر طابق ده اسكدار قايمانى تخصيص
اولونمىدى . بو ميانده آتلى بوچوق چكر كرك
مسلكده داخلىدى .

سرايك بونفانه شيرولكى قارشيسنده ، خلكك
حال بر ياشاندى . اردو (ياق قلمه) اوكلنده
دشمنله چار بيشوردى . آجلق مدعهدى . بر
كيله برنج بش غروشه ايدى . اونده بونق
امكانسزدى . استانبولده ايسه ، برنجك كيله سى
بوز اللى آتجه به ايدى ، محمد رابع ، (اسكدار
سراى) نده خاسكيلر و چاربه لر آراستنده
آكله نير ، صيقيلدينى زمانلرده اولرده وقت
كچيريردى . بضا ، يازك كوزل موسملرلى
قنديللى سراينده كچيردى . بر ياز ، محمد رابع ،
ذوق و صفا ايله مشغولكن ، قايلردن برى
او زرنده ، ساريفين بر چاربه لك جسدى كورد .
شمدى (۱۰۹۳) .

او تاريخده ، انكتره قرالى ايكنجى شاراك
لايلجيسى و بچلرله ، استانبولده ايدى . سفارت
كانى ريقوده عثمانلى ايمراطورلنك تاريخى
يازمقلمه مشغولدى . ريقو ، پادشاهك حرم
حياته داتر لك موثوق معلومانى طوبلانايه سراى
ايدى . سرايله مناسبى اولانلردن خيل معلومات
آتايه موثوق اولدى . ريقو دييور كه : « قارلمر به
اولا كمال خلوص ايله شونى بيان ايديم كه ،
تور كه نك سائر قادينلرى حقدنه اولدوغى كى ،
سراى قادينلى حقدنه يازد قلم ده بكا بوخصو .
صده معلومات و برمه لك زياده صلاحيتدار
اولان ذواتك بياننه نظر آدر » .

محمد رابعك سرايدنه كى حياتنه داتر ريقو ،
كنديسنه و بريلن معلومانى شو طرزده خلاصه
ايدىيور :

« تاريخلرده كورديكيم وجه ايله ، شواله لر
ناسلكه كوزل بر قادينك عبتى جلب اتمك
ايجون عمرلرنى محاربه لرده ، انتظارلر و اضطرابلر
ايجنده كچيرلرسه ، سرايدنه دنيا نك لك كوزل
قيزلرندن مركب بر صر مهك پادشاهلرينك فراشنه
داخل اولنى شرفنى احراز ايدمه بيله ايجون
جمهرلى مدحه حاشدقلى كوردولور .

چیردی . بعضا ، یازک لوزل موسلمری
قندیلی سراینده کچیردی . بر یاز ، محمد رابع ،
ذوق و صفا ایله مشغولکن ، قایلردن بری
اؤزرنده ، ساریبئن بر جاریه نیک جسدی کورو .
تشدی (۱۰۹۳) .

او تاربخده ، انکاتره قرالی ایکنجی شاراک
ایلیجسی و ریج لزی ، استانبولده ایدی . سفارت
کاتی ریفوده عثمانی امپراطورلنک تاربخ
یازمقله مشغولدی . ریفو ، پادشاهله حرم
حیاتنه داتر ائک موثوق معلوماتی طوبلامایه صراق
ایتری . سرایله مناسبتی اولانلردن خبلی معلومات
آلمایه موفق اولدی . ریفو دیورکه : « قارلریه
اولا کمال خلوص ایله شوقی بیان ایدم که ،
تورکیه نیک سائر قادینلری حقده اولدوغی کئی ،
سرای قادینلری حقده یازدقلم ده بکا بوخصو .
صدده معلومات و برمه که ائک زیاده صلاحیتدار
اولان ذواتک بیاناتنه نظر آدر » .

محمد رابع سرایده کی حیاتنه داتر ریفو ،
کندیسته و بریان معلوماتی شو طرزده خلاسه
ایدیور :

« تاربخلرده کوردیکمز وجه ایله ، شوالیه لر
ناصلکه کوزل بر قادینک محبتی جلب ایتک
ایچون عمرلری عماریه لرده ، انتظارلر و اضطرابلر
ایچنده کچرلرسه ، سرایده ده دنیا نیک ائک کوزل
قزلردن مرکب برزسه نیک پادشاهلر نیک فراشنه
داخل اولتی شرفی احراز ایدم بیلیم ایچون
عمرلری مدتیچه چایشدقلمی کورولور .
قارلری مزجه معلوم اولالیدر که ، بو کوزلر
قافله سی - چرونکه سرایه ایچتی کوزلری کیره بیلیر -
تقارده و دکرده اسپر ایدیلن جاریه لردر ؛ بونلر
تورک حاکمیتک امتداد ایدیلدی و تاتار آتینجیلر نیک
کیده بیلدی ائک اوزاقی بزلردن کتیرلرلور .
ایچلرنده هرملکتدن وهملندن نیز وارد .
حقیقه کوزل و باکر اولماینلر بو شرفه نائل
اولانلر .

ایغ اوغلانلر ناصلکه آیری آیری ایکی اوپله ده
اوطورولرسه ، قیزلر ایچونده آیری آیری ایکی
اوپله واردر . بوراده ، دیکیمله ، نقشله ، دها
سائر ایکنه ایقارله مشغول اولولور . یاندقلمی
بره تورکار (صوفا) دیورلر . صوفاده هیسنک
آیری آیری یاناقلمی واردر . هریش یاناک
آراسنده ده برقادین ، دهادا و غروبوس برکوزچینک
یاناقی بولولور . بورادن ، اولنرک عفت و آداب
مقار هرکتلرده بولونمالرینه نظارت ایدر .
بوندن باشقه ، چانی و اوپون ایچونده بر اوپله لری
واردر . بوراده ، خوش کورونمک ، کندیلیری
سودیرمه ایچون شرفی و اوپون اوکره نیولر .
بوشقلره فرق الماده براهتام ایله چالیشیلر ؛
چونکه پادشاهک نظر تقدیرنی جلب ایتک
و کندیلیری سودیرمه ایچون بوندن باشقه چاره
اولادیننی بیلیرلر .

والده سلطان ، معنی قیزلری بونلردن تشکیل
ایدر . آراسرا ایچلرندن ائک کوزانی ، ائک شوخی ،
ویا خوشنه ائک زیاده کیدتی سچر . قیزلر ،
پادشاهک محنتنه تمسینه اولدیلری ایچون دائمی
کوزل کیملی و آناسلره سوسلوبولونولور . بونلرک
برکتبخدا قادینلری واردر . قصورلری تصحیح
ایتک و سرایده ناصل حرکت ایدم جکلری
اوکره نیک ، اولنک وظیفه سیدر .
پادشاه اککنلهک وی بونلردن بعضیله
اویناشمق ایسته دیکی زمان ، « خلوت ! » دیه
باغیرلر . بو صدا درحال بوتون سرایه سرایت
ایدر . هرکس بر طرفه چکیلیر ، خادم آغاز
درحال بولاری طوتارلر . اوئانده باغچه دیوارینه
بیله یاناشان ، جزاسنی اولومله بولور . ایسته
ارزمان ، قادینلر بر طرفه مسابقه ایدم رک ، بیلهدرلو

تخصیص اولولور . اگر قیز پادشاهدن حاله
قالیر و برارکک چوجوق دنیا یه کتیرمهک سادتنه
نائل اولورسه ، خاصکی سلطان نامنی آلیر ،
باشنه آناسلی بر اوفاق آننون تاج کبیر .
پادشاهدن عین صورتله چوجوقلمی اولمش
اولان دیکر قادینلر ایسه ، باش خاصکی ، ایکنجی
خاصکی ، اوچینجی خاصکی الخ عنوانلری آلیرلر .
(عثمانی امپراطورانی تاربخی ، ص ۷۱ : ۲۷۳)
پادشاهلر ، قیزلری اوج دوت یاشنده
اولدیرلردی . دوکونلری مطمئن بر صورتده
یایلیردی . اکثریا ، اوج درت یاشنده بر جوجفک
او توز قرق یاشنده بر پاشاهنکا حلالدین اولوردی .
سلطان هانکی پاشا آلیرسه ، اوکا آیری بر
سرای حاضرلار ، تعلیم و تربیه سنه اوباقاردی .
ریفو دیورکه : « شمدیکی پادشاهک باباسی
سلطان ابراهیم ، قیزلردن اوچینی ده بو یاشده
اولدیرمش . ایچلردن کوهرخان سلطان تمام
بش قوجه یه وارمش » .

پادشاهک توجهنه نائل اولامایان قیزلردن
بعضیلری ایسه حرم آغازیله بوشیرلردی . سرایده
نوبجی قالن حرم آغازلر نیک جاریه لرله « انواع
فضاحت » اجرا ایتدیکلمی واقع اولوردی .
کیجه لری سرای دیوارینه کیمسه یا قلاشامازدی .
قیزلر برارکک کورسه لر : « قوجه کوردک ! »
دیه باغیرلردی .

سلحدار شویاری قندقلیلی محمد آغا ، محمد
رابیک خلفلردن ایکنجی احمد زمانه طامد بر حادیه
تقل ایدیلور . سلیمان ثاک زمانده حرم آغازی
نوبجی قالدیه ، « فضاحت » اجرا سندن کرمی
دورمازلرمش . احمد ثانی جلوس ایدیمه ، بوکا
مانع اولمش . سرایده هیچ بر حرم آغازینی
قیزلر باطریق بوندن ممنون اولماشلر . برکیجه ،
هیس بردن : « قوجه کوردک ! » دیه باغیرمایه
باشلامشلر . هرکس نوشوشمش . سلحدار محمد
آغاده اوکیجه سرایده امش . مکر بوستایچیلردن
بر « دردمند » جانی اربیک ایسته مش . سرای
جوارنده کی آغازلردن برینه چیتمش . « اربیک
دوشیرمش ، « ائک حاشی حریفی یا قلامش . دوکه
دوکه ایچیری به آلمش . بوستانجی باشی ، « دردمند » ی
قورنازنی ایسته مش . آغاجله سرای دیواری
بیننده کی مسافه بی اولچمشلر . اورادن سرایه
کیرمک امکاتسز . حتی یوتومه ده سلحدار محمد آغاده
حاضر بولونمش . اوده دیورکه : « بالله العظیم قابل
دکل . لکن برضا امش وجوده کلدی ، و هر
قفادن برسس . پادشاه حضرتلری اینشوب
مفسوب اولدی . و ایرتسی بازار کوفی بوستانجی
باشی سلیمان آغا : بزبوانی قبول ایترز ، جله
نفرمه کفیلر ، و بیورک پادشاهم ، اغچ ایله دیوارینی
نه دکو بیددر ؟ امکانی واریسه عبرت ایچون
نی وجهه فریبتل عام ایت دیه فریاد ایدم
کوردی . اصفا اولتیوب دردمند بوستانجینک
باب حایون اوکنده بوینو اورولدی » .

محمد رفیق

کجسه زمانه تاریخم زده تعدد زوجات

تاریخم زده تعدد زوجاتک تولید ایتدیکی مضرترلی چیدر . تحت و تاج قارغاری ، قانی صهرله انسانیته شین و بره جگ جاهلو، قارش قنلری ، حکمدار احتراملری بوزندل بیکارجه انسانلرک قنل کبی عنائل تاریخی لکله من حادثه لرک اسباب و عواملی تدقیق ایدله جگ اولورسه ، بشری تقصیر و احتیاطلر آراستنده ، کوزه اگ زیاده برتظه چارلر :- تعدد زوجات . قاطیقه ، حیوان نالقهدهه تعدد زوجات یارادیلش انتضاسیدر . حق دین ، بونده نظری دقت آلدیرد؛ فقط احکامته حقیق بر ایمان ایله ربط قلب ایدنلری معنوی و مادی ایدرله عادتاً منع ایتدیر . قلبک هرحسنه و هرجاهدیه قارش عین احتیاط و عین احتیاطی بلیه میه چکی بیلن بر مؤمن ایچین تعدد زوجات ، امکانسوز . بونکله برابر ، تعدد زوجات مسلمانلرک ظهور و ندرن بری چاریدر . تعدد زوجات اگ زیاده رغبت ایدنلر حکمدارلر ، سلطانلر ، ثروت و پيسار صاحب اولانلردر . فقط قدرت و قوتلرله کوره نرک بوجاد و حیوان حسی بیلن حکمدارلر اوله قانی جنایتلر آلت اولمشرده که ، بوجانلری انسانیت تاریخی هیچ بر زمان غو ایدمشر . تاریخم زده ، اقریله قارشلری اولدورون ، اولنرک کوزباشلری ایچنده مستمندانه فریادلرله قارش کوزلری سلطنت حریص پروون بک چوق ایدشاهلر وارد . تاریخم زده ، نظام عالم ایچون « قرتداشلر قنل ایتک مناسب اولدوغنی قانون شکله توپان ، اون دوقوز شیزده ای آتالریک قوجاندن آله ربوب بئیر حق اولدورن ، اولنرک معصوم جنازه لری شتک ایتک و فریادی کوز باشلری آراستنده طور افره کوموله کوزلورون ، سلطنت منحصراً نهنه تأمین ایتکدن متول رحط ایله تحت مالیت عنائل به اولوران ، جوس عیشلری داغیدان ، استانبول خلفه کوزلرجه شتکلر ایتدیرن سلطانلر وارد . حیوانیه بیله یا عیشیان بوقانی احتراملرک سیاسی ، اداری ، بوتون سیدلری آراستنده ، حساسیت و رقی و شفق عقلره صیف ایچتی بر رحمتلرک اولدورن بر مؤثر کوزلور ؛ تعدد زوجات . تعدد زوجات ، سلطانلرده اولق قاردهش خصونی تولید ایتدیکی ، قانلردهه اولق اولاد دشنلی حصوله کتیرمشر . بخصوملر (قونیه) ده ساجرق خاندانی ، (روسه) ، (ادرنه) و (استانبول) دهه عنائل خاندانی آراستنده بک شیخ سرای جنایتلرله سبیت ورمشر . سلجوقلردن طوغرول بک سوک زمانلرله قدر اراکله اولادی دنایه کلمشدی . طوغرول بک ، قاردهشی چاقیر بکک و فاندنه ، قاردهشک زوجلردن بریده ایزواج ایتدی . نئی چاقیر بکک دیکر زوجلر سندن اولان اوغلو آتک آراستلر کندیسه خلف ایلدیکدی . بکوزوجوسی بوکارخی اولادی ، کندی اوغلو سلجانی ولی عهد اعلان ایتدیردی . اولک والده کجسی ، آب آراستلرک سلطنت حقوقه بو بک برمان تکمیل ایتدی . ملکشاهک زوجوسی تورکان خاوندده عین سیاسی تعقیب ایتدی . ملکشاهک دیکر زوج . سندن بیشدش اوغوللری ، مثلا اون درت یاشنده برکیاروق و اوکن ، تورکان خاوند سرای آداملری اده ایدرک بش یاشنده ک اوغلو محرمی اجلاس ایتدیرمه موق اولدی . اوکی آتاقی احترامی ، عین بایانک چوجوقلری آراستنده قانی چاریشمه لره سبیت وردی . برنجی سلطان علاء الدین کیتاد ، اویلدن ملک مظفر قیزی لکه عاده ایلد اولدی . عین زمانده باشقه زوجلری ده واردی . لکه عاده دن بر اوغلو دنایه کادی ؛ عزالدین قلیچ آراستلن . علاء الدین کیتاد ، دیکر زوجلر سندن اولان بو بک اوغلو ایکنجی کیشروسک حقوننی نظر اعتباره آادی ، ملک عاده دن اولان اوغلو ولی عهد ایدی . بونکله برابر ، نتیجه ، نه ایکنجی کیشروسک سلطنته منجر اولدی . فقط اولق قارشلری عین کوشه لرنده سورودیلر ، نهایت کندیلری اعدام و والده لری بوغورولنی صورتلرله نایب و بریدیلر .

ساجرق خاندانی ، قاردهش قارغاری ، تحت و تاج احتیاطلری آراستنده مقرر اولدی . آیری آیری آتادن دوغان قاردهشلر بر برینه هیچ بر زمان رحم ایتدیلر .

تعدد زوجاتنک ابوبک ضررلری کورن ، اولق قاردهش خصومته تاج و سلطنت اوغورده بک شیخ جنایتلر ایتاق ایدن ، عنائل خاندانلر . تعدد زوجاتک مضرلری ، ایلک دورده ، بالکنر عنائل تکله اورخان بک ، نصف اولدوقلری ذکاودر ایتله ازاله ایدله بیلدیلر . خلفلری ایسه ، مان تلسللا آللری قاردهش قانیه بولاشیق اولارق عنائل تخنه جلوس ایتدیلر . بیلدیریم بازدوقوسوه غلری ، تماقب قاردهشی به قوب چلی اولدورمکله سلطنت کندیسه تأمین ایدله بیدی . امیر سلیمان ، عیسی چلی ، موسی چلی امیر سلیمان ، محمد چلی موسی چلی اولدورمکله صورتلر عنائل تخنی اوزرنده استنلاللری تأمین ایدله بیلدیلر . ایکنجی سلطان مراد ، سلطنتک حقیق وارث اولان شیزاده مصطفی « دوزمه مصطفی » دینه تکیب ایتدیردی ، بدخت مجموعه سی (ادرنه) قلمسنگ بر جلونه « آما تودی » فاتح سلطان محمد جلوسی عقیبنده کوچوک شیزاده احمدی اولدورندی . تاریخلر بک تمیری وجهه ایله : « استنبارک که سندن وجوده گلش کوچک احمد نام شیزاده لری که هنوز طفل نارسیده ایدی ، نظام عالم ایچون قیدی کور بولوب پدیرلرک نمن شمرنی ایله بروسه به ارسال اولوندی » (سولافزاده ، ص ۱۸۷) . فاتح سلطان محمد بونکله قانادی ، قاردهش قنلی قانون شکله ده قیدی : « وه کمنه به اولاد سندن سلطنته میرسوله . قرتداشلرک نظام عالم ایچون قنل ایتک ماسدور . اکثر علما دخی مجوز ایتدیر . آتیکه عائل اوله له (قانوننامه آل عثمان ، ص ۲۷) . قانونده « نظام عالم ایچون ، قیدندن مقصد ، قارفا و شرعاً ، بالارن والاستعاق جلوس ایدن پادشاهه قارش عصیان ایدن و ملتی نقرقه به اوغراق بیوده قان دوکوله سته سبب اولان شیزاده لرا اولایدی ؛ فقط کندی ، « هنوز طفل نارسیده » اولان زاوالی شیزاده احمدی جلوسی عقیبنده اولدورمندی .

فاتح قانوننامه سی ایکنجی سلطان بازدی ، قاردهشی سلطان جم حفته ، اصولی داتره سنده تطبیق ایتدی . نلیا هیچ بر اضطرار بده حس ایتدی . اساساً سلطان جله آماری آریدی . جگ بدخت آتاسی ، تعدد زوجاتک جماعتی مضرده حسرت آچیبی و ضرورت اضطرارلری آراستنده بیلرجه چکدی .

تعدد زوجات ، قادی بر ذوق و شوق آتی در کمنه ایتدیرمندی . دیوان قیدرنده آدرلرک یازلماسی بیله ناهرم عه ایدیلن قادیلر ، چوق دنایه کتیر لرسه ، « خاصیکک » سمداتنه نائل اولانلار ، عنائل خاندانه انسانلرک مکافاتن نایده کوزلرکلی حد و قیصا چاقی ایچنده افنا ایتکله ، آدرلی ایدلرکی قانق سورتیه کوروردلری . بونکله برابر ، چوق دنایه کتیر نلر ده بدخت اولوردلری . بکی بر پادشاهک جلوسی اولنر ایچین بر فلا کندی . باب الساده اوکن قورولان تحت المرافنده دورک . نئی الایماندن سوک بکچیری نقرقه قدر بوتون « درگاه عالی » منسوبلری جلوس بقیق لری « سدقه سورتیه » درجیب ایدلرک ، اولنر سودامان چوجوقلرله قوجالردن آتبارق بوغولینی کوروردلری . فضاقت بونکله قانادی . آرتق سرایده اولدورمقده اولنر ایچین امکان خارچنده ایدی . حتی ذکل اولنر ، اولن پادشاهک والده سی ، جلوس ایدن پادشاهک والده سندن ، هسیره لرنده و زوجلر ندرن غیری ایچین طوب قانی سرایتده اولدورمق قابل کادی . اولنرک ، عه لری اولاد صاحب اولق تهتیه الی الاید کچیر چکری بر میندی ؛ اسکی سرای .

دها دوغوروسی تعدد زوجات ، بک چوق بدخت قانلرک آتاقی شه قنتری ایچون قانی برضربه سته کیدی . قادیق حسی اولدورور ، قادی قنلک عتقی ، روحنک اگ تریه چیق آجیلادن سوله روددی .

کجسه نامه تاریخم زده تعدد زوجات

-۲-

تعدد زوجاتک جامعتری (بروسه) ،
(ادره) و (استانبول) سرایراندنمصرلجه
دوام ایندی .

یوز سلطان سلم ، کنج ویشمش قارد .
شیرلی جیلدر آندنه بوغودوردی . بوچاعتدن
قانون سلطان سلیمان بیله نفسی تحریر ایدمه دی .
خرم سلطانک تئویقله زوالی شیزاده مصطفای
(فونیه ارکاسی) نده بوغودورماسی ، قانولونک
بارلق و محشم سلطنتی قلمه شایه دار ایندی .
ایکتیجی سلطان سلم ، تاج و محجی فشنه تأمین
ایچین شیزاده بایزیدک اولادو عالیله برابران
صیرالرنده ، تلف اولارینه سب اولدی ، کر بلاه
نظیره وجوده کنیردی . اوچین سلطان مراد
ایسه ، سلطان سلیمکده بش نفر شیزاده سید بی
جلوس ایدمکی کجه « نوزدی » .
جنازه مراسمی بالبات کورن مورخ لایسکی
دیورک :

« بعده ایچرودن قوجیلر کتشداسی کلوب
وزرا وارکان دولتی تکرار باب ایچوندن ایچرو
آلوب بش نفر شیزادگان تاپونین قالدوب
مرحوم سلطان سلیمکده نمازی قلدنیه برده
نازلری قلدی . کذلک طشرده ناسک فریادی
آسباه بیوست اولوب حق تعالی جل ذکره اول
کورن استانبول ختفک بکا فریادلرن ملایک
عرش عظیمه دیکلوب ذی روح اولنره حکمت
و عبرت مشاهده اینوردی » (ص ۱۲۹) .

بو « حکمت و عبرت » ایچین استانبول
ختفک دوکدیک کوز باشلردن عبارت قالدی .
اوچین سلطان مرادک خلتی اوچین سلطان
محمد ، جلوس قربانلرنیک عددی اون دونوزه
ابلاغ ایندی . بونوک کافه بیده آبری آنادن
اولا ، اون دونوزه مصوم شیزاده ایدی .

سولانزاده دیورک : « اول اوان قیامت
نقائده سرای عیون ایچنده اولان اون قافوز
نفر شیزاده بلا استخفاف شیدا زمره سته طاقت
اورنوب بونلر ایذیک تمین اولندی : سلطان
مصطفی خان ، عثمان خان ، بایزید خان ، سلم
خان ، جهانگیرخان ، عبدالله خان ، عبدالرحمن
خان ، حسن خان ، احمد خان ، یعقوب خان ،
علیشاه خان ، یوسف خان ، حسین خان ،
قورقود خان ، علی خان ، اسحاق خان ،
عمر خان ، علاءالدین خان ، داود خان .
بو ذکر اولان شیزاده لر جمله شیدا زمره سته
اطاق اولوب لکن نمش رحمت قشلرن اول
کورن چیقارلمه مجال اولوب غروب قریب اولمغه
زمان تنک اولونین اترتسی کون هل الصبیاح
چیقاریلوب ... دفن اولدیلر . هل الصبحوس
منکر کجه ممدوحه لرلی سفیه خالون ک وارن ملک
اولان سلطان محمد خانک والده سی و ابراهیم پاشا
ایله تزویج اولنان عاقله سلطان وزیر دیگر
خایل پاشانک زوجہ سی فاطمه سلطان غیری حین
وفانده بکری دوت نقرده ختری قالدیکه والده لرلی
عثمان شهریاردن بعض طالیق عقیقه تزویج
و کترنه بناه رغبتلی اولوب بیجه سی جوشان
و بعض سباهانه تزویج قلدی . اول دختران
سم بران نسام و ایکن قلوب سرای عتیقه
کونرلدی و همار چ آیده بروم معینه چله سنک
والده لرلی واروب یوزلرن کورمکه رحمت
ورلدی . فاطمه سته ست و الف تاریخنده ظاهر
و هویدا اولان علت طاعون اول مصصوبنیک
اکثرین هیا قلدی » (ص ۱۲۱) .

اوچین سلطان محمد ازواج مزایدسته
چیناردهنی قالدیلر ، هب اوچین سلطان مرادک
حریمه داخل اولاد صاحب اولش خالونردی .
سلطان محمد شبرعا ارک آلردی . « کترنه
بناه رغبتلی » اولماسی ، کندی خانقانی
ایچین رذلی . قارده شلرنیک ارککرتی بر
ساعت ایچنده بوغودوروب قیزلری ده آتارین
ایراق اسکی سرایه قایتاسی و نتیجه ده
بذخ مصومرک هیچ شیه سیز قلدنیزلی
یوزمن ، طاعون بیجه سینه تپه ایلمه سی ،
غوا اولوناز بر جنازه سی . اوچین سلطان
مرادک سرای طاقین اناسیه پاشانک سعادته
ناقل اولان ، ایچین وندیکی باقو ، یعنی صفیه
خاوندی . اوخاون که ، هم سرایده پاشا ایچین

هم ده تورکیده وندیک منافی پاشا ایچدی ،
چونکه والده سیدی . مهمایه ، اولکده حیاتی
وسادتی اوغلونک سلطنتله قائدی . اوده ،
کندی اوغلوندن غیرسی جلوس ایدر اجز ،
اسکی سرایده ، اولادلی کوزلری اوکشنده
بوغولان طالسز والده لر ، والده سلطانق ایدرک
برکوشه به ذیلانه آیلان « خاصکی مقبولر »
آراسنده مکنانو اولاه محکومه دی . تعدد زوجاتک
فجایی ، اوچین سلطان محمد ایله قانل واک
منور شکلی اکتساب ایلمه سدی . ادامه نسلدن
زیاده ذوق و حظوظ ایچین تطبیق اولونان بو عادت ،
قارده شلک حسن اولدورور ، خاندان شرفی
کوجو اولوردی . خصوصیه آتاقی و قانلنق
نانه ، جنابازی بیله مباح کوسقرن آرقدی .
فقط سرای بو آقندن هیچ بر زمان منبه
اولادی . امانا تعدد زوجاتک مضرتری وزرا
و خاق آراسنده بوق دکادی ؛ اوغلر آراسنده ده
بیجه بورمکلر بایور ، بیجه قلب سونوردی .
وزرا ایچنده ده تعدد زوجاتک رعایت ایچین
انوردی . قانولونک وزیر آیس پاشا « زمن دو
ستنده بوی شخصه منحصر دی . سرایده
دفعه فرق بییک سالانق واقع اولش ایدی .
وفات ایندکده بکریمدن زیاده اولادی قالدی «
(چوری ، جلد ۱ ، ص ۲۱) . بونیکه برابر ،
بو قانلن چوقلری اولدورور کجه بکرا کورده ش
میدانه چیقار ، نه ده عاقله آراسنده فانی بر سلطنت

سوداسی جنابتر ایقانه سبیت و بروردی .
تعدد زوجاتک مضرتری ، بو عادت ، ایچین قانلن
روسی ایچین طاقتسوز بر عذاب تشکیل ایدردی .
اوچین سلطان محمد ، معظم جنابیتله ده
قانلادی . جلوسنده قارده شی شیزاده مصطفی
صاغدی . اوچده شیزاده سی واردی : شیزاده
سلم ، شیزاده محمد ، شیزاده احمد . شیزاده
سلم (۱۰۰۵) ده اجلیله اولدی . فقط شیزاده
عمردی کندی اولوردی . سبیده غیر سیدی ؛
« مشائخ بری سریر سلطنته جلوس ایدم کجه
جایز اولام دیو بشارت نامه کونردوب پادشاه
عائنه ایدینه واصل اولمغه شیخ صرقوی
واسطه لرله نعل ایله کدن مسوکره بونلر دخی
فیجرم شهید اولدیلر (نهما ، جلد ۱ ، ص ۳۶۶)
برنجی سلطان احمد جلوس ایندیکی زمان
سرایده اولدورور کجه شیزاده اساسا بوقدی
عموجاسی شیزاده مصطفی واردی که ، اوده
« خنت عقل ایله مشهور » دی . « تره لرلی
کروب دریلده باقره آتون آتیق و عبت بره
بولارده آتون و درم دوکوب صاچتی کی
نامه قول حاله » ده بولوروردی . علما شیزاده
مصطفاک بوخالرنی « جذبه رحانه مظهریت
تقی ایدروردی . بناه علیه ایکتیجی سلطان عثمان
کلنجه به قدر سرای جنابترنه موت بر نوقت
عارض اولدی . ایکتیجی سلطان عثمانده ناحق
بره قارده شی شیزاده محمد اولدوردی .

ایکتیجی سلطان عثمان دوری کورن سرالانزاده
دیورک : « سلطان عثمان سلطنت خوزین
برادری شیزاده سلطان محمدی بیکناه قل
ایلدی . آخر جوانی بولدی که : عثمان ، لهدن
بول ، لهدن دیار که تاج و تخت بریاد اولسون ،
بن بیجه عمرمدن بهره مند اولدم ایسه ، سن ده
عمرکدن بهره مند اوله سین » (ص ۷۸۹) .

دورنجی سلطان مراد ، خاندنیک ادا . مستی ده
دوشونمده دی . دوت قارده شی واردی : شیزاده
بایزید ، شیزاده سلیمان ، شیزاده قاسم ، شیزاده
ابراهیم . شیزاده بایزید ، سلیمان و قاسمی ناحق
بره اولدوردی . عثمانی خاندانین بر شیزاده
ابراهیم قالدی ، اونی ده اولدورور کجه دی و زمان
عثمانی خاندانده باطلیم منق اولایققدی . فقط
آناسی کوسم سلطان ، شیزاده ابراهیمه برابر
عثمانی خاندانده قورتاردی . سلطان مراد ،
یاکیز اوک قارده شلری اولدورورده دی ؛ آوز
قارده شی بیله اولدورور کجه . باس کورمده دی .
تعدد زوجات ، خاندانک ادا سته . مطوق
اولونوزده ، سلطان ابراهیم زماننده حکمکالی
بولدی . قانلنق ، اتمیه بره کیدی . نهایتاً ،
سلطان ابراهیمک شیزاده لرلی نونل ایندی ؛
فقط زوج لرنیک آردی آراسی کسپلده دی . ایچلرنه

تعدد زوجات آجی سلطان محمدن سوکرده
جاری اولشدر . تاریخورده ، تک زوجة ایله
ناعت ایچین برادشاه کوسقرنله سن . آجی سلطان
محمدن سوکر ککن پادشاهار ، اوک قارده شلک
حسنی قانه منیر ایتمک برابر ، قارده شلرنیک
معنویاتی اولدورور ککن ، اولنره آم برعیس حیاتی
کیچرتیکدن کرم دورماشلور . مهمایه بوقده
شیفته قن زوده ، عصرک ایجاباته حمل ایتمک
اقتضا ایدر .

تاریخم زده تعدد زوجاتک یاکیز سرایده
تطبیقک آجی نمونه لرلی کورنک ایچین آیسوفیه
تره لرده یانک مصوم شیزاده لرنک مسلسل برز
صف انکارشکنده بیله بوجا ایچین تاپونیری
کورمک کفایت ایدر .

۶ کالون ثانی احمد رفیق

شیشان برارنی قاریسه ده داخل اولدی ، بو ،
سلطان ابراهیمک بدیجی خاکسیدی . کوربول
محمد پاشا ، او زمانلر بونک مصعلق وظیفه سی
کورودی . نالی خاصکی سکرچیجیک احرار
ایندی . بوسف ، قانلنق انتهای سرایکده ،
ختفکده راحتی یوزدی . سلطان ابراهیمک
سراینده ، خاندانک منفعت دوشونن ،
برترخان سلطان واردی . سکر یازدر ، سکر
یولیز ، خویبار قانلنق ، سلطان ابراهیمک
پادارلی چکیرور ، کوزده لرله کلمه تورلردی .
نهایت ، خاندانک اسانه وشن آداملرله اولک لری ،
خقلرنده کی ددی تودیک دوغرولقی ایشان
ایندی . سلطان ابراهیمک تعدد زوجات صراق ،
قانی اختلاله و نتیجه ده کنده نله ده فلاکنه
سبب اولدی . خانی ، آجی سلطان محمدک
کوجو کاک تعدد زوجاتک ذوقی برمدت تطبیله
اوغراندی . فقط ذوق ازواج اعصابه ساری
اولور اولاز ، خاصکیلر توان ایتمه باشلادی .
قیصا ایچین یوزدن لک کوزل جازیر لرن بر برینک
جیانته قصد ایتمک لری کورولدی . ترخان سلطان
منع ایتمه سدی ، آجی سلطان محمد آتیق انسان
قنده بولاشنیر ایچدی .

تبریزه وار

موسيو (بوپ) واثرلى

فرانسەك يېڭى سەئىر مۇسبو بوبك وفاتى
تاتۇرلە قارشىلا تاجىق بر حادەدەر . بوپ ، تورك
صنعتك ماشقۇدى . يگىرى بىش سەئە چالشمىش ،
ئۇوقل صرف باغشى ، تورك صنعتە دائر قىتەنار
پر فولكسبون وجودە كىتەپ شىدى . بو نىئىس
فولكسبونى تۇپىن ايدىن ئاپۇرلەر غوئاشلر وفوقە نام
وسمۇلەر ، حب اون سىكۇنچى عصرە خالدى .
صناعتخاتەدە ، بوپك دائرەمى عادتاً بر تارىشى
وزم موزە سىدى ، قاپىدن كىرەن دىوارلەردە ،
اون سىكۇنچى عصرەدە استىتارىككە بك اوغلىدن
كورونىشى ؛ سرارى بروئىك مائى قىلەرى ، بىشل
سرورلى وطان پىچىرەل سىرايىلە جاذب ولطيف
منظرەمى ؛ اوكنە قەدغەلر وچكەرىلەر ، اوژا
قدن ، سىسلر اچىندە آلمەككە كورونىشى ؛ برىدە ،
اون سىكۇنچى عصرەدن بر تورك سىپامى ؛ اوئەدە ،
صاوتكە مەنتا بر برىدە ، سلطان عبدالمجىد اولك
احد ئالك چىشمەسى اوگىدن صىرولانلر وپىكار
اوسىندە پارىل يادىل پارلايان سرغوجىلە كىچىكى ؟
وسام صلت هەبەر ك سەدآباد صفالرىنى تصورىلدىن
سولۇ بوپلارى ؛ اون سىكۇنچى عصرە عاتىد خالپىلر ،
ايشە ، ئۇر ، رىكپىن واژولر ، طباقلر ، خلاصە
تورك ذوق صنعتى كورسۇن بوكون رىكولر وناچە .
لكار انسانى طوبوزان بر حىظ ايله ساعەتلەرچە مشغول
ايدىرى . بورلىمى ؛ لاله دورىك تىزاهەتى كورمەك
وسالمان احد ئاشكە عىتەم دورىنى نىذوق ايتك
اچىون عادتاً برىشمىردى ، بوپدە بو دورك صنعتى
جىنا نىذوق ايتىدى . جى دنىلە ياپىركە ، ارلىرى
كاملار اون بدىشى اون سىكۇنچى عصرە خالدىر :

1. Correspondance inédite du comte d'Acoux (1627-1642)
2. Journal du Congrès de Munster (1643-1647)
3. Journal et Correspondance de Gédoyen « le Turc » consul d'Alep (1623-1625)
4. Les introducteurs des Ambassadeurs (1585-1400)
5. Les Vignettes emblématiques sous la Révolution .
6. Les Peintres du Bosphore au XVIIIe siècle .

بوتۇرلەردن باشقە خىتلف جۇمھۇرلەردە واژچە
(تارىخ اوراقى) نامىلە اتىشار ايدىن جۇمھۇرەدە
(۱۱ مائىس ، ۱۱ جىزىران ۱۱۱۲) « اون سىكۇنچى
عصرەدە تورك سىكرالى وقراننە » عنوانى آلتىدەك
مقالەلرى بك قىمتداردۇر .

بوپك ارلىرى اچىندە لك نىئىسى ، هېچ
شەپسەز ، (اون سىكۇنچى عصرەدە بوغاز اېشى
وسالمرى) دۇر . بوپ بو ارىدە ، اورۇدە تورك
مودىككە نە زمان باشلادىق ونە درجەلەردە رغبت
كورۇپىكى ، سلطان احد ئالك ئۇمانىدە قراننە ايله
پاىبى عالى آردە سىندەك دوستلارنى ، يىگىرى سىكۇنچى
مىھد ايتىدى ايله اوغلى سىمىد ايتىدىك داماد
توشىرلى ابراھىم باشا طرفىدن يازسە كۆندۈرەسى
اوزىنە قراننەدە سەركەك توركە ايله ناسل ئىلاھە دار
اوتۇلە باشلادىق ، او زمانلر تورككە بر ساملر ك
ناسل كەتكەنلىكى ، وان مۇركەلى بو طۇركلەر فاروقەك ،
هەيكەل تورك جىئانەدە استانبول ك ظار بىقنى كىكارىتە
وقۇقۇرۇنە دائر نەكى ئاپۇرلر ترسىم ايتىكارلىق ،
بالاخرە فرانسىن صنعتكارلارنىك بو ئاپۇرلردىن
استفادە ايدىرك نەغىس ارلر وجودە كىتەپكارلىق
ايضاح ايله مەشور ، باخاسە وان مۇر ، سەھ آتوك
كەروغلى زىمانىدە استانبوللە بوكوندىق اچىون بوپ
شەك آردى تصورىلدىن ، او دورۇدە سەدآباد صفالرىتە
اشتراك ايدىن قراننە اچىلارنىك ارلر وجودە ذكر
ايتكىدن كرى مۇرەئەدە . بوپك بو ارلىرى
اون سىكۇنچى عصرەدە تورك جىئانە تورك جىئانە
عائىد ئاپۇرلارنى آكامىتى اچىون ادى بر رەھبەردۇر .

بوپ ، اسى تورك قىياذلىرىنە ، وىكازىك
اوتۇرلەر ، سرغوجىل پىكارە ، بوپككە جۇمھۇرلەر ،
سەمۇر كورۇنكارە جىرايدىن . ارلىككە بر برىدە (ص
۲۰۵) شو مۇطالەھەدە بوكونۇر : « سلطان محمود
اصلاحى توركارە غرىب شىكادە بوپك سادىقلىقنى ،
پارلاق رىكلى اوتۇرلارنى بر اقدىردى . بوغاز اېشى
بو صىرولە عىتەمى زىئىتى غالىب ايتىدى ؛ فقط
تام اوچ عصر صنعتكارلر ك وسىياحلىك كوزلرلى
قاسادىر ان بو كوزلار كك خالطەرىمى بالطىع خالىع
اولامازدى . »
بوپك دىندىكى كىمى ، حقىقەت ضامىع اولئادى ؟
فقط آتۇرلارلر ساپە سىندە ضامىع اولئادى ؟ بىزە
قالىرىسە ، بىز نە قىياذنىك تارىشى ، نەدە وىكازىق
تخطىر ايتىدەر بىرە جىك ارلر بر اقدىق . نىظايتىدن سوكرە ،
خۇزىئە اوراقى وئىقەلر نەدە وىكازىق نەدە دوكت آتۇق
بويز سىنەك عىتەم وسالطىت جىئانلىق طوب تۇر
سرارىك كوفلى واوردۇجىكلى عىزىلەندە پىر ووتۇك .
اسى قىياذلىرىمى ، يىگىرى قىياذخاتەمى ، سىنى
اولئادى اوزدە ، دور دور كوزلرلىك اوكنە
جالاندىر اچىق ارلرلىلە وجودە كىتەپكە برىك
ورسىن كە ، نەدىلر وىنە سىكۇرلر قىياذلىرىن قۇبە نۇسھەلى ،
اوزون برىسرك بوكون جىئانە برىكازى وىنە نظەرلەرلە ،
كوزلرلىك اوكنەدە جالاندىر اچىق ارلر ك وجودە كىتەپكە
دلالت ايتىدى ، اوزمانە نەدىلر اچىلار ك تورك اوكنە سىندە
خىلە نامى شىككىن ، اوو بوئىدە نامىنە موفىق
اولدى . زىم باياسىنە مالىع اولئادى ، باسەدە
كورۇنلر بدىلەك تورككە دىدەدە دوچىك تىسپە
چالپىشىدى ، وىسرف او ساپەدە بازىلان ارلر
وياپىلان ئاپۇرلەر تارىخىك بر عصرىمى اودە بر
دۇجە قدر ، قۇرتارلار ك .

بوپك ارلىرى ايشە بىزى بو عصرە دائر بك
قىمتدار ئاپۇرلردىن خىردا ايدىيور ، جى بو ئاپۇرلر
اسم اعظمىدە كىندىسەدەدۇر . بوپك فولكسبون .
نىدەك نادىدە سەركەك نەزەن بىارت اولدىقنى آكامىتى
اچىون ۱۹۱۱ دە باسەدە ، نە بوپك هەمىتە اچىران
(اون سىكۇنچى عصرەدە تورك كازى صەنت) « دائر
سركىكە فەرسىنى او قوقى كىفائىت ايدىو . بوسىكەدە
بوپك بوكون شىرق قىلگىنىق تىسپىر ايدىلگىكى ،
فرانسەككە خىتلف شەپسەز لىدە ، اسى ايتىول باپىلرلىك
عائىلەلرى نىزدەدە ، كوزلر استانبوللەرە تارىخى قىا .
فۇلر بىزە دائر قىلش اولان رسلى ارلر ، خالپىلر ، باغلى
بوياطاپلورلر ، مەدالەلەر ، هەيكالەر ، چىزىلر ، بو سىنلەر ،
باپازەلەر ، جىوھر طاقار وساتراشپاشىپىر ايدىلگىكە ،
اون سىكۇنچى عصرەدە تورك صنعتى ايله آتۇرلە
تورك مودانى باشلادىقنى تارىخىدن اعىتباراً وچرە
كىتەپلرلىك تورك كازى صەنت حقدە نىدق سائەتە
بوكونۇق بر كىسە اچىون بوسىك ئايتە دەيدى .
بوپ ، سركىكە مەكلىزە چالپىشىدى ؛ فقط
بوپكەدە قالدى ، (آستەردام) موزەمى مەدىرى
موسبو رەزىدەنى صەمىم ، دوستلدى . اونكە بر ابر
اون سىكۇنچى عصرەدە تورك جىئانە دائر وىسام
وان ، تورك استانبوللەرە اونوز سەنەتى متجازۇر
برىدەت چالپىشارق وجودە كىتەپكە ئاپۇرلرلى صىنىق
ايدى . موزەدە بوئىلر اچىون ارلىرى بر دائرە
اچىدۇرىدى . بو ئاپۇرلر ك مەقدارى اچىون آلتىشى
متجازۇردۇر . تارىخىك مەم بر دورى تصورىلدىن
بوغىس ارلر كىزى فۇلوزى اوتۇرلرلىك اولسون
داراغۇدن اىلى تارىخ شەپسەزەدە بوكونۇق مەلوف
نظارىككە مەندىكە بىر . ئاپۇرلر ايشەدە استانبوللەر
تەلئق مەنارەلرلى ، داماد ابراھىم باشا ، قىياذك
اچىدۇرىككە سلطان احد ئالك طرفىدن قىزىق ،
سلطان احد ئالك ، قاقىن قىياذلىرى ، بوكون
وئىكازىق و كوزلار كىلەر بىزى لالە دورۇدە باشا ئاپۇرلەر
بىنا عالى تارىخىككە مەم بر عصرىمى صرف صەنت
نامە نىدق ايدىن ، او عصرە عاتىد بوكون صنعت
ارلىرىنى مۇرلاپماقە وىصانلىق ايتكە مەت اېلىدىن
عزىر دوستم موسبو بوپك خالطەرىمى علم وىسەتە
مىلوب مەمۇرىككە خىلە باق ايدىككە شەپسەز بوئۇدۇر .
بوپك كە

احمەد رىئو

فرزیه
ایران ترقیاتی

احمد ثالث دورینه عامه

محمدی
احمد ثانی

احمد ثالث دورینه دائر کونک و قعه نویس تاریخ لریه و کرک استانبوله او طوران ایلیچلرک خاطر لریه نظرآ یاز بلش پک چوق اثرل واردر. فقط بو اثرلرک عامی و حقیقی برقیهتی یوقدر؛ قعه نویس تاریخ لریه، اجنایی و سیاسی حقیقلرک چوغی اور تولودر؛ ایلیچلرک خاطر لری ایسه، استانبولک کوزل لکلرندن، شرق مؤرخلرک بیله آکلایامادقاری قعله لر حقتده بر اجنیتک و بره بیله جکی بسیط واکتربا باکلش معلوماندن عبارتدر. تورک حیاتک حقیقی سیاسی بزه کوستره جک بکله منب، بادشاهلرک، دولت آدملرک لک خصوصی ایشلره وارنجیه قدر یازدقاری کاغدلردر. بو وثیقه لر برر برر میدانه بیقهده، تاریخمزلک سیاسی ده بوسبوتون دکیشه جکدر. مقاله مرده، احمد ثالث دورینه دائر چیقان اوج وثیقه دن بحث ایده جکر؛ وثیقه لر شونلردر:

۱. قرال راقوچینک قابوکنخداسی هوروات فوره بخ طرفندن صدراعظم ابراهیم یاشایه تقدیم ایبدین بر استدا.
۲. قبودان مصطفی یاشایه قوبوچی باشی طرفندن و برپان سندن.
۳. سلطان احمد ثالثک ابراهیم یاشایه یازدینی بیاض اوزرینه برخط هایون.

وزرا بادشاهی ویا وزیر اعظمی چراغان سیرینه ویا حلوا صحنه دعوت ایستکاری زمان بادشاهه ویا وزیر اعظمه غایت قیمتدار هدیه لریه تقدیم ایبدیلدی. بو وثیقه دن آکلایلیورک ۱۱۳۹ سنه سنده قبودان مصطفی یاشا طرفندن و برپان بر حلوا صحنه سسلطان احمد ثالث ۷۴۲۵، نوشهرلی ابراهیم یاشایه ده ۴۰۰۰ غروش قیمتده هدیه لر تقدیم ایبلش. دفترده ک قیدلر شولر زده در؛ دولتلو صاحب دولت اقدمنزه حلوا صحنه سنده و برپان اورتیسی زمردلی قوشاق ۴۰۰۰ شوکتلو قدرتلو اقدمنزه حلوا صحنه سنده و برپان اورتیسی یاقوت صولی قوشاق ۷۴۲۵ یونلردن باشقه ده بر چوق کوبه لر و الماس طاشلر هب قیثا لر بیله ذکر ایبلشدن:

الماس کوبه سلطان اقدمنزه حضرت لریه
و برپان کیچلک قوشاق ۹۰۰
۱۷۰۰

الخ

بو وثیقه دن آکلایسلان برشی ده وارسه اوده، ۱۱۴۰ سنه سنده قوبوچی باشینک (سرفیوچیان خاصه سلیمان آغا) اولیاسیدر.

۳. سلطان احمد ثالثک ابراهیم یاشایه یازدینی خط هایون یونلرک هیسنندن مهندر. بو وثیقه، احمد ثالثک حساسیتی، ابراهیم یاشایه درجه صر یویتی پک وانج کوستر یور. اولیه آکلایلیورک، ابراهیم یاشا سلطان احمد ثالثی کندیسنه تامیله بند ایش! بادشاه، ابراهیم یاشایه صورمان برشی یامادینی کبی، اونلک اوفاق بر اغبرارندن ده صوک درجه وهه دوشورور. واقعا شمدی به قدر نشر ایبدین وثیقه لر دن، بادشاه ایله وزیر ییئنده ک رابطه تک صمیمیتی آکلایلیور. فقط شولرک وثیقه احمد ثالثک درجه حساسیتنه، قلبک ایجه لکنه پک یازلاق بر دیلدر. نیم جامدن اعز وزیر محی صادق لالام. حق چل و علاسندن غیری بکا وزیر نصیب آتمسون. بو کون معهودلره تمورم اولدوغندن رطب یایس کلاملار ایله وجودی لازم الوجودکی تکدیر ایلدم. الله بیلورک بکا بلم نه اولادی. بویله اولجق ایش یوغیسدی. حکرم پر یاره اولدی. بو کونه واقع اولن کیفیت اکر خاطر کزه عارض علت اولورسه بی فراشلره دوشورسز. زیرا اختیاری اولیوب بلم سودای امرای ضم حرکتی ایستی. بو خصوصی بالکلیه خاطر دن فراموش ایدر. سکر بی یکیدن احیا ایش اولورسز. والا اسحوالم کون بکون پریشان اولوب حیاطمدن امیدنی قطع ایلیه سز.

حضرت الله و روح رسول الله عشقنه واقع اولان کیفیت خاظر دن فراموش بیورده سز.

۱. معلومدرک، (پسارونجه) معاهده سیله تیجه لهن سفرده، دولت رجالی آوستریا قارشى راقوچی فوره نجدن استفاده بی دوشونشاردی. پناه علیه هابسبورغ خاندانه قارشى قهرمانانه مجادله سیله اشهار ایندن راقوچی ایله مختارنده بولوندی، حرب قازانیلدی تقدیرده کندیسنه عاجاز قرالغنی وعد ایبدیلر، بر عهدنامه، برده نامه هایون کوندر دیلر. راقوچی موافقت ایستی. اوئانده فرانسه ده ایدی. فرانسه به آدم کوندردی. راقوچی (کلبسولی) به چیتدی، اورادن (ادرنه) به کلدی. یازلاق بر صورتده قارشیلادی. فقط اوئانده (بغراد) حادثه سنک ظهوره کله می، راقوچیدن استفاده ایبله ستمانع اولدی. پسارونجه معاهده سی راقوچینک صوک املا لری ده قیردی. معاهده نك بر ماده سنده راقوچی و معیتک همالک محروسه نك بوسمتنده صر اد اولندینی وجه اوزره تمکین و ترفیه « اولوتالری مقیددی. راقوچینک معیتنه متفرقه ابراهیم افندی تر جان تعیین ایلادی. راقوچی بر مدت استانبوله، بکی کوبده او طور دی. آوستریا ایلیچینک اصصراری اوزرینه تکفور طاغنه کوندریلدی. بوراده سلطان محمود اولک ایلك سنه لریه قدر یاشادی. و نهایت الم و تخمسر ایچنده تورک حیات ایستی (۱۱۴۷).

راقوچینک تورکیه ده بکیردیکی حیاته دائر کاتبی میکش پک نفیس مکتوبلر یازدینی کبی، راقوچی به دائر دوقفور قازاچونده خیل تدقیقاتده بولوندی. برده، (ممالک عثمانیه ده قرال راقوچی و توایی) نامی آلتنده راقوچی به عائد بو یون دیوان هایون قیدلری نشر ایلدک. فقط بو وثائق ایچنده، قرال راقوچینک استانبوله اقامتی اشناستده، روسیه آدم کوندردی بکنه دائر هیچ بر قید یوقدر. بکی چیقان وثیقه کوسته ریورک، قرال راقوچی

بنا علیه... مجادله سیله اشتبار ایند راقوچی ایله خرابنده
بولوندیله ، حرب قازانیله بنی تقدیرده کندیسنه
ماجاز قرالغنی وعد ایلدیلر ، بر عهدنامه ، برده
نامه هایون کوندردیله . راقوچی موافقت ایندی .
اوشاده فرانسه ده ایدی . فرانسه به آدم کوندردی .
راقوچی (کلیبول) به چقیدی ، اورادن
(ادرنه) به کادی . یارلاق بر صورتده قارشیلار
ندی . فقط اوشاده (باغراد) حادثه سنک ظهوره
کله می ، راقوچیدن استفاده ایله سته مانع اولدی .
یسارونجه معاهده سی راقوچینک صوگ املا ری ده
قیردی . معاهده نك بر ماده سنده راقوچی ومعینک
«مالک محروسه نك بوسمتنده مراد اولندی بی وجه اوزره
تمکین و ترفیه » اولونالری مقیددی . راقوچینک
معینه متفرقه ابراهیم افندی ترجان تعین ایلدی .
راقوچی بر مدت استانبوله ، یکی کویله او طوردی .
آوستریا ایلیچینک اصراری اوزرینه تکفور طراغنه
کوندردی . بوراده سلطان عمود اولک ایلیک
سنه لرینه قدر یاشادی . ونهات الم و تحسیر ایچنده
هرک حیات ایندی (۱۱۴۷) .

راقوچینک تورکیه ده کچیردیکی حیاته دائر
کاهی میکش بک نفیس مکتوبلر یازدی بی کبی ،
راقوچی به دائر دو فتور قازاچون ده خیل تاقیماتده
بولوندی . بزده ، «مالک عثمانیه ده قرال راقوچی
وتوابی) نای آلتنده راقوچی به تاند بوتون دیوان
هایون قیدلری نشر ایندک . فقط بوتون ایچنده ،
قرال راقوچینک استانبوله اقامتی آنا سنده ،
روسیه آدم کوندردیکنه دائر هیچ بر قید بو قدر .
یکی چقان وثیقه کوسته ریورک ، قرال راقوچی
او ائاده روسیه به آدملر کوندرمش ، باب عالی ده
بوکا موافقت ایچدی . وثیقه نك اصل شودر :

دولتو سعادتلو سلطام حضرتلری صاغ اولسون
هر ضعیف قوللری بودرک حشمتلو اقدم
راقوچی قرال طرفندن مسقو دیارینه آتی
نفر آدم کوندرلک اقتضا ایتمکله مراحم
علیه لرندن مرچودرک ذکر اولتان اولتمدار
آدمک مرور و عبور لرینه ممانعت اولتماق
اوزره قانون اوزره بر یول امری ودخی
استانه سعادتدن مسقو حدودینه واروب
اوزره احق منزل امری احسان سورلوق
باشنده نیساز اولنور باقی امر و فرمان دولتلو
سعادتلو سلطام حضرتلری تکدر .

بنده
حروات فرج
سنجودای باب
قرال راقوچی

هر ضعیفک اوسته ۱۷ صفر ۱۱۴۱ تاریخیه
(موجینجه یول حکمی و منزل حکمی و بریله)
دیبه یازیلشدر .
۲ . قیودان مصطفی یاشایه قویوچی یاشی
طرفندن بریلن سنه ۱۱۴۰ تاریخیلدر . بوسنده ،
او دوره اجتماعی حیاسازی ، وزرائک ، سرای
ارکانک وساطت نك قوللاندرلری آناسلی ، یاقوتلی
مزین قوشاقلرک ، کویه لرک نوعی و قیمتلری
کوسترمک اعتبار یله مهمدر . معلوم اولدوغی اوزره
لاله دورنده ، چراغان صفالری یاسیلدی کبی ،
قیشین حلوا محبتلری ده اولوردی . کاه پادشاه
وزراسی ، کاه وزرا پادشاهی دعوت ایلدی .

آکلاشیلورک ، ابراهیم پاشا سلطان احمد ثانی
کندیسنه تامیله بند ایتش ! پادشاه ، ابراهیم
پاشایه صورمادن برشی یابادی کبی ، اونک اوفاق
بر اغبرار نندن ده صوگ درجه و همه دوشورور .
واقعا شمدی به قدر نشر ایذیلن وثیقه لر دن ،
پادشاه ایله وزیر ییئنده کی رابطه نك صمیمیتی
آکلاشیلور . فقط شو صوگ وثیقه احمد ثانی درجه
حساسیتنه ، قلبنک ایچیه لیکنه بک یارلاق بر دیلدی .
شم جاتندن اعتر و زرم محبی صادق لالام .
حق جل و علاسندن غیر ی بکا وزیر نصیب
آتمسون . بو کون معهوده تهورم اولدوغندن
رطب یابس کلاملر ایله وجودی لازم اولدوغونکی
تکدر ایلدم . الله بیلورک بکا بلم نه اولدی .
بویله اولجق ایش یوغیسدی . جکر م پریاره
اولدی . بو کونه واقع اولن کیفیت اکر
خاطر کزه عارض علت اولورسه بی فراشره
دوشورورسز . زیرا اختیاری اولیوب بلم
سنودای امرای ضم حرکتی ایندی . بو
خصوصی بالکلیه خاطر دن فراموش ایدر .
سکر بی بکیدن احیا ایتش اولورسز . والا
احوالم کون بکون پریشان اولوب حیاطندن
امیدنی قطع ایلیه سز .

حضرت الله و روح رسول الله عشقته
واقع اولان کیفیتی خاطر دن فراموش بیورسز .
بر الماس خاتم کوندردم . طاقنوب بکا
مرحمت ایلیه سز .

خط هایون تاریخسزر . فقط بوراده کی
(معهودلر) ک کیملر اولدی بی معلوم دکدر .
هر حالده ابراهیم پاشا ، بو خط هایون اوزرینه ،
سلطان احمد ثانیه عرض شکرانی حاوی بر تلخیص
تقدیم ایچدی . بنا علیه بوتان تلخیص ظهور ایله چک
اولورسه ، معهودلرک کیملر اولدی بی و سلطان
احمد ثالث کیملره قیزدی بی ، اودورده سر ایله
پادشاه ایله وزراسی بیئنده نه کبی حادثه لرک جریان
ایندی کی لک خصوصی نقطه لرینه وار نیجه قدر
آکلاشیمسن اولایچندر .

اوه ایلمنجی عصرده مدرسه لر

تاریخی
معاشره

ایتالیان طیاره لری

دون اوکله دن سو کره آیاستافوس

کبریت

اذیت ، آله پازا

بولان توقیر
کبریت شرکت احصا
کبریت فابریقه سنک عمل
بلجیقادق حلب ایلدیک
و کاتی نامه وفات ایدن
مکتب عالی لری مدرسه لر
بک بوکره انامولیده اذیت
ویز او بک اورمانه اعطای
الیش ویو خصوصه غز
بولومدر :

استاسیونته مواصلت ایتدیلر
شهرمنه کله جگاری برمدن بیزی یازیلان
اوج ایتالیان طیاره سی دون اوکله دن سو کره
آیاستافوس طیاره استاسیونته مواصلت اووراده
ایتالیان سفارتی مواصلت کداری ، سفارت
آناشه میتر و آناشه ناولی ایله استاسیون
مدیری محسن بک و دیگر بعض ذوات
طرفدن استقبال ایدلشلردن ، هر طیاره ده
اوج کتی بولو مقدمه در ، بونلرک همیشه
قولول لوس فرمایندا ایتکده در ، بو طیاره لر
صوک سیمتم وغایت سریع حرب طیاره لر بیدر .

دائی سرکی

فندقلی سرایی تجارت وکالی طرفدن

سرکی حالته افزاغ اولویور

املاک بندن مفود اولان برابردر اسفاده
ایملک اوزره (فندقلی) سرایتک تجارت وکالی
طرفدن دائی سرکی حالته افزاغه قرار و بریلدی
خبر ایتدیر .
تجارت وکالی ، مذکور سرایتک بومعه ده
اولویور اولوب اولادینی عقیده استاتیلر
تجارت و صنایع اوطنلندن بعض معلومات
طلب ایتدیر .
ارطه ، سرایتک دائی سرکی ایچون اولویور
اولویور قرار و بریلدی . بویوصصه برقدار
تخصیصاتک اعطاسنه مساعدلینده بولونجه تدر .

توتونجیلرک اجتماعی

دون اسانبول تجارت و صنایع اوطنلندن
توتونجیلرک زمردی راجتماع عقیدت ایتدیردور
بو اجتماعده ؟ توتونجیلرک ایملک اختصاص
تشکیلاتی تأسیس ایله بیللملری ایچون بعض
مذاکرات جریان ایتدیر .
زمره ، توتونجیلرک مملکت مزده ترقی
واتکشافنه عائد اوقاق اوزره بعض مواد
حازی بر نامچاسنامه حاضر ایتدیر .
تجارت اوطنلری بونامچاسنامه چهارشدنه
کون عفاجه ایکی ایتمه سندا کریمندیق
ایده جگدر .

فرانزولرک ویرله جک پروژهلر

خارجیه وکالی اسانبول مرخصاتی
بو کوفه تورلک فرانزولرک نوسولوساق واقات
منارله سی پروژه سنک آقره ده کان سوک
شکلنی فرانزس سفارتنه کوندره جگدر .
سفارتدن جواب وروندن سو کره مذکور کیه
ایتمه یورلرک کیمایکینک بووک بر زم سنک

آق ایستور ، سعیداله آغا راضی اولور ، غاطله
قاضی شیطاح امین اندی یه مراسم ایتدیرلر
قاضی فندی شاهد لر جالب ایدر . « عصر شومده »
برقطه « جیش شریه » اعطای ایدر . مدرسه دن
بیشه خواجه لرک ذهنیتی اثبات ایدن بو جمعه
هیبا شو سطر لر موجودور :

« سعیدانو مطرفلو یوسف آغا المرحوم
امین ایل آغا - حضرت لری سنک سالخاه لرده منقد
مجلس ذرح اوورده الحاج سعیداله آغا بن احمد
اشبو باهت الکتاب ، مشاوره ایله حضرت لری حضرتده
بالطوع والرضا اقرار تام و تقریر کلام ایدر
ایتهای خلعت ارواحده تقدیر و لوح محفوظه
نیت و تحمیر اولان اجل موومده ، هر یک
یدی سنه کاله سن حقالیه یوسف آغا حضرت لری
هه ایدوب الخ . . .
خواجه لرک بو ذهنیتی مدرسه معصولی
اوقله برابر ، هام و فوئدن ممره ، خرافه لرله
دولو کتابلرک مراسمندن حاصل اولان ایدی .
بونلر غرب عرفاتی هم بیلنلر ، جمده
ملک غرب عرفاتیله منور اولان چیگه منور لری .
خلفک جهالتنه ، دماغنک خرافه لرک کولکه سنه
یکانه سبب ، مدرسه لر دن بیشه خواجه لری .
بونلر غلغرلرک بیلک سلاح و عزم قوتله استحصا
لندنز زاده ، دعا ایله احراز اولونایله چیگه نتاعت
ایدرلر ، خاقده بو قناعتله رخواه و هطالنه
سوق ایدر لری . حال بوک شریعت ، عبادت ،
دعا ، هب تیجاده منفعته و یازایه دایم بیدی .
بوی اوچون چی سام بیلک آکله شدی ده ، کندیسنه
« نصرت اسلام و دفع ضرر اهدای ائام
ایچره اوج نقر کسنه ایله شرایطنه رعایت
اولنارنق شیخ شاذلی احزاب شریفه سی قرائنه »
مساعده اولولماسی و او قویا فزوده آتی ایدمه
ایکی بیک دوت یوز غروش و برلمسی انلیس
اولوندوزنی زمان ، تلمیصک کتارینه شو سطر لری
یازمندی :

« بیام خلوص ایله قرائت اولونور ،
پوخسه اولان بئی تصادف اولویورکه بر عزمی
مشاهده ارنه میور . خوش آمدی بیله آتی ماه
قرائت اولونور و ایچی سرخان ایدن و بریلسون
ایچی ایله اولان دعا بویه اولور .
حال بوک عام و فن اولادنی ، عسکرده انضباط
وتوماندانلرده ندرت و مهارت بولومادنی ، دعا
ایله هیچ برضتک احراز اولونایله چی عهده
نشه کم سفر لره « سماج شریف » که بیله
بولومای تورک سلاحتک و عسکرک ندرتندن
فضله هیچ برظرف تأیین ایده دیک و ایده میجی
عصر لردن بری دوم ایدوب کان هنر لردن
قانیله آکلاشما عهده ایله سیدلر و سیدلر
دماغنی دخی خرافه لرک غاطل برحاله کتیرده لر ،
مدرسه ذهبتی ایله بیشه خواجه لرک بونلرک
نادرلندن چیغه ایملک ، مشوش و افتاه لرک دولو
اثر لری .

ایلا ، خلفک که زیده هاس ایتکاری هاما ،
وامظدری . حال بوک مدرسه لر دن بیشه
وامظدرک جا بلره « حکایت مخزنه » آکلر
تاریق « اضلال براب » ایله دکری داما اوزمانلر
آکلر بیلشدی .
ایتمه یورلرک عقیقته بیلدی که ، مدرسه لرک
اغری و تورک کیمایکینک بووک بر زم سنک

مدرسه لر ، عصر لردن بری تورک ذکاسنی
کولشدنر بلای باشل جهات سرکز لیدی .
اوقونان دور لری ، ذکاسنی تور ایتله شو بیله
دورسون ، بالکس ذهنی مشوش برحاله
کتیرر ، تصبی آوند بر مقد و محکم تریزد
ایله کتف باشنه بر فاده تأمین ایده شدی .
عالی پهلر ، هام و فضیله مستند اولدن زاده
سرای فوئده ، رشوه و انصاف نایدی .
عصر لره یانکز آذری واردی : اکثر نده
دوس بیله اوقونازدی .

اون ایلمنجی عصرده باشایلرک عا بده بر
ذات دیورک : « مدرس وارد که آید برک
مدرسه واراضی عی وارسن که تحصیل هالوه
دالکندن بوتماز . بولنه دخی کندوس درس
بروبوب ایله دایم ایتمک قادر اولماز . اگر
بعض مقلدهم اشتغال باعث اولان ندر دیو
سؤال ایدر لره ، اولای بری موالی زاده لرک
ظهوری و بایلرک اولدولری کیم مبالغه فضیلت
دعواسن ایدرک بر مدرسه نعلینه وصوله مقصود
ایدرک خواجه زاده ایسه حین بلوغنده داخل
اهلی مدرسه واصل اولور . مئی زاده ایسه
اول سنه ده خارج و داخه وصول بولور .
تلمیصک زاده ایسه ابتدا ترنر ایچی مدرسه
اولور . ایتمه قضاغ پای تحت ایسه البته اوزور
ایچی مدرسه بلور . طریق تحصیل کندولور
حرکت لازم اولویور بندکهاره ایکن البته
سلازم اولور . نعلنه قدرت بولویو کیم فی شبه
ایخذ منصب عالم اولور . بو طریق حد بلوغنده
بولویته جازم اولور .

بو حالده کتیزده متأاولان تورک عر قیدی .
اندرون مکتبی دوشیمه لرک خصوصه سی .
تورک ذکاسنی آتیچی مدرسه لرده انکشاف
ایده بیلکدی . مدرسه لرک حال ایسه بر شاندی .
بورلری عام تحصیل مخصوص ، زوسه لر اولدن
زیده ، سرای فوئده تأمین موقع ایدن لرک
آز بولونرک باشه بر شی ذکاسنی . حتی ادره
وقمسی ، ورشی بوی بک آبی بر طرزده
آکلایور :

« پس اولاد اتراک نه شدل ایلسولر
مدراس حالده نه عیصل عام ایلسولر . آنلر
اواخر هر نده محنت و مشقت چکرکن منصب بر
چای شرف و جدیه صیبا عانده واصل اولور
بودن صکره انلرک اشتغالندن نفاذده اولور .
بر آزا نشانی عده شو بیلری ذکر ایدیلور .
« اولاد اتراکدن مستمدینک اکابر
انصافی برک برر طریق ملامت اولور .
نه اولور نه بولور نه طلب ملامت اولور .
مدرس و قضاتک جاهل قلا سیدرکی زمانا
علم دیش بوق ، جاهل و مالدار ای رعایتی اصحاب
فائلندن آتی . جمیع مناصب لایق و متناسبه
بریلر . بلک زیده رشوت صایوب عرض دینر
ایدن و ایدر بر بولور . بویب ایله کرکده برین
کرک قضاتک مشرفین اکابره امتقاده چالیشولر .
انلره اتکا ایله جمع مال ایدوب اطع مناصب
سینه فساد عصر اولنر ایله یازیلولر .

مقاومتاس بیلنمسی وجه لا و اضلا بر طرفدن
طرف اولده سیدر . نقد اوتشا بازار تماملرک
امرداری انشا ایدن صیبت تألیف و انشا بولور
اولدی . هه تصبی ایچی مالک اولانلر اشترا
ایدوب بی دهم و بی بهره نغائل اصحابی گوشه

زرعت وکالی ط
اورمانلر ده اجرائی
و اون بش اغتوسده
استحضار اده بولورکن
التحاق ایتمک اوزره
متقاسم ایاتی تأخیر ایتمه
دیگر اورمانلرک تخصیص
ایله زیده قاین ، کولک تار
خجولط اورمانلرک موجود
اطعی مختلف کرامته
اولدیندن کبریت اعمل
دکلدرلر . آله پازار
اورمانلرک بک مهم برتر
ایسه لرک زیده دیش
وقاین کی قیبتل ، فقط
اولیان اشجاردن تشکندر
صومدورکن اورمانلری ایله
صالح اولیایه جام اشجاردن
بوز او بک حواله سنده
اهتیارله کول ناردن منت
قواندن سوکره کبریت
اشجاردن بریدر .
بوز او بک اورمانلر

قاضی کوی

اولکی کیجه صابحه
بولیسرله برمصامه او
شوفور مقتول دوشمت
کیجه یازیلندن صو
قاضی کوی صرکیزده
بر آنلرک اوسوبیل ایله
وقنرک فریاد ایدرک اوتو
وقنرک اراق جهته دوه
سرعتله ایتکده اولدی
بوخبر اوزورنه قاضی کوی
طرفدن تدابیر لازمه
دیلی قره قولی بولیسری
مویبله آتلابرق اوکده
تقیبه پشلامشلردور

ایده بیه بدلی، مدرسه عالی ایسه برینا صفا
 روزی هلم تحصیله مخصوص، و سسه لرا اولدن
 زیاده، سردی نفوذیه تأیید موقع ایدنلرک
 آریا اولدورن باشقه برنی دکدی. حق ادرنه
 وقعیسی، رژی بونی بی آبی بر طرزده
 آ کلایور:

ه بیس اولاد اتراله نه شغل ایستورلر
 مدارس عالیده هم تحصیل عام ایستورلر. آنلر
 وایخر عرسنده هشت و هشت چکر کن منصبه بر
 چایی شریف و حیدیه صباغانده واصل اولور.
 یونان سکره انارک اشتغالده نفاذده اولور.
 بر آرتاشایدده شوسبیلری ذکر ایدیبورن
 ه اولاد اترال کدن، مستمدنک آکاره
 ایستایبیری درک بر طریق ملازم اولورلر.
 ناولورلر و ناولورلر طلب هلم اعزام اولورلر.
 هلم، و عتیقه جاهل قالیسیدرکی فی زماننا
 علمه بیست برنی، جاهل فرقه درت روسی، عرب
 فضالندن آرق، جمیع مناصب لایق و مناسبه
 جریلز، بلکنه زیاده رشوت صابوب عرض دینار
 ایدنلر ایچنه وریلور، سوبب ایله کرمه درین
 کرک قضایه شیره یی آکاره اسقنده چالیسورلر.
 انزله انکا ایله جمیع مال ادوبی نطق مناصب
 سینده فضاذه عصر اولور ایله یاریسورلر.
 ه قادریاس بیلمه سی و جهل و تضلار برندن
 شرق اولنه سیندر، نقد ارتشا بازار تماملرک
 اسراری افشا ایدیلر ضیعت تألیف و انشا بود
 اولور. هلم منصف ایچیه مالک اولانلر اشترا
 ایدوبی فی درم و فی بره فضاثل اصحابی گوشه
 حول و انزوا ده قالدی.

یونکر برابره، فاضل هدا اولانلرک ذهینیه ده
 حماهی حقیقت ساحه سنده تئوریدن زیاده،
 خرافات ظنلری ایچنده بوغمنده باشقه برشیته
 بندهت ایدیه میچیک درجه ده ایدی. حالبوکه
 انیز اولورلر و سسه لریته تشکیلاته نظر آندوسه.
 لردن بیشت اولورلرک سیاسی و اداری ایشلریله ده
 مشغول اولورلورلر. مثلا دیوانده شیخ
 الاسلامده فکری و نفوذی جاری می حالبوکه
 بو ذاتلر ملکک و حق قوه و دولتلرک خرافیا
 سندنده خبردار دکلدی: اوچونچی سلیک
 ایلیک سنلرله روسیا ایله تورکیه آراسنده
 بر اتفاق منته می، و شروع عت اولور. روسی
 قابضسکری وقت ائدی روسیایان خبردار
 دکلدی. دولتلرک هم جاننده ترک ایدیلر
 بر مجلسده هیچ صیقلی ایدی:

— روسیا دیکاری قنی دولندر؟
 دیبه سؤل ایدیلر. کنندینه شو جواب
 ویریلدی:

— براند، بورق دیکاری روسیایدر.
 اصلن نه هر کلرند اولوب کیدرک عسکر
 و قوته مالک اوله قی الحله هده سفر و نهجه
 تقابل بودولدر و ملک کنی رخی بوا یلیک دولنک
 و سطنده واقم اولنه دولت علیه دخی ملک
 هجواد کیدر.
 اوچونچی سام زماننده ایدر طرراق حدودیک
 طوانه قدر کره لشم اولورنی نظر دفته آلیرسه،
 ویریلن جوابکده نه درجه عالمانه اولورنی
 آکلاییلر. فقط توفیق ائدی هیچ بوزمادی.
 جهلی شریعت برده سیله اورعه به چالیسارقی:
 طوغریسنی استرایسه کن درل احوالنه
 بزرگ و نفوذی صباح ایدر. ایشه قیردا و یاغنا
 ورجال دولت، بونلرک و توفیق بزرگی دکلدور.
 بو قدر سفرلرده اولنلرلر. بزده سائل شریعه
 سؤل اولور اویسه و طایفه من بودر.
 دیدی. فقط مسائل شریعه دهده بچاره لریک
 ذهینلری سراپا خرافه لره طوایدی؛ اوچونچی
 سلم زماننده والد کننداسی یوسف آغا سعده له
 آغا ناینده برینه صراحت ایدر. مین برار اوقاینده
 عمر بیک یدی سنه سن سمدله آغادن ساتین

ایکی بیک دوت بوز غروش ویرله سی تلخیص
 اولوندوغی زمان، تلخیصک کارونه شوسطاری
 یازمقدی:

ه بیام خلوص ایله قرائت اولور،
 بوخده اربابنی تصادف اولوبورکه برتره سی
 مشاهده اولنه یور. خوش امدی بیته آتی ماه
 قریش اولدورن و ایچ سر شرفا هده ویرلسون.
 ایچ ایله اولان دعا بوبله اولور.

حال بوکه ماموفن اولدوچیه، عسکرده انضباط
 و توما نالرده ندرت و عادت بولوغاچیه، دعا
 ایله هیچ برظنرک احراز اولونامیجه هیققدی.
 نسه کم سفرلرده «ساجاغ شریف» که بیله
 بولوغایی تورک سلاحک و عرنک قدرندن
 اضله هیچ برظنر تأییدیه دیک و ایدیه یه چکی
 همرلردن بری دوام ادوب کن همرلردن
 عالیله آکلاییلدی، شاهانه و عسکرده
 دعائی دخی خرافا لره حامل برساله کیدرلر.
 مدرسه ذهین ایله یتشه خواجه لره بونلرک
 ناملردن چیقارمق، مشوش و افسانه لره دولو
 اثرلری.

تلا، خلفه که زیاده عام ایتکاری هلم،
 و امطردی. حال بوکه مدرسه لردن یتشه
 و امطردی جاهلرله و حکایات مخزنه و آکل
 تارق و اضلال برابره ایله دکاری دها اوزمانلر
 آکلاییلدی.

ایشته بونارنی حقیقتلرله مبدیورکه، مدرسه لره
 لغری و تورک کتبکدنک بونلرک برتره سنک
 علم و فن حقیقتلرله دماغک تئوری لازمی.
 کذا، روحانی صنفله داخل اولاجلرکده
 دخی اصاصلری عقل و منطق، علم و فن دتره.
 سنده اوکره قهرینه سوک درجه لزوم واردی.
 بونلرک مدرسه لره لغری و تدریسک تئوریدی،
 عصرلردن بری تاریخیزی خرافه لره درلر و وارن
 آلم برده نیتده خاغه چکمشدر. آرقی تورک
 کتبکدنک و جهویریت و طنداشتنک استنباله،
 ترقی به و یچنده متوجه نظری قارشیسنده سی
 حکایه لری تاریخ کتبایرک صحیفه لره جهله بره دل
 شکنده مجلی ایدیه چکدر. و مانک طر ائیلردن
 آکلنک خریه استفاده ایدیلرک و کتیش حدود
 لرغری وطن مشقیه و جهویریت فیکرله مدهانه
 ایلیه چیک اولان منور کچایر، قنال و هنر کار
 کوبولریز، جاهل و ریا کار خواجه لره مخرف
 حکایه لره ذهنلری حامل برساله قیرده زیاده،
 حق، حقیقتی، و استقلال سودا سی روحک
 اله مقدس گوشه سنده حفظ ایدرک دماغلری
 مصری فیکرله شروع اولورنی حالک چایلیه.
 چکلر، و ماشینه الم ضرورتلره حالک امدی
 رفاهی نه ایسه ایتکاری زمانه، جهویرتک
 اجنایی حیایزده و موز طو بر ائیزده تأیید
 ایدیلرک منائی رقنات دها قنر ایلیه چکاردور.

احمد رفیق

برای منی توقیف ایدلری

پولیس مدیریتی برنجی شبه اسم سیاسی
 بامورلری زوریک زورباک اتمنده برار منی
 توقیف ایتلردور.

صاقوم زوریک مشارکه زماننده مشهور
 آرزوی خارجییه نظری جوان شیرک قانل اولان
 ادرنی طور لایقک ها کاسی جریله ایتدیکی
 سردهه بعض مصوم تورکلر حقدنه اخبارات
 کا زبه ده بولورنی برچوق و طنداشلرغری انکابزله
 توقیف ایتدیرشدر.

صاقوم حقدنه تحقیقات دوام ایتکدور.

توتونجیلرک اجتماعی

دون اسنا سول تجارت و صنایع اوله سنده
 توتونجیلر زمره سی «توتونجیلرک اجتماع» ایدیلر.
 بواجنده، توتونجیلرک ایلیک اختصاص
 تشکیلاتی تأسیس ایدیه بیلعلری ایچون بعض
 مذاکرات جریان ایتشدر.

زمره، توتونجیلرک ملکتمزده ترقی
 و اتکشافیه طاب اولتی اوزره بعض موادی
 جاری بر نمایاننده حاضر ایدیه چقدر.

تجارت اوله سی بونمایانامه بی چهارشنبه
 کونن صیقلی ایدیلر. بنام سنلرک و سوغی
 ایدیه چکدر.

فرانسولر و یرله چک پروژله

خارجیه و کاتی اسنا سول مرخصانی
 بوکون تورک فرانسولرک و سولسوق واقعت
 مفارقه سی روز سنک آقره دن کان سوک
 شکیلی فرانسز سفارتنه کوندره چکدر.
 سفارتنه جواب و رودندن سوکره مذاکره
 مخصلقده دوام ایدیه چکدر.

اموال و املاک متروکه لک فروختی

اموال و املاک متروکه لک فروختی ایچون
 تشکیل ایدن قریب سیون دون املاک متروکه
 مدیریتی تحسین بیکه ریاستنده اجتماع ایدرک
 صاتیاه چیقاریلرک اولان املاکدن ایکین
 لیستنی ترقی ایتشدر.

دیگر طرفدن املاک ملیه مدیریتی ده املاک
 ملیه ده صاتیه بی اولانلر حقدنه تحقیقات
 بولوغی اوزره دفتر دار حکمت بیکه ریاستنده
 اجتماع ایتشدر.

باده جمیعتی قورغره سی

مبارک جمیعت نظر ناما سنه توفیق ایدیلر
 ایدن قوتلره ایچون طفره ده فان اعضا تصاب
 قانونی اکیال ایدیه دیک و اسنا سول ولایت
 ایچون انتخاب اولان اعضا لره اولیاده نظر ناما به
 مخالف اولورنی انتخاب اولورنی آکلاییلر
 جهله قورغره لک تصاب قانونی داره سنده اجتماعی
 و مذاکره اکنای حاصل اوله مدیندن بروضیت
 قارشوسنده طفره مخصلرلرله ازیر، چنانق
 تله، ساسون، طرزون اوانلی مخصلری
 ایله کاتب عمومی و کولی اجتماعی ترک ایتک
 مجبوریننده قائلشدر.

علم خانلر درس خا هده باش آجیق
 بالموم معلم خانلرک درس خا هده و مکتب
 داخلنده باشی آجیق بولنلری علا نه دارانه تبلیغ
 ایدلشدر.

معارف تمییزلری

قرن لایلی لیلی مکتبی مدیرینه، بشکطاش
 یارباروس مکتبی مدیری اماملر حق، یارباروس
 مکتبی مدیرینه، منن ابلیک ارکک مکتبی
 مدیری علی الدین، بانیرکوی ابلیک ارکک مکتبی
 مدیرینه عادل بکار و قره کرک مکتبی مدیرینه
 فاطمه پاکیزه خان تعیین ایدلشدر.

اشجار دن بریدر
 بوز او بونک اورماله

قاضی کوی

اولکی کیچه صاحبه
 بولیسلرله برصامده او
 شوفور مقول درمشدا
 کیچه یازمندن صور
 قاضی کوی صاحبه
 برتریک اوتوموبیل ایله
 وقتیک فریاد ایدرک اوتو
 وقرنلر اراق چمنه دوه
 سرعته یتیمکده اولدیلر
 بوخبر اوزونه قاضی کوی
 طرفندن مذاکیر لازم
 دینی قره قولی بولیسلری
 موویه آتلا براق اولکده
 تدقیه باشلامشدر
 قاضی کوی صاحبی
 طوبراق بولیس صاحبی
 اوتوموبیلک توقیفی ایچون
 ایتشدر.

قرنلر طوبراق صاحبی
 جاهلری اوزرنه و تیب
 بولیس اقامه ایتدیکنده
 بولیسلرک اولدیلرک محله
 مأمورلر آلدقاری
 طور اسرینی ویرمشلر
 قضا قاجا و اوتوموبیلک
 و بالکس دهاسریع
 دوام ایتکده ایکن
 ایدن قوش دینی بول
 اوتوموبیلک بوزولوب
 قاضی کوی صاحبی
 تافوئله معلومات ویرم
 بر اوتوموبیلک کورولر
 توفیقی بیلدیرمش او
 قره قولی افرادی قنار
 سرعته قاضی کویته
 کوره رک دوره سی
 بولنلشدر.
 اوتوموبیلک ایچندنه
 طباخولر باتلامنه باشلامه
 اوج ال سلاح آتیمش
 ضابطه مأمورلری او
 سلاحلره قارشو کندیلر
 بره یانمشلر، بالمقابل آقا
 بو صریحه اوتوموبیلک
 و اوتوموبیلک دورمشدر

مهر شریف سودانی

عقبانی تاریخچه و عقبانی روحنده یکی مهم احتراس وارد و بواحتراساردن بری حربه ، دیکری مستد و اباله دور . حرب سودانی ناولیجرک اینک زمانه نده عقبانی وطنک بوپومه سینه خادم بروساطه ، برجهاد وظیفه سیدی ، فقط بالآخره دولت طیبی حدود لرپی بولدندن سوکره بووظیفه یغاکرکه و چابولجینه انقلاب ایندی . جهانندن وینسا کرلکندن باشه سرمایه و اقتداری اولیایانر ایچون ملککنک قاریبایی ، آناطولیکنک باشندن باشه طوبی طوبی ، سرحدلرک قان و آتش ایچنده یاناسی لازمدی . شربنده انسالر آتیجی بولمهر همیقلده باشاپه بیایرلر ، بوپوله بر عیطاده ترولری و معیشتلری تأمین ایلدولردی . بواحتراسک عقبانی هر فائزک ایلرله سینه مضر بر تائیری اولدی . علم و معرفت طوردی . جهل و شقاوت حکمران اولدی . بوذهنیطی طاشیان انسالر الله آناطولی سئلندن باشه برشی کورمه دی ، شقاوت واسطه معیشت اولدی . خلق بر بری بیله ، بر بری صوبورق ، بر بری اولرهرک باشادی . یکنر رسی زوربار ، یارسی نورده لیر الله یازیمه اولندن باشه رفاه و سعادت کورمده دی .

ایکینجی احتراس ، یالکنز خلق اوزونده سؤ تائیر حاصل ایده چک ماهیتده کندی ؟ بونون منکده ماقرضه سبب اولایله چک بر ماهیتده ایلی . چونکه عظمتی ، شوکتی ، سلطنتی و مسیاحتی بونون او رویه حکمران اولان پردولتک مقنونی جاملر الله یازیمه اینک فلاکتی احداث ایده چک بر مسئله ایلی . بو مسئله یالکنز اوج گله ایله خلاصه ایده بیایدی : مهر شریف سودانی ...

مهر شریف ، واقعا جانب بر دینه ایلی ؟ فقط سودانسته منجذب اولایرلی اکثریا چارباردی بو فی دولت رحیل آرمه سینه . بیله مین رودی . بونکه برابر مهر شریفه نائل اولتی ایچون قتال ، عصیان ، جنایت و ارتکاب ، شقاوت ، تبعیض ، ریا و فتنه ، تزلزل ، هرشی ارتکاب ایلیایدی . بو یوقدر فضایی ارتکاب نعل ایندن سهارده توجه برمانی اداره وظیفه سی در عینده ایده چک « وزیر اعظم » مقانی اشغال جرأتده بولونولردی . معافیله بوکو چوکاکرله بوپولک ایستیه یلرک کوردکاری مجازتده ، ماهیتوسه لایق بر درجه ده ایلی . کیمی سلطان مراد نالک سوک سئلنده ، سیاوش باشا کی « عسکرک هجوی تائیر کمب شویمدر حاصل داندنه اوغور یوقدر دیو » عین اولوبور ، کیمی فیروز آغاسندن طوفان بیهرک دهر شریف نتره نتره اسام ایده کیمی پادشاه خجری آلتده نکه ایله اولدر یایور ، کیمی یازیمه ایله برجه ایله برک نندی سوفاقرده سوووکندر ییلر ، کیمی بوستانجی سینه سده بوغدر بلاق اولومی باب هلیون اوکنه آتیلر ، کینک نندی هغه لجه سوفاقی اورناده بر ایلاق کوپکاره ماکل اولوردی . بونکه برابر مهر شریف سودانی ، مقاومت ناقابل بر تائیری حار دی . رونامه طورانر مشرتدن زاده عسکر قوتیه ، زوربار جاهه سیله ، سرای مصیقله موقلنده طوبونابه چالغیرلر اوایه کوردیکنارده عین واسطه لوله مهر شریفه نائل اولتی حرسی کورسکرکن کری طورمازلردی . مملکت مانی ، وطن ایله هیسه هیچ حکمنده ایلی . مثلا اولرک آناطولیده طباشان اول کورجی محمد باشا ملک عزیل حضرتدی . مؤرخ دیورک : « کورجی محمد باشا بر قاجاه تاهایر اموره مباشرت ایوب و جون نالقی پادشاهه دست الامی اولارک فضاسته اهتام و ایزادکن اخله ناره عزیمت ایلیوب امور دولت سمت صلاحه یز طوبنی علایی ظاهر اولتیکن » هنر ایله کندی . عزله ده سبب ، مره حسین باشاکنک صدانه کینک ایچون سیاه زورنارله

اوپوشش اولاسیدی . فقط بو احتراسلره ، شقارنره مانع هیچ بر نوت یوقیدی ؟ واردی . او قوتده بالبلبح پادشاهدی ، فقط او سرده پادشاه ، خفت عقابه سیله سلطنت ، مانعک شرفی اخلال ایدن سلطان مصطفی ایلی . مهر شریف سودانسه ، سیلا اولارک مملکت ندرده ، دولتی ده ، سلطنتی ده فلاکتله سوروکاهه لریدن وجداناً مسئول پادشاهدی . پادشاهلرک دوت رجایی طائیفاری لازمدی . عجز و احتراسی معلوم اولایرلی ، سلطنت مقامه قازنی حرمتسارک ایلدی . زوربارک ارباب ناموسدن اولتی حیثیتیه احتراسلرینه سپر اولتی ذاتی ارتکاب ایلدی ، مشیختی احتراسلرینه آت ایده رک قوی مقامک « عرضی شکست » ایلیلی لایق اولمادولری موهلردن دائما اوزاق طوبنی ایجاب ایلدی . پادشاهلر بووظیفه لرلی امال ایته ناری زمان ، مهر شریف سودانی هر شیشه علیه ایشدر . مثلا سلطان مراد رابعک ایلاک زماننده ، دولت کورم سلطنتک اداره سنده ایک بر محمد باشانی سعادت سودانسیله قبل ایتردن کینکنک علی باشاکنک حقایق شایان عبرت بر مثال تشکیل ایدر . کینکنک سعادت عینکده آناطولی آهزه عیبانیله آریلدی ، کینکنک بو عیبانی طوره بر اراج اقتدارده کندی . بونون دوشوچیه سی موقعی تایدین عیاریدی . او سرده بر محمد باشا مصر دن استانبول کندی . بو دین ولایته نصب ایلیدی . محمد باشا سلطان عثمان زمانده بوستانجی باشی ایلی . وظیفه سی سرایک عیاضه سی تاهین ایکندی . او دورده کرک مرابک ، کرک استانبولک تضیاطنی و امنیتی تأمین مأمور اولانر اقتدار ارباب سندی ؟ نوره دیلر بوکی مقاله کینر انوی .

محمد باشا بوستانجی باشینی زمانده میخایرلی باصشدی . شدیدی سیاهلردن او یوقوردی ؟ چه نکه بونون نفوذ آناطولی قاصوب قاوران سیاهلرک اللهادی . بوک ایچون خدمتکارلر ، ایکی کیشی سیاهلره بولادی ، بگری یلککسه کوردی . خدمتکارلری یواره ک یاریعی آلدیلر ، تصورنی سیلر یاره بوردلر . بر محمد باشا ایلی ساعلام طوبنی ایستیه دیک ایچون آدلرندن مروض طلب ایلی . حریرلر حله لرلیک مبدانه ییقاغدن اولردیلر ، اقتدارلری اولدر نکه نشت ایلدیلر . طوغور سیاهلره کیندلر ، بر محمد باشا ک یاره کری ایستیه دیک سیوله دیلر . سیاهلر یاره لری کری و بر لرلی ؟ ترور ، افترا حاضر ، درحال صدر عظمه نوشدیلر :

« بر بره سعادت محصلی ایچون فلوری عرض ایده یور . اما بر سندن خشودوز . « سعادت محصلی » کینکنک ذهنی آت اوست ایندی . چاره سی : بری اولدر ناک . کینکنک بوک ایچون برجه دوشوئندی . قان بدری زوم ایل قاضی عسکرکی بنان زاده فی جاغدری ، او زون اوزادی کوردوشدی ، بنان زاده ی بر محمد باشا کوردی . اندینک وظیفه سی مه دی : « بره واروب تبصن طوب طوبه دمغانده سودای سعادت و امید خیر کنوره » . بنان زاده بر محمد باشا یه کیدی ، او نه دن برین بحث ایندی ، نبات سوری سعادت استقال ایلدی ، بر شایردی :

« کیت عی ایدی ، دجه بولم کتلی ، بره سعادت لازم دکل . بنان زاده « عل جفرده » کی مهارتدن بحث ایندی ، محقق صدر اعظم ارجلیق اکلندی ، بر نبات :

« قدر ایسه خیر اوله . دیدی . آرتیق کایدی . بنان زاده فوشدی و کینکنک تبیر ایندی :

« وزارت و وقت وطنی عقدر .

مذاکرات استانبول رئیس جمهور موسیو ویسولیک کینکنک ، اودقیقندن اعتباراً جنایتی حاضر لایله باشلادی . والده سلطانه فوشدی ، مسئله یی اکلندی ، بیک نقلی اسمنی آلدی . بره خیر بولادی ، سرایه کیده چکی زمان کند سینه اوغراماسی ، برابر کینک ایستیه دیکنی سولدی . بر ، ایستدن بیخبر ، راضی اولدی . وزیرک سرایته اوغراددی ، بولامادی . جاق سیلیدی . آهسته آهسته سرایه کیدی . کینکنک ده اول سرایه گلشیدی . ایچری به کیر کیر کیر م کاکلر ، بوستانجیلره صوردی :

« بوگون پادشاه بر عمری هلاک اتمک فرمان ایچشدر . تفکرک مباشرت ایدر ؟ بیک آدلرندن قره محمود ، اولدر یله چک آده کیم اولدیفندن بی خبره ، بووظیفه قدرده آیدر . بر قاج بوستانجی لاله سالار ، اولدر یله چکی آده ک گلسنی بکل . کینکنک ده انتظاره نام او سرده یور اوزونوبور . کینکنک ، بر محمد باشا کورجیه ، لر سوز بره آزارلار ، باشاکنک حضوره ییقاغسته مانه اولور . بر محمد باشا سنبی سؤل ایدر ، کینکنک دیکنه من ، حتی بیک کورکسته بر یومرول اور ، یچیلرلی مرد یونن آشی نکر مکی یورلار . بوستانجیلر دور :

« آتک شوق ، حقدن کاک . بوستانجیلره قره محمود بر دهر میده چیتارلر . روانی محمد باشا یوقارغشتنه ایچنده قربان اولور کیدر .

مهر شریف سودانی کینکنک واقعا عقابره سوق ایستدی ، فقط کندی ده عین جزا ایله تادیب ایلدی . او سرده کینکنک ایچون بیلاقی اینس ، آناطولی عصیانیه تش رفندی . کینکنک ، یالکنس ، آناطولی عصیانیه احرامسته آت ایندی ، یالان سولیدی ، وشوت آیدی ، ظلم یایدی ، نبات « قتل الله جزای و برلدی » . معمایه تاریخچه مهر شریفه لایق بوکسک سهارده واردی . مهر شریف ، کند سینه لایق اولایرلی فلاکت سوروکار ، ایفا کورسکرلرک ده اعتلاسه وسیله تشکیل ایلدی . بو سیدن ، بعض دورده ، حمت و انسیاسیت اوبلی ، دولتت و ملککنک مرضی تفحصین ایند او صرضی تباوی اقتدارنی کورسکرلری مهر شریفه نائل اتمک ایستر . لرلی ، خصوصیه ، بیک تاریخندن سوکرا ، تور کینک ک خسته قسمی ، بیسه ، یعنی آناطولی ایلی ، مرض ده و نقاوه جهلک اخلاطیدی . بوکا چاره مبدانه ایلی : دهر بر آل ، غالب بر ملک ، انسانی برده حیت . قویجی مراد باشا کورول محمد باشا یو اوصالی آز چوقی حاکم اولاسه لرلی ، نه سعادت کله بیایرله ، نه ناملرلی تاریخچه ایفا ایلدی ... احمد دققی

تاریخچه آذربایجانى قىسقىچە

جەل

اقراسىزىك مېلىرى كۆرسىتىدۇ جەل بىرچى
 درجەنى ئىشغال ايدى . اىن بىرچى ھىر بىرچىدە
 اجنامى سىزىك كۆرى بويىلك مۇسۇلمەنلەردى .
 ئەنالى تۆركىرى عربى مەدەنىيىتى ھىلە ائىناس ايدى .
 مەدەنىي كىي غەرب مەدەنىيەتدە كىلىيا دىشەن
 كىسەلەردى . ائىدە دورى اوروپايە يىكى بىرچىات
 وىردىكى مەدە ئەنالى تۆركىرى بو دورىك اك
 بوپوك ھەرمانىلە تاسىدە ايدىلر ۴ قىط غەرب
 عرفانى بىررلو ائىلمە جىاوت كۆستەمە دىلرە
 بو جىر ائىزىك تۆركىك قابىلىتىزىك ئاندىن زىادە
 ھىي تەبىئىيەت كىيە سىدى . سىلطان مەراھ رايغ
 ھوزىدە ئاويغى اك يىكى مۇزىدە پۇمۇق اولان
 بىوى ابراھىم ائىدى بىلە ماچارچەدىن تىرجە
 ائىدىكى بەش ئارغ پۇرچە ئۆزىك اوزىرە ۴ كىرە
 مازىئىدىن ۴ تەبىئىي قوللاندىن تەسنى مەن ايدى .
 مەسدى . غەرب بو تون عرفانى ، تىربىانى ، ائىترا .
 ھانى تۆركىك ئىلمە مەنوردى . ائىستە بو تىرت
 ھىي ۴ ئەنالى تۆركىرى عىرانى بىر جەل ائىتدە
 زىون ائىش ، ئەنالى مەكىتدە وولە مەكىن ھولەردە
 ائىچى كىدى دىكارىك و كور كورلىك ئاويۇلە
 وجودە كە تەسەدۇر . ھال بو كە مەدەنىيەت كورمۇر
 تۆرسىدە موجود تاسىلە ، ائىتاسىلە ۴ ھىي
 قىلارلە ائىكشاف ائىدىكى تارىخى مەنەدۇر .

اون بىرچى عصر ، بو جەھاننى اك ائىچە تەبىئەتلىك
 قىدو تەبىئىي ائىچون كىنىش بىر سەخە تەكىل ايدىر .
 بو عصرە تۆركىكە سىزىك شەرقىن ائىتاسىا تەم
 ائىدىن ھىم بىلە كىرە مەسدى . قوچە دولى ائىزە
 ائىدىن ووزا ، ھىي پادىشاھ بىلە ، ھىكەت ھولە
 ، ائىق دىكەنى . خىسوسىلە سىلطان ابراھىمىدىن
 مەكر ائىك پادىشاھلارە سىلفىرىك ھىزىرتىدىن
 ئىر بىلە بوئىدى . ائىلك دورە تىشىن پادىشاھى
 شەھردە جەل ئىز ائىشەردى . مەك دورىدە
 كىلارە ائىدە جىزاقى مەلومات بىلە مەقۇددى .
 سىلطان ابراھىم زىماندە سىدى رومىدىن سەئىد
 ائىد ائىدى دامادى ئىسدىن مەزول ھىك زادەنى
 بىر قاشىلە تەبىئىي ائىتە بىرەك ائىتر . سىلطان ابراھىمە
 ھىزىن ائىكە خىزارت ائىدە ھىزىن تىبايت سىدىر ائىقەمەدىن
 رجا ايدىر . سىدىر ائىظە ، ائىدىنىك خاھىشنى قىراماز .
 مەھەبى سىلطان ابراھىمە عرض ايدىر . سىلطان
 ابراھىم براز دوشونون ، و سوزار :
 — مەسر و شام قىنىسى بىو كىدۇر .
 — پادىشاھ مەسر بىو كىدۇر .
 — ائىدى مەسر و بىردىم .

ھىر .
 پادىشاھ جىزاقى مەلوماتى بو درجەدە اولدنى .
 كىي ۴ تەمىدىن باشقە سىر مەلۇمى اولان ھىزىرلو
 ائىتراملىرىن و بىلە ئىلمىنى ھىزىرلو خىرمتە ھىو
 ائىدىرەن غاماسىلە تارىخ جىزاقىيا و فونىزىنى ائىچىدە
 بوپا ئىدى . سىلطان ئىمە رايغ دورىدە ، ھىي
 ائىدىنىك مەبىئى ھىكەتدە ائىتەبول قاشىلەتە ارتقا
 ائىدىن داتك ائىكەندىر كىرەن بىلە خىرى بوئىدى :
 بىر كون بو داتك ائىرە بىر موزخ مەسافر اولور .
 ھى ائىلە شىخ الاسلام كۆرسى ائىچى اولدنى ائىچون
 . ئۆرە شىخ الاسلام جەھاننى ، ائىلەنى ائىتر

و سوزار :
 — چاچى ائىدى ، قراتدە مەك كور اولان
 ائىكەندىر دوا قىلغىن كىمەد و قاچىدۇر ؟
 مۇزخ جواب و بىر :
 — ائىكەندىر بىرى رومىدەكە ، فېلگوس
 اوغلىدىر . ائىماف ائىدە مەك كور و پانى سە اولان
 صىب بىن ھازىرت رابىدىرەك مەك قىلە جىدەدىر .
 قاضى دىواقى قازاندىغە مەنور اولور . شىخ
 الاسلام جەھاننى ائىت ائىچون شوسوزلىرى سوزىلر :
 — وار ، ائىتەدىر . اول بىن ائىقەد و مەدىن
 ھىرى ائىكەندىر بو لىدۇر دىو مەك كور . ھىكەت و ارايسە
 ائىقەد ائىدىر .
 ھىلەك تارىخى جىزاقى مەلوماتى ائىچى و لىمە

ایمن وزرا ، حتی پادشاه بیله ، ملکک حواله
افق دکانی . خصوصیه سلطان ابراهیم
موراکان پادشاهارده سلفارینک مرتبند
امر بیله یودی . ایلک دورده تیشین پادشاهار
شعرده جدا نیز ایشیلردی . سوک دورده
گنارده ایسه جذاق معلومات بیله مقوددی .
سلطان ابراهیم زمانده صدر وومدن سعید
ایچند اندی دامادی قدسندن معزول هک زادهق
بر قاضیغه تعیین ایتدیرمک ایست . سلطان ابراهیمه
مرض ایچکجهسارت ایده من . نهایت صدر اعظمه من
رجا ایدر . صدر اعظمه ایتدیسنک خاطرین ابراهیم
مشغله فی سلطان ابراهیمه عرض ایدر . سلطان
ابراهیم بر آرز دوشونور ، و سوزار :
— مصر و شام قنیه بیوکدر .
— پادشاه مصر بیوکدر .
— من ایدی مصر ویردم .

بادشاهک جغرافی معلوماتی بودرجه اولدنی .
کلی و عامدن باشقه سرمایه لری اولیان هر دلو
ایستدرین و یولس لاری علم لری حرمنه حق
ایستدرین عامه سیه تاریخ و جغرافیا و فقه لری ایچینه
یوایندی . سلطان حمید رابع دورده و برقی
اندینک مشیچ حکامنده استانبول قاضیغه ارتقا
ایدن ذاتک اسکندر کیردن بیله خیری یودی :
بر کون بودانک اونه بر مورخ مسافر اولور .
عزایله شیخ الاسلام آرمی آچی اولدنی ایچون
وزنه شیخ اسلامک جهاننی ، آکلامق ایست
وصورار :

— چایی ایدی ، قرآنده مذکور اولان
اسکندر ذوالقرنین کیمدر و قاچدر ؟
مورخ جواب ویرد :

— اسکندرک بری رومیدرک ، فلفوس
اوغایدیر . آماقرآنده مذکور وایق شد اولان
صعب بن الحارث الراشدک ملک قبیله حمیدیر .
قاضی دعوائی قازانیدینه منون اولور . شیخ
الاسلامک جهانی انبات ایچون شوسوزلری سوزار :
— وار ، ایندیر . اول فی اعتقاد رومیدن
شیری اسکندر یوقدر دیومسکردر . حدک وارایسه
اعتقاد ایدر .

عامانک تاریخی و جغرافی معلوماتی آتیق وقه
توس تاریخ بیله خصوص تاریخ کتابلرده کی
معلوماتن عازتدی . یومعلومات ایسه غربک تاریخ
و جغرافیا تقابلندن سوک درجه اوزاقدی .
جغرافیا اسرارک چوشیا کلهدی . حکمدار و ملک
اساری لهجه ی اویدورفندن زیاده بجز بیله . هرک
تاریف ایدلین اساردن هرکیدی . مثلا (آله
ورغ) شهری عثمانی تاریخ لریته (آنون برداق) ،
(براند بورغ) (ترانده بورغ) صورتنده
بمشدی .

وزرانک بر چوخی ای ایدی . ایچیر باشا
ایدرودن یشمه اولدنی حالده اونوما و یازمان
هر وودی . باشا اعدام ایدیله چکی زمان بوستانچی
ماشی جلیتمن :

— بر اوومش آدم یانده بیله اولسون و بکا
مراسم استغفار و توبه انانی تعلیم ایسون . خوف
و ششیدن شعورم یوند . یوایده بکا امداد
ایسون . دیشدی .

اوله وزیرلر و ایدی که ، کندیلرینه کوندرلین
مزل قومانلری بیله اوقویمازلر ، یالزنده کی آغازه
— بن او قدر بیام ، شوق اوقوی ویر .
دیرلری بوذهینده رجال ایله اداره اولونان
ملکک نه درجه ایلر بیله چکی آسکاردی .

ترخان سلطان زمانده دولت آدلی جان
اکثرینه جاهلیدی . استانبول سوزلری دشمنه
متین کوسترمک ایچون بادانلا تظه اکتفا ایدن
صدراعظملر بودورده کله لری . وزیرانک مکاله
و مصاحبه لری بیله کولچ و جاهلان ایدی . ترخان
سلطان زمانده هندستانه بر ایلی کوندرک
ایجاب ایدر . عودنده بیوک برتبه به اصل
اولسین دیبه ذوالفقار آغا منده جاهل بر آدم
انتخاب ایدیلر .

رضا بک کله بک همه پادشاهه عورت ایچوجوردر

بر کون ذوالفقار آغا مدینه بر ضیافت چکر .
عیاننده علما ، و طرفاده حاضر بولونور . ذوالفقار
آغا سائر بیکاردن مامدا دوت دولو لاحت
پیشیریر . ایچی کلیر ، بیکاره باشلابر . آغا
متصل لاحت لریک کلسی بکل . نهایت صره لاحت لره
کلیر ذوالفقار آغا معلوماتی ایلی به کوسترمک ایچون :
— هند ایلمنده لاحت وار ایدر ؟

دیبه صودار . ایچی شوچوایی ویرد :
— ذوخا صه اولیان نباتات بارده اقالیم مننده
قی آرز بولور .

ذوالفقار آغا بوسوزلردن برشی آکلاماز .
اطرافه آتیق باقییر :
— سلطان ، بو بر نافع شیدر . روحه قوت
ویرد :

دیر . ایچی کولر و شوچوایی ویرد :
— بر ماده رخ اولدینغه شیه یوق . تقارب
حرفدن غیری روح ایله مناسیق معلوم کلدن .
ذوالفقار آغا بوسیتون شاشالار . ایچینک
نه کولسنگ مسیقی و نده بوچه لریک معناسیق
آکلار . مع مانیه طورنی هیچ بو زمانه آکلش
کی کوزونور . اوده ایچی ایله برابر کولرک :
— سلطان ، لطیفه خوشدر . آما بو تیفیدر که
آرنا وودلرک شناسی چکر اولقله عقالری زیاده دره .
بوشاقار لاحته بکلر ایچون توانا و جهاد اولور .
دیر . ایچینک جانی صیقیلر ، فقط ذوالفقار
آغان بوزمانی ایچون سوزنی شوسوز لره ایضاح
ایدر .

چکر دار ، بوشتاقار مسترخ روزگار اولیق اقصا ایدر .

پولنده حاضر بولونانلر لوقته لری طرک ایلر
قط ذوالفقار آغا اورالردی !
ایچی کیمده کد نصکره علسده حاضر بولونان جوری
چاییه شومطالعده بولونور .

— شو کیدی ایله ای مصاحبت ایتدی ؟
آنا دارچین و قرفیل ایله افتخار ایدر . مثل
عربن بر آلمسق عجا کیمه صانارلردی ؟ بزده
ولا بیزک یادکار ایله افتخار ایدر . او بکا حب
اصطلاح سوبدی . بن قبا تورکه ، یته کوسولدم .

عثالی دولی بوکی ذالری هندستانه سفر
کوندریر ، داخل سیاستی ای وزیرلره تدویر
ایتدیردی . اصل شایان حیرت اولان تظه ،
ملکک علم وادیه نیز ایدن صفتک بو جاهلار
زمره صه حرمت ایتسیدی . بونک سینی بک
آسکاردی . ملککده علم و عرفان و ایله سیه
بر قوت بولن برکتله ، وجود کلدی . علم و عرفان
قیمتی شتصی ایدی ، اک جاهل اولانلر بیله انتساب
قوتیه بوکسک موقبلره چیدارلیدی . عالی مرتبه لره
چیشیق ایچون جهل بر مانع تشکیل ایتدی .
بالکس جهلی اولانلر دیا کارلندن اوتانارلر .
خیله لره دسیسه لرله موقبلری نامین ایدرلر ، عثمانی
حیات اجتماعیه سنک هر دلو رابله دن هر ووم
عثالی دولتک حال مهوش و استقبال خطرناک
برسوزنده قاناسه صلب اولورلردی .

بیوک آله ، آق ایتسوس اچیل رفیق

أرست لاویس و تاریخ

ارست لاویس حرب الشائنده نشر ایشدیکی خاطرله مؤرخک تاریخ و تاریخ ایشدیکی حفته پک صمیمی فکرلری ایتوا ایدیلور . بو فکرلر بالخاصه بزم کی تاریخندن چیقان نتیجه لری اهل ایلدن، تاریخله نظر استخفاف ایله باقان ، معمایه سیاسی ، اجتماعی ، تربیوی هرخطوره دهه خطا ایلدن خطابا کرفار اولان برماق ایچون بک ریاضه جاب دقتدر . حال بوکه سیاسی تدبیرلر ایتخار ایلک جنایی مؤسسولر و جوده کتیرمک ، تربیوی عاقلو تقییب ایلک ایچون ماضیکل تحریکله تجاریتدن استفادله ایتک قدر طوغرو و سلام بر اصول اولاماز . بولک ایچون ده تاریخک قاسبل تدقیق ایلدله حکمی ، تاریخندن نه درلر استفادله اولونایمیی بیلدک اقتضا ایلدر .

ارست لاویس حرب الشائنده نشر ایشدیکی خاطرله مؤرخک تاریخ و تاریخ ایشدیکی حفته پک صمیمی فکرلری ایتوا ایدیلور . بو فکرلر بالخاصه بزم کی تاریخندن چیقان نتیجه لری اهل ایلدن، تاریخله نظر استخفاف ایله باقان ، معمایه سیاسی ، اجتماعی ، تربیوی هرخطوره دهه خطا ایلدن خطابا کرفار اولان برماق ایچون بک ریاضه جاب دقتدر . حال بوکه سیاسی تدبیرلر ایتخار ایلک جنایی مؤسسولر و جوده کتیرمک ، تربیوی عاقلو تقییب ایلک ایچون ماضیکل تحریکله تجاریتدن استفادله ایتک قدر طوغرو و سلام بر اصول اولاماز . بولک ایچون ده تاریخک قاسبل تدقیق ایلدله حکمی ، تاریخندن نه درلر استفادله اولونایمیی بیلدک اقتضا ایلدر . اساساً حال ، تاریخده ماضیکل پردوانمندن عیارلدر . ماضی استقباله ربط ایلدن ، ماضیدن آلیه چیق درسیله استقبال حاضرلایان ، اودر ، بناء علی اصلا مهاوت ماضی حاله ربط ایتکدر . لاویس دیورکه :

« حیاتی کورسکدن حظ ایلدرم . آبدله ری روحی سبیج ایلدن ماضی به قارش بر مراض طوباردم . بو ماضی بکا باایمیی دکلمدی ؛ حق بندن بکده اوزاق کورونمادی . درحال شوقی حساب ایتدیم که ۱۷۶۴ ده طوغان اوان یئینجی لونی دورنی یاشایان بولوک عموجه مک عموجه می هر حاله کتیکلکنده اون دردیجی لونی کتیک ماضی اولمادی . بولکده آتاکلری قاردمال ویشلیو طرفندن اداره ایلشیلدی . شوشالده حضرت یسوع دنیا بکلمدیکی زمانه بیکمک ایچون اوزون بر مسله اشخاصه ، حق اولوز قدر کسکده ایلک آدله بیله احتیاج بوندی . ماضیکل بو فیصله ای بنده او واسع استقبال ایچون حرمت اولمادی .

لاویس بر شاک مناسبه صور بونده سولیه دیک بو سوزلر بک مهندس . بو سطرلر دقله اوقوبورسه آکاشایرکه : ماضی یاشایان برشیدره بر مؤرخک تدقیقانی آکاشایاناق ، جالاندیراچی شیلده ، حیاتی مراضی ایتک و بیله ایستمهک ، آکلامایه ایتلا کورسکدر . ارست لاویس ایشته بو اوساقی حاردر . نه زمان حال تدقیق ایتک ایشته ، نه حال وقایکک ایشته آزار ، یواش یواش اول ماضیکل کی سبیلده ، ماضیکل کی ماضیکل ایشته باغلاز . لاویس تقدیر کورلر دن بری دیورکه :

« بوندن برقاچ سته اول ، بر فیش صباخی ، برچوق دفعه لر اولدی کی مینه معدنچی سولمادیکی اول قانلری بولادم . مراه ولوکسبورخ باغجه سه حا ک اولان بو دائره ده اختیار استنادم بون کتیکلری اوردانی بیغمشدر . کتیکلری جسته و جالاک وازی ماضیکل کتیکلری بولدم . اوکندله اوزاق صیق یازسیله طلیش بولوک بولوک یارماق مایور بوردی . لاویس بول هر ویو و دورر لوقوتنه برابر برلینده بر قاچ کون قاشدی .

ایچون اوزاق « دایلی تفراف » غزله سبیلله او کوروتیل مالقاتی نشر ایشدیکی زمانده ، صولک درجه اسفاده لی بر وفنده اوراده بولوشدی . او زمانه آتایانک کوز بزمه ، حازرقی ماده نه اومور ، لاز بر شکله کورولدیکی کیمه اوبونامشدر . طوغرو ایتک ، حکمداره حرمتک و انسا طاک ماضیکل اولان بو ملکک درحال شدتی ، مؤثره خلدتی تدبیرله حکمدارنه هجوم ایتدی . بو ماضیه حفته اسک حواجه مدن ، معلومات آلی ایشته . بکا اوزون اوزادی به آکلمدی . شمدیکی آتایانک حال روحیه سی ، کتیکلری بر روح آراان بو بولوک وجودک و احسنر لنی و اضطراری دورن ، امین و شایان حیوت نقطه نظرله ایضاح ایتدی . ارست لاویس حال حاضر وقایکک غایت طبیی اولارق اولرک سبیلرین ، ماضیکل کی حادله لر طوغرو چیقوردی . بو حادله لر بر برینه ربط ایدیلور ، حی عاقلو بر ورتده پیتشدر بوردی . هر پارچه سی حیرت طرفندن وجود کتیکلری و ایچون اولرک قانق اسسایسکک نمایله تطبیق ایلدله سلی ایچون سیاق ایتدیلده آدلره

ارست لاویس حرب الشائنده آکاتپور : لاویسک اوقوبورسکی کتیب ، شارلان ایسه می ، اسکین بر ژورنووت مکلی ایش . قرال اون اوچین لونی طرفندن یاپیرلش . قرال اولدیک زمان نمشکده اورایه کورمه سی اسم ایش . بوردالی اوراده وعط اندریش . حق کرسیک کتاریته کورولش . مادام دوسه و بیله ، او جوارده ، قارماواله اولنده اوطوروش . اکثریا بوردالی دیکمه به اوده کلریش . بناء علی بولهر برچوق تاریخ حادله لر ایتوا ایلدن بر مکتیده چوجقاری تاریخ آلیشدرمق ، ماضیکل بو جاذب اثرلری چوجقارک کوزلری اوکندله جالاندیرمق قدر قولای بر شی اولابیلیرمیی حال بوکه او زمانک معلملری شارلان ایسه سندن ناصله ، ایونده ده یازسده ده قاریت کتیب عین صورتده اوقوبورلش . بولونقلری شهرک ، اوطورده لری مکنتک تاریخ و وضیندن ، ایتوا ایلدیک تاریخ آبدله لردن قطعاً استفادله ایتلریش .

ایشته لاویس که زیاده بونی تشبیه ایدیلور . حال بوکه بولوک حقیق بر مؤرخک ایلک مهم خاصه می ماضی حاله ربط ایلدله اون جالاندیرمق و یاشانمدر . لاویسک اثرلرده بو خاصه لر تماماً موجوددر . آتایانه ، روسیایه ، بولوک دوره ده دائر یازدی اثرلر هب بو نقطه نظر دن یازشدر . کتا بولوک فرانسه تاریخک ایلک جلدی ده ارست لاویس نامندن چیقماقد . خصوصیه قولده و مالد یازدی فصلده بون نقطه نظرله بیجا نه و واقعا در . « لاویس خزیه اوقادتن چیقان برچوق و شقه لر ایتدله که مراضی قدره لر ، که رنگین نغزانی ، نظر دتیز جاب ایلدله جک ایلک جایی کله لر بولور . برقاچ عصر اول وقوعه کتیک حادله لر دن بخت ایلدر ، بو وقعه لر اوقوبان کیمسلر حادتا زمانه زده جریان ایدیلور ظن ایلدر . انسان بضا بو آدمک زمانی طرف و امتدادی اهل ایشدیکنه قائل اولور .

لاویس خنده یازیلان شو سطرلر بزم ایچون بولوک بر درسدر . عیالی تاریخک منور طبقه لر اده سنده بیله نعم ایتمه مستک سینی ، قارنره ذوق و بره جک ، قارنرک استفادله سی جاب ایلدله جک و جه ایله یازلاماسیدر . یازیلان اثر حال ماضی به ربط ایلدله جک ، قارنرک روحی اشغال ایلدن مسائلیک ماضیکل کی سبیلری شرح ایلدله جک و جه ایله تدقیق و تحریر ایلدله جک اولورسه ، اوقوبانر ایچون مهم بر درس استفادله تشکیل ایلدیلیر . بو کون وقعه بویس تاریخلرینک اهمیتدن ساقط اولمای بو وظیفه ایضا ایلدله ماملر اندر . ماضیه بو یارلر غود نظر صراحی بر روض ایچون بک قیتندار و شقه لر در . بناء علیه حاقی ماضیکل استفادله ایشدرمک استس مؤرخلر ایچون بوشقه لر تدقیق ایلدله جک حال حاضرده جریان ایلدن وقعه لر ایلدله جک سبیلرینه ربط ایتک صورتله تدقیق ایلدله جک کتیکلرک تریه فکره می ایچون غایت مهم بر وظیفه تشکیل ایلدر .

احمد رفیق

تاریخ صحیفه لری :

۷۷۷۵

قوجه مصلاح الدین آغا

[دوونکی نسخه مردن مایه و ختام]

TDVISAM
Kütüphanesi Arşivi
No ۳۳۷۳۵

سلطان ابراهیمک ظالم و قانونسزداره کین
آیم هوزنده قوجه مصلاح الدین، درلوریه و منصبین
مشقی، اوسته چکامش، یاشایوردی . بوجیات ،
اونک ایچون باضامق دکدی . ملکنده نظام
و قانون قالمشدی . هرشی بادشاهک کینه، ذوقه
آرزولریشه و هوسلریشه تابندی . بوغاز دشمن
کیلرله قایلغش ، بوکا کیمسه اهمیت و برمیوردی .
سلطان ابراهیم ، سراید ، شکر باره ، نلی
خاس کیلرله ایچله یوردی . سمورلرله سرایلر
دوشه تیور ، عیبرلرله ذوق ونشته قوتی قازا .
ناه جالیبیوردی . خلق ، بادشاهک شوق
واختراصنک اسپیدی . سلطان ابراهیمه سمور
بشد برمک ایچون دکالر باسیهور ، دولتک ال
مقدن وزیرلی الک اهیتمسز سبیلر وسیله ایدیلرک
اوفرورکی خواجه لک قولیه لرنده کویو ایلرله
آسلیوردی . بوخال ، طایانیمالایق درجه ده ایدی .
قوجه مصلاح الدین آغانک کچردیکی شانلی هوزرله
بو اضمحلال زمانی مقایسه قابل دکدی . مصلاح الدین
آغا حقیقه بوکولری کوردیکنه نادمدی .
کماله کیمه کی .

— قتل سلطانده صنعیق اولمده نعت شریعه
ایستقرز والا بزم بکچیری و آخردن بر فرد ایله
نراضن یوقدر .
دهیلر . مصلاح الدین آجا جواب و برمک ایسته مدهی ،
فقط زورله :

— والله بزم دخی اول خصوسه صنع
ورضیاض بو عیددی . وارک اتی ایله و زبردن
سؤاله ایلیک .

دیهه قبضه بر جواب و بردی . مصلاح الدین
آغا فورتنی بو صورتله کچرمک ایسته مشدی .
فقط بالاخره اوجانک سیاهیلر طرفدن قتل
برنجی اوزه اوغرادینی کورونجه ، بکچیرلرله برابر
برغایان ، اولدیریمی برکنله حالنده ، سلطان
آحد جامنه هجوم ایتدی . بو هجوم مدهدی .
عقالبانک ایکی مهم قوتی ، سیاهی و بکچیری ،
بادشاه قانلکنی اوزرلیشه آمانق ایچون بربرولرله
چاریشورلر .

بکچیرلرک باشنده بوتون آغالرله برابر قوجه
مصلاح الدینده واردی . قوجه مصلاح الدین
اوزون یوقی ، آقی ساقالی ، مهیب اندامیله آرقده
طوریوردی . اسکی سکبان باشی ، کندنی عادتا
حراره میداننده طن ایدیلوردی . مصلاح الدین آغا ،
بکچیری آقاسنک سیاهیلرله قارش تردادنی کورنجه
طایانامادی .

« آت دیوب » ایلرله دی ، آغایه :
— بره نورقاق ، کبرو طور .
دیدی ، ایلری به آت ایدی . بکچیرلرک اوکلرینه
دوشدی ، بولداشلرله :

بره قومک شهبازلرم . بو اراج ادینزلرک چتکی
نه اولسه کر کدر ، دیهه جاقیردی . « کهنه بیزک
تخریصی » بکچیرلری غیرته کتیروب « جور پایه سکرور
کی سکرمله » سیاهیلرله اوله برقلنج اوشوردیلر که
هیسنی ده مغلوب ایتدیلر . نهایت مصلاح الدین آغانک
« آتی آغاشنه دوشدیلر » ، خنولری رجایه
باشلادیلر .

قوجه مصلاح الدین بوسفرده موقی اولمدهی .
آرتق هیچ بر تپلکه قالمشدی . بو تاریخیندن
اعتباراً قوجه مصلاح الدین آغالر سلطنتک و مسولری
ارسته کیرمدهی .

مصلاح الدین آغانک عزل ونصبده رأیی واردی .
کورچی عبدالنئی به منصب و بریله چکی زمان مصلاح الدین
آغا اعتراض ایتش :

— شرمک بیوکی بودرکه ، حرامیلرله واشتمایه
توخ و سننجاق و بریلوب عرض و ناموس دولت
هتک اولنه . اشقیبا بو طریقله منهبه نائل اولتی
قبوسی آچیلورسه غیره ظهور سودامنده اولان
جسور و قاتلر طولوب ملکتن خرابه و برمک
کورنیور . معقول بودرکه خبری طریقیله توانکنه
سی اولتوب منصب و برنگه بر الای مقصدلی
طمعه دوشورمکدن قیاده خنر اولنه .

دیمشدی . مصلاح الدین آغانک بو مطالبه سی
طوغرویدی . آغا ، بو رأینده صوکنه قدر اصرار ایتدی .
کورچی نئی باشنه طویلا دینی سیاهیلرله استانیولر
اوزرینه بورودیکی زمان ، قوجه مصلاح الدین سیاهیلرک
هیچ برکنلیقن یایدیرمدهی .
بونلر مقنتیک عزلی ایستیلوردی ، مصلاح الدین
آغا :

— مفتحی و برسهک بونلر خوتوزه حمل
ایدوب بزلی دخی ایسته لری مقررور .
دیدی . عبدالرحیم افندیکن عزلتیه راضی
ارنادی ، کورچی عبدالنئی معیتنده کی سیاهیلرک
مقصدی ، سلطان احمدجامی وقعه سننده تلف اولان
سیاهی بولداشلیکنک استقامتی آلمدی .
مصلاح الدین آغا هر ایشده جسامتیه نیز ایدردی .

آغا سلطنتک هتکامنده سیاهی ایشلرله او قدر
مشغول اولمادی . دامادی قره حسن اوغلو ایله
برابر ناموسکارانه برحیاط کچردی . حتی سرایه
انتسابلری کسمه ن ارقداشلیکنک بالاخره مفتحی

سلطان محمودرابیک جلوسندن سوکرا ، سلطان
ابراهیمی خلق ایچون یانته کیدنلر آره سننده قوجه
مصلاح الدین آغاده بولنیوردی . سلطان ابراهیمه
کماله کیمه کی .

— بقه آغا ، بادشاه بر ظالی ماله مسلط
ایدرپ چیم مالی وارنشا و ترک شریعت ایله عالم بو
حاله واردی و عورتلر امورده مسلط ه خزینه یالکنز
اسرافانه شیمچ . رعایا بریشان ، کتار بو سننه
محرمانه قرق یازه حصار آلدی . حالا یوقدر
کفار قالیوق بوغازده یانور . دفعنه تقید یوق .
استانبول حصیور قالدی . بو احوالی نه ایچون
کورمن ؟ اوله استکشاف احوالی ایچون بوغازده
واران من دکلی ایلیک .

دیمشدی . مصلاح الدین آغا و زبردن شکایت
ایدیلوردی . میرآخور آغا ، مصلاح الدینک سوزلری
اوزرینه کندیکنک قباحلی اولدینی اعتراف ایتشدر .
او زمان مصلاح الدین :

— ایتدی اوله رشوت عالمین تالفسون .
ثاماً خامسگیل یانفتن کیتسون . ثاماً و زبری بزه
ویرسوق .

دییی و نهایت بو تکلیفلرین بر نتیجه چیمایه
قوجه مصلاح الدین ، سائر آغالرله برابر ، سرای
قیسنه طایانمشدی .

شایدی ، والده کوسم سلطانه قارش قارشیه
ایدی . سوزلیدی سوزلر ، والده سلطانه تأثیر
ایتدی . کوسم والده ، سلطان ابراهیمی
سومزدی . بو فیکله برابر یته مدافعه ایتک
ایسته دی . مصلاح الدین آغا بو مدافعه قارش
اولک سوزلری تکرار ایتدی . نهایت خنق
ایتمیشکی قوی و جانیکنک اتمالری قارش سننده سوبایه چک
سوز بولمامایه .

— واریم ، صابجایقن صادر بروپ چیماره م .
دی . والده دائره سنک قصلی پنجره لری او کندن
بکچیلوب گیتدی .

سلطان محمودرابیک جلوسندن سوکرا ، سلطان
ابراهیمی خلق ایچون یانته کیدنلر آره سننده قوجه
مصلاح الدین آغاده بولنیوردی . سلطان ابراهیمه
کماله کیمه کی .

عصيان حاضر لا يزال ايجنده قوجه مصليح الدين

اك بيطرف واك متفند برسبا ايدى . سرايه گلزدن اول دوله معظه كوم سلطان ابراهيم خاني ايجون تقد كه يازانل آره سنده ، قوجه مصليح الدين و واردى . حتى مير آخور مصطفي باشا يكچيريليه ملامتحي ايجون كلديكي زمان ، قوجه مصليح الدين ايلري آيامش :

بقه آغا ، پادشاه بر ظالمى ماله مسلط ايدرب خي مالى وارتشا و ترك شريعت ايله عالم بو حاله واردى وعورتلر امورده مسلطه خزينه يالكيز اسرافاته بيشيم . رعايا پریشان ، كنانر پوسنه سرحدندن قرق پاره حصار آلدى . حالا بوقدر كفار قلوبى بوغازده ياتور . دفعنه قيد يوق . استنبول محصور قلدى . بو احوالي نه ايجون كورمى ؟ اولاً استكشاف احوال ايجون بوغازده وازان سين دكلى ايلك .

دعتهدى . مصليح الدين آغا ووردن شكايث ايدوبورده مير آخور آغا ، مصليح الدين كوسوزلرى اوزرته كنديسينك قباحتى اولدينى اعتراف ايتمدر . او زمان مصليح الدين :

— ايدى اولار رشوت عالدين قالكسون . ثانياً خاصگيلر ياتندن كيتسون . ثالثاً وقرى بزه برسون .

دعش ، نهايت بو توكانلردن بر نتيجه چيما نتيجه قوجه مصليح الدين ، سائر آغالرله برابر ، سرى قابينه طليان ايتدى .

شعبي ، والده كوم سلطانله قارشى قارشى به ايدى . صوبلديكي سيوزلر ، والده سلطانله تأثير ايتدى . كومر والده ، سلطان ابراهيمي سوسوزدى . بو نيكله برابر يته مدافعه ايتك ايتسدى . مصليح الدين آغا بو مدافعه به قارشى ايلك سيوزلرني تكرر ايتدى . نهايت خنى ايتدينيك قونجه ايتك ايتاملرى قارشيسنده سوبيله چك سوز بولما نتيجه :

— واردم ، صارعان صاردروب چيما روم . دى . والده دائره سنك قسلى بچره لرى او كندن چك يول كيتدى .

سلطان محمود ايلك جومندن صوكرا ، سلطان ابراهيمي خلع ايجون ياتنه كيدنلر آره سنده قوجه مصليح الدين آغاده بولوبوردى . سلطان ابراهيمه ايك زياده نجاوز ابدلر قره چلي زاده ايله قوجه مصليح الديندي .

قوجه مصليح الدين ، آغالر آره سنده بيوك بر نفوذ قاراندى . حتى صدارته صوفى محمد يافاي كتيرون ، پاشاي اتاغ ايجون :
— بر قلكيز دوشديكي برده الهى بيك مساج يكچيريليله باش ويرزم .

ديين ، قوجه مصليح الديندي . حتى بوسيدن سلطان ابراهيمك قتل اوزرته سياهيلر عصيان ايتديكي زمان صدر اعظم ، قوجه مصليح الدين چاغيريش :

— قى بى وزارتله نصب صددينده اولان يكيز ، ديهه صورمش . قوجه مصليح الدين ده شو جاني ويرمىدى :

— دوللو سلطانم ، بن قولك اول زمان بر قلكيز دوشديكي برده الهى بيك مساج يكچيريله باير ويرم ديدم . حاليا اول بيگانك اوزرته قديم شاهور . اما اگرچه امر خلع بزم مشورتين ايلر ازلدى . لکن قتل خصوصنده رايغز ومداخله ضر بوزيم .

قوجه مصليح الدينك بوسوزلرى طوغرو دکالدى . سلطان ابراهيمك « خلع وازاله » سى ايجون شيخ الاسلامك فتواى واردى ، بو فتواى تطبيقه دامور اولانلرده آغالردى . بونظفني كنديسنه صدر اعظمه ايتا ايتمى . قتل مصليح الدين آغا بوسوزلرله ايتك ايجندن صيريلق ايتسدى . مصليح الدين آغالک بوسوله دن فور توپامى مشكادى . وادشاه قتل مهم برمشله ايدى . او زمانك محطلى بيله سلطان عيان باينيك نيتندن صوكدر چه منفردى . كنج پادشاهي قتل ايدنلر كمنسوب اولدقلى اورماه آكله يني زمان ، لغتلر ياغدر بولوبوردى . شمدي سياهيلرله يكچيريلر آياقلاشمير ، بو بولوك چنايتك شتهنى اوزرته سلق ايتسه ، بولوبوردى . سلطان احمد جامه نك اطرافى سياهيلرله ، آغاله ، بولداشله قايناش بولوبوردى . نهايت سياهيلرلك « اشچولردن » بر قانچ مصليح الدين آره كيدلر :

دوشدى ، بولداشله :

بره قومك شهبازلرم . بو براج اديب لرك جنكي نه اولسه كر كدر ، ديهه چايقيردى . « كمنه بيوك تحريصى » يكچيريلرى غيرته كتيروب « چوربايه سكر در كي سكر دماه » سياهيلرله اوليه بر قلنج اوشورديلر كه عيسى ده مغلوب ايتديلر . نهايت مصليح الدين آغالک « آنى آياغنه دوشديلر » ، عفورلرني رجايه باشلاديلر .

قوجه مصليح الدين بوسفرده موفق اولمىدى . آرتق هيچ بر نيكله قائلوبوشدى . بو ناز ايتدين اعتباراً قوجه مصليح الدين آغالر سلطانك مؤسسلرى ازه سنه كيرمىدى .

مصليح الدين آغالک عزل و نصيبه رايى واردى . كورجى عبداله ييه منصب ويريله چكى زمان مصليح الدين آغا اعتراف ايتش :

— شريك بيوك بودر كه ، حراميله واشتمبايه توخ . وسنجاق ويريلوب عرض و ناموس دولت هتك اولنه . اشقبا بو طرفيله متصبه نائل اوانق قيسوى آچياورسه غيرى ظهور سودامنده اولان جسور و قنانلر طولوب ملكتى خرابه ويرمك كوزنيور . مقولى بودر كه شيرى طرفيله نوار كنه سى اولنوب منصب و تريكه بر الهى مقسدلرني طمعه دوشورمكدن زياده خنر اولنه .

دعشدى . مصليح الدين آغالک بو مطالعه سى طوغرو ودى . آغا ، بورا ايتده صوكنه قدر اصرا ايتدى . كورجى نبي باشنه طوبالدينى سياهيلرله استنبول اوزرته بوردوبكي زمان ، قوجه مصليح الدين سياهيلرلك هيچ بر نيكلين پايديرمىدى .

بولر مقينك عزالى ايتيبورلدى ، مصليح الدين آغا :

— مفتى ويرسهك بولر خونزه حمل ايدوب بزلرى دخى ايتسه لرى مقرر در .

ديدى . عبدالرحيم افنديك عزليه راضى اولمادى ، كورجى عبداله يي معيتمه كي سياهيلرلك مقصدى ، سلطان احمد چايى وقعه سنده تصاف اولان سياهي بولداشليك استغافى آلمدى .

مصليح الدين آغا هر ايشده چسارتيله تيز ايدردى . آغا مسالطنى هتكامنده سيماى ايشريله اولدير مشغول اولمادى . دامادى قره حسن اولغو ايله برابر ناموسكارانه برجات كچيردى . حتى سرايه انتسابلرني كشمين اوقداشليك بالآخره مفتى عبدالرحيم افندي يي عزل ايتسدير كورجى طوبدينى زمان ، يك زياده جاني صديقلىدى . دولتک آغالر سلطاننده اوضاديني فلا كئلردن متأثر اولدى . قره مراد آغا و زير اعظم اولدينى صره ده ، مصليح الدين آغا اوقداشليك اداره سنى هيچ ده موافق بولمادى . حتى مراد پاشا سنك عزله شرار و برله يكي زمان ، مصليح الدين آغا :

— البته قتل اولسون ، ديهه اصرا ايتيله ايتدى . فقط نتيجه مصليح الدين آغالک اولديتى كي چيقيما مشدى :

مصليح الدين آغالک هر هر كيتى حسن نيته ، خيره ، اوجايك سلامتته معطوفدر . هر كس سلطان ابراهيم دورجى آرابوردى . رشوت و ارتكاب علندي : مذهبلردن رسماً پاره آلتيور ، روزنامه به ايراد و مصرف قيد اولوبوردى . او زمانه كلنجيه به قدر رشوت آلان پاشا اعدام اولوبوردى .

بولوبوشده ايله رشوت « مدار امور هوك » صره سنه كشمىدى . مصليح الدين آغا بو حاللردن منفردى . اوجايى اعتدال داخلنده طوبان او ايدى . سكر پادشاه دورجى ادراك ايدن قوجه مصليح الدين ، دولتک اخيمحلالنى كورمك ايتسه بوردى . سلطان ابراهيم زماننده هر كس ، پادشاه خلع اولوبورسه ايشلر دوزمالي ، مات قورنولور ، اعتقاد نده يدى . بو اعتقاد ، قلده هيچ اولماز سه براميد ، بر تسلى حاصل ايديبوردى . شمدي ، پادشاه خلع دكل ، حتى قتل ايدلدى . فقط مملكه ، اوجايى آغالردن دوت بش كيدنك الله زبون اولوبوردى . مصليح الدين آغا ، مصليح الدين ابراهيم دورجى كوم سلطانله تصوير ايدركن :

« كاشكي بو كورلر كورميدم » دعشدى . حال بو كه قوجه مصليح الدين او كورلردن دها وزبانه سنى ، دها فناسى كوردى . نهايت بر قدر كيجه سى ، ذات الجفندن « قوت » اولدينى زمان ، عثماني دولتي بكتاشليك كندخا چكارك عترس جاهل لارنده صوبوبوردى .

احمد رفيق

قوجه مصالحوالدين آغا

۷۷۹۹
KÜTÜPHANESİ ARŞIVI
No ۷۴۷۵

دیه سوردی . قوجه مصالحوالدين كلی حرمتله :
— حاشا پادشاهم ، جله سنك بوئی قیلدن
ایچهدر و جله سی اسرینه مطهر لردن . بوسوزدن
اصلا خبر لری یوقدر . اكرچه لالاك كئنداك بك
ایله بیض او طوله بر قاج کیسه كوندرمش .
لكن انلك اغواسیله بویله ایس ایتك محالدر .

دیدی .
— باین شمدی لالای قتل ایتم قولارم بكا
بكا انجولری ؟
قوجه مصالحوالدين شو جوانی و بردی :
— حاشا پادشاهم . بلکه جله سی حظ ایدرلر
و پادشاهم خیر دعا ایدرلر .

قوجه مصالحوالدين سلطان ابراهیم حضورندن
چیقوب کتیدی . عسبانك بوسوزوله اوکی آلدی ،
فقط مضطقی باشا عییبجه ترتیباتك جزامنی بك
آغیر کوردی .

مصالحوالدين آغا اوگون کومم سلطان ابراهیمی
سوزلری قنای بر ایتانه سولیلوردی . کندیمی
حقیقه استانبوله قزل عبا ایله گلشدی .
مسلمان سلم تائینك صوك سنه لرته طوغرو
(بوسنه) ده طوغرش (۱۷۹۹) ، استانبوله
دیوشهرمه چوجینی اولارق کتیرلشدی . کئچلکندن
بری اوچاندن باشقه آغا ، اوچاندن باشقه حامی ،
اوچاندن باشقه دولت کورمه معدی . حیاتی ، حاجی ،
ظفری ، شانی ، سعادت ، منعی اوچا سابه سنده
کورمش بولوشدی . خسرو باشا ارضروی محاصر
استدبکی زمان (۱۰۳۷) ، مصالحوالدين آغا الی
سکوزیاشنده ، دینچ تووانا برکیچیری کئنداسیدی .
اوچانی خلقی کوره سنده نفوذی اودر چه ده ایدی که ،
ارضروی مدافعه ایدن آبازه پاشاییله ، خسرو پاشایه
تسلیم اولماش :

— اول کورسه قلمه دن آنکه چیقارم .
دیه مصالحوالدين آغا ایچون خبر بولامشدی .
قوجه مصالحوالدين ، دها او زمانلر ، « آغاوات
دولتک نامداری و خسرو پاشانك نظر الفناسته
خیلی رغبت واعتبار » صاحبیدی . آبازه دوت : قه
سفارتله کیتمشدی ، صوك دفعه اولارق
قیصره لی شایخله برابر کوندولش ، آبازه
آنچق بوسابه ده « صدراعظمک اوچانك عهد
ویتانه » اعتداد ایدرک خسرو پاشایه تسلیم اولمشدی .
قوجه مصالحوالدين ، مراد ثالث ، احمد اول ، مصطفا
اول ، عثمان ثانی و مراد رابع ، سلطان ابراهیم ،
وسلطان محمد رابع دورلرنی کورمشدی .

مراد رابع دورنده « اوچانی آغالرینك اقدام
وا کابلرندن » دی . سلطان مراد روان سفری
ایچون حرکت استدبکی زمان ، استانبوله سکبان
باشی اولارق قالدان ، قوجه مصالحوالدين آغا
ایدی (۱۰۴۴) .

سفری معتاق عزل ایدیلن مصالحوالدين آغا ،
پادشاهک بغداد سفرنده (۱۰۴۶) تکرار سکبان
باشی اولمش ، استانبوله عافله سنه تعین ایدلشدی .
سلطان ابراهیم زمانده الآن سکبان باشیدی .
یکچیری کئنداسی قره حسن اوغلی حسین آغا ،
دامادیدی . او صره ده گرید قهرمانی مراد آغا
بغداددن گلش ، قره حسن اوغولونک برینه کئنداک
اولمشدی . مصالحوالدين آغا ، دامادنك « صفرالید »
قالدینکی کورونجه ، سکبان باشینی کندی رضایتله
دامادنه برافش ، « بوجه سلطاننی مقارنیه »
دامادنی سکبان باشی یایدیرمشدی .
(مابدی وار)

احمد رفیق

صوریه نك تقسیمینی بر پرولستو

برلین ۲ (آ.م) — حوران مبعوثی شکب
آرسلان بك باجله خاصه ملكنلره کوندردینی بر
بر تلفرافنامه ده فرانسه ایله انکلتره آرومنده عقد
ایدیلش اولان معاهدانه توفیقاً سوریه نك انکلتره
ایدیلش

والله دائره سنك مالطه دوشه لی ، لوش
دهلیری ، عرفی و یچلی آدلرله طولمشدی . لك
او كده ، وزیر اعظم ، شیخ الاسلام ، قره چلی
زاده ، صوكرا قاضیمسكولر و آثار حرمتله اللرنی
قاوشدرمشلر ، باشنده سیاه ابریشم اورتوسیه
كندیزینه متأثرانه خطاب ایدن کومم سلطاننی
دیکلورلوردی . والله سلطان سوزینی پیتیردی .
ایچلرندن ابری یاری ، آقی صاقالی ، سکسانك
براختیار ایلری به چقدی . کوزلری یاشاراق
بوكك و کور برسسه خلفك سفالنی آكلتاغیه
پشلادی :

— بوم دوللو سلطانم . كریكسز . بنده كن
وجه سر بودوت علیه نك نعم فراوانه مظهر اولمش .
خاصه بئنه قزل عبا ایله كروب حلا ستم سکسانه
قریبدر ، بو دولندن مظهر نعم عیباب اولمش .
حالا اول نعمتك شكیرین ادا اوزر بیره واجب
اولغاه اقتدیز خانداننك قرین اختلاله طسات
كئوره موز . كاشکی بوكولری کورمیدیم . بویله
خسروسلرله اولك آقانی اولنی بخی استرم ؟ نه ظم
و كیمه احتیاج اوردو ؟ حالا دخی رتبه ومنصب
طالی دكلم . جله سنندن ال چكوب دولت علیه به
خیر دعا خدمتندوم . اما بوم دوللو سلطانم ،
الحمد لله تعالی دین اسلام اهلیوز . پادشاهنك حرکت
وسلوكی حدود شرع و عقایدن خارج اولغاه حاله
اختلال كلدی . براسزل مقارنی ایله علاچدن
قاندی و هر طرفدن كفار باش قالدردی . سرحدلره
عدو مستولی اولدی . حالا بوغازه بخش سکسان
بار قلمه مثال حربی سفیر لرتوب آق دكوزك بولی
قیادوب شبان روز جنك ایدرلر . كندو بوجه دن
غانل . لهو و تماشایه و جلب مال و اسراف و ارتشایه
شغول . شرع شریف متروك اولوب رشوتله
عالم بیغادی . خزینه اسرافانه صرف اولندی .
حالا شرع شریفك حكیمی نه ایسه آقی اجرا
ایچون علمای فتوالی و ربوب گلشزدور . الحمد لله
شهبازه لایق تختدر . جلوس اولینجه جمعیت طاغامتز
و مادانکه جلوس اولینجه قائل دو کولور بر فرد
امین اولماز . لطف ایدوب نسا ده باعث اوله جق مخالفتدن
حذر ایدمسن . امر شرع شریفكدر .

اوگون ، « خلفك دردخی » ملكتك الم وضعینی
كومم سلطاننه یانه ایله آكلتان ، بونون اوچانك
حرمت و اعتمادنی قازانان بو اختیار ، معسار
دامادی قوجه مصالحوالدين آغا ایدی .

مصالحوالدين آغا اوچانك عمل ایدی . كون
کورمش ، سفر اشمش ، دورنك تعیری
وجه ایله « كوك بارانیده » ، « مقبل الدوله » ،
« چاركن بكتاشیه نك اشبه واصلی » ، « بكتاشیلرک
یری و جله دن زیاده عمدنه و صاحب تدبیری
ایدی . بکچریله داغما هم فکر اولدیلن ایچون
اوچانی نفوذیه اداره ایدردی . آغالرک برچوق
عصیانلرده غالب کله لری ، اره لرنده اتحادی و انضباطی
محافظه ایتلری « بو قوجه نك رأی و تدبیری
ایله ایدی . مصالحوالدين آغا ، موخزلر
نظرنده ده « دوت دفعه تقلیب دولت ایتش
برده ایله عظیمه ایدی » . « مددالعمر کاری
مکر و حیاله و محرک فتنه » ایدی . فقط بوسوزلرده
مبالغه واردی : مصالحوالدين آغالک اوچانك سر و طبیعت
تمامکنی اوچانی واسطه سیله دوزه نك ، شرع شریفنی
اوچانی واسطه سیله اجرا ایتدیرمک قابل اولدیننه
صاگر صاماز برصورتده قناعت ایتش اولاستندن
ایلری کابووردی . بوسبیدن ، وزیرانك بولسزلقلرنی ،
ساظنتك حدندن فضله اعتسافانی کوردینی زمان
اوچانی آیلاندیرر ، مقصد حاصل اولدقدن صوكرا
بینه ضبط ایدردی . افراط و تفریطی سوزمدی .
حرکتی عافانه و مدبرانه ایدی . صوك چیقما به جق
ایشاره کیریشم ، بوی ایشلرده داغما باشقه لرینی ایلری
سورردی .

قوجه مصالحوالدين دولته چیداً صادقدی . اوچانی
دولت علیه نك حرکتله « آلتانك ایسته مدی .

غافل . لهو و تماشایه و جلب مال و اسراف و ارتشایه
بشعور . شرح شریف متروک اولوب رشوتله
عالم بیجا دی . خزینه اسرافانه صرف اولندی .
حالا شرح شریف حکمی نه ایسه آتی اجرا
ایچون علمای فنواری و پرور کیشیزد . الحمد لله
شیزاده لایق خندرد . جلوس اولینجه جمعیت طاعن
و ماد منکة جلوس اولینجه قائل دو کولور بر فرد
امین اولماز . لطف ایادی و فساد باعث اوله حق مخالفتدن
حذر ایدمیز . امر شرح شریف کتدر .
اوگون و خلتک دردنی ، ملکتهک الم وضعیتی
کوسم سلطانه یانه یاقله آکلانان ، بوتون اوچاغک
حرمت و اعتادنی قازانان بو اختیار ، معمار
دامادی قوجه مصلیح الدین آغا ایدی .

مصالح الدین آغا اوچاغک تلی ایدی . کون
کورمش ، سفر اشمش ، دورنیک تعبیری
وجه ایله « کورک بارانیده » ، « مقلب الدوله » ،
« چاروکن بکتاشیه نیک اشبه واصلی » ، « بکتاشیلرک
بیری و جمله دن زیاده عمد و صاحب تدبیری »
ایدی . یکچیرله داغما هم قکی اولدنی ایچون
اوچاغی نفوذیه اداره ایدردی . آغازک برچوق
عصابانده غالب کله لری ، اده لرنده اتحادی و انضباطی
محافظه اتمه لری « بو قوجه نیک رأی و تدبیری
ایله ایدی » . مصلیح الدین آغا ، مورخلر
نظرنده ده « دوت دفعه تعلیب دوت اتمش
برده سیه عظیمه ایدی » . « مدته العمر کاری
مکر و حیله و محرک فتنه » ایدی . فقط پوسوزلده
مبالغه واردی . مصلیح الدین آغاک اوچاغه صریحی ،
مکملی اوچاق واسطه سیله دوزمه نیک ، شرح شریف
اوچاق واسطه سیله اجرا ایتدیرمک قابل اولدینه
صاحباناماز بر صورتده قناعت اتمش اولماستندن
ایلری کئیوردی . بوسیدن ، وزرانک بولسزقلربی
ماطنتک حد تدن فضاه اعتسافی کوردیکی زمان
اوچاغی آیفالاندیرد . مقصد حاصل اولدندن سوکرا
بته ضبط ایدردی . افراط و تفریطی سومردی .
حرکتی عافانه و مدبرانه ایدی . صون چیتما به حق
ایشاره کیرشمز ، بو کئی ایشارده داغما باشقه لرئی ایلری
سورردی .

قوجه مصلیح الدین دولته چیداً صادقدی . اوچاغی
دولت علیهنده کی حرکتله آلت اتمک ایسته مزیدی .
اوچاق عرضنی محافظه ایتک ، قوجه مصلیح الدینک
الک مقدس وظیفه لرندیدی : سلطان ابراهیمک ایلیک
زمانلرند فرمه مصطفی یاشا ، جنجی خواجه ایله
ساجدار پاشایه قارشی نفوذنی محافظه ایچون اولنرک
سرایدن چیقار یلربی موافق کورمش ، بو مقصد
وصول ایچونده یاره بدیردک اوچاغی اله اتمک
دوشونمزدی . اوچاق خلق چوربا بیجه نیک ،
نهایت جنجی خواجه ایله ساجدار پاشانک « ایباد
قلعه سن » ایسته یه چکدی . قوجه مصلیح الدین ، بو
دعوی بولیدنی زمان ، عقلی باشندن کیتدی .
لویاد ایدوب :

الحذر م الحذر . سلطان مراد مرحومک
بجه نیک نفوس قتل ایله اطفا ایلدی آتش فتنه یی
بکیدن اشغال اتمکی استریمز . سووز آباشه
دوشوندن صکره ایش قتی مشکل اولور . بونه
اصل رأی فاسددر ؟
بیدی ، ممکن دکل راضی اولمادی ، درحال
آتمه بیدی ، قره مصطفی یاشای بولدی .
بونه اصل اشدر ؟
دیه سورددی . مصطفی یاشا شایردی . ایلیک
بیدانه چیتیمی اونی ایستون فورقوتدی . مصلیح الدین
غایه :

خیرم بوقدر .
دیه بین اتمکدن بیسقه چاره بولامادی .
مصلیح الدین آغا اورادن یکچیری اتاسنه کیتدی .
بونه بیمنی اشدر . سزک بوندن خبریکز
وارمیز ؟
دیه سورددی . آغاده :
بونه خیر . آگاه دکلم .
بیدی . حتی فورقوستندن ایشی سلیمان
ابراهیمده خبر بوردی . سلطان ابراهیم چار
چاقی قوجه مصلیح الدین چایردی . مصلیح الدین
سورده کادی ، سلطان ابراهیم :
بقه ، اختیار قولارم شوربا نیک استرل
ایتمز . اصلی وارمیز ؟

اوچاقی خلق آره سنده نفوذی اودرجه ده ایدی که ،
تسلیم اولماش :
— اول کاورسه قلمه دن آنکله چیقارم .
دیه مصلیح الدین آغا ایچون خبر بولامدی .
قوجه مصلیح الدین ، دهها او زمانلر ، « آغاوات
دولتک نامداری و خسرو پاشانک نظر الفناستنده
خیلی رغبت و اعتبار » صاحبیدی . آغازه درت دفعه
سفراتله کیتمیدی ، صونک دفعه اولارق ده
قیصریه یی شیبخله برابر کوندرلش ، آغازه
آتیق بوسابه ده « صدراعظمک و اوچاغک عهد
و میانه » اعتقاد ایدرک خسرو پاشایه تسلیم اولمادی .
قوجه مصلیح الدین ، مراد ثالث ، احمد اول ، مصطفی
اول ، عثمان ثانی و مراد رابع ، سلطان ابراهیم ،
وسطان محمد رابع دورلربی کورمزدی .
مراد رابع دورنده « اوچاقی آغازلرینک اقدام
وا کابرلرندن » دی . سلطان مراد روان سفری
ایچون حرکت ابتدییکی زمان ، استانبولده سکبان
باشی اولارق قانان ، قوجه مصلیح الدین آغا
ایدی (۱۰۰۴) .

سفری متعاقب خزل ایدیلن مصلیح الدین آغا ،
پادشاهک بغداد سفرنده (۱۰۴۶) تکرار سکبان
باشی اولمش ، استانبول محافظه سته تعیین ایلدیدی .
سلطان ابراهیم زماننده الاکن سکبان باشیدی .
یکچیری کتخداسی قره حسن اوغلی حسین آغا ،
دامادیدی . او صررده کیرد قهرمانی مراد آغا
بغداددن گلش ، قره حسن اوغلو نیک برسته کتخدایک
اولمادی . مصلیح الدین آغا ، داماد نیک کتخدایک
قالدنی کورونجه ، سکبان باشی کندی رضاسیله
دامادینه براقش ، « قوجه سلطانی مقارنتیله »
دامادنی سکبان باشی یایدیرمزدی .
(مابعدی وار)

احمد رفیق

صوریه نیک تقسیمتی بر پروتستو
برلین ۲ (۲۰۰۴) — حوران میعوی شکب
آرسلان بک بالجله غاصم مملکتله کوندردی بر
بر تلفرافنامه ده فراتسه ایله انکلتزه آره سنده عقد
ایدلش اولان معاهدانه توفیقاً سوریه نیک انکلتزه
ایله فرانسه آره سنده تقسیمی برتستو ایدرک
دیورک :

بوحال ، ائتلافک فووحات و الحاق حربی اجرا
ایلدیکی اثبات ایتکده در . سوریه ، عثمانلر
و عثمانی قاله ققدر . ویلسون ، لوئیس جورج ،
وساثر رجال حکومت طرفلرندن مکرراً اعلان
ایدیلن دساتیر معلومه توفیقاً هیچ بر حکومت
طرفندن اجرای تأثیر ایلدیکسین تمامیه حر
اوله رق آرای عمومی به مراجعت ایدله سنی تکلیف
ایدزم . سوریه لیلرک حقیق ارزولری خلافتده
اتخاذ ایدیلدیک هرمانی بر تدبیر بالمجبوره محاربات
مستقلیه سببیت و بر مچکدور .

آلمان و آوستریا قطعاتی بلغارستانده
برلین ۳ (۲۰۰۴) — بلغارستانه مقادیا آلمان
و آوستریا - مجار قطعاتی واصل اولمده در . بونرک
قریباً محارباته اشتراک ایدمچکری خبر بریلور .
پارس مطبوعاتنیک ممنونتی ، بلغارستانه آلمان
قطعاتی اعتراف ایلدیکده اولدینه دائر اولان خبر
اوزونیه خیلی تناقض ایشدر .

آلمایاده محافظه کارلرک برقراری
برلین ۴ (۲۰۰۴) — (آژانس وولفدن) :
محافظه کاران غروب بونرکی اجتماعنده آیدمکی
صورت قراری اتخاذ ایشدر : محافظه کاران غروب
۳۰ ایلونده اصدار اوانان امرنامه قیصرانه یی
کندیسنه اساس حرکت اتخاذ اتمک و محاربه یی
شرفلی صورتده نهایت ایدمک اوزره بتون قوای
ملیه یی طولانمه غیرت ایدمچک بر حکومت ، قناعتی
ایتمش اولسه دخی ، اشتراک اتمک قرار بر مشدور .

انکلیز لرک جوانی
برلین ۳ (۲۰۰۴) — دهلی تلفراف غره ستمک
— ریاسته نظر انکلتزه نیک بوریان توله سته جوانی
بولده در . مذکور جوانده آوستریا نیک دعوتنک
قبولی ایچون بر مقام مساعدات طلب ایلدیکده در .

واقفانه جنت علامی مشهوردی . سلطان مصطفی پادشاهانی نام قبول ابتدیه ، خانی ده اوله جه قبول ابتدی .
دردنجی سلطان محمد ، پادشاهانن زیاده آوجلیق ایشدی . سلطنت والده سلطاننک و آغارنک انده ایدی . ویا نه فلاکتی دوان پریشان ایشدی . خانی الزمندی . بو لزوی کندی ده آکادیمی ، مطابعت ابتدی .
ایکنجی سلطان مصطفی عنکاردی ، فقط سوک زمانلرده بوتون نفوذی خواجه فیض الله افندی به برافشدی . علم و معرفت لریا بی پریشانندی . ادرنه مصطفی بوجاله نهایت بریدی . سلطان مصطفی خانی قبول ابتدی ، فقط چوق متأثر اولدی .

اوچنجی سلطان احمد ذوقندن و شخصندن باشقه برشی دوشونمزدی . ابراهیم پاشانک محمد پرورلکی جاهل خانی غلیانه کتیردی ، بوغلیانک قریانی ابراهیم پاشا ایله برابر اوچنجی سلطان احمد اولدی . حتی ابراهیم پاشا عامیلره قارشی مقاومت توصیه سنده بولوندی . سلطان احمد وزیرلری قوربان ویره ویرک سلطنتی قورتاره چیغی ظن ابتدی . اتمسه ایدی ، هیچ شهبه سز پاشانک سوزنی دیکلردی . نتیجه علیه چیقمنجه ، رضا کوسترمکن باشقه برشی پایامادی .
اوچنجی سلطان ساج ، محکمه خدمتندن باشقه برشی دوشونمزدی حالده کندیسنه خانی تبلیغ ایدلریکی زمان : (دکله تقدیرالیزین . العلم) دیدی ، ملکانه بر انشاد ایله چکیلیدی . سلطان عبدالعزیزدده ، ایکنجی سلطان عبدالحمیددده خلمه قارشی جدی مقاومت کورولدی . پانکز ایکنجی سلطان عثمان ، قول طائفه سنک آرزوسی علما طرفندن کندیتنه تبلیغ ایدلریکی زمان :
— بوخته ارباب سز تحریک ایشقه بکزر سز اول سزی قیرام ، بده آنلری . دیدی . فقط نتیجه ده :

— بی آتار . بن بیلمزکنکه ، نازه ک سبیله ، پراخ سبیلر افاضله برخطا ایتدم ایسه سز ایتک . کورک دنیاک خالق . صباح پادشاه ایکن اسباب و مملک حد و عصری بوغلیکن شمدی اون آچیه ک برعرقیه قدرتم یوق .
دیک مجبوریتنه بولوندی ، واک صوکنده پدی قوله زمانلرنده اک قبیع حفاترله شهید ایلله فلاکتنه اوغرادمی .
هریدرک ، عثمانی پادشاهلری ایتنده ملنه قارشی اک بویوک فتاقرلی ایدنر ، ملنکه سوک درجه منفوری اولانر ، خلمه قارشی ده اک زیاده قارشی طورالردور . تلا : سلطان ابراهیم . . . سلطان ابراهیم صاقله ایچی دیزدیرور ، سرای قادینلرینه اودولری یوزندن دیوانی یوزدیرور ، اک بیکنده وزیرلری ناخوره بوغدیرور ، شهوانی ذوقلری تطمین ایچین نه وولرله یاقیشاچی برحیات کچیریردی . سراینک اک نفوذی سهارلی جنجی خواجهلر ، شکر یاره لر ، نالی خاصکیلر ملنکه علم و عرفان صاحبلی اسیر ایدرلردی . کریده جنله ایدن هسکر آچلندن پریشانلی چکرکن سلطان ابراهیم چنک و چمانه ایله وقت کچیریردی . سراینک آهنگ های و هویتدن آیا صوفیه ، و ذلری آذانی شاشیریرلردی غریبدرک ، خلع ایدیان پادشاهلر ایتنده ده خلافتی کندیسنه لایق کورن و خلمه قارشی طوران او اولدی . کندیسنه :

— پادشاهم . عامه و اعیان رأپلری اوزره ایچری بیورک .
دنیله بیکی زمان ، سلطان ابراهیم بردنبره یارلادی :
— بره خائیر ، بره بزه و نکلر . بوصل ایشدر . بن هر بریکزه احسانلر ایتدیمی ؟ شمدی هوا کزه تابع اولدیم ایچون بی قالدیرمی تدارکن ایتدیکز . بن پادشاه دکلمی ؟ بونه دیکندر ؟
هلم ایچری کیرمشدی . قره چایی زاده یاغیردی :
— خیر ، پادشاه دکلسن . امور شرعیه و دینی به عدم تعید ایله جهانی خرابه ویردک . او تانکزی لهو و غفلت ایله کچیروب رشوق فاش و ظلمه بی غلله مساط و بیت المالی انلاف و اسراف ایتدیکز .

— سن خزینه بی انلاف و انواع اسرافله نافعات العقل سوزینه او یوب رشوق فاش ایتیکه اختلال نظامه سبب اولوب قتل رجال و صادرة اموال ایتیکله خلقه مضرمن . قابل تعلم و اصلاح اولماق له لایق تخت دکلسن . بو صیدلردن سن پادشاه اولماق سنک . خلافتک شرعی دکلدر . اما شهزاده تعلم قبول ایدر . وزیر تعینت امور ایتیکله شرع شریف اجرا اولور .
سلطان ابراهیم اصرار ایتدی ، قارشیننده کیره ایتدیک اییلکاری برور باشلرینه ووردی . علمانک اصراری قطعی دی و نهایت واهی اولدی :
— خوش ایدی ، باشنده یازیلان بو ایتمش .
ایلهکله اصهی .

دیدی ، وسرای او طه لرندن برینه قایدیدی . مسئله بو قدرله قلاجقدی . فقط کوسم سلطان اوغلتکله یاشاماسنی ایسته مادی . طورونی دردنجی سلطان محمد طرفندن شو خط حاوینی اسدار ایتدیردی :

« بدرم ابراهیم خان بعض هوادارلری امدادله ایضا فتنه و فساد ایتک اوزره در . دفع محذور ضرر عام ملاحظه سیله باغ طالندن مصر عدم طرفه تحریک قدم ایتمی اهم اولمشدر . ایدی فرمان متختم الاذعان موجبجه نقطه وجودی صرکن شهودده دور اولوب خار ازاری دامن ملک و ملتندن ازاله اولسون . »
« ازاله » وظفه می یک فنیع پایلماشدی .
وقه بی بالذات کورک قاضیسکر بیانی افندی شویله آکلتیور :

« وزیر ایله مفتی پانکز ایکیسی جلادلری اوکنه قاتوب محسندن ایچری دخول ایتدکرنده بز دهلیزدن ناظر ایتک . سلطان ابراهیم بر کک کورن اطلس هنتری کیش . قرصنی چشیر مطلا اوچهورلری طشره چیقمنش . باشنده بر کله پوش . صول انده مصحف شریف . مفتی به خطاب ایدوب :

— بقه عبدالرحیم . یوسف پاشا سنک ایچون بر فتان دینسزدر ، دپله ، دیشدی . اولدورمدم ، مکر سن بی اولدوره جله ایش سن ایتنه کتاب الله ، بی نه حکم ایله اولدورور . ظللر .
دیو فریاد ایلدی . بالاخره جلادلر کیروب کند کاونشان ایله کارین تمام ایتدیلر . »

ت
ن
ب
ر
ق
و
ه
ت
ب
ر
م
ن
ا
ب
ن
ظ
ب
ن
ن
ت
ا
ب
ر
م
ا
ب
ر
ط
ا

تاریخ مہیڈری
بیژاندرہ نورگلر
محرری : احمد رفیق

[استانبول قیٹنك ۷۰ : نچی دور سنوئسی مناسبتیلہ]

بیژانس اوئندہ نیری سلجوق نورگلر نكده
عثمانی نورگلر نكده همدیدی. آنا ملولوی روملردن
قوزئاروق ایچین (بیژانس) نك آلبانیسی لازمدی.
سلجوقلر (ایزنیک) ه قدر ایلرله شلاردی ؛
فقط سلجوق سلطنتك ضمه دوچار اولمای ،
املر نك قوه دن قله كلسنه مانم اولدی. بومل
شادی بر عزم ، و یارلاق بر نخله قوددن نخله
كترین ، عثمانی نورگلر اولدی .
عثان غازی لساندن :
عثان ارسلو غزول اولارسك
اوغوز قاره خان نساك
نكك بر كتر قولوسك
اسلامی آخ كزار باب
دین شاعر ، تاریخی بر حقیقی تصویر
ایلمشدی . فی الحقیقه ، بیژانسك نخبی عثمان
غازلردن اعتباراً بوتون عثمان اوغول نك معزز
غایلردن بریدی . اورخان نك ، غازی خونكار ،
یلدیرم ، موسی چای ، قوشه مراد غازی ،
سیاسترخن هب بیژانسه قارشى توجیه ایزدیله
شرق امپراطورلنك محطی سنه لرحه اوغراشارق
فتح ایله دیلر . بیژانس امپراطورلنی ، آچق
بیژانس سورلی داخلدهك (بلده لر لیكسى)
ایله چورلویه قدر محدود بر اواشی به منحصر
قالدی ، و (بلده لر لیكسى) قده ، اجد نك
بروسى ضربه لرلی آئنده قاناب و تراق اولارق
آه كیرمك ، فاتح سلطان محمد بصر اولدی .
۳۹ مایس ۱۹۲۳ ، بیژانس قیٹنك یوز
عشمنین دور سنوئیسیر . دوت بوز تیش
سنه اول استانبول ، شوكر نلده فاتح شانلی
اردوسنه فر اولشادی . بیژانس - و قه قه
بکچیریلر ، غزبلر و سیهلر دولابیزر ، فاتح
سلطان محمد اسكی سرایده ، اوطور بیوردی .
فاتحك ، بیژانسی آتی ایچین نك عزمی
كوتردیك كرن ، جدا بووك بر كندی .
صالی صابیحی ، ساعت ایكیدی . كینه دن برین
اسرار حقیقاً اطاعت ایلشدی . نورگلر ادوسی
(بلده لر لیكسى) اوزرینه آلبانیلیه حاضر دی نساك
جوم اسمی وریلدی . اردو ، بیژانسی اور - بیژان
صارماه باشلای .
تورک دونانسی خلیج سورلرینه هجوم
ایدیوردی ، هجوم قلمبلك اجرا ایلدیك نخله ،
(لیکوس وادیسى ، بارام باشا دروسى) ایدی .
پوراسی عاتنا عشردن نمونه ایدی . بیکارچه
آغزندن : « الله ، الله ! » آوازوسى عیوقه
چیمبور ، بوتون بوخله لکك اورئاننده فاتحك
بووك سانجانی دالغالاسیوردی .
فاتح (طوبقیوسى) طرفندن بیلندیک یوز
قسم اوزده نخلده بووك بر كدیك آچیدى . شهره
بوكدیكن نخله نكلى . سوردن خیره نالاشدی
كریده ، علی النجله پایلشش ، شرابورلردن
صرك برمدانسه سپری واردی . بیژانسلیلر
صوك ایدلرلی بوسره باغلاشلدی .
كنا برقولده ، اوزنه قاپیلده ككفور سربانی
آراستدهك سورلر هجوم ایدیوردی ، محاصره ده
بالئات بولونان بارنارو شوبله نقل ایدیبور :
« هجوم اردوسنك ایكنین فرقه نك منسوب
عسكركه آنا ملولونك تورك عسكركلی ، كوكرمش
آرسلانلر كی طوبقیوسى جوازندهك سورلر
اوزرینه آیلدیله . بز بوئوك كی كوردیك
صهرده ، شيرك وقا پوردهك كایانلر ك چاگلری
چالینبور ، هكس نوركاره قارشى جناب
ارحرا حیدن امداد طلب ایدیبوردی .
فاتح سلطان محمد ، بوتون عزمیله هجوم
ایدیبوردی . جوملر موغنیله نخله نك
زمان ، تکرار ایدیبور ، اردو آدم آدم
سورلی آله ایغه چالینیبوردی . اوكون ،
محاصره نك انا اوچن كوتیدى . اردو ،
شهری فتح ایدمكجه آیدى : سورلر ك بر جوق
طرفلری بیقیلمشدى . زغوس باشا خلیج طرفندن
صیقیدر بیوردی . قطی هجوم ، طوبقیوسى
طرفندى . دیگر هم بر نطه ده ، (كرتورتا ،
اكری قابو) طرفیدی . امپراطور قسطنطین ،
طوبقیوسى طرفنده ایدی .
اكری قابو ایله ادرنه قویسی آراستدهك
سور قیسی خراجیه ایدی . خصوصیله هجوم

کونی اگری قانی مدافنه ایدنلر دیکر نساكلی
طرفله قوشلاردی . انا قدر بیکجری ، قانیك
آچق اولدوغنی کورونجه ، درحال اجری به
دالهلر ، بو انا قهرمانی بیکارچه عسکر تقیب
ایندی . بیژانسلیلر ، نورکاری سورك ایچنده
کورونجه ، نه پایلخلری شاشیردیله . دن کى
هیبس ده بر طرفله قاجیشدیله ، فقط جله سی ده
تورک قیابى آئنده نك اولدیله .
تورک شیره کیمشلردی . بیژانس خاق
ادرنه قاپسی طرفلندهك سورلر اوزرنده تورک
باراقلری کور کوروش : « شهر کندی ! »
آوازمسنى عیوقه چقاردیلر .
طوبقیوسنده ، فاتحك صولتانه قارشى امپراطورله
برابر بیژانس خلق و انا ایلر شندله قارشى
قویوردی . نهایت ، انا ایلار نك سرداری
جوستینیان نك پارالانسی مدافنهك بوتون قوش
قردی . امپراطور ، جوستینیانی به اوزونك
باشدن آراسی ، رجا ایندی . انا ایلی سردار
کیمکده اصرار ایدجه ، امپراطور نرهدن
کیده بیله چکی سوردی . جوستینیانی جوجوی
وردی : « اللهك نورکاره آچیدنی بولن ! »
جوستینیانی نك چکیمه سی اوزرینه بیژانسلیلرک
بوتون مدوی قوش قیریلدی . امپراطور مدافنلر
آراستده نك باشه قاشدی .
فاتح ، خندك آرقه سیندن هجوم حرکاتی
اداره ایدیبوردی . جوستینیانی نك چکیمه سی ،
مدافنه نك صه اوغراماسى نظردقی جلب ایندی .
آرتق صراجه ابرمشدی ، درحال عسکرلر نك
اوکنه کندی : « شهر آیدى . آرتق آیدى
صانیک . روبلر هب قاپورلر . سپرلر ده
عسکرده قانادی . عسکرلر ، اربابلیک بيشمنلر
دیدى ، آتی سورلر دوشرو سوردی .
مدعش برغله نك فاتحك بیش صیرا ظفر سیل
کى سورک کیکلردن اجری دیوبوردی .
تورکارک قارشیننده شرابول سپرلر بیقاش ،
نشلر برله بر لاشدی . اچلرنده ، امپراطور
قصد نطیلده جسدى واردی .
فاتح سانجانی سورلر اوزرینه دیکلیمشدى .
پوماس صاسی ، تورکار ایچین عصرلردن بری
حسرتی چکین برظفر ضاحیدی ، تورکار
بیژانس اوزرینه چکین سانجانیله برابر کونش ده
دوخرابه باشلامشدى . کینه ایکنه باشلایان
هجوم ، نخله ختامه ابرمشدی .
استنبول محاصره سنه داتریاز دینی غرضکارانه
آزده ، شامو رده بیله ، فاتحك مظم نظریه
قائمی وجده کبیر :
« شرف نكشمه لی برماس کوننده پارلاق
کونش . مظم ، مات انکیز و محترم صبه
اوزنده طوع ایتدیك زمان ، سلطان محمد
کنجلك ، هاستنك عظم مساعیسی قودن قله
گش اولارق کوردی . ایکی عصر دن بری دنیا نك
بوتون قوملر بیکر دغه محاصره ایله آله
ایسه نکاری شیش ، او ، عزمی ، سانی ،
عسکرلر نك فوق الماده عزمی ، طوبقیوسنك
خارق الماده کى سایه سنده آله ایتشدى . مقرو
بله ، بنمبرك حساب اولادلر نك احتراصلرینه
دانا قارشى طوران شرق خریستان بلده لر نك
ملکسى ، شمدی فاتحك آقائری آئنده ایدی . »

تاریخ مصابره ایکی یوز سنه اولکی بهار

محرری : احمد رفیق

(۱۱۴۱ - ۱۳۴۱)

اوسنه نك قیشی غایت ساکن کیمشدی .
 ایران ایله بایلان بیسود سفر لره نهایت و برلدی .
 سلطان احمد ثالث بیگکطاشده داماد نیک
 سرایندن کندی سراینه نقل ایله مشدی . اوسنه ،
 وقعه نویس راشد محمد افندیک اصفهان
 ایلیچی کوندربلیکی سنه ایدی . وظیفه سی « حاکم
 قلندرو اصفهان اشرف شاه افغان ایله اتحاد
 مذهب و اعتقاده بناء دولت علیه ایله قرین
 انعقاد اولان حبل متین صلحک تشبیدی » ایدی .
 اساساً صلحی متعاقب ایکی طرفندده بو بویوک
 ایلیچیلر کوندربلیه سی معاهده نامه احکامندندی .
 احمد ثالث سوک بهاری اوبده مرحومه
 والده سلطان یالیسنده کچیردی . بو متاسیته
 خلیج ساحلارنده کی یالیز وزیر لر و دولت
 ارکانیله دولدی . بو اقامت تشرین ثانییه قدر
 دوام ایتدی . تشرین ثانییه طوب قابی سراینه
 تشریف آرزو ایلدی . پادشاهک مقصدی داود پاشا
 طرفلرینه چیقمق ، اورالرده بر آز آولانغدی .
 بو تون وزیر لر معینده ایدی . آو بیتدی ،
 پادشاه طوب قابی سنده وزیر باغچه سنده دیکلندی ،
 بر آز سوکراده طوب قابی سراینه کلدی .
 احمد ثالث دو کونلره واکتجه لره دوشکوندی .
 قیزی زینب سلطانک مصطفی پاشا ایله ، عایشه
 سلطانک ده سلحدار محمد پاشا ایله دو کونلری
 اجرا قیلیندی . هرایکی سلطانک مهر مؤجللری
 اوتر بیگ آلتوندی . زینب سلطانک
 جهازی غایت پارلاق بر آلا ایله یکی سرای
 قارشینده کی قبه لی سراینه ، عایشه سلطانک
 جهازی ده سلحیه ده والده کتخداسی محمد پاشا
 سراینه نقل اولوندی . قیش هنوز بیتنه مشدی .
 داماد ابراهیم پاشانک ، قبودان مصطفی پاشانک
 سراینده حلو محبتلری دوام ایدیوردی .
 نهایت بهار بوتون رونغیله کندی کوستردی .
 چراغانلر ، سعد آباد صفالری توالی ایدیوردی .
 شاعرلرک تشبیده لری هپ چراغان ذوقنه بر
 دعوتیه ایدی :

ایریشدی نوبهار ایامی آجیلدی کل وکلشن
 چراغان وقتی کلدی لاله زارک دیده سی روشن
 چنلر دوندی روی یاره رنگ لاله وکلشن
 چراغان وقتی کلدی لاله زارک دیده سی روشن
 آجیلدی دلبرک رخساری کچی لاله لر کلکلر
 یاقیشدی زلف خوبانوش زمینه ساچلی سنبللر
 نواساز اولنده بیک شوق ایله آشفته بلبلر
 چراغان وقتی کلدی لاله زارک دیده سی روشن
 کلور دیو جهانک شهر یاری بزم کلزاره
 تاشا ایتک ایچون . یاسنلر چیققدی دیواره
 بسمله دیدی کلغچه کوش بلبل زاره
 چراغان وقتی کلدی ، لاله زارک دیده سی روشن
 اولوب کلشن چراغان ایله پرشوق و نشاط افزا
 زمینی لاله زارک نوردن طاووسدر کویا
 هزاره مؤده کم آجیلدی روی غنچه زیبا
 چراغان وقتی کلدی لاله زارک دیده سی روشن
 اوسنه با برام ، مایسه تصادف اتمشدی .
 احمد ثالث با برامک یگیری برنجی کونی « خان
 عالیشان حضرتلری » نه سعد آبادده بر ضیافت
 وردی . قریم خان میر آخور کوشکنه قدر
 ندالله کیندی . اورادن آله مصطفی پاشا
 و صبری ، ده سوکراد قصر دنکشانی زیارت
 ایتدی . کیچه غایت پارلاقدی . « نوای دلکشای
 ساز وضیای مشاعل و قنادیل ظلمت کداز ایله
 فضای سعد آباد مانند عیدگاه و هر طرفده
 فلک بیا هوایی فشنکر آه آتشن عشاق کی
 جانب آسمانه روبراه » اولیوددی . او کیچه ،
 منبر اعظم جهده سیمند . (خیر کاد)

ایلیچینک حرکتی غایت مطمئن بر صورتده قار .
 شیلا ندی . هر طرفدن طویلر آتیلیوردی . او
 کون طقوز یوز طوب آتیلشدی .
 ایلیچی بالی یازاری قاپسندن شهره کیردی .
 صدراعظم پاشا طرفندن کوندربلن آته بندی .
 « وسعت دائرة اسلامبولی از ائت ایچون » ایلیچی
 تام آلتی ساعت شهرده دولاشدیرلدی ، ادرنه
 قاپسندن چقار یلارق منزله کورتورولدی .
 مراسمک اک پارلاخی ، ایلیچی وزیر اعظم
 ابراهیم پاشا طرفندن قبول اولوندوغی کون
 یاییلشدی . سرایدکی بو بویوک او طه طیفنده کی
 حصر اوداسنه ایریشمه قالیچلر ، اطراف اوی
 ایکی صیرمه کل ایله مزین قرمز ی سایه چوقه
 سریشدی . صدر اطرافنده کی مندرک اوکنه
 قرمز ی چوقه اوزرینه صاری صیرمه ایشله ملی
 بر مقعد ، ایکی طرفک مندرلری اوزرینه پروازلری
 ایچی وز صر دکلر ایشلمش دیبامقدر قونولشدی .
 بونلردن ماعدای کیری درت یاصدیق ده اواردی ،
 اوزرلری پنه اطلس اوزرینه ایچی وز صر
 ایشله میلیدی .

وزیر اعظمک او طوره جتی مقامک کوشه سنه
 الماسلی بر اطلس یاصدیق ، اوکنه بر انجیلی
 دیبا یوزغان ، صاغنه الماسلی بر کاغد کیسه سیله
 زمره و یاقوت ایشله ملی مصنع بر دیوت ،
 صولنده الماسلی صر صر بر « نادیبر » ، باش
 اوچنه سیبیه قدیفه اوزرینه الماس ایشله ملی
 کیسه ایچنده بر انعام شریف ، بخره لره صیرمالی
 و انجیلی کیسه لرا ایچنده اون بدی مصحف شریف
 آصیلشدی . او جاغک ایکی طرفنه بش ماصه ،
 اوزرلرینه ده صیرمالی بوغچلر ایچنده کورکلر
 قونولش ، او جاقدن صدره قدرده ماصه لرک
 اوزرینه قومان رافره سکر عدد بللور ظرفلی
 جالار ساعت ، اک اوستنده الی بی متجاوز
 نفیس کتابلر قونولشدی . او جاغک قابی طرفنده
 بر اوافق ساعتله اوچ بو بویوک آینه واردی .
 او کون ابراهیم پاشا زوز بوره غرق اولمشدی .
 بار ماغنده ایکی الماس بوزوک ، بلند مجوه
 کر و بر الماسلی خنجر واردی . آلدنه خالص
 انجیلدن بر تسبیح پولونیوردی . آرقه سنده
 آل چوخه قابلی سیاه سمور کورک واردی .
 کورکک چاپراستلری هپ الماسلی ایدی .

نهایت ایلیچی غایت پارلاق مراسمله قبول
 ایدیلدی . « آلتون صطل و ابریق ایله » قهوه لر
 کلدی . « مجوه طبقه لر ایله طاشلی و صر صر
 فنجان و ظرفلر ایله » قهوه لر ایچیلدی ، ایلیچی ،
 شاهک نامه سی تقدیم ایتدی . عودت استبدان
 ایدر اتمز « مجوه کاسه لی ثربت ایله توفیر
 و صر صر بخوردان ایله بخیر » اولوندی . صدراعظم
 او قدر ممنوندی که ، سلطان احمد ثالثک
 دوام عاقبتی حقدنه ایلیچینک دعاسی ایشیدیر
 ایشیتمز « برقبضه آلتون » ده کندی احسان
 ایتدی . ایکی یوز سنه اولکی بهار لر زنگین
 و ظفردن امین بردولک کوردیکی مسعود دملردی .
 و ذرانک بودبدیه و احتشای یاقین عصر لره قدر
 دوام ایتدی ؛ فقط ده زاده دوامک امکانی
 بوقدی ؛ چونکه دولنده نه او عظمی محافظه
 ایده جک قوت ، نه ده اوسطوق ادامه ایتدیره .
 جک ثروت قالماشدی .

قارشیدنده کی قله بی سراینه ، عایده سلطانک
جهازی ده سلیمانیه ده والده کتخداسی محمد پاشا
سراینه نقل اولوندی - قیش هنوز بیتمه مشدی .
داماد ابراهیم پاشانک ، قبودان مصطفی پاشانک
سراینده حلوا محبتلی دوام اییدیوردی .
نهایت بهار بوتون رونقیده کنده کی کوستردی .
چراغانلر ، سعد آباد صفالری توالی اییدیوردی .
شاعرلرک نشیده لری هب چراغان ذوقته بر
دعوتیه ایدی :

ایریشدی تو بهار ایای آجیلدی کل وکلشن
چراغان وقتی کلدی لاله زارک دیده سی روشن
چنلر دوندی روی یاره رنگ لاله وکلشن
چراغان وقتی کلدی لاله زارک دیده سی روشن
آجیلدی دلبرک رخساری کچی لاله کلر
یا قیشدی زلف خوبانوش زمینه ساچلی سنبلر
تواساز اوله ده بیک شوق ایله آشفته بلبلر
چراغان وقتی کلدی لاله زارک دیده سی روشن

کلور دیو جهانک شهر یاری بزم کلزاره
تاشا ایتک ایچون ، یاسنلر چیقدی دیواره
نیمسه بدی کلغنه کوش بلبل زاره
چراغان وقتی کلدی لاله زارک دیده سی روشن
اولوب کلشن چراغان ایله پرشوق و نشاط افزا
زمنی لاله زارک نوردن طاروسدر کویا
هزاره مژده کم آجیلدی روی غنچه زیبا
چراغان وقتی کلدی لاله زارک دیده سی روشن
او سنه یارام ، مایسه تصادف اتمشدی .
احمدتاک بایرامک یگیری برنجی کوشی « خان
طالبان حضرتلی » نه سعادت آبادده بر ضیافت
وردی . قریم خانی میرآخور کوشکنه قدر
- ندالله کیتدی . اورادن آتله مصطفی پاشا
و صرخی ، دها سوکرا قصر دنگشانی زیارت
ایتدی . کیجه غایت یازلاقدی . « نوای دلکشای
ساز و ضیای مشاعل و قنادیل ظلمت کداز ایله
فضای سعادت آباد مانند عیدگاه و هر طرفه
فلک پیا هوایی فشنکر آم آتشن عشاق کچی
جانن آسبانه رو برام » اولیوددی . او کیجه ،
وزیر اعظم جدول سیمدن (خرم آباد) ،
خان ده (جسر نو پیدا) دن دفتر امینی قصرینه
کیتدیلر . ایرته سی کون کرلر سیری یاپیلاجقدی .
سلطان عثمان حوضیه والده سلطان حوضی
اطرافنده حاضرقلر کورواشدی ..

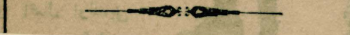
سلطان احمدتاک و وزیرنه عظیم برنجلیوبتی
واردی . او کیجه ابراهیم پاشا سراینه دوندیکی
زمان ، پادشاهدن بر خط هایون آلدی .
خط هایونک اوزرنده شوایکی بیت یازیلیدی :
کرلر سریرنه عزم ایلهک ای آصف دانا
همیشه ذوق و شوقک دایم ایسون حضرت . ولا
بر آن دور ایسون الله سنی صدر وزیران
وجودک حفظ ایده باری بحق کیمه علیا

اوسنه تک اک مطنطن ضیافتی اشرف شاه
افسانک ایلیجیسی محمد خانه یاپیلان ضیافتدی .
براشد محمد افندی ایران سفارتندن موقیقله
دونمش ، زلالی حسن افندنک برینه استانبول
قاضیسی نصب اولونمشدی .

اشرف شاهک ایلیجیسی قارشیلماق ایچین
غایت بارلاوه ترتیبات یاپیلیوردی . سرایده ،
قبه آلتنک یالندزلرلر ، نازله نیور ، اورته قاپیدن
باب السعاده یه ایکی طرفه ک طرفه زونلر آل رنگه
یویاتیوردی . ایلیچینک کیجه کی بوتون اولره
یویالرینک تجدیدی فرمان اولونمشدی . عثمانی
سلطونی کونستراک ایچین بیگمطاش سرای
اوکندن طوبخانه به قدر آلتی قالیون ، قره کوی
قاپیسندن اسکی باغ قاپانته قدر یکی بوغاش
« طغوز عدد طاروس منظر چکدرمه » ،
اسکی ترسانه اوکندن استانبوله قدرده بدی
قالیون دیزلمشدی . سرای برونندن ستان پاشا
کوشکنه قدر مدافه ایله قورشونلی مخزنه کی
قصر هایونک اوکی طوبلرله دولو ایدی .
ایلیچ بوستانچی باری کوروسندن قارشیلانندی .
کیجه اسکندارده تیرلیدی . ایرته سی صباح
چکدرمه ایله اسکر پارون حرکت ایلدی .

و ایچیلی کیسه لراچینده اون بدی مصحف شریف
آسیدلشدی . او جاغک ایکی طرفنه بش ماصه ،
اوزرلرینه ده صدیرمالی بوغچه لر ایچنده کورکلر
قونولن ، او جاقدن صدره قدرده ماصه لارک
اوزرینه قونان رافله سکر عدد بللور طرفی
چالار ساعت ، اک اوستنه ده الی منجاوز
نفیس کتابلر قونولشدی . او جاغک قالی طرفنده
بر اوافق ساعتله اوچ بووک آینه واردی .
او کون ابراهیم پاشا زور زورده غرق اولمشدی .
پارماغنده ایکی آناس یوزوک ، بلند مجوه
کر و بر آناسلی خنجر واردی . آنده خالص
ایچیدن بر تسییح بولونیوردی . آرقه سنده
آل جوخه به قالی سیاه سمور کورک واردی .
کورکک چاپراستاری هب آناسلی ایدی .

نهایت ایلیچ غایت بارلاق مراسله قبول
ایدیلدی . « آلتون صطل و ابریق ایله » قهوه لر
کلدی . « مجوه طبعجه لر ایله طاشلی و صرصح
ذنجان و ظرفلر ایله » قهوه لر ایچیلدی ، ایلیچ ،
شاهک نامه سنی تقدیم ایتدی . عودت استیذان
ایدر ایچر « مجوه کاسه لی شربت ایله توقیر
و صرصح بخوردان ایله بخیر » اولوندی . صدراعظم
او قدر ممنودی که ، سلطان احمدتاک
دوام عافیتی حقنده ایلیچینک دعاسنی ایشیدیر
ایشیتمز « برقبضه آلتون » ده کندی احسان
ایتدی . ایکی یوز سنه اولکی بهارلر زنگین
وظفردن امین بردولک کوردیکی مسعود ملردی .
و ذرائک بودیده واحتشای یاقین عصرلره قدر
دوام ایتدی ؛ فقط دها زیاده دوامک امکانی
یوقدی : چونکه دولته نه اوعظتی محافظه
ایده چک قوت ، نه ده اوسطونی ادامه ایتدیره .
چک ثروت قانامشدی .

تاریخ
مصاهیری

شارل دیل

محمدی
اصغر فیروز

فرانسده ، بیژانس تاریخده داتر تدقیقاتده پولونان عالم ایچنده ، شارل دیل هیچ شبهه سز مستنابریستکیلی ایدر . بیژانس تدقیقاتی ، فرانسدهده ، ایکی بیق عصر اول باشلاشدی . اون درنجی لوی هرقة مائد تدقیقاتده پولوناق اوزره ، ایلیج نواته له برابر ، غالی ده کوندردی . شرفک اش نفیس یازمه اثرلی اوتاریخندن اعتباراً فرانسدهده پولوک برزغبته مطهر اولدی . عین زمانده بیژانس تدقیقاتی ، اون درنجی لویینک و فولبرک تشویقلریله یوکیکی ساحه لرده تکمیل ایدیوردی . اون طفوزنجی عصرده ایسه ، بوتدیقات برقات دها ایلرله دی . پلوزونک (قانتاقوزمن) ، ایزامبرک (ماتونل) پاله اولوخ) کبی اثرلی انتشار ایتدی . بوتکله برابر ، فرانسه علماسی بیژانس تدقیقاته صمیمی حرارتی برغرینه صاریلادی . یالکیز ، اون طفوزنجی عصرک نصف اخیرنده (نفولده هوت زه نوت) تأسیس ایدیلکی زمان ، بیژانس تدقیقاتی عادتاً برانته دوره سنه داخل اولدی . مؤرخ راسیونک (فسطین پورفرورنه) ی اودورده انتشار ایتدی . پوتر ، سنه لکچدیکی حالده ، قیمت و اهمیتنی ضایع ایتدی . رامبو ، پوترنده ، شرق ایترا . طولرفنک پویومه سنه و یو کسله سنه سبب اولان عاملی درین بر وفوف ایله تشریح ایتدی . شلومبرژنک (لاتین شرفک مسکوکاتی) ایسه ، بیژانس تاریخنی نقطه نظرندن بیله یه ن شمبارلی اورتابه قوبدی . بیژانس تاریخده داتر علمی تدقیقلر چوغلامه باشلادی . پویمانده شارل دیلک اثرلی ، اسلوبی ، ایجه لکی نقطه نظرندن ، بوتون بیژانس متخصصلرینک نظر دقتی جلب ایدیوردی . استاد ، بیژانس آثارنی کثرتیه احتوا ایدن (راونایه) هاتر آثار عتیقه تدقیقاتی نشر ایتدی .

پوتری (فوکید) ده ، یونانستانده ، جنوبی ایتالیاده بیژانس آثارینه وضعیتنه ، آفریقاده بیژانس حاکیمته داتر یازدنی اثرلر تعقیب ایلدی . شارل دیل ، یالکیز کنجخانه لرده چالیمه یوردی . بیژانس حاکیمته کیرمش ، بیژانس آثار صنعتیله تمیز اتمش بوتون بلده لری دولاشیور ، رسمار آلیور ، کورولممش متبلر کشف ایدیور ، هقیقته نفیس برجله حالنده بوتون تدقیقاتی خلقک نظر استفاده سنه قویوردی .

بوتکله برابر ، بیژانس تدقیقاته یالکیز فرانسدهده چالیمه یوردی . آلمانیاده روسیهده بوتدیقات دها زیاده ایلرله مشدی . حتی آلمان و روس دارالفنونلرنده بیژانس تاریخنی ایچین کرسیرلری بیله واردی . فرانسدهده ایسه ، بوتدیقات صرف عالمزینک همیله توسع ایدیوردی . بناء علیه رسماً اهمیت تلذیر ایلله مشدی . واقفا (السنه شرقیه) مکتبنده بیژانس فیلولوژیسی ، یونانی ادبیات تدریس ایدیوردی . فقط ، نه بیژانس تاریخنی ، نه بیژانس صنعتی فرانسه تدریسات علمیه صنده مهم برموقع اشغال ایتیوردی . آلمانیا و روسیهده ایسه بیژانس تشیثاته داتر مجموعه لری بیله نشر اولونیوردی . مثلاً (مونسیخ) ده ، دها ۱۸۹۶ده (بیژانس مجموعه سی) تأسیس ایلشدی . فرانسهده ایسه بوتون تنجات شخصیدی . حال بوک بیژانس تدقیقاته آوروپاده ایلیک باشلایان فرانسز لردی . نهایت بوحقیقت فرانسهده آکسلاشیلدی . ۲۹ جوز ۱۸۹۹ده (صوربون) ده بیژانس تاریخنی ایچین برکرسسی آجیلدی و بوکرسی به شارل دیل تعین اولوندی .

شارل دیلک (صوربون) ده بیژانس تاریخنه داتر ویردیکی ایلیک درس ، اسلوب ، ظرافت ، تدقیق نقطه نظرندن براتر نفیسدر . شارل دیل بودرسده (بیژانس) ک اهمیت و قیمتی سامعلرینک نظرنده جانلاندیردنی کبی ، بیژانسک اشک عظمتی دورلری ، سرای حیاتی ، ایتراطورلرینک نقطه واحشاشنی ساحر و جاذب برسالله تصویر ایتشدر .

قدر ته تودورابه داتر بعض تدقیقلر نشر ایلشدی . فقط شارل دیل ک (تودورا) سی اسلوب ، تدقیق ترتیب ، ایجه لک اعتباریله براتر نفیسدی . اوه اشک ظریف اسلوبه یازیلش بررومان کبی اوفونیوردی . شارل دیلک قامی ته تودورایی ، محیطی ، سرای حیاتی ، اعتقادلرینی ، آت میداننده ک عربده لری ، ته تودورالک کنجلیکنی ، احترامنی ، عشقه مجلوبیتی کوز اوکنده عادتاً جانلاندیر یوردی . شارل دیل : « رومان ناصلسکه حالک نازنی ایسه ، تاریخده ماضینک رومانیدر » حقیقتی فسونکنار صنعتیله اثبات ایدیوردی .

شارل دیلک پوترلری لایق اولده لری اعتباری یقین بولدی . (ژوسستینین و آلتنجی عصرده بیژانس مدنیتی) آقاده می طرفندن تقدیر اولوندی . پوترلری (بیژانس سیالری) تعقیب ایتدی . پوتر ایکی جلددی . انتشار ایدر ایتزعه تعدد دفعه لری باصیلدی . شارل دیل ، شرفده ، مملکت مزده ، بیژانس تاریخیه اوغراشانلریزه ایلیک اول طایفندیران ، پوترلردی . (بیژانس سیالری) انتشار ایدنجیه قدر ، شارل دیل نامی غزته صحیفه لر یزه کچمه مشدی .

شارل دیلک صولک اثرلرنده ک تدقیقاتی تورکاری ده علاقه دار ایتدی [۱۷] . حرب عمومی اثناسسنده یازدنی اثرلردن برقیسی (یکی مجموعه) ده ترجمه صورتیله انتشار ایتدی . پوترجه لر اسیویچره دن کوندر یلردی .

جلال اسعد بکک استانبوله داتر فرانسزجه ویلا آخره تورکجه نشر ایتدیکی اثره یازدنی مقدمه شارل دیل ، تورک ارباب علمنی تماماً طایفندیر مشدی . فی الحقیقه ، تدقیقاتی تعقیق ایچین بیژانسک اسکی سرحدلرنده ، بیژانس مدنیتنک تماس ایتدیکی برلرده دولاشان ، جلدلرله تدقیقلر نشر ایدن شارل دیلک ، توکنمز بروجده ایله تصویر ایتدیکی « قرون وسطی پاریسی » نه کلمه مهمی ممکن دکلمدی . محترم استادک بیژانس آثار صنعتنه ، هر بردن زیاده ، استانبوله تصادف ایده جکنه هیچ شبهه یوقدی . واقفا (قریه جامی) ته داتر شارل دیلک مهم برتدقیق واردر ؛ فقط صولک مساحتی ، فعال عالمه ظن ایلدزک ، بیژانس تاریخسنده یکی وملون افقلر آچماچقدر .

[۱۷] (بیژانس ایتراطورریه لری) نامنده ک اثرم شارل دیلدن خلاصه در .

توزش ووا عالم

برای
دول
بود
برو
غز
ظن
حالی
بوز
رخ
غز
(
هد
)
ما
ص
بر
ای
تفر
دکا
تقد
مش
ای
لرک
خلف
اول
وا
منج
مک
ماتا
لغنا
یک

کو
قو
ای
س
او
و
ان
ع
د

هائز آثار عتیقه تدقیقاتی نشر ایتدی .
پواتری (فوکید) ده ، یونانسانده ، جنوبی
ایتالیاده بیزانس آثارینه صنعتنه ، آفریقاده
بیزانس حاکمینه دائر یازدینی اثر لر تعقیب ایلهدی .
شارل دیل ، یالکدر کتبخانه لوده چالیشمیوردی .
بیزانس حاکمینه کیرمش ، بیزانس آثار صنعتیه
تیز ایش بوتون بلده لری دولاشیور ، رسملر
آلیور ، کورولمهش منبعلر کشف ایدیور ،
هفتده نفیس برجله حالنده بوتون تدقیقاتی خلقک
نظر استفاده سنه قویوردی .

یونکلر برابره ، بیزانس تدقیقاتنه یالکدر فرانسه ده
چالیشمیوردی . آلمانیا ده و روسیه ده بوتدقیقات
دها زیاده ایلرله مشدی . حتی آلمان و روس
دارالفنونلرنده بیزانس تاریخی ایچین کرسیلر بیله
واردی . فرانسه ده ایسه ، بوتدقیقات صرف عالمرینک
همنیله توسع ایدیوردی . بنا علیه رسماً اهمیتی
تقدیر ایلله مشدی . واقعا (السنته شرقیه)
مکتبهنده بیزانس فیلولوژیسی ، یونوانی ادبیات
تدریس ایدیلیوردی . فقط ، نه بیزانس
تاریخی ، نه بیزانس صنعتی فرانسه تدریسات
علمیه سنده مهم بروجع اشغال ایتیوردی . آلمانیا
وروسیه ده ایسه بیزانس تثبیتنه دائر مجموعه لر بیله
نشر اولونیوردی . مثلا (مونیخ) ده ، ده
۱۸۹۶ ده (بیزانس مجموعه سی) تأسیس ایشلندی .
فرانسه ده ایسه بوتون تبعات شخصیدی . حال بوک
بیزانس تدقیقاتنه آوروپاده ایلک باشلایان فرانسه
لردی . نهایت بو حقیقت فرانسه ده آکادمی ایشلیدی .
۲۹ جوز ۱۸۹۹ ده (سوربون) ده بیزانس تاریخی
ایچین برکرسه آجیلدی و بوکرسی به شارل دیل
تعیین اولوندی .

شارل دیلک (سوربون) ده بیزانس تاریخنه
دائر ویردیکی ایلک درس ، اسلوب ، ظرافت ،
تدقیقی نقطه نظرندن برائت نفیسنده . شارل دیل
بودرسده (بیزانس) ک اهمیت و قیمتی سامعلرینک
نظرنده جانلاندیردینی کبی ، بیزانسک نک عظمتی
دورلری ، سرای حیاتی ، ایبراطورلرینک منطنه
واحتمانی ساحر و جاذب برسانله تصویر ایشلندر .
استاد ، بیزانسی شوبله تعریف ایدیوردی :
« شمدرکی آوروپانک بوپوک شهر لری اکثریت
اعتباریه للی و آشاغی برطاقم بلده لر حالنده ایکن
استانبول ظرافت لک ملیکه سیدی . مدنی عالمک حقیقی
سرکری تشکیل ایدن چارشینسنده ، جهانک محمولاتی
بریکریمبادله ایدن بوردی . قرون وسطانک قیمتل و ایجه
زینت اشیا سی نامه طاشیدینی هر نه وارسه ، ایشله مهلی
اییک و آل قوماشلر ، صیرما کبی پارلایان ایشکیلر ،
خلق العاده قویوچی معمولاتی ، آناسلر و ایشیلرله
پارلایان جهورات ، ایجه او عالی ذیل دیشی چکمه لر ،
منمنع مینیاورلی آل یازبیری ، کوموش قاقالی
طونجیلر ، آلتون قاقالی مینه ایله مزین دعا کتابلری ،
بیزانس صنعتکارلرینک اللردن جیقا ایدی . »

شارل دیل درسنه شوجله لرله نهایت ویرمش ایدی :
« اکر بوکون ، بیزانس نای اطرافنده عصر .
لردن بری سورکلرین بعض اعتقاد لری ذهنلر بکزدن
صیلمه به ، بیزانس تاریخنک قیمت و جاذبه سی
ایشان ایجه به ؛ بوتدقیقاته باشلادقه ، کندی ملزلی
فکرار ایجه آلدیفمزی آکادمایه ؛ خلاصه بوپکی
تدقیقات ایچون - که انک زیاده ده آرزو ایتدیکم
پور - بکی قابلت لر اویاندرمایه موفق اولدسه ،
و فنکزی هیچ برزمان بیوده بره ضایع ایتد .
یرمش اولامد دیتکدر . بکا کلنجه ، بن امکمک
علمیا ضایع اولادیفنه امینم . »

شارل دیل ، بیزانس تاریخی مدرسی اولدقدن
سوکرا ، تدقیقاتنه بوپوک برشوق ، یورولاز
قمانیله دوام ایتدی . (ژوسسینین و آلتیجی
عصرده بیزانس مدنی) ، دها صوکرا (رتو .
و دز) بیزانس ایبراطورلرینه سی (نامیله علم
ایچینک اثر لرله صحیح بر صورتده کورولدی که ،
بیزانس تاریخی علم و صنعتله مشبوع بر دهامین
جه بک اولورسه ، بلده لر تشکیل ایدر . اوزمانه

قاصیده ، تدقیقاتی عمیق ایچین بیزانس
سرحدرنده ، بیزانس مدنیتنک تماس ایتدیکی
برلده دولاشان ، جلدلرله تدقیقلر نشر ایدن
شارل دیلک ، نوکنمز بروجد ایله تصویر ایتدیکی
« قرون وسطی پارسی » نه کلمه سی ممکن دکلدی .
محترم استادک بیزانس آثار صنعتنه ، هر بردن
زیاده ، استانبولده تصادف ایده چکنه هیچ شبهه
یوقدی . واقعا (قریه جامی) نه دائر شارل
دیلک مهم برتدقیق وارددر ؛ فقط صوک سیاحتی ،
فعال نایله ظن ایلر زک ، بیزانس تاریخسنده بکی
ومنون افقلر آچاققدر .

[۱۷] (بیزانس ایبراطورلرینه لری) نامنده کی
اثرم شارل دیلدن خلاصه در .

توارشو و اعلا

کو
قو
ای
س
او
او
د
و
ای
ع
د

کو
قو
ای
س
او
او
د
و
ای
ع
د

تاریخ عمومی

کل برو، طویال زوربا باشی!

اوگون سلطان مراد راغ، موفیقیندن طویال
همون، باشه کمالی، و شوکتیکه، متأثر اولوردی .
جنوسدن ایشک سته لرندن بری، ملنک و هلاکتک
زوربار اولدین چکدرکی فلا کتار، اونارجه کلنجیه
قدر مثل سبق ایشک درجه ده دذبله ایدی .
پوتون قوت سیاهی زوربارلیک اینه کیمسدی .
پوفتی آله ایشک ایچون سیاهلریک بوونک
برفینلری ده سبق ایشمصدی ؛ سلطان عیاق
شید اینک بکچریله قارشی عصبانلره ، قانله
قازابلان برموفیت اونری پوتون آتا طویاله ،
حق پوتون یاغنه حاکم قلمشدی . شانی وطنی
زوربار اولدنه ایدی؛ طاهر دایمی ساهان ، دل
اهیلر ، روم محمدلر ، حنالی اوغورلری ، کور
مایلر ، کوسه شعبانلر ، طاهر آناطولیک ظالم
وغدار حاکملریدی . قوتیه ، بکسیری ، آیدین ،
اسکیبیر ، اسکلب طرفلری یوسای زوربارک
طاهی آتنده ایگور ، خلق حیانتدن نومید ،
دانا غومه معروض ، ضرورت وسفالت ایتهده
باشاوردی .

آناطولیک بو مدهورینه قارشی استابول
هیچ بر قوت قولایندن عاجزدی . سلطان
مصطفی زمانندن بری ظهور این قاریشقیقلر
دولتک انتظامی بوزمدی ، بو انتظامسزلیک آن
دوام ایلیوردی . استابولده خراج کاندلری
بیر بیک غروشه ساتیلیر ، بوایله پشینا و بریلدی .
صوگرا بو خلقنی آلان ذات ، و بردهکی باره
« تسلیم خزینه دیو » امرینه یازدی ، و بردهکی
رشتوی بدخت ختله کیمسدن آلام اوغراشردی .

سلطان مراد راغ یول اولدنی و طاهره قارشی
برتی پاپازدی . ایشکده کوزلر ، رقابت
حرصیه بربرینک علینده حرکت ایشکدن باشه ،
دولت ازمی ایچره هیچ برده و رشوتلری .
قوجه خسرو پاشا (قوت) ده اولدیرلر .
استابولده صدارت موقعی حافظ باشا ایشک
ایلیوردی . فقط اونکده مدمن ، اوصافان
برزقی واردی ؛ طویال رجب باشا ...

رجب باشا یوسناجی باشیقندن باشه ایدی .
یوسنه استابول کلمی زمان ، دینچ و توانا
ایدی . یوسناجی باشیقندن (تریس) اوغرامش ،
آقایی سقط قاشدی . رجب باشا او تارشدن صکره
تقاعدی اختیار ایدی . بالاشره عهدسده وزارت
و بریلرک قوه دکتره ، قازااره قارشی مجازییه
کوندلری . نایب شعیب و جسنوردی . خدمتی
مهل کوزولدی . خلیل پاشاشک برینه قودان
نصب ایدلی .

کورج باشا قتل اولدنی زمان ، استابولده
قائمقام قالدی . علمای قته بی ایدی . رفیقین
ایرتهن قالدیرنی ایچون زوربارلی آیلاندیردی .
کورج پاشای قتل ایتمیرنک ایچونده یواسطه
مراجعت ایتمدی . کورج پاشاشک قتل ایچون
اولدیردی بیانه ایتمسزدی . رجب باشا ، کورج
پاشاشک بغداد سفیره امداد ایتمه سنی وسیله ایتمیش ،
یکچیریلره سیاهلری آیلاندیرمش ، یواسطه
ایله رفیق اولدیرنک موقع اولمشی .
خسرو پاشاشک صدارتده استابول قائمقامنی

یته طویال رجب باشا ایفا ایددی . کندی ،
خسرو پاشاشک آدی ایدی . پاشاشک (قوت) ده
قتل فا حاله جانی سینه دی ، بکی صدر اعظمه ،
حافظ باشایه قارشی بوونک برعداوت باغلا دی .
پوتون دوشونجه سی استابولده عصبانلر چیقارنی ؛
حافظ باشای امداد ایتمیرمکدی . طویال رجب
باشا ، نایب برگاده موقتی اولدی .

استابول زوربارله طویال ایدی . سفا محمدلر
چین طویال ، جادی ، یانار ، تازلی منسلر ، قار
بکل عصبان ایچون ، آدم اولدیرنک ، سرایله
چیم ایشک ایچون فرصت آرا اولدیردی . بو ، اوله
عامی و قاهر بر قوتیه که جیراسنی شایمش
کندی توجیه ایدمک بر زوربا باشی آرا اولدیردی .
و زوربا باشی رجب باشا اولدی .

رجب باشا ، سیاهلریک خسرو پاشاه جلویبارنی
یلوردی . خسرو پاشاشک قتل اولدنی ده متأثر
کیمدی . بیناه علیه ، اول امرده یوقصدن
سناده ایدی . خسرو پاشاشک قتله سبب اولدیرلرک
ایلمه حافظ پاشاشک باشی ایتمه لری توجیه
کری اولدیردی . برکون ، بکچریلر آت میدانده
بولاندیلر ؛

خسرو پاشا کیم وزیری که صیت و صولتی
ایتمه و قوه سانش ایدی ، عزال اشیرنک سبب اولدیر
پدشاهک دولتک دوستی کتلمر .
دیلیلر ، نصیالت ایشک دستوری بولندی ،
زوربار یوسای اوزرینه استابول هرچ و صرح
یشیلر ، عصبانک بردهلر اوکی آیلاندیردی ؛

سرایه هجوم ایلیوردی ، و ذراجه تجاوزده بوونور .
لردی . نهایت بابا السعاده ای کتله کاندیلر ، فریادلری
عیوقه چیقوردی . سلطان مراد راغ کنجده ،
عاصیله قارشی طبعاً منصف اولدنی متانی ، هرته
اولورسه اولسون ، کوسترنک ایسه بوردی . فقط
زوربارلوقاته قارشی اولدنه نهایت تسلیمته عبور
اولدی . باب السعاده اوکنده چیقدی ، زوربارک
آغیر ، تریبه یه منافی خطابلرته معروض اولدی .
خلع ایله تهنید ایدلی ، حریمک تجاوزده اوغرا یاچنی
آکلادی . فقط بنه اصرار ایتمدی ، قاپیلری
قاپاوب ایچیری کیمدی . طبعاً یوسنه مدمن
و فودونچ آوازلر یوکله یور ، تهنید صدارتی
ایتمدیلوردی .

ایسه اوزمان ، رجب باشا ، اکیله یوکله ،
طویال پاناجیله پادشاهک پاشه صوفولدی ، ایغنه
دوشدی ؛
— قول ایتمیشی بولنه فریاد اوله کتلمر .
اول استکبارش اله کتلمردر . پادشاهان ساقمن
دخی اله کتلمردر . برقاچ بنده کوز کتلمکه تسنه
لازم کتلر .

دیدی ، حافظ پادشاشک زوربارله تسلیمی توجیه
ایتمدی . اوصردده ، پادشاه حافظ پاشای زورباردن
قوتورتمق ایچون اسکداره کیمسزدی . رجب
پاشاشک بو ملامه می اوزرینه کیری چاقیردی .
باب السعاده آیلیدی ، پادشاه جینما یه حاضر ایدی .
رجب پاشاشک ایددی ، فقط ایشکده سنی پادشاهده
آکلادی ، بو دهعت تأثیرله اون فکرندن واز
کیمسه مک ایتمدی ؛
— پادشاهک آیدست آتک ، اوله طغیره
چینک .

دیدی . مراد راغ ، رجب پاشاشک سوزینه
اهمیت و برمه دی ، باب السعاده اوکنه کندی ،
حافظ پادشاه آیدست آتیش . پاشنده طویال بوردی ،
مراد راغ زوربارلی پانجسدرمایه چالیدمی .
اوزون اوژادی مطالعه لره بولندی . سوزلری
دیکلمن یوقدی . پادشاهک بو غیری ، حافظ
پاشاشک رفتی جلب ایتمدی . پدشاهک اوکنه
چیقدی ؛

— پادشاهم ، حافظ کی قوگ بولک فدادر .
دیدی ، زوربارک اورتاسه آتیدی . خنجرلر
پاناجیلر آتنده شید اولدی . سلطان مراد راغ
یوقال منظره قارشی صازاردی . غضوب ،
منقول برجهیره ایله زوربارله ایدی ؛
— خوش ایدی ، حق تعالی امداد ایدرسه ،
سزین اشدن تریه اولور ، کورمسز .
دیدی ، باب السعاده دن ایچیری بوردی کیتدی .

اوگون « حق تعالی امداد ایتمیش » صراه
راغ زورباردن انتقام آتایله پاشاندی .
اودرسده که ، عامی زوربارلر برز برتیه لیشور ،
رجب پاشاشک قوت قدری بریشان اولیوردی .
نهایت صره کندیته کندی . بدیعت حافظ پاشاشک
برنه صدارت مقامی احراز ایند طویال رجب
پاشا ، اقبالک هیچ برمودنله ذوال بوایه چینه
قاندی . مراد راغ پوتون قته لریک طویال رجب
پاشاشدن صادر اولدنی بیلوردی . نهایت ،
برکون ، رجب پاشای سرایه دعوت ایتمدی .
رجب پاشاجنایلرندن هرکسی یخبر طن ایلیوردی .
کمال سکوتنه ایچیری کیمدی ، مراد راغ کوزلری
قارنی دیکمش ، پاشاشک کیمسنی بکلوردی .
رجب پاشا ایچیری کیمجه ، حدتله یوزنه یاندی .
دردالردن شوسوزلر دو کولدی .

— کل برو ، طویال زوربا باشی !
رجب باشا بو خطای ایتمدیر ایشتمز « جان
باشه صبر ایدی » . یینار ، آندلر ، دجالر ، نیازلر
بربرنی ولی ایدی . پادشاه ، طویالک دناکتنه
قالدی . هیچ بر رجانی دیکلمه دی ؛
— بره کافر ، آیدست آل .
دیدی . یوسوزلره ، اولک پوتون دمیسه لرنی
اوتوتماقنی آکلایق ایتمه بوردی . صولک امری
شو اولدی ؛

— شایاشک تیز باشن گک !
جلاد حاضر کتلمدی ، زعلی پاشه جیلر دوحال
کتندری فریادیلر ، طویال زوربا باشی برده قده
ایتمده ارفداشاشک پاشه کوندریلر .
برقاچ دفته صوکره ، رجب پاشاشک
نعنی « بوغلا تده ، گاندماز سیاه کی نشان ، ،
برحصیر اوزنده سورویه سورویه باب هرپوتندن
لیشاری چیقاریلدور ، قوده رجب پاشای ککلمن
خسرات ، فورتولردن قانچاق دیک آرا اولدیردی .

احمد رفیق

کرنک سؤدری
تاریخی برمه ساریت
کرنک سؤدری

تورک ساری و اجتهای حیاتی که در آن
دولت در یک پویه برده انری کوسز شدیلر .
مصلحت بری ، دولت قورال ، اوکلر فتح
ایدیه ، حرمستقل باشا ایدونورک ، سیدده انکاک
اولدی . اسبیا سیامتده بکانه ناتم ، تورکک
قیلیبدر .
تورکک ، اسلابی قبول ایندکن سورکه ،
خلاتک عاقبتی و طیفه سی کوردیلر . شرقی ،
سیاسی و دینی اختیاسلرینه آلت ایتمه ایستین
صاحب اردولرینه قاری کورکلرین کورده شانی
مدافعه لره بوزیدیلر . بو کورده ، نارخده نیل
کوردولرک بر فدا کارلیق ، بر هنم و بر متنته
میلیرلی و دینلری حفاظده . عین اوصافی اله
مدعنی دشمنلره قاری ابراز ایدیلر آل مشای
طوغوردن طوغورده چهاربار کزینته خانی انتخاب
ایلدیلر . ایفته بو ، تورکک تاریخده مهم بر
حادثه در .

مئالی تورکک ، هنرکاری ساج اولرک
تفرش اوله بی زمانده کوستر مشردی . او
زمانلر آناملر موغول یوزلر بر شاندی .
حق لانی باشاک روایتنه کوره موغولر :
« شهرلره و قصبایه و کوبلرده و ساجلرده
مقالل نغله لرو بوردو بوجه برلده اوغلر اوزوننه
یتلر دوزوب طایو قیلورلردی . و آنوکه دخی
قومایو بر بره فونسلر فونقل ایلدیلر .
و نغله کتیلو اولنده اولاق استرلردی .
و بر سهل صوبه کاتار بر کوبه فونسله دورلر
نستلریوب شوبه یانه رانی مکاری ، بکک
سویج و کوزل صوبه استردی . نایار و لاکام شهر
لرده و صوبلرده کوبلرده لریکوی سوچ و بازار
عورتلرک قوشلردی . و کوبلرده طول عورتلری
عرض ایدیلردی قندین بکننه آتی آلوردی .
مسائلرک ساری بوخته کجری . »
مشه یالکز بونده بارت دکادی . ساجوق
دولتک غریب سرحدده برلشن مئالی تورکککده
حاری مشکادی . آناملور ، مترق بکلرک
اطرافنه طویلانشدی . بیانس حدودنه
سنلرده بری ساج اولرک اوج بکلک ایدیه ،
سرحد اردوسی تشکیل الین مهم برکنه
واردی . بوکنله ، هیچ شبهه سز دیگر بکلر
اطرافده طویلانه تورکک قدر چوق دکادی .
قطعی حیسده مئالیک ، اورخان بک ، آغچه و جیه ،
سائق آب ، صصه چارش ، فوکوراب ، آق باش
عجوده کوندوز آب کی جاله باشه ، فزاده بولرناه
دلورلرده حیکیدی . ایچلرنده طالیق ، فادارک
تقلرده واردی . حیسده ساجوق دولتک
اداره سنده باشایه بکلر قاری حمرلرله ، تا
تخریب ، ایمانلرک کندیلری کوسترلردی .
قطر آرتق ساجوق سلطنتی بیلمشدی . بوساطتک
اواسی لازمدی . تورک بر قطعه اطرافده
طویلاییلدک ایچین برخان ، بر خاقان افغانیه
لرزم واردی . خاقان افغانین مقصدلی ،
شخصه مقصد اولاق اوزونسنده ایلری
کلیبوردی . اساساً خاقانلرک کدی آره لرده
بو بکلر برفرق بوقدی : ایشک اله بو بکلر
اک کوچکنه قدر بوتون ملت افرادی آره سنده
قدسی بر دایله تشکیل ایدیلوردی . ملت انزادی ،
ایچلرنده اک ذکر لیرک فزا بولما شردی . فقط
ملت آره سنده برلکی تأمین ایدیه بکل بر رئیس
لازدی . تورک بو دورده آجینی برخان اطرافده
باشایه ییاردی . بوسیدیلر بکلر و کتبلر طویل
تیلرله مئالی بکلک یانه کار باره اوزون اوزادی
مذاکره لرده بولوندیلر ، نهایت مئالی بکل
دیدیلرک :

اولی کرکسز . سلطنته و خانانه لبات وار . .
اشاق دخی بولوسون . ذریا سلطنت یا آغاله
ویا استغفانه اولور . بز سزله کرک کی مقصد
اولوز نامک بولرلرده دل خوشلوی ایل
خفا ایدیم .
مئالی بکل ، سوزلری قبول ایددی . بکلر ،
کینه دارلر اوغوز طاقشده بی طویلاندیلر ، ساجوق
سلطنتنه مئالی بکل وارث طاییدیلر ، خانی
اعلان ایلدیلر .
قیلیقه ، بوقله هر کجه بولوردر ، قیلمانی
باشاک افاده سی کوستر بوردک ، سلطنته مئالی بکل
دهوت ایدیه ملندر . کذا ملت ایزکنک مئالی
غازی به سوبه دکاری سوزلرده اثبات ایدیلورده ،
سلطنت اولی دکادر ، آغاله ، آغاله در ،
استغفانه ولایه در . دما دوغوروسی ، اصاح
واشده اولاق « انتخاب » لور .

تورکک ، جدر لیکه ، آتی یوز قرق سنه
اوله موجودیتلری قورتلر شایین کوستر دکاری
کیاست و وطنی بوسنرده خلایقه یه آل مئالی
انتخاب ایشک کوستر دیلر . هر تورکک صحنه سی
حقله تطبیق ایدیلر ، هرده اسلامیت احکامنه
تاریک رعایت ایلدیلر .
قیلیقه ، مئالی بکلر برابر غزا میدانلرده
جانیشان بکلرک ساجوق لیرک افراشی اوزوننه
سلطنته « نغله و استغفانه » مئالی بکل انتخاب
ایچلرک ، آناملورده تورکک حریتی واسطه لانی
قورتلران ، دشمن اولریش کور ایدینه کورده
دوکن غازی مصطفی کال باشا ایلر بر ابرفدا کار
قوماندانلر بکلرک هر کسکاملتیزک خلایقه آل مئالی
عیدلر بکلر بن عبدالعزیز خان حضرتلری انتخاب
ایلمایری بکنده نادر شاییت وار .
اوزمانلر ملت « استغاق » ی ناصیکه مئالی
غازیه کوردیه ، بو سفرده بوتون آل مئالی
ایچینه « اصاح و ارشاد » اولاق صفت و صحنه سی
عیدلر بکلرین میدانلر بکلرک حضرتلرده کورمهدر .
اوزمانلر تورکک ، « سلطنت » له وحدتی تأمین
ایده ییاردی ، بوکوره « سلطنت » ی نغسنده
و هر سنده نعل ایشدرده وحدتی تأمین
ایلمشدر . مئالی تورککک تاریخنده مئالی غازی
« سلطنت » له اله نعل اوله بی کی خایه
ذیفاق عیدلر بکلرین عبدالعزیز خان حضرتلری ده
بکلر تورککک تاریخنده « سلانت » له ایلک
و عترم تمجیدر . مئالی تاریخی ، مئالی بکلک اند
و عترم نایبه باشلادی ؛ بکلر تورککک تاریخی ده
یته آل مئالی هر کسکاملتیزک و فاضل ، سنستکار
و خلوق برسیاک بلند و عزم نایبه باشلایقی .
خلایقه ذیفاق عیدلر بکلرین عبدالعزیز خان .

لی سرپوش خنده
خود جیح اوغوز بکلرینک اوغوزده سوکرا
آکاری و ساری ایدی . و کون خان و صبیق
اوغوز تورسی موجیه اوغوز نسلدن کیسه
اولیوب خانق و پادشاهان قایر سوی وار ایکن
اوزک بوی سونه دکر . رشیدن کیرو ساج .
فلرین بزه مدد و چاره بولدر . ناککنه چومی
قارهن کیندی . و ناهارنک اوزوننه طایب اولوب
و هم صبحوم سلطان علا لرتدن با نکره
سزله صفا نظر اولمشدر . بو اولرله سز
حالت و رب اول بکلرک صدر . اله اوله خان

سز قای خان نسلندسز . قای خان
خود جیح اوغوز بکلرینک اوغوزده سوکرا
آکاری و ساری ایدی . و کون خان و صبیق
اوغوز تورسی موجیه اوغوز نسلدن کیسه
اولیوب خانق و پادشاهان قایر سوی وار ایکن
اوزک بوی سونه دکر . رشیدن کیرو ساج .
فلرین بزه مدد و چاره بولدر . ناککنه چومی
قارهن کیندی . و ناهارنک اوزوننه طایب اولوب
و هم صبحوم سلطان علا لرتدن با نکره
سزله صفا نظر اولمشدر . بو اولرله سز
حالت و رب اول بکلرک صدر . اله اوله خان

مال و ماضی

صلح

برون اوله اولدی فوز و لاج
غالسانه اولسه صالح و صلاح
توشهری ابراهیم باشا

تورکیا ، حقیقه ، عصرلردن بری صلحه
محتاجدی . فقط بوکاهیچ بر زمان نال اولامادی .
ایلك دورل تأسس غیرتیه کیدی ؛ تورکک
آناتولوبه وروم ایلیته برکشمهسی ایچین متوال
حریرله ، چاریشیلاره و مجاهده لره زوم کورولدی .
واقعا بو مجاهده لر ائاستنده ملی تاریخیزه حقیقه
شرف و برمجیک پارلاق عالیتلر احراز ایلدی ؛
فقط تورکک نظری بوتون خریستیان عالمی ده علیه
چورودی . آلهر سورمهک اون سکوزنجی
عصرده شرق مسئلهسنه دائر یازدنی اثرک
مقدمه سنمهک سوزی دوشروبدی ؛ « تورک
نهمان آوروپا به آقاق باسدی ، شرق مسئلهسی
باشلادی » .

بو مسئلهک حل ، آوروپالیرک نقطه نظرجه ،
آنجیق تورکک آوروپادن چیقارمه قایلدی ،
تورکک اورتادن قالدیرمق لازمدی . بو مقصد
وصول ایچین بوتون خریستیان عالمی عصرلرجه
چایاشدی . تورکیا ازی دشمنلرینک مهاجرلری
پوزندن هیچ بر زمان راحت یوزی کورمه دی .
حرب ، برون اصلاحات و تجمد المالیته مانع
اولدی . مع ماینه شو حقیقده اعتراف ائیک
لازمدرک ، تورککده بلریمه به باشلایان تجمد
فکرلری ده محدوددی . آنجیق برقاچ دماغک
تقلید مایتمدهک دوشونجه لرندن عبارتدی ،
خانک قیبت و احمیق یوقدی . عملکنده اجنایی
و فکری تجمد کیمسهک خویلاسندهن بیله
کچیزدی . غربه و قوفسزاق ، اعطاطلرک
چاشیجه عاملر نئندی . دولت رجال آراسنده
احتراس و ارتقا ، ارتکاب ، جهالت بوتون
فئالقلرله حکمفرما ایدی . علما جاهلدی ؛
ادبا ملیت مفکوره سنندن محرومدی . عرب و عجم
نمودی لساغزی آکاشیماز بر حاله کیمه شدی .
یازیلان اثرلردن اورتا صنف خلقک بر شی
آ کللماسی قابل فکادی .

فایح ، یازید ، سلم و قانونی زمانندهک
لسان و اسلوب کلاماً اورتادن قالدیردی . بوتون
دولت استانبولدن عبارتدی . آناتولوی سفیل ،
محروم ، زوربار و شقیلر الله ایدی . برطاغلر
ایلیسی ، برتاکری بیاباز ، زوالی خلقی قاصوب
قاورورودی .

دولتک بوتون ثروت ، احتشای استانبوله
طوبلا نئدی . آناتولو خلقی استانبولده سفیه برجات
تأمینی ایچین چالیشان ، تر دوکن اسیرلردن
باشغره برشی فکادی . دولت رجانه و حتی
پادشاهه پارا بیدره لک ایلک ساتین آلان بکلر کیلر
و قاشیلر عین زمانده او ایلتک خلقی ده خراج
باغلارلردی . دولت ظاهرآ قولیلدی ؛ فقط
بئیه سی تمایله معلولدی . استانبول فتحنه قدر
دوام ایدن پارلاق و جفا ملی دور استننا
ایله چک اولورسه تورکک واقعا دها سوکرالرده
اک قوتل و عظمتلر بولوندونی دورلرده
کورولدی . مثلا قانونی سلطان سیایان جهان
سیاستنه حاج اولدی ؛ فقط بوسا کیت تورکک
بو کونکی استقلال درجه سننده اقتصادی ، تجاری ،
فکری و اداری بر حریت تأمین ایدمه یوردی .

مملکتنده اجنئی نفوذی یته چاریدی ؛ امتیازلر ،
بر لطف خصوص اولارق و بریلورودی . احسان
سورتیه بخت اولومان مساعده لر آوروپالیرجه
عادتا تمهد برینه کچورودی . کومر و کلر ، مال
اییلر کاملاً یهودلرک الله ایدی . یوسف
فامی ، سرایده ، رجابه ده ، دولتک مالیه سننده
حاکمیدی . بر یهودی کترا دولتک کومر و کل
وارداتی الله کچیریش ، تورکک مؤسسه سننده
یهودلردن باشغره سی قوللانچورودی . دولتک
یاده سی یهودلرک الله درمال زبوف آتی
و قیق آتی شکنه کیر یور یورودی . اوچ
دوت یازرک انک احتزاسی ، قه آلی اوکلر نه ،
مفق الیام دواخانلر نه عریده لره و عصبانلر
سبیت و بریلورودی .

تورکیاک واقعا حدودی کینیدی ؛ (یاقیق
قاه) دن ، رعایب قیلرندن هر شمن بوغارت قدر
دوام ایدیلورودی . فقط بو حاکیت آناتولوبه
بیله لفظیدی .

دردنجی سلطان محمد زماننده آناتولوی ،
استانبولی و دهاطوغروسی استانبولده و بطوران
پادشاه (عینلو) دیبه کندنق آبیور ایدیلور
اونی « اسکدار بقه سنندن بری به » کچیرمه مک
نقبنده بولونیلورودی .

مملکت افرادی مساوی حققره مالک دکلریدی .
فالمحن سوکرالکن پادشاهلرک رجوتی سرایلرینه
قاپانلر ، اطرافلرینه طوبلا دقلری جاهل وای
وزیرلر ، تدیلر و آغالرله ازمه قده متر ایلرینک
انقاضی اوزرنده ذکی و فصال بر خلقی آچیله
و اسارته محکوم ایدیلورلردی . داخله آچاق ،
خارجده سفرلر تورکی عصرلرجه یوردی . آوروپالیک
ایلرله همی تورکک اوزرنده هیچ بر تأثیرکی
حائز اولمادیکی ، آوروپالیر نظر نئنده تورکک
هیچ بر قیبت و احمیق یوقدی .

تورکک اقتصادی و مالی اسارت آلتنده
باشا یورلردی .

(لوزان معاهده سی) بوتون بوسیدیلری
اورتادن قالدیردی . تورکک عربی و سلاسلک
قوتیه مال ، اقتصادی و سیاسی خریقی آکتساب
ایندی . آوروپالیرک عصرلردن بری حل ائیک
ایسته دکاری شرق مسئلهسی کندی علیه لرینه
حل ایلدی . ملک قانجیق و طوبراغنی یاقنجیق
چهلردن قورتاردی . ملی مفکوره آتشی آناتولوی
باشدن باشه چالاندیردی . تورککک تاریخنده
بو ، ایلك و پارلاق موقفتدر . فقط بوموقفتک
نتیجه لرندن استفاده ائیکده تورککک ایکیل
وظیفه سیدر .

فالحقیقه ، صلح ، مجاهده به حاضرکی ایچین
قازانیلان بر فرست ، بر فمالیت دوریدر . بکی
نظرلری حاضر لاق ، بکی دشمنلرله قارشی فکرا
حساً ، عرفاناً بوکسلیک ایچین بر فرستدر .
بو فرستدی استفاده ایلدیک اولورسه ، ظفرک
منافی کلبا زائل اولور .

بو تک ایچینده ، اول اسرده ، داخل
مرضلری کونکندن کسوب آغنی ایجاب
ایدر . بو مرضلرک باشلیجه لری ؛ بر آوروپالی
قافاسلیه دوشونتمک ، خلقی اداره ایدمک
مقاملره اهلی و متخصصنی کیمه مک ، تورکک
خارجندهک عنصرلر اینه تورکک مقدراتی تسلیم
ایلمک ، علم و عرفان ساحه سننده بیله سیاسی
احتزاسلره نزل ائیک ، کین و احتزاس بوزندن
مملکتک حقیقی اولاد لر ی ایلدن اوزاقلاشدر برقی ،
ریاکارلق ، دافا و قوق ، تبصیر و حیاسلر
ایدنلری حایه ائیک .

شوکا قطعاً امین اولمالی تزک ، آناتولوی تک
مجاهده سی سایه سننده تورکک قازاندینی بو ظفر
سوک و پارلاق بوموقفتدر . بو ظفرکک رونقی
ازاله ایچین یاقیلایق اوفاق بر اجمال و تکامل ،
وطنه حقیق بر اهانت مایه نئنده عد او نه چقدر .
احمد رفیق

ک
س
ش
ج
ا
ق
ب
و
ق
م
م
ش
ک
ح
ق
د
د
س
د

مشاهده
و
مورد

صوک لظفی مناجاتیل

محرری

مفتوح قندی

مصطفی کمال پاشاده کی اوخاریق العاده «خندس» قدرتی بؤیوک زاده بودولمظفنده کوزه جارتقه در؛ وایا بویوک تورکاک مان هر حرکتی و هر سوژی وای بر اهام اثری کیدر . شهبندی قدر ناسو- بیدی و نهایی که نتیجه سی حق چیمادی، و عوفقیله توج اعدی ؟ آناتولی حرکتک لیج یوزنی بیلنر شو ایکی اوج سنهک و فوجانک برر معجزه دلی باشقه برئی اولدیقنی معترفدرله، هیچ شبهه سز که اعجاز و ابداع ایدینی روح ، مننک پاننده کی او ازل و امیرا انکیر روحدر ؛ فقط اونک آنک شعورلی و آنک نوری بر صورتده تجلی ایلدی بره پنه هیچ شبهه سز، مصطفی کالک آیدر ، مصطفی کالک قایدیر . تورک منی ایکی اوج سنه دن بری هب اونک آغزیه سوله یور، اونک باشیه دوشور و اونک کواکی ایله حسن ایدیبور ، یعنی شعور واراده سنه اولده ، اونک شخصیتده آریبور . بو اعتباریله مصطفی کال پاشا جهانده دیه بیلرکه :

«من واسطه ای اثر آنکدر .»

وایبور اونک قدر و قیمتی ده ازیاده آردنبرر، قهرت و عوفقیتی ده ازیاده تحکم ایدر . اشته ، بو « صاحب دها » صوک لظفنده « تورکیساک صاحبی و اندیشی کولیدر، اقدیلر، مننک بو حقیق صاحبی قاری کال جاب و احترامله وضع حقیقته سی آله .» دینکی زمان منما بوسوزی سوله من اولدی؛ آناتولی کویلیسی که تورک مننک مایه سیدر، تورک مننک تلریدر؛ آناتولی کویلیسی که باشی باشه تورک منی دیکدر؛ مصطفی کال پاشا اشته بولک ناچیز بر خدیشکاری اولدیقنی اعتراف ایدیبور، اوام ایلدجک ، اولسته چک بز یا چیز دیبور و بونی دیرکن فوجه عالی دولنک بون شوکت و عظمتی ، بوشوکت و عظمت نسبتده کی زمت و معنی عصرلردن بری هب کندی ضعیف او موزلی اوستنده طاشیان و بوکا مقابل مستنک و منور طبعه تک غدرو حفاتره اوغرامان باشقه بر مکافات کورین بو علوی کنه اوکنده ماضینک بونون سبأندن متصل حجاب وندامتی دو بویور ، زیرا کندیسه شمدی بقدر هب بو کویلیک صیرتدن کیتی و بو کویلیه نظر حفاترله باقان او حریص و ناکور زصیه منسودیر .

بویوک و ضارقی العاده آداملرک اکثرینه مواضع و عیونکلر اولدیقنی سولرله؛ لکن هیچ بر بویوک آدامک مواضعی بوردلرک خواهی اوستنده بطریق ایفلاقله مشغول آناتولی کویلیسک اوکنده « کال حجاب ایله » ایلکن بو مشمع شانی باشک مواضع قدر بلیغ اولامشدر .

مصطفی کال پاشانک ایکی اوج عصرده بریتین ملی قهرمانلردن بری اولدیقنه آرتق شبهه بوقدر . بونکله برابر تفکیک اولور که مصطفی کال پاشا بو صفتی لازم کان و شوح ایله حسن ایتبور ؛ هر قهرمانک و هر داهینک مزاری اولان کبر و غرور هنوز اونک سمته اوغرامامشدر ؛ حیاتی یاقیندن کورولور و غیره معاشرتیه بالذات شاهد اولانلر، حتی یک صمیمی و تکلیفیز زمانلرله اونک روحه نفوذ ایتلن صفتی یولانلر هب اعتراف ایدر که اونه کبر و نخوت نامیه ذره بوقدر و ایوم ملی حرکتی اداره ایلدیلرک آنک مواضعی مصطفی کالدر .

بعض کیمه لر ، بوراده ایلکده بر مصطفی کال پاشانک اداره و دیپلوماسی ساحه سنده کی علم و افتداریتی بناقنه ایتک صافدر و نلنده بولوردر . ده ا و اراده سنین باشقه بر خصلتی اولیان بو خارق العاده آدام هیچ بر زمان وقوف و منومات ادا سنده بونامشدر . او بلکه نه معلم ناسی صرحوبین ایتیبات ، نه « سورل » دن تاریخ سیاسی ، نه « بونفیس » دن « حقوق دول » عمل ایتشدر ؛ او بلکه « ۱۸۸۸ » قونره سنده طاقی دولتی ایتین نه لر قونوشولدیقنی بیلدور ؛ بلکه ایتکلر سیاسی « پت » ک اسمی ، بلکه برنس مترجک بزم ایتین نه دینکی ایتسه مشدر ؛

لکن مننک باغردن قشقران بر شعور شلاله سی اولدیق ایتین تورک مننک نه ایتسه دینکی بیلور ، نه عیناج اولدیق حسن ایدیبور و اونک کیتدی کتله لری صاعه سی ، صوله ی کتورمک لازم کلدیکنی هر کسندن زیاده او سزبور . اونک قناسنده کی نور کسابلردن استعانه ایدیش بر علم دکا ، آغلایان، هانیران، کورکین و دوکوشه ن خاندن آلتین او زنده و توانا عرفاندر که اسکیلر اوکا « الهام » دیبورلر ؛ آنک صوک لظفی کویلیک تدقیقانه کورده بوکا « خندس » اسمی و بر بولر . « خندس » غنالمک و مننک بوقنده بر معنی قوت کی تلقی ایدیبور ؛ بو عبادتیه مظهر اولان کیمه لر بونون وقایط ظهورندن اول سزمک اوکا کوره حرکت ایتک سرینه و اراطردر . ده ا ذیلین و شمدی بقدر معین بر تعریفی بولنه میان فوق العاده دکا حالی ده صوک زمانلرله کندیسه آنک واقع تعریفی بو « خندس » کله سنده بوله بیلدور . فالوالم مصطفی کال پاشانک صوک برفاچ سنه تک افعال و اقوال تدقیق ایلدیلرک اولورسه شو مؤخر ده ا نظریه سنک ایتاقی در حال تحقیق ایدر .

ازمیرک اشغالی ایتسنده بونکله تورکیا بونون تورکاک بر دهاا باشی قالدیر ایتدی درجه ده بونکین بر حاله ایدی ؛ ازدولر من هب داغ ایلشدی ؛ آناتولی داغری طرف طرف شقیرله دولو ایدی و اجنی قونولر قول و یا جانی تاشوق حدود لر مراه قدر حالشدی . کونک برنده تک باشه ، سلاح سز ، طوبسز ، بونکسز بر آدام بو پریشان ، بیلین آناتولی طوبراشنه آغنی صادی ایلک کوردن اعتباراً ده ا طرفه دقله باقعه وقت بولادن شو سوزلری سوله دی ؛ « دشمن آنا بوردریزه تسلط ایتدی ، بون آناتولی تهلکده دره ، مطلقا اوست ایتلی بزم مسلطاری سوروب چقا رمل بز، اوزماه کوره بو جتوانه بر سوزدی ؛ هانکی عسکرله ، نه ایله ؛ آرادن بریل یاکیدی ، یاکیدی ؛ بونانیلر قازیشلر نه طوبسه ، توشک ایله جیمز و منتظم براردو بولدی و ده ا ایلک جمله ده باشلری بر چلیکدن دیواره چلیدی .

ناسل اولدی ؛ نه ایله ؛ بونی بر االه ، برده مصطفی کال پاشا بیلر ... بونون علمی ، بونون مکتوب دیپلوماسی بر نسبیلری ، حتی حق حرری آت اوست اینن بو حادته تک مکتوب معلومات ایله هیچ بر علاقسی بوقدر . حتی بر چوق جهندن علم و منطقه مفایردر . مصطفی کال پاشا برنده هیچ بر فرد حسابله ، کتابله بویه مهیب برایشه مباشرت ایده مندی ؛ فقط ، بوملی قهرمان هر شیدن اول آناتولی طوبراشنک سننی دیکدی ؛ مننک و ازلننده کز لیش حیات و قدرتی حسن ایتدی ؛ اونک عمقته دوعری ایلکلی ؛ خاملره و بدناملره قایل دوران معنی خزاننک قیمتی طارندی ؛ ملی روچه سسلنسی و اوتن سنس آله ستی بیلدی . بوقدری حائز اولق ایتین اینه مصطفی کالک « شرق مسئله سی » تک تازشجه سی اوقوبوب ازر برنک احتیاجن بوقدی .

تاریخ معاصر ایران ایکی یوزسنه اولکی بایرام

بايرامك برنجي كيبه سي سعدآباد قصرلي
« قنديل و شوع » ايله دوناتش « خان
عاليشان حضرتلري » سعدآباد سهرينه دعوت
اولونمدي .

رمضان ، « عشرت مليه تيجارط مشربيه در »
دييه شيدا شاعري دثون ايله شدي . آرتق
بايرام ، اونك ايچين برخلاص كوتيدي .
نهر چرك رمضان ايجره عيده دك كوره سلك
نديم تركي خوشكوار ايديجيه دك
ديين حساس شاعر ، ايكي يوز سنه اول ،
مايسده كلن بايراي شوطزده تسعيدايديدوردى :

وقت كلكش چن سيركتار ايايدير
لاله فصل عيد هنگاي بهار ايايدير
اعتدال و رونق ليل و نهار ايايدير
لاله فصل عيد هنگاي بهار ايايدير
شوق ايله ميل ايمه دهر كلستان سيرينه
عزيرناز كل نياز عندليان سيرينه
شاه عام داخى كزى چراغان سيرينه
لاله فصل عيد هنگاي بهار ايايدير
شهريارا بولدى عالم دولكده اعتدال
لاله فصل عيد هنگاي بهار ايايدير
روزوشب قيلقهده كلشن لطف تشريفك خيال
لاله فصل عيد هنگاي بهار ايايدير

شايه عدلكده اي شاهنشاه عالي نژاد
جدو شكار اولونك عالم سترتر مسرور و شاد
صحن كلشن داخى تشريفكده اولسون برمهارد
لاله فصل عيد هنگاي بهار ايايدير

ذات عايشامك الحق و رحيدر بوعلك
باغي احيا ايلسون لطف ايت جايون . مقدمك
منتظر يوز سورمهك دامانه صدر اعظمك
لاله فصل عيد هنگاي بهار ايايدير

بهار ايمنه كلن بايرامك نديك آتفته روس
اوزونده او قدر جاذب بر تاثير ياپيش اولمالى كه
اونك نظرده سعدآباد سيرانتريله بايرام كوتلري
هان بر كيبدر .

عيد ايريشسون باعث شوق جديد اولسون ده كور
سهر سعد آبادى سن بر كره عيد اولسون ده كور
كوشه كوشه مفرط مهلب بديد اولسون ده كور
سهر سعد آبادى سن بر كره عيد اولسون ده كور
ديين ، ينه نديم دكليدر ؟

ايكي يوز سنه اولكي بايرام ، ينه ماس
آينه تصادف ايشدي . بايرامك برى ، ماسلك
بدييدى .

او زمانتر عيش شريف تبريكته رمضانك يكرى
بفنده باشلايدردى . اول شايخ الاسلام « عرف
واجفاميله » وزير اعظمي زيارت ايدردى . او
دولوب اويته كيندكدن سوكر ، ايكنجى وزير
كابر ، ايلك اول وزير اعظم ، سوكره شايخ .
الاسلاي زيارت ايدر ، بده كيسه يني زيارته
كيتيدردى . يديجي قيه و زرينه قدر بوون وزير
بو صورته حركت ايدردى . بر قبه وزيرى
صدر اعظمك خاستدن چيقا داقچه ، او روز
اويته . قيله اماندردى .
ايراني كون ، قاضي مكرلكن و استانبول
قاضيان دن معزولله معزول بكار بكار و بكار ،
بايرامه اوچ كون قالدده موالي بايرام تبريك
ايدردى . بايرامه ايكي كون قاله بكيچيري
اوجاني ديوان جايون اوييله ديوانخانه به كلردى .
صدر اعظم ديوانه كلير ، اول بكيچيرليك ،
سوكر ا بولوك خالفتك ، جبه يي اوچاقتك ،
طوبجي اوچاقتك تبريكاتي قبول ايدردى .
اوجاق خاني صدر اعظمك يانندن چيقده دن
سوكر ، شايخ الاسلام ايله وزرا و قاضي مكرلره
تبريك ايچين كيدرلدي .

عرفه كوني وزير اعظم صباح نمازندن سوكر
اوطلسنده او طولور ، بالفعل قاضي مكرلرك ،
استانبول قاضييك ، مدرسيك تبريكاتي قبول
ايدردى . ايكندي به دنغرو سليبي واركان
كوركيه شايخ الاسلامي زيارته كيدرلدي .

بايرامك اوچنجي كوني صدر اعظم ابي اوب
انصاري يي زيارت ايدر ، ايكندي نماز يي
اوراده قلدردى . ادرنه قاينندن شهزاده جاسي
اوكته كاديكي زمان ، اسكي اوطله لردن آتمش
بر مولافرك اوطله باشيسي كنديسنه بر كاسه
شربت صنوبردي ، وزير اعظم شرفي ايجر
و آلونلر احسان ايدردى . ۱۰۸۸ سنه سنده
قه مصطفي پاشا ك قوبدي قانون بو ايدى .

بايرامك برنجي كوني وزير اعظم ، شايخ الاسلام
وساير وزرا يادشاي تبريك ايدردلدي .
وزير اعظم ، بركون اول ، بايرام تبريكته
كله چكاره نذكره يازاردى . مثلا « علماء كرام
دعوت اولسده . بو نوال اوزره نذكره چك
نهر بر اولونوردى :

« قنديلو ايشدي حضرتلريشك حضور
شريفلريشه جواهدها وزراهي شايخ اعظم ايهدي
قندقدن سكره اناه جلفسا ، اولنوكه انشالله
الجيلدولر كوكون مبارك عيده سيد اولوب اولونوردلر
سرور افزوده علماء كرام ديوان جايونكلوب
دامن بوين سادات مآوس يادشاي ايله شريف
وستسد اولقي متاد قدم اولنن نذكره حبت
نهر بر اونوب وجه مشروح اوزره يارن سجدن
ديوان جايونه كلوب جمعيت عيد شريفده بلجه
بولنه سق جيل ايله سز . هميشه ايام سرور
وهنگام جور افزون باد »

ايكي يوز سنه اولكي بايرام حفته كوجوك
چلي زاده ناهم ديوركه : « دوشنبه كجه سي كه
ايه عيده سيد ايدى . بالجه اعيان دولت
ودعا كويان سلطنت سراي جايونده عتيم اولوب
رومال يايه سرير شوكت مصر سلطان ايله
قرن سرور وشادمان اولدقلرندن سكره مشربار
عاليناه خلداله و اناه جناب خلافتبايلري شوكت
واجلال ايله نماز عيدي جامع احمد خايدو ايجرايه
ميل واقبال بعده سراي جايونلري مشرق نوار
جمال باكل بو يورديلر » (ص ۶۱۰) .

بايرامك اوچنجي كوني وزير اعظمك ابي اوب
انصاري زيارتي اوتارخدهده دكيدرله شدي .
نتم اوكون وزير اعظم نوشهري ابراهيم پاشايه
بكيچيري اعاشي طردن آغا قاينده برضايت
ويريلدي . پاشا ، ابي اوب انصاري يي زيارت
ايدى . يادشاه آلاي كوشكده ايدى . ابراهيم
پاشا ، سراينه دو نوشده ، آلاي كوشكي لوكنده
آنتدن ايدى . سلطان احمد ثالث كنديسنه
« مزين رختي » احسان ايدى . وزير اعظم ،
سراينه كيديجيه قدر ، كندر كنهده بولونان
قادين ، اركك ، جولوق چوجيه زرعبوبلر
ساجدى .

تاریخ مصاصماری :

تاریخ مزده مدنی شجاعتر

مدنی شجاعتر بر مملکت حق و حیاتی حافظه
ایچون کوسترجهکی مملکتی که مملکتند
مدنی شجاعتر اکثراً شخصیت و فقط اونک بویوک
برزمه به ، مزده برهنه ده فادهسی دوقونور.
مثلاً استبدادی قیامه ظلمهتی اونکندری ، غاصبک
جسارتی اخلاص ایدو ، و بو ساده ، صاحبک
حق و حقیقت بیفته نفوذینک آرقاسنه ، حرمتل
و کبریتل کورمه سته وسیله اولور .

تاریخ مزده مدنی شجاعترله دائر یک چوق
مثالی واردور . فقط بو مثاللری تورکک صاف
و صمیمی بر صورتده اداره ایدلری دورلده
آرام بیروه در . مثلاً غایبی خاندانک ایلک
زمانلده بو مثاللردن اثر بو قدر . مدنی شجاع
ک زاده فانیله و ظلمه قارشی کوستریلر . مدنی
شجاعته ایلک توتلری بیلرینه قارشی کوربیورزه
بیلدیریم عشرته ، آلف ، صرب برنسی ، ماریا ،
ویلیق اوغلوک آشفته تیزی ، بروسه سیرالری حسی
و جاذبه سیله طوبلر برمش ، غنام مینول ، بیزانس ده
اوزاغدن تورکک امپراتری ایفایه حاضر . (کوزل
صهار) (کورکو) دره سنک ییمن و سازلر ساحلری
اوزانده بوکسلمش ؟ برج و پادوشی اوزانده
طولاشان دزدلر ، اوزاغلردن بیزانس کیلری
کوزلیورلر . تورک و بوغاز ایچی قیلرلده کندیسنه
ایلک استاد نظمه سی وجوده کتیرمش . بیلدیریم
هیچ برشیدن سرو ایچور . بر طرفه ذوق ،
اور بر طرفه اصصارت . (اولوجام) فانیله
بیلدیریم ، برونک ، پادشاه امیر سلطانلر بر ابراهیمه
کایو ، بو عظم ایدمی مغزانه کوستریور . فقط
امیر سلطان پادشاهه کوچیک ؛ ک زاده
عشرندن متأثر :

— بالکن دوت گوشه سنده بره بخانه کسک .
هیور . بیلدیریم ، متعزانه سو بیور :
— الهک بیته میخانه ناصل اولور ؟
امیر سلطان ، صرشدانه بر لسانه شو جوانی
وربیور :

— قلمده بیت الهیدر . اوزای شرابله ناصل
طوبلر بیور سکز ؟ مدنی شجاعته قارشی ، ک ظلم
واک غضبی پادشاهلر بیله سس چیقارمازلردی .
بو ساده ایدین خدمنک اردو ده ، کسکک
سیاستنده بضا بویوک تأثیرلری اولوردی . موس
چیلک جنازه سندن قاجان قره مان اوغنه ندیلرندن
برنک شوخطانی یک مرفورن :
— عیاقونک اولوسندن بویله قاجور سک .

پادریسی اولورسه نه ایچاتسک ؟
قلمی علی اندینک یاووز سلطانلر سایه
قارشی کوسترجهکی مدنی شجاعترله دائر ، مثاللر
یک چوقدر . واقعا یاووزک علی فایله لریته شرم
حماقت خصوصتده ک شجاعترلی ، بو کوزلی دهیته
کوره ، مذکور طولولاماز ، فقط اونویله یاووز
قارشی کوستریلر مدنی شجاعترلک ایدمهلر ناندور .
یاووز ، غضوب و جبار اولدنی حالده ، مثالک
شجاعته دائر بو یون اکردی . بو ده ، هیچ
هیچمه سز ، قارشیلده ک قائک عاینه حرمندلیدی .
مع مافیله ذیللک علمیه برابر طرناً عدله
و استقامه ، شرحه و حقه قارشی ایله دیکی فیتابه
صربیلریده اونوتلر ایجاب ایدر . بو کی عتاز
شخصیلرده علم ، کسکین واک نافذ بر سلاح
مقامه قام اولور . مثلاً این کمال ، عالماً و عرفاناً
یک بوکس ایلدنی حالده ، ذیللک درجه سنده
مدنی شجاعت کوسترجهکی مزی . او ده ، احوالی کوزل
تقدیر ایدر ، تیکلی کورده ، خاقانک اوزکی او ده
آنی ایستردی ؛ فقط طبعاً جلیبدی ، اطواری
ملاطه ایدمی . کدی بویوک جسارتی بیله نازکانه و عاقلانه
کوستردی . مضرده اردونک استانبوله دوتنه می
ایچون سلطان سایه پادینی نازکانه الخطار ، حین
زعمانه غایت طرفاعهر :

یاوز نیل ساحلرلده طولاشیور ، تاریکک
پویوک سردارلرک بیله نائل اولامادلری فتوحانه
نائل اولمش . فرعونلر بیلده می تورکک کینی آتنده .
فقط عسکر ، بیلرجه سوردهن شفوردن اوصافش .
یاووز کیمه برنی سویله به جسارت ایدمیور .
این کاله مراحت ایدمیورلر . این کال سلطان
صلیبکی حضوریه کایور . یاووز ، نظرندن
کله بکی سو بیور . مولانا شو جوانی ور بیور
— نیل ساحلرلندن . عسکرلر سو کوانینه
هولور . شاره بر تورکو چای بیورلردی . خوشه
گیدی :

نهم قالدی بزم ، ک غریبه
جهان خلق قوعیش و طریبه
چه بر طروروز شام و حلیده
کل شی گیدم روم ایلرته

یاووز ، ارنجالا سویله ، بولطف صرلردن
خبیثی در حال آکاشی ، عسکرک اخلاله
سببیت و بره ، دن کوج امری و بر دیرمندی ...

تاریخ مزده مدنی شجاعتر
مؤثر اولدله برابر ، لطیفده . فقط اونچی عصر
هریدن سوکرا کوستریلری آیی واکیدر .
بالغاصه سلطان ابراهیم و دردیچی سلطان محمد
زمانلری مدنی شجاعترلک ک زاده کوستریلر
زمانلردن . مسی ، بو دوده خلتک ک زاده
استبداده معروض اولاسیدر ، ظلمه اداره
ایدی سیز . بو ظلمه قارشی بیتاب قلاتن خانی
مدنی شجاعترلرله نورتارما به چالیشانلر یک
چوقدر ؛ شیخ الاسلام بهانی افندی ، قره چای
زاده عبدالعزیز افندی ، فوجه مصالح الدین ،
قره حسن اوغلی حسین آغا ، بکچری شیخ ،
قره صراد آغا الخ ...

سلطان ابراهیمک صهاف هرکی بیزان
ایدی . بوسافته قارشی عصیان ایتک ایسته نزل
یک چوقدری . سردار محمد باشا بیله ، بهر شریف
سوداسیله معلول اولدنی حالده نصیان ایفتدی ؛
— ایسته بر آلائی روسی وله و مجاز و نریک
کله رسک بنای اولان جوانی ، ناقصاتک سورقوله
بویله تکلف بد عقیقه اوغرامد . بزم حام نیه ، نجر
اولاچقدر ؟

دیوردی . فقط حقلیدی ؛ سلطان ابراهیمک
کندیسنه یازدی خط جابون شو ایدی ؛
« بره متولی بول قوش . بره قاریوز قیاضل
بوژه وک . ایدامدیندی به بو قدر اموال و جواهر
کوندوشلر . آدم کوندروب آتده اولان اموال
و جواهری جمله کوندورده سن والا سنک دورکی
صویوب صان طولدرم مرفور . »

پادشاهک بوذهنی صصابلرله سببیت و بریدی .
قره صراد آغا ، کندیسندن سور و عنبر ایستین
سرای آدملری بوغدی . قره چای زاده ، غایبی
بر فانیله ک باشه کیدی ، کورم سلطانلر قارشی
آغزیه کانی سویلیدی . فوجه مصالح الدین اوجاق
خانی کاله ییشتن صوروکایدی . بولرک
شجاعترلی صرحالده مدنی کیدی ؛ فقط ایلک دورلده
ظلمه قارشی ، نفرداً پایلانیلر قدر علوی دکایدی .
سرای ارکانی مؤاخذه ایدنرک ، واله سلطانک
بوژیته قارشی حقاترلر ایدنرک پیشلرلده سورولرله
خلق واردی ؛ بو توت اونلری دائماً تشجیع
ایدی بیلرک برماهند ایدمی . اصل مدنی شجاع
حقندن و عدالتن باشقه هیچ بر توتله طایانیترق
مملکت کترتی و حیاتیته ، هولک و نفوذینک و موجودیته
حفاظله ایچون کوستریلر . سلطان محمد رابع
دورنده هر کس پادشاهه علینده ایدی . پادشاهک
مانه قارشی لایق طلور انا می کندیسندن چایله
تفریایدیوردی . علماء علینده ؛ وزیر ، علینده ؛
اردو ، علینده ایدی . مع مافیله مدنی شجاع
ک زاده کوستریلر به موفق اولانلر بیته علما ایدی .
فقط سلطان محمدک دعوتیه قارشی دیوان جابون
خواجهرلندن صاحب اسماحی افندی ک و بریدی شو
جواب مدنی اوغندن زاده ، نازکورچیه بر جوا ایدی .
— آقارلر به یازین دکلی ؛ بر ایاق سلطان
قلمش پادشاه یانه وارقم نه دن اقتضا ایدر !

برک آتده .
صمصاری

صمصاری

رد
حار
۳۳
بند
ورد

تاریخ
صاحبزادی

قرهجه پاشانك كيمكاري

محمدي
احمد زيب

قرهجه پاشا ، تاريخمك مهم سمبالرندندر .
وارنه شهيدلري اينجندە ، ماضيەمك پرمفاخر
خاطره لرني ، صوك عصرلره قدر ، طونه بويلرنده
پاشانان اورد . اهل صليبيك مدهش اردولرينه
قارشي بوتون جلا دترييله چارپشان ، اولن ويارچالانان
شهيدلر اينجندە آدي وكيكاري بللي تك شهيدن
واردر : قرهجه پاشا .

چلينك شرفي كونارنده حياتي (بروسه) نك
يشيل بلده لرنده كچرن قرهجه بك ، ۸۲۸ ده
آناطولو بكار بكيسي قرهجه پاشا ايدي . اوسته ،
فالحك باباسي ايكنچي سلطان مراد اسفنديار بكك
مخدومي ابراهيم بكك قيزي خديجه سلطانله اولنديكي
صبره ده ، قيز قارداشلردن اوچي ده اولندردى .
برني اسفنديار اوغلي قاسم بكه ، برني چاندارلي
خليل پاشا زاده عمود چايي به ، برني ده قرهجه
پاشايه و برمشدي كه ، بو همشيره سنك آدي ده ، سلچوق
چاوندى .

قرهجه پاشا سلچوق خانونله يكرى سنه ياشادي .
تهابت ۸۴۸ ده (وارنه) محاربه سنده شهيد اولدى .
قرهجه پاشانك بو محاربه ده كوسترديكي جلادت ،
خارق العاده ايدي . محاربه ده آناطولو عسكرينه
قوماندا ايديوردى . اوزمانك اصول خريجه ،
حزب آناطولو ده اولورسه ، آناطولو عسكرى
صاغ جناحده ، روم اينده اولورسه ، روم ايلى
عسكرى صاغ جناحده بولونوردى . وارنه محاربه
سنده ، قرهجه پاشا صول جناحده ايدي . دشمن ،
امداد قوتلري آلاق صاغ جناحه هجوم اينجيدى :
ضعيف كورديكى ، بو جناحدى ، محاربه نك شدتلي
برزماننده بو جناحك رجعته مجبور اولماسي ، قرهجه
پاشايي او جناحه يارديمه مجبور ايندى . (توارخ
آل عثمان) دييور كه :

« قرال لعين اورنه كوگسده دوروب وييقو
پايد صاغ طرفدن بوروب وقره خال ملعون صول
طرفدن بوروب سلطان مراد اوزرينه هجوم اينديلو .
وحتى سلطان مراد لشكرينك ايكي بولين كتورديلر .
اما آناطولي چريسي كافر ايله محكم دو نوشديلر .
غايث عظيم جنك اولدى . اول اراده آناطولي
بكار بكسي شهيد اتديلر رحمة الله عليه » .

بو نكله برابر سلطان مرادك عزمي ، قوجه
حضر ك فداكارلني تورك اردوسني بويوك برظفره
ناقل ايندى . قوجه حضر دشمن صغلي آره سنه
آتيلدى . قرال لاديسلاوسى آتندن آشايي
كوردى ، قافاسني كسدى ، سلطان مراد تقدم
ايندى . بو قهرمانلني پارلاق بر ظفره مقدمه
تشكيل ايله دي . آرتق دشمنده معنوي هيچ بر
قوت قاناشدى . قرالك باشي ، دشمنك نقض
اينديكي عهدنامه ايله برابر ، حزارقار اوزرنده
دولاشيوردى . هونبادي يانوش بييه ، توركك
بو بكيلمز جلادق قارشيسنده قاجايه مجبور اولشدى .

سلطان مراد وارنده درت كون قالدى .
شهيدلر كومولدى ، انشته سي قرهجه پاشانك اوزرينه
پر تره ياييلماسي امر ايندى ، بو تره (پاشابابا)
تره سي ناميله مشهوردر . (وارنه) دن (پراوادي) به
كيدن پول اوزنده در . (قوپه لويزه ، توركارله
ماچارلرك محاربه لري ، ص ۱۰۲)

پاشا بابا تره سنك غرئنده (پاشا كدر) ده

ايدلديكي اوزرينه تره ياييلديني واقع ذكدر .
مع مائيه بومستله نك حل غايث بسيلدر . قرهجه
پاشا مراره باشيله برابر كومولشدر . قرال
لاويسلاوسك باشي ايسه محاربه ني متعاقب (بروسه) به
كوندرلشدر . بوتون مؤرخاريز ، صولاقزاده
تاريخنده موجوده شو حقيقي تكرارده متقدر :
« قرالك كلئي دولتي فتح نامه ايله بروسيه
كوندروب فرمان بيورديلر كه اول شهر بهشت آيين
سراي اترين اولنوب سر قرالي چارشو و بازارده
دول ايندورلر . اول تاريخده بروسيه صوباشيسي
جبه علي بك ايدي . اهالي شهر ايله استقبال ايدوب
نيلوفر صوفي قربنده ملاق اولديلر . قرالك باشي
تفيردن صباغت ايچون بال اينجه قومشدر ايدي .
چيفاروب صوبايه بيقاديلر . هنوز كسامشه دوندى .
نيزه به صاحبوب سرور وشادماناي ايله بتون شهري
كرديلر » (ص ۱۷۷)

عثمان نوري افنديك افاده سنه نظر آ قرهجه
پاشا تره سي « مان خاك ايله بكسان ايندش » .
بروسه ده ، وحتي ادرنه ده برچوق خيرات وحسنات
براقان سلچوق خانونك قرهجه پاشا تره سي
ايچون ده مهم و قفلره بولوندينه شهبه بو قدر .
سلچوق خانونك بروقيه سي واردر ، اوده ، اوائل
جمادي الاول ۸۸۸ تاريخلدر . وقبه نك اوزرنده
اصلنك (خزانه العامره) ده اولدوغني يازيلددر .
بروسه اوقاف محزننده كي محكمه شرعيه سچلنده
بر صورت موجود اولديني كي ، عين صورت
۳۲۳ نوصرو ايله اوقاف نظارتسنده مقيددر .
بو وقبه ده قرهجه پاشايه دائر واقفبرقيد بو قدر ؛
فقط باب عاليده وارنه به عائد دفترلر ظهور اينديكي
زمان قرهجه پاشا تره سي حقتنده مهم معلومانه
تصادف ايديله جي محققدر . خصوصيله قرهجه
پاشانك كيمكارينه قارشي بر تجاوز وقوع اولديني
تقدبرده جماعت اسلاميه محلي نك حاضر بولوناجني
طبيعيدر . اوزمان كوروله جكدر كه ، مرارده قافا
طاسي ويا قافايه متعلق ديش و ساثره كي كيمكار
ظهور ايدجك ، كيمكارك قرهجه پاشايه عائد اولديني
ثابت اولاجقدر . توركك عصرلردن برى تقديس
اينديكي بو بوك بر شهيدنك كيمكاريني ازعاج ايتك
تاريخي برجنابت اولديني كي ، خاندان آل عثمانك
كزيده سمبالرندن سلچوق خانونك وارنه غزالرنده
شهيد اولان محترم زويي قرهجه پاشانك تره سني
شمدي به قدر احمال ايتك ده عائد اولديني مقاملر
ايچون بو بوك بر قباحتدر . قرهجه پاشا ، ايشرلر
وبعض سفلري كي ، ملتي جهالت وتنديله فلاكته
سوروكلهين دامادلردن ذكدر ؛ جهاد ميدانلرنده
توركلك نامنه كيمكارندن نشانه لر برافارق خدمت
ايدن قهرمانلردندر .

و بو يازر و كا اطفه قوه

حریص وزیر اعظم

عائلی تازخنده نجیب ، فداکار ، عالمکند
 سلامتی وشوکتی ایچون مئین بر صیانت تعقیب
 ایدن وزیر اعظم بولوندی کی ، احترامسندن
 باشقه برشی دوشونه بن ، موقعی محافظه دن بیری
 اول کوزه ، مین ، احترامی اوغورنده علمکند
 انک ناموسکار رجالی بیله افنا ایتمکدن چکیمه مین
 صدراعظم واردر . بالخاصه پراپیکه بی زهره بی
 داخل اولانک صدارت موقعی اشغال فرصتی
 امراره چالیشلاری علمکندک سلامتی نامنه جدا
 فیهدر .

بو قبیل ذواتی تدقیق ایچون عائلی تاریخ
 حقیقه آتکین بر کوزشده در . تاریخیز قدر
 احترامله ، دسیسه لره ، جاهله واضح وشایان
 نیرت مثال کوسرتن بر تاریخ جان ، پیرانس
 تاریخندن سوکرا ، یوق گیدور .

برچوق دوا . رجای واردرکه بولرجه لارله
 برابر صدارت ایچون هر دولو فداکارانی اختیار
 ایدرلر ، مثلا خادم عبدالرحمن باشانک صدارت
 موهند بر ایکی کون باشادندن سوکرا اوله
 بیله کوزه آله برامی بو احترامک پارلاق
 دلیدن . مین فایح سنان باشا صدارت ایچون
 هر فداکارانی اختیار ایلمه مین ، احترامه
 هریشی فدا ایتمکدر . باشانک مکرراً صدارت
 موقعی اشغال ایتمی اقتدار و کیمه سندن زیاده
 سراجه قولانیدی جهلک و طرندلرک نتیجه .
 سیدی . اولانده ، طوقه کیم ایتمه بن اردوسی
 افرادندن نیچک آلامی ، باشانک موقعی آتینی یاره
 وشیرت ایچون سویدیکه دلیل تشکیل ایدر . حتی
 وفاتده « طوریق باشه » دینه اییدیلن خطا بلر
 ختلفکده کندیسندن محون اولان فنی کوسرتور .
 اساساً سنان باشانک صبیق صریق دایمدرامه ده
 کندیسنگ بیله حال هرکایشنده برحطالیه اغبراری
 موجب اولدیمه علاندر .

علمکندک زیاده خدمت ایندن ختلفک لک چوق
 حرمت و محبتی جلب ایلمه بن وزیر اعظم ، اوژون
 مدت صدارت موقعی اشغال ایلمه نلدر . مقبول
 ابراهیم باشا و صوفیول محمد باشا ، نوشیرلی ابراهیم
 باشا کی . بو ذاطر موقعی اعدایه له تی ایله
 نایمندن زیاده خارج و داخلی سیاستده کوسرتور .
 دکتری دایمت و هایتله ترصینه موقعی اولدر .
 معمایه نتیجه ده هر ایچنده حسدانک و احترامک قیاتی
 اولدر . تاریخده کده حاکم و کده شایان تقدیر وزیر
 اعظم سهاری بولدر . بو بوک ذکالر ذررت
 مقامک کندیسندن طلب ایلمه کی و طاقی بیچر
 افنا ایلمه لدر . نایم ، فیض له ایدی و قلمه سته
 ذاطر یازدی رسالده دیورده :

« مقام صدارت کبری رتب ایلمه کده انعلاسی
 و مناصب سناطایه ک اشرف و اولاسیدر . لفظ
 وزارت مولزه ندر ، معاونت مناسسته در .
 هاد و بلادک ترفیه و تعمیر و خزینه و عسکرک
 قوفی و ضبط و تربیه می وسرحد و قوروسه و ک
 سد و محافظه می وسفر و ضررده اعدا ایلمه مقاله
 و مصالحه اموری حاصل دولت علیه ک جمع مصاحته
 نظام و انتظام و یریک خدمتی و یوقدر امور مصلحه
 عتقده مندرج اولان مصالح لاصحابه جناب
 خلاقیتیه بالذات تقدیر بیورمق متمسرا اولدین اول مقام
 عالی صاحبین بومورک تشیته وکیل اتخاذ ایدوب
 اول ذات مستعد دخی امور مذکوره الشافی تحمل
 ایدوب وسی مرتبه بله مقدر ایتمکله کویامین
 اولدغیری جهندن معنی معاونت طر اولور . »

نمایه مطالبانن سوکرا شوبله دیور :

« امور دولته ایسه وکیل مطاندر غیر
 کیمسه ک استقلاله عباداللهک کوزی و کمالی
 مألوف اولانقله لاجرم اول شخص معارضه طامه
 ناسکند موقعی مقررا اولوب کندیسندن مطنید اولور
 بیله زوال دولته مغرب اولورلر . وکیل مطنق
 اولور بوسورته . مغلوبک شایان ایلمه مضطرب اسطل

اولوب تدابیر صائبه و تصرفات معقوله دخی ایلمه
 ونعلری ضعیف اولدله بین الحاق سوژری چندان
 دکنانز وایشلری ثبوت یولز اولور . بو براماز
 حالتدن علمکندده دوله بصری چوق نسا دلرطهور
 ایده کلفدر .

علمکندده بوشاد لک ظهورینه سبب ، مثالری
 محافظه دن باشقه برشی دوشونه بن حریص صدر
 اعظم لدر . بولرک نظرانده ، موقعی لیک ایچون
 دشمنی ، کندی جهل و احتراملوندن زیاده ارغنامه
 ده لایق علمکندده خدمت شعوصنده ذکالر صرافی
 هرکده فایح شخصیلدر . مثلا کورولی ، صدارت
 مقامه کیمزدن اول ، یوق یارده محمد باشانک ایلم
 اندیشه می کورولی اورتادن قالدیرتمدی .
 استانبول دشمن دوناناسه مین کوسرتیمک ایچون
 سوژری بادالانندن باشقه برایش کورده مین
 اختیار وزیر ، کورولی لک « مهر شریف تحصیل
 ایچون عملده اهتمام اوژده ، بولوندی ختلف
 واسطه سببه خبر آلر آلاماز عقلی باشندن کیمه مین ،
 جاسوسلرک :

« مهر شریف الدن کیتدی . بو
 ساعت کورولی بحال ایله !
 خطایه قارشی اوپرلی اورتادن قالدیرتمی
 کوزه اشدی .

تاریخنده اوله حریص صدر اعظم واردرکه ،
 هم برایش کورسکه موقعی اولامازله هرده صدارت
 موقعی کندیلرینه خاص بیله رک وطنه فکندن
 باشقه برشی افنا ایچور .

ویانه فلاکتی معاصب صدارت موقعی اخر
 ایچون قره ابراهیم باشا ایله تی معاصب صدارت
 مقامه کین دیکر ابراهیم باشا بوکایم بره مان تشکیل
 ایدرلر .

قره مصطفی باشانک نلندن سوکرا صدارت
 مقامی تره بر هم باشا اشغال اشدی . او دو موقعی
 منلوپته دوچار اولوردی . ابراهیم باشا سفه
 کیمه دی ، حتی « بتر خارقه فاده و صاده
 عین و نالوانی به سرسره » اولدی . بولکله
 برابر ، قلمنه ضرر و بره چک رقیبلی ده اقدام
 اشدیرمکدن کری شورمادی ، سلطان محمدک
 اندیشه می موجب اولاجتی دسیسه لر ترتیب ایتمی .

« اوجان ختلفه اتفاق واحد جلوس
 ایله تحریک اتمه و شقاق » بدیور دینه بیک
 ذرلر جهلرله مشغول اولدی ، نتیجه ده اردو بیته
 منلوب ، قورک اردوسی بیته بریشانیدی .

آردن بیله کیمی . ویانه دکنی بولون
 آردیسه طرولمانه باشلادی . علمکند آردیسه
 پولونیا ، ونیک و روسیه کی دشمنک آتازی
 آلتنده چیکه نیدی . استانبول لایق قالدی ،
 پادشاه اوله مشغول اولدی . (یورین) دشمن
 ایله کیمی . ابراهیم باشا وزیر اعظم اولدی .
 استانبولده کوردیکی بکله ایش ، شیخ الاسلام
 ایدی بیله برکندک و دشمنلرینی یانندن اوزانلا .
 شدیرمندن عبارت اولدی .

فقط بو الم حاکمک ضرورتی بیته علمکند
 چکیدی . بوک بادشاه طرفدن فتح اولونان
 لک قلمنی برلر دشمن آینه کیمی . فاضل مصطفی
 باشانک هیتله سلطان محمد رابع خلم ایدلی ،
 ایدی کیدن الکاز ، دوکولن قانر ، فدا اولان
 جانر هیچ نظر دفته آلتیادی . ذرلر لویه معاهده می
 یونجبع ضحلالی عتایلرک فلاکتیه نتیجه لدردی .
 حریص وزیر اعظم لریلکنر پادشاهلرک
 و شخصلرک سقوطنه سبب اولانلر ، هیتی زمانده
 علمکند ایچون ده بر معیبت تشکیل ایدرلر .

مدا کرده طوع و نودن طوع و نودا
ایده چکنی سر بله دی (۱۱۷) .
(روما) به پیل باشنده کردی . کیجوری ، قارک
معتدده اوج یوز سلاخور و سگوز قار دینال
واردی . کیندی سوز قارنده اعلی ، فرانسیا ،
فرانسیا دیه بغیر بیورلو . فکلا با یوروردی .
قرال (سن مارن) سر بله کیندی . کیندیسه
اورا سر حاضرلاشندی . دائر صنه چکادی ، عک
پیندی ، دهنا سوکرا با پنجه به قدر تغییر بله
کوروشدی (کانون ثانی ۱۲۹۵) .
ایریمی صیاح ز بارلر و مذاکره بانلادی .
شالک طابری صریحدی :
والانسیا قاروتیالی سوزار یورچاک ناپولی
دور کندیسه ، قات اتمی ، سنت آنت شاونسک
ویرانی ، اساساً سلطان جم پایا ایله کنسی رومنده
هند ایله بیان معاهده مویجه ، رومایه کوندلش
اولدین چینه سلطان جم کندیسه تسلیم ، پایا
بو اوج شریطده قبول ایجیدی . اول امرده
قاروتیالت شالومنده تعین کندی انده اولادینی
سویله دی ، سنت اژ شاونسک بو تون خریدنیانک
دینسی اولتی اوزوره دوللر نامنه کندیسه
مودوع اولدنی ، سلطان جم کالج به یولک
کندیسه تسلیم شیدلک موافق اولایه چتی ،
مع ماده پوستله لری عیلمده مذاکره ایله کفراله
برجوب و بره یله چکنی آکلندی . قاروتیالت
پایاک ذکرینی تصویب ایشدیلر . قرال سنت آنت
شاونسندن واز کیدی ، فقط ناپولی قرالده
کندیسه بره یله سی ، سوزار یورچاک مینتدین
اولوناسی ، سلطان جمی و (جویوقا ، یا) فی
استدی . ائتلاف بو قشقلر اوزرینه اولانچندی .

تاریخ پایا سلطان جم قرال شارله
تمام ایلسته ، فقط شارلک پایا دوجال یگوری
لیک دیوه و بره یله سی ، آلی لیک ختامده هیچ
برکولر کیم مودن سلطان جمی تسلیم ایله چکنه
دائر مقررات و توندک اقله لیک کفیل اولارینه
دائمی اولدی . کذا ناپولی قرالنده شارله بره یله
موافقت ایجیدی . شارل بو شریطلری موافق کوردی .
معاهده صورت قطعه ده عقد ایله دی (۱۵ کانون ثانی) .
معاهده ک سلطان جمه تمن ایله قسیمی خلاصه
شوندین میناردی : سلطان جم اراله تمام ایله چکنه ،
قرالده اونی (تروچین) شاونسه و باخود
کندیسه تخت ایتمده بولوناسی و تورکارک
ایتالیایه کیرلمنه عاقبت ایلمسی ایچون پایا ایله
قرالک تعیین ایله چکری باشق مربرده اسکان
ایده چکندی . قرال آنتی تورکارک فریه چینه ماری
و یا حربیه تمنایک لر سیله اولادینه شهزاده ک
بو موعدن چینه ماری درعهنده ایله چکنی .
و باخود معقول ساریسایب ظهور ونده ، سه قرال ایله
پایا چنده و بره یله چک فراره کورده ، سلطان جم
قرالک ادا ده ستده بولونان کایسا فاهلر دن برینه
قل ایله یله چکنی .
قرال فرانسیه قوشمه سلطان جمی تکرار
پایا تسلیم ایله چکنی . تورکارک کایسا
اراضیه ستنه مجاز لری و قزعهده پایا مدافعه
ایله چکندی . سلطان جمه عالم ماده فی آلی ای
پایا کدی دودس شوالیه لری نیکه تصدیق ایجیدیلر .
معنده درعهنده ایله چکنی ، سلطان جم ایچون
نامه معتدده ک یارولاردن ، پرتسارده ، خاکلاردن
رهن بره قتیق ، بولریش یوز بیگ دوقوی
تکفل ایله چکنر ، و پایا به مذکور یاری مردن

حکری ، و کندی سلطان جمی عیلمه
ایچون سلطان باریک و بره یله فری بیک ده
آلدرتی اسکسی کی یشه پایا آله خندی ، بولامک
صورت منتظمه . ناده ایله چکنه دائر قرال
نابینت و بره چکنی . [۱]
قرال شارلک پایا ایله عقد اشدیک معاهده
قرال آغیردی . حتی بی سینه اول آره نده
پایتان مقابله ده معازری . نوزکله برابر شال
مذاکره کک شوسورنله تمه ایله کیمون ولدی .
شال بر ون (۲۱ کانون ثانی) سلطان جمی
کورمک ایچون (سنت آنت) شاونسه کیندی .
پایا ده ایتمده ایلی . سلطان جمه اولزون اوزادی به
کوردوشدی . پایا آکسائدر ستوز آره ستده
سلطان جمه :
— سزی دینه فریسه لوب کینک ایستره
نه یوردمز کیم ؟
دیه سوردی : سلطان جم بو اختراک ایله
خطای ایفیدینه متاثر اولدی :
— سن نیکه ، نسنه ک دکاوم . بر اسیر
کیمی م . کرک بولر آسون کینسون ، کرک سز
حسب ملک .
دیج جواب ویردی ، بک ما بوسدی . آرتیق
تورک طوبرانغه ، سراننه ، اولاد لریه قاروشوق
ایلمدی قلمه شدی . پایا ، فرانسه قرالیدن اولاندی :
— حاشاه سز اسیر اولامز . ایکینی لکی
پادشاه قاده سیز . سن اراده ترچام .
ویردی .
بوزارتنده حاضر بولونان ساتونو ، سلطان جم
حالی صورتکله تصویر ایجیدیلر : « شهزاده
[۱] تون ، جم سلطان ، سن ۳۰۲

برنیس لرن (۲۷ کانون ثانی) سلطان جم
برجوبی شوالیه لر و سلاخور لری برابر (سن ماری)
سراننه کادی ، صیاحی (۲۸ کانون ثانی) قرال
پایا دوع استدی ، بایتمده سوزار بوجیا ایله
اسانیا پانچینی ، مغز لری و کندی مینی لرنکی
بولو . فی حالده بوله لوریلدی (۲ جمادی لاول
۹۰۲ ، چهارشنبه) . سلطان جمده قرال دن
براز اول معتمدده برجوب ذاکر بولوندی حالده
(سن ماری) سرانندن پیغمش ، (مارینو) به
کین ، بوراده براز سوکرا قراله بولوشندی .
اوکون ، مارل قرال آلونسک سیلیا به قانچینی
خبر آئیدی ، قرال دوجا اولاجنی جزای
دوشومش ، فرانسه قرالی کندن ناپولیدن فرار
ایجیدی .
آلفونس اسپانیادن تورکده دژ یازدم کورمک
ایستدی . سلطان بایتمده نوزده کی بیج سنه اسانو
اردوشنک منظره ایله یله یکنی ، سلطان جمی
پاشه آلاقی تور بیله قارشی حرب ایله چکنی خبر
ویردی ، فقط هیچ بر نتیجه حاصل اولادی .
اوکیجه ، سلطان جم ، قرال ایله برابر
(مارینو) ده قالدی . ایرتسی کون (۲۹ کانون
ثانی) (و ماری) به کادی [۱] . سلطان جم
پوراده دوت بین کون قالدی ، دهنا سوکرا
(وال اولونون) کادی ، اورادنده (فیورانتینو)
حصارنه کادیلر (۶ شباط) . حصار تمام
اولادی و محاصره ایتملر ، ایک ساعت ایتمده
[۱] « اول کیمه پایاک اوغلی که مرحومله یله
قراله بیکه قوشمندی . صورت کرب حصار دن
آشوب قانچدی ، و اقتد سلطان جم ، سن ۳۰
مابندی وار

که موفق اولیدلر . آرتق ایرتمی کون هاکی
بشاره کتدیلمسه فولایچه تمام آلدیلر .
فرانسوز اوردوسنک مظفرانه ایلرله ییتی
سایلدده هکس تاثیر حمله کنیدی . سلطان
باید چاقی امانی ، غره بوی تکمیل ایندی بیور ،
کون بر دونانا و بو بویک بر اردو حاضر لیوردی .
له شازل آرتاوه لقمه بر چوق بی بیوسلری الده
بیان و اولرله شارانده بولورودی . بولر
ویانه استانیوله در خرسیناری آیدلر ایلمیرا
ریدی .
سلطان جم فولاکل ایچیده ماویس و مضاربدی .
آرمانه کتکوب یولاشم و جوانی کابوردی ،
کون بولادقی مکتوب منظومدی . فرانسه فرانته
طرفدن تمام اولوندکن سوکرا یازاشدی .
بو مکتوبنده وادهمسته بوکون سراجمانی
آلبوردی .
بوس عربی صامه وانه امر حبیب آتقیق
بیه یلز ایتمی روز اول مددن نصیب آتقیق
بله چیراز من لال ایندی مناسله حال اول
بر حضرت مشهور عالمی امانی صبروشکیب آتقیق
عربی رسدله انوار امانی قش اول
آتقیق من به ساجده شکر ایتمی ایدم آتقیق
کون حج ایلوب افریقه حیره کاندکه
کله سوزاک غایله ایردن انکر حبیب ایتمی
چهره یقه شامه انکر یازدیمه حرم انقل
عربی اسکریده امانی روزی بر تزییب ایتمی

چو فرست بولوب مصر اولوب وادسه وارلدی .
غرضله یازمقن بالوس کتاب دلفریب آتقیق
بزی عصری عالی بیورومدی آتقیقدی آخر
صدی عهدی مقال مالمستوری ق شادوب آتقیق
بلایه مثلا اولوق روسک حیلدن آتقیق
او دوده یازده بولمه عیوسدن بیله طیب آتقیق
فرانجه اولوبن طالب آتق دفته سی ایندی
پایلدی بدی قان بر قله یولایه قریب آتقیق
کایریت قالیونه کتدک فرچیدن اولوق صور ایهدک
عذار وکینک زینون ایل نصیب الحیب آتقیق
تهدید آتق کازار کف صالوب کف کچیر ایلک حب
سرتده ساریلر اوزمه سی ایدی هر ایب آتقیق
قرابه ایردی المیدن مشوره چیققد قله کیردک
اولمه راهی اولوق ساندی حس عیب آتقیق
قنوب بوزمه قانج بیل بایه تسلیم ایوب دشمن
آتوب کیندی بزنی سرهنگ ولای صایب آتقیق
بدون مسته صامق استدی روم پایا قهر ایله
سی تحصیل ایله یته اسلامدن مال وکتیب آتقیق
ساکندم دین املاقی واصل اولدم راهی
ایردی اهل حق صدیق خردنه تسلیم آتقیق
فرانجه ایلمی صالدی استیوب مکتوب کونردی
هولایه کزیده باقی ذر وکتیب آتقیق
سورمه روم پای اولدی قالی ایکی حایندن
آلایر دوزدر اول فرمایش ایچون حال غریب آتقیق
صوبه یازدی حرب ایله فرانجه هم غری آتدی
کشمی اظهار لطف ایندی کشمی ویردی شیب آتقیق
شول اول فرمایش بودی پای حیلدن بده خلاص اولوق
ایرشدی عرن چشمان کایان اولدی غیب آتقیق
بیه ایچسه اراوندن هم ایلم هم اولماز
مان ناز ایله نعمتدر فرال ایله شیب آتقیق
خداست شیه ایسه زقوم اولور بده خواه صوفله
آغر آتیلدن دای ایلم ایوب آتقیق
دعا ایلدک بره ای دوستار ایلم اولدورودی
تصل مشک اولدی شامه عیلم رفیب آتقیق
چمک جام حورین حوقی عدلیه برالمون
موسلمون نقل عفران بزی برلمون زبورب آتقیق
چک صرک زماظرده اضطرانی کتدکه آرتیوردی .
دفا مالولی . شمدی بیه تومیه کید بیوردی ؟
شبه سمن بیه برشاویه قانچ ایلاق و صبرینک صوکه
قدر شالردن شاکویه طو لاشا چقادی .

سلطان جم شازل ایله برابر (سان جرمانو) به
کادلی و اورادن (تیانو) به واصل اولدی (۱۷
شباط) . اوکونه کلنجیه قدر حب قراله برابر
کید بیوردی . خسته ایندی ، اضطرابی بر مدت
کجه چک شن ایندی ، فقط کوندن کونه آرتدی
آکوردی . بوکنکه برابر کنده بیله ضبط ایندی ،
خسته ای کوندن کونه آرتیوردی . سلطان جم
آته طویاز اولندی . خسته حالیه بیله بویله
دوام ایلیوردی . نهایت بر سال یایدیلر ،
سلطان جم سال اوززنده (قاپو) به کتدی .
خسته ای (قاپو) ده شدت کسب ایندی . بویزه
کوزی و بزنی شمدی . کنده بی بیور و
ولافر دی ایلیوردی . معمایه ، اولوم نظرنده
تعمیر ایکنکه باشلاشدی . بعضاً بکار بی یانه
چاغبیور و اولرله دودله شورودی .
— یارب و اگر بو کارلر بی جاهه ایوب
اهل اسلام اوسته خروج ایکنک صفرین ایورلسه
بی او گلوره ایرشدرمه . جانق قبض ایله .
دینه دعا ایلیوردی . شاید وفات ایده چک
اولورسه جسدینک استانیوله قنای بیله وصیت
ایندی . قاره شته بر مکتوب یولادی . آتاسی
وهاله سی مصر دن استانیوله آد برماسنی ، کنده بدندن
فلاک کونرلنده آرتایان میمن بکارینه لطف
ایله معامله ایتمی رجا ایندی (واقعات سلطان
جم ، ص ۳۲) .
خسته ای کوندن کونه آرتیوردی . فرالک
طیلبی سلطان جم ندای ایلیورور ، هلاجلر
ویر بیورور ، هیچ بر فاشه سی کور بیورودی .
آزده صروده فرال شازلنده سلطان جم زیارته
کلاور ، خاطر بی صوریوردی .

— غیرت ایت ، ای اول . انشاء مقصودک
برده ایسه بن سی اورایه قدر کوندم .
دیوردی .
فرلک طیلبی سلطان جم (آوره سا) به
مدیه ایچنده کتدی . جم بواده آرتق کنده بی
یله یوردی . مضاً ساینلایور ، سوکرا نکران
آجیلوردی . اوکون شازل سلطان جم برابر
برآزده قالدی . ایرتمی صیاح (۲۲ شباط)
سلطان جم (ناپولی) به کدی . برلز آتدی ،
حق غیرت ایوب آتقیله یندی . شهره کیردی [۱] .
کنده بی غایت ای باقیلوردی . وجودی
اوقدر شه فدوشدی که بعضاً نه سوز سولبور ،
نده و آکلبوردی . طیلب سلطان جم حالی
قرال شازله آکلبدلر . شازل سلطان جم بر
کری کونردی و آتی بدی کفی ایله سرانیه
کتدی ، سلطان جم (قاپو) شاکونه کتدی ،
اوراده نماویسته چایاشدی . شازل و طالعیز
شیزاده ایچیلوردی . اوصرده صرندن سوکلی
آناستدن آدم مکتوب کادی . مکتوبی سلطان
جه ویردیله ملول نظر لر بی کیدی ، او ایلمادی .
حق آتاسنک نه ایسته دیکنی ده آکلبامادی .
بر کجه قرال شازل سلطان جم یانه کادی .
خاطر بی صومق ایستدی . سلطان جم برلز
غیرت کوسقردی ، کنده ضبط ایندی . قراله :
— ایوچ بن احواله .
هدی . شازل سلطان جم قلبیه چایمیدی ؛
— کنده بی عیوس واسبر تصور ایچمه .
هدی . ایسته اوزمان سلطان جم سیتنک
[۱] « شیه کلچیک سنیور ورجلیه نام بکلک
آزده قوالدی » واقعات سلطان جم ، ص ۳۱

آتقی صوکه دفعه لنده اسارندن فور تولدی
آکوردی ، روساً بو سبتون متأثر اولدی ؛
— احواله و آزاد و خلاص منوقی و لاغزیه
کیردی .
دیدی . قراله عینوتین آکلاوی ، صمصامه
اتسکر ایندی . ایرتمی کون (۲۵ شباط)
صیاحه طوغریو ایندی . (قاپو) شاکونده آتی
برمام سکری حاصل اولدی . سلطان جم صیاحه
فارسی تمام روح انقدی [۱] .

شازل سلطان جم وفاتی ایچده بیه چوق متأثر
اولدی . آرتق صلیب سفری اجرا ایلمیه چکدی .
معمایه امیدندن واز کیده دی ، سلطان جم وفاتی
اشاعه ایلمه سی امر ایندی . حال بوکه فلوراسه
الچیلری حکومتلار بیله شو نیلی کونده طغرلدی ؛
« هرانه قدر سرای ارکانی انکار ایلیون
و حسب لایحه کیزله بورلده ده » سکر کوندن بری
رامتسز بولوان سلطان جم وفات اغندره . اولوی
عنتف سیلره عطف ایلیوردی . رسماً زله دن وفات
اغندره .
سلطان جم وفاتی اوچ کون کیزلر طو تولدی .
شیزاده تک ممتنه مأمور بکلک نه ایتمی کور بیورور ،
طیلبی اسکسی کی بیله شیزاده تک داره سته کیروب
چیلورودی . فقط ناپولیده بو عاده بک غایبی
شایع اولدی . « فرانسوز شیزاده ق زهرله کدن
سوکرا قراله تسلیم ایتمکدن طولای بابان ایتم
ایلیوردی . چونکه سلطان جم جسدنده زهره
ملاختری کورولمده سی ، قلیقیه پیر آتو وسارنه
کی تسلمه اشغال ایتمک علفانک فکرتمه بو
[۱] « ۲۹ جای الاول ۱۹۰۰ » چهارشنبه

کیمسه زهر ویرله بیلیر بوزهرده تأخیری صین
بر زمانده کوستره بیلیر ، [۱] .
وندیک وقه نوس اوصرده شو سطرلی
یازمده سی . فقط بالا خیره چک وفاتی محقق ایچمه
شو تفصیلاتی ویرمکنده کری طو رمادی .
« بوکون ۲۵ شباط ، بوکون خرسینانق
ایچون غایت آتی بر حاده و اومه کادی . فرال
شازله رومان برکنده کتدی سلطان جم
(قاپو) به اورمازدن اول خسته لندی . روایت
کوره اول کوزلردن بری نزله اولمش ، سوکر
معدسه مضارب اولمش ویا نزله طو تولمش .
معمایه شیزاده قاپوه کادی ، قرال واقعا پاننده
ایدی . خسته ای آرتدی ، سدیبه ایله آوره سایه ،
سوکر ناپولی کتدی . بوراده طیلب کتدی
تدای ایندی ، قان آلدیلر ، دعا باشقه هلاجلرده
ویردک برلز حقی بونه یویدیلر . سوکر آتقی
آرتدی ، آرتق هلاج آتادی . شباط کیرم
ایچنده وفات ایندی . پای شیزاده ق زهرله بونده
قراله تمام ایندی . بیه ایتم ایلمدی . فقط بو تهاک
اصل بوند ، چونکه اولسه ، اول بوندن پای
کدی ضرر ایدر » .
وندیک حکوم سلطان جم وفاتی اهلک اول
کدی سلطان بایزده غیر ورمک ایستدی .
استانیول تاجرلردن آتده آغری بی آدم کونردی .
غری سلطان جم وفاتی اداشاه غیر ورمک چک
وندیک سناتورسک تیلفاتی . تقدم ایله چکدی .
تیلفات شوسطرلی احتوا ایلیوردی ؛
[۱] « ساتویر ، ص ۲۴۵
مایدی و اید

سلطان جهم

محمودي : احمد رفيق

TUV ISAM
Kütüphanesi Arşivi
No 25.735

استانبولك اجن عثماني توكرارنيك بر بئتن
ههر دوام ايكن ظفرلريش تويج ايله شمدى .
اوردايك بوگون انارلري دشمده ايدي . روما
شيري ايبراطورلنك سوطي باي دشمن نيغولاي
مايلىن لندى ؛ عرسساقاق عالى استانبوليه
مطوفدن طولاي اوق مشول طوبور . شرق
كياساسى بلع ايكن سوداسى بو فلاكتيه بكنه
مابن نلي اينليوردى .

بوگون خوسستايانق عالى توكرارنه بيهدم ايدي .
توكرارن انقسام آكي ؛ لوزكارى اورداين
چيياره بايلىك بكنه ايلدى . عتيج نيولا بو
وطني علق اوچنچى قايتسه بر افدى .
فاخ ؛ خوسستايانق عاتك بو تافيه فارسي
عالي لايىدى . عثماني اوق بكنجك ؛ عثماني
مطوفتا قارني طوراچق هيچ بر اوت تصون
ايجوردى . بكنه ؛ مل مورافقا ؛ حاج ؛ بئترى .
هوس بك عارسنامه ؛ هوقيل ؛ وندل اجرا
ايجوردى ؛ محمود باشقاى ول مرابستل اجنى
تكملاوردى .

فاحك مرامى سلطانه مارول ايدي . زوجيه
كلياتر سلطان ؛ چيكن شاهين ؛ عالى وزيه
باشك زوجيه ساجوي خانون سراك ك هم
شهرى ؛ لاسلك شهزادلى مصلطيه مصطفي

و سلطان بايرد ايدي . مساطالترندن بىضارى
استانبول ؛ بىضارى اونه مرابنده اوياوروردى .
چيكن خانون ادره مرابنده ايدي . فاخ مبرجدو
اوشاشان مبردارلردن كان ظفر شيرى اره شنده
ادنه هر شهزاده سنك ده دنيا به كارى كوردى .
[1] موى موى شهزاده نازك و شاعرانه بر آد
قويدى : ج . بو اسم خزيه ايلي و مانيه نوزك
نكارچي ؛ هرلجه مفرل ايده چكدي .

ج . چيكن خازنك تربيه سييله بيشيدى .
و زويه دايه لرله تربيه اولدى . دوت باشده
ادر آنا سنك آقوشنده بو بودى دوت باشق
دوت آي كيمدى ؛ چكشكري تربيه سته چاپشايدي .
مغوز باشده اندر تحصيله اعنا ايدي . اوزمانه
شهزاده لرى و ايلىك آناطولي و لايلىرله كوردوم
اسولندى . معيارينه امكدار و وزلردن برى لاسمليه
وربايى ؛ بو صورتله اوفادن ساجاق اداره سته
آيدى بر ايردى . بو ساجالرده ا كترى قسطنطوني ؛
موريا ؛ آماسيه ؛ قرمان و بروسه ساجا قويدى .

فاخ سلطان محمد اوقل سلطان جى قسطنطوني
سماغه كوردى ؛ والدهسى چيكن خانونده
بر ايردى . سلطان جهم قسطنطينده م تحصيل عام
واده مشول اولدى ؛ دوت سنه قسطنطينده
ئدى ؛ اون اوچ باشنده سنك دوكون بايلىدى .
فاخ سلطان محمد ؛ دما اول ؛ شهزادلردن
سلطان مصطفي ايله بايرنك سنك دوكون لري
فات يلاق و مطمن برصونتمه اجرا ايشيدى .
سلطان چيكن اوردجه يلاق اواندى ؛ پادشاه
ساي ؛ شهزاده اوزباوردى . اوزون حسن ؛
اوغزادى . فاخ مفردى ؛ غايلىدى ؛ اردو كور

شرق حدودنده توكلى بر وضعت ايشيدى .
ايرانيلى حدرى كيشلردى . آق قوونق پادشاهي
عالي توكرارنيك قوش اجنى ايجون وندكيايلده
اتفاق ايشيدى . بو اتفاه كزلي اراى فخران ؛
قوريس قرالى ؛ و دوس شيراليه لرى و پاژده اخلدى .
مصدلى ؛ فاخ سلطان محمد ايرانيلى اوزننه
برودى سرده ؛ گنديلر دوخا ايله بوشاري
كيا چكار ؛ استانبوله جرم ايده چكردى . عين زمانده
بوسقووا برنسى اوچنچى اوانده بر مكنوب
كوردى . اوان ؛ قرم خاليه برلكه جك ؛
شيلدن عثماني ولاشايته نرض ايله چكدي .
فاخ سلطان محمد شيرى و مانيه بوگون فلاكتردن
صيرلدى . استانبول تحكم ايدي ؛ شهزاده لرى
سلطان مصطفي و بايريله برابر شرق حدوديه
وشدى . سلطان جهم ؛ حربه كيمه ؛ جك درجده
اوجوكدى . فاخ ؛ كنج شهزادهسى استانبوله
برافدى . اوگا يازدم ايده بكنه ايكي كيشى واردى ؛
قره ساين ؛ صوح بك .

توچان اوياوي فاحك مفرى عسكرلرله مولاويدى .
اوزون حسن دائما مطلوب اويوردى . فقط
استانبول ايدسه اينده ايدي ؛ كنان شيرى ؛
اوزون حسنك مياوسارى لساندى . ارق كون
فاحنن هيچ بر خبر ايله شدى . هر طرفدن
دشمنك ساي ؛ بو زعفرانلردن بحث ايلوردى ؛
ج . بر مدت روضه ؛ مصلطت حوصتك اوياشيني
دويدى . اطرافنده كيرك كومى بو اوزوي
زفات دما توكراريدى ؛ استانبول مفرنه سته
مايون اوللاري كدنيه بخت ايشيدى و حمله
و ادلر ؛ قسطنطينيه الم بر ايكساره
اوغزادى . فاخ مفردى ؛ غايلىدى ؛ اردو كور

اوقل تيمق اوكدن ، مانا خانون بولندن اوزون
حسن قوبايلور ؛ نوزك تيركى طيبى حدودلرته
طوغر ايله بيه بودى . بو كون ؛ آق برنفر نامه
چك انالري بو جتون قويدى . فاخ سلطان محمد
مسائل ظفرلردن طولاي بئتون عثماني ملكلرله
شائنگار وشادى ككل بايرنماسى اجرا ايلوردى .
سفر يزدى ؛ فاخ استانبوله ؛ شهزاده بايرد
آماسيه ؛ شهزاده مصطفي قرمه مانه دندى . فاخ
ظفرلر پشنده فوشدنى سرده ؛ استانبوله بكن
ماجراج خير آردى ؛ جه قيلمادى ؛ قاطعه و لاري
درحال اورتانن قالدردى . بو سرده ؛ بكنده
جواننده سلطان مصطفاك ارحمالي فاخ ايجون
بووك برضيره اولدى ؛ كنج شهزاده سنك اعنى
بروسه بكنديدى ؛ سلطان مراد ثاني تره شنده ؛
قاروش شهزاده علاه ليدنك باشه كومردى .

پارلاق برنفر الم بر كزله نتيجه ايدي .
استانبول مام اينده ايدي . فاخ ؛ دئويدى .
يشمش ؛ كنديه ؛ برابر ظرا ؛ مودالترنه ؛ قمرانقل
كوشتمش بر شهزادهسى غالب ايشيدى . فاحك
بو كك روسى بو مانه ازلدى . شاعر ؛ عوزن
مرابله لرله فاخ دوزنك قضيبلى توكرارنه كرز
باشارى دوكم برچيوردى . بو دورك توكرارى
مكك لري سوزلر ؛ قوت و ظفر اينده مانوس
و قارنله باشلاردى . اوزنك قارنله الكهترم
وجيل كك شى ؛ اردى ؛ پادشاهى ؛ و ظلري .
پادشاهى ؛ فاخ سلطان محمد خان ؛ و ظلري
مراهدن ارزجانك بئتل اوولرته دمر توكرارله
مسكون ؛ نوزك ظفرلرله بو كسككليه مشون
و ادلر ؛ عمارلر ؛ طاهرلر ؛ دورلرله خزين عوزن
بر اولكه ؛ سلطان مصطفاك رفاهه فاخه برابر

بولون استانبول آغلاور ؛ فاحك الكينام شاهرى
اجد باشا كوزياشلى آرمنده قرياد ايلوردى .
دولاب چرخ دو ؛ بكي سيل قايتن
ياغ زمانه طه ؛ مالو خار خدائش
اشر كين ذكلى مونيجه ؛ بكنه بركلى
جام طرازى جاننه عيش و صفا اييش
اول شهدى كه سايه سالم بدرى خانه
نوتانن اوچدى بيادك اول خود هائش
چشم اميدى نيزاغه كيردى براهدك
آه و خروش كركاره چينسه روا اييش
اول برج دولت اختر شه مصطفي قى
اول نشت و ناي زورى شه مصطفي قى
تاوتبه كيردى ؛ معلق مسج و صفا دريخ
تخيخ كيديدى ؛ ختبه شه مصطفي قى

شهزاده مصطفاك مانع هته لرجه سوردى .
بو ماننن سلطان جهده منتردى . فقط «قرماني
صرحوم سلطان مصطفي اوزون حسن مفرلردن
كندى كن سوكرا و فان اينجكك ؛ سلطان جهم ايجون
باباستك ؛ شاقى فاحك سرابندن ايرليق ايجاب
ايلوردى . سلطان جهم ايجون ايكي فوج و مؤيد
ايرليق وادى ؛ برى قاروشندان ؛ اوبرى
اسايوانى ؛ سلطان چك حساس قى ايجون
بو ايكي اتراف درين و او مولار ياولر آجا بريدى .
فاخ ؛ ظفرلرله و فلاكتره آلتيق قيبه
بو آجيه ده شعل ايدي . عاله سيني ؛ عثماني
مطمنك هر پارچه سيني مدافه ايجون ايرىمايه ذاقا
آلتيديدى . دوخاق قرمان دوشوردى . شهزاده
سلطان مسايانك و فانيه اورلري پوش قلشن
كيدى . فاخ ؛ سلطان چك ذكيسه اينيدي ؛

جهم سلطانى قرمه مانه كوردى . (۸۷۸)
اوسرده سلطان جهم اون بى باشنده ايدي ؛
بو كيديش ؛ سلطان چك استانبولن سوك كيدر
ايندى . حساس شهزاده بولدينك بلدى بردها
كوزيه جك ؛ بواده سلطنت سوزك شرفه
ايدى نكل اولامه چكدي .

سلطان جهم قرمه مانه كمدى . آق بيكهن زاده
قرمه مانه قالدى . والدهسى ؛ زوجيهسى ؛ قيزى
پانده ايدي . چك معيظه بولانلر شاعرشادى ؛
مصاحب سدى بك ؛ حيدر بك ؛ قابوس باشق
شان بك ؛ فرىك ساين بك ؛ داپيسى علق بك ؛
امامى خطب زاده ؛ صوح چيلي ؛ دفتدار احمد
بك ؛ صوفى حسين بك ؛ جلال بك ؛ شير مراد
آغا ؛ صوفى شهادى بك ؛ چاشكبر باشق اياس
بكى . بو ذالكه كانه سده عامله ؛ شعره ؛
مدافق و فضيله نيز اييش سپارلدى . شاهدى
(ايلاليه عيون) ي ترجمه اييش ؛ كنج شهزاده
اخاق ايله شدى . سلطان جهم قرمه مانه جغرافيا
و هكت تحصيله مشول اولدى . باخسه كنجك
شعرلري قرمه مانك لطيف مام آ كنده وجوده
كيدردى . «خواجه سامانك كتاب جئيدو خريشدى
سلطان محمد اونه ترجمه ايدي ؛ و اشعارى تباينده
يدى .
ايك اترقى سوطي باباستك معظ نامه اتراف
ايك كدن كرى طرفمادى . بو زمانلر ده ؛ بكن
واجت وشكار ايكن ؛ اوق آقنى ؛ كوز صائق
تعليم ايلدى . تا مشول حده و ازبجه ك سلطان
علايه بكنك قونيه ولازنده اولان كوزلر نه نجه
وقيه ختلف شم ايلدى ؛ (۱)
(۱) راجعات جهم ؛ سن ۲
مابدى وله

سلطان جم

عمرى : احمد وفق

خلاف سینه کیده سین . روم ابی مالکی ایله اکتفا ایله ب آناطولی دلاشک ایلی آکارزای قله سین . ایکی شاهانجه بربرلیه جنگ جدال ایتمک زما مکدرالاحوال اولور . خصوصاً اولرخی بیخ سلطنتده ماسل اولش نوری نالدر . آتک وجودی نایرد ایفک اماندی خود علم وایلد . ددی . سلطان یزید داش اولدی . ساجوق سلطانی متکوتله کنده دی ، شو قیسه جویا ویردی :

— لا ارحام بین الملک .

ساجوق سلطانی کال حرمه قارشته کوندردی . سلطان جم ، یازیک جوانی آنجه ، کدک صوحی (ازیق) طرفه اولادی ، کنده ده سلطان یازید طرفین الله ایفیلان لادشک سوریه قایلیدی ، یکیشیر اواسته طوغرو حرکت ایندی . سلطان ملک بو حرکتی قبولیدی ؛ سلطان یازید جی ، پیکشور اوارده ، یکیکدن کیمدی فرماتان اوزی بولمدهدی . سلطان جم فرماتان طرفه کیددی ؛ قنقرده براده اروهینه یکیشیر امانی کلام سلطان یازید طرفداریدی . سلطان یازید یکیشیر طوغرو بوله چایلیدی . بردهده سلطان یازیدک بولمده شیرادیمی سلطان فرماتان یازیدک بولمده شیرادیمی سلطان

بشدی . نیراده عیاده منباده ایدی . سلطان جم بروسنه طوغرو حرکتی جبر آنجه ، سازخان عسکرله حرکت ایندی . وظیفه سی سلطان یازید طرفین ایس ایشا قومانیسینه کوندران یکیشیری به یازید ایتمکدی . فقط سلطان جم عسکرینک بو اردوبه عامه سی خبر آیر آتاز بایکسردن دوکجه عبور اولدی .

بو شاهده سلطان جم سردارلردن کدک صوح ایله سلطان یازیدک سردارلردن سان باشا کره سنده (ازیق) جوانده (آژواد) دیرشده بر عساره اولدی ، کدک صوح یکیشیر اوزونیه چکادی . ایرتی صبح سلطان یازید قوتی بر اردو ایله (آژواد) دیرشده کدی . اورهده (اوطرائت) قهرمانی کدک احمد باشاده ، فاتک و فاسدن دظون ، ایشالا ساحلاردن آناطولی کلش ، « شاه کمانک درگاهه » بوز سوریدی .

مهمایه احمد باشا سلطان یازید طرفین فاصل بر طرف قبول کوره چکدی بایله بودی . سلطان یازید ایله آژواد شیراده ایکی زمانه بری آچیدی .

ایران سفرته ایلی ؛ فتح سلطان جم عسارین اول عسکرک ندیش امانی باشاه اهرایندی . کدک احمد باشا ، اوزمان شیراده بولون یازیدک امانه سی اوکه کاجه ، عسکرک انضماملردن طوی شیراده اخطار امانه بولیدی . نیراده یازید بوجهارنه کوجدی ، برکون کدک سسک بوندی بوزجه سورلردن نام اولدی .

کدک احمد باشا حضوراته :

— ایکی نایب سسک ایسته بزدیم ایسور . دم که برکون حکمت سسک خدمت اولورسه ، شنگ ادره اده باغلیج بیه اوجا بیه چم .

دیه مقابله ایندی . بوجاهدن سکر سینه کیدی ، کدک احمد باشا سوزی اوتونادی . مهمایه یازیده خدمتده کرمی طور امانی ، فاتک و فاتی چیر امانی ، یوزمک چیر امانی ، برسفردن قانیدی ، اوبرسفرده ظفرل اهرایته کمانی . سلطان یازید یازیدک قهرمان سردارین کوروشه تنون اولدی . « دهس بیکاردن زین زونن ایله تربین اولش بر اس کونین کتیردی ، کنده سی سردار امانی ایندی . کدک احمد باشا سلطان یازیدک امریه امانت ایندی .

فقط بادشاهه وایله سوله مش اولدی سوزی اوتونادی . قنیه لله فرشاه مش ، آتک اگری کتارینه آسندی . سلطان یازید احمد باشاک بو حرکتی کوروشه ، بیازجه اول اولرند کین سوزی خاطر امانی ، امکدار سردار شوخ طعنه بولدی :

— پاشا ، حافظک قوتی ایمن . کتیکنده یازیدک تصویر آتق اوتون . ایلیچک بیکه قوشان . دشمنلر بیه قارش بیه اسکیسی کچی قهرمانل کوستر .

سلطان یازید طرفی جفا اولیدی ، انه باسا اوزارجه کتجه به ندر بادشاهه قوشی عصیان ایمن هیچ برشیراده موفقیت قازانامدی . قوت و سلطنت ، حلق جذب ایتمک کتیدی .

سلطان جم حرکتی ایسه متکوندی .

یکیشیر سورجی سلطان یازیدک وچک عسکرلیقه حور ایسی . ایکی قارداش تاج و تخت بیرون جیلدا چاقی ، عیقلرهم بولمکن بدیخت حتی و بدیعت ابلرینه غلب و یوزدن بره ترک حیات ایتمکدی . قایلرته اوله اولدی ؛ ایکی اردو چارشدی ، ایکی طرفده مساری ضیعاظنر کوندردی . سلطان جم عسکرکری کدک احمد

باشاک عین جومارنه شدله قوشی طوزدیلر ، حتی طایریله اولاجلاردی ، فقط اورهده سسکان باشا ، سلطان جم اردوسسک جناحلردن بری یازیدلادی ، یوزمک و شاطلر نایب اولدی ، بر جوق نیر ابر امانی . ایسته اوزمان ، سلطان جم لالایی ، مغرب یک اعطانی موقع نظریته فوایک صرمه سی کمانیکی آسلا دی ، مقصدی سلطان جم معیندن قوتی بولمده ایله ایلیری . آتلمق ، بو قوتی سلطان یازید طرفه امانی ایتمکدی . فراریلری بولمادق و سلطان یازید اردوسسک یکیشیر سورجی کیمسه مانع اوانی بیون سلطان جم بره عیار قوت ایستدی :

— عسکرک بر جان برشان و اناطول عسکرین روگردان اولدی . اگر شاه حجه سیاه ظفر شاهدن بوقاچ منی بوندی لیک ادرسه همراه ایسه اولر کوره کربانی قوندروب دشی سونن کیمه حال ویرم ایدم .

دیدی . سلطان جم امانی ، مغوب بیک اوزوسنه زاهل اولدی . سلطان جم بیون فلاکت اولدی دن باشلادی . مغوب بیک یکیشیر سوریه طوغرو ایلمدهدی ، نام ایکی اطفه بربرینه جوم ایدمک صرده سسکانلرین ایدر برک اتمام اولدی ، عسکرلی و صلاحلرله سلطان یازید اوردوسنه امانت ایندی . سلطان جم بیون آتق موفقیت ایدمکی قانامدی . م مانیه عساره الان دولم ایسیروردی . سلطان جم آیش پاشان اسیر ایتمکدی ، یکیشیر قناسینه قایلیدی عسکرکده زینرین قیراق طیارای فرلاملاردی ، بولمک بر قوت ، سلطان جم لره منوی سی بوزوق عسکرکری اوزیرنه جمیم ایسیروردی ، آتق

سلطان جم بیون مقاومت اعلی بودی . بوی سلطان جمده آکادی ، فرماتان طرفه طوغرو اولره باشلادی . « امانا فرماتان شجری اولرندو خدامدن تیرکن اولرندق نابلره حله ایتمک بجه مرحوم دانش کندی سیله دوتردی ، بیکجه حله منع اولورددی . قضای کور ، نا کیمان قهرکن صول آرایقی آت دیوب مبارک نیکینه صبر بشدی » [۱] .

سلطان جم اودرجه برمه ده فرار امانی ک ، ارساکن عساره بدانشان آبرمانی ، آقام کوشن پاتارکن (زمن دوشیدی) نه کادی . عسکرک صیحاقت برکوننده بایسکان بو ذمعت حرکتی موفقیتله نتیجه ایندی . او آتشم سلطان جم دیکندی ، آتشم یازده سی صاره فله مشول اولدی . « صباح کون طوغرو اسکر برمه اولدی . اما اوغراش کونی خزینه و جمع ایسارلر نایب اولوب بک مرحوم بر طوله ایله قلمشیدی . حتی سؤقدن اولقدن عسکور اولوردی ک قوشی باشی سسکان بک بر کسدن بر کینک آتشی ایلی . کوندر کندی کویب کیمه بک مرحوم کیمور ایلی . حاصل کلام لردن قیه کیدوب بر اشراق قنندن بر اکن اوسقه قوش ؛ بر اراز دکندروب اکتدن پاندربور کیدلی » [۲] . نهایت قوتیه کمانی ، اوج کوندر قوتیه اشراف امانی ، قوتیه ده ولده سی کوردی . « مبارک آتلیری قیاده ذمعت

سلطان جم دیزان ایتمک بورعابه ، کوندردی » [۱] .

سلطان جم بروج ، مانم ، آتشم وچو . حاکمیک یازدلی صاره فله مشول ایکن سلطان یازیدک امانه کمانه طفر نامه فر کوندر کوردی . سلطان یازیدک بولمده نامه فری کوندر کدن مقصدی ذوالقندر حاکمه هم طاری آسلائی ، مده قانیدی سلطان جم خط رجعتی کدیرمکدی . سلطان یازید یکیشیر مظفرینی بولاق برورنده آکلایورد ، قاردهشک قوتی کندیسی بیون عسکورلیق بو جب اولاجقنی سولیلوردی . علاه الدوله بولمکینه موانعت ایندی . یازده نامه سلطان جم ذوالقندر بکن کیدکی تقدیرده کدک سسک قوش بیون عسکور و واسطه توسل ایلمک چکنی ددرحان سرای هابونه کوندر بیه چکنی یازمدهدی [۲] .

سلطان جم قوتیهده سلطان یازید اردوسسک حرکتی تردده مشولدی . فقط برکون سلطان یازیدک قوتیه اوزیرنه مدهتی بر ایستقن اجرا ایدمک چکنی خیر امانی . ولده سی و قیرلی ، اوعلی شیزاده صاده ، حری هب قوتیهده ایلی ، دیکر اوعلی اوغور خان ، آتشدن و بایسندن جفا ، سلطان یازیدک سرایدله قانیدی . سلطان جم آتق قوتیهده بقیده صاره ، مصره و اولادده بی . کیمکه قنار ویردی . « عیله ایکی اوچ اولره آلوب کیمکه قابل اولان اسبابی قاروب جهادسی اولرک غرمه سی کیشیه کونی قوتیهده

[۱] کتبا ، ص ۳
[۲] فرماتان بک ، منقذ السلاطین

سلطان جیم

TDV ISAM
Kütüphanesi Arşivi
No: 25.735

محمدری : احمد وثیق

سوله‌دی . پایتک بو سالی سلطان جیم هربت حیاشده کی برقمه شکل ایدهجکدی . سلطان جی شوقه ایزو لین ، ناپولی قرار ایدی . فقط ردوس سرخساری اوکاده عبیه پایله ویرتکاری جوانی ویرتملردی . پواتنده ، سرسلطان قاقایده دوپوسونه مذاکرده ایدی . سلطان باریکدوتانا حاضرقلری ملوان قاقای ، سلطان چه قاری کوسرتکاری یاردین ملوانی پادشاه کندی اوززیه بورجه کندن اورتوروی . اوزمان سوریه و مصر حواجهه قلاجیدی . بونک ایچون ، اوده ردوسه بر ایچ کوندرهیدی . اولکده مقصدی سلطان جی آغدی .

سلطان جیم ، ردوس شوقه لرنیک بون حریستانی مانده کی قودلری اکتیرمیشدی . استانیوله عثمانی پادشاهک اوق بر حاضرقلری حسن ایدن اورویا ، درحال تلاشه دوشوروی . دوپوسونه ایچاری دنامه لرن بربری ولی ایدیوردی . مع مایه اوده بو وضعیتن استفاده ایشکدن کری قورمانی ، نوکاری ازنگ ایچون ضعی املار ایله پوردی . بو حرکتده سلطان جیم هر سلاح و طایفه سی کوردهجکدی . فقط عجایبه بر حرکتک اجراسته اورویلک وضعیتی مساعیدهی ؟

ایتالیا بریشان برمانه ایدی . پاپاسالا ناپولی قرالی قورانه حرب ایدیوردی . ایتسه بیله بر ایکی حکومتهک بابعلیه قاری حرب ایچکده تکیله لری ، نهده نونری مساعیدهی . دوپوسونک چه بو نطقه لری دوشوندی . پاپاک مساعیدهی اولان سلطان جیم ویرمه چکنی مصر سلطاننه بازمانه اراز ویردی . پاپاده شهزاده جیم شو

سورده ایتالیاه کتیرله سی مدورن سام اولانه جانی ، سلطان باریکه قاری قوتلی راهل صاحب انکیل ایله سنجیه قدر سلطان جیم فرانسه قرقنده پولوناسی دما موافق اولدیق آکلتاجیدی .

فقط استانیوله حریان ایدن احوال سلطان جیم مشه سینگ سکی بوسون کجه بربری . سلطان باریکه قاری جیم ، صرده فالان و ایدسیله عیارکده پولوناسی و تکلیزلدن خبر آیدی . جیم و ایدسیله والادی مکتوبی و تکیله ایدسیله ایتالیا کوندریدی . سلطان باریکه بونکوزلری اوقونجه مصر سلطاننه خبر بولادی ، سلطان جیم کوزجه سی وجوطلری ایستدی . قاقای رد جوانی ویردی . سلطان باریکه و مصر اولک رمضان اوقوردن آیدلری قلمه لرنک استردا سی اسراستدی و بو طایفه قرقمان و ایسی مامور اولدی . استانیوله جیم حاضرقلر کورویله باشلادی .

دوپوسون ، بوسر بونک براندیشه ایچده قالدی . شدیدی قدر ایکی دنه پادشاهی دوتانا حاضرقلدن وان کچریشدی . شدی برشی پایله مقدر اولامایاجدی . مادامک پادشاه مصر سلطانیه حرب ایدهجکدی ، اوکاه حالده کوزنده تهاوز ایچسی احوالی واردی . باب عالیک دکوزمه کی حرشی تقید ایدهجکده روسه هیچ برمامه سی یوقدی . پادشاه مصره سفر پاپاکن آکسرن ردوسی ده قرضات پایله دی . دوپوسون عیدلر احوالی کوزنک اوکته کچری . جیملی ملولادی ، شوقه لرن جیم اییدی ، ردوس تحکم ایله مشغول اولدی . عین زمانه پاپاده

ایکی ایچکی کوشوروش ، سلطان جیم مساعیدهی حتمه کندیله ایشلاف عقد ایله بیله چکنی بیان ایلیدی .

رومانه کیدن ایچارلر مذاکره غایت کونل پایله قلدی . مشاهه ، سلطان جیم ایتالیاه کتیرلای . سندی ، بوقصدک حصوله کایمسی ایچون جانی حرکت ایتلی ، طینساری به برشی سیز بره لی ایدی . روسه بر جوی قلدن اترامسار بکله کتیه شیه یوقدی . بونکله برابر فرانسه حکومتکده موافقتی ایشی لازمدی . چونکه سلطان جیم فرانسه قرالیک طوریقنده اوطوریوردی . پاپا اسداسا بوساعدهی استیصال ایشی کیدی . فقط بونک مقال تکی تویضات ویرمه جیم ، بونقلمه هنوز قرائتلاشدی .

مع مایه مشه لرنک شکل قرائتدی . پاپا ، خرسدالک معالی ایچاستدن اوانی اوزده سلطان جیم ایتالیاه ، کیمسلاک دائره غرضی آلتنه قانی موافق کورویوردی . سلطان جیم (آتقونا) ده اوطور ایچدی . شهزاده ک حاشیه سه باجاق قاردینال بیله تمین ایلمشدی . شایطار ، محافظ عربی حاضردی . پاپا حریش کنگل ایدیوردی . نوکزه قاری حرب وقوعده پاپا سلطان جیم ایستدی کی استفاده ایدهجکدی . دوپوسون کی وضعیتن طرالی سلطان باریکه آره لنده حصوله قلمه جیم اختلافی ده قسوه ایله بیلیردی : شاید سلطان باریکه حسنه ویردی قرق لرن بیضی دونهی یتهر مرکمه همام ایدهجک اروزسه ، دوپوسون بونک اوقونکی روسه حکیمته تخصیص ایچدی ، ایتاقین سلطان جیم مصافقه قاریشقی اوانی اوزده پایله ویرمه جکدی . بوندن باشقه ، سلطان

جیم پایله تهاوزدن بحث ایدهجک خردولر ضرر وزیان ، مناسبتسار کده پاپا طرف ایله جکدی . حتی نوکل طرقدن وقوع بولایق بومله قاری ردوسلری محافظه ائنده دوعهده ایدیوردی . بو ، معاهده ک برشی استدی . ایتسی نسیده پاپاک شوقه لرن کندن کی قوجیه تله ائردی . دوپوسون ، نوکزه قاری ردوسی بارلاق برسورنده مدافعه ایشی ایچون ترقیم ایله جیم ، قارشیده قاردینالنی ویرمه جکدی [۸] .

پواتنده سلطان باریکه نظردانی صرله ایلان حرب معاولوقدی . باریکه قاقایله حرب اسداسا تمام ائدی .

مکتوب قرمانه مامور ایچدیوردی . قاقای ، چه ایزم ائمشدی . مشوسله حکم حاله سی مانعالیه تسلیم ائتمسی باریکی صوبک درجه حدتندیرمشدی . بوندن باشقه سلطان باریکی حدتندیرن باشقه برسیده واردی ؛ همد پادشاهی ملک بیتمدن استانیوله کونوران ایچسی مصر طوریقنده تویف ایشی ، سلطان باریکه ، کتیردی کی هدی لرن کلاما لیدن ائمشدی . سلطان باریکه بوندر سبیل موجود اولدنی حالده ، یته ائیری الدن برقیوردی . حتی حرب باشلامازدن اول قاهره دن ایضاحات و تهنیتک ایستدی . فقط سلطان قاقای دن رد جوانی آبر آتار مصره قرنی اعلان ایچکجه عبور اولدی .

حربک ایچک زمانلری سلطان باریکه مساهد اولادی .

[۹] دو وجهه معاهده ویتاقی ایشلرک قردتاق ویرمه و صریل اونیک آکسرن ویرمه و افغان سلطان جیم ، ص ۹۵

حرب خرسک تکی ایدی اورویاده ضرر ایله قوشیلاشدی . ایتالیاه فرانک غرنامه حکمداری اوجیر الله قاری ایلرله دیک خبر آلدنی زمان بونکوت برقاتدهما کوزدی . [۸]

قرمانده موقعتی روماندهه جیم ایستدی . پاپا بر یکی وضعیتن سوک درجه ممنوعدی . اوقی او و ، استانیلیک بکنه ایتهمانی اولان نوکلری اورتادن قلدیردی ایچون ک مناسبت زمانه حاورا ایشکنکه قالی اویوردی . سلطان جیم اگه کچریمک دشن اولانلرک ، آرزوسنده مانع اولاجلری آشکاردی . بونام اولاجلردن بری ده ، عازن اراق ماتیش قوروددی . ماتیش ، سلطان جیم ایشی ایچون پاپاک مقدر چاپشده یی خبر آلدنی زمان ، دوق قهر واده برکتسوب نامش ، سلطان جیم عارستان قرقلمه نسام اوتادینی قلدیرده پایله تسلیم ایلمسه مانع اوانی ایچون خرسقان حکمدارلر زندهه تکیانده بولونه یی خبر ویرمشدی .

پاپاک وضعیتی مشکندی . اهل صلب خولیلاری یک باقن زمانه بوته چیقاردی . ایتالیا ایچرا . طرولیه ایشاق قرالی باب عالی ایله مصافه ایشک ایستدی بولردی . حتی بو املارنه نال اوانی ایچون باب عالیک طرعی دوسی و تکی حکومته سر اجابت ایشلر و تکی جهریتمدن موافق جواب آلمایه موق اولشلردی .

کذا سنجیای قرالی قورونده باب عالی ایله دوست یاشامی کوزوسنده ایدی . قاطیفته اوده [۹] تون ، جیم سلطان ، ص ۹۴

مابدی واد

سلطان جم

عربی : احمد رفیق

TDV ISAM Kutuphanesi Arşivi No EE 735

صاحبزاده داشته و اتح اولوب داده خیل عبت ووداد وصاله اولوزدی [۹]: سلطان جم ایکی آق در (روش شبنام)ده قالدی، دهما صکرا شوالیهلر طرفدن (مساروا) شاکونه نقل ایلدی . هکاتباسانده ادم ،قاری حالم خالم گمندن مصنع برضه واردی . شوالیهلرکسلطان جم (روش شبنام) دن قالدیر. مالرینه سبب ، سلطان جمک قاجاجندن قورقلاردی . خصوصیه ایگندیه ایلدیوردی . شوالیهلرک بالندیه لرلی حقی کوستره جمک سلباره واردی : مثلا او صرعه فرانسویو چمراقابه دایر برار یازمش ، یوقایوم و فوئه عبتی هرکسیه . سلم اولان سلطان جمه اتحاف ایلدیهندی . سلطان جمک بو اوصافی ده یالوردی اوله دن خیر آلمدی . پولو هم حالد سلطان جمک عمرلرین بریدی . جنی و ذات ایکی صنه صوگرا (فاخره) به کتیش ، فوریانه تاجرلی ایچون و بک تاجرلرینه ویریل حقوق استحصاله موفق اولدیهندی . سلطان جمک یوله پک چوق اچتی هر ایلده یازدی . ایزوله نیقوی نامند ، بر آقوی دهما واردی که ، اولانده ساوادده یونان سلطان جمه والده می بینده جریان عطارلق هر ایلده ایلدیر . نهایت یوقیف ایلدهک اولوزلده

پولوزدی [۸] . بونکه برابر بولندهلره کیسه سینی چیتارل ماشدی . چونکه مصر سلطانیه سلطان باریک شهبوسی جاب ایتمکک چایلیصلوردی ، سلطان یازید وندیکیلرله صلح حالده ایدی ، حتی وندیکک نهوقی ایله بر دوناتا سیاه حاضرلاوردی . بو دوناتا نایول قرالی ایله یاپایه قارنی ایدی. سلطان یازیدک بو حاضرلاری ردوس یکی دوپوسونک اندیشه سی موجب اولدی . دوپوسون ، یازیدی شبنامدن واز کیریمک ایچون ایلدن کلن عیرق صرفه قرار ویردی . استانبوله برانچ کولوردی . وایلجی استانباله قارنی نوکرلرک سفر اجرامی ایچون حاضرلی کوردکارینه دایر ردوسده خیر آلدیقی ، شاید پادشاه دوناتاسنی چاقی قلمه بوغازندن چیتاراجی اولورسه بونک بر اعلان حرب تلی اولوناجی ، بوخاوی میچ ایچون یوتون اورویا حکمدارلرک سوریلجه جمکدی . اطوادواضاغله پادشاهه شوئیده احساس ایلدجه جمکدی که ، شاید ردوس شوالیه لرلی پادشاهک حرکندن اوقاق بر شهیه دوشه حکم اولورلرسه ، اطه لرلی صوگک صرعه ده اولدین کی مدافعه ده حاضر بولواختیر . دوپوسونک اچرسی موسولوه بیباوا استانبوله کاندی ، پادشاه طرفینن حسن صونله قبول ایتمدی ، سهریرک جانانه پادشاه اولوزلده بولور بر فایم اچرا ایتدی . سلطان یازید ایچون اوزون اولدین دیکله ایلدن صوگرا دوپوسونه باشلادی . صوگرا

شوالیه دوپوسونک سیرینه دولتی ، آره لنده جریان ایلدن عاودهی کیسه آجاسنی سوریلدی ، مسیح یاشاره بولمیشن دهما ایکی دانیا یوردی ، کندیلرینه بعض مهم اسبابه می دوناتلک چاقی قلمه بوغازندن چیتارلایمچنی سوریلده . عین زمانده ددوس یکنه برده نامه یازدیردی . دوپوسونک سلطان جم سایه سنده قازاندیقی بو موقعیت اورویا حکمدارلی باشنده ایبت واعیادری رفات دهما آرتدیردی . اوزمان تادیله آکلاشیلدی که ، سلطان جم خرستیان حکمدارلر ایلده قارندی سلطان یازیده قارنی مکمل برسربر وظیفه می کوره ییله چک . حال بوکه سلطان جمی نایول قرالی ده ، جبار قرالی ده ، فاستیل قرالی ده ایستنه یوردی . ردوس یکی بونک هوسینه رد جوان ویردی . سلطان یازید بالکنر دوناتا حاضرلاری شوردیرمه قانادی ، شوالیه دوپوسونده ، اوزمانه قدر خزینه عاوینده عموط بولونان ، سن ژان باپتیک ساغ ایلی کولوردی . ردوس شوالیه ایگ ایله سلطان یازید آره سنده کی بو صمیمت مصر سلطانیه اندیشه به دوشوردی ، شوالیه لرله مصالحه ییکلمک ایچون ردوسه ترسیر کولوردی . سلطان جم خرستیانلر انده ، دولته و خانقاهه قارنی آت اولدینک فرنده . کاندی . وانسا کندیسی عتقانه به نامور اولانلک مقصدلری آکلاشیدی ، هضر کندی وسیله ایلدهلرک جریان ایلد قارنلر طرفه اسلا خیرلر کندی ، سلطان جم عتقانه به نامور اولان شوالیه لرکنج شهر اهدی ساوا اولدوقلرکک قاجرا ایچمن آکلاشیلدی . بونک ایچون سلطان جم فرانسه فرانک ایلدیرنوسه

شوالیه دوپوسونک سیرینه دولتی ، آره لنده جریان ایلدن عاودهی کیسه آجاسنی سوریلدی ، مسیح یاشاره بولمیشن دهما ایکی دانیا یوردی ، کندیلرینه بعض مهم اسبابه می دوناتلک چاقی قلمه بوغازندن چیتارلایمچنی سوریلده . عین زمانده ددوس یکنه برده نامه یازدیردی . دوپوسونک سلطان جم سایه سنده قازاندیقی بو موقعیت اورویا حکمدارلی باشنده ایبت واعیادری رفات دهما آرتدیردی . اوزمان تادیله آکلاشیلدی که ، سلطان جم خرستیان حکمدارلر ایلده قارندی سلطان یازیده قارنی مکمل برسربر وظیفه می کوره ییله چک . حال بوکه سلطان جمی نایول قرالی ده ، جبار قرالی ده ، فاستیل قرالی ده ایستنه یوردی . ردوس یکی بونک هوسینه رد جوان ویردی . سلطان یازید بالکنر دوناتا حاضرلاری شوردیرمه قانادی ، شوالیه دوپوسونده ، اوزمانه قدر خزینه عاوینده عموط بولونان ، سن ژان باپتیک ساغ ایلی کولوردی . ردوس شوالیه ایگ ایله سلطان یازید آره سنده کی بو صمیمت مصر سلطانیه اندیشه به دوشوردی ، شوالیه لرله مصالحه ییکلمک ایچون ردوسه ترسیر کولوردی . سلطان جم خرستیانلر انده ، دولته و خانقاهه قارنی آت اولدینک فرنده . کاندی . وانسا کندیسی عتقانه به نامور اولانلک مقصدلری آکلاشیدی ، هضر کندی وسیله ایلدهلرک جریان ایلد قارنلر طرفه اسلا خیرلر کندی ، سلطان جم عتقانه به نامور اولان شوالیه لرکنج شهر اهدی ساوا اولدوقلرکک قاجرا ایچمن آکلاشیلدی . بونک ایچون سلطان جم فرانسه فرانک ایلدیرنوسه

شوالیه دوپوسونک سیرینه دولتی ، آره لنده جریان ایلدن عاودهی کیسه آجاسنی سوریلدی ، مسیح یاشاره بولمیشن دهما ایکی دانیا یوردی ، کندیلرینه بعض مهم اسبابه می دوناتلک چاقی قلمه بوغازندن چیتارلایمچنی سوریلده . عین زمانده ددوس یکنه برده نامه یازدیردی . دوپوسونک سلطان جم سایه سنده قازاندیقی بو موقعیت اورویا حکمدارلی باشنده ایبت واعیادری رفات دهما آرتدیردی . اوزمان تادیله آکلاشیلدی که ، سلطان جم خرستیان حکمدارلر ایلده قارندی سلطان یازیده قارنی مکمل برسربر وظیفه می کوره ییله چک . حال بوکه سلطان جمی نایول قرالی ده ، جبار قرالی ده ، فاستیل قرالی ده ایستنه یوردی . ردوس یکی بونک هوسینه رد جوان ویردی . سلطان یازید بالکنر دوناتا حاضرلاری شوردیرمه قانادی ، شوالیه دوپوسونده ، اوزمانه قدر خزینه عاوینده عموط بولونان ، سن ژان باپتیک ساغ ایلی کولوردی . ردوس شوالیه ایگ ایله سلطان یازید آره سنده کی بو صمیمت مصر سلطانیه اندیشه به دوشوردی ، شوالیه لرله مصالحه ییکلمک ایچون ردوسه ترسیر کولوردی . سلطان جم خرستیانلر انده ، دولته و خانقاهه قارنی آت اولدینک فرنده . کاندی . وانسا کندیسی عتقانه به نامور اولانلک مقصدلری آکلاشیدی ، هضر کندی وسیله ایلدهلرک جریان ایلد قارنلر طرفه اسلا خیرلر کندی ، سلطان جم عتقانه به نامور اولان شوالیه لرکنج شهر اهدی ساوا اولدوقلرکک قاجرا ایچمن آکلاشیلدی . بونک ایچون سلطان جم فرانسه فرانک ایلدیرنوسه

شوالیه دوپوسونک سیرینه دولتی ، آره لنده جریان ایلدن عاودهی کیسه آجاسنی سوریلدی ، مسیح یاشاره بولمیشن دهما ایکی دانیا یوردی ، کندیلرینه بعض مهم اسبابه می دوناتلک چاقی قلمه بوغازندن چیتارلایمچنی سوریلده . عین زمانده ددوس یکنه برده نامه یازدیردی . دوپوسونک سلطان جم سایه سنده قازاندیقی بو موقعیت اورویا حکمدارلی باشنده ایبت واعیادری رفات دهما آرتدیردی . اوزمان تادیله آکلاشیلدی که ، سلطان جم خرستیان حکمدارلر ایلده قارندی سلطان یازیده قارنی مکمل برسربر وظیفه می کوره ییله چک . حال بوکه سلطان جمی نایول قرالی ده ، جبار قرالی ده ، فاستیل قرالی ده ایستنه یوردی . ردوس یکی بونک هوسینه رد جوان ویردی . سلطان یازید بالکنر دوناتا حاضرلاری شوردیرمه قانادی ، شوالیه دوپوسونده ، اوزمانه قدر خزینه عاوینده عموط بولونان ، سن ژان باپتیک ساغ ایلی کولوردی . ردوس شوالیه ایگ ایله سلطان یازید آره سنده کی بو صمیمت مصر سلطانیه اندیشه به دوشوردی ، شوالیه لرله مصالحه ییکلمک ایچون ردوسه ترسیر کولوردی . سلطان جم خرستیانلر انده ، دولته و خانقاهه قارنی آت اولدینک فرنده . کاندی . وانسا کندیسی عتقانه به نامور اولانلک مقصدلری آکلاشیدی ، هضر کندی وسیله ایلدهلرک جریان ایلد قارنلر طرفه اسلا خیرلر کندی ، سلطان جم عتقانه به نامور اولان شوالیه لرکنج شهر اهدی ساوا اولدوقلرکک قاجرا ایچمن آکلاشیلدی . بونک ایچون سلطان جم فرانسه فرانک ایلدیرنوسه

عری : احمد رفیع
 آلائی ادرنه قایسته کلدی . بکچریلر صفاری
 آوه سنه آکیمه بی تو بوزلردی . بو احتشام سیزاده
 جامی اوکنه قدر دوام اییدی . نام اسکی اولم لک
 باشنده ، عسکر بردبره سوردی . طوره طوره
 ذیبه سمن اییدیلدی . بو طوروش قام برصاعت
 سوردی . کنده یارینه سوردی :
 — ندرانی ؟ یروک بوله اشلر .
 جواب حاضر لاندی :
 — فلان اونتی عری می وار .
 آلائی بزاز یوردی و سلطان بایزید جامک
 اوکنه کلدی . بر تو باشا اصحت ایشک ایسته دی :
 — لایق ذکل بوله اشلر . ددی .
 بوسوز ، غایبان ایچون کابودی . ایچلندن بری
 آتیلدی :
 — بره ، واسی نه . بولرسنک کوله قور
 و سن سرداریمین که بویه سوزلرسن ؟
 دیسه قانادی ، حربه ایله بر چاییدی ،
 مقصدی اولم بره کلدی . یاغ آملدن دوشدی ،
 مردومی بره یورلاندی . بو سفر قردان بیله
 باشا آره کوردی :

— بولرسن ، بوله اشلر ؟ عیب دکلدر ؟
 بوزلدر بویه ایشک ؟
 اون ده تخیر اییدیلر :
 — سن بر کچی عیب آغاسینسک . بره
 سولک نه بولکدر ؟
 جان اوزورنه اوغوشدیلر ، آتندن یقیدیلر .
 یوردان باشا و آتیق بایزید جامک کلشن
 آولوسنه قاچارق کلیدنی قورتاروا بیله دی . سوکراه
 فرهاد باشایی ده ننگه قوندانیله زده له دبلر .
 آتانی عصیان باغلاشندی . طوغلر طوره شدی .
 بکچریلر سرای حاصره یه طوغور کیدیلورلردی .
 صوقولو ایله وزیر اعظم احمد باشا چار چاپیق
 یغدیلر . جیلرندن آویج آویج آله یازچیه اراق
 طاغنییه باشلادیلر . بکچریلری آتیق بو قوت
 موزدیرا بیله دی . صوقولو ، نهادیا :
 — لطف ایلك بوله اشلر .
 دیورده بکچریلری قاندر بیورده اولزه تونوشه
 قونوشه سرای حاصره قایسته طوغور و کیدیلورلردی .
 بوحالندن بکچری آغاسی ده سنا آردی . او ده بکچریلرله
 برابر کیدیلور ، کنده یارینه :
 — های مد بوله اشلر کک بیلرک . نیچون
 بویه اییدیمز ؟ لطف ایلوب احسان ایووک .
 دیور ، اولزه :
 — سین بره گریبه سمن بولنده سمنگری
 بکیمارلر درونک و اما بادشاه جده مد و عد ایله

خوبه آتورم ایسرسن . اولماز . بلنکه سن ده
 قورلومازسن ، فلان کورده سن .
 دیورلردی ، وزیر ایله برابر ، قونوشه تونوشه
 کیدن بکچریلرک مقصدلری ، اولری انفعال
 ایتمکدی . حال بوک دیگر طرفدن سراقی اشغال
 ایتمک ، قایلیرلی قایمق ایچون غلظ قنطلردن
 بولورک کوندمشردی . مقصدلری بادشاهی ده ،
 وزیراسی ده سونقانه بر قنقدی . سرایده بو طوقه
 تامله ایفا ایدهدی . قایلر قایلیدی . ایچریدن
 طبعیاریه کیمسه جیغلموردی . بر قسمی ده
 طبعیاریه وزیرالک اطرافنی آتیلردی .
 اصل کوردانی خاصکی جامک اوکنده قونیدی .
 بکچریلر وزیران آتیلندن ایستوریلر ، اوکلرینه
 قانیدیلر ، بادشاهک حضورینه کتیردیلر :
 — کیو اسکی قانون ور ، موده !
 دیبه یغیرمایه باشلادیلر . صوقولونک دیندی
 چینه شدی . معرافیه تجریمه دیده وزیر درحال
 ایلی به آتیلدی :
 — شوکلون خنکام . بوزلر مبارکک لسان
 شریکیزدن بریر کولین ایستیمینجه منسل اولمازلر ،
 عنایت ایلك ، فتنه دفع اوسون ، بیورک .
 سلطان سلیم نانی رضای اولدی :
 — ایچلر نه تورجه بیوروز وزیر ایسه سلطون ،
 خوب یلم .
 ددی . کیمسه کیمسه عیارت ایله بوردی .
 نهایت :

— چاه بخشش وزیرایری و برلسون ، مقبولر .
 ددی . اولداتاق بر آرز سکونت بولدی .
 وزیرا آتیلرینه یئندیلر ، سرای قاپیسنی آچدی برمایه
 قوشدیلر . طبعیاریدن باغیر یوردی :
 — آج قویوش . سعادتمن بادشاه حضورلری
 چاه رجاری عنایت بیوروب اخلدله هب مصاحبلر
 یزدی و چله بولداشلا ایشندی . حق سبحانه و تعالی
 بادشاهلری چوق بیله مهر ایلسون ؟ آج قویوش !
 چیمان جواب شر اولدی :
 — خیر ، اولماز . بزیغوشدک .
 بادشاه آسوفیه اوکنده ، سرایک قاپیسنی
 آچیلارچق دیبه بکچوردی . ایکندی اذانی او قونیدی .
 « بیجه درلو نیازلردن سوکرا قاپ آچیلدی ، سلیم
 نانی سرایته کیدی .
 بادشاه ، فلاکتی آبلاندقن سوکرا ، صوقور
 لولونک ایستی لایله قدر ایتمدی . اطرافنده کی
 وزیرلر و ندیلر آره سنده سادات ایچون صوقولودن
 تجریمه ایسی ، صوقولودن ندا کاری ، صوقولودن
 در ایتمی یوقدی . مدبر وزیر ، سلیم نانی به تاج
 و تختی نایب ایچون بابامی سلطان سلیمان زمانده
 هر دولو ندا کارنی اختیار ایلمه مددی . جلوس
 ایشاده اخلداتغنی اولدی بی تدریج ده عیارت ایشش
 اولمده دی ، شیزاده باشی شاهلری هیچ بر زمان
 وقومه کیمه چکدی . سلیم نانی بو نظملری لایله
 آسولاندی ایچون دامانی و زولمته ایفا اییدی .

صوقولور بیون توکرا ایچون عاداتا سلیمان قانولونک
 بر کردارلیدی . اون سدرات مولده کوره لره ،
 اسکی دورلک سلطنت و حشمتکده بناسه امین اولورلر .
 لردی . شاعر باقی بیله ، صوقولونک سدراتنی
 بولون صمیمیتی ایله تکریم اییدیلردی :
 قیلدیمه شاهانه حق فضل و رحمتی
 و برسون چهنده حضرت باشایه سخن
 صاحبقران حضرت انام سلطنت
 اولمکه قیلدی ملک بایه عزیزتی
 اول جسم پاک چاق کئی ایلیوب نون
 آسوده قیلدی حال سیاه دروغتی
 خلق جهانان ارق غموز آون طوبوز بیوب
 مکدوم طوندی غموزن آتیق به حالی
 تدبیری کورک ایزمدی کیمسه خیاله
 آصف جهان کسه کوردی وزیرانی
 اول غازی جماعت شاه شهادتی
 دعوتی کوندوب کوروب و اونی هله
 انعام قیلدی داور دینه و کالتی
 غیرت کرلوی قونانچی قیج بی
 آلهی حصاری و بردی خدا فتح و نصرتی
 راحت یوزلوی کورمدی چاییدی جان ایله
 چکدی انقزی بویه بوکلور زحمتی
 یازب کمال ایشکله قانوی سنگ مان
 باشا قولک جهانه تمام ایستی خدایتی

برقاج غیور ذات کوروب کوزلم وکیل
 لکن بو ذلک چایله فایق سدراتنی
 آسب دهر و آفت دور زمانه دن
 منظر و حیات ایله او صاحب سعادتی
 دائم چراغ درات بختی منور ایت
 ایکی جهانده کواکی مهانین . دیر ایت
 بکچریلره جلوس بخششی طایفد ایمان بادشاه
 نهایت و زولوسن و علمایسی احسانله لطیف
 ایکنک باشلادی : ابوالسعود اقدینک یوی بی
 یوز آجیه و طوقه سنه یوز آجیه ترقی و برلیدی .
 زورون بیله باشانک حاصلرینه دوت یوز بیسک
 آچدی خصل اولولدی . آناطولی بکلر کیمسی
 زال محمود باشا ، زوجه سی ساطاله برابر اساتیلوله
 کلدی ، عهده سنه و زرات و برلیدی . آناطولی
 بکلر کیمکی لاا حنین باشایه توجیه اولولدی .
 بولقاردن خواجه عطاء له ایتدی و سنا زده
 استفاده اییدیلر .
 او سنه تک (۹۷۴) رمضان و یارم غایت
 یارلاق اولدی . اطفاظر توالی ایشندی . بر قاق
 آق اول وزیران حفاوت ابدن بکچریلر « منس
 و حش و زراتی احسن برنه بیوبون » اطفاظرینه
 قوشدیلر ، نطق و زوده ، هیچ برینک پاندلرینی
 بالورینه برتقارار ، مصیباده آن اولارلی بر
 برون یالانکدرلر ، جزایری و برمه کده خود غایب بولر
 مامدی اول

صوقوللو

عردى : اصمى ربيع
قول طاعنه سى بوسيدون حدوتلار باشارلى
سالارلاق آرقه سندن باغردلر !
— بر سى اولايچى برى بيلورز ...
آرقى باشقه بر ايش فاشدى . كمشك
استابوله كوندلرله سئله سيله اوغراشيدى .
وزير احمد باشا ايله عى باشا ، فرهاد آقا ،
شيخ نوادرين ائندى زاده ايله صوفىلى جنازه
ترفى اولدى . تاويلك كئيدى برلده خلق كوز
باشلى دو كوردى .
استابوله هر كس متأردى . « مولانا
هداياق ائندىك يدى بند مرثيه » بى خفاك
تأريزه حقيق ترجمانى . قوجه شاهر ، كوي
بوتون برسلطنتك اوله آغلايوردى !
دوكون سحاب قدن ا كوب قطره قطره فان
ايشون نمان هرودن نخل ارغوان
بو آجيلرله چيم بجوم اولسون اشكار
آفاقى طوتسون آتن دنلن چيهان دخان
واسون كود چاهلرلن آسمان سياه
كاسون لباس مام شاهي بزون جهان
ياشون درون سينه انس وريده داغ
فرغم اتى شاه ساچان كامهان

يايدى قرز كنكره عرش چاهه
لايق دكل شانته حقا بو خا كدان
صرخ روانى كوتاره ليردى هاكى
قالدى حضيض خا كده برابى استخوان
چايكوان هرسة كون ونگان ايدي .
اقبال وعزت اولندي يار وجمهان
سركلك ايئدى نوسن نجت ستره كان
دوشدى زمينه سايه الطاف كركان
* * *
اولسون غمگله بيلين زار وبيقرار
آفاقى كوسون آغله ق ايرتوبهار
طوتسون چياني ناهه مرغان صيدم
كابل يونسون آه وغان ايلسون هزار
سئلارنى مام ايديوب چوزسون آغسون
دامانه دو كسون اشك فراوانى كوهيار
اكديجه بوى خلكى دردكاه لاهوش
اولسون درونى ناهه شك تشار نار
كل حسرتكاه يواره طوتسون فولاغى
تر كس كي فابته دك چكسون انتظار
دريار ايشه غالى چشم كهرشان
كيز وجوده سنجابن در شاهوار
اى دن بودده سانس اولان بكا همفس
كل ناي كي انگليم بارى زار زار
آهك آه وناهلر ايدلم بلند
احباب دردى حوشه كئورسون بوعت بند
* * *
كون ماندى شاه عالم اويانلارنى خوايدن

قلمرى جلوه خيبره كردون طنابندن
يواره قالدى كوزلرين كارى خبر
خاك جاب سده دوت مائندن
ونك غدارى كئدى يا نور كئدى خشك لب
شول كول كي كه آبرى دوشوبدر كلابدن
كاهى جاب ايره كيرر خسرو فلک
باد ايلديگه طلفى ترلر چايدن
طفل سرشكى برده كيسون دغام اودر
هر كيم غمگدن آقلايه به شيخ وشايدن
ياشون يانسون آتنن عيركاه آفتاب
دردكاه قاره چوارله كيرسون سجايدن
ياد ايلسون هزارلى قائلر آغسون
تيفك بوغجه قاره يا شون فرايدن
درد وغمگله چك كر بيان ايديوب قام
بزهائينى باره لاهون حصه دن علم
اوكون باؤنك مرثيه سى هر كسى جوش وخورشه
كئيردى . استابول خلق شاه عالم كه جنازه سته
منأثرانه انتظار ايديوردى .
باقى ايله برابر بوون خلق !
يواره قالدى كوزلرلر كئدى خچ
خاك جاب سده دوت مائندن
غمغريله پادشاهلرلى بكيوردلدى . جنازه
كاه چكي كون نغمى بوون استابول خلق قارشيلادى .
نمازى ايوالسهود ائندى قلد بردى . قانويئنگ نغمى
جامه ك بايه كومولدى .
استابول تاثرله دغونكئى ، بلغراده بخشش
وترقى اختارلارى حكيم سور بوردى . سلطان سليمك

اطرافنده كيرصوقوللو ، قانويئنگ قول طاعنه سده
سلطان سايله برابر كئيلدى چكه ، يورلدى .
پادشاه او طاعنه كئيدى ؛ باشنده سياه شله
ديوان اولدى . دوت اركان آل اولديلر ، بو
صراسمه سلطان سليمك معيئده الشافره مآثر
اولديلر .
قطشبرده مدهش برعصيان قاينايوردى .
قول طاعنه سى بخشندن كچموردى . نهايت ، بر بره
بولدديلر :
— سلطان سليم خان ايله مآكلن ياداب
طاعنه ايجمزه دورسونلر . بوخسه ايت كي قايج
قويوب قيرارز .
ديديلر . بو قارديققلر سلطان سليمه خبر
ويرلدى ، حتى قاغدلر صوقولدى . قول طاعنه سى
بيلديكئندن شامايوردى . چارشيلرده !
— بره اولدورلدى .
ديه باغريشوردلدى .
صوقولو باطبيع سيرچيدى . او كچه ، للاحسين
باشابه بر فرمان چقىدى . كوچ اصرى ويرلدى .
دها ايش كون او طولرولا چقىدى . اوچ كون ديوان
اولدى . تيريك اوتارلى كئيلدى ، چلوس ائماى
بيلدي . بلكه خاقنه بيكره ، بكيچرلر ده ايگنير
بيل آجه ويرلدى . قول طاعنه سى اعتراض ايشدى :
— قانويئز اوچر بيگدر . بلك آجه دنى
سغ ائماى مقرردور .
يواره شو جوانى ويرديلر :

— خوبنه تام كئوردى . يشه باغريلرئز
كريده دور .
اورقانق براز سكووت بولدى . بكيچرلرئزك
جمعى ۱۲۳۰۰ ، آق بلك ۵۸۸۵ نفر حساب
اولدى . هيسته ترفيلر ويرلدى . بخشش آلاييان
آردى ، آلايايلر كئيده استابوله قالدى . كوچ
بلك چاين اولدى . خواجه عطاء الله ائندى عصيانلرى
دوشورمورد . علما سلسله سنى تنظيم ايله اوغراشوردى
(بلغراد) دن قالدى ، سمندره به كئدى .
يواره علما سلسله سى يورودى . صوقولويه
يك سلسله برئذ كره ايله خبر ويرلدى . قاضي مسكولرله
استابول قاضي سى هپ دكئدر برئكئدى . قاضي مسكولرئز
عزل مەمدى : بولر سليم ئايلك شرابه دوشكون
اولدى بيلاميورلدى . بر كون پادشاهه :
— شرابى بابا كز مرحوم قاندمش لر ايدي .
بلكه سزك زمان شريف كئوده دنى منوچ اولدى .
ديشملر . پادشاهده قئيمش . اصغرلارى بوئدن
طولاي ايش .
صوقولو بوون بولسزلارلى هضم ايديوردى .
معنايه سلطان سليمك اطرافنى آقن شخصيتلرئز
كئدينى بيمه حال برفلا كته اوغراهه چقلرئز ده
آكلايوردى . نئنه كم اوله اولدى : بكيچرلرئز
استابول جوانينه طول بلاشقرلدى . بر كچه ، هپ
بر بره كئيدلر . بر روم كئيدنه فوجيارله شرابلرئز
ماضرلاديلر . مئسه لار ، موملر يانديلر . بيلرئز
شرابك تاثيريله قئيمشابه ، ايجلارنى دوقه به
باشلاديلر ، اوسيراده مالايسى مصطق ائندى ايله

ديوان هاين كاتى غايى چليده يانلرئز كئيدلر
سويوله دكارنى كاملا اشدنيلر . رئيس الكتتاب
محمد چلي ايله صوقولونك كاتى فريدون بلك
مسئله اكلانديلر .
بكيچرلرئزك قرارى مدهئدى : ادرنه قايسدن
دوراچقلر ، سرارى عامره قايسى قايابا چقلدى .
فريدون بك بوسئله يي كچه كچ وقت خير آكلدى .
مسواولويه آكلاندى . « اما هيچ بر وجهله
تداركه جمال اويادى » . احتياكله صوقولوه نصيحتى
موتادى ايجون پادشاهك مئنه اولماى ايشه هوى
تدبيرده اهل كوستردى . فقط سلطان سليمك
برشيدن خبرى بوئدى . او ، كئديسته نصيحت
ويرلرئزك دكارسته قانلدى .
آلاى بك بارلاندى . ايوالسهودلر اسكندر
پاشار ، بباله لر پادشاهى ادرنه قايسى خارچنده
قارشيلايوردلر . خانى بكي پادشاهى كورمك
ايجون صوقولاره دو كئلسلردى . سليم ئاى بو
غايه بلك آره سندن ايرلي بوردى . ايوالسهوداندى يي
كورونجه ممنون اولدى . ايله سازينى اوقتادى .
بولنقات ، خانى بيله ممنون ايشدى . هر كس « بو تكم
والنقات سلف پادشاهلرئز دنى اوغراش ايدى » .
ديبورلدى . سوقاقر اقيش صداسيله چينلا
يوردى . غايه بلك او قدر زياده ايدى كه ، آلاى
بيله زور كچه بيلايوردى . سليمان قانويئنگ وغانى
چارچاقى اوتولوشئدى .
مايهدى وار

سرای حیات دائر :

سلطان احمد ثالث دورنده ملبوسات

طوبیو سراینک تکلیفانه وسرای حیاته دائر
 که فله مملووات ویرن اثره صفاک (الدرون
 نایبی) در عطا و اویغنی بر جوق مائندره
 نظماً یازمدهر فقط بر مأخذلر خصوصی اثرلر
 اولدنی ایچون رسمی بر مامین حائر کادو .
 بناء علیه طوبیو سراینک اکثر دورلده دکیکن
 تکلیفاتی لایقیا وعلی بر صورتده تدقیق ایده بیلیمک
 ایچون رسمی اورده هراجهت ضروریدر . حتی
 بر مسئله و طوبیو سراینک دائره لری و اوله لری
 مقننه و اولدوره مثلا سلطان ابراهیم حبس
 ایچون اوله نومه ؟ بر اوله حالا طوریوری ؟
 سلطان مصطفای اولک و اب صارا قید بلایق
 بر قاری به چکله کی دائره موجودی ؟ والده کوم
 سلطانک اولایه صافا لدینی ووشی محمد طرفندن
 یا لایق دوره تامیله بر اسیدراره بیبه کومرته .
 بیلیری ؟ ایته بر جوق مساله که طوبیو سراینه
 دائر تاریخ صیغه لرنده رسمی اورانده کوریلن
 قیدلر تدقیق ایلمه ن چله سنه قلمی و کسدیرمه
 بر جواب ویرمک تمکن کادو . مثلا ساسادار
 فندلی محمد خلیفه و نارینده دیورکه :
 « سنه ۱۰۷۶) حرمنک اوتیجی
 نیشلیبه کیجه می غلله اوکنده بر قابله آتیش
 اسابت ایلوب بالکایه احراق و ایرتسی جمه
 کیجه می دخی سرای جدید پادشاهینک حرم خاصنه
 بر چاریه باشمترتیه آتیش اسابت ایله . عوماً
 حرم شریف و عدل کوشکی و دیوان اولان قباب
 و طبره خزینه و دفترخانه لک الایمی و دارالسهاده
 قیومی و قره آغار اوله لری و والده سلطان بری
 وایغ مطبخ مامتاتیه عترق اولوب چله حرم
 خلقی چایر کوشکنه فاجدوب آندن امکی سرایه
 نقل اولدولرین هم عافظ استانبول وزیر سابقان
 پاشانک عرضی ماه هرورک اون بدینی یچیشینه
 کوی ادرنده رکاب هاونه کاب مهوری ماملوری
 اولیق اصلاً بیره مارکه آتاق تالارینه ذره
 بدر قیرواقفال عارض اولوب امرالیه کده ن
 غیری نسه بیور یوب قصده مقارن احراقه سبب
 اولان چاره اندرته کتور اولوب بوستانلی باشی به
 تسلیم و عترق قیلوب یوزایتنه بر طاش بغلیوب
 طریقه آتدیلر و باصره ایچون عدل کوشکیله دیوانخانه
 و باب السعاده مضافتیه سرای ساطانی جدیداً بنا
 اولتاسنه فرمان صادر و کوچوک میراخور کورد
 حسن آغا استانبول ارسال ایکی کوندن صکره
 کابو مباشرت اولندی »
 بر مسئله مقننه و نه توبس راشد اقدینک
 نارینده بر حرف صیغه یله یوقدر . بر نقطه نظر اعتباره
 آلته چق اولورسه و یاقیندن اول سرایده کیچک
 و نه لره همه اولان عمار مقننه احتیاط کارانه
 مطالعه بیان ایچک ایجاب ایله
 سرایک دائره لری مقننه بر مطالعه وارد
 اولدنی کیچک صیغرات ، ادب ، ملبوسات و تعینات
 خنده دین مطالعه نظر دفته آلتی لاندوره سرایک
 هر دورده کی حیاتی و صیغراتی تثبیت ایده بیلیمک
 ایچون او دوره عائد و تیشه لک مطالعه می
 ضروریدر . مثلا سلطان احمد ثالث دورنده
 پادشاهدن اعتباراً سرای ارکانه ملبوسات کمنه
 نه قدر قاض و بریایردی ؟ او دورلده هر سنه
 کندیلرینه قاض و سائره تخصصی اولونان دائره لر
 هانکیلریدی ؟ ایزده بر مسئله بی حل ایده چک رسمی
 و تیشه موجوددر . اوده ۱۱۱۷ سنه سنده سرای
 ارکانه و برین ملبوسات دفتریدر . بودقدردن
 بیجان مملووات شورد :
 او دورده چره وقاش دیوان ایچون طرفندن
 آلتینجه و مستحق اولان قوالره و بریایردی .
 چوه وقاش و برین دائره لر : اولاد ذات ایچون
 و حرم ایچون ، ده سوکره پنه حرم ایچون ، خاص
 اوله عرض اوله می اغوائی و قرائی ، باب السعاده
 اغوائی ، خزینتی اولوری ، کیلار اولوری ، سفلی
 اولوری ، حرم شریفه دلسرلر و چوه لره خاصکی
 آغا و یازنجی باشی .
 حرم ایچونده بکری نفر فرشان و کوکوز باش
 نفر دارالسهاده آغالی ، خاص اوله ده خاص
 اوله باشی آغا ، ساجدان آغا ، چوه دار آغا ،
 و کاپدار آغا ، دایندهلان ، بین نفر واجب الزامه
 آغا ، اوکوز بر نفر آغا ، اون ایکی اسکی آغا
 و مفتاح غلای و باب السعاده خانه صغیر کتخدانی ،
 باش قوغلامی و بکری طوقوز نفر ، خزینت قوغوشنده
 خزینه کتخدانی ، اون ایکی اسکی ، اون بر بر نفر ،
 آلتی نفر اون اسکی ، آلتی اوج نفر عجمی ،
 کیلار قوغوشنده کیلار کتخدانی ، اون بدی نفر
 اسکی ، یوز اون نفر عجمی و سفلی قوغوشنده

سرای کتخدانی و اون دورت نفر اسکی ، یوز
 اون بر نفر ، حرم شریفه آغا دلسر ، طبره
 ایکی دلسر ، بر چوه ، خزینه ده باش دلسر ،
 باش چوه ، بش دلسر ، اوج چوه ، سفلیده
 باش دلسر ، دورت دلسر بر لوروردی . بوزلک
 کانه سنه مین قاشلر و بریایردی .
 نفس ایچون برین قاشلر یاغورلی
 سرخ سایه و برانفون چوه ، منقش و ساده اطاس .
 حرم ایچون ایچون اطاس طونق و مصاحب
 آغارله دستار و کیلار حاضر به طونق و استار
 ایچون کتخافرنکی .
 یولردن مامده خزینه مهمان اولتی اورده
 سوته طونق اسکرلک ، سایه و لوندوره چوه ،
 قرصی لوندوره ، سرخ سایه و برانفون چوه ایله
 سنجیان قیصری و شریج ، چینه استاری و دور
 قطعه صندال ، اعلا و رانی .
 خزینه حاضر ایچون ایکی یوز دسته کاغد
 استانبول ، بیک عده شیرماهی قوزوه ، بیک قلم ،
 ذرک ساقی ، قمراس ، فانتراش ، مظلم ، ریکدان ،
 قرصی بالهومی ، تحویل و افا و مرکب ، ریک
 حرم ایچونده ک فرشان خاصه ایله دارالسهاده
 آغارلندن بر رقصنه سوته اسکرلک ، بر رقصنه ده
 لوندوره چوه .
 خاص اوله ده آغارله طونق سرخ سایه ،
 یغورلی ایچون قرصی برانفون چوه و طونق
 سیریک و اطاس ، واجب الزامه آغارله طونق
 سرخ سایه ، نفرا آغارله طونق الوان سایه چوه
 اسکی آغارله و مفتاح غلایه طونق اطاس .
 باب السعاده اغوائندن خانه صغیر کتخداسیله
 باش قیر غلایه طونق سرخ سایه ایله اسکرلک
 چوه و نفرا طونق اسکرلک چوه .
 خزینه قوغوشنده خزینه کتخداسنه طونق
 سرخ ، چغشیرلی سرخ سایه و طونق سوته
 اسکرلک ، لوندوره چوه و اطاس ؟ اسکیلره طونق
 سرخ سایه ، چغشیرلی سرخ سایه و برانفون چوه ،
 طونق اطاس ، سوته اسکرلک و لوندوره چوه ،
 اورده اسکیلره طونق سرخ سایه ، سوته اسکرلک ،
 عجمیلره طونق لوندوره چوه ، چغشیرلی سرخ
 سایه و برانفون چوه .
 کیلار قوغوشنده کیلار کتخداسنه طونق
 سرخ سایه ، سوته اسکرلک و لوندوره چوه ،
 اطاس و اسکرلک بر رقصنه طونق سرخ سایه ،
 بر رقصنه سوته اسکرلک ، عجمیلره طونق لوندوره
 چوه .
 سفلی قوغوشنده سرای کتخداسنه طونق
 سرخ سایه ، سوته اسکرلک و لوندوره چوه ،
 اطاس و اسکرلک بر رقصنه طونق سرخ سایه ،
 بر رقصنه سوته اسکرلک و نفرا طونق لوندوره
 چوه .
 دلسر لره چوه لره کانه سنه طونق اطاس ؟
 خاصکی آغا ایله یازنجی باشی به طونق سرخ سایه
 چوه .
 سرای ایچون ارکانه هر سنه و برین قاشلر ،
 مشاویاً و بریایردی . دتیه لره کوده بر ، اوج و
 نش و بدی طونق و بریایردی . مثلا ک چوق
 خزینه کتخداسنه و بریایردی . خزینه کتخداسنه
 و برین قاش « سکز ذراع بر طونق سرخ سایه
 و چغشیرلی دورت ذراع سرخ سایه و بش طونق
 لوندوره چوه ایله بدی طونق اطاس » دی .
 بو مملووات ، سرای حیاتی ، سرای افشاری
 ایچون بوزلک بر احمیتی حائر در . سرای ارکانک
 اکثریا دکیکن قیاساتری ، کیتکاری قاشلرک
 جنسی ، نوعی و رنگی آلتی ایچون بوکن
 قمتل مملووات اولاماز . باخاصه تارشی بی سارده
 اشخاصک قیاساتری تعین ایچون نه درجه متکانه
 معروض قانددی و اکثریا بر بیت ایچنده حرکت
 ایله کیچک مملودر . کتخافرنکی دورلده تورکک
 اجنای حیاته دائره ده اجنای لسانی بر طرف ،
 لسانیزده یله اجمعی و وقتیه بر اثر موجود
 اولدنی آشکازدر . کتخافرنکی بقا
 ایچک و کتخافرنکی کتخداسنه کی موجودیتی بلایق
 قویارک تورک روحک هر بنا نه درجه لره انتظامه
 رعایت ایله کیچکی و بر زمانلر آسیا و آوروپا
 سیاسی قوتنه رام این بر اینک عصر لره ناسل
 برجات کیچک بر این اولدنی ، یا کتخافرنکی لرنده
 دکلی ، فقط اجنای حیاته دهده ، آلتی ایچون
 مؤرخلر بوزلک بو کیچک تدقیقنده یولنارنک خاص
 اثرلر میدانه قوتلاری جماعاً نئی اولتور .
 بوزلک آله : احمد رفیق